

HELSINGIN KAUPUNGIN
VIRASTOT JA LAITOKSET

1

1965

HELSINGIN KAUPUNGIN TILASTOTOIMISTON
JULKAISEMA

HELSINKI 1967

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Alkulause	III
1. Kiinteistövirasto	1
2. Asuntotuotantokomitea	16
3. Asunnonjakotoimikunta	18
4. Kaupunkisuunnitteluvirasto	19
5. Metronsuunnittelutoimisto	22
6. Koulutustoimikunta	26
7. Järjestelytoimisto	28
8. Matkailutoimisto	35
9. Hankintatoimisto	37
10. Kaupunginarkisto	40
11. Tilastotoimisto	43
12. Kunnanasiamiehet	46
13. Huoltokassa	48
14. Leski- ja orpoeläkekassa	50
15. Rakennustarkastustoimisto	52
16. Ulosottovirasto	57
17. Palolaitos	63
18. Väestönsuojelutoimisto	74
19. Huoltovirasto	80
20. Lastensuojeluvirasto	103
21. Oikeusaputoimisto	129
22. Kotitalouslautakunnan toimisto	132
23. Kaupunginkirjasto	134
24. Kaupunginmuseo	143
25. Kaupunginorkesteri	148
26. Nuorisotoimisto	151
27. Raittiuslautakunnan toimisto	154
28. Urheilu- ja ulkoiluvirasto	157
29. Rakennusvirasto	169
30. Satamalaitos	208
31. Liikennelaitos	227
32. Puutavara- ja polttoainetoimisto	253
33. Teurastamolaitos	256
34. Elintarvikekeskus	262
35. Keskuspesula	265
36. Vesilaitos	267
37. Kaasulaitos	305
38. Sähkölaitos	326
Hakemisto	353

AL K U L A U S E

Kaupunginhallituksen 31.12.1965 tekemän päätöksen mukaisesti julkaistaan kaupungin useimpien virastojen ja laitosten toimintakertomukset nyt ensimmäisen kerran erillisenä julkaisuna »Helsingin kaupungin virastot ja laitokset». Tähän teokseen on myös ensi kerran liitetty kaupungin teollisuuslaitosten toimintakertomukset, jotka aikaisemmin muodostivat oman sarjansa (Helsingin kaupungin tilasto A IV). Tämä lopetettiin em. kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti v:sta 1965 lähtien. Seuraavat toimintakertomukset, jotka aikaisemmin sisältyivät II osaan, on jätetty pois tästä teoksesta: ammattioppilas-, asutus-, palkka-, tie- ja vesilautakunta, koska niillä joko ei ole omaa toimistoa tai toimiston osuus on vähäinen verrattuna lautakuntaa koskevaan selostukseen. Näin ollen mainitut kertomukset sisältyvät vain julkaisuun Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta, joka tästä lähtien on yksiosainen. Terveys- ja sairaanhoitoon sekä opetus-toimintaan liittyvät virastojen ja laitosten kertomukset julkaistaan edelleen sarjassa »Helsingin kaupungin tilasto».

Toimitustyötä on johtanut aktuaari M a r j a t t a J ä n n e s.

Helsingissä heinäkuun 17 p:nä 1967.

Karl-Erik Forsberg

1. Kiinteistövirasto

Kiinteistölautakunnan alaisena toimi kiinteistövirasto virastopäällikkö Alpo Lipan johdolla 25.5.1965 saakka, jolloin virastopäällikkö Lippa kuoli. Kiinteistöviraston vs. virastopäällikkönä toimi 1.6. lukien kaup.geod. Lauri Kärkkäinen 30.11. saakka, jolloin uusi virastopäällikkö Pentti Lehto astui virkaansa.

Kiinteistövirasto jakautui kanslia-, tontti-, maatalous-, metsä-, kaupunkimittaus- ja talo-osastoihin.

Kiinteistöviraston diaariin merkittyjen asioiden luku oli 3 783. Näistä oli virastopäällikön asioita 260, kansliaosaston 567, tontti-osaston 2 052, maatalousosaston 57, metsäosaston 40, kaupunkimittausosaston 340 ja talo-osaston 467. Todellisuudessa oli asiain lukumäärä huomattavasti suurempi, sillä joukko kertomusvuonna käsitellyistä asioista oli merkitty diaariin jo edellisenä vuonna tai sitäkin ennen. Kiinteistöviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 281. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 162 ja kansliaosaston osastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 214.

Viranhaltijat. Avoimna olleisiin virkoihin valittiin kertomusvuonna eri osastoihin seuraavat viranhaltijat:

virastopäälliköksi (36. pl.) varat. Pentti Lehto 1.12. lukien;

kansliaosastoon: 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan Anna-Liisa Allén 10.12. lukien;

tonttiosastoon: 12. pl:n siirtolapuutarhurin virkaan Erkki Levelä 1.5. ja 12. pl:n tarkastajan virkaan Eero Eränpalo 1.1. lukien;

metsäosastoon: 15. pl:n metsäyönjohtajan virkaan Raimo Lindén 1.6., 12. pl:n toimistonhoitajan virkaan Hilikka Inha 10.5. sekä 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan Raija Marttinen 1.7. lukien;

kaupunkimittausosastoon: 26. pl:n insinöörin virkaan Paavo Nykänen 1.3., 21. pl:n lasikijan virkaan Martti Leskinen 1.5., 20. pl:n mittausteknikon virkaan Jyrki Taulamo 1.2. sekä 17. pl:n kartoittajan virkaan Erkki Hietalahti 15.11.; 1.4. vakinaistettuihin 12. pl:n arkistojärjestäjän ja apulaistonttikirjanhoitajan virkoihin valittiin vastaavasti Irja Siltaloppi ja Taina Suominen;

talo-osastoon: 18. pl:n asuntoasiain tarkastajan virkaan Olavi Ahomaa 1.2. lukien.

Kiinteistövirastosta erosivat tai siirtyivät eläkkeelle seuraavat henkilöt:

kansliaosastosta: kanslisti Alli Huuskonen 26.12. sekä toim.apul. Marjatta Salonen 15.11.;

tonttiosastosta: siirtolapuutarh. Markus Suhonen 31.3.;

metsäosastosta: toimistonhoit. Meeri Tapanainen 5.5.;

maatalousosastosta: kaup.agron. Jaakko Kukkonen 31.12. sekä maataloustyönjohtajat Johan Korkman 31.3. ja Toivo Merilaita 31.12.;

kaupunkimittausosastosta: laskija Nils Viilenius 31.3. sekä kartoittaja Vilho Tanner 30.9.;

talo-osastosta: asuntotarkast. Göran Elo ja

1. Kiinteistövirasto

toimistorakennusmest. Anssi Pulkkanen, molemmat 31.12.

Virastopääll. Alpo Lippa kuoli kertomusvuonna 25.5. ja metsätyönjoht. Allan Aalto 4.2.

Huoneistot. Kertomusvuonna toimivat viraston eri osastot samoissa paikoissa kuin edellisenäkin vuonna.

Kansliaosasto

Vuoden alusta siirtyi viraston vakinaisten ja tilapäisten viranhaltijoiden palkkojen laskenta palkkakirjanpitoineen rahatoimiston palkkaosastolta kiinteistöviraston kansliaosaston hoidettavaksi.

Osastossa käsiteltiin vuoden aikana kauppa- ja vaihtokirjoja 78, maanvuokrasopimuksia 174 ja niihin tehtyjä muutoksia 433, huoneenvuokrasopimuksia 29, lainasopimuksia 50, muita sopimuksia 43 sekä vuokraoikeuden siirtoja 83. Asiakkaille annettiin hallinto-oikeustodistuksia 546 ja vuokrasopimusjäljennöksiä 226. Lainhuudatus- ja kiinnitysasioita käsiteltiin 449. Rakennuslain mukaisia korvauksia suoritettiin 157 tapauksessa.

Kertomusvuonna lähetettiin 743 kirjettä.

Kansliaosaston yhteydessä toiminut kiinteistöluettelo hoiti paitsi kiinteistöjen luetteloinnin myös kaikkien kaupungin omistamien kiinteistöjen kiinteistökirjanpidon.

Kiinteistöluetteloon tehtiin vuoden aikana kaupungin kiinteässä käyttöomaisuudessa tapahtuneista muutoksista seuraavat merkinnät: ostoja kaupungin alueella 63 ja ulkokuntien alueilla 16, myyntejä kaupungin alueella 34, vaihtoja kaupungin alueella 14 ja ulkokuntien alueella 1. Kaupungin omistama maa-alue on edellä mainituista ostoista ja vaihdoista johtuen suurentunut kaupungin alueella 10 ha ja vesialue 50 ha, ulkokuntien alueella 540 ha. Myyntien ja vaihtojen ym. luovutusten johdosta on kaupungin ennen kertomusvuotta omistama maa-alue vähentynyt kaupungin alueella 4,8 ha ja ulkokun-

tien alueella 0,7 ha. Tonttien vuokrauksia merkittiin luetteloon 136 ja varauksia 83.

Erilaisia rakennuksia siirtyi kaupungin omistukseen joko maa-alueen oston yhteydessä tai erillisillä ostokauppakirjoilla 87 ja vastaavasti on tilivuoden aikana merkitty puretuiksi rakennuksia 97. Rakennusviraston talorakennusosaston ilmoittamia rakennuskustannuksia kirjattiin eri hallintokuntien kiinteistöille 60 mmk:n arvosta sekä lisäksi kunkin hallintokunnan itsensä ilmoittamat perusparannusluontoiset omiin kiinteistöihin kohdistuvat kustannukset. Uudisrakennuksia ilmoitettiin tilivuonna valmistuneiksi 25.

Seuraavat asemakaavat merkittiin tilikautena kiinteistöluetteloon: Laajasalo-Yliskylä (49. kaupunginosa), Ala-Malmin pohjoisosa (38. kaupunginosa) ja Ala-Malmin itäosa (38. ja 39. kaupunginosa). Lisäksi jatkettiin pohjakartaston (1:2000) uusimista muovi-alustalle (24 kpl) sekä tehtiin valojäljennöksille merkinnät omaisuusryhmästä ja hallinnosta. Kiinteistökartan (Ki 10) uutta painosta varten on merkitty karttasarjalle mittakaavassa 1:4000 kaupungin omistamissa maa- ja vesialueissa 1 ½ vuoden aikana tapahtuneet muutokset.

Kantaomaisuuden tilinpäätöstä varten ilmoitettiin rahatoimistolle omaisuuden arvoissa ja ryhmytyksessä tilivuoden aikana tapahtuneet muutokset. Vuoden 1966 talousarviota varten laskettiin 17 hallintokunnalle kiinteän käyttöomaisuuden vuotuiset korot sekä vuosipoistot. Lisäksi on laadittu eri tarkoituksia varten yhteenvetoja ja tilastoja kaupunginhallitukselle, kiinteistölautakunnalle, tilastotoimistolle ym. Kiinteistöluettelon diaariin on merkitty kirjelmiä ja ilmoituksia 1 012 kpl.

Tonttiosasto

Tonttien luovutus ja varaaminen. Kertomusvuoden aikana annettiin vuokralla yht. 39 asuntotonttia lähinnä Myllypurosta, Kontu-

lasta ja Oulunkylästä sekä yksittäistapauksissa eräiltä muilta alueilta. Vuokrattujen tonttien kerrosala oli n. 190 000 m², josta aravalainoitettuna rakennettavaksi tarkoitettua n. 125 000 m². Aikaisempiin vuosiin verrattuna oli vuokralle annettujen tonttien lukumäärässä havaittavissa vähenemistä, mikä johtui rakennuskelpoisen maan puutteesta.

Lisäksi luovutettiin vuoden aikana vuokraamalla ¹⁾ 5 (6) teollisuustonttia, 1 (5) liiketontti, 8 (8) autopaikkatonttia, 3 (1) koulutonttia, 2 (4) vanhainkotitonttia, 60 (48) pienteollisuus- ja varastotonttia sekä 6 (1) moottorijoneuvojen huoltoasematonttia. Arviohintaan myytiin 34 (28) tontinosaa niiden lunastamiseen oikeutetuille.

Asuntotarkoituksiin esitettiin varattavaksi 21 tonttia eri puolilta kaupunkialuetta.

Alueiden ja rakennusten ostaminen. Kaupungille hankittavaksi esitettiin tehtyjen tarjousten perusteella 34 (64) tilaa 25 (29) myyjältä sekä 54 (29) määräalaa 37 (29) myyjältä. Vuokrasuhteen purkamisen yhteydessä tehtiin esitys 14:n (30) vuokra-alueella sijaitsevan rakennuksen ostamisesta kaupungille. Aluevaihtoja esitettiin suoritettavaksi 17 (13).

Muut asiat. Vuokraoikeuksia esitettiin jatkettavaksi 119 (106) ja sanottavaksi irti 34 (21) tontin ja alueen osalta. Useimpien Pasilan ja Meilahden yht. 102 vuokra-alueen vuokraoikeuden todettiin jatkuvan lain nojalla.

Kyläsaaren vanhan varastoalueen saneeraus saatettiin loppuun. Yhteistoiminnassa kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston kanssa tutkittiin mahdollisuuksia uusien varasto- ja pienteollisuustonttien aikaansaamiseksi eri puolille kaupunkia sekä Kantakaupungin saneerattavien varastoalueiden tyhjentämiseksi. Kaupungin omistamia rakentamattomia tontteja ja alueita siistitiin.

Kolmivuotiskatselmuksissa tarkastettiin n. 750 kohdetta. Lisäksi suoritettiin rakennus-

velvollisuuden ja aitaamisvelvollisuuden täyttämisen valvontaa, valvottiin asuntotonttien osakkeiden luovuttamista sekä sitä, että ao. osakkaat asuivat huoneistoissaan. Tarkastus koski 34 tonttia.

Vuokrasopimuksen allekirjoittamisajan pidennystä tai maksunlykkäystä esitettiin myönnettäväksi eräissä tapauksissa. Kunnallisteknillisiä töitä varten hankittiin yht. 364 (283) tarvittavaa työ- tai haltuunottolupaa.

Erilaisia lupia, joista suurin osa koski kaupungin omistaman maan käyttämistä kilpailujen, ulkoilmatilaisuuksien, näyttelyiden yms. järjestämiseen, esitettiin myönnettäväksi 203 (137).

Maanomistajille lähetettiin yht. 9 ilmoitusta katualueiden haltuunottamisesta rakennusasetuksen 92 §:n mukaisesti. Rakennuslain 74 §:n 1 mom:n mukaisia korvauksia suoritettiin 60 (126) maanomistajalle ja saman lain 71 §:n 2 mom:n mukaisia korvauksia 13 (18) maanomistajalle.

Kaupunginhallitukselle toimitettiin 74 (89) lausuntoa jätevesien laskemisesta, 29 lausuntoa vesi- tai viemärijohtojen rakentamisesta kaupungin maalla sekä 9 lausuntoa tiekuntia koskevista asioista.

Tonttiosaston päällikön päätösluettelossa hyväksyttiin 20 (15) muutospiirustusta, vuokrattiin 42 (51) tilapäistä varastoaluetta ja sanottiin irti 35 (48) mainittujen alueiden vuokraoikeutta. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 83 (56). Juhannuskokkojen polttamiseen ja ilotulitusten järjestämiseen myönnettiin 39 (25) lupaa.

Omakotitoimisto. Edellisenä vuonna tehtyjen anomusten perusteella Arava myönsi 50 uutta omakotilainaa, joiden lainoitus pantiin alulle. Uusia laina-anomuksia vastaanotettiin, tarkastettiin ja toimitettiin edelleen Aravalle yht. 48. Määrä oli vähentynyt edellisiin vuosiin verrattuna.

Vuoden aikana suoritettiin 408 (570) rekisteröityä tarkastusta. Näistä suurin osa oli lainoitettujen rakennusten arviointeja, joiden perusteella annettiin maksusoitukset raha-

¹⁾ Suluissa edellisen vuoden luvut.

1. Kiinteistövirasto

toimistolle tai lausunnot rahalaitoksille ensisijaisten lainojen maksamista varten. Lisäksi käsiteltiin ja toimitettiin Aravalle lisälainanomuksia, muutospirustuksia sekä lainansiirtoanomuksia ja laadittiin tammi- ja heinäkuussa ilmoitukset rakenteilla olevien talojen rakennusvaiheista. Omakotialueita valvottiin, mikä tapahtui osittain kolmivuotiskatselmusten yhteydessä. Edellisen vuoden rakennustoiminnasta laadittiin tilasto sekä annettiin erilaista neuvontaa.

Siirtolapuutarhatoimiston toimesta suoritettiin puutarhaneuvontaa kaupungin siirtolapuutarhoissa ja omakotialueilla. Neuvontapiiriin kuului 7 siirtolapuutarhaa, joissa oli yht. 1 806 palstaa, sekä 9 omakotialuetta, joissa oli 1 127 tonttia. Siirtolapuutarhojen yleiset istutukset, tiet ja kentät hoidettiin sekä valvottiin palstojen hoitoa ja yleistä järjestystä puutarhoissa. Myös puutarhahoidollisia kursseja ja havaintoesityksiä järjestettiin sekä suoritettiin eri puutarhoissa kunnostamistöitä. Toimistossa laadittiin 6 puutarhasuunnitelmaa, joista kertyi tuloja 1 177 mk.

Viljelyspalstoja vuokrattiin yht. 3 073, yhteiseltä pinta-alaltaan n. 46 ha. Vuokratulot niistä olivat 16 096 mk. Puutarhojen maanvuokrat tuottivat 123 661 mk. Siirtolapuutarhapalstojen vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 186.

Työntekijöitä oli siirtolapuutarhoissa kesäkauden aikana 16. Joitakin töitä suoritettiin laskutus- ja urakatoina. Työpäiviä oli yht. 1 698 ja maksetut palkat nousivat 37 928 mk:aan.

Tulot ja menot.

Tulot	mk
Tonttien ja alueiden vuokrat	13 825 882
Siirtolapuutarhojen maanvuokrat ym.	141 957
Tonttien ja maa-alueiden myynti	525 878
<u>Yhteensä</u>	<u>14 493 717</u>

Menot tonttiosaston tileiltä olivat yhteensä 755 283 mk.

Maatalousosasto

Kertomusvuonna oli maatalousosaston hoidossa ja valvonnassa maa-alueita yhteensä 1 333 (1 498) ha, josta omassa viljelyksessä oli 868 (1 054) ha ja vuokralle annettuna 465 (444) ha. Viljelysmaita luovutettiin tie- ja kaatopaikka-alueiksi sekä asemakaavan mukaiseen käyttöön yht. 190 ha. Maataloustoiminnan päätyttyä Talissa urheilupuiston rakentamisen vuoksi väheni omassa viljelyksessä olleiden tilojen luku viiteen. Kaupungille Vihdin kunnasta ostettujen uusien tilojen viljelysmaita määrättiin osaston hoitoon yht. 25 ha, jotka maat annettiin vuokralle.

Maanviljelys. Omassa viljelyksessä olleiden tilojen kokonaispeltoalan käyttö eri viljelystarkoituksiin käy ilmi seuraavasta: leipäviljan viljelyyn käytettiin peltoalaa 486 ha eli 56 %, josta ruista oli 42 ha (4.8 %), syysvehnää 112 ha (12.9 %), kevätvehnää 216 ha (24.9 %) ja ohraa 116 ha (13.4 %); muuhun viljelyyn käytettiin 295 ha eli 34 %, josta kauraa oli 149 ha (17.2 %), heinää 121 ha, josta kuivana korjattua 113 ha, siemenheinää 7 ha ja säilörehuksi valmistettua 1 ha (14 %), perunaa 16 ha (1.8 %) sekä muita viljelyskasveja, joihin kuuluivat keittiökasvit, lanttu, rehukaali ja vihantarehu, 9 ha (1 %). Peltolaitumena oli 26 ha (3 %) sekä kesantona 61 ha (7 %). Peltoalan käyttö on ollut vuodesta toiseen suunnilleen samanlainen; esimerkiksi v. 1964 oli leipäviljan viljelyyn käytetty ala 51 %, muun viljelyn osuus 37 %, laitumen 4 % ja kesannon 8 % kokonaispeltoalasta.

Viljelysmaiden lannoitukseen käytettiin kotieläinlannan lisäksi 399 tn väkilannoiteseoksia. Lisäksi maita kunnostettiin mm. kalkitsemalla sekä käytettiin salpietaria pinta-lannoituksena.

Kertomusvuoden kevään ja alkukesän lämpötila oli Helsingin seudulla tavallista

kylmempi ja sademäärä niukka. Viljan korjuuaikana aiheuttivat sateet sadon laadulle vahinkoja. Laatuvahtinakoja oli eniten kevät- ja syysvehnässä.

Eri viljelyskasvien kokonaissadot ja hehtaaria kohden lasketut satomäärät olivat (suluissa keskimääräiset luvut v:lta 1960—1964): ruis 113.2 (101.1) tn, 2 732 (2 185) kg; syysvehnä 358.9 (195.1) tn, 3 193 (2 092) kg; kevätvehnä 455.8 (433.2) tn, 2 110 (1 741) kg; ohra 325.4 (254.9) tn, 2 795 (2 318) kg; kaura 423.2 (302.8) tn, 2 844 (1 947) kg; peruna 297.8 (377.1) tn, 18 696 (16 620) kg sekä heinä 452.4 (666.3) tn, 4 002 (4 307) kg.

Kertomusvuonna myytiin v:n 1964 ja 1965 sadoista siemenviljaa 374 tn, josta ruista oli 30, vehnää 66, ohraa 152 ja kauraa 126 tn; myllyviljaksi myytiin 426 tn, josta ruista 49, vehnää 374 ja ohraa 3 tn; rehuviljaksi myytiin 151 tn, josta vehnää 80, ohraa 25 ja kauraa 46 tn; ohraa myytiin mallasviljaksi 61 tn. Kylvöihin käytettiin siementä kaikkiaan 165 tn ja kotieläintalouteen 106 tn rehuviljaa. Kertomusvuoden päättyessä oli varastoissa kaikkiaan ruista, vehnää ja ohraa yht. 435 tn, kauraa 230 tn sekä rehu- ja jäteviljaa 156 tn.

Karja. Tuomarinkylässä pidettiin ayrshire-rotuista lypsykarjaa. Tarkkailukirjanpidon mukaan oli keskilehmäluku 44.8, keskituotos 5 240 kg maitorasvaa ja rasvaprosentti 4.4. Tarkkailupiiriin kuuluvien yhdentoista karjan keskitulos oli samana aikana 4 959 kg maitoa ja 220 kg voirasvaa rasvaprosentin ollessa sama kuin edellä.

Tuomarinkylässä oli eri rehulajien keskimääräinen kulutus prosentteina käytetystä rehuyksikkömäärästä v. 1964—1965 seuraava (suluissa Helsingin seudun tarkkailuyhdistyksen luvut): valkuaisväkirehuja 9.8 (8.3), viljaväkirehuja 27.9 (28.4), heiniä ja olkia 25.6 (22.0), tuorerehuja yht. 25.4 (22.0), josta väkeviä 11.5 (8.3) ja täyttäviä 13.9 (13.7) sekä laidunrehua 11.3 (19.3).

Tuomarinkylässä, joka oli tarkastusmaidon tuottaja, kertomusvuonna tuotettu kokonaismaitomäärä oli 220 710 litraa. Maitohygienia-

liitto myönsi tilalle kertomusvuonna kunniakirjan hyvästä maidosta.

Fallkullan sikalassa oli vuoden päättyessä 2 karjua, 25 emakkoa, 100 lihotussikaa ja 49 porsasta. Vuoden aikana myytiin 348 lihotussikaa, joiden tilityspaino oli yht. 21 146 kg lihaa. Nuoria sikoja myytiin yht. 200. Sikojen ruokinta perustui kaupungin laitoksilta saatuun ruokatalousjätteeseen sekä jäteviljaan.

Hevosten luku oli vuoden lopussa 6.

Kalusto ja rakennukset. Tärkeimmistä kalustonhankinnoista mainittakoon leikkuupuimurin ja kolmen traktorin osto. Kertomusvuoden aikana myytiin huutokaupalla käytöstä poistettua maatalousirtaimistoa. Käyttökaluun kuului kertomusvuoden lopussa henkilö-pakettiauto, 4 kuorma-autoa, 9 leikkuupuimuria, 25 traktoria ym.

Asuinhuoneistojen tarpeellisia korjaustöitä suoritettiin vuosikorjausmäärärahoja käyttäen. Viljan varastokuivatusta varten rakennettiin kylmäilmakuivurit kaikille tiloille Tuomarinkylää lukuun ottamatta, missä vastaavat työt oli suoritettu v. 1963. Haltialan tilalla kunnostettiin osa tallirakennuksesta työntekijöiden peseytymis- ja pukusuojaksi.

Salaojitus ja viemärien perkaus. Kertomusvuoden salaojityöt käsittivät yht. 59 ha Haltialan, Luukin, Pukinmäen ja Tuomarinkylän tilojen maita. Maatalousosaston hoidossa olevia avo-ojitettuja tai risusalaojitettuja maita, jotka aikanaan tulisivat pääasiasa puistoalueiksi, oli kertomusvuotta edeltäneen kymmenen vuoden aikana salaojitettu, joten salaojitettujen alueiden määrä kertomusvuoden lopussa oli kaikkiaan 430 ha.

Viemäreiden ja valtaojien perkaus- ja kaivuutöitä suoritettiin koneellisena urakkatyönä kaikkiaan 7 000 m. Syksyn sääsuhteet olivat kaivuutöille epäedulliset, minkä vuoksi osa suunnitelluista töistä oli lykättävä.

Maatalouden tukitoimenpiteitä koskevia ilmoituksia, kirjelmiä ja läheteitä merkittiin diaariin yht. 164 vuoden aikana.

Menot ja tulot. Talousarviossa oli varsinaisiin m e n o i h i n maatalousosastoa varten

1. Kiinteistövirasto

merkitty 1 373 925 mk. Lisämäärärahoja myönnettiin 5 124 mk. Määrärahoja käytettiin kaikkiaan 1 237 014 mk, joten säästöksi jäi 142 035 mk. Varsinaisiin menoihin kiinteistöviraston osastojen yhteisiä kustannuksia varten oli maatalousosaston vastattaville tileille merkitty erinäisten kaupungin alueella olevien teiden kunnossapitoa varten 7 500 mk ja erinäisten kaupungin alueella olevien valtaojien kunnossapitoa ja perkaussuunnitelmien laatimista varten 30 000 mk eli yhteensä 37 500 mk. Näitä määrärahoja käytettiin tilien mukaan kaikkiaan 12 398 mk, joten säästöksi jäi 25 102 mk. Pääomamenoihin oli merkitty maatiloilla suoritettavia salaojitustöitä varten 40 000 mk ja käyttökälistön hankintaa varten 55 000 mk. Tilien mukaan olivat pääomamenot kaikkiaan 94 895 mk, mistä salaojituskustannuksen osuus oli 39 946 mk ja käyttökälistön hankintakustannus 54 948 mk.

Tuloja oli talousarvioon merkitty 1 264 000 mk. Tilien mukaan tulot kertyivät seuraavista eristä:

	mk
Peltoviljely	799 238
Karjatalous	197 140
Maiden ja rakennusten vuokrat ...	131 552
Sekalaiset tulot	246 237
Yhteensä	1 374 167

Ylijäämä muodostui tilien mukaan seuraavaksi:

	mk
Tulot	1 374 167
Menot	1 237 014
Ylijäämä	137 153

Liikekirjanpidon osoittama tulos oli 129 302 mk voittoa jakaantuen seuraavasti:

	mk	mk
Oma maatalous		94 676
Vuokratalous		
Maiden vuokraus	26 985	
Rakennusten vuokraus	7 641	34 626

Keskimääräinen puhdas tuotto hehtaaria

kohden oli oman viljelyn osalta 57.80 mk ja vuokralle annettujen maiden osalta 58 mk.

Osaston *työntekijöiden luku* vaihteli vuodenajoista riippuen 45:n ja 90:n välillä. Talvi-kuukausien ajaksi 20 miestä oli sijoitettu rakennusviraston puhtaanapito-osaston töihin.

Metsäosasto

Metsäosasto perustettiin aikanaan ensisijaisesti taloudellisia näkökohtia silmällä pitäen. Vieläkin metsätaloudellinen suunnittelu, leimaus, hakkuut, metsänhoidolliset työt ja puutavaran myynti muodostivat tärkeän tehtäväryhmän metsäosaston töissä. Vuosien kuluessa ovat kuitenkin yhä selvemmin taloudellisten tavoitteiden rinnalle tulleet tehtävät, joissa keskeisenä pyrkimyksenä on kaupungin metsissä ja niiden vaikutuspiirissä liikkuvien helsinkiläisten viihtyisyyden lisääminen.

Valtaosassa kaupungin omistamista metsistä maisemanhoito ja muu luonnonsuojelu olivat määräävinä tekijöinä toimenpiteitä suunniteltaessa. Näiden tehtäviensä mukaisesti metsäosasto on ollut yhteistoiminnassa rakentamista suunnittelevien ja suorittavien kaupungin elinten sekä kaupungin maalle rakentavien kanssa. Ymmärrettävästi yhteistoiminta urheilu- ja ulkoiluviraston sekä rakennusviraston puisto-osaston kanssa on ollut varsin kiinteä. Myös luonnonsuojelua koskeva valistustoiminta kuului metsäosaston tehtäviin.

Metsäalueet. Kaupungin maanhankinta jatkui samaan tapaan kuin muutaman edellisen vuoden aikana, jolloin pyrittiin kohtuuhinnalla hankkimaan kaupunkilaisten ulkoilutarkoituksiin sopivia maa- ja vesialueita. Samalla pidettiin silmällä mahdollista tonttimaan tarvetta kaupungin ulkopuolella sekä hiekanottoalueiden saantia. Näihin tarkoituksiin sopivat parhaiten maastoltaan vaihtelevat metsäalueet, jotka liittyvät vesistöihin.

Kertomusvuoden aikana ostettiin kaupunkialueen ulkopuolelta kymmenkunta eri maa-alueita, pinta-alaltaan yht. n. 226 ha, josta metsämaata n. 164 ha. Kaupungin alueella maan ostot olivat vähäisiä. Ulkoilijoiden kannalta merkittäviä olivat Malkasaaren ja Villasaarten ostot. Näiden saarten pinta-ala oli yht. n. 9 ha.

Rakennustoiminnan edistyessä esikaupunkialueilla siirtyi kaupungin omistamia metsämaita muihin käyttötarkoituksiin. Tällaisten maiden määrä voitaneen kertomusvuoden osalta arvioida n. 50 ha:ksi.

Kertomusvuonna kaupunki osti Lohjan Kalkkitehtaalta pääosan sen Vuosaassa omistamista maa-alueista. Koko Vuosaari liitettiin myös kaupungin hallinnolliseen alueeseen. Kaupungin omistaman maan määrä lisääntyi siten n. 308 ha:lla, josta noin puolet oli metsämaata.

Kaupungin lähimetsien alan voidaan arvioida kertomusvuonna lisääntyneen n. 110 ha:lla. Kaupungilla oli metsämaita kaikkiaan n. 7 200 ha.

L ä h i a l u e e t. Kaupungin alueella tai sen rajan lähetyvillä olevat metsät olivat jo varatut ulkoilua varten tai odottivat käyttöä rakentamiseen tai muihin vastaaviin tarkoituksiin. Ensin mainituilla alueilla puuston käsittelyn tarkoituksena oli alueiden viihtyisyyden lisääminen tai säilyttäminen. Lisäksi oli pidettävä huolta alueiden siisteydestä. Lähimetsiköiden viihtyisyyttä haittaavat eniten erilaiset jätteet ja puhtaanapito muodostaa metsäosastolle tärkeän, mutta hankalan työkentän. Vuosi vuodelta kasvaneiden tehtävien suorittamisessa ei metsäosasto vielä ollut saavuttanut tarvittavaa tehoa. Kertomusvuoden aikana metsiköiden siivousta suoritettiin kuitenkin enemmän kuin aikaisemmin. Puhtaanapitoon kuului myös metsissä kasvavan liiallisen vesakon poistaminen ja hakkuutähteiden keruu.

Muihin tarkoituksiin vastedes siirrettävillä alueilla, jotka toistaiseksi olivat ulkoilijoiden käytössä vapaa-alueina, puuston käsittely ja

alueiden hoito oli pääpiirteissään samanlaista kuin edellä on selostettu.

Lähimetsien hakkuista muodostavat oman lajinsa rakentamisen vuoksi suoritettavat hakkuut. Liikenne- ja varastoalueiksi tai urheilu- ja leikkikentiksi tulevat metsäalueet on yleensä hakattava paljaiksi. Kertomusvuonna tällaisia hakkuuta aiheutui mm. Tuusulantien levennyksestä, Tattarinsuon varastoalueen kunnostuksesta, Jakomäkeen tulevien katujen rakentamisesta sekä eräiden vesijohto- ja sähkölinjojen avaamisesta. Talojen rakentamiseen käytettäviltä alueilta hakattiin puustoa vain rakentamisen välttämättä vaatimilta osilta.

E s p o o n p i i r i. Espoon teknikkopiiriin kuului n. 2 130 ha metsämaita, jotka oli varattu lähinnä ulkoilutarkoituksiin. Nämä metsät ovat olleet kaupungin hallussa verraten lyhyen ajan.

Osasta metsänhoidollisia tavoitteita luovuttiin ulkoilijoiden takia, esim. suosittiin lehtipuita, vaikka ne olivat epätaloudellisia, vältettiin laajoja uudishakkuita ja jätettiin koskemattomia »aarnialueita». Varsinkin rannat vaativat erikoista huomiota osakseen. Hakkuita suoritettiin piirin alueella melko runsaasti lähinnä Luukin pohjoisosassa, Salmin ja Järvenpään alueilla, Pirttimäen itäosassa sekä Latukallion alueella. Paljaaksihakkuut kohdistuivat karunpuoleisten maiden jätepuustoon, jona enimmäkseen oli huonoa kuusta. Näille alueille istutettiin 20 000 männyn tainta. Salmin ulkoilualan puuston hoidon kannalta tärkeän, alueen läpi pituussuuntaan tulevan metsäautotien rakennustöitä suoritettiin vuoden aikana.

U l k o t i l o i l l a suoritettiin metsätaloudellisia toimenpiteitä Hirvihaarassa ja Bengtsärissa. Taimistoja perattiin melkoisia määriä. Hirvihaaran metsä onkin n. 15 vuoden hoitotoimenpiteiden ja hakkuiden tuloksena saatu hyvään kuntoon.

Bengtsärissa jatkui v. 1964 aloitettu Valtion Polttoainetoimiston hakkuu. Bengtsärin metsät olivat sodassa hävitettyjä tai pahoin

1. Kiinteistövirasto

vahingoittuneita, puusto oli miltei kokonaisuudessaan kranaatinsirpaleiden runtelema. Tämän vuoksi sahat eivät ostaneet sieltä hakkattuja tukkeja ja paperipuidenkin myynti oli vaikeata. Metsäosaston leimauksessa pyrittiin istutettujen ja luontaisten taimistojen vapauttamiseen ja vanhan puuston ottamiseen käyttöön. Valtion Polttoainetoimisto hakkasi ratapölkkyjä, halkoja ja paperipuita sekä kaupungille paaluja. Näin saatiin edellytykset nuoren metsän kehittymiselle ja uusien taimistojen syntymiselle. Alueella on suoritettu vuosien mittaan runsaasti metsän istutustöitä.

Luonnonsuojelu ja valistustoiminta. Maisemanhoito ja luonnonsuojelu ovat tärkeänä osana metsäosaston töissä. Näitä tehtäviä hoitaessaan osaston täytyy kiinnittää huomiota luonnonsuojelullisten näkökohtien suureen merkitykseen erikoisesti pitkiä ajanjaksoja silmällä pitäen. Rakennustoiminnassa ja maankäyttökysymyksiä ratkaistaessa luonnonsuojelullisille näkökohdille annetaan yleisesti taloudellisten näkökohtien rinnalla vähän arvoa ja eräissä tapauksissa ne jäävät huomiota vaille. Esimerkkinä mainittakoon mm. se, miten kaupungin asemakaavoituksen perustavien suunnitelmien mukainen viheralue Laaksosta Haltiavuoren alueelle on murentunut jatkuvasti.

Luonnonsuojelun piiriin kuuluvana mainittakoon, että kun kertomusvuoden loppupuolella lasiteollisuus aloitti mainoskampanjan kertakäyttöisten lasipullojen, mm. virvoitusjuomapullojen käytön laajentamiseksi, kiinteistölautakunta ja metsäosasto ryhtyivät vastatoimenpiteisiin, koska tästä olisi aiheutunut lasinsirpaleiden lisääntyminen kaupungin lähimetsissä ja ulkoilualueilla sekä luonnossa yleensäkin. Yritys johti tarkoitettuun tulokseen lasiteollisuuden päätettyä luopua aktiivisesta toiminnasta kertakäyttöpullojen käytön lisäämiseksi.

Kertomusvuoden keväällä valmistuneet ylioppilaat osallistuivat metsänhoidolliseen valistustoimintaan istuttamalla talkoissa

männynntaimia. Valistustyö kouluissa pidettyine esitelmineen levitti metsätalouden tietoutta varsinkin koulunuorison keskuuteen. Helsingiläiset suomenkieliset ylioppilaat suorittivat ko. istutuksen Luukin alueella.

Metsäosasto jakoi myös linnunpönttöjä käytettäväksi lintujen suojelusta kiinnostuneille Helsingin alueella.

Puutavaran luovutus ym. Vuoden aikana oli hakkuutyövoimaa riittävästi saatavana; hevosmiehistä hevosineen oli kuitenkin jatkuvaa puutetta. Metsien siivoustöiden tehoa rajoitti määrärahojen puute.

Puutavaran menekki oli vuoden aikana yleensä hyvä. Sahatukkien hinnat olivat vuoden alussa erinomaiset. Markkinoista johtuen ne laskivat kevätpuolella ja syksyllä, ollen kuitenkin tyydyttävät. Paperipuiden osalta oli voimassa kevääseen saakka hintasopimus; syksyllä ostot aloitettiin edellisen sopimuskauden mukaisilla hinnoilla, joita kuitenkin myöhemmin alennettiin.

Halkojen menekki oli huono ja hinnat tuotantokustannuksiin nähden varsin alhaiset.

Pääosan metsäosaston tekemistä tukeista osti Riihimäen Saha Oy ja paaluja valmistettiin kaupungin puutavara- ja polttoainetoimistolle. Paperipuut myytiin A. Ahlström Oy:lle ja suurin osa haloista entiseen tapaan puutavara- ja polttoainetoimistolle.

Hiekkaa ja soraa otettiin vuoden aikana käyttöön kaupungin omistamista paikoista poikkeuksellisen vähän eli vain 21 000 m³.

Seuraavassa esitettävät tiedot eivät koske Tervalammen työlaitoksen n. 550 ha:n metsäalaa, joka oli metsäosaston hoidossa, sillä laitos suoritti itse hakkuut ja sai tulot metsästä.

Kaupungin metsistä luovutettiin metsäosaston hakkauttamina (hankintana) eri puutavaralajeja seuraavat määrät (suluissa v:n 1964 ja 1963 vastaavat luvut): havutukkeja 110 710 (61 230 ja 56 830) j³, koivutukkeja 2 840 (1 030 ja 1 780) j³, paaluja 1 950 (—) kpl, tukipuita ym. 1 440 (6 550 ja 8 880)

kpl, paperipuita 9 000 (6 100 ja 4 030) m³ sekä halkoja 7 060 (11 560 ja 12 900) m³.

Tukkien ja paperipuiden luovutusmäärät olivat kertomusvuonna suuremmat kuin koskaan ennen.

Myöskin pystykauppojen (hakuusopimusten) perusteella luovutetut tavaramäärät olivat suuremmat kuin tavallisesti. Kertomusvuotena luovutettiin pystyyn havutukkeja 4 190 j³, koivutukkeja 370 j³, ratapölkkyjä 450 kpl, paperipuita 550 m³, halkoja 7 170 m³ ja rankoja 2 200 m³.

Tulot ja menot kertomusvuonna ja vastaavat luvut kahdelta edelliseltä vuodelta olivat:

	1965 mk	1964 mk	1963 mk
Metsätuotteiden myynti	737 478	516 864	421 994
Vuokrat ja lupamaksut	17 019	15 135	14 190
Muut tulot	33 002	84 144	139 120
Tulot yhteensä...	787 499	616 143	575 304
Menot yhteensä .	592 792	498 679	437 520
Tulojen enemm.	194 707	117 464	137 784

Talousarviossa menoihin oli varattu 575 290 mk. Laajentuneiden metsäalueiden hoitohakkuiden ja lähialueiden siistimistöiden vuoksi henkilökunnan palkkamenoihin jouduttiin anomaan ylitysoikeutta. Eräiden säästöjen vuoksi menojen kokonaismäärä rajoittui 592 792 mk:aan. Tulojen enemmäys, 194 707 mk, oli runsaiden hakkuiden ansiosta aikaisempia vuosia suurempi, mutta silti metsähehtaaria kohden vain runsaat 29 mk. Kaupungin ostamien uusien metsämaiden puusto oli yleensä voimakkaasti hakattua. Kun metsäosasto pyrki parantamaan metsien puuston tilaa, vaati se toisaalta hyvän puuston säästämistä ja toisaalta huonojen puustojen uudistamista, myös istuttamalla.

Kaupunkimittausosasto

Henkilökunta. Virkasuhteessa olevan henkilökunnan lisäksi oli osaston palveluksessa

työsopimussuhteessa insinööri, kartanvalmistamon päällikkö, 2 katukorvausteknikkoa, karttavalokuvausteknikko, 6 mittausteknikkoa, 3 laskijaa, 3 työnjohtajaa, varastonhoitaja, 6 toimistoapulaista, 24 piirtäjää, karttateknikko, 2 muovikopistia, 4 valokopistia ja 3 lähettiä. Kuukausipalkkaisen henkilökunnan lukumäärä oli vuoden lopussa 126. Osastossa oli lisäksi työsopimussuhteessa tuntipalkalla olevia mittausetumiehiä, autonkuljettajia, mittausteknikkoja ja harjoittelijoita. Näiden lukumäärä vaihteli kertomusvuoden aikana vuoden ajoista ja suoritettavien töiden määrästä riippuen 50—57 mieheen.

Kenttämittaus, kiinteistönmuodostus ym. Kaupungin runkomittausten täydentämisessä käytettiin Teknilliseltä Korkeakoululta vuokrattua geodimetriä kolmiomittauksiin Haagassa ja Tapanilassa sekä suurmonikulmiomittauksiin Lauttasaareissa ja Vuosaareissa. Näissä tehtävissä käytettiin eri mittauspaikkojen väliseen yhteydenpitoon v. 1962 hankittuja radiopuhelimia. Ilman geodimetrihavaintoja suoritettiin kolmiomittaus Oulunkylässä. Tietokoneilla laskettiin pienehköjä kolmioverkkoja Oulunkylässä, Haagassa ja Tapanilassa sekä suurmonikulmioverkko Vuosaareissa. Monikulmioverkkoa lisättiin ja täydennettiin mm. Lauttasaareissa, Pohjois-Haagassa, Tapanilassa, Jakomäessä, Mellunkylässä, Herttoniemessä ja Marjaniemessä.

Kunnallisteknillisiä töitä varten laadittiin katusuunnittelukarttoja ja suoritettiin katujen merkitsemistä maastoon eräillä esikaupunkialueilla. Maanalaisten johtojen yhdistelmäkarttaa varten mitattiin n. 800 johtoihin liittyvien maanpäällisten rakenteiden sijaintipaikkaa. Maanalaisia kalliosuojia ja tunneleita kartoitettiin n. 2.5 km.

Arkistovalokuvausta jatkettiin suorittamalla tonttikirjakartaston sekä osittainen korttelikartaston kuvaus.

Kaupungeingeodeetin toimesta pidettävään tonttikirjaan ja tonttikarttaan tehtiin asema-kaavojen ja tonttijakojen vahvistamisesta

1. Kiinteistövirasto

sekä tontinmittauksista ym. johtuneet merkinnät.

Kaupungingeodeetti, apulaiskaupungingeodeetti tai heidän määräämänsä edusti kaupunkia sitä koskevilla maanmittaus-, tontinmittaus- ym. toimituksissa. Uudenaan läänin maanmittauskonttorissa suoritettiin maanmittaustoimitusten karttoihin ja asiakirjoihin kohdistuvia tutkimuksia, joiden perusteella täydennettiin mm. rekisterikarttoja, tehtiin tilaluettelaita asemakaavotettavista alueista sekä annettiin lausuntoja kaupungin kiinteistökauppoja varten. Kaupungin hankkimien määräalojen erottamisia suoritettiin. Lisäksi annettiin lausuntoja anomuksista, jotka koskivat poikkeuslupan myöntämistä uudisrakennusten rakentamiseen erällä alueilla.

Osaston suorittamat yleisimmät tehtävät olivat määrältään: kolmiopisteitä rakennettiin, mitattiin ja laskettiin 17, suurmonikulmiopisteitä rakennettiin ja laskettiin 36, suurmonikulmiosivuja mitattiin 53 km, monikulmiopisteitä rakennettiin 498 ja laskettiin 530, monikulmiosivuja mitattiin 67.7 km, monikulmiokulmia havaittiin 944, korkeuskiintopisteitä rakennettiin 28 ja vaaittiin 44, pinta-vaaitusta suoritettiin 32.2 ha:n alalta, eri tarkoituksiin valmistettiin 1 500 piirrosta, todistuksia ja otteita annettiin 2 396, katu-, sähkö- ym. linjoja merkittiin maastoon 43.9 km ja rakennuspaikkoja 748, rajan ja korkeusase- man näyttöjä suoritettiin 581, sijaintikatselmuksia toimitettiin 811, tonttijakoehdotuksia laadittiin 153, tontinmittauksia ja rasi- toimituksia suoritettiin 476 sekä yleisen alueen mittauksia 130, tonttikartan jäljennöksiä valmistettiin 1 230 ja mittakirjan jäljennöksiä 635.

Katukorvausasiat. Rakennuslain mukaisia kadun- ja viemärlaitoksen rakentamiskorvauksia ei vielä kertomusvuoden aikana peritty omakotitonttien eikä 3- ja 4-asuntoisten tonttien omistajilta. Muiden tonttien omistajilta esitettiin näitä korvauksia perittäviksi 4 824 356 mk, mikä jakaantui 250 tontin

osalle. Nämä korvaukset saatiin maksaa 10 vuoden vuotuismaksuina. Monet kuitenkin käyttivät hyväkseen sitä etua, että kaupunki myönsi alennusta 20 %, mikäli korvaus maksettiin yhdellä kertaa tai useampia vuotuiseriä maksettiin samalla kerralla. Korvauksia saatiin kertomusvuoden aikana 1 624 584 mk, mihin summaan sisältyi myös v. 1963 ja 1964 maksuunpantujen korvausten vuotuismaksuja.

Asemakaavalain mukaisia katumaakorvauksia ehdotettiin perittäviksi 90 tontin osalta kaikkiaan 333 433 mk. Kun osa näistä korvauksista maksettaisiin myöhemmin eivätkä kaikki korvausvelvolliset suorittaneet maksujaan, saatiin näitä tuloja kertomusvuonna 266 512 mk, mihin summaan sisältyi myös v. 1963 ja 1964 määrättyjä korvauksia.

Rakennuslain mukaisissa katualuekorvausasioissa jatkettiin edelleen asemakaava-alueiden maanomistajien luovutus- ja korvausvelvollisuuksien selvittämistä ja annettiin näistä asioista lausuntoja sekä yksityisille että viranomaisille.

Lisäksi laadittiin lausuntoja ja karttoja tielautakunnan toimeksiannosta yksityistielain mukaisia toimenpiteitä varten, yhteistoinnassa rakennusviraston katurakennus- ja puhtaanapito-osastojen kanssa katujen kunnossa- ja puhtaanapito-osuuksista sekä yleiseen käyttöön luovutetuista kaduista sekä niiden varsilla olevista tonteista ja alueista. Osasto edusti myös kaupunkia maistraatin katselmuksissa ja istunnoissa, joissa ko- asioita käsiteltiin.

Kartta-asiat. Kantakartan mittakaavassa 1:500 (Ka 0.5) uusia lehtiä piirrettiin 5, entisiä piirrettiin 43 uudestaan ja 1 000 lehteä korjattiin ajan tasalle. Kantakartan mittakaavassa 1:1000 (Ka 1) uusia lehtiä valmistettiin mekaanisesti 18 ja entisiä uusittiin 4. Kantakartan mittakaavassa 1:2000 (Ka 2) uusia lehtiä valmistettiin mekaanisesti 2 ja 18 entistä lehteä uusittiin. Asemakaavan pohjakarttoja mittakaavassa 1:2000 valmistettiin mekaanisesti 5 ja vastaavia asemakaa-

Geoteknillinen toimisto

van muutoksen pohjakarttoja 7. Lisäksi valmistettiin 104 erillistä, pääasiassa A4-kokoa olevaa asemakaavan muutoksen pohjakarttaa. Maanalaisten johtojen yhdistelmäkarttaan mittakaavassa 1:500 (Mjy 0.5) konstruointiin maanpäälliset laitteet 2 lehden osalta ja piirrettiin puhtaaksi 5 lehdelle sekä 12 lehteä täydennettiin johtotiedoilla. Lisäksi valmistettiin Mannerheimintien Eduskuntatalon ja Stenbäckinkadun välisen osan johtojen yhdistelmäkartta mittakaavassa 1:500 ym. Virastokartan mittakaavassa 1:4000 (Vi 4) lehdet pidettiin jatkuvasti ajan tasalla. Niistä otettiin 1 200 kpl:n lisäpainos, samoin virastokartasta mittakaavassa 1:10000 (Vi 10) n. 3 500 kpl. Osoitekarttaa mittakaavassa 1:10000 (Os 10) täydennettiin ja siitä valmistettiin kaupungin koko alueen käsittävä 1:18000-mittakaavainen opaskartta (Os 18), jonka painosmäärä oli 40 700 kpl. Keskustan opaskartan ja koko kaupungin yleiskartan yhdistelmästä (Os 18/Y 40) otettiin 3 800 kpl:n painos. Yleiskarttaa mittakaavassa 1:75000 (Y 75) painettiin 1 300 kpl.

Kaupungin virastoille ja laitoksille valmistettiin lisäksi erilaisia karttoja, kartogrammeja ja piirroksia.

Valo-, kuulto- ja siirtojäljennöksiä valmistettiin yhteensä 42 500, joista omaa käyttöä varten 28 300. Muovijäljennöksiä valmistettiin omaan käyttöön 913 ja muille 302, yht. 1 215. Valokuvauksia ja valokuvakopiointeja suoritettiin omaa tarvetta varten 3 078 ja muille 911, yht. 3 989.

Karttapalvelun kokonaismyynti painatusoikeuskorvauksineen oli n. 162 600 mk. Erillisiä karttalehtiä myytiin 71 000, joista matkailukarttoja oli 30 300 ja opaskarttoja 13 400. Karttakirjoja myytiin 2 550 ja seinäkarttoja valmistettiin 398.

Tulot ja menot. Menot kaupunkimittausosaston vastattavilta tileiltä olivat vuoden aikana 1 339 337 mk ja tulo 2 289 219 mk, josta pääomatuloja oli 1 891 096 mk.

Geoteknillinen toimisto, joka v. 1955—1964 toimi kaupunkimittausosastoon taloushallinnollisesti alistettuna maaperätutkimusjaoksena, toimi kertomusvuoden aikana itsenäisesti myöskin tilinpidollisessa suhteessa. Toimiston päällikkönä olevan geoteknillisen asiantuntijan alaisena toimiston henkilökunnan muodosti 2 insinööriä, geologi, kenttätyöpäällikkö, 3 työnjohtajaa, piirtämöesimies, 7—8 piirtäjää, 2 toimistoapulaista, 2 maalaboranttia, varastonhoitaja ja lähetti, jotka kaikki olivat työsopimussuhteessa. Kairaus- etumiesten, kairausmiesten ja autonkuljettajien muodostama työehtosopimuksen alainen kenttähenkilökunta käsitti 28—30 miestä.

Kaupungin kaikkia virastoja ja laitoksia sekä komiteoita ja toimikuntia pohjarakennus- ja kalliorakennuskysymyksissä avustavana asiantuntijaelimenä toimisto suoritti vuoden aikana tutkimus- ja erikoissuunnittelutehtäviä 131 eri rakennuskohdetta ja rakennussuunnittelutehtävää varten. Työmäärältään suurimpina näistä voidaan mainita 11 eri työkohdetta käsittänyt asuntotuotantokomitean noin 400 000 m³ sisältävän Jakomäen rakennusohjelman pohjatutkimukset, Kyläsaaren puhdistamon pohjatutkimus, sähkölaitoksen Hanasaaren-Suvilahden alueen pohjasuhteita selvittävä maaperätutkimus, vesilaitoksen Hiidenvesisuunnitelman II vaiheen tunnelitutkimus itäpuoliskoltaan sekä asemakaavoitusta varten tehty Puistolankylän Heikinlaakson alueen maaperätutkimus.

Tutkimustyöt jakaantuivat määrärahojen käytön mukaan eri toimeksiantajien kesken seuraavasti: kaupunkisuunnitteluvirasto 68 000 mk, 8.8 %, rakennusviraston katurakennusosasto 217 000 mk, 28.2 %, sekä talorakennusosasto 108 000 mk, 14 %, kiinteistövirasto 1 000 mk, 0.1 %, metrotoimikunta 45 000 mk, 5.8 %, asuntotuotantokomitea 113 000 mk, 14.6 %, urheilu- ja ulkoiluvirasto 6 000 mk, 0.8 %, liikennelaitos 8 000 mk, 1 %, sähkölaitos 60 000 mk, 7.8 %, vesi-

1. Kiinteistövirasto

laitos 109 000 mk, 14.2 %, satamalaitos 8 000 mk, 1 % sekä eri komiteat 29 000 mk, 3.7 %.

Varsinaisten toimeksiantojen ohella avustettiin edelleen kaupungin suunnittelevia ja rakennustöitä hoitavia viranomaisia maarakennus-, kalliorakennus- ja pohjarakennuskysymyksissä neuvottelemalla, suorittamalla työmaatarkastuksia sekä antamalla suullisia lausuntoja. Geoteknillinen asiantuntija oli myös vuoden aikana kuultavana useiden komiteoiden ja toimikuntien kokouksissa.

Varsinaiset toimintakustannukset olivat kertomusvuonna n. 772 000 mk. Niistä oli palkkojen osuus 553 000 mk eli 71.8 %, kaluston kunnossapitoon käytettiin 74 000 mk, 9.5 %, käyttömenot olivat 52 000 mk, 6.7 %, moottoriajoneuvojen kustannukset 19 000 mk, 2.5 %, painatusmenot ja tarverahat 10 000 mk, 1.3 %, huoneistomenot 32 000 mk, 4.1 % sekä sosiaaliturvamaksut 32 000 mk, 4.1 %.

Toimiston laskutus kertomusvuonna oli 762 235 mk.

Talo-osasto

Henkilökunta. Talo-osaston virkasuhteessa olevan henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 62. Työsopimussuhteessa olevia talonmiehiä, lämmittäjiä, siivoojia, kirvesmiehiä, muurareita ym. oli osaston palveluksessa samana ajankohtana 370, johon lukuun sisältyivät myös ne 213 siivoojaa, joiden palkat talo-osasto peri laskuttaen eri virastoja.

Kallion virastotalon siirtämisestä osaston hoitoon aiheutui työvoiman lisääntyminen seuraavilla toimihenkilöillä: konemestari, sähköyliasentaja, talonmies, vahtimestari ja 32 virastosiivoojaa. Lisäksi palkattiin ko. taloon perustettuun isännöitsijätoimiston sivutoimistoon yksi toimistovirkailija.

Talo-osaston hallinnossa olleet rakennukset ja huoneistot. Osaston hoitoon siirrettiin vuoden aikana useita kiinteistöjä ja osakehuo-

neistoja. Kiinteistöistä mainittakoon huomattavimpina Kallion (26 900 m²) ja Töölön (5 400 m²) uudet virastotalot, Munkkiniemeen, Puotinharjuun ja Pitäjänmäkeen valmistuneet lastentalot sekä Suomen Sokeri Oy:n entisellä tontilla sijainneet n. 40 erilaista teollisuusrakennusta.

Talo-osaston hoitoon määrättiin Vakuutusosakeyhtiö Pohjolan kanssa suoritetussa aluevaihdoissa kaupungin omistukseen siirtyneiden kiinteistöjen Aleksis Kiven katu 40:n ja Pengerkatu 32:n koko osakekanta, yht. 104 asuinhuoneistoa, pinta-alaltaan yli 3 000 m².

Huomattavimmista peruskorjauksista mainittakoon kiinteistön 2 linja 10 liittäminen kaukolämpöverkkoon sekä kiinteistöjen Kaartintorppa, Puistolantie 75 ja Poutamäentie 3 muuttaminen öljylämmitteisiksi. Ehrensärdintie 14:ssä sijaitsevan talon alakerta muutettiin lastenseimeksi ja entinen Wuorion huila Bergvik nuorisotoimiston käyttöön soveltuva. Tennistalon I kerros muutettiin tiloiksi poliisilaitoksen auto-osastoa sekä puhtaanapitolaitoksen ao. piirin työkoneita varten. Aleksanterinkatu 16-18:ssa sijaitseva ns. Valkoinen Sali kunnostettiin kaupunginvaltuuston istuntosaliksi ryhmähuoneineen ja erinäisine lisätiloineen.

Muista suurehkoista kunnostus- ja korjaustöistä mainittakoon Laajalahdentie 10:ssä, Helenankatu 2:ssa, Lönnrotinkatu 39:ssä, Helsinginkatu 24:ssä, Unioninkatu 43:ssa ja 45:ssä sekä Iso Roobertinkatu 11:ssä sijaitsevissa kiinteistöissä ja Hietalahden hallirakennuksessa suoritettut.

Kertomusvuoden talousarviossa varattuja määrärahoja käytettiin talojen vuosikorjauksiin (suluissa edellisen vuoden luvut) 1 531 206 (1 597 285) mk, hallien ja kioskien korjauksiin 46 730 (48 430) mk, yhteensä 1 577 936 (1 645 714) mk sekä lisäksi siirtomäärärahoja ja vuoden aikana ao. varoista eri tarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja 300 026 (191 523) mk eli kaikkiaan 1 877 962 (1 837 237) mk. Perusparannusluontoisiin

korjauksiin käytettiin kertomusvuoden talousarviossa pääomamenoihin varattuja määrärahoja 221 066 (367 266) mk sekä siirtomäärärahoja pääomamenojen momenteilta aikaisemmilta vuosilta ja kertomusvuoden aikana ao. varoista myönnettyjä määrärahoja 339 525 (136 082) mk, joten määrärahoja käytettiin kaikkiaan 2 438 553 (2 340 586) mk.

Kiinteistöjen vuokraaminen ja vuokrat. Asuntoja, joista perittiin käteisvuokra, oli vuoden lopussa 2 674 sekä liikehuoneistoja ja varastoja vastaavasti 362. Huoneistojen, joista perittiin tilitysvuokraa, pinta-ala, joka v:n 1964 päättyessä oli n. 100 000 m², oli kertomusvuoden vastaavana aikana 137 389 m². Lisäys johtui uusista valmistuneista virastotaloista.

Tilitysvuokria perittiin 7 338 923 (ed. v. 5 540 118) mk. Lisäys aiheutui tilitysvuokrien indeksimukaisesta korotuksesta, virastojen muutoista Kallion ja Töölön virastotaloihin vierailta vuokratuista tiloista yms. seikoista.

Talo-osaston hallinnossa olleiden asuinhuoneistojen vuokria korotettiin 1.1. alkaen 10 % eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta. Samasta ajankohdasta korotettiin myös liikehuoneistojen vuokria 15 % lukuun ottamatta niitä vuokria, jotka olivat indeksisidonnaisia.

Asuntoasiat. Vuoden aikana osoitettiin talo-osaston hallinnossa oleviin huoneistoihin 115 (ed. v. 177) ruokakuntaa ja kiinteistöyhtiöiden hallinnossa oleviin huoneistoihin 170 (196) ruokakuntaa eli yht. 285 (373) ruokakuntaa.

Asumistukea saavien lapsiperheiden määrä oli vuoden lopussa 1 486 (1 105).

Siivoustoiminta. Siivoustöiden järjestelyssä pyrittiin varsinkin uusissa virastotaloissa ryhmätyöskentelyyn ja kustannusten alentamiseen. Koneellisia siivousvälineitä lisättiin määrärahojen puitteissa ja erikoista huomiota kiinnitettiin lattianhoitomateriaaleihin.

Eri virastojen ja laitosten siivouskulut, huomioon ottaen vuoden aikana tapahtuneet pinta-alojen lisäykset, olivat seuraavat (suluissa edellisen vuoden luvut): siivoojien pal-

kat 1 335 149 (1 203 145) mk, siivoustarvikkeet ja siivoustyöliikkeiden palvelukset 78 040 (69 481) mk.

Kauppahallit ja -torit, ulkomyynti- ja mainospaikat ym. Kauppahallien myymälöiden ja niihin liittyvien varastokellareiden vuokrat korotettiin 1.1. alkaen 20 % ja ne sidottiin rakennuskustannusindeksiin samasta ajankohdasta lähtien.

Samoin korotettiin 1.1. lukien torimyyntipaikkojen vuokrat Kauppatorilla ja Hakaniemitorilla 10 % sekä Hietalahdentorilla ja Töölöntorilla 20 %. Myyntipaikkoihin liittyvien myyntikaluston säilytyspaikkojen vuokriin tehtiin markkamääräiset korotukset samassa yhteydessä.

Mainontapaikoista tehtiin kertomusvuonna 1.1.1966 voimaan tulevat viisivuotissopimukset Ulkomainos, Julisterengas ja Merkonomimainos nimisten osakeyhtiöiden kanssa, jolloin vuokranmaksuperusteissa siirryttiin ns. prosentti-vähimmäisvuokramenetelmään.

Vakinaisista mainospaikoista saatiin tuloja 252 763 (ed. v. 224 918) mk. Lisäksi saatiin tilapäisten mainospaikkojen vuokrauksesta tuloja 17 260 (15 126) mk.

Talo-osaston tulot ja menot.

Tulot	1965 mk	1964 mk
Talo-osasto:		
Käteisvuokrat	5 106 824	4 705 265
Tilitysvuokrat	7 338 923	5 540 118
Muut tulot	17 693	7 499
Yhteensä	12 463 440	10 252 882

Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta:
Vuokrat kauppahalleista, kioskeista ja toripaikoista:

hallit	455 651	387 658
kioskit	160 551	153 284
toripaikat	204 735	182 189
Myyntipaikkojen vuokrat	670 765	600 132
Tilitysvuokrat	6 504	—
Yhteensä	1 498 206	1 323 263

1. Kiinteistövirasto

M e n o t	1965 mk	1964 mk
Talo-osasto:		
Kunnossapito-, käyt- tö- ja yleismenot ...	5 498 448	4 667 766
Kiinteän käyttöomai- suuden korot ja poistot	4 720 247	4 466 980
Yhteensä	10 218 695	9 134 746

Kauppahalli-, ulko- myynti- ja toritoi- minta:		
Kunnossapito-, käyt- tö- ja yleismenot ...	283 939	254 672
Kiinteän käyttöomai- suuden korot ja poistot	89 943	85 057
Yhteensä	373 882	339 729

Tulojen ja menojen erotus oli kaikkiaan 3 369 069 (2 101 670) mk.

Koska Kallion ja Töölön virastotalojen lopullinen valmistusarvo enempiä kuin tonttien arvokaan ei tilinpäätöstä laadittaessa ollut tiedossa, siirtyi korkojen ja poistojen rasitus puuttuvilta osilta seuraavaan vuoteen, mikä näennäisesti nosti vastaavaa kertomusvuoden tulosta.

A s u n t o t u o t a n t o t o i m i s t o

Asuntotuotantotoimisto valmisteli ja esitteli asuntotuotantokomitealle, sen teknilliselle jaostolle ja työmaatoimikunnille kaupungin asuntorakennustoimintaan liittyviä kysymyksiä, toteutti komitean ja sen nimeämien jaostojen ja toimikuntien kokouksissaan tekemät päätökset sekä toimi lisäksi valmistelu- ja toimeenpanoelimenä kaupungin asuntolainoja koskevissa asioissa.

Toimiston henkilökunta oli palkattu sopimuspalkalla työsopimussuhteeseen. Henkilökunnan palkat maksettiin asuntotuotantokomitean käyttöön myönnettyistä rakennuskustannusmäärärahoista ja sisällytettiin rakennusohjelmien rakennuskustannuksiin. Toi-

mistopäällikön virkaa hoiti viransijaisena oman toimensa ohella rakennuspäällikkö Pentti Hirvonen 15.2. saakka, jolloin virkaan valittiin dipl.ins. Pekka Löyttyniemi. Edellisten lisäksi oli toimiston palveluksessa 11 varsinaiseen toimistohenkilökuntaan kuuluvaa ja 6 työmaavalvojina toimivaa rakennusmestaria.

Asuntotuotantokomitean toimintakertomuksessa on lueteltu ja selostettu ne kertomusvuonna valmistuneet, keskeneräisiksi jääneet tai suunnitteluvaiheessa olleet rakennusohjelmat, joiden rakennuttamisen ja suunnittelun valvonnasta asuntotuotantotoimisto huolehti.

Näiden valvontatehtävien lisäksi hoiti toimisto asuntorakennusohjelmien arava-asiat ja osallistui raha- ja vakuutuslaitoksilta hankintakustannusten rahoitukseen tarvittavien ensisijaisten lainojen hankintaan, maksatti rahatoimiston välityksellä asuntotuotantokomitean hyväksymät rakennuskustannuslaskut ja huolehti myönnettyjen lainojen nostamisesta ja tilittämisestä rahatoimistoon.

Toimiston tehtäviin kuului vielä rakennusohjelmia varten kaupungin varoista myönnettyjen rakennusaikaisten lainojen rakennus- ja hoitokustannuskorkojen laskeminen, asuntotuotantokomitean ja asuntotuotantotoimiston yleiskustannusten jakaminen ja periminen, hyväksytyjen lisä- ja muutostöiden tilaaminen sekä urakkatarjouspyyntökirjelmien laatiminen ja lähettäminen.

Kertomusvuoden aikana laadittiin toimiston organisaatiokaavio sekä sisäinen työjärjestys, jotka toimistopäällikkö hyväksyi päätösluettelossaan 8.6. noudatettaviksi.

Toimistolle ja asuntotuotantokomitealle saapuneita kirjeitä merkittiin vuoden aikana diaariin 2 674. Lähetettyjä kirjeitä oli 469.

Y h t e e n v e t o m e n o i s t a j a t u l o i s t a

Kiinteistölautakunnan käytettäväksi oli talousarviossa merkitty varsinaisia menoja

varten 20 345 190 mk. Lisäksi myönnettiin määrärahoja tai ylitysoikeuksia 2 012 972 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 22 358 162 mk. Tilien mukaan käytettiin kaikkiaan 21 314 357 mk, joten säästö oli 1 043 805 mk.

Varsinaisia tuloja oli kertomusvuonna talousarvioon merkitty 24 477 602 mk. Tilien mukaan nousivat tulot 31 273 798 markkaan.

Pääomatuloja olivat tonttien ja maa-aluei-

den sekä entisen Ryttylän koulukodin kiinteistöjen myynnistä sekä maanhankintalain tarkoituksiin myydyistä alueista saadut tulot ja korvaukset katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista.

Talousarvioon oli merkitty pääomatuloja 2 084 500 mk, josta summasta 600 000 mk oli arvioitu saatavan tonttien ja maa-alueiden myynnistä. Tuloja kertyi kertomusvuonna 2 577 183 mk, josta tonttien ja maa-alueiden myynnistä 525 878 mk.

2. Asuntotuotantokomitea

Komitean kokoonpano v. 1965 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Komitean toimistotehtäviä hoiti kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto.

Kokoukset ja tarkastukset. Komitealla oli vuoden aikana 48 kokousta ja sen teknillisellä jaostolla 38. Lisäksi komitean nimeämät työmaatoimikunnat pitivät rakenteilla olevilla rakennustyömailla yhteensä 129 työmaako-

kousta ja yhteensä 56 erillistä vastaanotto-, luovutus- ja jälkitarkastusta, joista kaikista kokouksista ja tarkastuksista laadittiin erilliset pöytäkirjat.

Rakennustoiminta. Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat rakennusohjelmat, joista viimeinen on v:n 1964 ja muut ovat v:n 1963 rakennusohjelmia:

Kiinteistö-oy	Rakennusten lukumäärä	Tilavuus m ³	Asuinhuoneistojen lukumäärä	Pinta-ala m ²	Aravan hyväksymät rakennuskustannukset, mk	Loppu selvityspäivä
Yläkiventie 2	4	62 200	272	15 416	7 780 900	28.2.65
Yläkiventie 5	6+1	96 150	388	23 008	12 372 030	31.5.65
Yläkiventie 8	4	57 350	248	14 546	7 297 600	28.2.65
Yläkivi	2	31 305	98	6 830	4 094 650	10.9.65
Yhteensä	16+1	247 005	1 006	59 800	31 545 180	—

Lisäksi valmistuivat v:n 1964 rakennusohjelmaan kuuluvan Kiinteistö-oy Kontulan-kuja 5:n rakennukset siten, että A-rakennus vastaanotettiin 25.10., B-rakennus 22.11. ja ja C-rakennus 15.12., joina päivinä rakennukset samalla luovutettiin yhtiön hallintaan. Rakennusohjelma, jonka tilavuus oli 39 900 m³, käsitti 160 asuinhuoneistoa, joiden kokonaispinta-ala oli 9 536 m² ja keskipinta-ala oli 59.6 m². Arvioidut hankintakustannukset olivat 5 710 590 mk ja kustannusten loppu selvitys siirtyi v:n 1966 puolelle.

Vuoden 1964 rakennusohjelmasta jäivät keskeneräisiksi Kiinteistö-oy Usvatie 3, jonka rakennusten lukumäärä oli 15+2, tilavuus

61 800 m³, asuinhuoneistojen lukumäärä 208 ja pinta-ala 15 832 m², arvioidut hankintakustannukset 10 384 235 mk ja jonka I-rakennusvaihetta alettiin rakentaa 15.12.1964 ja II-rakennusvaihetta 1.9.1965, sekä Kiinteistö-oy Ostostie 5, jonka rakennusten lukumäärä oli 6, tilavuus 105 295 m³, asuinhuoneistojen lukumäärä 450 ja pinta-ala 26 018 m² arvioidut hankintakustannukset 15 235 400 mk ja rakennustöiden alkamispäivä 23.12.1964.

Kertomusvuonna ryhtyi asuntotuotantokomitea toteuttamaan seuraavia rakennusohjelmia:

Kiinteistö-oy	Rakennusten lukumäärä	Tilavuus m ³	Asuinhuoneistojen lukumäärä	Pinta-ala m ²	Aravan hyväksymät rakennuskustannukset, mk	Loppuselvityspäivä
Myllymatkantie 6	2	22 700	88	5 302.8	3 380 000	31. 8.65
Kontulankuja 5	2+1	53 880	196	12 588.0	8 326 000	7.10.65
Kontulankaari 8	2+1	54 015	123	7 156.0	4 817 000	17.11.65
Sunilantie 9	6	43 030	156	9 832.5	6 625 000	8. 1.66
Johtokivenkatu 1	2	27 930	100	6 249.6	4 345 000	22. 1.66
Yhteensä	16+2	181 555	663	41 128.9	27 493 000	—

Komitealle annetun sähkölaitoksen Kiinteistö Käenkuja 6 -nimisen rakennusohjelman rakennuttajatehtävät päätettiin 9.3. kaupunginhallituksen 4.3. tekemän päätöksen perusteella siirtää sähkölaitokselle 11.3. lukien.

Rakennustyöt teetettiin kuten aikaisemminkin halvimman hyväksyttävän tarjouksen tehneillä helsinkiläisillä urakoitsijaliikkeillä. Urakkasopimuksiin sisällytettiin kaupungin vahvistamat työvoiman käyttöohjeet.

Rakennuskustannusten rahoitukseen käytettiin kaupunginhallituksen asuntotuotantokomitean käyttöön myöntämiä ao. määrärahoja sekä Aravalta ja eri rahalaitoksilta nostettuja lainavaroja. Kaupunki huolehti rakennusaikaisen luoton tarpeesta, kunnes yhtiöt oli muodostettu ja rakennustyöt saavuttaneet rahalaitosten lainojen nostoehdoksi asettaman työvaiheen.

Kaupunginhallitus myönsi asuntotuotantokomitean käyttöön v. 1963 ja 1964 kertyneen asuntorakennustoiminnan tukemiseen varattujen määrärahojen säästön, yht. 1 329 270 mk sekä kertomusvuoden vastaavista määrärahoista 13 961 800 mk käytettäväksi kaupungin merkitsemien osakkeiden sekä I ja II primäärilainan rahoitukseen oikeuksin käyttää lainojen rahoitukseen myönnettyjä määrärahoja myöskin rakennusaikaisena luottona. Lisäksi nostettiin rakennusohjelmien hankintakustannusten rahoitusta varten eri rahalaitoksilta ja vakuutusyhtiöiltä sekä Aravalta

lainoja seuraavasti: rahatoimistoon tilitettyjä lainoja raha- ja vakuutuslaitoksilta 4 430 000 mk ja Valtiokonttorilta 3 850 000 mk sekä yhtiöiden, joiden osalta arava- ja tiliselvitykset oli toimitettu, nostettavaksi siirrettyjä, raha- ja vakuutuslaitosten myöntämiä ensisijaisia lainoja 1 917 000 mk ja Valtiokonttorilta Aravan myöntämien toissijaisten lainojen loppueriä 1 700 000 mk. Yhtiöiden hallintaan luovutetut rakennusohjelmat tilittivät lisäksi kertomusvuoden aikana hoitokustannusten lyhennykseksi vuokratulovaroja rahatoimistolle 750 000 mk. Pienehköjä, heti maksettavia menoja varten oli komitealla 1 000 mk:n suuruinen käteiskassa, josta toimisto piti erillistä kassakirjaa.

Asuntotuotantokomitean ja -toimiston yleiskustannukset olivat seuraavat: Palkat ja palkkiot 250 142 mk, Toimistohuoneiston vuokrat 24 083 mk, Työnantajan sosiaaliturva- ja vakuutusmaksut 13 617 mk, Auto- ja matkakulut 6 180 mk, Toimisto- ja siivouskulut 5 474 mk, Puhelin- ja postikulut 3 907 mk, Kaluston ja koneiden hankintakustannukset 35 mk, Julkaisukulut 9 404 mk, Sekalaiset kulut 8 567 mk, yhteensä 321 409 mk. Mainitut kustannukset perittiin siten, että niitä rakennusohjelmia, joiden osalta aravaselvitys oli suoritettu kertomusvuoden aikana, veloitettiin asuinhuoneistoista 6.70 mk/m² ja valmiiksi rakennettuja kiinteistöyhtiöitä 0.022 mk/m³.

3. Asunnonjakotoimikunta¹⁾

Asunnonjakotoimikunnan monivuotinen jäsen isännöitsijä August Valta kuoli 12.8. 1965, eikä hänen tilalleen kertomusvuoden aikana valittu uutta jäsentä.

Toimikunnan tehtävänä oli jäljempänä mainittujen, kaupungin toimesta rakennettavien kiinteistöjen vuokrahuoneistojen sekä Helsingin SATO Oy:n toimesta rakennettavan kiinteistön 50 osakehuoneiston osoittaminen asukkaille 25.2.1965 vahvistettujen jako-ohjeiden mukaisesti.

Jaettavina olleiden asuntojen määrä oli seuraava:

	kpl
Kiinteistö-oy Kontulankuja 3	160
» Ostostie 5	450
» Usvatie 3	208
Asunto-oy Keinulaudantie 1 (SATO) ...	50
Yhteensä	868

Pienimpiin huoneistoihin kuului huone ja keittokomero, suurimpiin 5 huonetta ja keit-

tiö, pinta-alan vaihdellessa 21.5 m²:stä 99.5 m²:iin.

Asunnot olivat haettavina 1.—20.3. välisenä aikana, josta ilmoitettiin päivälehdissä. Hakuajan kuluessa jätettiin toimistoon 6 368 hakemusta, minkä lisäksi vastaanotettiin vielä hakuajan jälkeen 672 hakemusta hädetyiltä tai näihin verrattavilta henkilöiltä, joten hakemusten lukumäärä oli kaikkiaan 7 040. Em. asunnoista saatiin kertomusvuonna jaetuksi 194, joten suurimman osan jakaminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Asunnonparvijoille osoitettiin lisäksi toimikauden aikana 54 asuntoa vanhoista taloista.

Toimikunnalla oli yhteensä 36 kokousta. Kokouksissa käsiteltiin myös aravaosakkeiden myyntiä tai lunastamista koskevia asioita. Toimikauden aikana tapahtui 112 aravaosakkeen edelleenmyyntiä ja 9 vaihtoa.

Toimikunta antoi lisäksi kaupunginhallitukselle sen pyytämiä lausuntoja asuntoja koskevista valitus- ym. asioista.

¹⁾ V:n 1965 alkupuolella tapahtunutta asuntojen jakoa koskeva selostus sisältyy v:n 1964 kertomukseen, ja v. 1965 jätettyjen hakemusten perusteella suoritettu asuntojen jako siirtyy pääosaltaan (674 as.) selostettavaksi v:n 1966 toimintakertomuksessa. Vuosikertomukset käsittävät tästä lähtien kalenterivuoden.

4. Kaupunkisuunnitteluvirasto

Kaupunkisuunnitteluviraston ensimmäinen täysi toimintavuosi oli v. 1965. Toiminta laajentui ja toimintamuodot vakiintuivat. Kaupungin asukasluvun jatkunut kasvu samaten kuin liikenteen voimakas lisääntyminen saattoivat kaupunkisuunnittelun yhä vaikeampien ongelmien eteen. Samalla pyrittiin kiinnittämään entistä enemmän huomiota miljöökysymyksiin kaupunkilaisten viihtyisyyteen vaikuttavina tekijöinä sekä asuntoalueilla että kaupungin keskustassa.

Viraston toiminnan laajuudesta antaa kuvan kertomusvuonna diaariin merkittyjen asioiden luku, joka oli 1 519. Näistä oli virastopäällikön toimialaan kuuluvia asioita 410, kansliaosaston 28, asemakaavaosaston 600, yleiskaavaosaston 28 ja liikennesuunnitteluosaston 453. Viraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 314. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 152.

Virastopäällikön valmistelemista asioista tärkeimpänä voidaan pitää keskustan asemakaavatoimikunnan mietinnöstä kaupunginhallitukselle annettavaa lausuntoa, jonka valmistelu aloitettiin jo edellisenä vuonna ja joka kertomusvuoden lopussa valmistui esiteltäväksi kaupunkisuunnittelulautakunnalle. Toisena huomattavana asiana mainittakoon päätösten ja ranta-alueiden kaunistaminen, josta tehtiin esitys lautakunnalle.

Vuosaaren alueen Helsinkiin liittämistä tutkivan neuvottelukunnan mietinnöstä annettiin lausunto ja asian tultua myönteisesti ratkaistuksi ryhdyttiin valmistelemaan alueella tarpeellisia kaavanmuutoksia.

Henkilökunta. Virastopäällikön viransijaisena toimi 1.—31.1. välisenä aikana arkkit. Väinö Tuukkanen sekä 1.2. lukien virkaan valittuna arkkit. Aarne Ervi.

Henkilökunnan lukumäärä lisääntyi 9:llä edelliseen vuoteen verraten, joten se kertomusvuoden lopussa oli 69. Näistä toimi 11 henkilöä kansliaosastossa, 28 asemakaavaosastossa, 6 yleiskaavaosastossa ja 24 liikennesuunnitteluosastossa. Henkilökunnasta oli 42 virkasuhteessa ja muut työsopimussuhteessa.

Huoneistot. Kansliaosasto ja asemakaavaosasto sijaitsivat edelleen talossa Katariinankatu 1 sekä liikennesuunnitteluosasto Aleksanterinkatu 16—18:ssa. Yleiskaavaosasto siirtyi Katariinankatu 1:stä Mariankatu 5:ssä olevaan huoneistoon.

Kansliaosasto huolehti viraston hallinnollisten ja lainopillisten tehtävien hoitamisesta. Viimeksi mainituista olivat huomattavimpia oikeudelliset selvitykset, jotka koskivat kiinteistönomistajien oikeusturvaa asemakaavaasioissa tapahtuvan kuulutus- ja ilmoitusmenettelyn yhteydessä, rakennustaiteellisesti arvokkaiden rakennusten eri suojelutapoja sekä akateemikko Alvar Aallon keskustasuunnitelman toteuttamisen juridisia edellytyksiä.

Viraston poikkeuslupa-anomuksista antamia lausuntoja kansliaosasto valmisteli yhdessä asemakaavaosaston kanssa.

Asemakaavaosastossa oli asemakaava-arkkitehdin virka täyttämättä 1.6. lähtien ja yksi insinöörin viroista 1.10. lähtien. Arkki-

4. Kaupunkisuunnitteluvirasto

tehdeistä siirtyi 3 työsopimussuhteeseen ja yksi arkkitehdin virka oli avoinna.

Kertomusvuosi oli osaston ensimmäinen kokonainen toimintavuosi oman lautakunnan ja viraston puitteissa. Jo näinkin lyhyeltä ajalta saadut kokemukset osoittivat, että osaston tehtävät näyttävät jatkuvasti lisääntyvän ja vaikeutuvan. Erityisesti asemakaavan uudistamis- ja muutostyöt lisääntyivät, suunnittelutehtävät kytkeytyivät yhä laajempiin ongelma-alueisiin ja muuttuivat siten yhä vaikeammin ratkaistaviksi. Osaston käytettävissä olleet suunnittelijavoimat osoittautuivat riittämättömiksi, mikä näkyy ehkä selvimmin keskeneräisten ns. rutiinitöiden varsin suuresta määrästä.

Uusia asemakaavaehdotuksia valmistui seuraavasti: 29. kaupunginosassa olevan Kivihaka-nimisen alueen pohjoisosa (piirustus n:o 5665), osa 37. kaupunginosasta (n:o 5656), 41. kaupunginosan itäosassa oleva Jakomäen alue (n:o 5675), 47. kaupunginosassa olevan Kontulan alueen osa (n:o 5753) sekä 49. kaupunginosassa olevan Yliskylän luoteisosa (n:o 5677).

Asemakaavan muutoksia laadittiin 99.

Kaupunkisuunnittelulautakunnalle esiteltiin 323 asiaa. Rakennuslupa-anomuksista annettiin 406 lausuntoa rakennustarkastusvirastolle. Tonttikorkeusilmoituksia annettiin 724.

Suuritöisimmän ja laajimman tehtävän muodosti esikaupunkialueiden kaavoitustyön ohella 1.—8. ja 10.—14. kaupunginosien asemakaavan uudistaminen. Kertomusvuonna keskityttiin pääasiassa eteläisten kaupunginosien asemakaavaehdotuksen laatimiseen sekä kaupunginvaltuuston hyväksymien, mutta sisäasiainministeriön palauttamien 10.—12. kaupunginosien asemakaavojen korjaamiseen.

Osastossa laadittiin kaupungin kaavoitus-tilannetta kertomusvuoden päättyessä esitettävä kartta, josta ilmeni kaupungin asemakaavoitetut alueet, rakennuskaava-alueet, alueet, joille kaupunginvaltuusto oli päättä-

nyt laadittavaksi asemakaavan, alueet, joiden kaavaa kaupunginvaltuusto oli päättänyt muuttaa sekä tietoja kaavoitettavien ja muutettavien alueiden kaavojen alistamisajankohdista, laajuudesta ja asukasluvusta.

Yleiskaavaosaston yleiskaava-arkkitehdin ja tilastotutkijan virat täytettiin 1.6. lukien.

Osastossa valmisteltiin ja aloitettiin laaja tutkimus ja suunnittelutyö, joka koski kaupungin viheralueita ja niihin liittyvää vapaaajan viettoa. Tämän tutkimuksen oli määrä tapahtua samanaikaisesti liikennetutkimuksen ja -suunnittelun kanssa sekä yhteistoiminnassa muiden osastojen kanssa. Ulospäin tapahtuva yhteistoiminta oli huomattavasti kasvanut, mikä johtui lähinnä siitä, että valmisteilla olleet liikennetutkimus ja -suunnitelma pakottivat selvittämään monenlaisia maan käyttöön liittyviä kysymyksiä.

Liikennesuunnitteluosastossa olivat koko vuoden täyttämättä liikennesuunnittelupäällikön, liikenneinsinöörien, sähköinsinöörien, yhden insinöörin ja yhden liikenneteknikon virat, myös apulaisosastopäällikön tehtäviä hoiti viransijainen. Lisäksi tuli vuoden aikana yksi insinöörin viroista avoimeksi. Kaksi insinööriä siirtyi virkasuhteesta työsuhteeseen, yksi insinöörin virka täytettiin, minkä lisäksi palkattiin työsuhteeseen kolme insinööriä, rakennusmestari, kaksi piirtäjää ja kaksi toimistoapulaista.

Osastossa valmisteltiin mm. lautakunnan ja viraston käsittelemiä liikenneasioita, tehtiin liikennejärjestelysuunnitelmia ja esityksiä liikenneolojen kehittämiseksi sekä suoritettiin liikennetutkimuksia.

Kaupunkisuunnittelulautakunnalle esiteltiin 386 asiaa, joista 58 oli osaston omia aloitteita, ja liikennejaostolle esiteltiin 19 asiaa.

Käsitellyistä asioista mainittakoon keskusohjatun liikennevalojärjestelmän rakentamiskysymys. Asian tultua periaatteessa päätetyksi kertomusvuoden tammikuussa tehtiin saatujen tarjousten perusteella hankintasopimus ko. laitteiden toimittamisesta Siemens Sähkö Oy:n kanssa. Valmistavina toimenpi-

teinä suoritettiin osaston, rakennusviraston ja sähkölaitoksen yhteistyönä eräitä liikennejärjestelyjä ym. töitä, samoin käsiteltiin alustavasti keskusvalvomon rakentamiskysymystä.

Muista asioista mainittakoon vielä uusi ehdotus paikallisiksi liikennemääräyksiksi. Pysäköintimittareita hankittiin vuoden aikana 271. Vuoden lopussa oli kaupungissa kaikkiaan 727 mittarein varustettua maksullista pysäköintipaikkaa.

Tavanomaisten risteys- ja poikkileikkauslaskentojen lisäksi pyrittiin mm. selvittämään liikenteen kausivaihteluita eräillä asuntoalueilla ja liikenteen rakennetta keskustaan johtavilla ajoteillä sekä suoritettiin pysäköintiä, liikenneonnettomuuksia ja julkisen liikenteen sujuvuutta koskevia tutkimuksia sekä erikoistutkimuksia keskusohjattua liikennevalojärjestelmää varten. Osasto osallistui myös tie- ja vesirakennuslaitoksen toimesta suoritettuun kaupunkiliikennelaskentaan sekä valmistelutehtäviin kaupungin ja sen naapurikuntien liikennetutkimusta varten, jonka yksityiset insinööritoimistot suorittaisivat.

Asemakaavaosaston v. 1963 suorittaman työpaikkatutkimuksen aineistosta laadittiin seuraavat selvitykset: työpaikkojen pinta-alan ja työntekijäin suhteellinen jakautuminen kaupunginosittain toimialan mukaan; työpaikkojen huoneistoala työntekijää kohden eri kaupunginosissa; keskustassa työskentelevien suhteellinen jakautuminen työhöntulosuunnan mukaan.

Kertomusvuotta koskevista selvityksistä mainittakoon: keskustaan saapuneiden ja sieltä poistuneiden ajoneuvojen suhteellinen jakautuminen saapumis- ja poistumissuunnan mukaan 21.5. ja 23.9.; keskustaan saapuvan ja sieltä poistuvan ajoneuvoliikenteen vaihtelu ja rakenne 21.5. sekä keskustaan saapuneiden ja sieltä poistuneiden ajoneuvojen erotus (= kertymä) 21.5. ja 23.9.

Osastolta lähetettiin 197 kirjettä.

Viraston tulot ja menot. Tuloja oli tilien mukaan kaikkiaan 7 043 mk. Tuloista kertyi asemakaavan muutoskarttojen laatimispalkkioina 4 940 mk ja valokopiokarttojen myynnistä 74 mk.

Viraston menot olivat tilien mukaan kaikkiaan 2 208 720 mk.

5. Metronsuunnittelutoimisto

Julkisen henkilöliikenteen tulevan kehityksen valmisteleminen. Kaupunginvaltuuston tehty 7.4.1965 päätöksen, että julkista henkilöliikennettä oli kehitettävä pitkäjännitteisesti, ryhdytään nyt vuosittain julkaisemaan kertomuksia tämän päätöksen toteuttamiseksi suoritetusta työstä. Mainittua päätöstä ja sen toimeenpanoa oli edeltänyt esikaupunkiliikenteen suunnittelukomitean v. 1955-1959 ja metrotoimikunnan v. 1959-1965 suorittama valmistelutyö, josta näiden komiteoiden mietintöjen liitteinä julkaistut selostukset ulottuivat v:n 1963 loppuun. Sen vuoksi tässä esitettävä selostus käsittää sekä v:n 1964 että varsinaisen kertomusvuoden 1965.

Metrokysymyksen yleinen kehitys. Metrotoimikunnan julkaistua mietintönsä 27.3.1963 oli kaupunginhallitus kesäkuussa pyytänyt kolmelta ulkomaalaiselta asiantuntijalta lausunnon metrokysymyksestä. Kööpenhaminan teknillisen korkeakoulun kaupunkisuunnittelun ja rautatierakennuksen professori P. H. Bendtsen, Hampurin vapaakaupungin yllärakennusjohtaja, prof. Otto Sill ja Tukholman liikennelaitoksen liikennejohtaja Erik Tengblad antoivat lausuntonsa 12.3.1964 ja sen liitteet saman vuoden heinäkuussa. Ne on julkaistu kaupunginhallituksen mietinnön n:o 1/1965 liitteinä. Metron välttämättömyydestä liikenteen hoitamiseksi, sen taloudellisuudesta sekä sen kehittämisohjelmasta asiantuntijat pääpiirteessä yhtyivät metrotoimiston selvitysten tuloksiin ja metrotoimikunnan suunnitteluvaiokunnan ehdotuksiin, kuitenkin niin että ohjelman I vaihe heidän

mielestään olisi hieman laajennettunakin jo kypsä päätettäväksi, että toisenkin metro-radan tekemistä keskikaupungin läpi olisi kiirehdittävä ja siten vältettävä raitiovaunujen ja metrojunien käyttäminen samoilla raiteilla, ja että eräiden esikaupunkiratojen rakentamista voitaisiin jonkin aikaa lykätä, mikäli valtionrautateiden paikallisliikennettä kehitetään kyllin nopeasti.

Yleisten töiden, kaupunkisuunnittelu-, liikennelaitoksen ja kiinteistölautakunnan annettua asiasta lausuntonsa kaupunginhallitus antoi 25.2.1965 mietintönsä asiasta kaupunginvaltuustolle. Selostettuaan selvitysten tuloksia sekä matkustustarpeen ja yleisen liikennetilanteen todennäköisen tulevan kehityksen vaatimaa julkisen henkilöliikenteen kehittämisohjelmaa eli ns. metro-ohjelmaa kaupunginhallitus ilmoitti toimenpiteistä, joihin se aikoi ryhtyä, jos valtuusto tekisi sen esityksen mukaisen päätöksen. Kaupunginvaltuuston päätettäväksi esitettiin, että ryhdyttäisiin metro-ohjelman I vaihetta koskevan lopullisen rakentamispäätöksen valmisteluihin ja varaamaan tiloja myöhempiäkin metroratoja varten.

Vilkkaan julkisen keskustelun jälkeen kaupunginvaltuusto teki 7.4.1965 päätöksen, joka poikkesi kaupunginhallituksen esittämästä sikäli, että I vaiheeseen ehdotettu metrorata Ruoholahdesta Puotinharjuun ja Kumpulaan jaettiin kolmeen eriarvoiseen osaan. Toteuttamiesitys oli tehtävä Puotinharjusta keskustaan ja tarpeen vaatiessa edelleen Ruoholahteen sekä mahdollisesti

myös Kumpulaan johtavasta metroradasta. Sen sijaan, että kaupunginhallitus oli vain ilmoittanut metrosuunnitelmien kehittämisen rinnalla pyrkivänsä myös kehittämään kokonaisliikennesuunnitelmaa, kaupunginvaltuusto päätti ryhdyttäväksi myös tätä koskevan esityksen ja rahoitusohjelman valmisteluihin. Kaupunginhallituksen esityksen, että ryhdytään tarpeellisiin toimenpiteisiin tilan varaamiseksi myös myöhemmin mahdollisesti rakennettavia metroratoja sekä niihin liittyviä laitoksia ja järjestelyjä varten, valtuusto hyväksyi täsmentäen sen koskevaksi asemakaavallisia toimenpiteitä.

Tämän jälkeen kaupunginhallitus (20.5.1417 §) katsoi metrotoimikunnan ja sen suunnitteluvaiokunnan suorittaneen tehtävänsä sekä asetti uuden toimikunnan valmistelevaan julkisen henkilöliikenteen kehittämistä pitkällä tähtäyksellä ja tällöin erityisesti huolehtimaan kaupunginhallituksen mietinnössä mainittujen tehtävien suorittamisesta huomioon ottaen kaupunginvaltuuston puheena olevassa asiassa tekemän päätöksen.

Kaupungin vuosien 1966—1975 taloussuunnitelman laatinut toimikunta suunnitelti 10.9.1965 antamassaan mietinnössä metro-ohjelman toteuttamiseen käytettäväksi v. 1966—1975 yhteensä 375 mmk seuraavasti:

	vuosina	mmk
suunnittelutöihin		3
Mannerheimintien parantamiseen	1967—1971	60
metrorataan Ruoholahti-Puotinharju	1968—1974	
sekä Sörnäinen-Kumpula vaunuineen ja laitoksineen	1970—1975	267
raitioverkon sopeuttamiseen	1968—1970	10
toisen vaiheen metroratojen alkutöihin	1973—1975	35

Selvitysten sekä metrotoimikunnan suunnitteluvaiokunnan ja ulkomaalaisten asiantuntijoiden lausuntojen mukaan näiden töiden pitäisi olla valmiina 1960-luvun lopussa. Kaupunginhallituksen mietinnön mukaan ei suunnittelutyössä ja rahoitusneuvotteluissa voida reaalisiin perusteisiin asettaa myöhempää tavoiteaikaa kuin v. 1974, mutta tuskin myöskään paljon aikaisempaa. Taloussuunnitelman mukainen ohjelma edellyttää vuotta pitempää toteuttamisaikaa. Henkilöautokannan ja katuliikenteen vaikeuksien kehitys v. 1964-1965 osoittautui pääpiirteittäin metro-ohjelman selvitysten pohjana käytettyjen ennusteiden mukaisiksi. Vuosina 1970—1975 odotettavissa olevat liikennevaikeudet, jos metro-ohjelman I vaihe ei silloin ole valmiina, näyttävät etenkin keskustan ja itäisten esikaupunkien välisessä liikenteessä sekä Mannerheimintiellä sitäkin uhkaavammilta, kun mahdollisuudet muilla tehokkaila keinoilla torjua niitä ovat kertomusvuosien aikana osoittautuneet pienemmiksi kuin metro-ohjelma edellytti.

Toimikunnan kokoonpano ja kokoukset. Metronsuunnittelutoimikunta perustettiin kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti 20.5.1965. V:sta 1955 alkaen toiminut esikaupunkiliikenteen suunnittelukomitea, jonka nimi muutettiin v. 1959 metrotoimikunnaksi, lakkautettiin samana päivänä kuin metronsuunnittelutoimikunta perustettiin.

Metrotoimikunnan kokoonpano v. 1964—1965 ilmenee kunnalliskalenterista. Toimikunta kokoontui 3 kertaa.

Metronsuunnittelutoimikuntaan kuuluivat v. 1965 puheenjohtajana apul.kaup.joht. Veikko Järvinen, varapuheenjohtajana kaup.ins. Yrjö Virtanen sekä jäsenenä toim.joht. Kalle Alakari, virastopääll. Aarne Ervi, tal.arviopääll. Erkki Linturi, os.pääll. Eino Toiviainen sekä 25.11. alkaen virastopääll. Pentti Lehto. Toimikunnan sihteerinä toimi apul.kaup.siht. Pentti Lehto ja 15.12. alkaen osastopääll. Toivo Tuunanen.

Toimikunta kokoontui 16 kertaa.

5. Metronsuunnittelutoimisto

Uuden toimikunnan pääasiallinen työ oli keskittynyt uuden työvaiheen toiminnan järjestämiseen sitä silmälläpitäen, että esitys metro-ohjelman I vaiheen rakentamispäätökseksi voitaisiin antaa kaupunginvaltuustolle mahdollisimman pian.

Metronsuunnitteluun käytetyt varat vuosina 1956—1965.

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1956	95 618	1961	287 630
1967	277 427	1962	266 164
1958	319 612	1963	229 311
1959	310 582	1964	253 155
1960	303 704	1965	454 895
Yhteensä 2 798 098			

Metronsuunnittelutoimikunnan merkittävimmät *päätökset* koskivat mm. seuraavia asioita: kaup.ins. Yrjö Virtasen valitsemista toimikunnan varapuheenjohtajaksi; toimikunnan nimen vahvistamista metronsuunnittelutoimikunnaksi ja toimiston nimen metronsuunnittelutoimistoksi sekä metronsuunnittelutoimiston sisäisten tehtävien jaon ja organisaation hyväksymistä.

Kaupunginhallitukselle tehdyt *esitykset* koskivat mm. seuraavia asioita: toimikunnan ja metronsuunnittelutoimiston johtajan oikeuttamista tarvittaessa neuvottelemaan valmistelevasti valtion viranomaisten, Helsingin seutukaavaliiton toimiston, toisten kuntien viranomaisten sekä kaavoitus- tai siihen verrattavaa suunnittelutyötä suorittavien yksityisten kanssa julkisen henkilöliikenteen pitkän tähtäyksen kehittämiseen kuuluvista kysymyksistä, kuten tilan varaamisesta, sekä sitä varten suorituttamaan tutkimus- ja suunnittelutyötä; toimikunnan ja metronsuunnittelutoimiston johtajan oikeuttamista valmistavasti neuvottelemaan mahdollisista uusista henkilöliikennettä palvelevista rautateistä kaupungin alueella sekä pyytämään myös kaupunkisuunnitteluviraston edustajaa osallistumaan neuvotteluihin, sekä toimikun-

nan oikeuttamista asettamaan asiantuntija-elimiä ja mainittujen elimien oikeuttamista kuulemaan asiantuntijoita.

Lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle mm. Porvoon maantien suunnitelmasta välillä Tattariharju—Hangelby sekä Teollisuuskadun ja Kulosaaren sillan välisen rautatiealueen kunnostamisesta ajoneuvoliikenteelle.

Toimisto. Toimiston päällikkönä ja 26.10.1965 hyväksytyyn organisaation mukaan toimiston johtajana oli tekn.tri Reino Castrén. Toimistopäällikön estyneenä ollessa toimi hänen sijaisenaan os.pääll. B. V. Huhtinen. Uuden organisaation mukaan toimistoon muodostettiin neljä osastoa useine toimistoinneen. Näiden osastojen päällikköinä olivat: rakennusosaston dipl.ins. B. V. Huhtinen, koneosaston tekn.tri Eino Ilmonen ja hallinto-osaston lainop.kand. Toivo Tuunanen. Liikenneosasto oli väliaikaisesti jaettuna kahden ensiksimmäitun osastopäällikön kesken.

Toimisto sijaitsi vuokrahuoneistossa Erottajankatu 19 ja 1.10.1965 alkaen Museokatu 8:ssa.

Toimiston diaariin merkittiin v. 1964 562 asiaa, joista saapuneita kirjeitä oli 324 sekä lähetettyjä 238, ja v. 1965 820 asiaa, joista saapuneita kirjeitä oli 638 sekä lähetettyjä 182.

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuului v. 1964 yhteensä 8 työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä, joista oli miehiä 6 ja naisia 2.

Ryhdyttäessä kaupunginvaltuuston päätöksen toimeenpanotehtäviin toimiston työvoimaa täytyi lisätä moninkertaiseksi mm. ottamalla palvelukseen usean uuden ammattialan edustajia. Ensimmäiset uudet toimihenkilöt saatiin elokuussa ja useimmat vasta vuoden lopussa.

Henkilökunnan jakaantuminen osastoittain 31.12.1965:

	M	N	Yht.
Johtaja	1	—	1
Hallinto-osasto.....	3	8	11
Rakennusosasto ...	9	—	9
Koneosasto	9	—	9
Liikenneosasto ...	3	—	3
Koko henkilökunta	25	8	33

Näistä vain hallinto-osastolla oli yksi vi-
ranhaltija, muut olivat työsopimussuhteessa.

Toiminta. Metrotoimikunnan julkaistua
mietintönsä metrotoimiston tehtävänä oli vä-
hennetyin työvoimin valmistella mietinnön
selvitysosa painokuntoon, avustaa ulkomaa-
laisia asiantuntijoita, kaupunginhallitusta ja
taloussuunnittelutoimikuntaa sekä tarkkaile-
malla erilaisia vireillä olleita rakennushank-
keita ja kehittämällä metrosuunnitelmia huo-
lehtia siitä, että metroa varten tarpeelliset
tilat pysyisivät vapaina. Täten toimisto neu-
votteluin ja lausunnoin käsitteli useita ase-

makaava-, tie- ja rakennussuunnitelmia. Kol-
men kiinteistönomistajan kanssa sovittiin
heidän rakennussuunnitelmiansa toteuttami-
sesta metrosuunnitelmiin sopivalla tavalla.

Toimeenpantujen uudistusten jälkeen oli
metronsuunnittelutoimiston työssä tärkeällä
sijalla uuden henkilökunnan perehdyttämi-
nen tehtäviinsä. Samoin aikaisempien teknil-
listen suunnitelmien kehittäminen pantiin
alulle ja sellaisia ryhdyttiin tekemään mm.
vaunuista, sähköjärjestelmistä ja turvalait-
teista, joista aikaisemmat kustannus- yms.
selvitykset oli tehty ilman varsinaista teknil-
listä suunnittelua. Tilanvarausten valvomi-
nen jatkui vaatien runsaasti työtä mm. Itäi-
sen Moottoritien—Porvoontien suunnittelun
ja kaavoitustöiden yhteydessä. Kaupungin-
hallitukselle, kiinteistöviraston asemakaava-
osastolle ja tonttiosastolle ym. annettiin lu-
kuisia kirjallisia lausuntoja metron rakenta-
miseen liittyvistä kysymyksistä.

6. Koulutustoimikunta

Toimikunnan kokoonpano pysyi v. 1965 muuten muuttumattomana, paitsi että entisten jäsenten leht. Liisa Mäkisen ja lakit.lis. Aune Mäkinen-Ollisen tilalle valittiin fil.maist. Maisi Tamminen ja os.pääll. Osmo Vesikansa. Toimikunnalla oli vuoden aikana 3 kokousta.

Toimeenpannut kurssit. Kunnallishallinnollisia kursseja oli toimintavuonna neljä. Niillä oli osanottajia yhteensä 109. Kurssien loppukuulusteluissa vähintään tyydyttävästi suorituneet saivat todistuksen. Kokeeseen osallistui 109 kurssilaista, joista hyväksyttiin 102.

Johtamistaidollisen kurssin I jaksoa toimeenpantiin neljä. Yksi näistä oli liikennelaitoksen tarkastajakurssin osa. Kurseille osallistui 123 esimiesasemassa olevaa viranhaltijaa. Kurssit käsittivät jokainen 57 t ja loppuksi oli kirjallinen koe, johon osallistuneista kurssilaisista hyväksyttiin 118.

Johtamistaidollisen kurssin II jaksoa järjestettiin kolme. Ensimmäinen kurseista oli tarkoitettu ulkotyönjohtajille, toinen huolto- ja hoitohenkilökunnalle sekä kolmas teknilliselle henkilökunnalle. Jokainen kurssi käsitti n. 50 t ja osanottajia oli yhteensä 50. Kurssihin liittyi koesuoritus, johon osallistuneista 49 kurssilaisesta kaikki tulivat hyväksytyiksi.

Toimistoteknillisiä kursseja järjestettiin kuusi. Kurssit oli tarkoitettu toimistonhoitajille ja toimistoapulaisille. Ne käsittivät jokainen 44 t ja osanottajia oli yhteensä 143. Tämä kurssi oli kaupunginhallituksen vahvistamien toimistoapulaisten ohjeluonteisten

pätevyysvaatimusten osa. Kokeeseen osallistuneista 143 kurssilaisesta hyväksyttiin 137.

Kustannuslaskennan kurssi oli tarkoitettu kustannuslaskentatehtäviin tai niiden suunnitteluun osallistuville viranhaltijoille ja työntekijöille. Kurssi käsitti 25 t ja osanottajia oli yhteensä 16. Kokeeseen osallistuneista 13 kurssilaisesta hyväksyttiin 12.

Hallinnollisen talouslaskennan kurssi oli tarkoitettu tilinpito- ja laskentatehtävissä toimiville viranhaltijoille, joilla oli vähintään kauppakoulun oppimäärää vastaava kirjankäsitteilykoulutus ja kokemusta kaupungin tilinpitotehtävissä. Kurssi käsitti 30 t ja osanottajia oli 35. Kokeeseen osallistuneista 33 kurssilaisesta hyväksyttiin 32.

Tulokaskurseja kaupungin palvelukseen tulleille viranhaltijoille ja työopimussunteisille henkilöille järjestettiin kaksi. Kurssin pituus oli 10 t ja osanottajia oli yhteensä 148.

Vahtimestareiden yleisöpalvelukurssi järjestettiin kaupungin eri virastojen ja laitosten 15 vahtimestarille ja lähetille. Kurssin pituus oli 25 t. Siihen liittyi koesuoritus, johon osallistuneista 15 kurssilaisesta hyväksyttiin 14.

Työnopeutuskurseja järjestettiin neljä. Yksi näistä oli palolaitoksen kurssi, joka toimeenpantiin koulutustoimikunnan opettajavoimin ja sen tiloissa. Muut oli tarkoitettu toimistokoulun oppilaiden harjoittelupisteiden työnopeuttajille. Kurseilla oli yhteensä 57 osanottajaa.

Kaksi sairausvakuutusasiain kurssia järjestettiin niiden virastojen ja laitosten kanslisteille ja toimistoapulaisille, jotka joutuivat

hoitamaan näitä asioita. Kursseilla oli yhteensä 73 osanottajaa.

Helsingin kaupungin toimistokoulun, jonka perustamisesta oli päätetty 12.12.1963, toiminta on selostettu Opetuslaitokset-nimisessä julkaisussa.

Muut koulutustilaisuudet. Virastopäälliköiden yhteinen esitelmä- ja päivällistilaisuus järjestettiin tammikuussa. Tilaisuuteen osallistui kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien ohella 58 virasto- ja osastopäällikköä.

Virastopäälliköiden neuvottelupäivät pidettiin syyskuussa Aulangolla. Mukana oli kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien lisäksi 55 virasto- ja osastopäällikköä. Neuvottelupäivien johtoteemana oli »suunnitelmallisuus».

Hangossa Hotelli Regatassa järjestettiin joulukuussa 25 osastopäällikölle internaattitilaisuutena johdon valmennusseminaarin viikon kestänyt I jakso.

Joulukuussa toimeenpantiin lähinnä ylemmälle johdolle ja suunnittelutehtävissä toimiville Rastor Oy:ltä tilattu projektien ohjelmointia käsittelevä valmennustilaisuus. Tämä oli tarkoitettu sellaisille henkilöille, jotka

kaupungin eri laitoksissa vastasivat rakennus- ja investointihankkeiden suunnittelusta sekä toteuttamisesta. Tilaisuuteen osallistui 25 henkeä.

Konekirjoituskokeita järjestettiin vuoden aikana yhteensä 37. Vuoden lopulla laadittiin kaupunginhallituksen järjestelytoimistolle yksityiskohtainen selvitys siihenastisten kokeiden tuloksista. Yhdessä järjestelytoimiston ja palkkalautakunnan toimiston kanssa laadittiin ehdotus uudeksi konekirjoituslisäjärjestelmäksi ja -koemenettelyksi.

Psykologinen valintakoetoiminta. Psykologisia soveltuvuustutkimuksia suoritettiin vuoden aikana yhteensä 290. Testatuista oli miehiä 83 ja naisia 207. Kirjallisia lausuntoja annettiin yli 200 tutkitusta henkilöstä. Toimistokoulun valintakoetta lukuun ottamatta varattiin testatuille mahdollisuus saada suullisesti tietoja tuloksistaan. Tätä palvelumuotoa käytti testatuista lähes kolmannes hyväkseen.

Suurimman työerän muodosti toimistokoulun oppilasvalinta. Valinta- ja sijoituskysymyksissä kääntyivät koulutustoimikunnan toimiston puoleen myös useat virastot ja laitokset.

7. Järjestelytoimisto

Yleistä. Laajimmista tutkimuksista v. 1965 mainittakoon: kaupunginhallinnon johtamistoiminnan kehittämisohjelmaan sisältyvät organisaatiokysymykset ja siihen liittyvät johdon valmennusseminaarin suunnittelu virasto- ja osastopäälliköitä varten sekä tuotantoteknillisen koulutus suunnitelman laatiminen ja hyväksyminen työnjohtoa ja teknillistä toimihenkilöstöä varten; eräiden hallintoaarojen toiminnan pitkän tähtäyksen, erityisesti niiden kokonaislaitosohjelmien suunnittelu; 40 t:n työviikkoon siirtymiseen vaadittavien toimenpiteiden suunnittelu; selvitys autojen korjaustoiminnan järjestelystä sekä alustavan tutkimussuunnitelman laatiminen kaupungin kuljetustoiminnan järjestämiseksi ja lisäksi kaupungin hallintoelinten sisäistä postinkulkua koskevan suunnitelman toteuttaminen; sairaalan johdon suorite- ja kustannusraportoinnin kehittäminen ja käytäntöön soveltaminen sekä useiden virastojen ja laitosten laskenta- ja rekisteröintimenetelmien kehittäminen ja toimistotöiden organisaatiosuunnittelu; vesilaitoksen rationalisointiohjelman laatiminen sekä erilaiset rationalisointitutkimukset; kouluruokailun uudelleen järjestely ja vaihteellinen kehittäminen sekä Kallion virastotalon käyttöönottoon liittyvät suunnittelut.

Kertomusvuonna jatkettiin kaikkiaan 23 aikaisemmin aloitettua tutkimusta ja aloitettiin 15 uutta. Valmistuneiden tutkimusten lukumäärä oli 13. Toimisto antoi lausuntoja yhteensä 277 (ed. v. 230). Aloitetoiminnassa aloitteita tuli entistä vähemmän, mutta laatu oli jonkin verran kohonnut.

Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että taloudenhoit. Olavi Kortealhon tilalle valittiin dipl.ins. Ossian Rinne. Neuvottelukunta piti vuoden aikana yhden kokouksen 20.4., jossa käsiteltiin seuraavia asioita: kaupungin rationalisointielinten toimintasuunnitelmien toteutumista v. 1964 sekä toimintasuunnitelmia v. 1965, uuden painoksen ottamista Tehokas toimisto -julkaisusta ja järjestelytoimiston laatimaa selvitystä kaupungin autojen korjaustoiminnan järjestämisestä.

Järjestelytoimiston henkilökunta ym. Toimistossa oli kertomusvuoden päättyessä 6 vakinaista ja 4 tilapäistä viranhaltijaa sekä 12 työ sopimussuhteessa olevaa henkilöä.

Työsopimussuhteeseen palkattiin työntutkimusasiantuntijaksi 1.6. lukien tekn. Risto Hovi, tutkijaksi 16.7. lukien valtiot. kand. Liisa Ollikainen aluksi puolipäivätyöhön ja 1.12. lukien kokopäiväiseksi sekä toimistoapulaiseksi 8.6. lukien merkon. Terttu Sojonen.

Toimisto muutti 10.5. Snellmaninkatu 13:sta Kallion virastotaloon.

Ennen v. 1963 aloitettujen tutkimusten jatkaminen ja toteuttaminen

Organisaatiosäännösten kehittämistyötä jatkettiin yhteistoiminnassa suurimpien hallintokuntien edustajien kanssa. Työn tuloksena valmistui organisaatiosäännösten kehittämis-

suunnitelma, joka jätettiin ratkaisuvallan siirtämistoimikunnan käsiteltäväksi.

Kaupungin henkilöstöasiain hoidon kehittämiseksi selvitettiin kertomusvuonna niiden hoidossa tarvittavat toiminnot ja niiden organisoimisperiaatteet. Työ jatkui kertomusvuoden päättyessä.

Taloushallinnon organisaatiotutkimusta jatkettiin ao. yhteistyöryhmän hahmottelemien periaatteiden pohjalla. Tutkimus jatkui.

Laskentatoimen kehittämistä koskevan selvittelytyön tuloksena valmistui kaupungin kustannuslaskennan kehittämistä käsittelevä muistio.

Virasto- ja osastopäälliköiden valmennusta suunniteltiin ja työn tuloksena valmistui johdon seminaarisuunnitelma, jonka toteuttaminen aloitettiin.

Kaupungin autokuljetusten ja autojen korjaustoiminnan järjestelyjä tutkimaan valittu kehittämisryhmä jätti ehdotuksensa edelleen käsiteltäväksi autojen huolto- ja korjaustoiminnan osalta. Kuljetustoiminnan organisaatiosta, kuljetusvälineiden käytöstä, kustannuksista ja säilytyksestä suoritettiin osatutkimuksia.

Kaupungin sisäisen postinkuljetuksen uudelleenjärjestely toteutettiin Kallion virastotalon valmistuttua. Postitustoiminnan rationalisointiseksi tehtiin ehdotukset siellä toimivien virastojen postituksen keskittämisestä postikeskukseen.

Viranhaltijain yhtiöiden valvontamenetlystä laadittiin uudet ohjeet ja suoritettiin valvontalomakkeita koskevat tarkastukset.

Virkakortiston perustamismahdollisuuksista valmistui alustava suunnitelma, samoin ehdotus perusaineiston hankinnasta ottaen tällöin huomioon myös virkanimikekomitean tarpeet.

Konekirjoitus-, pikakirjoitus- ja konekirjanpitolisäjärjestelmää koskeva tutkimus jatkui edelleen.

Eräntyneiden saatavien perimisessä käytettävien määräysten ja lomakkeiden kehittä-

miseksi ja yhdenmukaistamiseksi suoritettavaa tutkimusta jatkettiin.

Vesilaitoksen avustamista jatkettiin mm. kokoamalla näköpiirissä olevista teknillisluonteisista kehittämistehtävistä rationalisointiohjelma. Verkkotoimiston työnsuunnittelun kehittämistä avustettiin, jolloin tarkoituksena oli saada kenttä- ym. töiden kustannukset valvontaan sekä päästä parempaan töiden ennakkosuunnitteluun. Varastonimikkeiden standardointiin, kooditukseen sekä vesimittareiden vaihtoon liittyviä avustamistöitä jatkettiin.

Kaasulaitosta avustettiin selvittämällä ne päänäkökohdat, jotka oli otettava huomioon hiilikaasutusmenetelmästä luopumista harmittaessa.

Palolaitoksen sääntökomitealle laadittiin organisaatiosuunnittelussa tarvittavia lisäselvityksiä.

Sairaaloiden 10-vuotisinvestointisuunnitelman laatimisessa avustettiin. Siinä käsiteltiin kaupungin jakamista sairaanhoitoalueisiin ja sairaalarakennusohjelman laatimista tähän jakoon perustuen. Taloussuunnittelutoimikunta hyväksyi laaditun investointisuunnitelman.

Sairaalakustannusten vähentämiseen potilasta kohden tähtäävä sairaalatoimikunnan työ saatettiin kertomusvuonna päätökseen. Toimikunta teki mm. lyhytkausiraportointijärjestelmän käyttöönottoa, jälkikäteistä kustannuslaskentaa sekä talousarvion momenttijaoon muuttamista koskevia ehdotuksia.

Lyhytkausiraportoinnin soveltamista jatkettiin kertomusvuonna Kivelän sairaalassa röntgenosaston ja apteekin osalta samalla kun raporttien valmistumista valvottiin.

Laitossuunnittelussa suoritettiin eräiden vanhainkotien ym. laitosten henkilöstöasuntoloiden sekä asuintalojen suunnittelussa ja rakennusvaiheissa esiintyneiden yksityiskotien selvittelyä ja erikoissuunnitelmien tarkistuksia. Niin ikään tutkittiin hoivaosastojen tarvitsemia keskus- ja steriilitavaravarastotiloja sekä lähettipalvelua ym. tehtäviä hoi-

7. Järjestelytoimisto

vaosastojen työn helpottamiseksi. Ruoanjakelu- ja tiskausjärjestelyistä tehtiin ehdotuksia.

Huoltoviraston alaisten laitosten eri asteista hoitoa edustavien laitospaikkojen tarpeen määrällisten suhteiden selvittely suoritettiin kertomusvuonna.

Huoltotoimistojen toimistotyön selvittämiseksi suoritettiin 2., 3. ja 7. huoltotoimistoissa ajankäyttötutkimus. Tulosten käsittely sekä toteutustoimenpiteet siirtyivät seuraavalle vuodelle.

Palkkalautakunnan toimistossa jatkettiin henkilökunnan tarpeen selvittelyä. Kirjaimistyön vähentämiseksi tehtiin ehdotuksia ikälisäänomusten rekisteröinnistä ja henkilökortiston uudelleenryhmittelystä, joka viimeksimainittu myös toteutettiin. Tutkimus jatkui palkkalautakunnan henkilökortiston ja laitosten henkilörekistereiden välisen tietojensiirtojärjestelmän kehittämisenä.

Auroran sairaalan toimistotutkimuksen ehdotusten toimeenpano saatettiin kertomusvuonna päätökseen.

Rahatoimistossa suoritettiin katu- ja viemärikorvausten ja lainaosaston lainakirjanpidon koneellisten kirjanpitosovellutusten suunnittelua ja avustettiin niiden toteuttamisessa. Molemmat kirjanpitosovellutukset toteutettiin kertomusvuoden aikana.

Uudet tutkimukset

40 t:n työviikkoon siirtymisen aiheuttamia toimenpiteitä selvitettiin virastoilta ja laitoksilta pyydettyjen lausuntojen pohjalta. Selvittelytyössä kiinnitettiin huomiota mm. palvelusehtoja koskeviin järjestelyihin, työajan hyväksikäytön tehostamiseen, sairaalain ja sosiaalisten laitosten henkilöstötarpeen tarkistamiseen, suunnittelutoiminnan lisäämiseen, kannustavien palkkausmuotojen kehittämiseen, ulkopuolisten yritysten hyväksikäyttämiseen sekä henkilöstön tarpeen budjetointiin. Selvityksen valmistuminen siirtyi seuraavalle vuodelle.

Tuotantoteknillisen koulutuksen järjestämistä kaupungin työnjohdolle ja teknillisille toimihenkilöille suunniteltiin yhteistyössä koulutustoimikunnan toimiston ym. kanssa ja laadittiin suunnitelma tuotantoteknillisestä peruskurssista, joka korvaisi myös aikaisemman työnjohdollisen erikoiskurssin.

Kaupungin yleislomakkeiden valvontaa koskevalla tutkimuksella selvitettiin, miten kaupungin yleisessä käytössä olevien lomakkeiden lomakehuolto voitaisiin parantaa. Epäkohtien poistamiseksi ehdotettiin työruutiineihin muutoksia, jotka hankintatoimisto hyväksyi. Toimeenpano aloitettiin kertomusvuoden lopulla.

Kaupungin myöntämien avustusten anomis-, myöntämis-, maksamis- ja valvontamenettelyä varten suunniteltiin revisioviraston aloitteen pohjalla yhtenäiset anomislomakkeet ohjeineen sekä suoritettiin anomusten aiheuttamasta käsittelyrutiinista alustava selvitys.

Keskuspesulan pesuosaston eri työkohteissa määriteltiin pesukoneilla, lingoilla ja rumpukuivaajilla suoritettavasta työstä työnarvot ja niiden perusteella työntekijäin kohtuullinen työsaavutus työpäivän aikana. Tutkimuksen perusteella voitiin vähentää työvoimaa.

Lastentarhain johtajien ja opettajien työstä suoritettiin tutkimus, jossa selvitettiin työn määrä ja laatu sekä eri tehtävien osuus. Tutkimustulosten perusteella ehdotettiin viiden kokopäivätoimisen johtajan palkkaamisen sijasta parannuksia lastentarhain toimistotyöruutiineihin, muutoksia eräisiin työnjakokysymyksiin sekä lasten sosiaaliseen taustaan kohdistuvien jatkotutkimusten suorittamista.

Kouluruokailun uudelleenjärjestelystä suoritettujen esitutkimusten perusteella laadittiin alustava suunnitelma kouluruokailun kehittämiseksi vaiheittain n. 2—3 v:n aikana. Ensimmäisenä vaiheena oli suunnitelman testaaminen muutamissa kouluissa sekä testauksen yhteydessä vielä detaljitutkimusten suorittaminen. Suunnitelma luovutettiin elintarvikekeskuksen lautakunnalle.

Tilastotoimiston reikäkorttikoneosaston tarpeellisuutta koskeva tutkimus aloitettiin. Tarkoituksena oli selvittää, oliko tilastotoimiston oma reikäkorttikoneosasto tarpeen vai voitiinko tilastotoimiston laskentatehtävät taloudellisemmin ja joustavammin suorittaa tietojenkäsittelykeskusta hyväksikäyttään.

Kivellä-Hesperian sairaalassa aloitettiin *automaattisen kuukausipalkkalaskennan kehittämistä* ja samalla valtionapujen laskennan helpottamista koskeva tutkimus, jonka tuloksia oli tarkoitus käyttää muissakin sairaaloissa. Palkkojen valtionapulaskentaa tutkittiin ja tiedonsiirtojärjestelmän tehostamista kokeiltiin. Tutkimus jatkui lähinnä sijaisten palkanlaskennan osalta.

Eri laskutuskoneiden soveltuvuudesta *satamalaskutukseen* suoritettussa tutkimuksessa pyrittiin löytämään tähän tarkoitukseen parhaiten soveltuva ja taloudellisin konemalli.

Satamalaitoksen taloutta koskevaa tutkimusta varten perehdyttiin alustavasti satamalaitoksen eri osastojen toimintaan.

Kiinteistöviraston asuntoasiaintoimiston puhelinpalvelun parantamisesta suoritettiin tutkimus, jonka yhteydessä tehtiin myös toimiston muuhun yleisönpalveluun ja informaatiotoimintaan kohdistuvia parannusehdotuksia. Ehdotukset toteutettiin pääosiltaan.

Toimintaohjeet Kallion virastotalossa toimivalle henkilöstölle laadittiin yhdessä kiinteistöviraston talo-osaston kanssa. Ne käsittivät virastotalossa työskenteleville henkilöille tarpeellisia tietoja rakennuksesta, yhteisistä toiminnoista, teknillisten laitteiden käytöstä ja kiinteistön hoidosta.

Kallion virastotalon suojeleusuunnitelma yhteissuojelun puitteissa laadittiin yhteistoinnassa väestönsuojelutoimiston kanssa. Suojeleusuunnitelmaan liittyvien yksityiskohtien selvittäminen jatkui.

Lastensuojeluviraston elatusaputoimiston rekisterien kehittämistä tehtiin lastensuo-

jeluviraston pyynnöstä suunnitelma, joka toteutettiin v:n 1966 alusta lukien.

Lausunnot. Toimisto antoi kertomusvuonna 277 (ed. v. 230) lausuntoa sekä lisäksi suoraan talousarviopäällikölle 46 (54) selvitystä ehdotetuista uusista tp. viroista ym. Lausunnoista 87 (31 %) koski virkojen perustamista tai vakinaistamista, 24 (9 %) työluokitusta ym., 3 (1 %) vapautuneen työvoiman sijoittamista, 41 (15 %) organisaatiota, työmenetelmiä, työnjärjestelyjä, kuljetuksia ym., 92 (33 %) kaupungin sisäisiä henkilökuljetuksia, 14 (5 %) virastohuoneistoja sekä 16 (6 %) muita asioita.

Työturvallisuustoiminta

Työturvallisuustoimikunta, jonka puheenjohtajana toimi sähkölaitoksen toim.joht. Unto Rytönen ja sihteerinä työturvallisuustark. Lauri Tarkiainen, kokoontui 4 kertaa.

Virastoissa ja laitoksissa toimi 55 työturvallisuuselintä, joihin kuului 162 vakinaista ja yhtä monta varajäsentä. Palolaitoksessa, liikennelaitoksessa, vesilaitoksessa, kaasulaitoksessa ja sähkölaitoksessa muodostivat kaikki tai vaaleilla valittu osa ao. elimien jäsenistä yhteistyöelimekseen oman laitoksensa työturvallisuustoimikunnan, jonka puheenjohtajan laitos määräsi.

Työturvallisuutta käsitteleviä kursseja ja valistustilaisuuksia järjestettiin n. 540 henkilölle. Virastoille ja laitoksille sekä em. elimien jäsenille jaettiin yhteensä 695 vuosikertaa alan kysymyksiä käsitteleviä aikakauslehtiä sekä lisäksi toimitettiin työpaikkoihin julisteita, varoitustauluja ym.

Työturvallisuustarkastuksia ja niihin liittyvää neuvontaa suoritettiin lähes kaikkien virastojen ja laitosten työpaikoilla sekä koulujen oppilastyöpajoissa. Samoin suoritettiin uusien, turvallisuutta edistävien teknillisten laitteiden ja menetelmien kokeiluja. Liikennelaitoksella järjestettiin kokeilumielessä toisen kerran työturvallisuuskilpailu.

7. Järjestelytoimisto

Kaupungin virastoissa ja laitoksissa sattui kertomusvuonna 3 102 (ed. v. 2 990) lain mukaan korvattavaa työtapaturmaa. Näistä aiheutuneiden sairauspäivien määrä oli 52 592 (53 013), invalideiteetti-prosenttien summa oli 445 (440), minkä lisäksi 3 (5) tapaturmaa päättyi kuolemaan. Tapaturmatiheysprosentti oli koko kaupungin osalta 11.4 (11.8) ja tapaturmakorvausten loppusumma 1 277 130 (1 232 635) mk.

Aloitetoiminta

Aloitetoimikunnan puheenjohtajana toimi vesilaitoksen toim.joht. Eino Kajaste sekä

esittelijänä ja sihteerinä virastotutkija Friedrich Kaltamo. Toimikunta kokoontui 6 (ed. v. 10) kertaa.

Toimistoon jätettiin 32 (45) aloitetta, minkä lisäksi 10 käsittelemätöntä aloitetta siirtyi edelliseltä vuodelta. Aloitetoimikunnassa käsiteltiin 30 (45) aloitetta, joista palkittiin 18 (20) eli n. 60 (44) %. Palkkioiden yhteismäärä oli 2 430 (2 085) mk ja niiden suuruus vaihteli 500 (700) mk:sta 20 (20) mk:aan. Palkkioiden keskimääräinen suuruus oli 135 (104) mk.

Käsitellyt aloitteet jakautuivat aiheensa mukaan seuraavasti (suluissa luvut 1.10.1949 lähtien kertomusvuoden loppuun):

	Käsitellyt aloitteet	%	Palkitut aloitteet	%
Teknillisiä	25	83 (74)	16	64
Konttoritekniillisiä	4	13 (10)	1	25
Hallinnollisia	—	— (8)	—	—
Sosiaalisia	1	4 (8)	1	100
Yhteensä	30 (2 058)		18 (678)	(33)

Aloitepalkkioina aloitetoiminnan alkamisesta lähtien on maksettu yhteensä 52 820 mk, joten palkkon keskimääräinen suuruus on ollut 78 mk.

Lomakerationalisointi

Kertomusvuonna järjestettiin lomakkeiden rationalisointityötä suorittaville sivutoimisille yhdysmiehille, joita oli edelleen 16, yksi yhteinen neuvottelutilaisuus.

Syksyn kuluessa valmistui yhteispohjois-maisen suosituksen pohjalta ehdotus Suomessa käytettävistä lomakkeiden ja asiakirjojen perustandeista. Standardiehdotukseen liittyviä seikkoja selvitettiin uusitussa opaskirjasessa Tehokas toimisto ja käytettiin hyväksi lomake- ja asiakirjatekniikan perusopetuksessa.

Kertomusvuoden aikana lomaketöistä suurin oli kaupungin myöntämien avustusten

anomismenettelyssä käytettävien lomakkeiden suunnittelu. Kaupunginhallintoa, eri laitoksia ja järjestelytoimiston omia tutkimuksia varten suunniteltiin n. 60 erilaista lomaketta.

Muu toiminta

Huoneistotutkimuksissa avustettiin kaupungintalotoimikuntaa sekä Kallion virastotalon rakennustoimikuntaa ja lisäksi kiinteistövirastolle annettiin eräiden huonetilojen tarkoituksenmukaisuutta koskevia selvityksiä.

Kallion virastotaloon tapahtuneen muuton valmistelua ja toteuttamista varten suoritettiin selvityksiä ja laadittiin aikataulu ja yhtenäiset ohjeet sekä avustettiin virastotalon sisäisten palvelutoimintojen kehittämisessä mm. vahtimestarien ja lähettien toiminnan järjestämiseksi.

Virastosiivouksen järjestelyssä avustettiin kiinteistöviraston talo-osastoa siivoustoiminnan tutkimuksissa kerättyjen aineistojen avulla. Kansakoulujen siivous- ym. asioissa avustettiin kansakoulujen kanslioita. Selvityksiä tehtiin yht. 21 koulussa.

Useita virastoja ja laitoksia avustettiin erilaisissa rationalisointi-, työnjärjestely- ym. kysymyksissä.

Tehokas toimisto -nimisestä konttoritekniiikan ja -organisaation oppikirjasta otettiin kertomusvuonna uusi tarkistettu ja täydennetty painos.

Rationalisoimisalan tiedotustoimintaa jatkettiin Johdon TV -nimisen sisäisen tiedotuslehden välityksellä. Lehteä ilmestyi kaksi kaksoisnumeroa, joista A-painos käsitti 1 200 ja B-painos 1 800 kpl. Alan koulutusta harjoitettiin koulutustoimikunnan järjestämien kurssien puitteissa.

Henkilökunnan pätevyuden lisäämiseen kiinnitettiin huomiota järjestämällä jatkuvaa sisäistä koulutustoimintaa. Kaupungin rationalisoimiselinten neuvottelupäiville osallistui myös muita kaupungin viranhaltijoita. Toimiston viranhaltijat osallistuivat useille ATK-alan ja rationalisointialan opinto- ja neuvottelupäiville, Oy Rastorin Glacier-menetelmää käsittelevälle rationalisointijohdon kurssille ym.

Eräät viranhaltijat osallistuivat Münchenissä pidettyyn rationalisoimiskonferenssiin, tutustuivat mm. Tukholman, Göteborgin ja Kööpenhaminan kaupunkien tietokonesovelluksiin ja tietojenkäsittelyalan ja konttoritekniiikan näyttelyihin Hannoverissa ja Pariisissa, sairaalatoimintoihin Tukholmassa ja Upsalassa sekä osallistuivat Tukholmassa järjestettyyn sairaalain tietojenkäsittelyalan kongressiin. Pohjoismaiden pääkaupunkien rationalisoimiskonferenssi pidettiin Helsingissä 26.—28.8., jolloin kunkin pääkaupungin edustaja esitti alustuksen jostakin ao. alan kysymyksestä.

Järjestelytoimiston *menot* olivat yhteensä 556 105 mk.

Kaupungin muut rationalisointiselimet

Sairaala viraston järjestelytoimiston tutkimustoiminta käsitti mm. seuraavat asiat: työvoiman käyttöön liittyvät tutkimukset ja niihin liittyvä ns. osastoavustajatoiminnan valmistelu, kokeilu ja valvonta, yötyöhyvityksen suorittaminen vapaa-ajan muodossa, 40-tuntisen työviikon aiheuttama työvoiman lisätarve sekä kuntouttamistoiminnan järjestäminen. Lisäksi oli lausuntoasioita ja muita jatkuvaluontoisia tehtäviä.

Rakennusviraston työntutkimustoimintaa on selostettu mainitun viraston toimintakertomuksessa.

Sähkölaitoksen järjestelytoimiston menetelmäjaos jaettiin kertomusvuonna kahdeksi jaokseksi: työntutkimusjaokseen, jonka päätehtävänä oli suorittaa teknillisen alan organisaatio- ja työntutkimuksia sekä hoitaa aloitetoimintaa, sekä toimistotutkimusjaokseen, jonka päätehtävänä oli suorittaa toimistoalan organisaatio- ja työntutkimuksia sekä hoitaa lomakesuunnittelutoimintaa laitoksessa. Lisäksi perustettiin laitoksen ATK-suunnittelua hoitamaan erityinen jaos. Sen päätehtävänä oli suorittaa ATK-toiminnan koordinoitua ja suunnittelua laitoksessa.

Tutkimustoiminta käsitti lukuisia organisaatioita, työmenetelmiä, työvoiman tarvetta, työskentelytilojen käyttöä, rutiinitöitä ym. koskevia suunnittelu- ja järjestelytehtäviä laitoksessa.

Kaasulaitoksen järjestely- ja laskentatoimiston tutkimustoiminnan painopiste oli edelleenkin laskentapuolella. Kaasulaitoksella oli lähivuosina odotettavissa kaasunvalmistusmenetelmän muuttaminen ja tuotantokoneiston täydellinen uudistaminen sitä seuraavine henkilökunnan vähentämisineen noin puoleen nykyisestäään. Kun samanaikaisesti uudet tuotantomenetelmät olivat kehittyneet ja nykyisellä laitoksella oli suoritettu voimakasta rationalisointia, oli välttämätöntä pyrkiä jatkuvasti tarkistamaan pit-

7. Järjestelytoimisto

kän tähtäyksen taloussuunnitelman ennusteita nykyiselle ja tulevalle laitokselle. Tässä työssä järjestely- ja laskentatoimisto sai välttämätöntä apua erilliseltä öljynkaasutuksen tutkimustoimistolta, joka suoritti uuden tuotantomenetelmän vaatimia teknillisiä selvitys- ja suunnittelutehtäviä. Tutkimustehtäviin kuului myös esitys uusiksi kaasunmyyntitariffeiksi, jonka tekemiseen toimisto osallistui.

Tutkimustehtävien, lausuntoasiain ja johtoa avustavien selvittelyjen ohella kuului toimistolle myös huomattava joukko jatkuvaluonteisia ja rutiinitehtäviä.

Kaasulaitoksen suunnittelutoimistossa oli lisäksi yksi työntutkija prosessin työnsuunnittelu- ja tutkimustehtävissä.

L i i k e n n e l a i t o k s e n järjestelyosaston suorittamiin tärkeimpiin tutkimustehtäviin kuuluivat: tutkimukset kuljettajarahas-

tukseen siirtymisestä, ATK-toiminnan kehittäminen ja ajan tasalla pitäminen, hallinnon-palvelutoiminnassa huoltokonttoritoiminnan selvitys, vaihto-osien kustannuslaskentaan ja lippu- ja tariffiasioiden kehittämiseen liittyvät selvitykset sekä teknillisellä sektorilla työnsuunnittelu-, järjestely- ja valvontajärjestelmän kehittäminen, korjaamo-osastoilla uusien määräinkorttien käyttöönotto ja ehdotuksen laatiminen tuntikirjuritoimintaa varten. Lisäksi ryhdyttiin alustavasti selvittämään teknillisen sektorin organisaatiota tavoitteena tarvittavan käsikirjan laatiminen. Lomakesuunnittelua ja jakelujärjestelmän kehittämistä suoritettiin jatkuvasti.

V e s i l a i t o k s e e n v. 1964 perustetun järjestelytoimiston toimintasääntö vahvistettiin 1.3.1965. Toimiston tutkimustoimintaa sekä järjestelytehtäviä on selostettu ao. laitoksen toimintakertomuksessa.

8. Matkailutoimisto

Matkailuneuvottelukunnan puheenjohtajana toimi v. 1965 kaup.joht. Lauri Aho sekä jäsenenä kaup.siht. Sulo Hellevaara, tied.pääll. Bengt Broms, vtt Victor Procopé, Salme Katajavuori, E. J. Paavola ja Pauli Burman, liittopuh.joht. Ossi Sjöman sekä Suomen Matkailuliiton (ent. Suomen Matkailijayhdistys) nimeämänä edustajana fil.maist. Eero Koroma. Neuvottelukunnan sihteerinä toimi matk.pääll. Mikko Nupponen.

Matkailuneuvottelukunta piti kertomusvuoden aikana 7 kokousta, joissa käsiteltiin 45 asiaa.

Neuvottelukunnan tekemistä tärkeimmistä esityksistä mainittakoon: Helsinki-aiheisten ikkunanäyttelyjen valmistaminen ja kaskukokoelman kartuttaminen (17.2. 8, 11 §), Korkeasaaren lauttamaksun sisällyttäminen liikennelaitoksen matkailijalippuun (16.3. 15 §), seuraavien esitteiden painattaminen: Helsinkiä esittelevä uusi matkailuesite, Helsingin neljä matkailusaarta ja Helsingin museoita ja näyttelyjä sekä neljän pääkaupungin yhteisesite (8.9. 32—35 §) ja lisäpainoksen ottaminen Helsingin, Tampereen ja Turun yhteisesitteestä (13.12. 44 §) sekä vesillä tapahtuvan kiertoajelujen organisoinnin järjestäminen. v. 1966 (8.9. 378).

Lausuntoja annettiin mm. seuraavista asioista: kaupungin osakkuudesta Matkailun Kehitysrahasto Oy:ssä ja Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen avustusanomuksesta (16.3. 13, 17 §) sekä ammattinimikkeen vahvistamisesta matkailualan peruskurssin käynteille (10.11. 39 §).

Matkailutoimiston henkilökuntaan kuului kertomusvuonna matkailupäällikkö, matkailusihteerit, yleiskonttoristi sekä kaksi matkailuneuvojaa. Matkailuneuvoja Feodoroffin oltua Helsinki-näyttelyn emäntänä Itävallassa ja Länsi-Saksassa hoiti hänen tehtäviään sijainen 22.3.—16.10. välisenä aikana. Kesäkuukausien aikana matkailutoimiston palveluksessa oli yhteensä 9 matkailuneuvojaa, joista kaksi toimi matkustajasatamassa, kaksi lentotoimistossa ja viisi matkailutoimistossa. Lisäksi oli matkailutoimistossa yksi harjoittelija matkailualan peruskurssilta.

Matkailutoimistossa palveltiin kertomusvuoden aikana yhteensä 13 106 henkilöä, joista kotimaisia oli 6 673 ja ulkomaalaisia 6 433. Erilaisia toimeksiantoja oli 287 kpl. Matkailutoimiston järjestämiin, tilattuihin kiertoajeluihin osallistui yhteensä 12 045 henkilöä, joista kotimaisia oli 3 650 ja ulkomaalaisia 8 395. Matkailutoimiston kautta tilattiin 183 linja-autoa, 325 opasta, 12 tulkia ja yksi vesibussi. Edellä mainituista toimeksiannoista kertyi matkailutoimistolle tuloja 917 mk. Matkailutoimistossa tapahtuneesta kartojen ym. painotuotteiden myynnistä kertyi matkailutoimistolle tuloja 976 mk.

Kertomusvuoden aikana matkailutoimisto painatti seuraavat esittelylehtiset: 70 000 kpl:n lisäpainos saksankielisestä esittelylehtisestä: Helsinki - Itämeren tytär; kolmen kaupungin (Helsinki, Tampere ja Turku) yhteisesite suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan- ja venäjänkielisenä yht. 200 000

8. Matkailutoimisto

kpl; Helsingin liikennekartta 10 000 kpl; liikennelaitoksen raitiolinjaa n:o 3 eli matkailulinjaa koskeva esite suomen-, ruotsin-, englannin- ja saksankielisenä yht. 20 000 kpl sekä nähtävyyksiluettelo suomen-, ruotsin-, englannin- ja saksankielisenä, yht. 25 000 kpl.

Erilaisia monisteita ja muita luetteloita julkaisi matkailutoimisto seuraavasti: »Tapahtumia sekä ohjelmaa Helsingissä» suomen- ja ruotsinkielisenä viisi kertaa vuoden aikana; »Vesitse Helsingissä» suomenkielisenä; venevuokraus, ruotsin-, englannin-, saksan- ja ranskankielisenä sekä »Lomailu Helsingissä», suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä.

Näiden lisäksi toimitettiin erilaisia tiedotusmonisteita Helsingin matkailupalvelusta ja muista matkailua sivuavista yksityiskohdista lehdistölle, radiolle ja televisiolle kuuksittain.

Matkailutoimisto oli lisäksi mukana valmistelemassa uusia eri kaupunkien kanssa painatettavia yhteisesitteitä, jotka eivät kuitenkaan valmistuneet kertomusvuoden loppuun mennessä.

Matkailutoimistosta lähetettiin vuoden aikana yhteensä 3 258 erilaista postilähetystä vastauksina tiedusteluihin sekä koti- että ulkomaisille matkailualan toimistoille.

9. Hankintatoimisto

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano ja kokoukset. Neuvottelukuntaan kuuluivat v. 1965 puheenjohtajana apul.kaup.joht. Hjalmar Krogius, varapuheenjohtajana kaup.kamr. Osmo Lehtosuo sekä jäseninä talousjoht. Raimo Kaarlehto, vt. talousjoht. Unto Petäjä, hankintapääll. Simo Saari, joht. Lauri Eerikäinen, hankintapääll. Leo Molander, toim.joht. Toivo Ekberg, toim.pääll. Veikko Mäenpää, os.pääll. Kari Bergholm ja metsänhoit. Jaakko Kivistö. Sihteerinä toimi hankintatoimiston päällikkö Arvo Aalto.

Hankintaneuvottelukunta kokoontui vuoden aikana 4 kertaa. Pöytäkirjojen pykälien lukumäärä oli yhteensä 8.

Tärkeimmistä käsitellyistä asioista mainittakoon: käsiteltiin kaupungin hankintaohjeiden tarkistamista ja asetettiin toimikunta kysymystä valmistelemaan; tehtiin kaupunginhallitukselle esitys yhteishankinnalla tilattavien tavaroiden hankintatehtävien jakamisesta yhteishankintaelinten kesken; kaupunginhallitukselle annettiin lausunto Kotimaisen tuotannon valtuuskunnan kirjelmästä, joka koski kotimaisen tuotannon suosimista sekä kaupungin virastojen ja laitosten tarvitsemien radiopuhelinlaitteiden hankinnasta ja niitä käyttävien laitosten keskinäisestä yhteistoiminnasta; edelleen käsiteltiin kaupunginhallitukselle annettavaa lausuntoa varten satamakamreeri Jäntin tekemää, liikevaihtoveron laskutustapaa koskevaa aloitetta; lisäksi käsiteltiin kauppa- ja teollisuusministeriön tiedustelua, joka koski Eftasopimukseen liittyvää tutkimusta laitosten ja liikeyritys-

ten hankintapolitiikasta sekä kaupungin jäsenyyttä Luottotietoyhdistyksessä ja Suomen Luotonantajayhdistyksessä.

Hankintatoimisto. Hankintatoimisto siirtyi kertomusvuoden keväällä Kallion virastotaloon. Uusien tilojen saanti helpotti varsinkin painamon ja varaston toimintaa, joskin niiden sijoituksen väliaikainen luonne ei tuonut parhaita mahdollista ratkaisua.

Toimiston vastuualueelle kuuluneitten artikkeleitten standardointiin kiinnitettiin jatkuvasti huomiota ja näitä koskevia neuvotte-luja käytiin paitsi kaupungin omien laitosten myöskin ulkopuolisten kuluttajapiirien ja hankkijain kanssa. Pyrkimyksenä oli ohjata toimitukset niin suuressa määrin kuin oli edullista tuottajilta tai tukkuportaasta suoraan virastoille ja laitoksille.

Henkilökuntaan kuului kertomusvuonna vakinaisia ja tilapäisiä viranhaltijoita sama määrä kuin edellisenäkin vuonna eli 20 vakinaista ja 2 tilapäistä viranhaltijaa. Työsopimussuhteessa oli työntekijöitä 41 (ed. v. 33).

Virkavapautta myönnettiin sairauden ym. perusteella kaikkiaan 704 työpäivää.

Huoneisto ja kalustonhankinnat. Hankintatoimiston käytettävissä olleet tilat käsittivät kertomusvuonna yhteensä 2 015 (628) m², josta toimistotilaa oli 610 (628) m² ja varasto-, työ- ym. tilaa 1 405 (1 156) m².

Varasto- ja työtiloihin Kallion virastotalossa hankittiin kaksi trukkia ja siirryttiin kuormalavakuljetuksiin. Painatustöissä siirryttiin offsetmenetelmässä huomattavalta osalta elektrostaattiseen levyjen valmistuk-

9. Hankintatoimisto

seen entisen filmimenetelmän rinnalla. Monistamoon hankittiin kaksi automaattista A4-offsetpainokonetta, joilla on tarkoitus korvata vahamonistusmenetelmä tulevaisuudessa. Samoin hankittiin uusi A2-offsetpainokone ja paperileikkuri korvattiin uudella tehokkaammalla. Toimiston kalusto- ja konehankintojen arvo oli 256 000 (34 000) mk.

Hankintojen valmistelu ym. Yhteishankinnoista tehdyn päätöksen mukaan hankintatoimiston tehtävänä oli hoitaa seuraavat yhteishankinnat: talous- ja toimistopaperit, toimisto- ja koulutarvikkeet, toimisto- ja talouskoneet sekä niiden huolto, puhelinlaitteet, toimisto- ja laitoskalusteet, soittimet, taloustarvikkeet ja -astiat, puhdistus-, pesu- ja latianhoitoaineet ja -välineet, sanoma- ja aikakauslehdet, painatus- ja kirjansidontatyöt sekä monistustyöt.

Toimiston tehtävänä oli lisäksi eräiden laitosten erikoishankintojen valmistelu ja omaa hankintaelintä omaamattomien laitosten avustaminen erikoishankinnoissa.

Hankintatoimiston jakeluvaraston, konekorjaamon ja painamon avulla hoidettiin osa yhteishankinta-alueesta, muu osa perustui tarjouspyyntömenettelyyn ja hankinta- tai hintasopimuksiin.

Hankintatoimisto hoiti kaikkien yhteishankintaelinten tiedotusten toimittamisen ja jakelun.

Kalusteiden, koneiden ym. hankinta. Hankintatoimisto antoi kaupunginhallituksen pyytämät lausunnot eri laitosten talousarvioehdotuksista kaluston hankintamäärärahoiksi v:lle 1966. Ehdotusten sisältämät hankinnat olivat yht. 9 817 823 mk, josta esitettiin hyväksyttäväksi yht. 6 000 816 mk.

Suurimmat toimiston hoitamat kalustohankinnat suoritettiin Kallion ja Töölön virastotaloihin sekä Riistavuoren vanhainkotiin.

Yllämainittujen lausuntojen lisäksi annettiin 280 kirjallista lausuntoa, jotka koskivat kalustoa, koneita ja kojeita. Niistä 60 lausuntoa koski sairaaloita ja käsiteltyjen hankintojen arvo oli 803 000 mk.

Toimisto suoritti sairaala- ja asuntolakalusteiden sekä sairaalalaitteiden ja -kojeiden hankintoja sekä osallistui sairaaloiden hoitotarvikkeiden yhteishankintoihin ja standardointiin, kaikkiaan käsiteltiin n. 100 nimikettä.

Erilaisia konttorikoneita hankittiin kaupungille 530 kpl. Näiden hankinta-arvo oli 439 000 mk.

Toimistolla oli edelleen konttorikonelainaustoimintaa. Käytettävissä oli n. 90 konttori-, konferenssi-, talous- ym. konetta. Kirjoitus- ja laskukoneiden lainauksia oli 320 kpl.

Konekorjaamo piti v:sta 1964 lähtien huoltokortistoa kaupungin 6 850 konttori- ja talouskoneesta. Ulkopuolisten korjaamoiden huollossa oli 1 350 konetta ja oma korjaamo huolsi ja tarkkaili 5 500 konetta. Kertomusvuoden alusta lukien koneet huollettiin todellisen huollontarpeen perusteella. Täten korjaamon teho kasvoi henkilökuntaa lisäämättä.

Puhelinasiat. Kertomusvuoden aikana suoritettiin seitsemän puhelinvaihteen asennus- ja laajennustyöt, joista suurin oli Kallion virastotalossa, kapasiteetti 80 keskusjohtoa ja 800 alanumeroa. Vaihteen laajennus oli suunnitteilla. Automaattisen kaukoliikenteen yleistyessä jatkettiin kaukotason estolaitteiden hankintaa. Kaikkiin uusiin vaihteisiin, joihin se teknillisesti oli mahdollista, ne asennettiin.

Kertomusvuoden päättyessä oli kaupungilla hallussaan 2 173 Helsingin Puhelinyhdistyksen osuustodistusta. Välitettyjen puhelintyötilausten lukumäärä oli 715 kpl ja hoidettujen puhelinnmaksujen kokonaismäärä 615 000 mk. Kaupungin sisäinen puhelinluetelo uusittiin irtolehtimalliseksi, sen ensimmäinen painos oli 3 500 kpl.

Painatus- ja sidontatyöt ym. Toimiston suorittamien työtilausten määrä ulkopuolisille kirjapainoille ja sitomoille oli 2 755 (2 642) kpl ja näiden nettolaskutus 1 590 000 (2 270 000) mk. Offsettoita suoritettiin 1 088 (983) kpl ja toimisto laskutti niistä 270 000 (240 000) mk. Monistustöiden lukumäärä oli

5 498 (5 532) kpl ja laskutus 59 000 (68 000) mk.

Kustannukset toimiston välittämistä sanomalehti-ilmoituksista olivat 440 000 (350 000) mk sekä sanoma- ja aikakauslehtien tilausmaksut 157 000 (105 000) mk.

Painatusten markkamääräinen kokonaisarvo laski n. 25 % ja tilausten määrä nousi 20 %. Konehankinnat tekivät mahdolliseksi offsetpainatusten määrän kasvun.

Jakeluvarastotoiminta välitti kaupungin laitoksille pääasiassa toimistotarvikkeita, toimisto- ja talouspapereita sekä lomakkeita. Pyrkimyksenä oli ohjata mahdollisimman edullisesti artikkeleita suorina toimituksina eri laitoksille, mutta väliavarastointia joudut-

tiin silti käyttämään. Varasto-ostot olivat 717 000 (621 000) mk ja myynti 754 000 (700 000) mk.

Kaikkien osastojen tavaravarastojen kiertoluku oli kertomusvuonna 6.4 (6.9) ja kiertonopeus 56 (52) päivää.

Jakeluvaraston kiertoluku oli 5.7 (6.1) ja kiertonopeus 63 (59) päivää.

Kaupungin kokonaishankintojen arvo eräillä hankintatoimiston vastualueilla oli kertomusvuonna seuraava: taloustarvikkeet ja -astiat, puhdistus-, pesu- ja lattianhoitovälineet ja -välineet sekä talouskoneet 880 000 mk, kalustohankinnat 1 180 000 mk, konttorikonehankinnat 439 000 mk ja koulutarvikkeet 480 000 mk.

10. Kaupunginarkisto

Vuosi 1965 oli merkkivuosi Helsingin kaupunginarkiston vaiheissa. Tällöin tuli kulu-neeksi 20 vuotta sen toiminnan alkamisesta ja tällöin se myös sai haltuunsa sitä varten suunnitellut ja rakennetut tilat kaupungin vastavalmistuneessa Kallion virastotalossa.

Jo v. 1929 kaupungin tilastotoimisto teki esityksen kunnallisen keskusarkiston perustamisesta pääkaupunkiin. Tämä, samoin kuin seuraavalla vuosikymmenellä tehty uusi aloite, raukesivat kuitenkin tuloksettomina.

Kaupunginarkiston perustamiskysymys otettiin uudelleen harkittavaksi v. 1942, jolloin kaupunginhallitus asetti komitean laatimaan ehdotusta toimenpiteiksi, joita v. 1939 annettu laki julkisista arkistoista täytäntöönpanoasetuksineen edellytti. Komitea päätyi tulokseen, että kaupungin asiakirjoja varten tarvittiin omat arkistosuojat, joihin voitaisiin vastaanottaa kokonaan hoidotta jääneet ja virastojen hallussa olevat vanhimmat asiakirjat. Virastojen ja laitosten hallussa arvioitiin jo tuolloin olleen arkistoaineistoa ainakin 10 000 hyllymetriä.

Komitean ehdotus tuli ratkaisuvaiheeseen marraskuussa 1944, jolloin kaupungin oli valmistauduttava vastaanottamaan siihen liitettävien, kokonaan lakkautettavien kuntien arkistot. Kaupunginarkisto aloittikin toiminta-

tansa v. 1945 varsin vaikeissa olosuhteissa. Arkistokäyttöön sopivien säilytystilojen puutteen vuoksi oli turvauduttava eri puolilla kaupunkia sijainneisiin tilapäisvarikkoihin. Tällainen palo- ja kostumisvaaran vähentämiseksi suoritettu hajasijoitus aiheutti kuitenkin monenlaisia hankaluuksia ja ajanhukkaa kaupunginarkiston harvalukuiselle henkilökunnalle.

Kaupunginarkiston uudet huone- ja varastotilat sijaitsevat Kallion virastotalon yhteydessä kolmessa eri ryhmässä. Ylimpänä ensimmäisessä kerroksessa ja siihen liittyvässä yksikerroksisessa siipirakennuksessa ovat ikkunoilla varustetut toimistohuoneet, tutkijain huone sekä kaksi arkistojen järjestelyhuonetta. Samassa kerroksessa on lisäksi ikkunatonta huonetilaa, johon on sijoitettu mm. kaupunginarkiston käsikirjasto.

Varsinaiset arkistotilat sijaitsevat virastotalon alla olevissa kellaritiloissa. Ne jakaantuvat kahteen ryhmään, ns. kellari- ja kallioarkistoon. Kellariarkisto käsittää kahdeksan arkistohuonetta eli makasiinia, joiden jokaisen lattiapinta-ala on n. 210 m². Kaksi mainituista sekä lisäksi neljä pienempää huonetta, yhteispinta-alaltaan n. 700 m², kaupunginarkisto on toistaiseksi luovuttanut virastotaloon tilapäisesti sijoitettujen virastojen käyttöön. Kallioarkisto sijaitsee kauimpana toi-

mistotiloista ja sisältää viisi osastoa yhteispinta-alaltaan n. 800 m². Maanalaisilla arkistotiloilla on viraston sisäinen hissiyhteys toimistokerroksen kanssa.

Arkistotilojen sisustamiseen on käytetty sekä liikkuvia taaja- että kiinteitä normaali-hyllystöjä. Kallioarkisto on kokonaan varustettu käsikäyttöisillä taajahyllystöillä (ns. Concentra-hyllyt). Kellariarkistossa on kolmeen huoneeseen asennettu sähkökäyttöiset taajahyllystöt (ns. Compactus-hyllyt). Loput arkistovarastoista on sisustettu kiinteillä normaali-hyllystöillä, jotka ovat osaksi teräs-, osaksi puurakenteisia. Parhaillaan kaupunginarkiston käytössä on kaikkiaan n. 14 000 hyllymetriä asiakirjain säilytystilaa. Tähän eivät sisälly ne varastotilat, jotka kaupunginarkisto on toistaiseksi luovuttanut virastotaloon tilapäisesti sijoitettujen virastojen käyttöön. Lisätilantarve voidaan lähitulevaisuudessa tyydyttää asentamalla tarpeen mukaan liukuhyllyt kaikkiin arkistohuoneisiin, jolloin säilytystila lisääntyy, säilytettävän arkistoaineiston koosta riippuen, n. 21 000—22 000 hyllymetriin.

Henkilökunta. Kertomusvuoden aikana kaupunginarkiston henkilökunnassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Arkistonhoitajat ym. toimihenkilöt olivat samat kuin edellisenä vuonna. Pätevän hakijan puutteessa jatkuvasti avoinna ollut amanuenssin virkaa hoiti virkaatekevänä toim.hoit. Aino Soura. Henkilökuntaan kuuluivat lisäksi tilapäisinä kaksi arkistojärjestäjää, arkistopulainen sekä vahtimestari.

Lisäpätevyyden hankkimiseksi omien virastojen arkistojen hoitajina olivat kaupunginarkistossa harjoittelutehtävissä rakennusviraston ja sähkölaitoksen arkistonhoitajat sekä toimistoapulainen lastensuojeluvirastosta ja ulosottovirastosta. Kaupunginarkistossa oli kertomusvuoden aikana harjoittelijoina kaksi toimistokoulun oppilasta.

Kaupunginarkistonhoitaja ja arkistonhoitajat osallistuivat 18.—19.2. Kaupunkiliiton järjestämille arkistopäiville Helsingissä.

Toiminta kunnallisena keskusarkistoviranomaisena

Esityksiä tehtiin kaupunginhallitukselle mm. seuraavista asioista: tilapäisen arkistopulaisen palkkaamisesta kaupunginarkistoon; avoinna olevan amanuenssin viran hoitamisesta; tilapäisen apulaisvahtimestarin palkkaamisesta; mikrofilmien tallettamisesta Valtionarkistoon; vahtimest. Eino Parkkalin oikeuttamisesta pysymään virassaan vielä vuoden eläkeikään tultuaan. Lisäksi tehtiin Kallion virastotalon rakennustoimikunnalle esitys ns. kallioarkiston turvallisuuden tehostamisesta vesivahinkojen torjumiseksi sekä hankintatoimistolle alkusammutuskalusteiden hankkimisesta kaupunginarkistoon ja kiinteistöviraston talo-osastolle arkiston ulko-oven vahvistamisesta.

Lausuntoja annettiin mm. kaupunginhallitukselle vapaasta kesälauantaista; arkistopulaisen amanuenssin viran täyttämistä ja arkistonhoitajan viran perustamisesta lastensuojeluvirastoon sekä elintarvikekeskukselle ruokailusta Kallion virastotalon ruokalassa.

Virastojen ja laitosten arkistonhoitoon kohdistuva valvonta. Kallion virastotaloon siirtyvien virastojen arkistot tarkistusmitattiin tilan varaamiseksi niiden vanhimmille, suoraan kaupunginarkistoon siirrettäville osille. Satamalaitoksen arkistossa suoritettiin tarkastus ja laitosta kehoitettiin ryhtymään toimenpiteisiin arkistojärjestäjän viran perustamiseksi. — Arkiston järjestämiskaavat laadittiin kiinteistöviraston kansliaosaston ja Kivelän sairaalan taloustoimiston arkistojen varten. Ohjaustoimintaan liittyi edelleen opastus, jota teoreettisen arkistotiedon ja käytännöllisten järjestelytehtävien muodossa annettiin kaupunginarkistoon määrätuille, eri virastojen arkistohoidosta vastaaville viranhaltijoille, samoin kuin ne arkistonhoitoa ja Helsingin historiaa koskevat luennot, jotka kaupunginarkiston arkistonhoitaja Sirkka Impola piti toimistoteknisillä ja kunnallishallinnon kursseilla sekä toimistokoulussa.

Toiminta asiakirjavarikkona
ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirot ja arkiston kasvu. Muuton aiheuttamista vaikeuksista huolimatta vastaanotettiin asiakirjoja seuraavilta virastoilta ja laitoksilta: kaupunginkanslia, holhouslautakunta, kaupunginhallituksen asiamiestoimisto, sairaalavirasto, Marian ja Auroran sairaalat, Kustaankartanon vanhainkoti, huoltovirasto, rakennusvirasto, sähkölaitos, Helsingin työvoimapiiri, kaupunkisuunnitteluvirasto (asemakaavaosaston kortisto ja kaupunginosa koskevat pääpiirustukset 201—5529), kaasulaitos (mikrofilmejä), kaupunkimittausosasto (mikrofilmejä). Kaupunginvaltuuston pöytäkirjojen mikrofilmausta jatkettiin vuosien 1907—1911 osalta. Valtionarkistoon talletettiin kaupunginarkiston asiakirjoista otettuja mikrofilmejä 70 rullaa. — Lisäksi vastaanotettiin talletuksena Haagan huvilanomistajain yhdistyksen asiakirjoja ja lahjoituksena Porvoon museolta Helsingin kaupungin henkikirjoja v. 1812—1871 (epätäydellinen sarja).

Kaupunginarkiston kokoelmat lisääntyivät v. 1965 n. 900 hyllymetrillä.

Sisäiseen toimintaan kuuluvat asiat. Virastoilta ja laitoksilta vastaanotettujen asiakirjojen luovutusluettelot tarkastettiin ja asiakirjat asetettiin paikoilleen. Asiakirjojen korjausta ja uudelleenkansiointia jatkettiin edelleen varsin suuressa määrin.

Seuraavien virastojen, laitosten sekä viranomaisten kaupunginarkistossa olevat arkistot järjestettiin kokonaan: Munkkiniemen kansakoulu, puutarhalautakunta, satamarakennusvaltuuskunta, satamaradan rakennushallitus, Toivonkoti, työ- ja vaivaistalon rakennustoimikunta sekä XV Olympia Helsinki 1952 yhdistyksen kahdenkymmenenkolmen eri toimikunnan, osaston, toimiston ja jaoston arkistot.

Käsikirjaston hankintaluetteloon merkittiin uusia kirjoja yhteensä 505 kpl. Osa niistä

ostettiin, osa siirrettiin kaupunginkansliasta tai saatiin lahjoituksina. Painotuotteita lahjoittivat: leht. Matti J. Castrén; fil.maist. Sirkka Impola; fil.tri Gunvor Kerkkonen; fil.tri Sylvi Möller; fil.tri Per Schybergson; Stockholms stadsarkiv (Tukholma); Stockholms stadskollegium (Tukholma); Svenska stadsförbundet; Rigsarkivet (Kööpenhamina); Landsarkivet for Sjaelland mm.; Valtionarkisto; Liikearkistoyhdistys; Suomalainen Tiedeakatemia; Suomen Historiallinen Seura; Suomen Kirkkohistoriallinen Seura; Suomen sukututkimusseura; Suomen Meripelastusseura; Kalevalaseura; Helsingin toinen lyseo; Stockmann ja Osuusliike Elanto.

Kirjeenvaihto sekä arkiston ja kirjaston käyttö. Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 271 (ed. v. 224) ja lähetettyjä 104 (95). Jäljennöksiä, todistuksia ja kirjallisia selvityksiä annettiin 70 (51). Tutkijain käyntejä ja tiedusteluja merkittiin 856, johon tulevat lisäksi Liikearkistoyhdistyksen arkistonhoitokurssin 31 osanottajaa, Arkistoyhdistyksen 54 jäsentä sekä lukuisasti yksityishenkilöitä, jotka ovat käyneet tutustumassa uusiin arkistotiloihin ja niiden sisustukseen.

Virastoille ja laitoksille lainattiin yhteensä 691 (970) asiakirjaa. Sairaaloille lainattiin lisäksi 3 609 (4 239) asiakirjaa sekä tutkijahuoneessa käytettäväksi 300 asiakirjaa. — Erilaisia pääasiassa puhelimitse hoidettuja selvityksiä annettiin 137. — Kirjastosta lainattiin tutkijoiden käytettäväksi 383 nidettä (elo-joulukuun aikana).

Tulot ja menot. Kaupunginarkiston ainoat tulot, annetuista todistuksista ym. perittävät lunastusmaksut, nousivat kertomusvuonna 12.60 (41) mk:aan sekä menot, tilityserät mukaanluettuina 352 089 (254 437) mk:aan. Kallion virastotaloon muuton johdosta arkistolle lisäksi myönnettiin n. 30 000 mk muuttokustannusten suorittamiseen sekä yhteensä 211 938 mk arkistohyllystön ja erilaisten kalustoesineiden hankintaan.

11. Tilastotoimisto

Tilastotoimisto muutti v:n 1965 touko-kuussa uuteen huoneistoon Kallion virastotalon 11. kerroksessa. Toimiston toimintaa oli kauan häirinyt ahtaus, joka esti tilapäisen henkilökunnan ottamista erikoistutkimuksiin. Haittana oli myös ollut se, että kirjasto oli hajoitettuna eri huoneisiin, että tutkijoita varten ei ollut rauhallista lukuhuonetta eikä korrehtuurilukua varten erillistä tilaa. Toimintamahdollisuudet paranivat huomattavasti, kun 30 huonetta, yht. 687 m² käsittävän toimistohuoneiston tilalle saatiin 46 huonetta, yht. 1 436 m². Varastotilat sitä vastoin pienivät, kun virastotalon kellarista saatiin varastotilaa 80 m² ja samalla luovutettiin Runeberginkadun, Pihlajatie ja Sofiankadun tiloista, yht. 112.9 m². Syksyllä aloitetun väestönlaskennan johdosta oli huoneiston käytössä turvauttava väliaikaisiin erikoisjärjestelyihin.

Muuton yhteydessä vaihdettiin myös uusiin kaksi reikäkorttikonetta, yksi tabulaattori ja yksi lajittelukone. Tabulaattori nostettiin nostokurjella paikoilleen.

Syksyllä tilastotoimisto pani toimeen väestön laskennan, joka suoritettiin otostutkimuksena otosyksikön ollessa kerrostaloissa asuinhuoneisto ja muissa talo. Otostiheys vaihteli eri kaupunginosissa ja oli keskimäärin n. 16%. Postitse lähetettiin 25 836 ensikirjettä, jotka sisälsivät lähetekirjeen ja kyselylomakkeen. Tutkimuksen piiriin kuului 28 390 asuntoa ja 396 laitosta.

Lomakkeiden ja otannan suunnittelu tapahtui keväällä väestönlaskentaosaston vaki-

naisen henkilökunnan, aktuaari Elfvengrenin ja toim.apul. Kupiaisen toimesta. Kesällä teki tehtävään palkattu ulkopuolinen henkilö henkikirjoitustoimistossa luettelon kaupungissa sijaitsevista laitoksista. Tiivis valmistelutyö alkoi 1.9., jolloin toim.apul. Helinä Hyvärinen siirrettiin väestönlaskennan työsuhteiseksi kanslianhoitajaksi. Varsinainen otos suoritettiin syyskuussa tietokoneella henkikirjoituksen magneettinauhoja hyväksikäyttäen, ja lokakuun alussa saatiin toimiston laskennassa tarvittavat luettelot äänestysalueittain otokseen valituista asuinhuoneistoista ja taloista. Varsinainen laskentapäivä oli 9.11., mutta vastaamatta jättäneille lähetettiin uusi kirje, missä pyydettyjen liikennetietojen päivämääräksi asetettiin 23.11.

Varsinaiseen kenttätyöhön osallistui useita toimiston vakinaisia viranhaltijoita ja tämän lisäksi ulkopuolisia henkilöitä. Laskentakanslian muodosti yhdistetty neuvotteluhuone-lukusali, jonne oli asennettu ylimääräisiä puhelimia. Virastotalon ala-aulasta oli henkilökohtaista neuvontaa varten luovutettu käyttöön yksi huone. Kiireisimpinä päivinä oli ulkopuolisten, tuntipalkkaisten henkilöiden luku 46.

Postitse saatiin vastauksia n. 90 %, mitä on pidettävä erittäin hyvänä tuloksena. Haastattelijoille annettiin tehtäväksi selvittää ne tapaukset, missä vastausta ei ollut saatu tai missä lomakkeet olivat hyvin puutteellisia. Haastatteluun joutui yhteensä 3 093 kohdetta eli n. 12 % otokseen joutuneista

11. Tilastotoimisto

asunnoista. Haastattelu- ja tarkistusvaihe jatkui yli vuodenvaihteen.

Vuosikertomukset. Ajankohtaisena oli koko vuoden ajan kysymys vuosikertomusten laatimistavan uudistamisesta. Tästä käytiin neuvotteluja eri virastojen ja laitosten kanssa. Sairaaloiden johtajien kanssa päästiin sopimukseen siitä, että ao. kertomukset uusitaisiin niin, että tarpeettoman yksityiskohdaisia tietoja jätettäisiin pois ja laadittaisiin parempi yleiskatsaus. Kaupunginhallitus hyväksyi vuoden lopussa vuosikertomusten laatimistapaa koskevat uudet yleisohjeet.

Ratkaisematta oli edelleen kysymys toimiston *reikäkorttiosaston* tulevista kohtaloista. Kaupunginhallituksen asettama tietojenkäsittelykomitea sai valmiiksi mietintönsä automaattisen tietojenkäsittelyn järjestämisestä kaupungin hallinnossa. Mietinnössä ehdotettiin mm., että kaupunginhallituksen järjestelytoimistolle annettaisiin tehtäväksi yhteisötoiminnassa tilastotoimiston ja rahoitustoimiston tietojenkäsittelykeskuksen kanssa tutkia tilastotoimiston oman reikäkorttiosaston tarpeellisuutta sekä tehdä mahdolliset asian vaatimat ehdotukset. Kun mietinnöstä oli pyydetty tilastoneuvottelukunnan lausunto, ilmoitti neuvottelukunta voivansa antaa pyydetyn lausunnon vasta sen jälkeen, kun edellämainittu tutkimus oli suoritettu.

Tilastoneuvottelukunnalla oli vuoden aikana kolme kokousta (yhteensä 16 pöytäkirjan pykälää). Tärkeimmistä käsitellyistä asioista mainittakoon esitys väestönlaskennan toimittamisesta myös Vuosaaressa, lausunnot Mannerheimin lastensuojeluliiton anomuksesta, että tilastotoimisto avustaisi sitä nuorisososiaalista liikkuvuutta koskevan tutkimuksen suorittamisessa sekä kaupungin nuorisokomitean ehdotuksesta, että tilastotoimisto yhteistyössä komitean kanssa suorittaisi tutkimuksen kansa- ja ammattikoulua käyville oppilaille annetun käytös- ja/tai huolellisuusnumeron alennuksen prognostisesta merkityksestä. Edelleen käsiteltiin Helsingin kaupakkamarin esitystä tilastotyön kehittä-

misestä pääkaupungin vaikutusalueella, mutta tämä asia ei vuoden aikana ratkennut.

Viranhaltijat. Tilapäinen 25. pl:n aktuaarin virka vakinaistettiin 1.1.1966 alkaen ja siihen valittiin virkaa haettavaksi julistamatta vastaavaa tp. virkaa hoitanut fil.maist. Elisabeth Elfvengren. Samoin vakinaistettiin 8. pl:n toimistoapulaisen virka, jonka haltijaksi valittiin toim.apul. Taimi Kupiainen. Eläkkeelle siirtyi 31.7. toim.apul. Aune Ikonen. 10. pl:n toimistoapulaisen virkaan valittiin 1.8. alkaen varanot. Kaisla Norkonmaa ja 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan 1.10. alkaen rva Mirja Jaakkola.

Osallistuminen kokouksiin ja kursseihin. Toimistopäällikkö ja yliaktuaari Osmo Viitaila osallistuivat Tukholmassa Ruotsin konttoristiyhdistyksen järjestämiin tietokonetiedotuspäiviin ja yliaktuaari Åke Saxén sekä kirjasto- ja arkistoamanuenssi Laila Ruotsalainen Suomen Kaupunkiliiton Helsingissä järjestämiin arkistopäiviin. Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämät kurssit suoritti yksi aktuaari ja 9 toimistoapulaista.

Julkaisuutoiminta. Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat julkaisut:

- 19.1. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1961:2.
- 30.3. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 1964.
- 6.4. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1962:1.
- 12.4. Ulkomaan kauppa ja merenkulku 1963 (HKT II—III).
- 2.5. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri 1965.
- 2.5. Helsingfors stads kommunalkalender 1965.
- 6.8. Opetuslaitokset 1963 (HKT VI).
- 26.8. Helsingin kaupungin kunnallinen aseptuskokoelma 1964.
- 26.8. Kommunal författningssamling för Helsingfors stad 1964.
- 15.10. Undervisningsväsendet 1963 (HSS VI).

27.12. Terveyden- ja sairaanhoito 1964:1
(HKT I).

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä» ilmestyi 12 viikkoa. Yhteinen sivumäärä oli 540 (ed.v. 464). Irtolehtijärjestelmää noudattaen julkaistiin edelleen Helsingin kaupungin säädöskokoelmaa. Samoin irtolehtijärjestelmää noudattaen ilmestyi ensimmäisen kerran Virastojen ja laitosten asiahakemisto.

Koska ulkomaankauppaa koskeva perusaineisto tietokonekäsittelyyn siirtymisen johdosta myöhästyi, suostui kaupunginhallitus siihen, että vastaavan julkaisun vuosia 1964 ja 1965 koskevat tiedot yhdistetään.

Tilastollisessa kuukausijulkaisussa julkaistiin seuraavat erikoistutkimusten selostukset:

Tutkimus III:een ja IV sosiaaliryhmään kuuluvien erityyppisten ruokakuntien kulutuksesta.

Sanomalehti-ilmoituksiin pohjautuva selvitys asuntojen vuokrasta vapailta markkinoilla.

Vertailu vanhusten oloista sosiaalisen tutkimustoimiston yleisen tutkimuksen ja tilastotoimiston suorittaman, kahta erikoisryhmää koskevan tutkimuksen aineiston pohjalta.

Selostus kaupungin vuokra-asuntojen hakijoista.

Koulumenestys Helsingin oppikouluissa.

Muiden virastojen avustaminen ja tietojen antaminen. Toimiston reikäkorttiosasto avusti kaupungin eri virastoja seuraavilla uusilla tilastoilla:

Vanhusten väliaikainen asumistuki (huoltovirasto).

Oikeusaputoimiston vuositilasto.

Revisioviraston tarkastukset.

Kotisairaanhoidossa olevien potilaitten kotona hoidettavuus (terveydenhoitovirasto).

Auroran sairaalan sisätautiosaston kuukausiraportointi

Tämän lisäksi osasto valmisti useita tauluja eri virastoja ja komiteoita varten. Valtion tietokonekeskuksen kanssa tehtiin sopimus kunnallisverotilaston laadinnasta sen tietokoneilla.

Palkkalautakunnan pyynnöstä avusti toimisto tietojen keräyksessä kaupungin virastojen ja laitosten myöntämistä vuosi- ja sairauslomista.

Tilapäisesti annettiin erilaisia tietoja mm. seuraavasti: tietoja väkiluvusta kaupungin virastoille, useille seurakunnille sekä eräille pankeille; laskelma vanhainkotipaikkojen tarpeesta ruotsinkielisiä vanhuksia varten vanhainkodin perustamista suunnittelevalle järjestölle; lukuisia Helsinkiä, sen kunnallishallintoa sekä kunnallistaloutta koskevia tietoja kaupungin obligaatiolainan välittäjälle Yhdysvalloissa; tietoja vuokrasäännöstelyn lopettamisesta Statens ligningsdirektorat'ille Tanskassa.

Hankinnat. Kertomusvuonna hankittiin 12 laskukonetta, 1 kirjoituskone sekä kalustoa 29 261 mk:n arvosta. Uudishankintojen yhteisarvo oli 49 162 mk.

Kirjasto lisääntyi 937 numerolla (ed.v. 880).

Lähetysten lukumäärä oli 9 741 (11 685).

Tulot ja menot. Toimiston tulot myydyistä julkaisuista olivat 5 495 (7 225) mk. Edellisen vuoden tulos oli ollut poikkeuksellisen hyvä, koska siihen sisältyi erään säädöksen tilapäinen myynti kaupungin omille virastoille ja laitoksille. Sairausvakuutuskorvauksia kertyi kertomusvuonna 5 624 mk.

Toimiston käytettävissä olevat määrärahat olivat 1 137 468 mk, lisämäärärahat 62 311 mk ja siirtomäärärahat 21 032 mk eli yht. 1 220 811 mk. Näistä käytettiin yht. 1 188 308 mk.

12. Kunnanasiamiehet

Henkilökunta. Kaupunginkanslian alaisena oli päävirkainen, vakinaisessa virkasuhteessa oleva kunnanasiamies sekä tilapäisessä virkasuhteessa toimiva apulaiskunnanasiamies. Kunnanasiamies toimi muiden virkatehtäviensä ohella verolautakunnan, sen valmistelujaoston ja liikejaoston kunnanasiamiehenä ja oli hänelle määrätty liikejaostossa tapahtuvaa toimintaa varten kaksi palkkiovirkaista kunnanasiamiehen varamiestä. Näistä ensimmäinen varamies hoiti samalla kunnan-asiamiehen tilapäisesti estyneenä ollessa hänen yleiseen toimintapiiriinsä kuuluvia tehtäviä.

Kunnanasiamiehenä toimi v. 1965 varat. Antti Varhimo ja apulaiskunnanasiamiehenä lainop.kand. Bengt Melander. Palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä toimi seitsemän veroviraston osastosihteeriä ja palkkiovirkaisina kunnanasiamiehen varamiehinä kahdeksan henkilöä sekä liikejaoston kunnanasiamiehen varamiehinä kaksi osastosihteeriä. Apulaiskunnanasiamies Melander toimi lisäksi kunnan-asiamiehen varamiehenä verolautakunnassa ja sen valmistelujaostossa sekä kahdessa eri palkansaajien jaostossa. Työvoimapolun johdosta jouduttiin kertomusvuonna määräämään kunnanasiamiehiksi ja heidän varamieheksi edellisten vuosien käytännöstä poiketen myös muita kuin veroviraston toimihenkilöitä. Tästä johtuen kunnanasiameisten työjärjestyksen 9 §:n sanamuotoa muutettiin kertomusvuonna siten, että kunnan-asiamiehen varamieheksi voitiin määrätä myös sellainen henkilö, jolla oli jokin muu

yliopistollinen loppututkinto kuin oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Kunnanasiamiesten toimisto- ja konekirjoitustyöt hoiti verovirasto.

Toimisto- ja arkistotilat. Päävirkaisen kunnan-asiamiehen työhuone sijaitsi verovirastossa Stadionilla ja apulaiskunnanasiamiehen työhuone vastaavasti P. Hesperiankatu 15:ssä. Palkkiovirkaiset kunnanasiamiehet työskentelivät yleensä verovirastossa virka-huoneissaan ja ne palkkiovirkaiset kunnan-asiamiehen varamiehet, jotka eivät olleet veroviraston viranhaltijoita, joutuivat työskentelemään kotonaan. Kaupungille verotus-asioissa kuuluneet asiakirjat säilytettiin veroviraston arkiston yhteydessä.

Toiminta. Päävirkaisen kunnan-asiamiehen tehtäviin kuului: esitellä kaupunginhallituksen yleisjaostolle keskusverolautakunnan ennakkotiedon sisältämät päätökset ja laatia ehdotus muutoksenhakukirjelmäksi, mikäli yleisjaosto oli päättänyt hakea muutosta tällaiseen päätökseen; pitää yleisjaostossa pöytäkirjaa veroasioissa ja antaa siitä otteita asianomaisille ja eri laitoksille ja virastoille; esitellä kaupunginjohtajalle hänen käsiteltäviinsä kuuluvat, verotusta koskevat asiat ja laatia ehdotus muutoksenhakukirjelmäksi, mikäli kaupunginjohtaja on päättänyt hakea muutosta lääninhallitusten ja merimiesverokonttorin päätöksiin; laatia ehdotus vastineeksi, jonka kaupunginhallituksen yleisjaosto tai kaupunginjohtaja antaa verovelvollisen tai toisen veronsaajakunnan lääninhallituksen päätöksestä tekemän valituksen johdosta

sekä pitää kaupunginjohtajan päätösluetteloa verotusta koskevissa asioissa ja antaa siitä otteita eri virastoille. Apulaiskunnanasiamiehen tehtäviin kuului lähinnä valmistella veronhuojennusta koskevat hakemukset ja esitellä ne kaupunginhallituksen yleisjaostolle. Lisäksi hän avusti päävirkaista kunnanasiameistä lähinnä esittelemällä kaupunginjohtajalle tämän käsiteltäviin kuuluvia veroasioita ja pitämällä tältä osin kaupunginjohtajan päätösluetteloja. Kunnanasiamiehen ja hänen ohellaan myös apulaiskunnanasiamiehen tuli lisäksi antaa kaupunginhallituksen puolesta lääninhallitukselle lausunnot verojäämien tileistä poistamista koskevissa asioissa.

Veroviraston arkiston laatiman tilaston mukaan oli kertomusvuonna veronhuojennusta koskevia hakemuksia lukuunottamatta käsitelty yhteensä 5 877 (ed. v. 5 562) asiaa, joista suuritöisimpinä mainittakoon lääninhallituksen päätökset 5 350 (4 808) kpl. Veronhuojennuksen myöntämistä koskevia hakemuksia oli 172 kpl.

Päävirkaisten kunnanasiamiehen tuli lisäksi vielä valvoa kaupungin, seurakunnan ja Kan-

saneläkelaitoksen oikeutta verotuksessa seuraamalla asioiden käsittelyä kokouksissa sekä hakemalla muutosta lääninhallituksilta kunnallisverotukseen, mikäli katsoi sen tarpeelliseksi. Edelleen kunnanasiamiehen tuli antaa vastineet niiden valitusten johdosta, jotka oli tehty lääninhallituksille kunnallis- ja kirkollisverotuksista.

Palkkiovirkaisten kunnanasiamiesten ja heidän varamiestensä pääasiallisimpana tehtävänä oli laatia toimialakseen määrätyn veroviraston osaston osalta vastineet niihin valituksiin, jotka oli tehty verotuksista ja maksuunpanoista. Lisäksi heidän tuli valvoa kokouksissa kaupungin, seurakunnan ja Kansaneläkelaitoksen oikeutta verotuksessa ja hakea muutosta toimitettuun verotukseen silloin, kun he katsovat sen tarpeelliseksi. Kun valitukset saattoivat koskea samalla myös valtionverotusta ja ao. jaostossa oli sekä valtion- että kunnanasiamiehenä tai heidän varamiehenään yleensä sama henkilö, ei käytettävissä ole tilastoa niiden vastineiden määrästä, jotka koskivat yksinomaan kunnallisverotusta.

13. Huoltokassa

Huoltokassa huolehtii muutetun toimintaohjeen mukaan seuraavista tehtävistä:

- a) suorittaa jäsentensä, heidän perheenjäsentensä ja huollettaviensa puolesta huoltokassan toimintaohjeessa lähemmin määrättyjä maksuja,
- b) vastaanottaa talletuksia jäsenten tileille ja
- c) antaa jäsenille huoltokassan neuvottelu-

kunnan myöntämiä lainoja asunnon hankkimista varten.

Huoltokassan neuvottelukunnan kokoonpano oli v. 1965 muuten sama kuin edellisellä vuonna, paitsi että os.pääll. Veli Molanderin tilalle tuli satamakamr. Paavo Jäntti. Esittelijänä toimi apul.kaup.kamr. Ensio Mäkinen ja sihteerinä os.pääll. Jussi Alanen.

Vuoden 1965 lopussa oli huoltokassassa 6 712 jäsentä (6 378 v. 1964). Lisäys oli 5.2%

Taloudellinen katsaus

Omaisuuksat

V a r a t

Talletukset

		1965 31. 12.	1964 31. 12.	±	%
Kaupunginkassassa 1.1.1965	780 710				
Vähennys vuonna 1965	<u>386 048</u>	394 662	752 480	—	47.6
Asunnonhankkimislainat		334 647	28 230	+ 1 085.4	
Tilisaatavat jäseniltä		490 992	330 557	+ 48.5	
	mk	1 220 303	1 111 269	+ 9.8	

V e l a t

Tilivelat jäsenille		1 220 303	1 111 268	+ 9.8	
	mk	1 220 303	1 111 268	+ 9.8	

Tulostase

Lisäykset

Panot jäsenten tileille		9 823 152	8 181 129	+ 20.0	
Jäsenille hyvitettyt korot		44 861	41 323	+ 8.6	
Jäsenten velkasaldojen poistot		1 464	876	+ 67.1	
Talletusten vähennys		386 048	26 074	+ 1 380.6	
	mk	10 255 526	8 249 403	+ 24.3	

Vähennykset

Käteisnostot	5 475 435	4 349 231	+	25.9
Maksut:				
Kaupungin laitoksille	277 478	268 750	+	3.2
Pankkisiirron välityksellä	3 460 382	2 869 845	+	20.6
Postisiirron välityksellä	1 005 677	741 256	+	35.7
Jäseniltä perityt korot ja indeksilisät	36 353	17 301	+	110.1
Jäsenten saatavasaldojen poistot	198	3 018	—	93.4
	mk 10 255 526	8 249 403	+	24.3

Vuonna 1965 myönnettiin 50 asunnonhankkimislainaa (v. 1964 kuusi).

Jäsenet käyttivät tilejään seuraaviin tarkoituksiin:

	1965 kpl	1964 kpl	±	%
Käteisnostot	21 328	21 675	—	1.6
Vuokrat	20 722	18 652	+	11.1
Jäsenmaksut	15 257	14 539	+	4.9
Lehtimaksut	9 877	9 361	+	5.5
Sähkö- ja polttoainelaskut.....	6 118	6 157	—	0.6
Puhelinmaksut	5 535	5 021	+	10.2
Vakuutukset	5 023	4 579	+	9.7
Verot	3 524	3 345	+	5.4
Lainojen suoritukset	3 496	3 458	+	1.1
Elatusavut	1 684	1 640	+	2.7
Radio- ja televisioluvat	2 354	1 983	+	18.7
Koulumaksut	1 095	1 085	+	0.9
Sairausmaksut	623	668	—	6.7
Kirjamaksut	579	322	+	79.8
Vuosikortit	179	190	—	5.8
Asuntoasiat	189	151	+	25.2
Puhelinosuustodistukset	241	86	+	180.2
Muut maksut	2 038	1 380	+	47.7
	99 862	94 292	+	5.9

14. Leski- ja orpoeläkekassa

Kassan hallituksen kokoonpano v. 1965 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Kaupunki suoritti edelleen kassan myöntämille peruseläkkeille lisäeläkkeitä samojen perusteiden mukaan kuin kaupungin ylimääräisten eläkkeiden nauttijoille.

Kaupunginvaltuuston 4.3.1964 tekemän päätöksen perusteella korotettiin leski- ja orpoeläkekassan peruseläkkeille suoritettavat, kaupungin maksamat lisäeläkkeet 4 %:lla 1.1.1965 lukien, minkä lisäksi samasta ajankohdasta lukien suoritettiin elinkustannusten nousun korvauksena 3.1 %:n suuruinen erillislisä ja vielä samansuuruinen erillislisä 1.6.1965 lukien.

Kassan vuosikokous päätti 26.4. muuttaa kassan sääntöjen 15 §:ää. Sääntöjen muutokset kaupunginvaltuusto hyväksyi 2.6. ja sosiaaliministeriö vahvisti 27.8.

Korotusten ja sääntöjen muutosten jälkeen olivat kassan leskieläkkeiden peruseläkkeet ja kaupungin maksamat lisäykset korotuksiin seuraavat:

Eläkeluokka	Peruseläke mk	Eläke 1.1.1965 lukien, mk/kk	Eläke 1.6.1965 lukien, mk/kk
I	4	103	106
II	5	135	139
III	6	167	172
IV	8	233	240
V	10	273	281

Kaupungin suorittamat lisäykset nousivat kertomusvuoden osalta yhteensä 735 052 mk:aan.

Eläkekassan hallitus hyväksyi kertomusvuoden kunkin vuosineljänneksen osalta erikseen rahasto-osuuksia koskevan kaupungille annetun tilityksen. Rahasto-osuuksina hyväksyttiin kaupungille suoritettavaksi kaikkiaan 2 874 mk, joka määrä jakautui 37 kuoleen jäsenen osalle.

Kertomusvuonna, joka oli kassan 27. toimintavuosi, erosi kassasta 14 jäsentä ja yksi peruutti eronsa. Leskieläke- ja kasvatustapauslain alaisuuteen siirtyjiä ei ollut. Kassan jäsenistä kuoli vuoden aikana 67, joista 34 jäsenen jälkeen myönnettiin kassan eläke. Kassan jäsenten lukumäärä vuoden lopussa oli 3 414.

Kertomusvuonna myönnetyt eläkkeet:

Eläke- luokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk
I	2	8	3	4
II	10	50	8	9
III	5	30	3	7
IV	4	32	2	5
V	5	50	1	4
	26	170	17	29

Eläkettä nauttavia leskiä kuoli vuoden aikana 5. Lasten eläkkeitä päättyi yhteensä 13. Vuoden lopussa voimassa olleiden eläkkei-

den määrä kuukautta kohden jakaantui seuraavasti:

Eläke- luokka	Leskiä	Eläke mk	Lapsia	Eläke mk	Yhteensä mk
I	140	560	17	31	591
II	86	430	30	54	484
III	57	342	10	29	371
IV	59	472	14	41	513
V	40	400	8	30	430
	382	2 204	79	185	2 389

Kassan tulot olivat 134 739 mk ja menot olivat 81 583 mk, joten tilivuoden ylijäämä oli 53 156 mk.

15. Rakennustarkastusvirasto

Kaupunginvaltuuston 27.11.1963 vahvistaman rakennustarkastusviraston johtosäännön mukaista uutta organisaatiota on sovellettu 1.1.1964 alkaen eli siis v:n 1965 loppuun mennessä kahden vuoden ajan. Jo alunperin varustauduttiin tiettyyn ylimenokauteen, jonka voidaan vieläkin todeta jatkuvan. Tämä taas johtui monista eri tekijöistä, mm. henkilökunnan puutteesta, mikä taas johtui sopivien hakijoiden vähälukuisuudesta ja niistä vaikeuksista, joita hakijoiden esittämät omat palkkavaatimukset aiheuttivat. Vaikka teknillisten virkojen täyttämässä voitiinkin siirtyä sopimuspalkkajärjestelmään korkeakoulututkinnon suorittaneiden viranhaltijain ollessa kyseessä, haittaavaksi tekijäksi rakennustarkastusviraston kannalta jäi kuitenkin se seikka, ettei opistoinsinööritutkintoa edellyttävien virkojen osalta voitu siirtyä sopimuspalkkajärjestelmään eikä virastossa noudattaa työsopimussuhteista palkkausjärjestelmääkään, koska suurin osa rakennustarkastusviraston viranhaltijoista käyttää julkista valtaa. Kun kaikkia virkoja ei voitu täyttää edes kertomusvuoden aikana, voidaan siirtymäkauden katsoa jatkuvan ainakin v:n 1967 loppuun.

Johtosäännön mukaisista viraston uusista tehtäväryhmistä mainittakoon: jatkuva valvonta säännönmukaisin valvontatoimenpitein; rakennushygieenia, johon kuuluu mm. rakennusten lämmitys, valaistus, ilmanvaihto (ainoastaan erityisiä suunnitelmia muiden kuin asuinrakennusten osalta), äänieristys,

vesi- ja jätehuolto sekä ympäristöhygieenia; pyrkimys rakennusvalvonnan avulla entistä enemmän päästä vaikuttamaan kaupunkikuvan muodostumiseen ja rakennustaiteellisesti arvokkaiden rakennusten muodostaman kaupunkikuvan säilyttämiseen.

Uusia tehtäviä oli niin ikään 13.8.1963 vahvistetun rakennusjärjestyksen mukaan rakennustyötä varten tapahtuvan kadun erilleen aitaamista koskevan anomuksen ratkaisun siirtäminen rakennustarkastajalle samoin kuin rakennustarkastajan luvan vaativien rakennustoimenpiteiden laadullisen määrän lisääminen.

Henkilökunta ym. Kansliaosastossa lainopillinen sihteeri, varat. Johannes Jyrälä siirtyi eläkkeelle 1.2. ja avoimeen virkaan valittiin lainop.kand. Erkki Korhonen 20.2. Saman osaston 7. ja 8. pl:n tp. toimistoapulaisen virkoihin valittiin Helena Sjöholm 8.2. ja Leila Lindgren 26.3.

Rakennuslupaosaston päälliköksi avoimeen yliarkkitehdin virkaan valittiin arkkit. Arvid Ekelund 21.1. sopimuspalkalla. Jo edellisenä vuonna avoinna olleisiin kahteen koneteknillisen tarkastajan virkaan valittiin ins. Martti Koskenranta 9.1. ja ins. Viljo Airola 27.4. Vuoden lopussa oli lisäksi avoinna toinen tarkastusarkkitehdin virka.

Tarkastusosaston 30. pl:n tarkastusinsinöörin virkaan valittiin dipl.ins. Bjarne Michelson 21.1. sopimuspalkalla sekä 29. pl:n tarkastusinsinöörin virkaan ins. Asko Rahikka 27.4. Kaksi 27. pl:n insinöörin virkaa oli vuo-

den lopussa avoinna. 22. pl:n rakennusmestarin virkaan valittiin rak.mest. Osmo Ikonen 23.10.

Valvontaosaston toisen valvontainsinöörin virka oli avoinna. Sitä oli 11.12. määrätty sijaisena hoitamaan ins. Urho Kaiponen. 20. pl:n rakennusmestarin virkaan valittiin rak.mest. Per-Olof Morelius 6.2. Toinen tarkastajan virka oli vuoden lopussa avoinna.

Julkisivutoimikunnan kokoonpanossa tapahtuivat kertomusvuoden aikana seuraavat muutokset: kaupunkisuunnitteluviraston pääll. Aarne Ervin tilalle tuli jäseneksi asemakaavapääll. Olavi Terho ja tämän tilalle varamieheksi vt. as.kaava-arkkit. Synnöve Schmidt sekä yleiskaavapääll. Jaakko Kaikkosen tilalle yleiskaava-arkkit. Esko Korhonen.

Valvonta-alueet. Rakennusvalvonnan käytännöllisen suorittamisen helpottamiseksi oli kaupungin alue jaettu läntiseen ja itäiseen valvonta-alueeseen. Tämä aluejako toteutettiin kaikilla rakennusvalvontaa suorittavilla osastoilla. Tarkastus- ja valvontaosaston suorittaman kenttävalvonnan selventämiseksi oli vielä kumpikin valvonta-alue jaettu kolmeen valvontapiiriin. Tällaisen piirin valvonta oli kummallakin osastolla annettu yhdelle rakennusmestarille. Tarkastusosaston tarkastusinsinöörien ja insinöörien suorittamaa kenttävalvontaa varten oli kaupungin alue jaettuna neljään tarkastuspiiriin.

Toiminta. Kertomusvuoden aikana oli rakennustoiminta edelliseen vuoteen verrattuna vähäisempää, mikäli arvosteluperusteeksi otetaan valmistuneitten rakennusten määrä. Viraston suorittamaa työmäärää arvosteltaessa on ratkaisuperusteeksi kuitenkin otettava myös myönnettyjen lupien määrä. Haettujen rakennuslupien määrä pysyi samana edelliseen vuoteen verrattuna. Sekä maistraatin myöntämien rakennusmuutoslupien että varsinkin rakennustarkastajan lupien määrässä tapahtui huomattavaa kasvua edelliseen vuoteen verrattuna lisäyksen ollessa viimeksi mainituissa sekä haettujen että myönnetty-

jen lupien kohdalla yli 60 %. Suoritettujen katselmusten määrä lisääntyi v:een 1964 verrattuna, mistä mm. voidaan myös päätellä, että viraston suorittama työmäärä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna. Rakennusvalvonnan kokonaisteho muutenkin kasvoi. Sitä ei kuitenkaan voida yksinomaan osoittaa rekisteröityjen työsuoritusten avulla.

Uudelleenorganisoinnin yhteydessä kansliaosastoon perustettiin ns. keskusrekisteri. Keskusrekisterin pohjana oli rakennuspaikka-kohtainen arkistointijärjestelmä, jossa kutakin rakennuspaikkaa koskevat tiedot olivat nopeasti saatavissa yhdestä pisteestä. Koska keskusrekisteri koordinoi kutakin rakennuspaikkaa ja sen rakentamista koskevat tiedot, ajateltiin, että tulevaisuudessa voitaisiin keskusrekisteriin ohjata entistä enemmän rakentajakunnan taholta tulevia tiedusteluja.

Kertomusvuoden aikana haetuista 2 965 luvasta oli rakennuslupia 877, muita maistraatin lupia 1 471 ja rakennustarkastajan lupia 617. Myönnettyjen lupien tarkoittamat rakennussuunnitelmat käsittivät 3 559 uutta asuinhuoneistoa, joissa oli yhteensä 12 529 asuinhuonetta sekä 574 424 m² tehdas-, varasto-, myymälä- yms. tiloja. Hakeumuksissa esitettyjen rakennusten tilavuus oli yhteensä 3 605 221 m³. Lupiin liittyviä työpiirustuksia tarkastettiin osastolla kertomusvuoden aikana 1 990 kpl ja ilmanvaihtopiirustuksia 991 kpl.

Katselmukset ym. Tarkastusosasto suoritti 8 574 rakentajien pyytämää katselmusta työkohteissa, minkä lisäksi toimitettiin 127 loppukatselmusta sellaisissa rakennuskohteissa, joiden rakennuslupa oli vanhentunut. Yli-insinööri osallistui lisäksi kokoushuone- ym. niihin verrattaviin katselmuksiin. Lisäksi valvottiin loppukatselmuksissa annettujen määräysten määräaikaista noudattamista. Suoritetuissa loppukatselmuksissa hyväksyttiin 483 uudis- ja 189 lisärakennusta sekä 1 063 rakennusmuutosta eli yhteensä 1 735 toimenpidettä. Hyväksytyjen uudis- ja lisärakennusten yhteinen tilavuus oli 3 137 571 m³, ja

15. Rakennustarkastusvirasto

niissä oli 6 845 asuinhuoneistoa, joissa 20 731 huonetta sekä 381 351 m² tehdas-, varasto-, myymälä- ym. tiloja. Rakennusten rakenteiden lujouden toteaminen kuului myös tarkastusosaston tehtäviin. Tätä koskevia rakennepiirustuksia tarkastettiin osastolla kertomusvuoden aikana 15 143 kpl.

Tarkastusosasto antoi rakennustarkastajalle 1 251 vastaavaa työnjohtajaa ja 18 rakenteiden valvojaa koskevaa lausuntoa.

Eri henkilöiden ja viranomaisten pyynnöstä valmisteltiin osastolla 371 lausuntoa asuinrakennusten veronhuojennusta koskevilla asioissa. Liikevaihtoveron palauttamishakemuksia varten valmisteltiin 101 lausuntoa.

Tarkastusosaston työskentelyä on vuosien kuluessa pyritty kehittämään siten, että katselmusten pitämisessä saataisiin aikaan mahdollisimman samanlainen käytäntö eri piireissä, joissa kussakin yleensä vain yksi viranhaltija kulloinkin suorittaa kyseessä olevan katselmuksen. Haittaavana tekijänä on kuitenkin ollut se seikka, että kaupungin aluetta ei ole voitu jakaa kuuteen piiriin siten, että kussakin piirissä olisi yksi rakennusmestari ja yksi insinööri valvontaa suorittamassa.

Pääosan valvontaosaston työstä kertomusvuonna muodostivat maistraatin päätösten, loppukatselmuksissa annettujen määräysten ja rakennustarkastusviraston erikseen antamien kirjallisten määräysten valvonta. Rakennusjärjestyksen 80 §:n tarkoittamia katselmuksia pidettiin kertomusvuonna 361 kiinteistössä. Niiden yhteydessä tai muuten havaituista puutteista ja epäkohdista annettiin kirjallisia määräyksiä 468 kpl. Vanhentuneita lupia selvitettiin 431 kpl ja valvottiin muita lupapäätöksissä asetettuja määräaikoja yhdessä tapauksessa. Lisäksi valvottiin maistraatin rakennusasioissa tekemiä muita kuin lupapäätöksiä 12 kpl, loppukatselmuksissa annettuja määräyksiä 217 kpl ja rakennustarkastusviraston määräyksissään antamia määräaikoja 170 kpl. Maistraatille annet-

tuja lausuntoja muissa kuin lupa-asioissa joko maistraatin pyynnöstä tai osaston esityksestä laadittiin yhteensä 114 kpl.

Jotta voitaisiin selvittää keinoja, joilla jatkuva valvonta olisi parhaiten toteutettavissa, suoritettiin kertomusvuoden keväällä Mannerheimintien aluekohtainen koko osaston suorittama julkisivujen tarkastus. Tällaisessa eri henkilöitten suorittamassa katselmuksessa saattavat tulosten arviointi ja ehdotetut toimenpiteet muodostua hyvin erilaisiksi. Tämän takia pidettiin tarpeellisena erityisen lomakkeen kehittämistä tätä tarkoitusta varten. Lomakkeen avulla pyrittiin katselmusten suorittajia ohjaamaan siten, että arvosteluperiaatteet olisi saatu mahdollisimman yhtenäisiksi. Mainitun katselmuksen yhteydessä jouduttiin antamaan kunnostamismääräyksiä 80 kiinteistölle.

Valvontaosasto suoritti myös kesällä ja syksyllä laajahkon, rakennusjärjestyksen 80 §:ään pohjautuvan aluetarkastuksen Helsingin Kansanasunnot Oy:n hallinnassa olevissa ns. Puutaloryhmän kiinteistöissä Käpylän kaupunginosassa. Asuinrakennusten lukumäärä tarkastuskohteissa oli 82. Lopputuloksena oli, että laajahkot ja osittain nopeatakin toteutusta vaativat peruskorjaukset olivat niin rakennuksissa kuin muissakin tarkastuskohteissa tarpeen. Erityisen huolestuttavalta vaikutti tilanne tulisijalaitteiden osalta.

Valvontaosasto ryhtyi 17.5. (kaupunginhallituksen päätös 6.5. 1 296 §) suorittamaan kaupungin ranta- ja rautatiealueiden siisteyden, kunnan ja yleisen ulkonäön kohentamiseen tähtäävää tutkimus- ja selvitystyötä. Tavoitteena oli koottavasta selvitysaineistosta tehtyjen johtopäätösten nojalla esittää kaupunginhallitukselle ehdotuksia tarvittavista säädäntö-, organisaatio-, toiminta- ym. uudistuksista esteettisten epäkohtien syntyneiden ennakolta ehkäisemiseksi ja jo syntyneiden poistamiseksi, sekä toisaalta ryhtyä suoritettavan tarkastuksen tulosten perusteella välittömiin toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi yksittäistapauksissa.

Selvitys jakaantui kolmeen päävaiheeseen 1) ohjelmointivaiheeseen, 2) maastotarkastusvaiheeseen ja 3) aineiston analysointi-, toimenpide- ja tutkimusselostuksen laatimisvaiheeseen.

1) Ohjelmointivaiheen aikana selvitettiin tehtävän tavoitteet, laajuus, luotiin selvitysmetodi sekä kerättiin yleisluontoinen perusmateriaali.

2) Maastotarkastusvaiheessa 6.7. lähtien suoritettiin ranta- ja rautatiealueiden yksityiskohtainen maastotarkastus, jolloin tarvittavat tiedot merkittiin pöytäkirjoihin ja karttoihin sekä otettiin n. 850 kpl valokuvia todiste- ja informaatiomateriaaliksi. Tarkastukseen liittyvänä suoritettiin 6.—10.10. ko. alueiden ilmavalokuvaus helikopterikuvauksena sekä samoin ammattivalokuvaajan 22.—23.10. suorittama maakuvaus, jolloin selvitysmateriaaliin voitiin liittää 83 ilmakuvaa ja 25 maakuvaa erityisesti tutkimusselostusta silmällä pitäen.

3) Aineiston analysointi, toimenpide-esitysten laatiminen ja tutkimusselostuksen kirjoittaminen suoritettiin 11.11. jälkeen. Tällöin suoritettiin myös haastattelukierros kaupungin eri laitosten ja virastojen sekä VR:n näkökantojen ja suunnitelmien selvittämiseksi.

Tehtyjen havaintojen perusteella lähetettiin rakennusjärjestyksen 80 §:n nojalla yksityisille ranta- ja radanvarsi-alueiden omistajille ja haltijoille 74 siistimis- ja kunnostusmääräystä. Monimutkaisia toimenpiteitä vaativia asioita siirrettiin valvontaosaston selvittäväksi 198 kpl. Kaupunginhallitukselle toimitettuun tutkimusselostukseen liitettiin ne toimenpide-ehdotukset, joihin liittyvien yleis- ja yksityisluontoisten kysymysten ratkaisuun katsottiin tarvittavan kaupunginhallituksen toimenpiteitä.

Selvitystyön tuloksena tuli esille myös suuret yleiset ongelmat kuten venesatamakysymys, liikenneprobleemat ja organisaatoriset puutteet, mutta myös se, että suhteellisen vähäisin kustannuksin ja toimenpitein oli kui-

tenkin mahdollista merkittävästi jo nykyisellään kohentaa rantojen ja radanvarsien näkymiä. Samalla viraston toiminta laajeni käsittämään myös kaupunkikokonaisuuden eheyttämistä tarkoittavien ehdotusten tekemistä. Tutkimuksen selvittelytyö siirtyi osittain seuraavaan vuoteen. Tämänlaatuista tutkimustyötä aiottiin jatkaa, niin että se koskisi myös kaupungin ns. sisääntulovyölyä.

Toimikunnat ym. Rakennustarkastusviraston asiantuntijaeliminä olivat julkisivu- ja tarkastustoimikunta. Maistraatti vahvisti 30.12. ohjeet lupahakemusten käsittelystä toimikuntien osalta. Rakennustarkastusvirasto voi mainitun ohjeen puitteissa antaa maistraatille lausuntonsa lupahakemuksista ilman toimikuntakäsittelyä, mikä seikka tulevaisuudessa tulee vähentämään jonkin verran toimikuntien työtä lupahakemusten osalta.

Julkisivutoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana 52 kertaa ja käsitteli 921 asiaa. Tarkastustoimikunta kokoontui 51 kertaa ja käsitteli 710 asiaa. Edellä mainituista asioista osa oli useamman kerran toimikuntien käsiteltävänä.

Rakennustarkastusviraston viranhaltijat osallistuivat kertomusvuonna eräiden kaupungin ja valtion asettamien toimikuntien työskentelyyn.

Opastus- ja neuvontatyö ym. Viraston piirissä suoritettiin kertomusvuonna edelleen henkilökunnan koulutusta ja neuvontaa. Osa kansliaosaston henkilökunnasta osallistui kaupungin järjestämille jatkokoulutuskursseille.

Ulospäin suuntautuvan koulutustoiminnan puitteissa pidettiin vastaaville työnjohtajille 5 tiedotustilaisuutta, joissa oli läsnä yht. 139 henkilöä.

Kertomusvuoden aikana uusittiin sekä viraston sisäisiä että lupahakemuksissa käytettäviä lomakkeita. Viraston palvelua pyrittiin lisäämään myös julkaisemalla rakennustarkastajan ohjeita. Maistraatti hyväksyi 13.5. ohjeet vastaaville työnjohtajille, sekä 19.10. katualueen aitaamista rakennustyötä varten

15. Rakennustarkastusvirasto

samoin kuin aitojen käyttämistä mainostarkoitukseen koskevat ohjeet. Lisäksi laadittiin ohjeet kerroksen ja kellarikerroksen käsitteiden sekä työhuonekäsitteen tulkinnasta. Kertomusvuonna alettiin myös rakennustarkastajan yleisohjeiden uusiminen, mutta näiden julkaiseminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Tilastotoimistolle tehtiin rakennustilastoa koskevia ilmoituksia 10 922.

Opastus- ja neuvontatyön tarkoituksena oli rakennusvalvonnan tuntemuksen lisääminen sekä suuren yleisön että ennen kaikkea myös rakentajakunnan keskuudessa, mikä ilmenee ajanoloon henkilökohtaisesti hoidettavan informointityön vähenemisenä. Sekä viraston sisäisen että ulospäin suuntautuvan informointityön muodossa pyrittiin vuoden vaihteessa mahdollisimman joustavasti liittämään Vuosaari uutena alueena rakennusvalvontatyön piiriin.

Tulot ja menot. Rakennusvalvontamaksuista kertyi kaupungille tuloja 466 285 mk sekä katumaan aitaamisoikeudesta 84 930 mk ja muita tuloja 3 521 mk eli yht. 554 737 mk. Summa oli n. 12 % edellisen vuoden tuloja suurempi.

Kertomusvuoden aikana viraston menot olivat yht. 1 192 674 mk, mikä oli n. 25 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Menojen kasvu johtui paitsi palkkojen yleiskorotuksista myös henkilökunnan kasvusta.

Kaupunginhallitukselle tehtiin 10.6. esitys rakennusvalvontataksan uusimisesta, mutta sen vahvistaminen siirtyi seuraavaan vuoteen. Valvontamaksut olivat pysyneet muuttumattomina 31.3.1960 lähtien. Sitävastoin katumaan aitaamisesta perittävät maksut hyväksyttiin 14.10. viraston esityksen mukaisesti.

16. Ulosottovirasto

Henkilökunta. Viraston henkilökunnan kokoonpanossa tapahtuivat v. 1965 mm. seuraavat muutokset:

Verosaatavain osaston avustavalle kaupunginvoudille, varat. Gunnar Hertzille myönnettiin ero 31.12.1964 lukien, mutta hän hoiti virkaa edelleen seuraavan helmikuun loppuun, jolloin virkaan valittiin yksityisoikeudellisten saatavain osaston avustava kaupunginvouti, lainop.kand. Erkki Virkamäki 1.3. lukien. Tämän vapautunutta virkaa määrättiin hoitamaan oikeustiet.kand. Erkki Reimavuo, mihin hänet valittiin vakinaiseksi 1.6. lukien, 16. pl:n ulosottoapulaisen virkaa hoiti Risto Sipilä 1.3. lukien, kunnes hänet 25.11. valittiin vakinaiseksi seuraavan vuoden alusta lähtien.

Toinen kaupunginvouti Åke Pricklén siirtyi eläkkeelle 1.1.1966 lukien ja tähän virkaan valittiin 21.12. saman osaston avustava kaupunginvouti, varat. Olavi Heikintalo seuraavan vuoden alusta.

Verosaatavain osaston 10. pl:n ulosottoapulaisen virkoihin valittiin Arvo Suvesalmi 16.3. lukien, 18.4. kuolleen Vilho Laamasen tilalle Karl Sirén 1.7. lukien sekä ikänsä perusteella 20.4. eronneen Erik Pihlströmin tilalle Joel Lahti 1.5. lukien. Saman osaston tp. ulosottoapulaisen virkaan valittiin Olli Nappari 1.6. lukien.

Verosaatavain osaston 14. pl:n ulosottoapulainen Ville Pusa jäi eläkkeelle 31.8. lukien ja avoimeen virkaan valittiin 11. pl:n ulosottoapulainen Nestor Björklund 1.9. lukien. Tämän virkaan valittiin 10. pl:n ulos-

ottoapulainen Hugo Lindfors 1.11. lukien ja näin avoimeksi tulleeseen virkaan 21.12. 10. pl:n tp. ulosottoapulainen Olli Nappari seuraavan vuoden alusta.

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osaston 16. pl:n ulosottoapulainen Hjalmar Andberg siirtyi eläkkeelle 31.12. ja hänen tilalleen 21.12. valittiin Kaarlo Lanki seuraavan vuoden alusta lukien. Täten avoimeksi tullutta 16. pl:n ulosottoapulaisen virkaa hoitamaan määrättiin 30.12. pol.konst. Martti Kettunen.

Kun esikaupunki- ja palkanulosmittausosastoon oli 10.2. päätetty perustaa yksi uusi 18. pl:n avustavan kaupunginvoudin virka määrättiin virkaa hoitamaan 1.4. lukien oikeustiet.kand. Heikki Merenheimo, joka valittiin vakinaiseksi 1.6. lukien.

Samana osaston 14. pl:n tp. ulosottoapulainen Holger Kvarnberg erosi 1.10. lukien. Virkaa määrättiin hoitamaan Pentti Pajunen 1.10. lukien ja hänet nimitettiin 21.12. vakinaiseksi seuraavan vuoden alusta lähtien.

16. pl:n tp. ulosottoapulaisen virkaan Olli Napparin tilalle määrättiin oikeustiet.yliopp. Matti Kekki 2.6. lukien kauintaan vuoden loppuun.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston 8. pl:n toimistoapulainen Kerstin Packalén siirtyi eläkkeelle 21.5. ja virkaan valittiin 7. pl:n tp. toimistoapulainen Vieno Bergholm 1.6. lukien. Tämän tilalle valittiin Anja Kivi-lehto 1.6. lukien.

Keskusosaston 7. pl:n tp. toimistoapulainen Rakel Toivanen erosi virastaan 31.12. eläkeiän saavutettuaan.

16. Ulosottovirasto

Viraston henkilökunnan lukumäärä, palvelussuhde ja jakautuminen eri osastoille ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

31. 12. 1965.

	Vakinaisia viranhaltijoita	Tilapäisiä viranhaltijoita	Toimihenkilöitä	Yhteensä
—	2	—	—	2
I osasto	10	1	1	12
II »	39	¹⁾ 5	2	46
III »	15	2	1	18
IV »	33	14	4	51
Keskusosasto ...	41	10	12	63
	140	¹⁾ 32	20	¹⁾ 192

Viraston talous. Kertomusvuoden talousarviossa oli ulosottoviraston käyttöön myönnetty yhteensä 2 615 802 mk. Vuoden varrella myönnettiin palkankorotuksista johtuneita menoja varten 71 569 mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 2 687 371 mk. Tästä määrästä käytettiin 2 457 198 mk ja käyttämättä jäi näin ollen 230 173 mk.

Viraston toiminta. Keskusosastoon saapui postitse tai jätettiin toimistoon yhteensä 15 205 (15 420) asiaa (v:n 1964 luvut sulkeissa), joissa pyydettiin velkatuomion, päätöksen, maksamismääräyksen, aviopuolisolle tai lapselle suoritettavaa elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa taikka vähittäismaksukaupasta annetun lain nojalla yksityisoikeudellisessa asiassa virka-apua. Nämä täytäntöönpano- ja virka-apuasiat jaettiin yksityisoikeudellisten saatavain osastolle sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle siten, että ensiksi mainitun osalle tuli 10 115 asiaa eli 66.5 % koko määrästä ja viimeksi mainitun osalle 5 086 eli 33.5 %. Nämä osastot tilittivät keskusosastolle 34 883 (35 310) erässä yhteensä 6 349 945 (6 276 881) mk. Keskusosasto tilitti kertomusvuonna yksityisoikeudellisissa asioissa hakijoille yhteensä 5 317 704 (5 247 128) mk.

¹⁾ Näistä 2 virkaa avoimna.

Veroja, maksuja ja muita julkisoikeudellisia saamisia, joiden ulosmittaus tapahtui ilman tuomiota tai päätöstä, saapui kertomusvuonna keskusosastolle seuraavasti:

	kpl
Helsingin verovirastolta:	
Verotuslain mukaisia veroja ja niiden ennakoja	37 669
Eri toimeksiantajilta:	
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita veroja ja maksuja	45 171
Muilta paikkakunnilta:	
Julkisoikeudellisia saamisia, sakkoja ja korvauksia lukuun ottamatta	29 073
Yhteensä	111 913

Viraston perittäväksi jätettyjen julkisoikeudellisten saamisten yhteismäärä, sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia lukuun ottamatta, oli kertomusvuonna 52 015 398 (38 164 433) mk.

Verosaatavain osaston sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston toimesta perittiin ja tilitettiin keskusosastolle, minkä lisäksi maksuvelvolliset maksoivat viraston kassaan tai lähettivät postisiirron välityksellä julkisoikeudellisten saamisten suorituksia seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Helsingin kaupungille	3 445 vastaten	566 661
Valtiolle	40 007 »	17 008 891
Helsingin seurakunnille	27 »	13 046
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita julkisoikeudellisia saamisia	20 597 »	1 959 214
Muiden paikkakuntien toimeksiantajille	17 940 »	2 038 607

Yhteensä 82 016 vastaten 21 586 419

Näistä 82 016 erästä ulosottoapulaiset pe-
rivät suoraan maksuvelvollisilta 26 207 erää
sekä ulosmittasivat palkasta tai eläkkeestä
13 217 erää ja Uudenmaan lääninkonttorin
suorittamista valtionverojen palautuksista
15 668 erää. Viraston toimistoon maksettiin
5 452 erää ja postin välityksellä saapui
21 473 erää. Kaikista maksuista oli kokonais-
suorituksia 57 295 ja osasuorituksia 24 722.

Helsingin kaupungin kunnallisverojen pe-
rintä osoittaa, että kertomusvuoden tulos
edelliseen vuoteen verrattuna veroerien osalta
lukumääräisesti laski 5 495 kpl ja rahassa
767 773 mk.

Valtion verojen osalta pakkoperintä kerto-
musvuonna osoitti nousua perittyjen vero-
erien osalta 1 113 kpl, mutta rahassa laskua
1 133 808 mk.

Helsingin kaupungissa maksuunpantuja
veroja perittiin kertomusvuonna yhteensä
43 479 (49 292) erässä veronlisäyksineen
17 588 598 (20 649 109) mk eli 5 813 (9 956)
erää vähemmän ja rahassa 3 060 511 mk vä-
hemmän (3 166 357 mk enemmän) kuin edel-
lisenä vuonna.

Ulosottovirastoon saapuneita muita julkis-
oikeudellisia saamia kuin sakkoja ja valti-
olle tuomittuja korvauksia käsittävien toi-
meksiantojen lukumäärä nousi kertomus-
vuonna 10 602 kpl:lla ja markkamäärä
8 533 261 mk.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen
tai muiden syiden vuoksi palautettiin peri-
miskortteja seuraavasti:

	Perimiskort- teja, kpl	mk
--	---------------------------	----

Valtion verojen jäämäluette- lonotteita	17 118	vastaten 12 763 298
Helsingin kau- pungin peri- miskortteja ..	2 799	» 397 109
Seurakuntien pe- rimiskortteja.	104	» 8 977
Sekalaisia veroja ja maksuja ...	13 358	» 6 996 862

Maaseudulta saapuneita toimeksianto- ja	10 249	» 2 938 020
Toisille paikka- kunnille lähe- tettiin perit- täviksi	6 351	» 1 884 100
Yhteensä 49 979 vastaten		24 988 366

Keskusosastossa vastaanotettiin siis ker-
tomusvuonna verojen ja maksujen tilityksiä
82 016 erässä 21 586 419 mk sekä palautet-
tiin tai siirrettiin muualle perittäviksi 49 979
erässä 24 988 366 mk eli käsiteltiin yhteensä
131 995 (153 142) erässä 46 574 785
(49 498 142) mk.

Estetodistuksin palautetut perimiskortit
jakautuivat lukumääräisesti eri estelajien
mukaan prosentuaalisesti seuraavasti: varat-
tomuus 34.4 %, tuntematon osoite 27.6 %,
sekalaiset esteet 5.5 %, siirretty muualle pe-
rittäviksi 12.7 % ja peruutettu 19.8 %.

Kertomusvuonna jatkettiin edelleen kun-
nallisverojen perinnän tehostamistoimenpi-
teitä. Niinpä suoritettiin ulosottoapulaisille
edelleen kaupungin v. 1960 tekemän päätök-
sen mukaisesti henkilökohtaisena palkkiona
kolme sadalta perityistä kaupungin omien
kunnallisverojen jäämäeristä ja veronlisäyk-
sistä. Kaupungin myöntämällä kehotuspalk-
kioilla oli ollut tarkoitettu vaikutus ja niitä
maksettiin kertomusvuoden aikana ulos-
ottoapulaisille kaikkiaan 11 073 mk sekä mui-
den paikkakuntien ulosottoviranomaisille
898 mk.

Yhteistyö Suomen Henkikirjoittajayhdis-
tyksen ylläpitämän Osoitepalvelu-nimisen
toiminimen kanssa maksuvelvollisten osoit-
teiden selvittämistä varten jatkui edelleen
kertomusvuonna.

Kaupunginhallituksen asiamiestoimistolle
toimitettiin 145 (548) kunnallisverojen mak-
suvelvollista koskevaa konkurssiesitystä edel-

16. Ulosottovirasto

leen hoidettaviksi. Toimenpiteet näiden toimeksiantojen perusteella tuottivat kertomusvuonna yhteensä 71 779 (182 305) mk, johon sisältyvät myös ne tapaukset, joissa asiamiestoimisto yhtyi valtiovarainministeriön perimistöimiston vireille panemiin konkurssisiin.

Kaupungin kunnallisverojen uudelleen perinnästä oli v:n 1960 loppuun mennessä ehtinyt kertyä 4 254 405 mk. V:n 1961 päättyessä tilasto osoitti vastaavasti 330 800 mk, v:n 1962 päättyessä 772 471 mk, v:n 1963 päättyessä 1 284 918 mk sekä v:n 1964 loppuun mennessä 1 751 764 mk. Kertomusvuoden loppuun mennessä oli uudelleenperinnän kautta kertynyt näitä kunnallisveroja seuraavasti:

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1954	152 064	1957	428 142
1955	292 745	1958	572 893
1956	366 537	1959	145 429
Yhteensä 1 957 760			

Perintätulos kertomusvuoden päättyessä oli markkamääräisesti 74.4 % koko ulosottoon jätetystä määrästä.

Sakko- ja valtion korvausasioita saapui keskusosastolle 46 598, joista 35 052 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 11 546 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle. Edellinen tilitti keskusosastolle sakkoja ja korvauksia yhteensä 14 928 erässä 748 913 mk ja jälkimmäinen 5 622 erässä 369 677 mk, yhteensä 20 550 erässä 1 118 590 mk.

Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasioita saapui keskusosastolle yhteensä 1 670, joista 1 107 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 563 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Tiedoksiannettavia haasteita saapui keskusosastolle yhteensä 9 099 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 3 929, jotka kaikki toimitettiin edelleen esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Virastosta lähteneet postilähetykset ja kaantuivat eri osastojen kesken seuraavasti:

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto	719
Verosaatavain osasto	759
Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	3 702
Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto	4 261
Keskusosasto	52 914
Ulosottoapulaisten lähetyksiä	123 170
Yhteensä	185 651
	(209 525)

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto. Kertomusvuonna osasto sai täytäntöön pantavaksi kaikkiaan 10 115 asiaa eli 66.5 % virastoon saapuneista yksityisoikeudellisten asiain määrästä. Osaston toimesta suoritettiin vuoden aikana 438 häätöä ja pakkohuutokauppoja toimitettiin 167.

Verosaatavain osaston toimesta perittiin kertomusvuonna julkisoikeudellisia saamia seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Helsingin kaupungin antamista tehtävistä	2 339	424 995
Valtion antamista tehtävistä	28 638	13 768 736
Helsingissä toimivien seurakuntien antamista tehtävistä	11	11 721
Helsingissä maksuunpantuja sekalaisia veroja ja maksuja	13 041	1 475 544
Muilta paikkakunnilta tulleita tehtäviä	13 461	1 625 812
Yhteensä	57 490	17 306 808

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle saapui kertomusvuonna uusia sakkoja ja valtion korvausasioita seuraavasti: Uudenmaan lääninhallitukselta 30 505 ja muilta lääninhallituksilta 4 547, yhteensä 35 052.

Sakkoja ja korvauksia perittiin:

	Eriä	mk
Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita	12 676	638 354
Muilta lääninhallituksilta saapuneita	2 252	110 559
Yhteensä	14 928	748 913

Näihin lukuihin sisältyi myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 3 290. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 83.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluettelonotteita Uudenmaan lääninhallitukselle 12 595 ja muille lääninhallituksille 2 043, yhteensä 14 638.

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 1 107 ja tuomittuja saatettiin vapausrangaistustaan kärsimään 537. Lääninhallitukselle palautettiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 447 asiaa ja täytäntöönpanematta jäi vuoden päättyessä 299, yhteensä 2 390.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle saapui yksityisoikeudellisia toimeksiantoja kaikkiaan 5 086, mikä oli 33,5 % virastoon saapuneista ko. toimeksiannoista. Huutokauppoja pidettiin kertomusvuonna osaston toimesta 65 ja häättöjä toimitettiin 169.

Veroja perittiin seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Helsingin kaupungin antamia tehtäviä	1 106	141 665
Valtion antamia tehtäviä ..	11 369	3 240 155
Seurakuntien antamia tehtäviä	16	1 325
Helsingin kaupungissa maksuunpantuja erilaisia veroja ja maksuja ...	7 556	483 669
Muilta paikkakunnilta tulleita tehtäviä	4 479	412 795
Yhteensä	24 526	4 279 609

Lisäksi osastossa hoidettiin verojen ja maksujen ulosmittausta palkasta ja eläkkeestä myös verosaatavain osaston osalta, milloin täyttä suoritusta ei saatu yhdestä palkka- tai eläke-erästä. Palkanulosmittausryhmä peri veroja ja maksuja kaikkiaan 13 217 erää.

Osasto sai uusia sakko- ja korvausasioita Uudenmaan lääninhallitukselta 10 299 ja muilta lääninhallituksilta 1 247, yhteensä 11 546 erää.

Sakkoja ja korvauksia perittiin Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita 4 761 erässä 323 275 mk ja muilta lääninhallituksilta saapuneita 816 erässä 46 402 mk, yhteensä 5 622 erässä 369 677 mk.

Näihin lukuihin sisältyi myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten nojalla perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 272. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 176.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin sakkoluettelonotteita Uudenmaan lääninhallitukselle 3 088 ja muille lääninhallituksille 490, yhteensä 3 578 asiaa.

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle

16. Ulosottovirasto

563 ja niistä pantiin täytäntöön 314. Toimitettavia haasteita saapui osastolle 9 099 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 3 929.

Lopuksi mainittakoon, että viraston kertomusvuonna suorittaman perinnän kokonaistulos oli 29 056 153 (30 503 971) mk eli siis 1 447 817 mk vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Perinnän kokonaistulot jakaantuivat eri osastojen osalle seuraavasti: yksityisoikeudellisten saatavain osasto 4 444 962 (4 393 397) mk, verosaatavain osasto 17 306 809 (18 687 785) mk, rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto 749 952 (842 202) mk sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto 6 554 430 (6 580 587) mk.

17. Palolaitos

Yleistä

Henkilökunnan lukumäärässä, joka oli 340, ei tapahtunut lisäystä. Mainitusta määrästä 297 miestä kuului varsinaiseen sammutusosastoon. Sammutustyössä sattui kaikkiaan 12 tapaturmaa.

Kaluston määrässä ei myöskään tapahtunut lisäystä. Letkuhankinnoissa siirryttiin yksinomaan keinokuiduista valmistettuihin paloletkuihin. Uudella sammutusaineella, ns. kevytvaahdolla, suoritettiin lukuisia kokeita sen soveltuvuusalueen määrittelemiseksi.

V:n 1965 aikana raivosi 918 tulipaloa, joista suurin oli telakalla rakenteilla olleen autolautta Finnhansan tulipalo. Sen sammuttamiseen tarvittiin palolaitoksen koko kapasiteetti. Sammutustyöhön osallistuivat lisäksi eräät kaupungin alueella toimivista 17 vapaa-palokunnasta, joita kaupunki rahallisesti tukee.

Sairaankuljetusten kokonaislukumäärä lisääntyi 14 991:stä v. 1964 kertomusvuoden 17 325:een. Varsinaisessa sairaankuljetustoinnassa, joka käsitti potilaiden kuljettamisen sairaalaan lääkärin määräyksestä, ei tapahtunut oleellista muutosta. Sen sijaan tapaturmien johdosta suoritettujen kuljetukset lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna n. 25 %; tämä oli suurelta osin heijastusta kasvaneesta liikenteestä.

Ehkäisevän palosuojelun alaan kuuluvia lakimääräisiä palotarkastuksia asuintaloissa

ja teollisuuslaitoksissa suoritettiin 19 744. Lisäksi annettiin lukuisia neuvoja ja ohjeita sekä lausuntoja.

Palolaitoksen tariffit sairaankuljetuksesta, avunannosta, kaluston lainauksesta ym. pysivät ennallaan. Menot olivat yhteensä 6 018 000 mk. Koko kaupungin menotaloudessa palolaitoksen osuus oli noin 0.7 %.

Henkilökunnan harrastustoiminta oli erittäin vilkasta ja monitahoista, siitä mainittakoon vain soittokunta, urheiluseura ja metsästysseura.

Henkilökunta. Palveluksesta erosi talouspäällikön viransijainen valtiot. kand. Panu Suominen, toim.apul. Ella Heino ja sair. kuljett. Hans Hollo sekä kuoleman kautta palokorpraalit Elias Arokanto ja Viktor Kokkonen sekä palomies Per-Olof Nordström.

Palokorpraalin virkaan palopäällikkö nimitti 14 palomiestä, palomiehen virkaan 9 miestä ja otti tilapäisen palomiehen virkaan 14 miestä.

Kesäkuukausina palveli palolaitoksessa yhteensä 75 palomiesten vuosilomasijaista ja yksi toimistoapulaisen vuosilomasijainen, nti Tuula Pirinen 1.6.—6.8.

Tp. toimistoapulaisen virkaan palolautakunta nimitti 15.11. lukien nti Sirkku Kososen.

Palolaitoksen henkilökunnan jakautuminen osastoittain ja palopiireittäin selviää seuraavasta taulukosta:

Palolaitoksen henkilökunta
Brandverkets personalstyrka
Fire Service Force

Henkilökunnan jakautuminen osastottain ja palopiireittäin Uppdelning på avdelningar och branddistrikt Divisional and areal distribution	Palopäällikkö Brandchef Fire Chief	Sammutusosasto Släckningsdivision Fire fighting Division				Teknillinen osasto Tekniska avdelningen Technical Dept.				Palonehkäisyosasto Avdelningen för förebyggande brandskydd Prevention Dept.			Talousosasto Ekonomiavdelningen Financial and administrative Dept.					Yhteensä Summa Total			
	Viranhaltijat	Viranhaltijat		Työso- pimus- suht.	Viran- haltijat		Työso- pimus- suht.		Viranhaltijat	Viranhaltijat			Työso- pimus- suht.								
		M	M		M	M	M	N		M	M	M	N	M	N						
<i>Yleinen hallinto:</i> Allmän förvaltning General services	Päällystö	Päällystö	Alipäällystö	Miehistö	Sairaankuljet- tajat	Päällystö	Työnjohto	Työntek.	Työntek.	Päällystö	Päällystö	Työnjohto	Työntek.	Toimistotyöntek.	Työntek.	Työntek.	Yht.	M	N	Viranhaltijat	Työso- p. suht.
Pääpalosema	1	3	—	—	—	1	2	17	1	2	1	1	1	5	2	2	39	31	8	17	22
Haagan paloasema	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	1	1	1	1
Kallion paloasema	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—
<i>Palopiirit:</i> Branddistrikt Fire districts																					
I palopiiri:																					
Pääpalosema	—	1	11	76	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	89	89	—	89	—
Suomenlinna	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	3	—
II palopiiri:																					
Haagan paloasema	—	1	6	44	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	52	52	—	52	—
III palopiiri:																					
Käpylän paloasema	—	1	5	32	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	39	39	—	39	—
Malmin palovartioasema	—	—	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12	—	12	—
IV palopiiri:																					
Kallion paloasema	—	1	9	72	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	87	87	—	83	4
Herttoniemen palovartioasema	—	—	2	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	16	—	16	—
Yhteensä	1	7	35	251	4	1	2	17	1	6	1	1	3	5	2	3	340	331	9	313	27
Osastot yhteensä	1	297				21				6	15					340					

Sen jälkeen kun kaupunginhallitus oli myöntänyt luvan, että palolaitoksen apulaispalopäällikön, palotarkastajan ja talouspäällikön virat saataisiin jättää toistaiseksi täyttämättä, kunnes palolaitoksen organisaation muutosta tutkiva komitea saisi työnsä päätökseen, määräsi palolautakunta apulaispalopäällikön viransijaiseksi palomest. Armas Winqvistin v:n 1965 alusta 30.9. saakka ja palomest. Erkki Saksan 1.10. alkaen 31.12. saakka, palotarkastajan viransijaiseksi apul. palotarkast. Gösta Willingin koko vuodeksi sekä talouspäällikön viransijaiseksi valtiot. kand. Panu Suomisen vuoden alusta 30.4. saakka ja palokers. Martti Narvanteen 3.6.—14.10. väliseksi ajaksi. Samoin kaupunginhallituksen myönnettyä luvan valittiin talouspäällikön virkaan 15.10. alkaen valtiot. maist. Juhani Mäkelä.

Mainituista viransijaisuuksista johtuen hoitivat ruiskumest. Erkki Thurman palomestarin virkaa ja palokers. Leo Mäkinen ruiskumestarin virkaa koko vuoden. Palokersantin virkaa hoiti viransijaisena palokorpr. Paul Lassila 1.1.—30.6. välisenä aikana ja palokorpr. Klaus Jouttela 1.7. alkaen vuoden loppuun.

Seuraavia virkoja hoitivat viransijaisina koko vuoden jäljempänä mainitut henkilöt:

Apulaispalotarkastajan virkaa palotekn. Uolevi Särkijärvi, paloteknikon virkaa palokers. Pekka Ennevaara sekä palokersantin virkaa palokorpr. Börje Nurmi.

Valitusten johdosta avoimena olleisiin ja viransijaisilla hoidettuihin palomestarin ja apulaispalomestarin virkoihin nimitettiin valitusten tultua kumotuiksi palomestariksi 1.10. lukien ruiskumest. Alfred Nordström ja apulaispalomestariksi 15.6. lukien palokers. Yrjö Sainio.

Avoimeksi tulleeeseen ruiskumestarin virkaan lautakunta nimitti palokers. Enok Arokannon 15.12. lukien.

Avoimeksi tulleeisiin palokersantin virkoihin valitsi palolautakunta 1.1.1965 alkaen palokorpr. Åke Welinin, 1.6. alkaen palokorpr.

Martti Narvanteen, 1.7. alkaen palokorpraalit Leo Björksténin ja Paul Lassilan, 1.10. alkaen palokorpraalit Pauli Poutasen ja Kalevi Laakson sekä 1.11. alkaen palokorpraalit Osmo Nurmion ja Asser Nurmisen.

Eläkkeelle siirtyivät vuoden aikana palokersantit Toivo Joulamo, Johannes Mattila, Alvar Nyholm, Bror Ostrow, Armas Pusa ja Torsti Salomaa, palokorpraalit Timo Lampinen, Aarne Majuri, Arvo Paakkanen ja Yrjö Samela.

Terveystila. Kertomusvuonna sattui sammutushenkilökunnan keskuudessa sammutustyössä 12 tapaturmaa. Harjoituksissa tai työpalveluksessa loukkaantui 34 henkilöä. Tapaturmien aiheuttamat työpäivämenetykset nousivat 518 p:ään ja niistä suoritettiin korvauksia 11 381 mk. Kertomusvuonna sattui lisäksi korjaamon henkilökunnan keskuudessa 4 tapaturmaa, joista aiheutuneet työpäivämenetykset olivat 35 päivää ja niistä suoritettavat korvaukset 709 mk.

Sairauden tai tapaturman perusteella myönnettiin viranhaltijoille ja vuosilomaisille sairauslomaa 130 kertaa sairauspäivien lukumäärän ollessa yhteensä 2 617. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin vastaavat luvut olivat 14 ja 541.

Henkilökunnan eri ryhmien sairauspäivien keskimääräinen luku sairaustapausta ja henkilöä kohti oli seuraava:

Henkilökuntaryhmä	Sairastuneiden henkilöiden määrä	Sairauspäivien luku vuodessa	
		Sairaustapausta kohti	Henkilöä kohti
<i>Viranhaltijat</i>			
Päällystö	3	5.33	1.00
Alipäällystö	11	28.63	8.75
Miehistö.....	115	19.80	9.07
Talous- ja huoltohenkilökunta	1	9.00	0.90
<i>Työsopimussuhteessa olevat työntekijät</i>	14	38.64	20.04

K o u l u t u s. Sammutushenkilökuntaa koulutettiin jatkuvasti eri palopiireissä palo-

17. Palolaitos

piirien päälliköiden kuukausittain laatimien koulutusohjelmien mukaan. Tämän lisäksi järjestettiin tilapäisille palomiehille ja sijaispalomiehille kaksi 75 tunnin pituista alkeiskurssia, joihin osallistui 16 miestä, 100 tunnin pituinen palomieskurssi, johon osallistui 20 miestä ja 50 tunnin pituinen sammakkomieskurssi, johon osallistui 6 miestä.

Valtion palokoulun alipäällystöluokan suorittivat palokorpr. Veikko Hukka, palomiehet Jouko Järvinen, Veikko Kyntäjä ja E. Merta. Alipäällystöluokalle pääsyä varten suoritettiin palolaitoksen toimesta karsintakoe, johon osallistui 13 miestä.

Kaupunginhallituksen koulustuotoimikunnan järjestämän johtamistaidollisen kurssin I jakson suoritti kaksi viranhaltijaa ja II jakson viisi viranhaltijaa sekä kunnallishallinnollisen A-kurssin yksi viranhaltija.

Helsingin väestönsuojelutoimiston järjestämille päällystökursseille osallistui suunnitelman mukaisesti palolaitoksen viranhaltijoita. Eri väestönsuojelukursseilla toimi palolaitoksen päällystöä ja alipäällystöä myös opettajina.

Kaupungin myöntämän opintomatka-apurahan turvin palomest. Erkki Saksa suoritti opintomatkan Saksaan ja Itävaltaan. Palolaitoksen stipendirahastosta myönnettyjen apurahojen turvin palokers. Martti Narvanne tutustui kuukauden ajan Malmön palokuntaan ja palomies Yrjö Sarilahti teki opintomatkan Neuvostoliittoon.

Kiinteistöt ja kalusto. Kiinteistöt. Palolaitoksessa ei kertomusvuonna suoritettu suuria rakennustöitä. Sen sijaan kaikissa rakennuksissa tehtiin erilaisia vuosikorjauksia.

Kalusto. Vuoden aikana palolaitokselle hankittiin kaksi Fargo D-100 -merkkistä sairaankuljetusautoa ja yksi sairaankuljetusauto muutettiin sammakkomiesautoksi. Kallion paloaseman hälytyskeskuksen automaattisten palohälytyslaitteiden vastaanottopöytää laajennettiin ja siihen kytkettiin 40 uutta automaattista hälytyslaitetta.

Lisäksi hankittiin viisi Esa-20 -moottori-

ruiskua, 10 jatkotikassarjaa, viisi vetotikasta, 10 paineilmalaitetta, 36 paineilmapulloa, kolme autoradiopuhelinta ja neljä LA-puhelinta.

Väestönsuojelua varten myönnettyllä lisämäärärahalta hankittiin mm. letku-, armaatuuri-, savusuoja- ja viestikaluksia.

Palolaitoksen moottoriajoneuvojen ja -ruiskujen lukumäärä ja jakaantuminen eri palo- ja palovartioasemille vuoden lopussa selviää taulukosta sivulla 67.

Palolaitoksella oli siis 26 varsinaista sammutusautoa, joista 17:ssä oli pumppu. Näistä seitsemässä autossa oli korkeapainesumupumppu. Pumpulla varustetuista autoista oli yhdessä 3 500, kolmessa 2 800, kahdessa 2 500, kolmessa 2 000 ja yhdessä 1 000 l/min tehoinen pumppu sekä seitsemässä yhdistetyt 1 500 l/min (8 ik) matala- ja 250 l/min (46 ik) korkeapainepumppu. Mainituissa autoissa oli lisäksi vaahtosammutuslaitteet, joiden teho kymmenessä autossa oli 1 000 l/min, yhdessä 1 500 l/min, kolmessa 2 000 l/min, yhdessä 4 000 l/min, yhdessä 800 l/min ja yhdessä 48 000 l/min.

Moottoriruiskuista oli kaasuturbiinipumppu teholtaan 2 200 l/min, viisitoista ruiskua teholtaan 2 000, kaksi 1 500, neljä 1 400, kolme 1 000, kolmekymmentäseitsemän 800, kaksi 600, neljä 500 ja kuusi 230 l/min.

Ruiskuveeneen HRV:n pumppujen teho oli yhteensä 8 000 l/min. Veneessä oli lisäksi korkeapainepumppu ja vaahtosammutuslaitteet. Hyökkäysveneessä oli kaksi kannettavaa moottoriruiskua teholtaan kumpikin 2 000 l/min sekä yksi pienoiruisku teholtaan 230 l/min.

Palolaitoksen kaikkien pumppujen yhteinen teho oli 127 130 l/min.

Uutta kumitettua paloletkua hankittiin yhteensä 9 490 m, josta 5 850 m 3":n ja 3 640 m 1 ½":n letkua. Käyttökelvotonta letkua poistettiin 960 m. Letkuvarasto oli vuoden lopulla yhteensä 68 274 m paloletkua, josta 39 000 m 3":n liittimillä varustettua pääjohtoa. Tämän lisäksi oli palolaitoksella korkea-

Sijoituspaikka Placering Location	Moottoriajoneuvoja Motorfordon Motor vehicles													Hyökkäys- ja ruiskuveneitä Attack- och sprutbåtar Fire boats	Moottoriurkutja Motorsprutor Motor pumps	
	Varsinaiset sammutusautot Eg. släckningsbilar Fire engines							Erikoishuoltoautoja Specialservicebilar Special service trucks	Sairaankuljetusautoja Ambulanser Ambulances	Kuorma-autoja Lastbilar Trucks	Henkilöautoja Personbilar Cars	Pakettiautoja Paketbilar Vans	Traktoreita Traktorer Tractors			Yhteensä Summa Total
	Ruiskuautoja Sprutbilar Pump trucks	Pioneeriautoja Pionjärbilar Pioneer trucks	Vesistöautoja Vattentankbilar Water tank trucks	Vaahautoja Skumsläckningsbilar Foam trucks	Letkuautoja Slangbilar Hose trucks	Konetikasautoja Maskinstegar Ladder trucks	—									
<i>Sammutusosasto</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
<i>Släckningsavdelningen</i> Fire-fighting division																
Pääpaloasema	2	—	—	—	—	1	1	1	1	—	2	—	—	9	2	6
Haagan paloasema	2	1	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	6	—	5
Käpylän paloasema	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	5	—	3
Malmin palovartioasema	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kallion paloasema	2	1	1	2	1	1	—	7	1	—	—	—	—	16	—	3
Herttoniemen palovartioasema...	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Suomenlinnan palovartioasema...	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Varalla	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	59
<i>Teknillinen osasto</i> ... Tekniska avdelningen Technical Dept.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	4	—	—
Yhteensä Summa Total	14	3	1	2	3	3	2	9	2	5	4	1	49	2	79	

paineletkuja yhteensä 400 m. Lisäksi hankittiin mainitulla väestönsuojelulisämäärärähällä 5 000 m 1 ½":n ja 7 000 m 3":n paloletkua.

Paloilmoituslaitteet ja viestivälitelineet. Yksityisten automaattisia palohälytys- ja sprinklerlaitteita kytkettiin palolaitoksen vastaanottokeskuksiin vuoden aikana 40 ja vuoden lopussa oli niitä kytketty pääpaloaseman keskukseen 115, Kallion paloaseman keskukseen 91 ja Haagan paloaseman keskukseen 40.

Puhelinyhdistyksen hätäpuhelinkeskukseen, josta pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle oli suorat johdot, oli kytketty 687 hätäpuhelinia. Lisäksi voitiin hätäpuhelin-keskus hälyttää jokaisesta puhelimesta nume-

rolla 000. Palolaitoksen hälytyskeskuksen hälytysnumero 005 oli yhdistetty Puhelinyhdistyksen keskukseen viidellä johdolla. Hälytystä varten oli palo- ja palovartioasemat sekä poliisilaitos yhdistetty toisiinsa suoralla puhelinjohdolla. Kallion paloasemalla sijaitsevan sairaankuljetuskeskuksen hälytysnumero oli 0066.

Radiopuhelinliikennettä varten oli pääpaloaseman hälytyskeskuksessa sammutustoitinnan ja Kallion paloasemalla sairaankuljetustoitinnan radiokeskus, joiden vastaanottimet oli sijoitettu Ilmalan vesitorniin ja lähettimet pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle. Neljässä päivystysautossa, kuudessa satoista paloautossa ja yhdeksässä ambulanssautossa sekä yhdessä erikoisautossa ja ruis-

17. Palolaitos

Syttymispaikka Brandplats Location of fires	Syttymissy Brandorsak Causes of fires						
	Viallinen tulsija tai savujohto Felaktig eldstad eller rökkanal Defective fireplace or chimney	Tulisijan tai savuhormin liika- kuumeneminen Överhettad eldstad eller rökkanal Fire-place or chimney overheated	Nokipalo Sotbrand Chimney fire	Tulisijasta lentänyt kipinä ym. Gnistra från eldstad A spark from fireplace	Kuuma tuhka tai esine Het aska eller uppvärmt föremål Hot ashes or object	Sähkölaitteiden huolimaton käsittely Vårdslös hantering av elapparatur Careless handling of electric appliances	Muut sähköstä aiheutuvat syyt Övriga av elektricitet förorsakade bränder Other causes due to electricity
Asuinhuone - Bostadsrum - Living accommodation	3	5	2	3	—	6	9
Asuinrakennus - Bostadshus - Residential building.....	1	—	2	1	—	—	1
Auto ym. moottoriajoneuvo - Bil e.a. motorfordon - Car or other motor vehicle	—	—	—	—	—	—	40
Autotalli - Garage - Garage	1	—	—	—	—	—	1
Eteinen - Tambur - Hall	—	—	—	—	—	—	3
Hiilivarasto - Kollager - Coal yard	—	—	—	—	—	—	—
Hissi + moottori - Hiss - Lift or its engine	—	—	—	—	—	—	4
Hotelli, sairaala ym. yleinen huoneisto - Hotell, sjuk- hus mm. allmän lokal - Hotel, hospital etc. public premises	—	2	—	—	—	—	—
Kaatopaikka - Avstjälpningsplats - Dump	—	—	—	—	8	—	—
Kellari - Källare - Basement	—	—	—	—	—	2	—
Keittiö, keittokomero - Kök, kokvrå - Kitchen, kitche- nette	—	5	—	—	—	1	2
Laiva, moottorivene - Fartyg, motorbåt - Ship, motor- boat	—	—	—	—	—	—	2
Liikehuone - Affärsrum - Business premises	—	3	—	—	—	—	2
Metsä - Skog - Forest	—	—	—	—	—	—	—
Muuntaja - Transformator — Transformer	—	—	—	—	—	—	2
Nurmikko, maasto - Gräsmatta, markbrand - Lawn, terrain	—	—	—	—	2	—	—
Pannuhuone - Pannrum - Boiler room	1	3	—	—	—	—	—
Parakki - Barack - Barracks	1	1	—	—	—	—	1
Pesutupa - Tvättstuga - Laundry	—	—	—	2	—	—	—
Pölyhormi - Ventilationskanal - Ventilation system ...	—	—	—	—	—	—	—
Raitiovaunu - Spårvagn - Tram	—	—	—	—	—	—	1
Rakennustyömaa - Byggnadsarbete - Construction site	12	22	—	1	—	2	6
Rautatievaunu - Järnvägsvagn - Railway carriage or waggon	—	—	—	—	—	—	—
Roskakuilu - Förvaringsrum för sopor - Garbage chute	—	—	—	—	—	—	—
Roskalaatikko - Soplår - Dust bin	—	—	—	—	1	—	—
Sauna - Bastu - Sauna bath	2	4	—	—	—	—	—
Silta - Bro - Bridge	—	—	—	—	—	—	—
Sähköpylväs - Elstolpe - Pylon	—	—	—	—	—	—	6
Tehdaslaitos - Fabrik - Factory	—	—	—	—	—	—	1
Työhuone - Arbetsrum - Workshop	—	4	—	2	—	2	5
Ullakko - Vind - Attic	1	—	—	—	—	—	—
Vaja tai ulkorakennus - Skjul eller uthusbyggnad- Outbuilding	2	2	—	1	—	—	—
Varasto - Lager - Store	—	2	—	—	—	—	4
Yhteensä - Summa - Total	24	53	4	10	11	13	90

kuveneissä oli radiopuhelin. Lisäksi oli käytössä 32 kannettavaa LA-radiopuhelinta.

Palopostit ja vedenottopaikat. Kertomusvuoden aikana valmistui 214 uutta vesijohdon palopostia, joten niiden lukumäärä vuoden lopussa oli 5 179. Esikaupun-

kialueella oli useita palokaivoja ja -altaita.

Sammutus-, avunanto- ja sairaankuljetustoiminta. Sammutustoiminta. Palolaitos hälytettiin kertomusvuonna eri syistä kaikkiaan 1 759 kertaa, joista 918 kertaa tuli-

Syttymissyv Brandsorsak Causes of fires													
Palavien nesteiden huollimaton käsittely Vårdslös hantering av brännbara vätskor Carelessness with inflammable liquids	Tupakointi Rökning Smoking	Muu tulen huollimaton käsittely Övrig vårdslös hantering av eld Other carelessness with fire	Räjähdykset Explosion Explosion	Itsestyrvätska Självantändning Spontaneous combustion	Hitsaus Svetsning Welding	Tehdaslaitteista aiheutunut kipinä tai kaasunpölystä ym. Vid fabrikkationen uppkommen gnista eller gasbildning mm. A spark from machinery or gas due to a manufacturing process	Koneosien liikkuminen Överhettning av maskindelar Machine components overheated, friction	Rautatie-, moottoriajoneuvo- ja höyrylaivallinen Trafik Traffic	Lasten aiheuttamat Av barn försäskade bränder Caused by children	Tuho- ja murhapoltto Pyroman- och mordbränder Arson	Juopuneen tai mielisaira aiteuttama Av alkoholpaverkade eller sinnessjuka försäskade bränder Caused by a drunken or insane person	Syy tuntematon Orsaken okänd Unknown or undetermined	Yhteensä Summa Total
1	22	16	1	1	10				4	1	1	87	
—	—	3	—	—	—				—	1	8	17	
3	19	6	—	37	3			4	2	3	1	119	
—	1	—	1	—	5			—	—	—	—	9	
—	3	1	—	—	2			—	—	—	—	10	
—	—	—	—	4	—			—	—	—	—	5	
—	—	—	—	—	—			1	—	—	—	5	
—	6	—	—	—	3			—	—	—	3	14	
—	—	—	—	6	—			—	—	—	1	15	
1	4	6	—	—	3			8	6	—	3	33	
—	6	6	—	2	—			—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—			1	—	1	2	26	
2	—	3	—	2	—			—	—	—	—	—	
—	4	1	1	—	11			—	—	—	2	22	
—	3	1	—	—	2			—	—	—	—	13	
—	—	—	—	—	—			—	—	—	—	5	
—	—	—	—	—	—			—	—	—	—	2	
—	89	77	—	—	—			6	68	7	17	266	
3	—	—	—	—	1			—	—	—	—	8	
—	3	2	—	—	—			—	1	—	1	10	
—	—	2	—	—	—			—	—	—	—	4	
—	—	2	—	—	—			—	—	—	—	2	
—	—	—	—	—	—			—	—	—	—	1	
2	5	3	1	—	6			—	—	—	1	61	
—	1	—	—	1	—			—	—	—	—	—	
—	3	1	—	4	—			—	—	—	3	5	
—	8	3	—	1	—			—	—	—	—	8	
—	2	2	—	—	—			—	—	2	1	18	
—	—	—	—	—	—			—	—	—	—	11	
—	—	—	—	—	2			—	—	—	—	2	
—	—	—	—	—	—			—	—	—	—	6	
—	3	—	—	—	2			—	—	—	1	23	
3	—	2	3	—	11			—	—	—	2	34	
1	—	3	—	—	3			—	—	—	4	13	
—	4	16	—	—	1			—	—	—	—	—	
—	2	6	1	1	1			8	2	1	7	42	
—	—	—	—	—	—			1	—	—	2	22	
16	188	162	8	59	66	11	5	10	97	24	6	61	918

palon, 31 kertaa nokipalon ja 47 kertaa savu- tai kaasuvaaran takia, 4 kertaa happikoje-avustusta varten, 53 kertaa sammakkomies-avun antamista varten ja 481 kertaa vedenpumppausta ym. avunantotyön suorittamista varten. Lisäksi hälytettiin palolaitos 52 ker-

taa erehdyksestä, 123 kertaa hälytyslaitteissa sattuneen vian johdosta sekä 50 kertaa ilki- valtaisesti.

Tulipalosta johtuvat hälytykset suoritettiin 633 tapauksessa puhelimitse ja 251 tapauksessa Puhelinyhdistyksen hätäkeskuksen

17. Palolaitos

kautta joko hätäpuhelimesta tai muista puhelimista numerolla 000. Tulipalohälytys suoritettiin automaattisella hälytyslaitteella 15 tapauksessa ja suullisesti 19 kertaa.

T u l i p a l o t. Tulipaloja sattui kertomusvuonna kaikkiaan 918, joista tammikuussa 50, helmikuussa 54, maaliskuussa 52, huhtikuussa 114, toukokuussa 165, kesäkuussa 141, heinäkuussa 60, elokuussa 63, syyskuussa 54, lokakuussa 65, marraskuussa 50 ja joulukuussa 50. Tulipaloista sattui 613 kello 6—18 ja 305 kello 18—6 välisenä aikana.

Tulipaloista oli pieniä eli sellaisia, jotka sammutettiin sankoruiskulla, muilla käsiammuttimilla tai paloauton säiliösuihkulla, kaikkiaan 722 eli 78.65 %, keskikokoisia tulipaloja 45 eli 4.90 % ja suuria tulipaloja 1 eli 0.11 %. Palonalkuja, jotka oli sammutettu ennen palokunnan paikalle tuloa, oli 150 eli 16.34 %.

Kertomusvuonna sattuneiden tulipalojen jakaantuminen syttymispaikan ja syttymissyyn mukaan selviää taulukosta siv. 68 ja 69.

A v u n a n t o- ja p e l a s t u s t y ö t. Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 532 tapauksessa. Tuuletusta suoritettiin savu- tai kaasuvaaran takia 47 kertaa ja happikojeita lainattiin 4 kertaa. Tämän lisäksi suoritettiin vedenpumppausta ja annettiin tikapuu- tai muuta avustusta sekä lainattiin kalustoa 481 kertaa.

Palolaitoksen sammakkomiehet hälytettiin sukellustehtäviä varten 53 kertaa, joista kuitenkin 31 tapauksessa ei tarvittu sukellustoimintaa. Toiminta koski hukkuvan pelastamista tai hukkuneen etsimistä.

S a i r a a n k u l j e t u s t o i m i n t a. Sairaankuljetusautoja käytettiin kertomusvuoden aikana 17 325 kertaa, joista 11 452 kertaa sairaiden ja 5 873 kertaa tapaturmaisesti yleisellä paikalla loukkaantuneiden henkilöiden kuljetukseen. Vastaavat luvut v. 1964 olivat 14 991, 10 283 ja 4 708. Kuljetusten lukumäärä lisääntyi siis 2 334:llä. Ajojen lukumäärä päivää kohden oli noin 47 eli 6 enemmän kuin edellisellä vuonna.

Kuljetukset jakaantuivat eri kuukausien kesken seuraavasti:

Kuukausi Månad Month	Sairaus- tapauksia Patienter Patients	Tapaturmia Ölycks- händelser Accidents	Yhteensä Summa Total
Tammikuu	1 034	396	1 430
Helmikuu	971	405	1 376
Maaliskuu	1 010	473	1 483
Huhtikuu	1 061	424	1 485
Toukokuu	1 249	740	1 989
Kesäkuu	768	468	1 236
Heinäkuu	608	514	1 122
Elokuu	850	560	1 410
Syyskuu	841	488	1 329
Lokakuu	887	462	1 349
Marraskuu.....	1 000	439	1 439
Joulukuu	1 173	504	1 677
Yhteensä	11 452	5 873	17 325
Summa			
Total			

Kuljetusmatkojen pituus oli 207 972 km eli keskimäärin 12 km kuljetusta kohti.

P a l o v a h i n g o t. Vahinkovakuutusyhtiöt siirsivät kertomusvuonna keskenään tekemällään sopimuksella palovahinkoja koskevan aineiston tilastollisen käsittelyn perustamalleen Vahinkovakuutuksen tilastokeskukselle, jonka ilmoituksen mukaan kertomusvuotta koskevat tiedot eivät olleet vielä käytettävissä, joten v:n 1965 tiedot palovahingoista saadaan vasta v. 1966 toimintakertomukseen.

Palovahinkojen korvausprosentit v. 1956—1964 ovat olleet seuraavat:

1956 ... 1.0	1959 ... 0.7	1962 ... 0.4
1957 ... 0.7	1960 ... 0.6	1963 ... 0.6
1958 ... 1.2	1961 ... 0.6	1964 ... 1.0

Kertomusvuonna sattuneissa tulipaloissa kuoli 3 ihmistä sekä tuhoutui 8 rakennusta kokonaan ja 21 osittain.

Palonehkäisytoiminta

Rakennuspiirustusten tarkastus. Rakennus-tarkastustoimikunnan kokouksessa oli viikottain mukana palotarkastajan tai apulais-palotarkastajan viransijainen, minkä ohessa erikoistapauksissa palolaitoksen puolesta toimitettiin piirustusten seikkaperäinen ennakkotarkastus. Rakennusten loppukatselmuksessa ei palolaitoksen edustaja ollut mukana. Uudisrakennustyömailla suoritettiin tarkastuksia tarpeen vaatiessa.

Palotarkastukset ja valistustoiminta. Yleinen palotarkastus asuintaloissa suoritettiin III, VI, VII ja XI nuohouspiirien alueilla 7.1.—24.5. sekä muuhun kuin asumiseen tarkoitetuissa rakennuksissa 20.9.—21.12. välisenä aikana koko kaupungin alueella. Kaupungin omistamissa, mutta kaupungin ulkopuolella sijaitsevilla erilaisissa laitoksissa suoritettiin tarkastuksia. Satama-alueilla, jotka olivat osoittautuneet erittäin vaarallisiksi, suoritettiin yleisen palotarkastuksen lisäksi ylimääräisiä tarkastuksia.

Tarkastusten johdosta annettiin 516 korjausmääräystä. Jälkitarkastukset suoritettiin kunkin alueen yleisen tarkastuksen jälkeen. Tarkastusten johdosta ilmoitettiin yhdestä laiminlyönnistä maistraatille.

Tämän lisäksi suoritettiin 2 980 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita.

Lausuntoja annettiin palonehkäisyyden liittyvissä asioissa maistraatille 237, kaupunginhallitukselle 5, rakennusvirastolle 55, kauppa- ja teollisuusministeriölle 18, rakennustarkastusvirastolle 20, terveydenhoitovirastolle tai sen alaisille laitoksille 6, kaasulaitokselle 39 ja muille viranomaisille ja yksityisille 22.

Palopäällystö ja -alipäällystö piti vuoden aikana sairaaloissa ja teollisuus- ym. laitoksissa sekä opintopäivillä ja kursseilla ja Valtion palokoulussa oppitunteja ja valistustilaisuuksia palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvistä aiheista sekä lisäksi paloturvalli-

suutta koskevia luentoja erilaisilla väestönsuojelukursseilla.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin palonehkäisyosastossa kiinteistökorjiston tekoa. Kortistosta ilmeni kiinteistön omistaja, osoite, rakennusaine, kerrosluku, rakennuksen käyttötapa, vaaralliset palokohteet kuten tulenaran nesteen varastot, niissä olevat sammutuslaitteet, henkilöturvallisuuden kannalta tärkeät kohteet ym.

Nuohous

Nuohouspiirien lukumäärä oli 14, nuohoojamestareiden lukumäärä oli kertomusvuoden aikana 13. VIII nuohouspiiriä hoiti nuohoojamest. A. Littman oman piirinsä ohessa. Nuohoojamest. Lauri Ilvonen siirtyi eläkkeelle vuoden viimeisenä päivänä. Piirinuohoojien lisäksi piireissä oli yhteensä 14 etumiestä, 43 nuohoojaa ja yksi oppilas.

Yleinen nuohous suoritettiin jokaisessa piirissä 12 kertaa ja erikoiskohteiden nuohous palojärjestyksen mukaisesti. Piirinuohoojat osallistuivat nuohouspiireissään yleiseen palotarkastukseen, johon kuului yhteensä 376 tarkastuspäivää eli keskimäärin 27 päivää piiriä kohti. Lisäksi suorittivat piirinuohoojat 2 571 muuta tarkastusta sekä kukin vuorolleen nokipalopäivystystä.

Kertomusvuonna sattui 31 nokipaloa. Viimeisenä kymmenvuotiskautena niiden lukumäärä on ollut seuraava:

1956	58	1961	26
1957	39	1962	22
1958	55	1963	36
1959	28	1964	27
1960	40	1965	31

Talous ja yleinen hallinto

Menot ja tulot. Palolaitoksen menot olivat toimintavuonna yhteensä 5.99 mmk, josta

17. Palolaitos

palkkamenojen osuus oli 4.82 mmk ja kalustohankintojen osuus 298 700 mk. Määrärahoja siirrettiin käytettäväksi seuraavana vuonna yhteensä 486 170 mk. Menojen nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli n. 541 000 mk, mikä lähinnä johtui väestönsuojelukaluston hankinnasta, palkkojen korotuksista ja hintojen noususta.

Tuloja sairaankuljetuksista, vuokrista ym. oli yht. 700 252 mk.

Avustuksena jaettiin Helsingin vapaaehtoiselle palokunnalle 6 000 mk, Esikaupunkien vapaaehtoisille palokunnille 80 223 mk, vapaaehtoisten palokuntien kilpailutoiminnan tukemiseen 1 071 mk ja vakinaisten palomiesten osuusruokalalle 13 000 mk eli avustuksia yhteensä 100 294 mk.

Rahastot. Helsingin kaupungin palokunnan rahaston menot olivat kertomusvuonna 7 875 mk ja tuloja kertyi sairaankuljetusmaksuista 8 357 mk, Wärtsilä-yhtymä Oy lahjoitti 1 000 mk ja korkotuloja oli 3 295 mk, eli tuloja kaikkiaan 12 652 mk. Rahaston sääntöjen

mukaan siirrettiin tuloista 20 % eli 2 530 mk pääomaan, joka vuoden lopussa nousi 35 914 mk:aan. Käyttämättömiä varoja (säästö v:lle 1966) oli vuoden lopussa 8 213 mk.

Gösta Waseniuksen rahaston korkotulot olivat 747 mk ja pääoman indeksihyvitys oli 606 mk. Rahastolla ei ollut vuoden aikana menoja. Vuoden lopussa siirrettiin käyttövaroista 478 mk pääomaan, joka silloin nousi 7 342 mk:aan. Käyttövaroja jäi seuraavaan vuoteen 1 000 mk.

Vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotispäivänä tekemästä 10 000 mk:n suuruisesta lahjoituksesta perustetusta stipendirahastosta jaettiin vuoden aikana kaksi stipendiä yhteismäärältään 800 mk sekä hankittiin 25 kpl Jansson-Strömmerin »ammattilaskennon opikirjaa» yhteensä 177 mk:lla ja diaprojektorin kovalippaita yhteensä 28 mk:lla ollen menot siis yhteensä 1 006 mk. Rahaston korkotulot ja indeksihyvitys olivat kertomusvuonna yhteensä 1 954 mk, joten rahaston varat vuoden lopussa olivat 11 608 mk.

Varapalokunnat

Sopimuksen mukaan kaupungin palotoimeen kuuluvina varapalokuntina toimi 17 vapaaehtoista palokuntaa, joiden yhteinen toimiva miesvahvuus oli 651 miestä ja kalustovahvuus seuraava: paloautoja kiintopumppuineen 20, moottoriruiskuja 21, vesisäiliöitä 18, joiden yhteinen tilavuus oli 23 000 l, 3":n

letkua 3 920 m, 2":n letkua 920 m ja 1½":n letkua 4 230 m. Näiden lisäksi toimi kaupunkialueella yksi tehdaspalokunta ja yksi laitospalokunta.

Varapalokuntien palotoiminta oli kertomusvuoden aikana seuraava:

Varapalokunta Frivilliga brandkårerna Voluntary fire brigades	Hälytysten luku Number of alarms		Yhteensä Summa Total
	Kaupunki- alueella Inom stadsområdet Within the city limits	Kaupunkialueen ulkopuolella Utanför stadsområdet Outside the city limits	
	Helsingin VPK	2	
Degerön »	6	—	6
Haagan »	6	—	6
Karjalaisten »	5	—	5
Lauttasaaren »	4	—	4
Malmin »	2	—	2
Marjaniemen »	6	—	6
Munkkiniemen »	—	—	—
Oulunkylän »	12	—	12
Pakinkylän »	5	—	5
Pitäjänmäen »	5	1	6
Puistolän »	9	—	9
Pukinmäen »	9	—	9
Tammisalön »	2	—	2
Tapanilan »	4	—	4
Vanhan Käpylän »	—	—	—
Vartiokylän-Mellunkylän »	11	—	11
Yhteensä	88	1	89

18. Väestönsuojelutoimisto

Väestönsuojelutoimiston kirjeenvaihto oli toiminnan laajentumisen mukaisesti lisääntynyt, ja merkittiin v. 1965 diaariin 1 890 virkakirjettä.

Toimiston toiminta jakautui seuraaviin toimialoihin: suunnittelu-, koulutus-, rakenteelliseen ja hallinnolliseen toimintaan.

Suunnittelutoiminta. Vuoden aikana suunnittelijat suorittivat kaupungin suojelusuunnitelman edellyttämiä suunnittelu- ja järjestelytehtäviä, jolloin pidettiin kiinteää yhteyttä sekä kaupungin omien että ulkopuolisten virastojen ja laitosten kanssa.

Suunniteltiin henkilöstön sijoitus väestönsuojelun toimeenpanossa kalliosuojiiin perustettaviin suojelulohkojen ensiapupaikkoihin.

Virastojen ja laitosten sekä teollisuuslaitosten ja liikeyritysten suojelua koskevan järjestelyn ohjausta suoritettiin jatkuvasti. 21 yritystä 1 400:sta oli kehotuksista huolimatta laiminlyönyt järjestelyvelvollisuutensa, jonka vuoksi asia jätettiin Uudenmaan läänin väestönsuojelun tarkastajan hoidettavaksi.

Tuhojen seurauksena kodittomiksi joutuneiden huollon johtohenkilöstön sijoitussuunnitelma laadittiin, samoin toimintaohjeet huoltotoimistoille ja kokoontumiskeskuksille.

Tähän työhön osallistui kaupungin huoltovirasto.

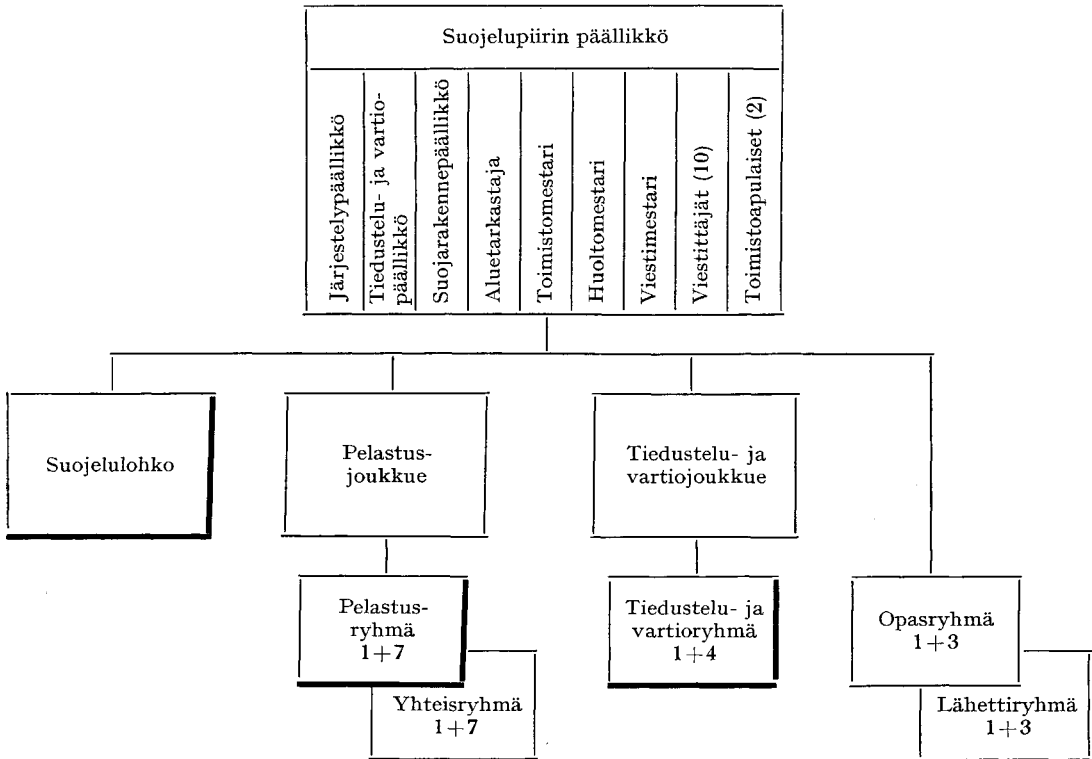
Suomen Talokeskus Oy:n avustamana annettiin jäsenkiinteistöille ohjeet väestön omaehtoisen suojelun järjestämiseksi yhteissuojeluna kiinteistöittäin, jolloin siihen liittyivät kiinteistöissä toimivat pienet virastot ja laitokset sekä teollisuus- ja liikeyritykset. Järjestelyt kehittyivät myönteisesti.

Paaritelineiden suunnittelu ja kokeilu kaupungin omia linja-autoja varten niiden käyttämiseksi tarvittaessa sairaalinja-autoina suoritettiin loppuun. Tässä työssä kaupungin liikennelaitoksella oli ratkaiseva osuus.

Väestönsuojelumateriaalia hankittiin seuraavasti: mm. 900 kpl isoja ensiapulaukkuja pääasiallisine sisältöineen ja yhteysväleille suojelukeskus — reservinjohtokeskukset — tuhoalueenjohtueet, radiokalusto, johon kuului pääasema ja 8 ala-asemaa. Lisäksi hankittiin suojelukeskuksen ja VIII suojelupiirin pikapuhelinlaitteistot ja pääpaloaseman torniin sijoitettava paineilmahälytyn koneistoineen.

Suojelupiirin ja suojelulohkon yleisjärjestelyjen yksityiskohtaista kokeilua on suoritettu kaupungissa usean vuoden aikana.

Suojelupiirin yleisjärjestelyesitys on seuraavanlainen:

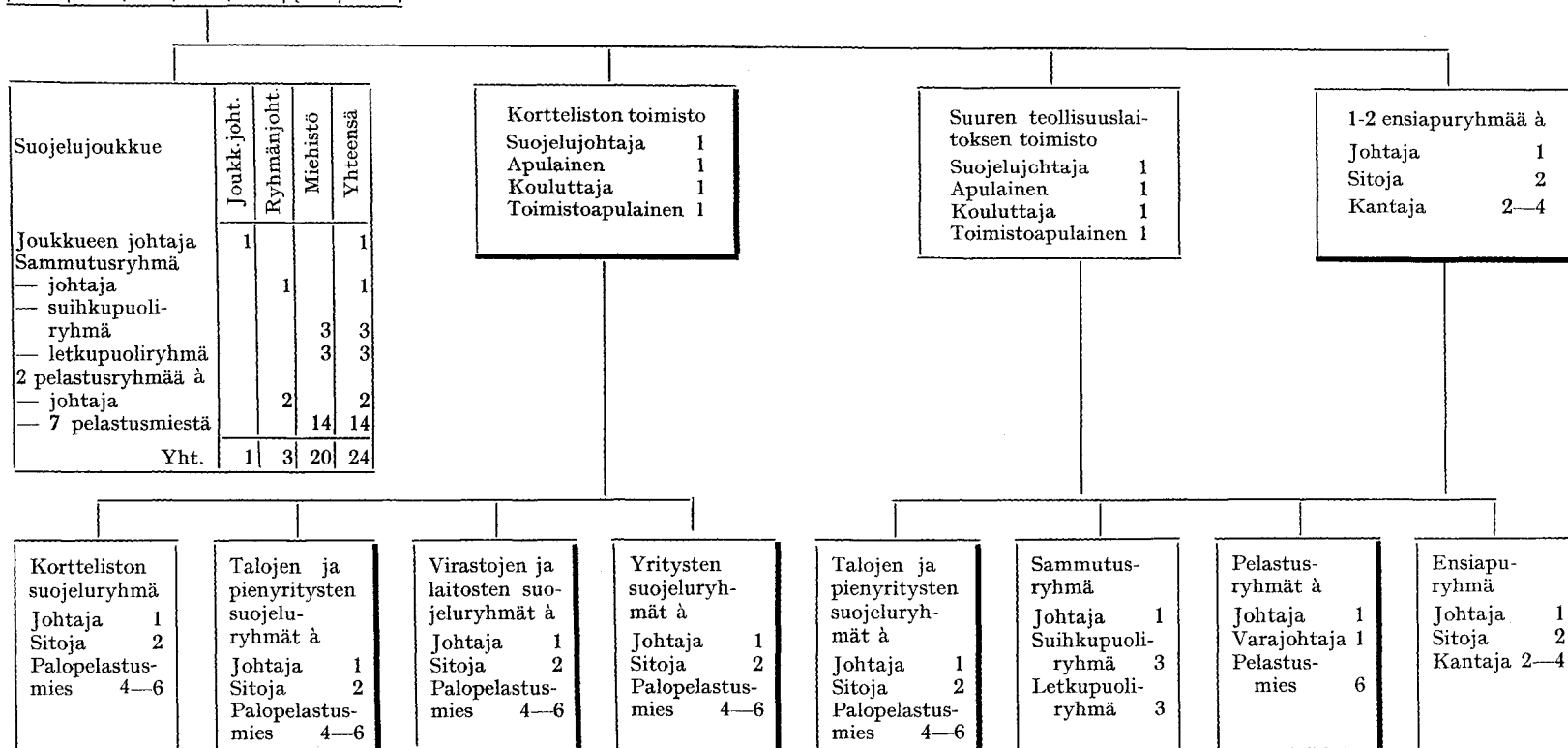

Suojelupiirin toimiston tehtävänä on a) suojelujärjestelyjen johtaminen piirin alueella väestönsuojelun toimeenpanossa, b) väestönsuojeluvalmiuden ylläpitäminen ja kehittäminen sekä c) tuhojen aiheuttamien suojelutoimenpiteiden johtaminen. Toimiston henkilöstöstä voidaan tarvittaessa muodostaa tuhoalueen suojelun elinten perustamispäällikkö. Pelastusjoukkue ja tiedustelu- ja vartioukkue ovat yleisen väestönsuojelun muodostelmia, joihin väestönsuojelutoimisto varaa runkohenkilöstön; muu henkilöstö määrätään väestönsuojelovelvollisista väestönsuojelun toimeenpanossa, jolloin myös hankitaan materiaali paikallishankintoina. Tiedustelu- ja vartioukkueen yhdelle ryhmälle ja opasryhmälle annetaan säteilytiedustelukoulutus.

Suojelulohkon päällikkö						
Järjestelypäällikkö	Koulutusohjaaja	Tied- ja varti- mestari	Viestimestari	Viestittäjät (5)	Tiedotus- ja opas- partio (1+3)	Apuhenkilöstö (3)

Suojelulohkon yleisjärjestelyesitys on seuraavanlainen:

Suojelujoukkueen perustaa lohkon päällikkö alueensa henkilöstöstä; joukkueen johtaja ja ryhmänjohtajat sijoitetaan etukäteen. Johtoelinten ja suojeluryhmien lukumäärä ja kokoonpano on tarkoitettu ohjeeksi, jota sovelletaan olosuhteiden mukaisesti. Pienet yritykset järjestävät väestönsuojelunsa kiinteistöittäin yhteis- suojeluna. Suuri virasto tai laitos voi olla suoraan lohkon toimiston alaisena. Ensiapuelimet toimivat kallio- suojissa; korttelisto voi perustaa oman ensiapuolimen. Kaikissa lohkoissa ei ole suuria teollisuuslaitoksia. Niiden suojelujohtajat huolehtivat alueella olevien asuintalojen omakohtaisen suojelun järjestelystä.

jne

jne

Koulutustoiminta. Väestönsuojelulautakunnan työelimenä väestönsuojelutoimiston tehtävänä oli mm. huolehtia paikallisen väestönsuojelukoulutuksen suunnittelusta ja järjestämisestä. Helsingin Väestönsuojeluyhdistys ja Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri, joiden välitöntä koulutustoimintaa kaupunki tuki huomattavilla avustuksilla, osallistuivat väestönsuojelukoulutukseen väestönsuojelutoimiston ohjeiden mukaisesti.

Paikallisen väestönsuojelukoulutuksen järjestelyä on kokeiltu ja kehitetty usean vuoden aikana, jolloin pyrkimyksenä on ollut selväpiirteisen ja tehokkaan järjestelmän aikaansaaminen. Kertomusvuonna laaditun yleisjärjestelyesityksen mukaan väestönsuojelutoimiston ja perustajavirastojen koulutustyö jakaantui seuraaviin ryhmiin: yleisen väestönsuojelun johtajat ja alijohtajat, suojelupiirien ja -lohkojen toimistojen henkilöstö, yleisen väestönsuojelun yksikköjen erityishenkilöstö (perustajavirastot väestönsuojelutoimiston ohjaamina), kaupungin oman virasto- ja laitossuojelun henkilöstö (väestönsuojelutoimisto virastojen ja laitosten avus-

tamana), evakuoinnin suoritushenkilöstö sekä kalliosuojaryhmien henkilöstö.

Koulutuspaikkana oli väestönsuojelutoimiston kurssikeskus Temppeleaukion kalliosuojassa Oksasenkadun eteläpäässä sekä edellämainittuun kuuluva, kertomusvuonna valmistunut pelastustoiminnan harjoituspaikka Herttoniemen paloaseman tontilla. Harjoituspaikkaa varten hankittiin pelastusjoukkueen välineistö. Täten väestönsuojelukoulutuksessa esiintyvien tehtävien käytännöllisen harjoittelun mahdollisuudet paranivat ratkaisevasti.

Väestönsuojelutoimiston viranhaltijat tekivät valistustyötä mm. antamalla väestönsuojeluaiheisia kirjoituksia sanoma- ja aikakauslehtiin.

Helsingin Väestönsuojeluyhdistys huolehti pääasiassa talojen suojeluvalvojen ja suojeluelinten henkilöstön koulutustehtävistä. Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri huolehti väestönsuojeluelinten ensiapuhenkilöstön kouluttamisesta.

Kertomusvuoden aikana suoritettu paikallinen väestönsuojelukoulutus ilmenee seuraavasta:

<i>Väestönsuojelutoimiston päiväkurssit kaupungin palveluksessa oleville;</i>	Kurssien		Koulutettuja yhteensä
	lukumäärä	tuntimäärä	
Yleisen väestönsuojelun komppanianpäälliköiden ja joukkueenjohtajien peruskurssi	7	27	84
Evakuoinnin suoritushenkilöstön kurssi	5	9	60
Johtopaikkojen viestittäjäkurssi	2	18	31
Tuhojen seurauksena kodittomiksi joutuneiden organisaation johtajakurssi	1	18	24
Säteilyntiedustelun ja -mittauksen kouluttajakurssi palolaitoksen johtajille ja alijohtajille	2	15	21
Virasto- ja laitossuojelun henkilöstön peruskurssi, yleinen osa	6	8—9	149
» palo- ja pelastusosa	5	14—15	113
jatkokurssi, palo- ja pelastusosa	4	14—15	49
» ensiapu I	7	15	106
täydennyskurssi, ensiapu II	4	15	59
» ryhmänjohtajille	3	12	36
Yhteensä	46	—	732

18. Väestönsuojelutoimisto

Väestönsuojelutoimiston iltakurssit vapaaehtoisille:

Suojelupiirin ja -lohkojen johtajiston jatkokurssi	5	12	88
Johtajiston jatkokurssi yleisen väestönsuojelun joukkojen toiminnasta	2	12	59
Yhteensä	7	—	147

Helsingin Väestönsuojeluyhdistys järjesti vapaaehtoisille omakohtaisen suojelun ym. kursseja kaikkiaan 70 ja koulutettujen määrä oli yhteensä 1 400 henkilöä.

Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen yhteydessä toimivan teollisuus- ja liikeyritysoston kursseja mm. alijohdon kouluttamista ja työpaikkasuojelua varten oli 24 ja koulutettuja yhteensä 500.

Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri piti helsinkiläisille yhteensä 158 kurssia, joilla koulutettiin yhteensä 2 960 henkilöä.

Väestönsuojelutoimisto järjesti entiseen tapaan muiden paikkakuntien väestönsuojelulautakunnille ja muille väestönsuojelun johtohenkilöille puoli päivää tai päivän kestäviä perehdyttämistä ja koulutustilaisuuksia, jos niitä pyydettiin. Tilaisuuksia järjestettiin kertomusvuoden aikana Tampereen (2 kertaa), Karhulan, Lahden, Heinolan, Joutseon, Oulun, Helsingin maalaiskunnan, Imatran, Paraisten ja Lohjan väestönsuojelulautakunnille.

Tämän lisäksi järjestettiin vastaavanlainen perehdyttämistilaisuus Uudenmaan läänin väestönsuojelupäälliköiden neuvottelupäivien yhteydessä sekä toimiston kurssikeskuksessa vierailleelle Itävallan väestönsuojelun edustajistolle.

Kanssakäyminen ja hyvä yhteistoiminta jatkui puolustuslaitoksen Obbnäsin suojelukoulun ja valtion Lohjalla sijaitsevien väestönsuojelukoulujen kanssa, jolloin selvitettiin yhteisiä suojelualan kysymyksiä.

Vapaaehtoista pelastuspalvelua väestönsuojelutoimisto avusti siten, että Helsingin aluetuomikunnan pyytäessä apua saivat vi-

rastot ja laitokset kaupunginhallituksen tekemän päätöksen mukaan koota pelastus- ja ensiapuryhmänsä sekä lähettää ne työaikana-kin toimipaikkansa ulkopuolelle pelastustehtäviin.

Väestönsuojelutoimisto sijoitti väestönsuojelulautakunnan suostumuksella vapaaehtoisen pelastuspalvelun kiireistä tarvetta varten materiaalivaraston Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin kurssikeskukseseen Siltavuorenrannan kalliosuojaan, johon varastoitiin 100 paria, 20 täydellistä ensiapulaukkuja, 200 huopaa sekä lastoja.

Vapaaehtoiseen pelastuspalveluun oli tarvittaessa käytettävissä kaupungin virastoista tai laitoksista työaikana pelastusryhmiä liikennelaitokselta 8, sähkölaitokselta 5, raastuvanoikeudesta 2 ja Kallion virastotalosta ja tietojenkäsittelykeskuksesta 1, yhteensä 17 ryhmää, sekä ensiapuryhmiä Hesperian sairaalasta 5, rakennusvirastosta 3, kaasulaitokselta 2—3, Kallion virastotalosta ja kaupunginkirjastosta 2 ja kaupunkisuunnittelu- ja ulosottovirastosta sekä Marian sairaalasta kustakin 1, yhteensä 17 ryhmää; kaikkiaan näissä ryhmissä oli n. 90 henkilöä. Työajan ulkopuolella oli käytettävissä pelastusryhmiä Kallion virastotalosta, sähkölaitokselta ja tietojenkäsittelykeskuksesta kustakin 1, yhteensä 3 ryhmää, sekä ensiapuryhmiä rakennusvirastosta 3, kaasulaitokselta 2—3, Kallion virastotalosta 2 sekä kaupunginkirjastosta 1, yhteensä 8 ryhmää; kaikkiaan näissä ryhmissä oli n. 40 henkilöä.

Rakenteellinen suojelu. Valmiita väestönsuojia oli kertomusvuoden loppuun mennessä yht. 1 642, josta yksityisiä oli 1 619 ja kaupungin 23; niihin mahtui yht. 172 348 henki-

lää, yksityisiin 151 968 henkilöä ja kaupungin omistamiin 20 380 henkilöä. Kertomusvuonna valmistui kaksi kalliosuojaa, rakenteilla oli kuusi ja suunnitteilla 11 kalliosuojaa, lisäksi suoritettiin peruskorjaus kahdessa kalliosuojassa.

Tulot ja menot. Tuloja oli kertomusvuonna yhteensä 480 522 mk, mistä määrästä kalliosuojista saadun vuokratulon osuus oli 479 264 mk. Osa kalliosuojatiloista oli väestönsuojelumateriaalin varastoina ja väestönsuojelun johtokeskusten valmisteltuina sijoituspaikkoina, joista ei ollut vuokratuloja.

Menoja varten oli talousarvioon varattu varoja 1 217 024 mk, minkä lisäksi oli käy-

tettävissä määrärahojen välisenä siirtona 13 560 mk. Todelliset menot olivat 992 724 mk ja seuraavalle vuodelle siirrettiin 234 593 mk. Ylitysoikeutta oli myönnetty 15 000 mk ja säästöä jäi 3 267 mk.

Edelliseltä vuodelta siirtyi kertomusvuonna käytettäväksi 176 182 mk ja määrärahojen välisenä siirtona 10 002 mk. Näistä käytettiin 119 296 mk, joten edelleen seuraavalle vuodelle siirtyi 66 888 mk.

Avustuksina suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille 40 700 mk ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle 82 500 mk.

19. Huoltovirasto

Yleiskatsaus huoltotoimintaan

Vuoden 1965 aikana kehittyi lakisääteinen sosiaaliturva monin tavoin. Huomattavimpia tapauksia oli kansaneläkelakiin tehty lisäys tukilisien maksamisesta v:n 1966 alusta lukien. Kertomusvuoden alussa laajeni myös avuttomuuslisään oikeutettujen piiri. Kansaneläkelaitos voi nykyisin antaa lainoja vanhusten huoltoon varten, mm. vanhusten asunto-olojen parantamiseen.

Huoltolautakunnan toiminnassa oli merkittävin muutos se, että lautakunta sai kertomusvuoden lopulla haltuunsa ensimmäiset vanhusten asuintalot.

Riistavuoren uudessa vanhainkodissa oli vanhusten asuntojen lisäksi hoivaosastoja ja vanhusten päiväkotia, joka oli myös uusi toimintamuoto.

Kaupunginvaltuusto päätti vuoden lopulla velvoittaa kaupunginhallituksen huolehtimaan siitä, että huoltolautakunnan hallintaan voidaan vuoden 1967 alusta lukien ryhtyä rakentamaan vanhusten asuntoloita, ainakin yksi vuotta kohden. Täten on ilmeistä, että vanhusten huolto tulee yhä keskeisemmäksi lautakunnan toiminnassa.

Taloudellisessa mielessä kertomusvuosi oli hieman parempi kuin edellinen vuosi, sillä työttömyys avuntarpeen pääsyyinä laski vähän ja oli 4.7 %. Yksinomaan kotiaavustusta saaneiden osalta ko. luku oli 8.0 %.

Huoltoaputapausten lukumäärä oli 20 083. Lasku edellisestä vuodesta oli n. 0.5 %. Huoltoavun kotiaavustustapauksia oli eniten maaliskuussa ja vähiten elokuussa.

Huoltoavun vaikutuspiiri, johon luetaan avustusta saaneet yksinäiset henkilöt sekä vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoi-neen ja alle 16 vuoden ikäisine lapsineen, käsitti kertomusvuonna 30 875 henkilöä eli 6.2 (ed. v. 6.4) % henkikirjoitetusta väes-töstä. Osa sai vain tilapäistä avustusta.

Huoltoapuna hoitoa saaneiden osuus kai-kista Koskelan sairaskodissa hoidetuista laski edelleen. Hoitovuorokausista oli heidän osuutensa 52.5 %, edellisenä vuonna vas-taava luku oli 61.6 %.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä huollettujen lukumäärä lisääntyi huomatta-vasti.

Sairausvakuutuslain seurauksena laski in-validihuoltoa saaneiden määrä varsin suu-resti. Toipilasrahatapausten määrä aleni voi-makkaasti, mutta vanhusten asumistukea saaneiden luku kasvoi.

Yleisen sosiaaliturvan lisääntyessä on so-siaalihuollon tehtävien painopiste siirty-mässä yhä enemmän auttamistoiminnan muille alueille, joista ovat esimerkkeinä pal-velutoiminta, sopeuttaminen, kuntouttami-nen, neuvonta, ohjaus ja kasvatus.

Sosiaalihuollon alalla oli kertomusvuoden aikana useita komiteoita, joista mainittakoon sosiaalihuollon organisaatiokomitea, vanhainkotikomitea, avohoitokomitea, vanhusten kesävirkestyskomitea sekä hoitolaitosten suunnittelutoimikunta. Tutkimustoimintaan ja suunnitteluun kiinnitettiin muutenkin entistä enemmän huomiota.

Huoltotoimen bruttomenot Kansaneläkelaitokselle suoritettuja tukiosakustannuksia lukuun ottamatta nousivat edellisestä vuodesta n. 6.7 mmk ja olivat ne kertomusvuonna 52.8 mmk. Nettomenot olivat 39.9

mmk eli n. 5.2 mmk suuremmat kuin edellisenä vuonna. Kansaneläkelaitokselle suoritettut tukiosakustannukset olivat 9.6 mmk.

Huoltoviraston keskustoimisto, rekisteritoimisto, asiamiesosasto, kassa- ja tilosasto, 2., 6. ja 7. huoltotoimisto, PAVI-huoltotoimisto sekä kodinhoitotoimisto muuttivat huhti-toukokuussa vastavalmistuneeseen Kallion virastotaloon, missä virastolla on huomattavasti entistä paremmat toimintamahdollisuudet. Kassa- ja tilosasto siirtyi vuoden päättyessä rahatoimiston alaisuuteen.

Huoltovirasto

Huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet

1. Huoltoavunsaajat

	Luku	%
Yksinäiset miehet ilman lapsia	6 508	32.4
» » lapsia huollettavana ...	52	0.3
» naiset ilman lapsia	8 570	42.7
» » lapsia huollettavana ...	1 674	8.3
Avioparit ilman lapsia	1 441	7.2
» lapsia huollettavana	1 838	9.1
Yhteensä	20 083	100.0

Kertomusvuonna sai huoltoapua eo. määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perheitä.

Niiden perheiden luku, joissa oli alaikäisiä lapsia, oli 3 564; nämä jakautuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsiluku oli											Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Yksinäiset miehet Naimattomat naiset	28	13	5	2	4	—	—	—	—	—	—	52
Muut yksinäiset naiset (lesket, eronneet, erossa asuvat)	342	32	8	1	—	—	—	1	—	—	—	384
Avioparit	548	438	184	83	27	7	3	—	—	—	—	1 290
Yhteensä	1 483	1 030	579	263	127	47	24	6	3	1	1	3 564

19. Huoltovirasto

Lasten yhteinen lukumäärä näissä perheissä oli 7 513. Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, aviopuolisot ja lapset mukaan luettuina oli 30 875, mikä osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin keskväkiluvusta se oli 6.2 %. Lisäksi oli lastensuojelulautakunnan huostassa huoltoavustusta saaneiden perheiden lapsia yhteensä 724.

Avuntarpeen syy. Pääsyyistä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa sairaus tai invaliditeetti (päämiehen tai perheessä esiintyvä) ja oli niiden osuus 59.8 %. Vanhuus esiintyi siinä 15.3 %-lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 10.3 %-lla ja työttömyys 4.7 %-lla.

Kymmenvuotiskautena 1956—1965 oli avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina seuraava:

Avuntarpeen syy	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Vanhuus	18.5	14.6	11.7	13.4	12.5	16.6	13.3	14.1	14.3	15.3
Mielisairaus ja vajaamielisyys	18.9	20.1	13.1	12.9	13.0	14.2	14.0	12.7	12.3	11.9
Muu sairaus	44.3	41.6	38.0	40.7	47.3	46.5	51.3	47.4	46.9	47.1
Synnytys	0.9	0.7	0.8	0.8	0.9	0.8	0.9	0.8	0.9	0.8
Invaliditeetti	0.8	1.3	0.8	1.0	0.9	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8
Perhesuhteet	2.0	3.3	2.5	2.5	2.5	2.6	2.8	2.4	2.4	2.5
Epäsosiaalinen elämäntapa ...	6.4	7.1	7.0	7.8	9.1	10.1	9.9	9.1	10.4	10.3
Työttömyys	3.4	7.8	22.2	16.1	8.1	2.9	1.5	6.7	5.4	4.7
Muu syy	4.8	3.5	3.9	4.8	5.7	5.5	5.5	6.0	6.6	6.6
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Hallitsevina avuntarpeen syinä kaikissa ikäryhmissä 16—19-vuotiaita ja 65 vuotta täyttäneitä lukuun ottamatta oli sairaus ja mielisairaus, vaikkakin niiden suhteellinen osuus iän mukana kasvoi. 70 vuotta täyttä-

neillä oli pääasiallisena syynä vanhuudesta johtuvat seikat.

Seuraavasta ilmenee avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina eri ikäryhmissä:

Avuntarpeen syy	16—19 v	20—29 v	30—39 v	40—49 v	50—59 v	60—64 v	65 v —
Vanhuus	—	—	—	—	—	—	49.8
Mielisairaus ja vajaamielisyys	5.5	10.6	12.7	16.3	15.3	13.3	7.7
Muu sairaus	22.2	29.6	35.2	48.2	64.9	76.9	41.4
Synnytys	5.2	4.9	0.6	0.1	(0.03)	—	—
Invaliditeetti	0.9	0.8	1.5	1.6	0.9	0.5	0.2
Perhesuhteet	4.2	8.3	5.8	3.2	0.9	0.3	(0.06)
Epäsosiaalinen elämäntapa	5.7	23.1	27.6	15.6	6.7	2.5	(0.06)
Työttömyys	7.8	7.3	7.1	8.0	6.3	3.2	0.2
Muu syy	48.5	15.4	9.5	7.0	4.5	3.3	0.6
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huoltoavun muoto	miehiä	Päämiehiä	
		naisia	yhteensä
Yksinomaan laitoshoido	1 478	3 142	4 620
» kotiaavustus	6 199	4 931	11 130
Laitoshoidon lisäksi ko- tiavustusta	2 162	2 171	4 333
Yhteensä	9 839	10 244	20 083

Huoltoavun muodon mukaan ryhmittyyvät avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) oheisesti:

Ikä. Avunsaajapäämiehet jakautuivat eri ikäryhmiin seuraavasti.

Ikä, vuotta	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
16—19	281	2.9	296	2.9	577	2.9
20—29	1 220	12.4	831	8.1	2 051	10.2
30—39	1 946	19.8	962	9.4	2 908	14.5
40—49	1 873	19.0	1 067	10.4	2 940	14.6
50—59	2 136	21.7	1 525	14.9	3 661	18.2
60—64	886	9.0	887	8.7	1 773	8.8
65—69	609	6.2	1 099	10.7	1 708	8.5
70—79	658	6.7	2 287	22.3	2 945	14.7
80—	230	2.3	1 290	12.6	1 520	7.6
Yhteensä	9 839	100.0	10 244	100.0	20 083	100.0

Kansaneläkkeen tukiosaa saivat huoltoavunsaajat seuraavasti:

yksinäiset miehet	2 342
naimattomat naiset	2 900
muut yksinäiset naiset	3 754
avioparit:	
vain päämies	338
» puoliso	82
molemmat	452
Yhteensä	9 868

Kansaneläkkeen tukiosaa saaneita päämiehiä oli siten 9 786 ja tukiosaa saaneita huollettavia yhteensä 10 320.

Seuraavissa erikoiskatsauksissa tehdään tarkemmin selkoa laitoshoidosta saaneista yleensä sekä huoltolautakunnan omista laitoksissa olleista erikseen.

2. Laitoshoido ja vanhusten asuintalot

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 8 104 päämiestä ja 1 138 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 9 242 (ed. v. 9 760) henkilöä.

Laitoshoitopäivien kokonaislukumäärä oli

1 580 661 (1 606 489), joten henkilöä kohden tuli keskim. 171.0 (164.6) hoitopäivää.

Seuraava taulukko osoittaa, miten hoidot ja huoltopäivät jakautuivat erilaisten laitosten kesken (ns. itsemaksavat ja yksityispaikoilla olleet eivät sisälly näihin lukuihin).

Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1965

(huoltoaputapausten osalta)

Laitos	Hoidettuja					Huoltopäiviä	
	Päämiehiä			Perheen- jäseniä	Kaik- kiaan	Kaik- kiaan	Keskim. hoidettua kohden
	Miehiä	Naisia	Yhteensä				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä	2 983	5 121	8 104	1 138	9 242	1 580 661	171.0
Kaupungin omat laitokset	2 397	3 846	6 243	736	6 979	1 234 375	176.9
<i>Huoltolautakunnan alaiset</i>	<i>631</i>	<i>1 821</i>	<i>2 452</i>	<i>86</i>	<i>2 538</i>	<i>618 134</i>	<i>243.6</i>
Koskelan sairaskoti	329	877	1 206	63	1 269	211 270	166.5
Kustaankartanon vanhain- koti	147	817	964	20	984	285 292	289.9
Roihuvuoren vanhainkoti ...	75	212	287	4	291	78 891	271.1
Kulosaaren, Torpan ja Hirvi- haaran vanhainkodit	84	62	146	1	147	38 226	260.0
Tervalammen työlaitos	53	—	53	—	53	4 455	84.1
<i>Sairaalat</i>	<i>943</i>	<i>882</i>	<i>1 825</i>	<i>551</i>	<i>2 376</i>	<i>78 133</i>	<i>32.9</i>
Marian sairaala	325	233	558	41	599	15 849	26.5
Kivelän sairaala	276	344	620	78	698	22 268	31.9
Malmin sairaala	116	139	255	26	281	6 855	24.4
Auroran sairaala	117	120	237	391	628	14 849	23.6
Laakson sairaala	151	132	283	24	307	12 100	39.4
Toipumiskodit	153	25	178	6	184	6 212	33.8
<i>Mielisairaalat ja sielullisesti sai- vaiden huoltolaitokset</i>	<i>942</i>	<i>1 251</i>	<i>2 193</i>	<i>107</i>	<i>2 300</i>	<i>538 108</i>	<i>234.0</i>
Nikkilän sairaala	501	876	1 377	49	1 426	426 371	299.0
Hesperian sairaala	439	353	792	63	855	56 610	66.2
Piritan sairaala	—	53	53	1	54	19 188	355.3
Röykän sairaala	63	48	111	—	111	32 354	291.5
Psykiatriset huoltolaitokset Hesperian sairaalan Haagan osasto	2	1	3	—	3	74	24.7
Muiden omistamat laitokset ...	849	1 698	2 547	453	3 000	346 286	115.4
<i>Vanhain- ja turvakodit</i>	<i>60</i>	<i>445</i>	<i>505</i>	<i>12</i>	<i>517</i>	<i>121 551</i>	<i>235.1</i>
Vanhainkodit	24	294	318	6	324	95 933	296.1
Lepokodit	29	42	71	2	73	8 988	123.1
Erilaiset invalidikodit	4	7	11	—	11	2 450	222.7
Ensi-Koti	—	53	53	2	55	3 860	70.2
Sophie Mannerheim-koti ...	—	17	17	1	18	1 327	73.7
Pelastusarmeijan äitikoti ...	—	9	9	1	10	587	58.7
Pippingsköldin äitikoti	—	1	1	—	1	31	31.0
Emmauskoti	—	23	23	—	23	8 102	352.3
Sekalaiset turvakodit ym....	1	2	3	—	3	273	91.0
<i>Työkodit ja siirtolat</i>	<i>14</i>	<i>4</i>	<i>18</i>	<i>1</i>	<i>19</i>	<i>978</i>	<i>51.5</i>
Uudenmaan työlaitos	14	4	18	1	19	978	51.5
<i>Sairaalat, parantolat yms.</i>	<i>701</i>	<i>1 194</i>	<i>1 895</i>	<i>432</i>	<i>2 327</i>	<i>171 121</i>	<i>73.5</i>
Yleiset ja yksityiset sairaalat	522	709	1 231	397	1 628	40 000	24.6
Työterveyslaitos	5	5	10	2	12	423	35.3
Tuberkuloosiparantolat	9	7	16	—	16	2 375	148.4
Invalidisairaalat ja hoitolat	20	10	30	4	34	1 289	37.9
Sairaskodit	104	429	533	23	556	116 659	209.8
Sekalaiset hoitolat ja parantolat	56	66	122	9	131	10 375	79.2
<i>Mielisairaalat ym.</i>	<i>98</i>	<i>134</i>	<i>232</i>	<i>13</i>	<i>245</i>	<i>52 636</i>	<i>214.8</i>
Kellokosken sairaala	25	50	75	2	77	26 133	339.4
Muut mielisairaalat (paitsi H:gin omat)	73	84	157	11	168	26 503	157.8

Huom. Saman laitoksen kohdalla esiintyy jokainen laitoshoidokki vain kerran hoidokkien luvussa, oli hän ollut ko. laitoksessa hoidettavana kalenterivuoden aikana yhden tai useamman kerran. Samoin esiintyy kukin laitoshoidokki ao. laitosryhmän (kursiivi) hoidokkien luvussa niinikään vain kerran. Tämän vuoksi hoidokkien luvut eivät täsmää yhteenlaskien, mutta hoitopäivien luvut sensijaan luonnollisesti täsmäävät.

Edellä olevan taulukon mukaan tuli 78.1 % kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten osalle sekä 39.1 % huoltolautakunnan alaisen laitosten osalle. Eri laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoidoissa oli 37.4 % kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa, Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren, Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa ja Tervalammen työlaitoksessa hoidettiin kaikista laitoshoitoa saaneista 631 miestä ja 1 907 naista eli yhteensä 2 538 henkilöä, mikä edelliseen vuoteen verraten merkitsi 59 henkilön vähennystä.

Näiden laitosten toiminnasta tehdään tarkemmin selkoa seuraavissa katsauksissa.

K o s k e l a n s a i r a s k o t i

Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemaan kertomukseen terveyden- ja sairaanhoidosta sisältyy myös Koskelan sairaskodin lähinnä lääketieteellistä puolta käsiteltävä osa. Tämän vuoksi on seuraavassa rajoitettu lähinnä muihin tietoihin.

Huollettavat ja hoitopäivät. Sairaskodissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 5 029 tapausta, joista miehiä 1 289 ja naisia 3 740. Näistä oli osa vuoden aikana hoidossa useamman kuin yhden kerran. Hoidettujen henkilöiden määrä oli 4 414. He jakaantuivat huoltoaputapauksiin ja muihin hoidettuihin seuraavasti:

	miehiä	naisia	yhteensä
Huoltoaputapaukset	329	940	1 269
Itsemaksavat (huoltoapula lain 22 §)	734	2 230	2 964
Ylilääkärin ja apul.ylilääkärin yksityispaikoilla olleet	47	134	181
Yhteensä	1 110	3 304	4 414

Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavina tai lääkäreiden yksityispaikoilla hoidettuja henkilöitä ei ole tämän toimintakertomuksen yleisissä, huoltoja saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin.

Hoitopäivien mukaan oli jako seuraava:

Koskelan sairaskodissa hoidetut	H o i t o p ä i v i ä	
	kaikkiaan	keskim. hoidettua kohden
Huoltoaputapaukset	211 270	166.5
Itsemaksavat	185 631	62.6
Ylilääk:n ja apul.ylilääk:n yksityispaikoilla olleet	5 184	28.6
Yhteensä	402 085	91.1

Hoitopäivistä tuli huoltoaputapausten osalle 52.5 (61.6) % ja muiden tapausten osalle 47.5 %.

Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 1 059 henkilöä ja v:een 1966 jäi 1 098 henkilöä. Laitoksen työhuoneissa päivisin työskennelleitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei ole luettu hoidokkilukuihin.

Päivähoito-osasto. Sairaskodissa toimi kertomusvuonna edelleen ns. päivähoito-osasto, johon otettiin tutkimuksiin ja hoitoon huoltoapua tai kansaneläkkeen tukiosaa saavia vanhuksia tahi vanhuksia, jotka sanotun hoidon osalta oli katsottava huoltoapuun oikeutetuiksi. Päivittäisen kuljetuksen suorittivat laitoksen autot.

Kertomusvuoden aikana oli päivähoidossa

19. Huoltovirasto

286 henkilöä, jotka kävivät yht. 5 070 kertaa päivähoido-osastossa. Vuoden aikana otettiin hoitoon 261 henkilöä, joista 118 henkilöä suoritti käyntinsä sairaanhoidollisista syistä, 72 sosiaalisista syistä ja 71 molemmista mainituista syistä. Päivähoidossa olleiden hoidosta mainittakoon seuraavaa: fysikaalista hoitoa annettiin 1 044 kertaa, toimintaterapiakäyntejä oli 1 583, poliklinikkakäyntejä 701, röntgentutkimuksia ja hoitoja 313, laboratoriotutkimuksia 255.

Päivähoido-osastossa hoidetut saivat aterian ja kahvia, lisäksi useat kävivät kylvyssä tai saunassa.

Päivähoido-osastossa hoidettuja henkilöitä ei ole sisällytetty muihin tässä toimintakertomuksessa mainittuihin tilastollisiin selvityksiin, ellei ao. henkilö ole saanut kotiavustusta tai laitoshoidoa päivähoidon lisäksi.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 15 451 641 mk.

Tulot	mk
Poliklinikkatulot	38 751
Ateriamaksut	275 365
Luontoisedut	13 070
Vuokrat	292 918
Muut tulot	140 081
	<hr/>
Yhteensä	760 185

Vuodeosastojen potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 38.30 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 36.41 mk. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 2.26 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Poliklinikka. Poliklinikan toiminta kohdistui lähinnä sairaskodin ulkopuolella oleviin potilaisiin. Käyntien lukumäärä oli yhteensä 30 658. Lääkärit suorittivat 147 kotikäyntiä.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Sielunhoitotyö sairaskodissa oli edelleen sairaalapastorin, rov. Lauri Solinin ja maist. Eila Korhosen tehtävänä. Lisäksi avusti maist. Korhosta teol.yliopp. Helmi Leppänen. Heidän toimestaan pidettiin jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä keskusradion välityksellä ja osastoilla, myöskin järjestettiin ehtoollisjumalanpalveluksia, raamattupiirejä, kerhoja ryhmäterapiatilaisuuksia ym. Pääpaino pantiin kuitenkin henkilökohtaiseen sielunhoitotyöhön. Sairaskodin kirkossa piti jumalanpalveluksen kerran viikossa Käpylän seurakunta. Usean seurakunnan kirkkokuorot, monet uskonnolliset yhteisöt, seurat ja lauluryhmät osallistuivat ohjelmillaan sielunhoitotyöhön. Toukokuussa pidettiin kirkossa ortodoksinen sielumessu.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. sairaalakirjaston avulla. Kirjoja lainattiin kirjastosta 15 478 kertaa.

Televisio-ohjelmia voitiin jo joillakin vuodeosastoilla seurata ja kanttiini toimi entiseen tapaan. Elokuvaesityksiä oli kertomusvuonna 18 kertaa.

Koskelan sairaskodin huollettaville järjestettiin useita retkiä mm. Luukin kartanoon ja Kauppatorille. Linnanmäen huvipuistossa vietti vanhusten päivää 23 vanhusta.

Työtoiminta. Koskelan sairaskodissa työskenteli 30 työtupien huollettavaa kaikkiaan 3 891 työpäivää eli kunakin arkipäivänä keskim. 13 huollettavaa.

Askarteluosaston työterapiaan osallistui n. 196 potilasta kuukausittain. Kuntouttamisosastoilta kävi n. 20 potilasta ja muilta osastoilta keskim. 12 potilasta päivittäin. Näitä käyntejä kertyi vuoden aikana yht. 10 705. Askarteluohjaajien käyntejä vuodeosastoilla oli 1 128.

Fysikaalisen kuntouttamisosaston harjoituskeittiössä suoritettiin päivittäisten toimintojen harjoittelua pienissä ryhmissä kaikkiaan 259 kertaa.

Askartelu- ja kuntouttamistöinä valmistettiin erilaisia kudontatöitä (pyyheliinoja,

rohdinpöytäliinoja, ryijyjä, mattoja, tyynejä ja pienoiskangaspuissa kaistoina valmistettuja lepopeitteitä) sekä virkkaus- ja neuletoita. Laitoksen omaan käyttöön tehtiin harjapussuja ja pesukintaita. Askartelutöiden myynti oli 15 732 mk.

K u s t a a n k a r t a n o n
v a n h a i n k o t i

Huollettavat. Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 160 miestä ja 861 naista eli yht. 1 021 henkilöä. Heistä oli huoltoaputapauksia 984. Vanhainkodin sairaosastolla oli 31 potilasta apulaisylilääkärin yksityispaikalla ja 6 potilasta oli hoidossa ns. itsemaksavana.

Huoltopäiviä oli huoltoaputapausten osalta koko vuonna 285 292 eli 289.9 päivää keskimäärin huollettavaa kohden. Muiden henkilöiden hoitopäiviä oli yht. 1 454.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 5 126 684 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	74 695
Luontoisedut	2 945
Vuokrat	107 579
Muut tulot	77 562
Yhteensä	262 781

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 17.88 mk. Jos vähennetään edellä mainitut tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi ilman hoitomaksutuloja 16.96 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta ovat henkilöä ja päivää kohden 1.78 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Huollettavien työ ja askartelu. Työkykyiset huollettavat suorittivat voimiensa mukaan erilaisia taloustehtäviä, korjaustöitä, saunojen lämmitystä, yövartioinnin sekä sanomalehtien ja huollettavien oman postin jakelun

ym. Askartelutöinä suoritettiin tekstiili-, olki-, tuohi-, kerni-, muovi-, metalli- ja puutoita, röntgenkoteloiden valmistusta, kirjansidontaa, vaatteiden kunnostusta ym. Valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6. 12. Lisäksi tuotteiden markkinointia varten toimi askartelukeskukseen myymälä. Mainittakoon, että ryijyjä ja taideompelutöitä myytiin myöskin ulkomaille. Kokonaisymyynti oli 31 893 mk.

Lääkärinhoito. Vanhainkodin 147 laitos-sairaalapaikalla oli kertomusvuonna 764 potilasta. Poliklinikassa oli lääkärin vastaanotolla käyntien luku 8 938. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 31 177, lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 2 532 näytettä. Fysiikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 9 973 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin 938. Ekg-tutkimuksia oli 956. Kuolemantapauksia oli yhteensä 117.

Kustaankartanon laitossairaalan toimintaa on selostettu tarkemmin Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemassa terveyden- ja sairaanhoitoa koskevassa julkaisussa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Juhlassalissa pidettiin suomenkielisiä jumalanpalveluksia 50 ja ruotsinkielisiä 9. Lisäksi pidettiin hartaushetkiä ja jumalanpalveluksia osastoilla ja eri yhteisöt kävivät laitoksessa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Laitoksen kirjastosta lainattiin vuoden aikana 11 025 teosta. Huollettavien käytössä oli lisäksi päivä- ja aikakauslehtiä yht. 371 vuosikertaa.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi kanttiini, henkilökunnan ja eri järjestöjen ja yksityisten järjestämät ohjelmalliset vierailut, askartelutuotteiden myyjäistilaisuus, 37 elokuvanäytöstä, 7 televisiota, keskusradio, kerhotoiminta jne. Vanhusten omatoimisesti toimittama »Iltarusko»-niminen lehti ilmestyi 6 numerona. Ylipormestari Lauri Aho puhui jouluaaton juhlassa.

Kustaankartanon vanhusten Kartanokerho järjesti ohjelmallisia illanviettoja talvikaudella 19 kertaa.

19. Huoltovirasto

Perinteellinen laivamatka tehtiin tällä kertaa m/s Terhillä ja m/s Kingillä 18. 7. Helsingin itäsaaristoon. Helsingin ruotsalainen Lions Club järjesti ruotsia puhuville vanhuk- sille autoajelun. Linnanmäen huvipuistossa vieraili vanhusten päivänä 108 vanhusta.

Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen

Roihuvuoren vanhainkoti on hoivatyyppi- nen laitos. Sen alaisena toimivat Hirvihaa- ran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodit.

Huollettavat. Roihuvuoren, Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa hoi- dettiin kertomusvuonna kaikkiaan 438 hen- kilöä, josta 159 miestä ja 279 naista. Hoito- päiviä oli 117 117 eli keskim. 267.4 päivää huollettavaa kohti. Hoitovuorokausista tuli Roihuvuoren vanhainkodin osalle 78 891 vrk.

Menot ja tulot. Roihuvuoren vanhainkodin ja sen alaisten laitosten menot ja tulot ja- kaantuivat seuraavasti:

Vanhainkoti	Menot mk	Tulot mk
Roihuvuoren	2 469 451	134 609
Hirvihaaran	205 017	10 463
Kulosaaren	92 085	2 589
Torpan	99 950	2 706
	<hr/>	
Yhteensä	2 866 503	150 367

Tulot koostuivat seuraavista eristä:

	mk
Ateriamaksut	54 624
Luontoisedut	8 105
Vuokrat	55 440
Muut tulot	32 198
	<hr/>
Yhteensä	150 367

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus huollettua ja vuoro- kautta kohden oli Roihuvuoren vanhainko-

dissa 31.30 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja 29.59 mk. Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkotien osalta olivat vastaavat luvut keskimäärin 10.39 mk ja 9.97 mk.

Kustannukset huollettavien ja henkilökun- tien ruokailusta olivat keskimäärin henkilöä ja päivää kohden 2.26 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito. Roihuvuoren, Kulosaaren ja Torpan vanhainkotien lääkärinä toimi koko kertomusvuoden Roihuvuoren vanhainkodin apul.ylilääk. Tuomo Kauppinen. Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa lääkäri kävi kol- men viikon välein ja tarvittaessa useammin- kin.

Hirvihaaran vanhainkodin lääkärinä toimi edelleenkin Kellokosken sairaalan ylilääk. Paavali Alivirta, joka kävi laitoksessa 25 kertaa. Apul.ylilääk. Kauppinen kävi van- hainkodissa tarkastuskäynnillä kerran.

Roihuvuoren vanhainkodin poliklinikka- käyntien lukumäärä oli kertomusvuonna yht. 473. Laboratoriotutkimusten lukumäärä oli 8 763. Lisäksi lähetettiin muualle tutkitta- vaksi 524 näytettä. Fysioterapiahoidtoa annet- tiin 5 058 kertaa. Ekg-tutkimuksia oli 153. Vuoden kuluessa oli eri laitoksissa 464 ryhmä- voimistelutilaisuutta, joihin osallistui yht. 4 260 potilasta.

Roihuvuoren ja pienten vanhainkotien po- tilaita lähetettiin tarpeen mukaan Koskelan sairaskodin ym. poliklinikoille ja toimenpide- osastoille hoitoa ja tutkimuksia varten. Kuo- lemantapauksia oli yht. 46.

Sielunhoitotyö ja muu henkinen huolto. Roihuvuoren vanhainkodin sielunhoitotyöstä huolehtivat rov. Eino Alitalo ja past. Arno Lausio. Hartaustilaisuuksia osastoilla pidet- tiin 205 kertaa (näistä 14 ehtoollistilaisuutta) ja keskusradion välityksellä 24 kertaa. Li- säksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten edustajien järjestämiä tilaisuuksia. Ruotsinkielisiä hartaustilaisuuksia oli 25.

Pienten vanhainkotien sielunhoitotyöstä huolehti Kustaankartanon vanhainkodin pappi, filtri Paavo Päivänsalo. Hartaustilaisuuksia pidettiin kussakin laitoksessa kerran kuukaudessa. Paikalliset seurakunnat järjestivät myös hartaushetkiä Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa.

Roihuvuoren vanhainkodin kirjastosta lainattiin 7 780 teosta. Hirvihaaran vanhainkodissa oli oma kirjasto, jossa oli n. 300 kirjaa. Lisäksi sinne järjestettiin Koskelasta käsin pieni laitoskirjaston käsivarasto, joka silloin tällöin vaihdettiin. Kulosaaren ja Torpan vanhainkotien huollettavat käyttivät myös kaupunginkirjaston sivukirjastoja.

Viihdytystoiminta. Roihuvuoren vanhainkodin kanttiimia hoiti edelleen sairaalapalvelu. Useita viihdytystilaisuuksia oli kaikissa laitoksissa. Niitä järjestivät eri seurat ja yhteisöt. Huollettaville järjestettiin useita autoretkiä mm. Porvooseen ja Nurmijärvelle sekä 19:lle Roihuvuoren vanhainkodin pyörätuolipotilaalle retki Kolmirannan Invaliidien Ammattioppilaitokseen. Linnanmäellä oli vanhusten päivää viettämässä 46 vanhusta. Roihuvuoren vanhainkodissa alkoi Kultaisen iän kerhon toiminta 22.9.

Kustaankartanon vanhainkodissa järjestettyihin elokuvaesityksiin kuljetettiin huollettavia Roihuvuoren, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeista.

Roihuvuoren vanhainkodin kaikilla osastoilla samoin kuin pienissä vanhainkodeissa oli televisiovastaanottimet.

Päivä- ja aikakauslehtiä tilattiin yht. 104 vuosikertaa.

Huollettavien työ ja askartelu. Askartelutoimintaan osallistui kertomusvuonna 260 huollettavaa. Askartelutuotteiden myynti nousi 34 848 mk:aan.

Vanhainkotien huollettavat osallistuivat erilaisiin talous- ym. töihin, joista heille maksettiin utteruusrahaa.

Hirvihaaran vanhainkodissa oli puutarha, sikala ja kanala, joiden tuotteiden arvo nousi kertomusvuonna 4 373 mk:aan.

Riistavuoren vanhainkoti

Riistavuoren vanhainkoti sijaitsee Etelä-Haagassa, os. Isonnevantie 28. Se rakennettiin kaupungin rakennusviraston talorakennusosaston toimesta ja luovutettiin huoltolautakunnan hallintaan 14.12.

Vanhainkodissa on kolme hoivaosastoa, joissa on yht. 114 hoitopaikkaa, päivähoito-osasto, jossa on 40 paikkaa, ja 137 yksiotä käsittävä vanhusten asuintalo. Vanhusten asunnoissa on keittokomero jääkaappeineen sekä oma WC.

Vanhainkodin ja vanhusten asuintalon tilavuus on 39 350 m³, huoneistoala on 10 075 m². Kokonaiskustannukset olivat n. 7.7 mmk eli 195 mk/m³. Kustannukset hoivaosastopaikkaa tai asuntoa kohden olivat 30 677 mk, päiväosastopaikat mukaanluettuina tuli kustannukseksi paikkaa kohti 26 460 mk.

Vanhainkodin välittömässä läheisyydessä on henkilökunnan asuinrakennus, jossa on 45 asuntoa. Rakennuksen tilavuus on 7 300 m³ ja sen kokonaiskustannukset olivat n. 1.4 mmk eli 191 mk/m³.

Vanhainkodin toiminta alkoi vanhusten asuintalon osalta ensimmäisten muuttaessa taloon 18.12. Hoivaosastojen ja päiväkodin toiminta alkoi vasta v:n 1966 puolella.

Vanhusten asunnot on tarkoitettu kiireellisessä asunnon tarpeessa olevia yleensä 65 v täyttäneitä helsinkiläisiä vanhuksia varten. Asunnon saajien on huolehdittava itsestään, taludestaan ja muista jokapäiväisistä askareistaan, mutta tarvittaessa järjestetään heille maksutta jossakin määrin siivous- ja kylvetysapua, minkä lisäksi he voivat kiireellisissä tapauksissa saada lääkkeitä. Asunnot jaetaan ensi sijassa vanhuksille, jotka 21 v täytettyään on ilmoitettu 10 vuotena Helsingissä tai siihen liitettyllä alueella asuviksi ja jotka ovat asuneet Helsingissä vakinaisesti viimeiset 5 vuotta.

Vanhuksien asuintalossa asuvien vuokra on 85 mk/kk yksin asuvalta ja 100 mk/kk, jos yksiossää asuu kaksi henkilöä yhdessä.

Huoltolautakunnan päätöksen mukaan päiväkoti toimii arkisin. Päiväkotihoidosta ei peritä korvausta.

Päiväkodin hoidettavat saavat yhden aterian ja kahvitarjoilun päivässä, tilaisuuden kylpemiseen ja/tai saunassa käyntiin; he saavat myös osallistua askartelu- ja viihdytystoimintaan ja mahdollisuuksien mukaan heille annetaan kodin lääkärin tarpeelliseksi katsomaa fysikaalista ja muuta kuntouttamishoitoa huoltolaitosten johtokunnan tarkemmin määräämällä tavalla. Päiväkodin tiloista mainittakoon, että päiväkoti käyttää laitoksen ensimmäisessä kerroksessa olevia koko vanhainkodille tarkoitettuja yhteisiä oleskelutiloja, ruokasalia, askartelu- ja kuntouttamistiloja. Lisäksi sen käytössä on oleskeluhuone, tupakkahuone, osastonhoitajan toimistohuone, kaksi varastohuonetta, vaate-tila pesuhuoneineen ja kolme huonetta (yht. 16 vuodetta) päivälepoa varten.

Vanhainkodin menot olivat kertomusvuonna 187 384 mk, tuloja ei ollut.

Myllypuron vanhusten asuintalo

Kertomusvuoden aikana saatiin huoltolautakunnan hallintaan ensimmäinen vanhusten asuintalo, joka sijaitsee Myllypurossa, Myllypadontie 6:ssa. Se luovutettiin huoltolautakunnan hallintaan 30.11.

Talossa on 136 yksiötä, joiden pinta-ala on 20.0—23 m² ja 4 kaksiota. Rakennuksen tilavuus on 16 950 m³ ja kokonaispinta-ala 4 569.5 m². Kokonaiskustannukset olivat n. 2.8 mmk eli 156 mk/m³. Vanhusten asunto-yksiötä kohden tuli kustannuksia 20 000 mk.

Vanhusten asunnoissa on keittokomero jääkaappineen sekä oma WC.

Myllypuron asuintalon toiminta alkoi kertomusvuonna 10.12. Vuoden vaihteessa asui laitoksessa 135 henkeä, 24 miestä ja 111 naista. 25.3.1963 huoltolautakunta oli päättänyt, että uudet vanhusten asuintalot alistetaan huoltolaitosten johtokunnan hallin-

taan sekä että asukkaiden ottamisesta vanhusten asuntoloihin päättää laitoshuoltotoimiston esityksestä huoltolautakunnan laitoshuoltojaosto.

Asuintalossa ei järjestetä varsinaista lääkärin- ja sairaanhoitoa, mutta annetaan apua niiden saamiseksi ja jaetaan ensiapulääkkeitä yms. Muussa suhteessa viitataan Riistavuoren vanhainkodin yhteydessä mainittuihin vanhusten asuntoja koskeviin mainintoihin.

Työtupien askarruttajat ohjaavat askartelutoimintaa asuintalon tiloissa. Asuintalon hoitaja avustaa tässä yms. viihdytystoiminnassa.

Myllypuron asuintalon toiminnalliset yksityiskohdat saatiin vähitellen käyntiin vasta kertomusvuoden päättymisen jälkeen.

Kertomusvuoden menot olivat 17 857 mk ja tulot 400 mk.

Tervalammen työlaitos

Huollettavat. Laitoksen kirjoissa oli yht. 884 miestä, mutta heistä oli osa lomalla, vankilassa, karkumatkalla tai sairaalassa.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa 53 henkilöä. Kirjoissa olevien määrä vuoden päättyessä oli 115.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla oli kirjoissa vuoden aikana huoltolaosastossa 224 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 99.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli kirjoissa 521 miestä. Näistä oli laitoksessa läsnä olevia yhteensä 287 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 268. Neljää miestä hoidettiin laitoksessa kahden lain perusteella.

PAV-lain nojalla laitokseen otettujen määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna huomattavasti, mutta työ- ja elatusvelvollisten määrä vähentyi tuntuvasti. Lokakuun alussa voimaan tulleen uuden elatusturvalain vaikutuksesta lisääntyi poistettujen elatusvelvollisten määrä yli sadalla miehellä edelliseen vuoteen verrattuna.

Hoitopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 50 272. Ne jakaantuivat seuraavasti:

	hoitopäiviä
Huoltoapulain nojalla hoidetut	4 455
PAV-lain » »	22 917
Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla hoidetut	22 900

Hoitopäivien luku aleni edellisestä vuodesta 3 211:lla. Tämä johtui pääasiassa elatusvelvollisten lukumäärän tuntuvasta vähenemisestä.

Menot ja tulot. Työlaitoksen bruttomenot olivat 715 248 mk ja bruttotulot 400 260 mk. Maatilan tappio kertomusvuodelta oli 30 545 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 14.23 mk. Jos bruttomenoista vähennetään työlaitoksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 6.27 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilan tappio, saadaan nettomenoksi 6.87 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ. Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, navetta-, sikala-, talli-, talous-, rakennus-, metsätalous- ym. töissä kaikkiaan 34 226 työpäivää. Heidän laskettiin työllään korvanneen joko itse saamansa tai niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 70 243 mk:n arvosta, mistä summasta 60 291 mk oli lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla työlaitoksessa olevien osuutta.

Terveystenhoito. Laitoksen lääkärin vastaanotoilla oli huollettavien käyntien luku 1 651. Erikoistutkimuksissa oli poliklinikoilla 575 käyntiä. Hammaslääkärikäyntien luku oli n. 400. Laitoksen sairausosastolla hoidettiin 55 potilasta, joiden hoitopäivien lukumäärä oli 347.

Henkinen huolto. Huollettaville järjestettiin mahdollisuuksien mukaan ja kunkin työkyvyn huomioon ottaen työterapiaa. Suurin osa

huollettavista osallistui lisäksi sosiaaliohjaajan järjestämiin ryhmäterapiatilaisuuksiin, joita oli 170, sekä yksilöterapiaan. Helsingin AA-kerhoista kävi vierailijoita, jotka järjestivät 23 kokousta.

Hartaustilaisuuksia oli 31 kertaa. Raamatupiiri kokoontui sosiaaliohjaajan johdolla 52 kertaa. Viihdeltilaisuuksia oli kolme, lisäksi järjestettiin urheilu- ym. kilpailuja. Huollettavien käytössä oli radio, televisio, sanoma- ja aikakauslehtiä, kirjasto, harrastusvälineitä ym.

Ryhmäterapiatoiminta lisääntyi entisestään. Erikoisesti kasvoi AA-kerhotoiminta ja hengellinen toiminta.

Maatila. Tilalla oli peltoa ja niittyjä 148.71 ha, josta puutarhaa 4.50 ha sekä 552.76 ha metsää. Tämän lisäksi vuokrattiin viljeltyä maata 22.24 ha. Viljelyksessä pyrittiin voimaperäiseen puutarha- ja juurikasvien viljelyyn. Maatilan karja myytiin joulukuussa.

3. Irtolaishuolto

Huollettujen lukumäärä. Irtolaishuollossa oli kertomusvuonna kaikkiaan 670 eri henkilöä, joista 277 (ed. v. 276) miestä ja 393 (393) naista.

Kaikista huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran huoltoon otettuja 196 (205).

Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu, kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain niissä tapauksissa, joissa uusien irtolaisten olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä. Taulukkoliitteissä on myös numerotietoja.

Irtolaishuollon peruste. Ryhmittämällä irtolaishuoltoon joutuneet sen perusteen nojalla, jota on katsottu pääperusteeksi, saadaan seuraava asetelma:

19. Huoltovirasto

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Kuljeksiva elämä	34	12.3	106	27.0	140	20.9
Työn vieroksuminen	159	57.4	234	59.5	393	58.7
Kerjuu	4	1.4	3	0.8	7	1.0
Ammattihaureus	—	—	48	12.2	48	7.2
Muu peruste ¹⁾	80	28.9	2	0.5	82	12.2
Yhteensä	277	100.0	393	100.0	670	100.0

Naispuolisista uusista irtolaisista oli suurin osa 50.5 % joutunut huoltoon työn vieroksumisen, 36.9 % kuljeksivan elämän ja 8.7 % ammattihaureuden perusteella.

Huoltotoimenpiteet. Eri huoltotoimenpiteitä

sovellettiin irtolaisiin seuraavasti (taulukkoa laadittaessa on otettu huomioon kuhunkin irtolaiseen vuoden kuluessa viimeksi sovellettu huoltotoimenpide):

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	14	5.1	24	6.1	38	5.7
Kotikuntaan lähettäminen	10	3.6	23	5.9	33	4.9
Irtolaisvalvonta	149	53.8	135	34.3	284	42.4
Työlaitos	41	14.8	75	19.1	116	17.3
Pakkotyö	2	0.7	16	4.1	18	2.7
Jälkivalvonta	61	22.0	120	30.5	181	27.0
Yhteensä	277	100.0	393	100.0	670	100.0

Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 16.3 %, jäi varoitusasteelle 16.3 %, valvontaasteelle 51.6 %, työlaitoksessa tai pakkotyössä oli 11.7 % ja jälkivalvonnassa 4.1 %.

Useissa tapauksissa toimitettiin irtolaisia työlaitokseen tai pakkotyöhön poliisin toimesta, koska irtolaislain mukaan poliisipäälliköllä oli oikeus tehdä esitys irtolaisen huoltolaan lähettämisestä ilman edellä käyviä lieventäviä toimenpiteitä, milloin tämä oli

kahden viimeisen vuoden kuluessa ollut työlaitoksessa, pakkotyössä tai vapausrangais- tusta kärsimässä.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitok- sessa oli kaikkiaan 22 915, joista 5 292 mies- ten ja 17 623 naisten. Näihin lukuihin eivät sisälly huoltopäivät pakkotyössä, koska niistä ei aiheudu kunnalle mitään kustannuksia.

Aviosuhde ja syntyperä. Aviosuhteen mu- kaan ryhmittyvät irtolaiset seuraavasti:

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	161	58.1	235	59.8	396	59.1
Naimisissa	56	20.2	90	22.9	146	21.8
Leskiä	7	2.5	12	3.1	19	2.8
Eronneita	53	19.2	56	14.2	109	16.3
Tuntematon	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	277	100.0	393	100.0	670	100.0

¹⁾ Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehtyihin rikoksiin, kuten väkijuomien luvattomaan myyntiin.

Aviottomina syntyneitä¹⁾ oli kaikista irtolaisista 50 eli 8.5 %. Miehistä erikseen oli aviottomia 6.5 % ja naisista 9.9 %.

Ikkä. Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaishuollossa olevista oli seuraava:

	18—20 v ²⁾ %	21—29 v %	30—39 v %	40—49 v %	50 v — %	Yht. %
Miehiä.....	6.1	15.5	35.8	25.3	17.3	100.0
Naisia ...	19.8	29.8	22.4	15.8	12.2	100.0

Muita tietoja. Rikoksista tuomittuja oli etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 241 eli 36.0 % kaikista, mie-

histä erikseen 141 eli 50.9 %. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 26.0 %.

4. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

Huollettujen lukumäärä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain mukaisten huoltotoimenpiteiden alaisena oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 4 944 henkilöä. He jakaantuivat seuraavasti:

	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut	3 618	177	3 795
Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut	1 124	25	1 149
Yhteensä	4 742	202	4 944

Seuraavassa selvityksessä on ensin käsitelty varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut ja sen jälkeen nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut henkilöt.

Varsinaiset väärinkäyttäjät. Varsinaisina väärinkäyttäjinä huollettuja henkilöitä oli kertomusvuonna siis 3 795. Luku oli 15.6 % suurempi kuin edellisenä vuonna, jolloin huollettuja oli 3 284.

Kertomusvuoden kokonaismäärästä oli jo aikaisemmin huollossa olleita 2 817 miestä ja 134 naista eli yhteensä 2 951 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jatkuuhoitoa, kun sen sijaan vasta kertomusvuonna huoltotoimenpiteiden kohteiksi joutui 801 (ed. v. 562) miestä ja 43 (19) naista eli kaikkiaan 844 (581) henkilöä.

Huollon peruste. Huoltoon ottamisen pääperusteen mukaan jakautuivat väärinkäyttäjät seuraavasti:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Vaarallisuus	25	0.7	—	—	25	0.7
Rattijuoppous	19	0.5	—	—	19	0.5
Häiriö tai pahennus	1 513	41.8	77	43.5	1 590	41.9
Päihtymystapaukset	1 573	43.5	69	39.0	1 642	43.3
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti	38	1.1	1	0.6	39	1.0
Ansiotyön laiminlyönti	14	0.4	1	0.6	15	0.4
Rasitus	17	0.5	—	—	17	0.4
Huoltoavun tarve	23	0.6	4	2.2	27	0.7
Vapaaehtoisuus	396	10.9	25	14.1	421	11.1
Yhteensä	3 618	100.0	177	100.0	3 795	100.0

¹⁾ Tuntematonta syntyperää olevat mukaanluettuina. — ²⁾ Irtolaiskäsittelyä ei sovelleta 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

19. Huoltovirasto

Huoltotoimenpiteet. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien jakautuminen heihin kertomusvuoden aikana viimeksi sovelletun toi-

menpiteen mukaan käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	830	22.9	29	16.4	859	22.6
Valvonta	1 292	35.7	72	40.7	1 364	36.0
Huoltola (päättö)	312	8.6	6	3.4	318	8.4
Huoltola (täytäntönpantu)	417	11.5	31	17.5	448	11.8
Sairaala- tai muu laitoshoido	245	6.8	13	7.3	258	6.8
Jälkivalvonta	461	12.8	26	14.7	487	12.8
Toukolan hoitokoti	61	1.7	—	—	61	1.6
Yhteensä	3 618	100.0	177	100.0	3 795	100.0

Uusista päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä jäi neuvonta- ja ohjausasteelle valtaosa eli 57 %, valvontaan 28.6 %.

Aviosuhde. Aviosuhteen mukaan ryhmityivät väärinkäyttäjät seuraavasti:

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 539	42.5	42	23.7	1 581	41.7
Naimisissa	1 400	38.7	80	45.2	1 480	39.0
Leskiä	67	1.9	10	5.7	77	2.0
Eronneita	611	16.9	45	25.4	656	17.3
Tuntematon	1	—	—	—	1	—
Yhteensä	3 618	100.0	177	100.0	3 795	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet huollossa olleista varsinaisista väärinkäyttäjistä olivat:

	— 20 v	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50 v —	Kaikki- aan
Luku	20	367	1 145	1 148	1 115	3 795
%	0.5	9.7	30.2	30.2	29.4	100.0

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä oli lääkeaineiden väärinkäyttäjää 40, joista 7 naista. Suurin osa lääkeaineiden väärinkäyttäjistä oli 30-49-vuotiaita. Morfiinin yms. käyttäjiä oli 4, muun lääkeaineen käyttäjiä 11 ja 25 käytti alkoholin lisäksi muuta lääkeainetta.

Nuoret tilapäiset väärinkäyttäjät. Nuorina

tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletuista 1 149 henkilöstä oli 1 124 miespuolista ja 25 naispuolista. Heistä oli 353 ollut jo aikaisemmin huollon kohteena; uusia oli siten 796.

Huoltotoimenpiteet, aviosuhde. Viimeksi sovelletun toimenpiteen sekä aviosuhteen mukaan ryhmityivät po. huollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	945	84.1	20	80.0	965	84.0
Valvonta	179	15.9	5	20.0	184	16.0
Yhteensä	1 124	100.0	25	100.0	1 149	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 23 naista ja 773 miestä, sovellettiin 19 naiseen sekä 725

mieheen huoltotoimenpiteenä neuvontaa ja ohjausta ja muihin valvontaa.

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	980	87.2	22	88.0	1 002	87.2
Naimisissa	131	11.6	2	8.0	133	11.6
Eronneita	13	1.2	1	4.0	14	1.2
Yhteensä	1 124	100.0	25	100.0	1 149	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

	18—20 v	21—24 v	Kaikkiaan
Luku	470	679	1 149
%	40.9	59.1	100.0

Uusista tapauksista 18—20-vuotiaiden osuus oli 49.2 %.

Vapaaehtoisesti hoitoon pyrkivien yksilö- ja ryhmäterapia. PAVI-huoltotoimiston käytössä oli edelleen talosta Hämeentie 8 vuokrattu huoneisto kerhotoimintaa varten. Huoneistossa harjoitettiin vapaaehtoisuuden perustuvaa yksilö- ja ryhmätyötä hoitoon hakeutuvien vapauttamiseksi päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä.

Kerhohuoneisto pidettiin avoinna kaikkina päivinä, myös sunnuntaisin klo 9—22 välisenä aikana. Aukioloaikana huoneistoon oli vapaa pääsy jokaisella hoitoa hakevalla, päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä kärsivällä henkilöllä.

Huoneisto oli PAVI-huoltotoimiston käytössä jokaisena arkipäivänä klo 13—16 ja tiistai-, torstai- ja perjantai-iltaisin klo 19—22. Tällöin huoneistossa oli valvojana PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijä, joka päiväsaikaan huolehti huoneistoon saapuvien

henkilöiden yksilöhoidosta ja iltaisin PAVI-toimiston ja Toukolan hoitokodin tarpeita palvelevasta ryhmätoiminnasta.

Huoneisto oli myös Helsingin AA-Kerhon käytössä kaikkina viikon päivinä. Huoltovirasto huolehti huoneiston vuokran, puhelin-kulujen ja sähkönkulutuksesta aiheutuvien kulujen maksamisesta ja Helsingin AA-Kerho puolestaan muiden kulujen suorittamisesta.

Kertomusvuoden aikana pidettiin kerholla 151 kokousta PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijän valvomana. Kokouksiin osallistuneiden lukumäärä oli keskim. 16 henkilöä kokousta kohti. Kerholla käyntien määrä oli 10 054 ja sosiaalityöntekijä suoritti 794 henkilökohtaista keskustelua apua hakemaan tulleiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien asioiden hoitamiseksi ja järjestämiseksi. Samalla hän järjesti asunnon 27 henkilölle ja välitti myös työpaikan usealle henkilölle.

Kerhotoiminnasta kertomusvuoden aikana saadut kokemukset olivat varsin myönteisiä, sillä kerhohuoneiston tultua tunnetuksi siellä kävijöiden määrä osoitti kuukausi kuukaudelta nousua. Tämä toimintamuoto liittyi tuloksellisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien kuntouttamiseen.

5. Toukolan hoitokoti

Toukolan hoitokoti, joka perustettiin v. 1963, jatkoi toimintaansa entiseen tapaan.

Hoitokodissa hoidettiin kertomusvuoden aikana 94 miestä. Vuoden aikana voitiin yli 500 pyrkijästä ottaa hoitokotiin vain 72 uutta asukasta. Hoitovuorokausien luku oli

7 969, joista itsemaksavien hoitovuorokausia 6 767 ja huoltolautakunnan maksamia 1 202. Bruttokustannukset asukasta ja hoitovuorokautta kohden olivat 10.45 mk ja nettokustannukset 4.57 mk.

19. Huoltovirasto

Menot ja tulot. Hoitokodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 83 262 mk.

Tulot	mk
Hoitomaksut:	
Itsemaksavat	35 820
Huoltolautakunta	6 466
Henkilökunnan ruokailu	1 708
Vuokrat	1 865
Valtion apu	1 000
Yhteensä	46 859

Nettomenot olivat 36 403 mk.

Hoitokodissa hoidettujen jakauma oli 31. 12. seuraava:

Kodista poistui kuntoutuneina	34
Järjestyssääntöjen rikkomisen takia poistettiin	27

Lyhytaikaisia asukkaita (»turisteja») ...	7
Sairaalaan toimitettiin	3
Vankilaan (sakoista)	1
Ville 1966 jäi hoitokotiin	22
Yhteensä	94

Hoitokodissa pidettiin kertomusvuoden aikana 104 ryhmäkokousta, joihin osallistui 2 771 henkilöä. Henkilökohtaisen keskustelun muodossa hoidettiin 787 asiaa. Useimmat hoitokodista poistuneet osallistuivat myöhemminkin ryhmätoimintaan eri AA-ryhmissä.

Mainittakoon vielä, että hoitokodin asukkaat maksoivat kuittien mukaan kodissa ollessaan perheiden elatusmaksuja 13 644 mk, sakkoja 2 986 mk ja muita velkoja 14 524 mk veronpidätysten lisäksi. Nämä luvut koskevat lähinnä hoitokodista kuntoutuneina poistuneita sekä vuoden päättyessä siellä olleita.

6. Sosiaalilääkärin toiminta

Sosiaalilääkärin päätehtävänä oli lakien edellyttämien lääkärintlausuntojen laatiminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä ja irtolaisista ja huolehtiminen tarvittaessa muistakin tutkimuksista ja lausunnoista sekä ensiavun luontoisen hoidon antaminen kiireellisissä tapauksissa em. henkilöille. Sosiaalilääkäri avusti myös huoltotoimistoja vaikeimpien huoltotapausten osalta.

Kertomusvuonna tutkittiin ja hoidettiin sosiaalilääkärin toimesta 1 493 (ed. v. 1 467)

huollettavaa. Näiden käyntikertojen lukumäärä oli 1 921 (1 971). Uusia huollettavia oli 551 (517).

Kirjoitettujen lääkärintlausuntojen ja todistusten luku oli 1 697, poliklinista ensiapua annettiin 541 kertaa, muihin poliklinikoihin, sairaaloihin yms. lähetettiin 112 huollettavaa. Sosiaalilääkäri antoi myös neuvontaa ja ohjausta huollettaville ja heidän omaisilleen.

7. Juopumuspidätykset

Juopumuspidätystilastoja Helsingissä asuvista henkilöistä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon taustaa valaisevat seuraavat tilastotiedot juopumuspidätyksistä.

Ns. juopumuspidätykskortiston mukaan pidätettiin kertomusvuonna 13 178 eri henkilöä, joista miehiä 12 464 ja naisia 714. Edelliseen vuoteen verraten oli pidätettyjä 262

henkilöä enemmän. Ensi kertaa pidätettyjä oli 3 710 ja syytteeeseen asetettiin 7 139 henkilöä. Pidätyskertoja oli kaikkiaan 38 211. Keskimääräinen pidätyskertojen luku henkilöä kohden vuodessa oli miesten osalta 2.94 ja naisten osalta 2.23. Eniten pidätyksiä sattui huhti-, vähiten tammikuussa.

Mainittakoon vielä, että kaikista juopu-

muspidätyskortistossa olevista oli rekisteröity päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä 5 699, lisäksi nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huollettuja 1 824 sekä irtolaisina 770.

Juopumuspidätykset jakautuivat pidätettyjen asuin- ja pidätyspaikan mukaan seuraavasti:

Pidätyksiä oli Helsingissä yhteensä 41 125,

joista 5 417 muualla asuvien pidätyksiä. Helsingiläisten pidätyksiä oli yhteensä 38 211, joista 2 503 tapahtui Helsingin ulkopuolella.

Yksityiskohtaisempia tietoja juopumuksesta pidätettyjen iästä, pidätyskertojen lukumäärästä sekä pidätyksien luvusta kunakin vuoden kuukautena on julkaistu eripainoksen taulukko-osastossa.

8. Kodinhoitotoiminta

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä tai yksinäisiä henkilöitä:

tammikuu	1 017	heinäkuu	731
helmikuu	1 060	elokuu	929
maaliskuu	1 099	syyskuu	1 129
huhtikuu	1 067	lokakuu	1 045
toukokuu	1 026	marraskuu	1 092
kesäkuu	985	joulukuu	1 017

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 4 042, joista vanhuksia 990. Toimistoon tehtiin 6 911 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi.

Kodinhoitoapua saaneiden perheissä suorittivat lautakunnan alaiset kodinhoitajat kaikkiaan 39 753 työpäivää ja kotiaavustajat 1 215 työpäivää. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yhteensä 74 058 mk.

9. Ammattiopintojen avustaminen, invalidihuolto, työhuolto, toipilasaraha, sotilasavustukset ja vanhusten asumistuki

Ammattiopintojen avustuksissa edellytettyä huoltoa sai kertomusvuonna 958 opiskelijaa. Heille valtion varoista maksettujen avustusten, apurahojen ja lainojen yhteinen määrä oli 206 660 mk. Lisäavustuksina suoritettiin kaupungin varoista 39 900 mk sellaisille helsinkiläisille opiskelijoille, joiden valtiolta saama avustus oli riittämätön tai jotka muusta syystä olivat erikoisen tuen tarpeessa opiskeluaikanaan.

Invalidihuoltoa sai kaikkiaan 835 invalidia. Lääkintähuoltona maksettiin 594 invalidille sairaalahoitoa jälkihoitoineen sekä tekojäseniä, tukisidoksia, invalidipyöriä, kuulolaitteita yms. apuvälineitä. Lääkintähuoltomeinojen kokonaismäärä oli 125 023 mk.

Koulutusmenoja maksettiin 43 invalidille ja huoltorahaa yhden koulutusta saavan invalidin perheelle yhteensä 20 631 mk. Työvälineiden ja raaka-aineiden hankintaan sekä

oman yrityksen perustamiseen sai taloudellista tukea 13 invalidia, joille maksettiin avustuksina ja lainoina yht. 7 771 mk.

Ehkäisevänä huoltona sai 20 sellaista invalidia, joilla ei ole ollut mahdollisuutta saada invalidihuoltoa, työ- ja apuvälineinä 854 markkaa.

Invalidirahan saajia oli kertomusvuoden lopussa 1 905, joista sokeita tai heikkonäköisiä oli 276.

Työhuoltoon varatusta määrärahasta maksettiin 44 invalidille yhteensä 5 011 mk avustuksena apuvälineiden hankintaan, koulutuksen yms. sekä kuudelle invalidille kunnallisena elinkeinoapuna työvälineiden hankintaan 2 038 mk. Kunnallisten invalidihuoltovarojen tilille palautettiin 200 mk.

Sokeiden asumistukea maksettiin kahdeksalle varattomalle tai vähävaraiselle sokealle yht. 7 426 mk.

19. Huoltovirasto

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 52 sotaorvolle kaikkiaan 30 175 mk.

Työhuoltotoimisto antoi kaikkiaan 3 830 lausuntoa tai esitystä.

Tuberkuloosi- ja reumapotilaille jaettavia toipilasrahoja varten talousarvioon merkitystä määrärahasta jaettiin 183 henkilölle yht. 49 465 mk. Tuberkuloositoipilaita oli 172 ja reumaatikkoja 11. Toipilasrahan suuruus oli 50—150 mk kuukaudessa tuloista riippuen. Marraskuun alusta tulivat voimaan uudet määräykset toipilasrahojen jaosta. Toipilasrahoja maksettiin tällöin varatto-

malle toipilaalle 210 mk kuukaudessa, ja vähävaraiselle 150 mk kuukaudessa ja tyydyttävässä taloudellisessa asemassa olevalle 75 mk kuukaudessa. Toipilasraha maksetaan enintään kuuden kuukauden ajalta.

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustuslain nojalla 706 tapauksessa kaikkiaan 580 523 mk.

Vanhusten asumistukea maksettiin 1 555 vanhukselle tai vanhuspariskunnalle. Asumistuen saajien ikäryhmät ja perhesuhteet ilmenevät eripainoksen taulukkoliitteestä. Asumistukea maksettiin yhteensä 545 836 mk.

10. Huoltolautakunnan työtuvat

Kertomusvuonna työtuissa työskenteli kahdeksan työryhmää. Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voitiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 110 ja työsuhteessa olevia 20. Työtupien puutyöosaston huoltosuhteessa olevat työntekijät työskentelivät Koskelan sairaskodin työhuoneissa.

Työtupien pääasiallisimpina töinä olivat tekstiilihankinnat kaupungin eri laitoksille. Näistä mainittakoon vähävaraisten kansakoululaisten vaatteiden, sairaaloiden ja muiden huoltolaitosten vuode- ym. vaatteiden, huoltolautakunnan avunsaajien pitovaatteiden valmistaminen sekä verhotyöt kaupungin laitoksille. Jalkineiden jakelu huoltolautakunnan avunsaajille ja vähävaraisille kansakoulun oppilaille samoin kuin näiden kien korjaus oli niinkään työtupien tehtävänä.

Huoltosuhteessa olevien työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan, 89, joulukuussa ja pienimmillään, 80, syyskuussa. Kaikkien työntekijäin keskim. luku kuukausittain oli 101. Työpäiviä oli koko vuonna 26 272, niistä huoltosuhteessa olevien 20 854, työsopimussuhteessa olevien 5 418. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin keskim. päiväansio oli 18.01 mk ja huollettavien keskim.

päiväpalkkio 4.44 mk. Viimeksi mainitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä tai sen korvauksena 2.20 mk työpäivältä, ruokavaliion tarpeessa olevat lisäksi 80 penniä ns. dieettillisää ruokailupäivältä.

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mukaan olivat 1 400 698 mk ja bruttotulot 1 356 953 mk, joten nettomenoiksi kameralaisen kirjanpidon mukaan jäi 43 745 mk.

Ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä. Sen avulla voitiin joukko kaupungin vakinaisia asukkaita estää joutumasta suoranaisten huoltoavun varaan. Suurimmalle osalle em. työntekijöistä työtuvat merkitsi suojatyöpaikkaa, mutta usealle se oli myös työhönvalmennus- tai kokeilupaiikka.

Vanhusten askarrutustoiminta. Kertomusvuonna teetetyt työt olivat pääasiallisesti erilaisia tekstiilitöitä. Vuoden alussa oli askartelutyössä mukana 101 ja lopussa 100 vanhusta; askartelusta poistui vuoden aikana 29 ja uusia tuli 28.

Kotikäyntejä tehtiin vuoden aikana 2 515 ja vanhusten käyntejä työtupien askarrutuskeskuksessa oli 670. Askartelurahoja maksettiin vanhuksille yhteensä 17 995 mk ja askartelutuotteita myytiin 34 630 mk:n arvosta. Pääasiallinen myynti tapahtui työtupien myy-

mälästä. Suurin sellaisen yksinään asuvan vanhuksen, joka vuoden kaikkina kuukausina oli mukana askarrutustyössä, kertomusvuoden aikana saama askartelurahamäärä oli 914 mk ja pienin 92.80 mk.

Kertomusvuoden lopussa askartelutyössä mukana olleitten vanhusten keski-ikä oli n. 70 vuotta, vanhin oli 95-vuotias.

Lopuksi on mainittava, että työtuissa työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaisiin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

Huoltotoimen kustannukset

1. Tulot ja menot

Huoltolautakunnan bruttomenot¹⁾ nousivat kaikkiaan 52 764 987 mk:aan. Kun tästä vähennetään eräille sosiaalista toimintaa harjoittaville yhdistyksille ja laitoksille jaetut avustukset 1 080 904 mk sekä huoltolautakunnan käyttövaroista erinäisiin hankintoihin, avustuksiin ym. suoritettut erät 44 886 mk, jäi varsinaiseen huoltotoimintaan käytetyksi 51 639 197 mk.

Kun tästä vähennetään tulot 12 864 220

mk, jää jäljelle 38 774 977 mk, mikä osoittaa huoltolautakunnan varsinaisesta huoltotoiminnasta kaupungille aiheutuneet todelliset nettomenot.

Edellisestä vuodesta ne nousivat 4 979 066 mk. Näiden nettomenojen suuruus oli asukasta kohden n. 77.40 mk.

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioitujen ja todellisten tulojen ja menojen jakautumisen eri ryhmiin.

¹⁾ Kansaneläkelaitokselle suoritettavia tukiosakustannuksia lukuun ottamatta.

19. Huoltovirasto

Tulot	Arvioidut tulot talousarvion mu- kaan	Todelliset tu- lot tilien mu- kaan
	m a r k k a a	
Korvaukset annetusta huollosta	8 104 500	8 543 641 ¹⁾
Koskelan sairaskoti:		
Poliklinikkatulot	20 000	38 751
Ateriamaksut	255 000	275 365
Luontoisedut	17 000	13 070
Vuokrat	282 000	292 918
Muut tulot	33 000	140 081
Kustaankartanon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	70 000	74 695
Luontoisedut	6 000	2 945
Vuokrat	113 678	107 579
Muut tulot	54 000	77 562
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen:		
Ateriamaksut	62 720	54 624
Luontoisedut	7 900	8105
Vuokrat	58 022	55 440
Muut tulot	14 600	32 198
Vanhusten asuintalot	—	400
Toukolan hoitokoti	44 394	46 860
Tervalammen työlaitos ja maatila		
Työlaitoksen tulot	244 930	249 008
Korvaukset valtiolta	96 000	151 252
Maatilan tulot	554 200	609 786
Työtuvat	900 000	1 356 953
Valtionapu kodinhoitotoiminnasta	400 000	583 764
Kodinhoitomaksut	60 000	74 058
Muut tulot	72 810	75 165
Yhteensä	11 470 754	12 864 220
Menot	Määrärahat talousarvion mukaan	Todelliset menot tilien mukaan
	m a r k k a a	
Huoltolautakunta ja huoltovirasto	6 257 629	6 607 312
Huoltoapu:		
Lääkintäkustannukset	1 250 000	1 095 566
Hautauskustannukset	50 000	93 332
Muu huoltoapu	10 450 000	10 619 542
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	45 000	38 159
Irtolaishuolto	1 000	421
Työhuolto	80 000	46 749
Vanhusten kodinhoito	47 000	36 098
Sokeiden asumistuki	12 000	7 894
Vähävaraisten äitien lomamatka-avustukset	1 500	600
Vanhusten asumistuki	855 000	545 836
Toipilarahat	100 000	49 465
Työtuvat	1 452 163	1 400 699
Koskelan sairaskoti	14 825 491	15 451 641
Kustaankartanon vanhainkoti	5 320 607	5 126 684
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	2 754 703	2 866 503
Riistavuoren vanhainkoti	10 000	187 384
Vanhusten asuintalot	—	17 857
Toukolan hoitokoti	91 240	83 262
Tervalammen työlaitos	728 094	715 248
Tervalammen maatila	675 933	640 331
Hoito sairaaloissa	2 585 200	2 401 914
Hoito muissa laitoksissa	3 400 000	3 606 700
Avustukset yksityisille laitoksille ja järjestöille	1 102 170	1 080 904
Huoltolautakunnan käyttövarat	1 272 000	44 886
Yhteensä	53 366 730	52 764 987
Kansaneläkkeiden tukiosien kunnanosuudet	9 000 000	9 602 562
Kaikkiaan	62 366 730	62 367 549

¹⁾ Tästä on Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhaiokodissa ns. itsemaksavien ja yksityis-
paikoilla olleiden maksuja 979 280 mk.

2. Huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin kertomusvuonna korvauksia annetusta huollosta 10 498 981 mk, josta 7 564 360 mk huoltolautakunnan ja 2 934 621 mk lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Perimistyö jakautui seuraavasti:

	Korvaus huoltolautakunnan antamasta huollosta, mk	Korvaus lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta, mk	Yhteensä mk
Valtiolta perityt ¹⁾	1 633 705	1 585 365	3 219 070
Toisilta kunnilta perityt	11 332	30 642	41 974
Yksityisiltä perityt	5 919 323	1 318 614	7 237 937
Yhteensä	7 564 360	2 934 621	10 498 981

Pääosa yksityisiltä perityistä korvauksista kertyi kansaneläkkeistä.

Yksityisiltä perittyihin korvauksiin sisältyvät huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta 66 mieheltä ja 12 naiselta työlaitoksessa suoritetun työn muodossa saadut korvaukset. Täten saadun työkorvauksen määrä oli kertomusvuonna yhteensä 14 821 mk.

Edellä mainittujen korvausten lisäksi suoritettiin Koskelan sairaskodissa ja Kustaan-kartanon vanhainkodissa hoidetut ns. itsemaksavat potilaat hoidon korvauksena 898 008 mk ja yksityispaikoilla olleet 81 272 mk.

3. Kassa- ja tiliosasto

Kassa- ja tiliosasto vastasi huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan ja näiden alaisten laitosten rahaliikenne- ja kirjanpito-tehtävistä. Kirjanpitotilien lukumäärä oli vuoden lopussa 1 639. Palkkakortteja pidettiin huoltoviraston, lastensuojeluviraston ja Toukolan hoitokodin henkilökunnasta eli yht.

Kodinhoidosta saadut tulot ja Tervalammen työlaitoksen osalta valtiolta saadut korvaukset sekä poliklinikkatulot ilmenevät tili-erittelystä. Tässä kohdassa mainittuja tuloja ei ole otettu huomioon annetusta huollosta perittyjä korvauksia laskettaessa.

Lisäksi saatiin valtiolta sotilasavustusta-pauksista korvausta ennakkona 600 000 mk. Tämä summa ei esiinny huoltolautakunnan tulo- ja menoarviossa.

Asiamiesosasto esitti toisiin kuntiin kohdistuvia korvausvaatimuksia kaikkiaan 656 avunsaajapäähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 374 oli huoltolautakunnan ja 282 lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Toisilta kunnilta saapui korvausvaatimuksia 259 päähenkilölle annetusta huollosta. Valtiolta haetuista korvauksista oli 6 134 huoltoapua tai lastensuojeluhoitoa tai molempia koskevia, 123 sotasiirtolaihoitoa ja 42 vähävaraisten äitien lomamatkakustannuksia koskevia hakemuksia. Näiden lisäksi tehtiin valtiolle tilitys 743 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnetystä sotilasavustuksesta. PAVI-lain 35 §:n 1 momentissa mainittuja tapauksia oli 536. Yksityisiin avunsaajiin kohdistuvia velkomistapauksia oli vuoden lopulla 23 283. Huollettavien eläkkeitä oli hoidettavana vuoden lopussa 6 495. Holhouskortistossa oli kertomusvuoden lopussa 1 645 henkilöä. Eläkkeistä annettiin laitoshoidossa oleville käyttövaroja 1 280 663 mk ja eläkkeitä välitettiin 1 354 893 mk.

1 080 palkansaajasta. Muut laitokset hoitivat palkkakortistonsa itsenäisesti.

Pääkassan kuukausittainen kassavaihto ajalla 1.1—17.5. oli keskimäärin 4.4 mmk, josta määrästä n. 1/3 suoritettiin shekkeinä; kassatoiminta siirtyi 18.5. rahatoimiston hoitoon.

¹⁾ Summan sisältyy kertomusvuonna valtiolta huoltoapulain 5 luvun säännösten nojalla saatu korvaus.

19. Huoltovirasto

Postisiirtotilin kuukauden vaihto vuoden aikana oli n. 2.2 mmk.

Huostaanotettuja pankkikirjoja oli vuoden päättyessä kaikkiaan 3 192 kpl, vuoden lisäyksen ollessa 797 kpl. Pankkitalletusten yhteismäärä oli 4 185 651 mk. Muu osa huos-

taanotetusta arvo-omaisuudesta koostui pääasiassa arvoesineistä, saamamieskirjoista, osakkeista ja obligaatioista.

Kassa- ja tiliosaston toiminta siirtyi 1.1.1966 lukien kokonaisuudessaan rahatoimiston Kallion osaston hoitoon.

20. Lastensuojeluvirasto

Yleistä

Lastensuojelutoimeen vaikuttavan lainsäädännön kehityksestä voidaan todeta, että valtion komitea, jonka tuli laatia kiireellisesti ehdotus sosiaalihuollon hallinto-organisaation tarkistamisesta, jätti ehdotuksensa valtioneuvostolle vasta syksyllä 1965. Kun hallintolakia ehdotettiin perusteiltaan huomattavasti muutettavaksi, kaupunginhallituksen 8.10. 1964 asettaman sosiaaliorganisaatiokomitean työ toistaiseksi pysähtyi. Myös sosiaalihuollon aineellisen lainsäädännön uusiminen oli edelleen kesken valtion huoltoapulakikomiteassa ja lastensuojelulakikomiteassa. Ratkaisut näiltä lastensuojelutoimintakin olennaisesti koskevilta lainsäädännön osilta siirtyivät myöhempään ajankohtaan.

Sen sijaan 23.7.1965 annetulla lailla lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa muutettiin huomattavasti ao. voimassa olevaa lainsäädäntöä 1.10. lukien. Käytännössä lain muutos merkitsi lastensuojeluviraston elatusaputoimistossa jo kertomusvuonna työlaitostapausten huomattavaa vähentymistä, vaikka toisaalta lainmuutoksesta johtuneet toimenpiteet aiheuttivatkin tilapäisesti lisääntyvää painetta toimistossa.

Kertomusvuoden toimintaa kuvaavat tilastot kertovat lastensuojelutapausten hiljaisesta noususta, mutta viittaavat samalla huostaanottotapausten kasvun pysähtymiseen. Niinpä voidaan panna merkille, että turvat-

tomuuden perusteella huostaanotettuja, mikä ryhmä muodosti ylivoimaisesti suurimman osan lastensuojeluviraston tapauksista, oli kertomusvuoden lopussa huomattavasti vähemmän kuin edellisen vuoden päättyessä. Alaikäisten lukumäärän kasvusta huolimatta tällaista kehitystä on avohuollon työmuotojen lisääntyessä odotettukin, mutta ennenaikaista on päätellä, jatkuuko kehitys yhtä myönteiseen suuntaan. Ilmiö saattoi osaksi johtua myös siitä, että huostaanottoon on eräissä tapauksissa jouduttu suhtautumaan entistä kriittisemmin yksinomaan sen vuoksi, että tarkoituksenmukaisia sijoitusmahdollisuuksia ei ollut riittävästi tarjolla. Edelleen voidaan todeta, että suojelukasvatustapausten lisääntymistä oli havaittavissa, mitä osoitti mm. ensihuoltotapausten voimakas kasvu.

Elatusavun ennakosta annetun lain täytäntöönpano alkoi v. 1964 ja jatkui kertomusvuonna. Ennakkoa saaneiden lasten lukumäärä lähenteli tällöin 4 000 ja myönnettyjen ennakkojen määrä vuosittain 1.2 mmk. Todettakoon, ettei kaupunki kertomusvuoden loppuun mennessä saanut toistuneista anomuksista huolimatta valtiolta etumaksua v. 1964—1965 suorittamistaan ennakoista eikä myöskään v:n 1964 tilitykseen perustuvaa loppullista korvausta.

Kertomusvuoden alussa avattiin uutena

lastensuojelutoimen laitoksena Kallion viras-
totalossa lastensuojeluviraston huonetiloihin
liittyvänä lastensuojeluviraston Tutkinta-
asema -niminen erityislaitos niiden sosiaali-
ministeriön kiertokirjeessä 28.3.1945 mainit-

tujen lasten ja nuorten tilapäistä sijoitusta
varten, jotka nuorina rikoksentekijöinä tai
suoje-lukasvatuksellisista syistä lautakunnan
huostaanotettuina tai tutkittavina olivat
erityisen valvonnan tarpeessa.

I. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja laitosten johtokuntien kokoonpanossa tapahtuneiden muutosten osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Lastensuojelulautakunnan kokoukset sekä tärkeimmät päätökset, esitykset ja lausunnot, ks. Helsingin kaupungin kunnallishal-
linto.

Komiteat. Kertomusvuonna jatkoivat toimintaansa seuraavat komiteat:

lisääntyneen nuorisorikollisuuden ja siihen liittyvien sopeutumishäiriöiden ennakolta ehkäisemistä samoin kuin alaikäisten lainrikkojien huollon ja erityiskasvatuksen tarkistamista sekä näitä kysymyksiä käsittelevien viranomaisten yhteistyön kehittämistä ja tehostamista tutkimaan 5.3.1964 asetettu ko-

mitea, jonka sihteerinä toimi kertomusvuonna valt.maist. Maija Kario sekä

sosiaalihuollon hallinnossa mahdollisesti tarpeellisia muutoksia ja sosiaaliohjesäännön tarkistamista ja uusimista selvittelemään 8.10.1964 asetettu komitea.

Lisäksi valtioneuvoston asettamaan lastensuojelulakikomiteaan kuului edelleen jäsenenä lastensuojelun toim.joht. Arvi Heiskanen ja koulukotikomiteaan nuorisonhuolt. Kaarlo Helasvuo.

Lastensuojelutoimen toimialaan kuuluvan perimistöiminnan uudelleen järjestelyä varten 27.6.1963 asetettu komitea jätti kertomusvuoden aikana mietintönsä kaupungin hallitukselle.

II. Lastensuojelusvirasto

Toimistot, ks. kunnalliskalenteri.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti yhteinen huoltotoimen kassa- ja tiliosasto sekä asia-
miesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 385 vakinaista ja 87 tilapäistä viranhaltijaa sekä 144 työsopimuksin palkattua eli yhteensä 616 henkilöä. Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 115 vakinaista ja 27 tilapäistä sekä 9 työsuhhteessa eli yhteensä 151 ja loput laitosten palveluksessa.

Henkilökunnan jatkokoulutus. Lastensuojelutoimen koulutustoiminta noudatti kahta linjaa. Osa koulutuksesta tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta ja vain lastensuojelutoimen henkilökuntaa koskevana. Kaupunki myönsi koti- ja ulkomaisia opintomatkoja, kokouksia ja kursseja varten lautakunnan jäsenille ja henkilökunnalle apurahoja.

III. Toiminta kertomusvuoden aikana

Hallinnollinen toimisto

Hallinnollinen toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja, sihteeri ja talouspäällikkö suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 3 781 (ed. v. 3 717) saapunutta kirjelmää. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 217 (172) pykälää.

Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 2 857 (2 825) alaikäistä koskevaa ilmoitusta ja virka-avunpyyntöä. Tällöin ei laskettu mukaan toimiston kirjoissa olevia kasvattilapsia, valvonnassa olevia avioliiton ulkopuolella syntyneitä eikä kesäksi maalle toimitettavia lapsia, joita selostetaan toisessa kohtaa kertomuksessa. Kotimaassa ottolapsiksi luovutetut lapset selviävät seuraavasta:

	0-1 v	2-6 v	7 v —	Yhteensä
Poikia	26	22	8	56
Tyttöjä	16	26	16	58
	42	48	24	114
Näistä au-lapsia	27	35	5	67

Yllämainituista 22 lasta adoptoitiin Pelastakaa Lapset -yhdistyksen välityksellä. 14

adoptiota oli aviopuolisoiden keskeisiä. 6 lasta adoptoitiin Ruotsiin.

Asumus- ja avioeroasioissa annettiin holhoyslautakunnalle lastenhuoltotoimiston puolesta 124 lapsen huollon järjestelyä koskevaa lausuntoa.

Lasten hoidon korvausasioissa tehtiin lastenhuoltojaostossa 29 päätöstä korvausvelvollisen toimittamiseksi työlaitokseen.

Huostaanotetut lapset. Lastenhuoltotoimiston luetteloissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 4 046 (3 977) turvatonta, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista 2 168 (2 032) oli sijoitettu perheisiin ja 1 126 (1 092) vieraisiin lastenkoteihin. Kertomusvuoden aikana otettiin huostaan 994 (974) ja poistettiin 1 171 (925) lasta, joten toimiston luetteloihin v:een 1966 jäi 2 875 (3 052) lasta.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 220 (154) lasta 6 517 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoidtoa saaneita oli 10 lasta ja näillä 672 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 14 (22) lasta.

Vajaakykyisiä tai poikkeavia lapsia oli eri laitoksissa vuoden päättyessä 373 (429) ja perhehoidossa 99 (97). Näiden hoitoa suunniteltaessa pyydettiin psykiatrin tai psykologin lausunnot joko viraston sosiaalilääkärin toimistosta, kaupungin kasvatusneuvoloista tai psykiatrisis'a sairaaloista.

Poikkeavien lasten lukumäärä ja sijoituspaikat selviävät seuraavasta taulukosta ¹⁾:

Sijoituspaikka	Lapsia										Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1964		Uusia		Yhteensä	Eronneita		Jäljellä v:een 1966		Kaikkiaan	Keskim. hoidokkia kohden	
	P	T	P	T		P	T	P	T			
Kaatumatautisten huoltolaitokset	6	1	1	—	8	1	1	7	1	2 682	335.3	
Erityislastenkodit	38	33	4	—	75	3	8	39	30	24 465	326.2	
Sairaalat	8	5	4	—	17	2	2	6	1	2 151	126.5	
Tavalliset lastenkodit ja nuorisokodit	206	120	32	14	372	55	22	183	106	111 777	300.5	
Perhehoito Helsingissä	6	9	—	1	16	1	—	7	9	5 405	337.8	
Perhehoito muualla	52	29	2	3	86	4	3	51	32	29 932	348.0	
Yhteensä	316	197	43	18	574	66	36	293	179	176 412	307.3	

¹⁾ Jos lapsi on ollut useammassa sijoituspaikassa, eronneet ja seuraavaan vuoteen jääneet eivät täsmää ryhmittäin, koska lapsi on merkitty sen sijoituspaikan ryhmään, jonne hän on jäänyt seuraavaan vuoteen ja kaikki huoltopäivät on laskettu mainitun ryhmän hyväksi.

20. Lastensuojelu

Edellä olevassa taulukossa olevista lapsista oli huostaanotettuja, syvästi vajaamielisiä 183 (181), heikkomielisiä 159 (174) ja muuten poikkeavia 232 (257).

Kaupungin omiin laitoksiin sijoitetuista lapsista oli 142 (142) syvästi vajaamielisiä, 89 (93) heikkomielisiä ja 148 (131) muuten poikkeavia. Vajaamielisten sijoitus selviää luvun viimeisestä taulukosta.

Yksityisopetusta annettiin 7:lle laitoshoi-

toon sijoitetulle ja yhdelle perhehoitoon sijoitetulle lapselle, josta kustannukset olivat 2 524 mk. Yksityistä psykoterapiaa annettiin 10:lle laitoshuollossa olevalle ja 3:lle avo- huollossa olevalle lapselle, josta kustannukset nousivat 10 120 mk:aan.

Hoidokkien sijoitus laitoshoitoon. Hoidokkien vaihtuminen kaupungin laitoksissa selviää seuraavasta asetelmasta:

	Sofianlehdon vastaanottokoti			Kulttorpan lastenkoti	Malmiin lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Oppilaaskoti Toivola	Hyvösen lastenkoti	Päivölan lastenkoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Vastaanottokoti Lemmälä	Kallion nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Keskehtuvan nuorisokoti	Taivallahden nuorisokoti	Töölön nuorisokoti	Metsätunturin hoitokoti	Naulakallion vastaanottokoti	Outarön vastaanottokoti	Tutkinta- asema	Yhteensä	
	Osasto																					
	A	B	C																			
V:ltä 1964 hoitoon jääneitä	114	28	42	27	42	31	83	32	20	10	—	23	14	11	13	12	14	—	—	—	—	516
V. 1965 hoitoon otettuja	230	265	146	7	9	2	16	7	3	24	—	14	9	13	8	8	7	—	1	4	—	773
Yhteensä	344	293	188	34	51	33	99	39	23	34	—	37	23	24	21	20	21	—	1	4	—	1 289
Näistä:																						
a) Edelleen toimiston hoidossa olleen sijoitetiin:																						
perhehoitoon	9	16	11	—	3	—	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	44
toiseen lastenkotiin	100	93	74	—	7	3	3	2	—	3	—	4	1	1	—	—	2	—	—	—	2	295
sairaalaan	3	2	6	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	15
b) Toimiston hoidosta luovutettiin:																						
vanhempien hoitoon	105	160	52	5	2	1	5	2	—	15	—	4	—	2	2	1	5	—	—	—	2	363
toiseen maksuttomaan hoitopaikkaan	3	2	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
toisen kunnan hoitoon	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
muihin lastenhoitolaitoksiin	—	—	4	1	—	1	—	1	2	—	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	14
kuoli	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
poistettu muista syistä	3	—	—	2	—	15	4	—	1	1	—	2	9	6	5	6	—	—	—	—	—	54
Poistettuja yhteensä	229	273	148	8	12	20	16	6	3	22	—	14	11	9	8	9	8	—	1	4	—	801
V:een 1966 jääneitä	115	20	40	26	39	13	83	33	20	12	—	23	12	15	13	11	13	—	—	—	—	488

Laitoksiin ja perhehoitoon sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. Kertomusvuonna hoitoon otettujen ryhmään

voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana oli useammassa hoitopaikassa. Näin oli asianlaita maaseudulle lai-

toshoittoon sijoitettuun 47 lapseen, Helsinkiin laitoshoittoon sijoitettuun 29 lapseen sekä Helsinkiin perhehoitoon sijoitettuun 13 lap-

seen ja maaseudulle perhehoitoon sijoitettuun 57 lapseen nähden.

	Laitoksiin sijoitettuja lapsia		Perhehoitoon sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseudulle	Helsinkiin	Maaseudulle	
V:lta 1964 hoitoon jääneitä	270	359	317	1 369	2 315
V. 1965 hoitoon otettuja	295	202	108	374	979
Yhteensä	565	561	425	1 743	3 294
Näistä:					
a) edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	10	13	20	15	58
» kunnan lastenkotiin	21	29	12	61	123
» yksityiseen lastenkotiin	83	78	6	37	204
» sairaalaan	4	6	1	3	14
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin suojelukasvatustoimiston huoltoon	2	1	1	—	4
luovutettiin vanhempiensa hoitoon	148	82	23	140	393
» toisen kunnan huoltoon	—	1	2	—	3
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin perhehoitoon ..	20	8	21	41	90
poistettiin työkykyisenä	13	10	33	34	90
» muista syistä	—	8	1	1	10
kuoli	—	—	—	2	2
Poistettuja yhteensä	301	236	120	334	991
V:een 1966 jääneitä	264	325	305	1 409	2 303

Perhehoitoon annettuja lapsia sijoitettiin mahdollisuuksien mukaan sukulaisten luo. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueille asettamien paikallisasiamiesten ja sosiaalilautakuntien sekä terveydenhoitoviranomaisten välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin perhehoitoon sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston huoltotarkastajat ja lastenneuvoloiden terveysisaret; maaseudulla tämän tehtävän suorittivat ao. sosiaalilautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myös lastensuojeluviraston tarkastajat suorittivat tarkastuskäyntejä maaseudulla. Kullakin maaseutukotien tarkastajalla oli oma tarkastusalueensa.

Kaikki kouluikäiset normaalikykyiset lapset kävivät kansakoulua, joista vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan.

Maaseudulle perhehoitoon sijoitettujen las-

ten lukumäärä oli vuoden alussa 1 369 (1 338). Näistä poistettiin 334 (261) ja uusia sijoitettiin 374 (292), joten vuoden päättyessä lukumäärä oli 1 409 (1 369).

Lautakunnalla oli palkattuja asiamiehiä Espoossa, Hattulassa, Helsingin mlk:ssa, Honkajoella, Humppilassa, Hyvinkäällä, Iitissä, Ikaalisissa, Jalasjärvellä, Janakkalassa, Jokioisissa, Kemiössä, Kiikalassa, Kirkkonummella, Koskella Hl, Koskella Tl, Kärkölässä, Lammilla, Lohjalla, Lopella, Marttilassa, Mäntsälässä, Nastolassa, Nummella, Nurmijärvellä, Orimattilassa, Perttelissä, Pohjassa, Pornaisissa, Pusulassa, Sammatissa, Sipoossa, Siuntiossa, Somerolla, Suomensjärvellä, Tammelassa, Tuusulassa, Valkealassa, Vihdissä ja Viljakkalassa.

Hoitomaksut perhehoitoon sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatustarpeiden suuruudesta ym. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 30 mk:sta 180 mk:aan kuukaudessa keskimää-

20. Lastensuojelu

räisen hoitomaksun ollessa n. 100 mk/kk. Laitosten hoitomaksut olivat 4—25 mk hoitovuorokaudelta. Lisäksi on otettava huomioon vieraiden kuntien velkomat kansakoulukustannukset sekä sairaanhoito- ja matkakustannukset kuin myös myönnettyt vaate- ym. avustukset.

Au-lasten valvonta. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta vastasi lastenhuoltotoimisto. Kertomusvuoden aikana oli 2 336 (2 532) au-lasta toimiston valvonnassa.

Kasvatillapset. Kasvatillasten valvonta ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	Poikia			Tyttöjä			Kaikkiaan
	0—6 v	7—15 v	Yhteensä	0—6 v	7—15 v	Yhteensä	
Jäljellä v:lta 1964	262	100	362	276	110	386	748
V. 1965 valvontaan tulleita	96	14	110	120	22	142	252
Yhteensä	358	114	472	396	132	528	1 000
Poistettuja v. 1965	82	32	114	82	34	116	230
V:een 1966 jääneitä	276	82	358	314	98	412	770
Näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä	200	29	229	205	40	245	474

Lastensuojeluviraston huoltotarkastajat huolehtivat valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään. Lisäksi valvottiin vieraan kunnan huostassa olevia lapsia, joista vuoden vaihteessa jäi valvontaan 12 aviolasta ja 10 au-lasta.

Jälkivalvonta ja nuoret kotiapulaiset. Perheisiin sijoitetut lapset eivät yleensä kaivanneet jälkivalvontaa. Eräät maalta kaupunkiin siirtyneet 16 v täyttäneet lapset joutuivat toi-

miston valvottavaksi, samoin eräät poikkeavat tai omaisten tukea vailla olevat, laitoksista poistetut alaikäiset. Nuorisokodeista poistuneista itsenäisesti asumaan siirtyneistä määrättiin nuorisokotien a.o. kuraattorin valvontaan 11 poikaa ja 4 tyttöä¹⁾. Nuorista kotiapulaisista annetun lain nojalla toimiston oli valvottava nuoria kotiapulaisia. Jälkivalvonta ja nuorten kotiapulaisten valvonta selviävät seuraavasta asetelmasta:

	Jälkivalvonnassa olleet			Nuoret kotiapulaiset	Kaikkiaan
	Tytöt	Pojat	Yhteensä		
Jäljellä v:lta 1964	26	32	58	15	73
V. 1965 valvontaan tulleita	15	7	22	8	30
Yhteensä	41	39	80	23	103
Poistettuja v. 1965	13	13	26	13	39
Jäljellä v:een 1966	28	26	54	10	64

Lasten kesävirkestystoiminta. Vähävaraisten perheiden lasten kesävirkestykseen varatusta 165 000 mk:n määrärahasta käytettiin 6 075 (7 493) mk matkalippujen hankkimiseen 405 (365):lle 15 v nuoremmalle lapselle ja heidän saattajalleen. Sellaisia lapsia varten,

joiden vanhemmilla ei ollut mahdollisuuksia kesänviettopaikan hankkimiseen maaseudun sukulaistaloista tai maksullisista lomakodeista, järjestettiin kesävirkestystoiminnan puitteissa n. 3 kk:n oleskelu joko maalaistaloissa tai kesäsiirtoloissa ja leireillä. Tästä edusta

¹⁾ Vuoden päättyessä oli kuraattorin valvonnassa omassa asunnossa asuvia nuoria 17.

pääsi osalliseksi 952 (931) lasta, joista 751 (736) sijoitettiin maaseudun perheisiin ja 201 (195) kesäsiirtoloihin ja leireille. Lasten ikäryhmyksestä mainittakoon, että kesälasten joukossa oli 3-vuotiaita 9, 4—5-vuotiaita oli 140, 6—7-vuotiaiden ryhmään kuului 247, 8—13-vuotiaita oli 499 ja 14-vuotiaita 57.

Sijoituspaikkoina käytetyistä maalaiskohteista oli sitä ennen hankittu asiamiehen tai paikallisen sosiaalilautakunnan lausunto lastenhuoltotoimiston huolehtiessa hoitomaksujen suorituksesta ja kotien valvonnasta. Kustannukset perhesijoitusten osalta kohosivat 122 269 (112 714) mk:aan sekä siirtola- ja leirisijoitusten osalta 35 171 (29 746) mk:aan eli yhteensä 157 440 (142 460) mk:aan. Mainittujen 952 lapsen joukkoon sisältyi 102 (83) laitos- ja perhehoidossa olevaa lasta, jotka tällä tavalla pääsivät kesävirikistyksestä osallisiksi. Tilapäisesti jouduttiin kesäajaksi ottamaan häätöjen, äidin sairauden ym. syiden takia 45 (53) lasta. Sijoitetuista lapsista suoritettiin 525 (502) lapsen hoitomaksut koko-

naan ja 198 (189) lapsen kohdalla osittain kesävirikistysmäärärahasta, vanhempien maksaessa itse hoitokulut vain 65 (92) lapsesta. Ilmainen kesävirikistyspaikka saatiin 4 (6) lapselle, lahjavarjoilla 5 lapselle ja huoltovirasto maksoi 8 (6) lapsen hoitokulut. Ennen lasten kesäkoteihin lähtöä suoritettiin entiseen tapaan tarpeelliset terveystarkastukset.

Maaseudun kesäkoteihin ja siirtoloihin sekä leireille lähetetyistä lapsista oli tyttöjä 455 (443) ja poikia 497 (488). Näistä oli 113 (111) au-lasta, avio- ja asumuserolapsia oli 334 (329) ja muutoin erillään asuvien vanhempien lapsia 36 (33). Puoliorpoja oli 85 (91) ja suurperheiden lapsia 223 (203). Huoltoapua saavien perheiden lapsia oli 280 (262). Näihin lukuihin eivät sisälly jo ennestään huostassa olleet lapset.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös 43 yksityisen järjestön kesävirikistystoimintaa. Tämän toiminnan tukemiseksi kaupunki oli varannut 120 000 mk:n suuruisen avustusrahan.

Suojeluvalkonta.

	Poikia			Tyttöjä			Yhteensä
	0—1 v	2—6 v	7—15 v	0—1 v	2—6 v	7—15 v	
Jäljellä v:ltä 1964	6	36	66	10	43	55	216
V. 1965 valvontaan tulleita	—	13	27	1	10	18	69
Yhteensä	6	49	93	11	53	73	285
Syyt valvontaan tulleista:							
Vanhemmissa	—	12	22	—	10	16	60
Lapsissa	—	1	5	1	—	2	9
Yhteensä	—	13	27	1	10	18	69
Poistettuja v. 1965	—	4	18	1	13	21	57
Syyt:							
Muutti toiselle paikkakunnalle tai valvonnan määräaika päättyi	—	—	3	—	—	3	6
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	—	1	4	—	3	1	9
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin lastenhuoltolaitokseen tai yksityiskotiin ...	—	3	8	1	10	14	36
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	—	—	3	—	—	3	6
Yhteensä	—	4	18	1	13	21	57
V:een 1966 jääneitä	6	45	75	10	40	52	228
Yhteensä	6	49	93	11	53	73	285

Vajaamielishuolto. Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 528 vajaamielisiä koskevaa ilmoitusta ja toimenpidepyyntöä. Tapaukset jakautuivat ilmoituksen pääasiallisen syyn perusteella seuraavasti:

Vajaamielisyyden toteamisia ja vajaamieliseluetteluun merkitsemistä tarkoittavia	89
Sijoituspyyntöjä	20
Vajaamielisten tai heidän omaistensa olosuhteiden tarkistamisia	143
Pyyntöjä toimenpiteisiin ryhtymiseksi sterilisaatioesitystä, holhoukseen asettamista, oppi- tai asevelvollisuudesta vapauttamista, työkyvyttömyyseläkkeen anomista, lääkahoitoa yms. varten	213
Lausuntoja asuntoanomusasioissa	6
Hoitopaikan vaihtumisesta aiheutuneita toimenpiteitä	29
Muita	28
Yhteensä	528

Ilmoitetun tapauksen tutkiminen johti yleensä useampaan kuin ilmoitettaessa pyydettyyn toimenpiteeseen ryhtymiseen, esim. vajaamielisyyden selvittämiseksi suoritettu tutkimus päivähuolto- tai laitossijoitukseen, lääkehoidon aloittamiseen, erityislapsilisä- tai muun lausunnon antamiseen tms. Pysyvästi huollossa olevien kohdalla suoritettuja toimenpiteitä ei toisaalta ole rekisteröity tässä yhteydessä. Siten esim. vajaamielisvalvonnassa tai laitoshoidossa olevan kohdalla suoritettiin erilaisia tutkimuksia, annettiin lausuntoja eri viranomaisille, ryhdyttiin sijoitukseen jne. merkitsemättä näitä toimenpiteitä erillisinä.

Avohuolto. Vajaamieliseluetteluun oli kertomusvuoden alussa merkitty 1 151 ja lopussa 1 182 vajaamielistä henkilöä. Näistä 488 oli hoidettavana omassa kodissaan, 20 sijaiskodissa ja loput erilaisessa laitoshoidossa. Päivähuoltolahoidon, kasvatuksellisen ja

hoidollisen neuvonnan sekä vajaamielisneuvolan antaman avun lisäksi kotihoidossa olevia vajaamielisiä tuettiin erilaisin avustuksin. Näitä avustuksia myönnettiin 79 tapauksessa, jakautuen tapaukset seuraavasti:

Lääkekustannuksia korvattiin	22
Invalidirattaita ja muita invalidivälineitä hankittiin	5
Lääkintävoimistelukustannukset korvattiin	12
Sterilisoimisesta aiheutuneita kustannuksia korvattiin	2
Vaateavustuksia annettiin	9
Päivähoitajan palkkaamiseen osallistuttiin	4
Muita avustuksia	25

Vajaamielisneuvolan toimintaa selostetaan lähemmin sosiaalilääkärin toimiston toimintakertomuksen yhteydessä.

P ä i v ä h u o l t o l a t. Lastensuojelulautakunnan alaisissa päivähuoltoloissa hoidettiin vajaamielisiä yhteensä 32 044 hoitopäivää (Päivähuoltola Tyynelässä 9 350, Päivähuoltola Vantaalassa 9 830 ja Käpylän koulu- ja työkeskuksessa 12 864 hoitopäivää). Lisäksi suoritettiin hoitomaksu 12 540 hoitopäivästä Aula-työkotien Kannatusyhdistyksen omistamassa Aula-työkodissa helsinkiläisille vajaamielisille annetusta hoidosta.

K e s ä s i i r t o l a. Vajaamielisten Tuki-yhdistyksen kesäsiirtolassa sai kertomusvuonna 3—4 viikon oleskelun ja hoidon 74 vajaamielistä. Hoitokustannukset suoritettiin osittain päivähuoltoloiden ja osittain lastensuojeluviraston käyttöön varatuista määrärahoista. Aula-työkodilla oli oma kesäsiirtolansa laitoksen omia huollettavia varten. Näillä oli kesäsiirtolassa yhteensä 34. Hoitokustannukset suoritti lastensuojelulautakunta sosiaaliministeriön vahvistaman hoitomaksun muodossa.

K e r t o m u s v u o n n a s i j o i t e t u t v a j a a m i e l i s e t. Vajaamielislaitoksiin

sijoitettiin 39 vajaamielistä, joista 32 suoraan odista ja 7 laitoshoidosta (lastenhuoltolaitoksista, mielisairaaloista jne). Hoito vajaamielislaitoksissa lakkautettiin 18 vajaamielisen kohdalla. Lastenhuoltolaitoksiin sijoitettiin 25 vajaamielistä. Huostassapito lakkautettiin 19 vajaamielisen kohdalta. Näistä 7 ii kuitenkin edelleen lastensuojelulautakunnan huoltoon.

Lastenhuoltotoimiston tiedossa olevien vajaamielisten lukumäärä, ikä- ja sukupuoliryhitys, älyllisen tason mukainen jakautuminen ja sijoituspaikat 31.12.1965 käyvät ilmi ripainoksen taulukkoliitteestä.

Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja uoria henkilöitä koskevia ilmoituksia saapui oimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 840 (3 282).

Ilmoitukset koskivat 2 359 (2 318) lasta ja

nuorta henkilöä, joista alle 16-vuotiaita poikia oli 956 (1 008) ja tyttöjä 360 (244) sekä 16—17-vuotiaita poikia 718 (636) ja tyttöjä 325 (289).

Taulukkoliitteessä esitetyn lisäksi käsiteltiin¹⁾ 127 (130) (poikia 66 ja tyttöjä 36) yli 18-vuotiaana ilmoitetun nuoren asiaa, joista 67:ään (62) nähden suoritettiin huoltoa (poikia 31, tyttöjä 36) ja 12 oli vielä vuoden lopussa käsittelemättä.

Tutkimuksen yhteydessä saatiin asiantuntija-apua lastensuojeluviraston sosiaalilääkärin toimistolta sekä eräissä tapauksissa muilta kasvatustieteilijöiltä ja yksityislääkäreiltä. Psykiatrissa hoitoa tarvitsevia sijoitettiin mahdollisuuksien mukaan sairaaloihin ja psykiatrisiin hoitokoteihin.

Huoltolaitokset. Suojelukasvatustoimiston kaupungin huoltolaitoksiin sijoittamien lasten ja nuorten henkilöiden vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä, johon ei ole kuitenkaan sisällytetty Tutkinta-aseman toimintaa:

Huoltolaitos	Lapsia					Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:ta 1964	Uusia	Yhteensä	Eronneita	Jäljellä veen 1966	Yhteensä	Keskim. hoidokkia kohden
Kaarelan nuorisokoti	3	3	6	3	3	1 382	230.3
Kallion nuorisokoti	4	6	10	5	5	1 288	128.8
Naulakallion vastaanottokoti	15	22	37	25	12	4 838	130.8
Vastaanottokoti Lemmälä	17	16	33	17	16	4 698	142.4
Hyvösen lastenkoti	1	1	2	1	1	355	177.5
Outamon vastaanottokoti	26	45	71	45	26	8 174	115.1
Koskentuvan nuorisokoti	5	2	7	4	3	1 032	147.4
Sofianlehto, C-osasto	2	2	4	4	—	160	40.0
Taivallahden nuorisokoti	4	4	8	2	6	1 517	189.6
Töölön nuorisokoti	—	1	1	1	—	13	13.0
Metsäkummun hoitokoti	—	—	—	—	—	—	—
Oppilaskoti Toivola	4	5	9	8	1	903	100.3
Yhteensä	81	²⁾ 107	²⁾ 188	115	73	24 360	129.6

Tutkinta-asema, ks. s. 103.

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 277 lasta. Näistä oli jäljellä delliseltä vuodelta 96 poikaa ja 33 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 68 poikaa ja 80 tyttöä. Huoltopäiviä oli 44 518.

Viraston viisi huoltotarkastajaa toimivat pääasiallisesti laitosten sosiaalityöntekijöinä.

Perhehoidossa oli vuoden aikana 76 lasta yhteensä 14 413 päivää. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 35 poikaa ja 6 tyttöä. Seuraavaan vuoteen jäi 32 poikaa ja 3 tyttöä.

¹⁾ Sama lapsi voi esiintyä luvussa useamman kerran. ²⁾ Hoidokin siirtyessä kaupungin hoitolaitokseen toiseen tulee hän lasketuksi sekä laitoksesta eronneena että laitokseen otettuna hoidokkina ja sisältyy siis kahdesti kokonaissummaan.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden aikana 58 lasta yhteensä 4 104 päivää, 31 poikaa ja 8 tyttöä oli sitä paitsi jossakin muussa laitok-

ssa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 10 poikaa ja 8 tyttöä.

Pysyvässä valvonnassa olleet näkyvät seuraavasta taulukosta:

	Suojeluvalvonnan alaisia		Laitoshuollon jälkivalvonnan alaisia tai perheisiin sijoitettuja		Valvottavia yhteensä		
	Valvojan ollessa				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö			
Jäljellä v:lta 1964	149	12	160	3	232	92	324
V. 1965 valvontaan tulleita	68	19	89	8	114	70	184
Yhteensä	217	31	249	11	346	162	508
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan määräaika päättyi	17	—	20	—	15	22	37
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	43	4	35	1	59	24	83
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin lastenhuoltolaitokseen	32	5	27	1	44	21	65
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	5	2	1	—	5	3	8
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi V:een 1966 jääneitä	7	1	8	—	14	2	16
Yhteensä	113	19	158	9	209	90	299
Yhteensä	217	31	249	11	346	162	508

Ansiotyötä koskevan luvan myönsi suojelukasvatusjaosto 75 alaikäiselle henkilölle.

Lausunnot. Toimisto antoi edelleen pyynnöstä eräitä lausuntoja tuomioistuimille ja holhouslautakunnalle toimiston huollettavana olevista henkilöistä. Poliisilaitoksen passiivitoimisto ja liikennetoimisto pyysivät säännöllisesti lausunnon, milloin toimiston huollettavana ollut alaikäinen haki ulkomaanpassia tai ajokorttia. Ulkomaanpassia varten annettiin lausunto 32 henkilöstä (27 poikaa ja 5 tyttöä). Kaupungin asuntoasiaintoimistolle annettiin eräitä asiakasperheiden asunnon tarvetta valaisevia lausuntoja.

Sosiaalinen oikeusapu. Suojelukasvatus-toimiston edustaja oli säännöllisesti läsnä poliisin kuulustellessa rikokseen syyppäksi epäiltyä alle 18-vuotiasta henkilöä rikospoliisi-osastossa ja muuten vakavanlaisessa rikosasiassa. Tällaisia kuulusteluja oli 1 692 (1 859) alaikäistä koskevassa asiassa. Suojelukasvatus-toimisto suoritti henkilötutkintoja alisyyttäjänä toimiville poliisiviranomaisille syyttä-

mättä jättämisen harkintaa varten, milloin vähäisestä rikoksesta syylliseksi epäilty oli ollut 15- vaan ei 18-vuotias. Tällainen tutkinta tehtiin suppeassa muodossa poliisipiireille vuoden kuluessa 116 (127) tapauksessa. Muuten hoiti nuorista rikoksentehtävistä annetun lain määräämät tehtävät suojelukasvatus-toimiston puolesta useimmassa tapauksessa Vankeusyhdistyksen nuorisonvalvontatoimisto.

Ensihuolto. Toimisto suoritti tarkkailua ja kiireellisiä toimenpiteitä iltaisin klo 24 saakka. Ns. ensihuoltajat hoitivat 582 (447) tapauksista, joista 500 (398) koski poikia ja 82 (49) tyttöjä. 73 (66) tapauksessa oli kysymys Helsingin ulkopuolella asuvasta nuoresta. Huollettuja henkilöitä oli 451 (347), joista poikia 377 (302) ja tyttöjä 74 (45).

Kertomusvuoden aikana saapui suojelukasvatus-toimistolle seuraavat tiedot poliisin pidättämistä alle 18-vuotiaista päihtyneistä: pidättyksiä oli 741 (540), joista 642 (503) poikien ja 99 (37) tyttöjen.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatustoimiston huollettaviksi alle 15-vuotiaana rikokmuksen tehneet sekä ne 15—17-vuotiaana rikoksen tehneet, jotka nuorista rikoksenteiki-
jöistä annetun lain nojalla jätettiin syyttä-
mättä tai tuomitsematta. Tuomituista 15—17-
vuotiaana rikoksen tehneistä tuli osa suojel-
ukasvatustoimiston huollettaviksi pääosan
jäädessä yksinomaan rikosoikeudellisten toi-
menpiteiden varaan tai ehdollisesti tuomitu-
ina oikeusministeriön määräämään valvon-
taan. Suojelukasvatustoimiston huollettaviksi
tulivat edelleen kaikki em. irtolaistapaisen
elämän takia ilmoitetut tai juopuneena pidä-
tetyt lukuun ottamatta niitä, jotka jäivät
huoltolautakunnan huollettaviksi, koska oli-
vat jo täyttäneet 18 v ennen kuin toimenpitei-
siin voitiin ryhtyä.

Ulkomaille matkustavan nuorison valvo-
miseksi ja huoltamiseksi oli suojelukasvat-
ustoimisto yhteistoiminnassa etenkin Turun ja
Tukholman lastensuojeluviranomaisten kans-
sa.

Kaikki suojelukasvatustoimiston huolletta-
viksi tulleet em. tapaukset sisältyvät alussa
mainittuihin tilastoihin.

Poliisiviranomainen on 3 816 (3 337) ta-
pauksessa pyytänyt lautakunnalta suostu-
musta siihen, että alle 21-vuotias nuori rikok-
sentekijä saataisiin tuomita rangaistusmää-
räysmenettelyin.

Käsitellyistä tapauksista oli miespuolisia
syytettyjä 3 604 (3 205) ja naispuolisia syy-
tettyjä 212 (132). Syytetyistä oli alle 18-
vuotiaita 755 (802) ja 18 v täyttäneitä 3 061
(2 535). 3 015 (2 589) tapauksessa oli syyttä-
jänä Helsingin poliisiviranomainen ja 801
(748) tapauksessa muu poliisiviranomainen.
Suoritetuista rikoksista oli moottoriajoneuvo-
liikenne rikoksia 2 734 (2 493), muita liikenne-
rikoksia 63 (69), juopumustapauksia 636
(502) ja muita rikoksia 382 (273). Suostumus
rangaistusmääräysmenettelyyn annettiin
3 644 (3 135) tapauksessa ja evättiin 93 (109)
tapauksessa. Muiden sosiaalilautakuntien kä-
siteltäväksi siirrettiin tai muuten jätettiin
ratkaisematta 79 (93) tapausta.

Elatusaputoimisto

Elatusaputoimistossa pidettyyn avioliiton
ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon
merkittiin uusia tapauksia vuoden aikana 663
ja poistettiin 580. Kun v:lta 1964 siirtyi 4 159
tapausta, oli kertomusvuoden lopussa luette-
lossa 4 242 lasta.

Seuraavat asetelmat valaisevat vuoden lo-
pulla luetteloissa olleiden lasten äitien ja ela-
tusvelvollisten siviilisäätyä ja ikää lasten syn-
tyessä.

Siviilisääty	Elatus- velvollisia		Ikä, vuotta	Elatus- velvollisia	
	Äitejä			Äitejä	
Naimattomia	3 385	1 660	15	11	1
Leskiä ja laillisesti eronneita	596	474	16—19	722	253
Naimisissa olevia	250	1 281	20—24	1 496	1 055
Tiedot puuttuvat	11	827	25—29	961	986
			30—34	567	603
			35—39	345	338
			40—49	138	337
			50—	—	88
			Tiedot puuttuvat	2	581
			Yhteensä	4 242	4 242

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli kertomusvuoden aikana 12, joista 10 oli sairaalassa, 1 lastenkodissa ja 1 hoitokodissa.

Kuolemansyy:

Keuhkokuume	3
Heikko ja elinkelvoton	3
Keuhkojen ilmattomuus	1
Aivoverenvuoto	2
Syöpä	1
Tapaturma	2

Ottolapsiksi hyväksyttiin 53 lastenvalvojan luetteloissa ollutta avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta.

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste. Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 193 (193) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 83 (74) tapauksessa.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä v. 1955

annetun ja v. 1961 muutetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 49 (45) tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä. Hakemuksia hyväksyttiin 47 (43) ja hylättiin 2 (2). Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 330 (276) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana oikeudessa 5 (6) kertaa.

Lisäksi esiinnyttiin oikeudessa toisten kuntien lastenvalvojen puolesta 26 (28) kertaa. Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virkaapua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 181 (213) tapauksessa.

Elatusaputoimiston tehtäviin kuului myös elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa v. 1948 annetussa laissa tarkoitetut asiat. Tämän lain perusteella elatusapujaosto teki Uudenmaan lääninhallitukselle uusia työlaitosesityksiä avioliitossa syntyneiden lasten osalta 82 (193) sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden osalta 37 (79) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 199 (303) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 19 (23). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 157 (215) työlomanomusta ja 205 (274) tapauksessa määrättiin työlomalla ollut palautettavaksi työlaitokseen.

Toimiston tiliasema vuoden päättyessä ilmenee seuraavasta:

T u l o t

	Au-lapset mk	Aviolapset mk	Yhteensä mk
Siirto v:lta 1964:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö, postisiirtotilin ja kassan saldo...	—	—	68 659
Valvottujen säästötilien saldo	220 297	766	221 063
Lapsille perityt elatusmaksut	901 467	564 992	1 466 459
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	253 177	12 993	266 170
Peritty elatusavun ennakkoa	50 463	135 635	186 098
Kuntien tilittämät ennakkokorvaukset	896	325	1 221
Kassaosastolta elatusavun ennakkoa	—	—	1 042 705
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	6 065	227	6 292
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset v:lta 1965	20 006	1 188	21 194
Korkotuloja	10 256	33	10 289
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	1 680
			<hr/>
			Yhteensä 3 291 830

Menot

	Au-lapset mk	Aviolapset mk	Yhteensä mk
Huoltajalle suoritettujen lasten hoitokorvaukset	923 456	569 077	1 492 533
Kaupungille suoritettujen hoitomaksujen korvaukset	253 177	12 993	266 170
Maksettu elatusavun ennakkooa	205 079	929 742	1 134 821
Ennakon korvaukset kunnille	694	1 267	1 961
Kaupungille suoritettujen oikeuskulujen korvaukset	533	13	546
Oikeuskuluihin käytetty	25 537	1 403	26 940
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	1 679
Siirto v. een 1966:			
Lastenvalvojan säästö- ja postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	157 056
Valvottujen säästötilien saldo + obligaatit	209 567	557	210 124
		<u>Yhteensä</u>	<u>3 291 830</u>

Elatusavun ennakkooa suoritettiin 3 841 (3 368) lapsesta, joista 732 (637) oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä ja 3 109 (2 731) avioliitossa syntyneitä. Elatusvelvollisilta perit-

tiin suoritettujen ennakkoojen korvauksina 187 320 (111 449) mk.

Ennakkoojen käsittelyä valaisee seuraava taulukko:

	Hakemuksia jätetty kpl	Ennakkooa suoritettu					Hylätty				Lakkautettu				Keskeytetty	
		nostajien luku		lasten luku		mk	nostajia		lapsia		nostajia		lapsia		nos- tasia	lap- sia
		pl ¹⁾	au ²⁾	pl	au		pl	au	pl	au	pl	au				
Tammikuu ...	64	66	36	98	36	5 264	12	6	20	7	78	7	91	7	6	6
Helmikuu	59	1 315	473	2 003	489	98 334	6	3	6	3	34	2	38	2	12	12
Maaliskuu	56	1 324	436	2 048	447	97 364	2	1	5	1	25	9	29	9	7	9
Huhtikuu	49	1 268	405	1 962	421	92 951	3	2	4	2	72	17	118	17	10	14
Toukokuu	51	1 425	466	2 142	482	105 123	5	4	7	4	26	15	38	15	16	21
Kesäkuu	51	1 381	460	2 107	475	100 946	2	2	3	2	16	2	20	3	9	14
Heinäkuu	35	1 440	590	2 193	494	104 468	—	—	—	—	13	1	15	1	6	7
Elokuu	62	1 388	468	2 109	488	101 438	2	—	2	—	16	4	19	4	3	4
Syyskuu	56	1 498	459	2 278	477	107 695	3	1	6	1	17	6	24	6	8	10
Lokakuu	57	1 469	463	2 274	483	107 714	3	1	4	1	31	3	41	3	7	8
Marraskuu	52	1 446	466	2 232	491	106 408	2	1	4	1	26	2	30	2	11	12
Joulukuu	54	1 464	467	2 254	488	107 116	2	1	2	1	25	12	42	12	5	6
	646					1 134 821	42	22	63	23	379	80	505	81	100	123

¹⁾ pl = perhelapsia

²⁾ au = avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia.

	Ennakon jakaantuminen perheen suuruuden mukaan					
	Lapsia					
	1	2	3	4	5	6
Tammikuu	75	23	3	1	—	—
Helmikuu	1 250	378	111	28	7	4
Maaliskuu	1 221	388	117	26	5	3
Huhtikuu	1 151	379	112	21	6	4
Toukokuu	1 317	407	128	30	6	3
Kesäkuu	1 306	380	119	25	7	4
Heinäkuu	1 356	407	125	24	8	2
Elokuu	1 307	399	120	21	6	3
Syyskuu	1 365	431	128	25	4	4
Lokakuu	1 326	437	131	29	6	3
Marraskuu	1 312	437	128	26	5	4
Joulukuu	1 330	444	123	24	7	4

V ä e s t ö a s i a i n t o i m i s t o

Äitiysavustukset. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 35 neuvolaa, joissa neuvolapiirejä yhteensä 52. Virastoon jätettiin 258 (394) ja neuvoloihin 8 317 (8 211) hakemusta.

Jaosto käsitteli yhteensä 8 575 (8 605) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 8 367 (8 405), joista au-lasten osalta 400 (401) ja hylättiin 208 (200), joista au-lasten osalta 69 (58).

Avustus myönnettiin 8 435 (8 254) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 140 (151) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Seuraava asetelma osoittaa, miten hakijat noudattivat äitiysavustuslain määräämää tarkastuksessa käyntivelvollisuutta:

IV raskauskuukaudessa tai sitä		
	ennen	8 245 (8 276)
V	»	127 (156)
VI	»	107 (72)
VII	»	47 (63)
VIII	»	30 (23)
IX	»	9 (5)
X	»	1 (5)
Ei lainkaan tarkastuksia ennen		
synnytystä		9 (5)
	<u>Yhteensä</u>	<u>8 575 (8 605)</u>

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 421 850 (427 550) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 241 600 (231 950) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 160 000 (150 000) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 50 mk jokaista syntynyttä lasta kohden.

Perhelisät. Perhelisän hakijoita oli yhteensä 1 719 (1 794), joista hyväksyttiin 1 484 (1 559) ja hylättiin 182 (235). Veroylityksen takia hylättiin 149 (178) ja muusta syystä 33 (57). Hakemuksista oli 53 (18) toistamiseen käsiteltävänä kokouksessa lapsen syntymän tai muun syyn takia.

Perhelisän määrä oli 66 (60) mk lisään oikeutettua lasta kohti. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 288 (259) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 1 484 (1 559) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 5 845 (6 184), joista 5 565 (5 911) alle 16-vuotiaita ja 280 (274) koulunkäynnin perusteella huomioonotettuja 16 v täyttäneitä lapsia.

Perheet jakaantuivat lapsiluvun mukaan seuraavasti:

Lapsia perhettä kohden	Perheitä	Lapsia perhettä kohden	Perheitä
2	338 (341)	7	41 (44)
3	159 (166)	8	17 (15)
4	534 (561)	9	6 (5)
5	272 (300)	10	3 (5)
6	113 (121)	11	1 (1)
		<u>Yhteensä</u>	<u>1 484 (1 559)</u>

Perhelisän saajista oli 892 (956) varsinaisia suurperheitä, 440 (436) leskien ja 152 (167) työkyvyttömiä perheitä.

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 166 402 (158 623) mk:sta jaettiin suurille perheille 101 756 (98 880) mk, leskien perheille 46 810 (41 368) mk ja työkyvyttömiä perheille 17 836 (18 375) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talarakennusten kunnostamiseen 2 900 (3 245) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 74 669

(74 752) mk, huonekaluihin ja sisustukseen 22 775 (17 144) mk, astioihin ja muihin taulustarvikkeisiin 12 183 (11 658) mk, ompelija pesukoneisiin, pölynimureihin sekä jääkaappeihin 10 546 (11 554) mk, vaatetukseen 42 293 (39 484) mk sekä muihin luontoisuuksiin 1 035 (785) mk.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 126 000 (120 000) mk.

Erityislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana 802 (782), joista toisista kunnista siirrettyjä oli 66 (83). Hakemuksista hylättiin 90.

Jaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 2 828 (2 758) erityislapsilisäasiaa. Näistä oli lain määräämiä tarkistus päätöksiä 1 697 (1 678). Harkinnan perusteella myönnettiin tai suoritusta jatkettiin veroäyriilytyksestä huolimatta 296 (139) nostajalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 750 (941). Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin anomus tai lakkautettiin lapsilisä 493 (698) tapauksessa, veronylityksen takia 180:ssä (200), koulutusavustuksen takia 25:ssä (35), varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 9:ssä (6), toisiin kuntiin siirtymisen takia 41:ssä ja muusta syystä 2 tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 31 (20) avutonta lasta koskevaa hakemusta lausuntoineen sosiaaliministeriön ratkaistavaksi.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suoritamisperusteen mukaan oli vuoden viimeisen neljänneksen aikana:

Lsl. 3 § 1:1) täysorpoisuus	44 (51)
» » 2) puoliorpoisuus	1 630 (1 652)
» » 3) au-lapsen elatus- avun puuttumisen	221 (210)
» » 4) vanhempain kansaneläke	656 (677)
Yhteensä	2 551 (2 590)

As. 3 § 1:1) sokeus	12 (11)
» » 2) kuurous	65 (63)
» » 3) raajavamma	56 (50)
» » 4) vaikea kaatumatauti	25 (15)
» » 5) syvä vajaamielisyys tai mielisairaus	136 (137)
» » 6) sokeritauti	102 (86)
» » sydänvika	5 (5)
» » keuhkoastma	2 (2)
» » muu avuttomuus	62 (55)
Yhteensä	465 (424)

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 3 016 (3 014) lapsesta 2 013 (2 006) nostajalle yhteensä 148 050 (146 538) mk.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 592 356 (593 148) mk. Erityislapsilisän määrä oli täysorpojen ja avuttomien lasten kohdalla 84 mk ja muiden kohdalla 42 mk vuosineljänneksittäin.

Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lähtien ole toistaiseksi myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkoitukseen määrärahaa. Lainojen takaisin perimiseen liittyviä varallisuus selvityksiä ja lausuntoja annettiin sosiaaliministeriölle.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä oli yhdestä lapsesta 46.50 mk neljännekseltä, toisesta lapsesta 55 mk ja 66 mk kolmannesta ja sitä seuraavista lapsista. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 6 630 (6 315) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 4 703 (4 781).

Jaosto käsiteli vuoden aikana 1 492 (1 517) lapsilisää koskevaa asiaa. Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kaikkiaan 22 423 277 (22 147 933) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisä 4 362 (2 205) mk sekä nostamatta

20. Lastensuojelu

jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 86 020 (89 780) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut:

Nejännes	Lapsilisän nostajia	Vastaava lasten luku
I	65 078 (65 184)	108 850 (109 092)
II	65 546 (65 269)	109 409 (109 092)
III	65 445 (65 346)	109 322 (109 265)
IV	65 901 (65 545)	109 937 (109 389)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 300 tapausta, joissa lapsilisä on maksettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet (nostajat) ryhmittäytyivät lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana seuraavasti:

Lapsilisää nostettiin	Nostajien lukumäärä	Lasten luku
1 lapsesta	33 148 (33 126)	33 148 (33 126)
2 »	21 259 (20 752)	42 518 (41 504)
3 »	7 185 (7 197)	21 555 (21 591)
4 »	1 780 (1 800)	7 120 (7 200)
5 »	459 (489)	2 295 (2 445)
6 »	100 (115)	600 (690)
7 »	42 (39)	294 (273)
8 »	12 (14)	96 (112)
9 »	4 (6)	36 (54)
10 »	1 (1)	10 (10)
11 »	1 (—)	11 (—)
Yhteensä 63 991 (63 539) 107 683 (107 005)		

Sosiaalilääkärin toimisto

Kertomusvuoden aikana tutkittiin 693

(540) lasta ja tutkittaviksi ilmoitetuista tapauksista siirtyi keskeneräisinä tai tutkimusta odottamaan seuraavaan vuoteen 96 (105). Tapaukset jakautuivat lähettäjiensä mukaan seuraavasti: lastenhuoltotoimistosta ilmoitettuja 446 (391), vajaamielishuolto-osastosta 73 (66) ja suojelukasvatustoimistosta 270 (188).

Tutkimukset suoritettiin ryhmätyönä. Esi-tiedot saatiin tavallisesti lähettävän toimiston huoltotarkastajalta. Psykologisia tutkimuksia suoritettiin yhteensä 1 327.

Polikliinisessä yksilöhoidossa oli omilla työntekijöillä yhteensä 37 lasta ja vanhempaa, hoitokertoja kaikkiaan 428, ulkopuolilla terapeuteilla oli hoidossa 7 tapausta, hoitokertoja 177.

Hoitotapauksista pidettiin viikottain neuvottelu, samoin koko toimistoa koskeva yhteisneuvottelu. Lääket.lis. Sirkka Syväne kävi kerran viikossa yhteistyö- ja tapausneuvottelussa Hesperian sairaalan nuoriso-osastolla.

Henkilökunta osallistui konsultoivina asiantuntijoina erilaisiin työn kehittämis- ja laitosuunnitteluneuvotteluihin sekä piti esitelmiä ja alustuksia koulutustilaisuuksissa.

Sosiaalilääkärin toimiston henkilökuntaa osallistui omien ammattiyhdistystensä sekä Kasvatusneuvoloiden liiton järjestämiin seminaareihin ja opintopäiviin.

Sosiaalilääkärin toimiston tutkimusaineisto, ilmoitukset ja tutkimustulokset ilmenevät seuraavista taulukoista:

Tutkimusaineisto:

	I k ä										Kaikkiaan	
	0—6 v		7—15 v		16—17 v		18 v		Yhteensä			
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T		
<i>Jäljellä v. 1965</i>												
Lastenhuoltotoimisto	13	13	23	12	1	1	—	—	37	26	63	
Lhtn vajaamielisryhmä	—	1	3	3	1	2	1	1	5	7	12	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	16	7	4	3	—	—	20	10	30	
<i>Uusia v. 1965</i>												
Lastenhuoltotoimisto	47	30	165	115	14	8	3	1	229	154	383	
Lhtn vajaamielisryhmä	6	3	20	14	7	2	4	5	37	24	61	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	119	53	25	36	4	3	148	92	240	
<i>Yhteensä</i>												
Lastenhuoltotoimisto	60	43	188	127	15	9	3	1	266	180	446	
Lhtn vajaamielisryhmä	6	4	23	17	8	4	5	6	42	31	73	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	135	60	29	39	4	3	168	102	270	
Kaikki yhteensä	66	47	346	204	52	52	12	10	476	313	789	
Poistettu v. 1965	51	39	310	184	46	43	10	10	417	276	693	
Jäljellä v. 1966	15	8	36	20	6	9	2	—	59	37	96	

Tutkimukseen ilmoitettujen lasten ja nuorten henkilöiden huoltajien sosiaalinen asema:

Huoltajan sosiaaliryhmä ¹⁾	Ehyt koti		Poikkeava koti		Kasvatuskoti		Laitos		Yhteensä		Kaikkiaan
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
I	13	6	4	2	2	—	4	2	23	10	33
II	9	14	4	5	2	1	10	8	25	28	53
III	28	20	40	27	31	20	114	63	213	130	343
IV	21	8	35	23	32	32	127	82	215	145	360
Yhteensä	71	48	83	57	67	53	255	155	476	313	789

¹⁾ I Johtavassa asemassa olevia yms.

II Pienyrittäjiä, työnjohtajia, ylempää toimistohenkilöstöä yms.

III Ammattityöntekijöitä, alempaa toimistohenkilöstöä yms.

IV Apu- ja sekatyöntekijöitä yms.

Tutkittujen ominaisuudet:

	0—6 v		7—15 v		16—17 v		18 v —		Yhteensä		Kaikkiaan
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
<i>Älykkyytaso</i>											
130—	1	2	5	2	—	—	—	—	6	4	10
110—129	4	3	26	15	1	1	—	—	31	19	50
90—109	9	13	54	42	6	5	—	—	69	60	129
80— 89	7	5	31	24	1	1	1	—	40	30	70
60— 79	12	5	25	19	6	5	5	3	48	32	80
40— 59	2	1	13	8	3	4	—	3	18	16	34
alle 40	2	2	4	3	—	—	—	1	6	6	12
V. 1965 ei tutkittu	29	16	188	92	35	35	6	3	258	146	404
Yhteensä	66	47	346	205	52	51	12	10	476	313	789
<i>Sukurasitus ¹⁾</i>											
Rangaistu	2	2	22	22	3	5	—	—	27	29	56
Poikkeava elämäntapa	16	14	108	78	19	11	1	2	144	105	249
Vajaamielisyys	3	3	18	7	2	—	2	1	25	11	36
Mielisairaus	4	8	45	36	2	5	1	—	52	49	101
Muu pitkäaikainen sairaus	3	4	14	8	2	4	—	—	19	16	35
Aistiviallisuus	1	—	2	1	—	—	—	—	3	1	4
Yhteensä	29	31	209	152	28	25	4	3	270	211	481
<i>Kasvuympäristön erikoisuus ¹⁾</i>											
Avioton	43	22	84	52	11	7	—	3	138	84	222
Äiti, isä tai molemmat kuolleet	1	4	42	27	11	10	2	4	56	45	101
Avioero, asumusero	10	8	113	54	16	22	6	1	145	85	230
Äiti- tai isäpuoli	2	2	41	20	10	7	1	2	54	31	85
Otto- tai kasvatusvanhemmat	14	15	57	31	3	4	2	—	76	50	126
Lasten- tai nuorisokoti	47	27	128	85	17	7	1	—	193	119	312
Suojelukasvatusvastaanottokoti ym. vastaat- vat laitokset	—	—	49	26	8	18	—	2	57	46	103
Yhteensä	117	78	514	295	76	75	12	12	719	460	1 179

¹⁾ Sama lapsi saattaa esiintyä useammassa eri kohdassa.

V. 1965 poistetut lapset, nuoret ym. henkilöt ryhmitettyinä diagnoosin ja toimenpiteiden mukaan:

Kaikista tutkituista selvitykset ja lausunnot, lisäksi suosituksia ja toimenpiteitä, joita monen tutkitun osalla useita	310—318	320	321, 324	325 0, 1, 4, 5	325, 2	325, 3	326, 3	326, 4	351—353	Muut	793	Keskeneräiset tai tutkimatta	Yhteensä
Tutkimukset, selvitykset ja lausunnot lastenhuolto- ja suojelukasvatustoimistolle	43	7	86	34	38	31	45	8	7	1	17	18	335
Suositus kasvatuskotiin	2	—	5	—	4	4	—	—	—	—	6	—	21
» lastenkotiin, vastaanotto- tai nuorisokotiin	9	1	13	—	1	4	3	2	—	—	2	—	35
» koulukotiin	2	3	1	—	2	1	1	1	—	—	—	—	11
» sairaalaan	23	—	22	1	5	3	10	3	3	—	—	—	70
» poliklinikkatutkimukseen	10	—	8	2	17	13	6	1	9	2	3	—	71
» laitoksesta kotiuttamiseen	—	—	1	—	—	2	4	—	—	—	1	—	8
» Metsäkummun hoitokotiin	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
» yksilöterapiaan	5	—	3	—	—	—	1	1	—	—	—	—	10
Ehdotettu vapauttamista oppivelvollisuuden suorittamisesta	—	—	—	8	—	—	—	—	1	1	—	—	10
» koulunkäynnin alkamisen siirtämistä	—	—	2	1	9	5	—	—	1	—	—	—	18
» apukouluun	—	—	1	—	6	1	—	—	—	—	—	—	8
» muuta koulujärjestelyä	3	—	9	—	—	1	3	2	2	—	3	—	23
» oppivelvollisuuden suorittamista yksityisesti	2	—	1	—	1	3	3	—	1	1	1	—	13
» ammatinvalinnan ohjausta	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	4
Lausunto adoptioasiassa	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	19	—	23
» holhous- tai oikeusasiassa	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	4	—	8
Työkyvyttömyyseläkehakemus	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Lausunto kutsuntaviranomaisille	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Muu lääkärintodistus	4	6	—	—	2	—	4	1	—	—	—	—	17
Lääkemääräys	8	8	—	—	4	1	3	1	3	1	—	—	29
Yhteensä	114	25	156	46	92	69	88	22	30	6	56	18	722

Taulukkoon sisältyvät diagnoosit selviävät seuraavasta tautinimistöluettelosta:

310—318 Psychoneuroses (neuroosit)	326,3	Maladaptatio acuta (sopeutumattomuus)
320 Constitutio psychopathica (luonnevikaisuus)	326,4	Abnormitas characteris (luonteen poikkeavuus)
321, 324 Persona immatura (tunne-elämän kypsymättömyys ja häiriytyneisyys)	351—353	Laesio cerebri intra partum (aivo- vaurio)
325,0 Idiotia (tylsämielisyys)	793	Observationes et explorationes (huomiointia ja tutkimuksia)
325,1 Imbecillitas (vähämielisyys)		<i>Vajaamielisneuvola.</i> Lastensuojeluvirastossa oli kertomusvuonna 51 vajaamielisneuvolan vastaanottoa. Neuvolassa toimi tavanomainen kasvatustutkimusryhmä. Yhteensä tutkittiin 291 tapausta eli keskimäärin 5.7 tapausta vastaanottoa kohti. Tutkimukseen ottamisen pääasiallisen syyn perusteella ja-kautuivat tapaukset seuraavasti:
325,4 Mongolismus (mongolismi)		
325,5 Oligophreniae aliae (muu, ei määriteltävissä oleva vajaamielisyys)		
325,2 Debilitas (heikkomieliisyys)		
325,3 Deficientia intelligentiae (heikkolahjaisuus)		

Perustutkimuksia vajaamielisyyden diagnostisoimiseksi	56
Tutkimus ja lausunto työkyvyttömyys- eläkkeen anomista varten	30
Lääkehoidon määrääminen ja tarkista- minen	58
Tutkimus ja lausunto:	
erityislapsilisän anomista varten	19
sairausvakuutusta varten	12
abortin tai sterilisaation suorittamista varten	6
lääkintävoimistelun antamista varten	9
(M3) mielisairashoitoa varten	4
laitossijoituksen tapahtuessa	16
Lähetä sairaalaan tai poliklinikalle	13
Muut (esim. tutkimus ja lausunto oppi- tai asevelvollisuudesta vapauttamista, holhoukseen asettamista, erilaisia vi- ranomaisia varten jne.)	68
Yhteensä 291	

Vajaamielisneuvolan lääkäriä toimi lääket.lis. Gustav Amnell, psykologina fil. maist., LP Helka Mäntyoja ja sosiaalityöntekijöinä lastenhuoltotoimiston vajaamielis-
huollon työryhmän huoltotarkastajat Kirsti Järvinen ja Virpi Kivelä. Neuvolavastaan-
ottojen ohella on pidetty tapausneuvotteluja,
joihin edellä mainittujen lisäksi osallistui va-
jaamielishuoltaja Maija Kario.

Asumuserosovittelut

Lastensuojelulautakunnan määräämät so-
vittelijat hoitivat sovittelutehtäviä seura-
vasti: päätettyjä sovitteluja 108, kesken jää-
neitä (vuodelle 1966 siirtyneitä) 29 eli yht.
sovitteluja 137. Avioliittoa jatkoi (ei todis-
tusta) 11 avioparia, neuvottelukertoja oli 362,
lapsettomia aviopareja 40 ja lasten luku-
määrä 158.

Aviopuolisoiden jakautuminen uskonto-
kunnan mukaan oli (päättäneissä sovitte-
luissa) siviilirekisterissä 96 aviopuolisoa,

evangelisluterilaisessa seurakunnassa 114,
muuhun uskontokuntaan kuuluvia 7 eli yh-
teensä 217 aviopuolisoa.

Jakautuminen avioliittovuosien mukaan
oli seuraava: 0—1 vuotta 10, 2—5, 41, 6—10,
44 ja yli 10 vuotta 42 eli yhteensä 137 avio-
liittoa.

Sosiaaliryhmitys (ks. s. 17) miehen amma-
tin mukaan jakaantui seuraavasti: I ryhmään
kuuluvia oli 38, II:een 30, III:een 54 ja IV:een
15 eli yhteensä 137.

Sovittelijoina toimivat kertomusvuoden
aikana lastenhuollontarkast. Margit Törnudd,
johtava huoltotarkast. Marja Muukkonen ja
siht. Kalervo Juurinen.

Eräitä yhdistelmätietoja

Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa
oli edelliseltä vuodelta jäljellä kaikkiaan
3 315 lasta. Kertomusvuoden kuluessa oteti-
tiin hoidettavaksi 1 247 (1 128) lasta, joten
vuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa
yhteensä 4 562 (4 386) lasta. Näistä oli 4 031
lastenhuoltotoimiston alaista ja 516 suojelu-
kasvatusta tarvitsevaa lasta tai nuorta hen-
kilöä. Sitä paitsi oli 15 lasta osan vuodesta
lastenhuoltotoimiston ja osan vuodesta suo-
jelukasvatustoimiston huollossa.

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista
oli syntynyt 2 891 eli 63.4 % avioliitossa ja
1 671 eli 36.6 % avioliiton ulkopuolella. Las-
tenhuoltotoimiston alaisten lasten vastaavat
suhdeluvut olivat 60.5 ja 39.5 sekä suojelu-
kasvatusta tarvitsevien lasten 86.3 ja 13.7.
Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 2 543:lla
eli 88 %:lla molemmat vanhemmat elossa,
324:llä eli 11.2 %:lla jompikumpi vanhemmis-
ta kuollut ja 24 eli 0.8 % täysin orpoja. Au-
lapsista 699:llä eli 41.8 %:lla oli sekä elatus-
velvollinen että äiti elossa, 947:llä eli 56.7
%:lla oli elatusvelvollinen tai äiti kuollut tai
elatusvelvollinen tuntematon ja 25:llä eli
1.5 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuol-
leet tai tuntemattomia.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 3 740 eli 82.6 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 40 ja muualla Uudenmaan läänissä 128, joten muualla syntyneitä oli 619 eli 13.7 %.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluivat, ryhmiteltiin heidät vanhempiensa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja au-lapset äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli mm. tehdas- ja ammattityöntekijäin lapsia 2 150 eli 47.1 %, muiden työntekijäin 519 eli 11.4 %, kotiapulaisten 350 eli 7.7 %, itsenäisten liikkeenharjoittajien 141 eli 3.1 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 778 eli 17.1 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 171 eli 3.8 %.

Toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä em. lasten joutumiseen lautakunnan huostaan useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtunut seikka. Ainoastaan 1 100:ssa eli 24.1 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta, 601 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistivallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 499 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 3 207:ssä eli 70.3 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 292 eli 6.4 % lapsista otettiin huollettaviksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskkyky, 120:llä eli 2.6 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmat kuolleet, 157 lasta eli 3.4 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 698 lapsen eli 15.3 %:n vanhemmat olivat joko sairaita tai heidän työkykynsä oli vähentynyt, 131 lapsen eli 2.9 %:n vanhemmat olivat joko työhaluttomia tai juoppoja, 1 379 lapsen eli 30.2 %:n vanhemmilta puuttui asunto jne.

Äidinkieli oli 4 331:llä eli 95.0 %:lla suomi, 220:llä eli 4.8 %:lla ruotsi ja 11:llä eli 0.2 %:lla jokin muu kieli.

Muussa suhteessa viitataan eripainoksen liitteenä olevaan tilasto-osastoon.

Taloustietoja

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot olivat tilinpäätöksen mukaan seuraavat:

	mk
Lastensuojeluvirasto	2 462 144

Avohuolto:

turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	2 064 677
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	101 341
lasten kesävirkestys ja lomamatkat	163 515
vajaamielisten huolto	85 737

Laitoshuolto:

kaupungin lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	6 340 524
kaupungin vajaamielislaitokset	803 496
turvattomien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	3 174 463
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	202 927
vajaamielisten sijoitus vieraissa laitoksissa	1 059 051
Järjestöjen avustukset	134 692
Lastensuojelulautakunnan käytövarat	4 266

Yhteensä 16 596 833

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskustannuksia:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	25 226
Päivölän lastenkoti	4 969
Yhteensä	30 195

20. Lastensuojelu

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot ja-
kaantuivat seuraaviin eriin:

Valtionapu sosiaalilääkärin toi- miston menoihin	mk 7 500
Korvaukset annetusta huollosta:	
valtiolta	1 585 365
vierailta kunnilta	30 642
yksityisiltä	1 318 614
Valtionapu:	
lastenkodeille	152 606
vajaamielislaitoksille	359 826
Ateriamaksut	110 927
Luontoisedut	62 140
Vuokrat	89 404
Gustaf Walfrid Hyvösen rahaston tuotto	61 283
Muut tulot	39 357
Yhteensä	3 817 664

Kun tulot vähennetään bruttomenoista
16 596 833 mk:sta, kaupunginkassaa rasitta-
vaksi nettomenoksi jää 12 779 169 mk eli
1 592 698 mk enemmän kuin edellisenä vuon-
na.

Avustukset ja osuudet kuntain- liitoissa

Kuten menoista ilmenee, jaettiin avustuk-
sina yksityisille lastensuojelujärjestöille yh-
teensä 134 692 mk, josta Vankeusyhdistys sai
15 000 mk ja 119 692 mk sellaiset järjestöt,
jotka järjestivät kesävirkestystä helsinkiläi-
sille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena
Kärkulla Centralanstalt -nimistä laitosta
ylläpitävälle kuntainliitolle 63 000 mk, Suo-
men Sisälähetysseuran Vaalijalan vajaamie-
liskeskuslaitokselle 38 400 mk ja Rinnekoti-
Säätiölle osuutena keskuslaitoksen perusta-
miskustannuksiin 782 056 mk.

Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli
rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joi-
den pääomat ja käytettävissä olevat korko-
varat olivat 31.12. seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusra- hasto	481	236
Johan Gustaf Rosenbergin ra- hasto	147	14
Lasten kesäsiirtolain rahasto ...	251	23
Bergman-puolisoiden lahjoitus- rahasto	729	67
L. A. Grönholmin Helsingin orpo- lasten rahasto	158	11
M. Kotschackin lastenvaatus- rahasto	1 138	135
Aina ja Ivar Gordien lahjoitus- rahasto	763	81
Yhteensä	3 667	567

Hoitopaikkavaraukset

Lastensuojelulautakunta sijoitti laitoshoi-
toa tarvitsevia alaikäisiä ja vajaamielisiä ker-
tomuksesta ilmenevässä määrin valtion, eri
kuntien tai kuntainliittojen sekä yksityisten
omistamiin laitoksiin. Lastensuojeluvirasto
suoritti pääasiassa suullisilla ennakkosopi-
muksilla paikkavaraukset kuitenkin siten,
että ao. jaosto vahvisti hoitomaksun suuruu-
den. Kaupunki varasi myös myöntäessään
avustuksia tai lainoja yksityisten laitosten
perustamiskustannuksia varten samalla käyt-
tönsä määrääjäksi hoitopaikkoja. Seuraavat
sopimukset olivat kertomusvuonna voimassa:

5.2.1955 tehty sopimus 30 hoitopaikan va-
raamisesta 31.12.1975 saakka Samfundet
Folkhälsan i svenska Finland -nimisen säätiön
lastenkodista;

17.11.1965 ja 2.12.1965 tehdyt sopimukset
35 hoitopaikan varaamisesta 30 v:ksi Musta-

laislähetyksen omistamasta Kotimäen lastenkodista ja 8 hoitopaikan varaamisesta yhdistyksen muista laitoksista sekä sopimukset 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Päiväkummun lastenkodista ja 20.3.1962 tehty sopimus 5 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi nuorisokodista Kauniaisissa;

28.12.1956 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kodinhoito-opiston lastenkodista myönnetyn lainan maksuajaksi;

11.10.1960 tehty sopimus 17 hoitopaikan varaamisesta Lastenlinnasta sekä sopimukseen liittyvä erikoissopimus; näistä hoitopaikoista oli 8 ensisijaisesti lastensuojelulautakunnan käytettävissä;

17.2.1964 tehty sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistyksen Päivölän lastenkodista;

19.11.1964 tehty sopimus 7 hoitopaikan varaamisesta Föreningen för upprätthållande av en hemsysterskola på Hindhår Gård-yhdistyksen omistamassa lastenkodissa v:ksi 1965—1979;

15.1.1960 tehty sopimus 8 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön tyttökodista (Nuorisokoti Ritvala);

4.4.1964 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön Koivurinteen lastenkodista;

27.6.1961 tehty sopimus 10 hoitopaikan va-

raamisesta 20 v:ksi Pelastakaa Lapset -nimisen yhdistyksen Matti ja Maija -kodista;

16.6.1961 tehty sopimus 15 hoitopaikan varaamisesta 25 v:ksi Helsingin Kaupunkilähetysten Kotivuoren lastenkodista;

21.11.1961 tehty sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta toistaiseksi Kirsti Herlinin Lastenkotisäätiön lastenkodista;

12.7.1951 tehty sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta 31.12.2001 saakka Suomen Lastenhoitoyhdistyksen Töölön lastenkodista;

kaupunginhallituksen ja Rinnekoti-säätiön hallituksen 17.9.1963 allekirjoittama kaupungin ja säätiön välinen sopimus 253 hoitopaikan varaamisesta kaupungille säätiön hoitolaitoksesta 50 vuodeksi sekä

4.3.1965 tehty sopimus 6 hoitopaikan varaamisesta Suomen Kirkon Sisälähetysseuran omistamassa Vaalijalan Keskuslaitoksessa 50 v:n ajaksi 1.1.1965 lukien.

Lisäksi kaupunginvaltuuston 21.2.1962 tekemän päätöksen perusteella Kärkulla Centralanstalt -nimisestä kuntainliiton ylläpitämästä laitoksesta tehtiin 45 paikan ennakkovaraus aikaisemmin varattujen 35 paikan lisäksi sekä

kaupunginvaltuuston 20.6.1962 myönnettyä lainan Vajaamielisten Tuki -yhdistykselle sen omistamasta Kankurinmäen kesäsiirtola ja hoitokoti -nimisestä laitoksesta varattiin kaikki paikat lastensuojelulautakunnan käyttöön. Lainasopimus 1.12.1965 vuosiksi 1966—1985.

IV. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset.¹⁾

Sofianlehdon vastaanottokoti toimi 227-paikkaisena turvattomien lasten vastaanottolaitoksena, johon kuitenkin jouduttiin sijoittamaan myös suojelukasvatusta tarvitsevia

lapsia ja vajaamielisiä. Laitos jakaantui 67-paikkaiseen pikkulasten (A-), 55-paikkaiseen leikki-ikäisten (B-) ja 48-paikkaiseen kouluikäisten osastoryhmään sekä 42-paikkaiseen vajaamielisten ja 15-paikkaiseen vajaamielisten sairastosastoon. Laitoksessa suoritettujen korjaustöiden ajaksi jouduttiin sijoittamaan 18-paikkainen tyttöosasto taloon Toinen linja

¹⁾ Henkilökunta, ks. kunnalliskalenteri.

12 ja osa huollettavista (n. 50) Naulakallion vastaanottokotiin.

Herttoniemen vastaanottokoti toimi 14-paikkaisena lähinnä leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitoksena.

Outamon vastaanottokoti toimi Lohjalla 2-osastoisena 30 paikkaa käsittävänä vastaanottokotina suojelukasvatusta tarvitsevia kouluikäisiä poikia varten. Laitoksella oli oma kansakoulu.

Vastaanottokoti Lemmilä toimi Hyvinkään Ridasjärvellä 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi oma kansakoulu.

Naulakallion vastaanottokoti toimi 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia, etupäässä tyttöjä varten tarkoitettuna vastaanotto- ja tutkimuslaitoksena, jossa oli oma kansakoulu. Laitoksen uusiin tiloihin jouduttiin väliaikaisesti sijoittamaan Sofianlehdon vastaanottokodin huollettavia. Laitoksen vahvistettu paikkaluku oli 50.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena erityislasternkotina.

Malmin lastenkoti toimi niin ikään 37-paikkaisena erityislasternkotina. Laitokseen jouduttiin sijoittamaan jatkuvasti myös vajaamielisiä lapsia.

Kallion nuorisokoti toimi 28-paikkaisena erityislasternkotina, jossa oli erikseen jälkihuolto- ja koululaisosastot. Sijoitusvaikeuksien vuoksi laitoksessa edelleen hoidettiin yksinomaan kouluikäisiä lapsia.

Töölön nuorisokoti toimi 12-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien tyttöjen laitoksena.

Kaarelan nuorisokoti toimi 15-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien poikien laitoksena.

Taivallahden nuorisokoti toimi 17-paikkaisena jälkihuoltoa tarvitsevien poikien hoitolaitoksena.

Metsäkummun hoitokoti toimi 15-paikkaisena kasvatustarvikkeisiin joutuneiden lasten psykiatrisena laitoksena, jolla oli oma kansa-

koulu. Hoito- ja kasvatustyötä johdettiin kiinteästi sosiaalilääkärin toimistosta, jonka lastenpsykiatri ja psykologi työskentelivät vakituisesti laitoksessa.

Oppilaskoti Toivola toimi 96-paikkaisena apukouluasteella olevien turvattomien lasten hoitolaitoksena, jossa oli oma kansakoulu.

Koskentuwan nuorisokoti, jossa oli 16 paikkaa, toimi lähinnä jälkihuoltoa tarvitsevien poikien hoitokotina.

Lastensuojeluviraston Tutkinta-asema toimi 20-paikkaisena ensihuoltoa tarvitsevien lasten ja nuorten vastaanottolaitoksena. Laitos toimi lastensuojeluvirastoon liittyvänä Kallion virastotalossa ja avattiin kertomusvuoden tammikuussa.

V a j a a m i e l i s l a i t o k s e t j a v a j a a m i e l i s t e n l a s t e n k o d i t

Kullatorpan lastenkoti toimi vajaamielisten lastenkotina, jossa oli 21 vahvistettua hoitopaikkaa. Laitosta ei ollut hyväksytty vajaamielislaitokseksi eikä se saanut valtionapua paikkaluvun pienen määrän ja rakennusten huonon kunnan vuoksi.

Päivölän lastenkoti toimi Sipoon Kallbäckissä 16-paikkaisena vajaamielisten lastenkotina. Laitos ei pienen kokonsa vuoksi ole saanut vajaamielislaisa tarkoitettua valtionapua.

Nukarin lastenkoti Nurmijärven Nukarissa oli ainoa lastensuojelulautakunnan alainen varsinainen vajaamielishoitokoti, jossa oli 30 hoitopaikkaa.

Päivähuoltola Tyynelä toimi 60-paikkaisena vajaamielisten päivähuoltolaitoksena.

Päivähuoltola Vantaala toimi niin ikään vajaamielisten päivähuoltolana, jossa oli 42 paikkaa.

Käpylän koulu- ja työkeskus toimi 2-osastoisena vajaamielisten päivähuoltolana talossa Pyhtääntie 1. Laitoksen kouluosasto toimi 40-paikkaisena ja neliluokkaisena vajaamieliskouluna ja 25-paikkainen työosasto 16 v

täyttäneiden vajaamielisten poikien suljetuna työpajana.

Muista lastenhuoltolaitoksista Sofianlehdon vastaanottokodissa ja Malmin lastenkodissa hoidettiin vajaamielisiä kertomusvuonna, mutta nämä osastot eivät toimineet vajaamielislaisissa tarkoitettuina vajaamielislaitoksina.

Laitosten hallinto

Laitosten toiminnasta todettakoon lisäksi, että niiden välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta että hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän ja Mellunkylän vastaanottokotien osalta nuorisonhuoltaja ja muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja ja apulaislastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Laitosten terveydenhoitotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Sosiaalilääkärin toimisto suoritti laitoksissa psykiatrisia tutkimuk-

sia ja antoi tässä suhteessa hoidokkeja koskevia hoito-ohjeita. Laitosten terveys- ja sairaustilanteesta todettakoon seuraavaa:

Laitoksissa olevat lapset tarkastettiin tullessa ja useimmiten myös lähtiessä sekä tarvittaessa myös hoidossaoloaikana. Laitosten kouluissa olevien terveystarkastukset suoritettiin lukukausittain. Akuuttisia sairaustapauksia hoidettiin yhteensä 1 561 ja kroonisia tauteja 691 tapauksessa. Sairaalahoittoon siirrettiin 67 ja poliklinikkakäyntejä oli 440. Sofianlehdon vastaanottokodissa kuoli vuoden aikana 6 vajaamielistä. Pienoisröntgentutkimuksessa kävi 364 lasta sekä päivähuoltoloissa olevat lapset. Lapsille suoritettiin asianmukaiset rokotukset ja laitosten sekä viraston henkilökunnalle annettiin virusrokotuksia. Henkilökunnat kävivät vuosittaisessa pienoisröntgentutkimuksessa. Lääkintävoimistelua annettiin 84:lle laitoksessa olevalle lapselle. Tarvittava kiireellinen hammashoito järjestettiin kouluhammasklinikoilla ja Yliopiston hammasklinikalla. Viraston vastaanotolla tutkittiin 752 lasta. Lasten yleiskunto, ravitsemustila ja kehitys olivat yleensä hyvät.

Seuraavassa taulukossa ja eripainoksen taulukkoliitteen ao. taulukossa ilmenevät laitosten tautitapaukset:

20. Lastensuojelu

Krooniset sairaudet	Sotianlehdon vastaanottokoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Outamon vastaanottokoti	Vastaanottokoti Lemmilä	Naulakallion vastaanottokoti	Hyvösen lastenkoti	Malmi lastenkoti	Kallion nuorisokoti	Toivola nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Taivallanden nuorisokoti	Koskenkallan nuorisokoti	Metsäkummun hoitokoti	Oppilaskoti Toivola	Kullatorpan lastenkoti	Päivölä lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Yhteensä
Hoidossa olevien lukumäärä	88	14	26	14	6	31	27	19	5	4	11	17	20	84	38	19	36	459
<i>Diagnoosit:</i>																		
Vajaamielisyys	75	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	19	29	19	36	181
Heikkomielisyys	—	—	4	2	1	1	7	3	—	1	—	4	—	56	—	—	—	79
Sielullinen poikkeavuus	13	5	20	12	3	29	18	12	4	2	9	9	20	11	5	9	4	181
Kouristelu	25	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	7	8	5	1	52
Aivovaurio	27	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	14	6	—	—	52
Vesipää	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Synnynnäinen epämuod.	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6
Synnynnäinen sydänvika	2	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Kampurajalka	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6
Huuli- ja kitahalkio	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Lonkkaluksatio	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
Nivustyrä	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Aistivallisuus	6	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	14
Sokeritauti	2	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Polion jälkitila	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Nieluhalvaus ja letkuruokinta ...	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
Allerginen ihottuma	13	5	1	—	2	1	1	4	—	—	2	3	2	4	—	1	3	42
Astma	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3
Anemia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Nivelreuma	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Kroonillinen korvatulehdus	1	2	—	—	—	—	2	1	—	1	—	1	1	1	—	—	2	12
Kroonillinen virtsatulehdus	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
Anus Praeter	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Pahanlaatuis. kasv.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Yhteensä	225	14	26	15	6	35	37	22	5	4	11	17	26	114	50	28	56	691

21. Oikeusaputoimisto

Oikeusapulautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1965 toimi oik.tiet.toht. Göran Portin, varapuheenjohtajana oikeusneuvosmies Eero Rönkä sekä jäsenenä os.pääll. Eeva Hämäläinen, kaup.visk. Martti Mehto ja prof. Inkeri Anttila. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli kaup.joht. Arno Tuurna.

Oikeusapulautakunnalla oli v. 1965 9 kokousta, joiden pöytäkirjat sisälsivät 76 pykälää.

Lautakunnan käsittelemistä asioista mainittakoon mm. kysymys nuorten rikosten tekijäin oikeusavusta ja muista mahdollisista oikeusaputoimistolle ehdotettavista lisätehtävistä (26.3. 13 §).

Lisäksi lautakunta antoi kaupunginhallitukselle lausunnon mm. alustavista ehdotuksista laiksi valtionavusta julkisen oikeusaputoiminnan tukemiseksi, sen soveltamista koskevaksi asetukseksi sekä oikeusaputoimiston ym. malliohjesäännöksi (12.4. 19 §) ja holhouslautakunnan työn järjestelykomitean laatimasta mietinnöstä (11.11. 63 §).

Oikeusaputoimisto. Oikeusaputoimiston henkilökunta oli kertomusvuonna sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että apulaisoikeusavustaja Olavi Kilkkisen erottua tuli hänen tilalleen hov.oik.ausk. Timo Ahola 11.10. alkaen.

Vuoden aikana sai toimisto edelleen toimeksiantoja paitsi kotimaan oikeusaputoimistolta ja oikeusavustajilta myöskin Ruotsin oikeusapulaitoksilta. Oikeusapulautakunnan ja -toimiston edustajat osallistuivat myös

Sveriges Rätthjälpsjurister -yhdistyksen Hel-singissä 17. ja 18.9. pitämään vuosikokoukseen.

Oikeusaputoimisto sai käyttöönsä tarkoituksenmukaisen huoneiston vasta valmistuneessa Töölön virastotalossa, Mechelininkatu 46. Muutto uuteen huoneistoon, jonka pinta-ala on 397 m² ja joka käsittää 12 huonetta sekä odotus- ja muut aputilat, tapahtui 6.10.

Vuoden aikana rekisteröitiin yhteensä 5 547 sellaista asiaa, joissa käytiin joko yksi neuvottelu tai ryhdyttiin erityisiin toimenpiteisiin. Sellaisia kertomusvuonna rekisteröityjä asioita, joissa ryhdyttiin toimenpiteisiin, oli 1 389 (ed. v. 1 367). Rekisteröidyistä asioista oli eniten avioeroasioita, joita oli 929 ja joista käytiin oikeutta 252 (288) tapauksessa. Tämän lisäksi rekisteröitiin asumuseroasioita 484, ja käytiin näistä oikeutta 79 (95) tapauksessa. Työ- ja palkkariitoja rekisteröitiin 631. Niistä käytiin oikeutta 22 (23) tapauksessa. Asia sovittiin asianosaisten kesken 101 (103) tapauksessa ja sikseen jätetyistä 132 (199) työ- ja palkkariidoista tuli ilmeisesti melkoinen osa asianosaisten kesken sovituksi.

Avioero-, asumusero- ja elatusapujutuissa tuomittiin kertomusvuoden aikana toimiston asiakkaille elatusapumaksuja 53 420 (56 580) mk/kk.

Erilaisia asiakirjoja, kirjelmiä ym. kirjoituksia laadittiin 3 988 (4 177). Näistä oli lähetettyjä kirjeitä ja postikortteja 2 604 (2 657), maksuttoman oikeudenkäynnin anomuksia 434 (411), haastehakemuksia 484 (527), muita

21. Oikeusaputoimisto

hakemuskirjoja eri tuomioistuimille ja virastoille 466 (334).

Oikeudenkäyntiin ryhdyttiin vuoden aikana 584 (713) asiassa, joista saatiin päätökseen 597 (629) juttua. Näistä voitettiin joko kokonaan tai pääosiltaan 549 (577) ja hävitettiin kokonaan 38 (52) juttua.

Maksutonta oikeudenkäyntiä anottiin 434 (411) asiassa. Anomuksista hyväksyttiin 367 (376) ja hylättiin 67 (35).

Vuoden kuluessa esiinnyttiin Helsingin raastuvanoikeudessa 1 159 (1 156) kertaa, Helsingin kihlakunnanoikeudessa 3 (1) kertaa ja Espoon kihlakunnanoikeudessa yhden kerran (2) sekä Pirkkalan kihlakunnanoikeudessa kerran. Eri alioikeuksissa esiinnyttiin vuoden aikana 239 (251) päivänä eli päivässä keskim. viidessä jutussa. Hovioikeuteen jouduttiin vetoamaan 54 jutussa ja korkeimpaan oikeuteen 12 jutussa.

Asiakkaiden käyntejä toimistossa oli kertomusvuonna 9 628 (10 718). Eri kuukausien osalle jakaantuivat nämä käynnit seuraavasti:

	Vastaan- ottopäiviä	Käyn- tejä
Tammikuu	25	838
Helmikuu	25	804
Maaliskuu	23	958
Huhtikuu	26	828
Toukokuu	23	810
Kesäkuu	22	676
Heinäkuu	23	837
Elokuu	21	877
Syyskuu	26	925
Lokakuu	26	711
Marraskuu	25	713
Joulukuu	25	651
Yhteensä	290	9 628

Käyntien lukumäärä päivää kohden oli siinä n. 33 (35). Suurin määrä käyntejä samana päivänä oli 94 ja vähin määrä 2.

Ammattinsa ja sukupuolensa mukaan asiakkaat ryhmittäytyivät seuraavasti:

Sosiaaliryhmä								Tuntematon		Kaikkiaan	
1) I		2) II		3) III		4) IV					
Yht.	Näistä naisia	Yht.	Näistä naisia	Yht.	Näistä naisia	Yht.	Näistä naisia	Yht.	Näistä naisia	Yht.	Näistä naisia
138	89	877	562	2 291	1 539	2 225	1 667	16	9	5 547	3 866

Asiakkaiden sosiaalista asemaa määrätessä käytettiin kaupungin tilastotoimiston hyväksymää sosiaaliryhmitystä. Tämä ryhmitys on suoritettu ammatin eikä varallisuuden mukaan, kyseessä voi olla myös entinen ammatti. Vaimo, jolla ei ole omaa ammattia, luetaan perheenpään sosiaaliryhmään.

Käsiteltyjen juttujen ja asiain ryhmittäytyminen laatunsa mukaan selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Asumuseroja	484
Avioeroja	929
Osituksia	83
Elatusapuja	473
Muita perheoikeuteen kuuluvia asioita	180
Holhousasioita	35
Perintö- ja testamenttiasioita	726
Vuokra-asioita	475
Muita esineoikeuteen kuuluvia asioita	135
Työ- ja palkka-asioita	631
Muita velvoiteoikeuteen kuuluvia asioita	273
Sosiaalivakuutusasioita	373

1) I sosiaaliryhmä: johtavassa asemassa olevat yms. — 2) II sosiaaliryhmä: pienyrittäjät, työnjohtajat, ylempi toimistohenkilöstö yms. — 3) III sosiaaliryhmä: ammattityöntekijät, alempi toimistohenkilöstö yms. — 4) IV sosiaaliryhmä: apu- ja sekatyöntekijät.

Veroasioita	140
Eläkeasioita	40
Liikenne rikkomusasioita	61
Muita rikosasioita	177
Täytäntöönpano- ja ulosottoasioita ...	104
Konkurssi asioita	5
Sekalaisia asioita	223
	<hr/>
	Yhteensä 5 547

Vuoden aikana vireille pannuista jutuista tuli, mikäli se riippui oikeusaputoimiston toimenpiteistä, kertomusvuonna käsitellyiksi tai kirjoista poistetuiksi 2 981 asiaa, kuten näkyy seuraavista luvuista:

Laadittu asiakirjoja	1 383
Sovittuja	367
Voitettu oikeudenkäynnissä	549
Hävitty »	38
Jätetty erinäisistä syistä sikseen	178
Jätetty erinäisiin tuomioistuihin ja virastoihin	466
	<hr/>
	Yhteensä 2 981

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain nojalla tuomittiin toimiston lakimie-

hille vuoden aikana asianajopalkkioita yhteensä 33 506 (32 459) mk. Oikeusaputoimiston asiakkaiden vastapuolilta perittiin kaupungille korvauksia yhteensä 323 (968) mk.

Holhousapuasiat. Vuoden aikana määrättiin holhousasioita hoitavalle apulaisoikeusavustajalle 56 uutta holhoustointia. Holhottavia kuoli vuoden aikana seitsemän. Kertomusvuoden päättyessä oli jäljellä 118 holhousasiaa. Uusia uskotun miehen tehtäviä tuli vuoden aikana 28, minkä lisäksi oikeusaputoimisto hoiti 37 uskotun miehen tehtävää avioeroa ja lapsen aviollista syntyperää koskevissa jutuissa. Holhousapuasioissa joutui ao. apulaisoikeusavustaja hoitamaan 24 oikeudenkäyntiä ja esiintymään niissä sekä toimiston uskotun miehen tehtävissä Helsingin raastuvanoikeudessa 75 kertaa, minkä lisäksi hänen luonaan kävi keskim. kaksi asiakasta päivässä. Holhousasiain hoitamisesta perittiin vuoden aikana kaupungille palkkioita 7 190 mk. Holhottien omaisuuden säilyttämistä varten kaupunki vuokrasi varastotilaa talosta Pengerkatu 35.

Oikeusaputoimiston menot kertomusvuonna olivat 204 033 (176 311) mk.

22. Kotitalouslautakunnan toimisto

Toimihenkilöt. Kotitalouslautakunnan palveluksessa oli v. 1965 13 vakinaista ja 8 tuntiopettajaa. Lisäksi kotitalousneuvonnan tarkastajan virkaan valittiin 1.2. lähtien vakinaiseksi maat. ja metsät. kand. Sirkka Taipale. Avoinna olleita talousopettajan ja kotitalousneuvojan virkoja hoitivat edelleen viransijaiset. Kodinhoidonopettajalle kuului kodinhoidonopetuksen lisäksi myös opetus- ja perhepesulan valvonta.

Opetus- ja perhepesulassa oli kaksi pesulanhoitajaa. Siivoojia ja vahtimestareita oli eri toimipaikoissa yhteensä kuusi.

Lautakunnan opettajat osallistuivat Kotitalouskeskuksen kaksipäiväisille luentopäiville. Kotitalousneuvonnan tarkastaja teki virkamatkan Tukholmaan ja Osloon tutustuen sikäläiseen kunnalliseen kotitalousneuvontaan.

Toimipaikat. Lautakunnan toimisto muutti 18.5. talosta Aleksanterink. 46 A Kallion virastotaloon II linja 4 A.

Opetus- ym. toiminta tapahtui 17 eri paikassa, 7:ssä lautakunnan omassa opetushuoneistossa sekä eräiden esikaupunkialueen kansakoulujen huoneistoissa nim.: Kannelmäessä, Lauttasaarella (2 koulussa), Munkkiniemessä, Pakilassa, Pitäjänmäellä, Pohjois-Haagassa, Pukinmäellä, Vartiokylässä sekä Konalassa. Ruotsinkielinen opetus keskitettiin Dagmarink. 3:ssa sijaitsevaan opetushuoneistoon. Lautakunnan omia opetustiloja jouduttiin luovuttamaan kansakoulujen ym. väliaikaiseen käyttöön.

Pesulatoiminta tapahtui lautakunnan hallinnassa olevassa opetus- ja perhepesulassa.

Toiminta. Ruoanvalmistuksen-, ompelun-, käsitöiden-, kodinhoidon- ja pesunopetusta varten järjestettiin erilaisia kursseja sekä luentoja ja havaintoesityksiä seuraavasti:

Talousskurssit:	Kurssien lukumäärä	Osallistujien määrä
Ruoanvalmistuskursseja .	69	723
Leipomakursseja	36	217
Voileipä- ja erikoiskursseja	53	600
Kursseja koulutyöille ...	11	95
» miehille	4	39
Neuvontaa ja lainausta ...	—	62
Havaintoesityksiä	92	1 552
		<hr/>
		3 288
Kodinhoidokursseja	3	22
Käsityökurssit:		
Pukuompelukursseja	141	1 600
Liinavaatekursseja	5	59
Hatunvalmistuskursseja ..	26	280
Kursseja koulutyöille ...	6	55
Joululahjakursseja	15	188
Täkintikkausta ym.	2	5
Kutomista	—	29
Leikkuupalvelua	—	1 069
		<hr/>
		3 285

Taloukskurseista mainittakoon perusruoka- ja voileipä-pikkulämminkurssien lisäksi sellaisia aiheita kuin nopeita ruokia, ajankohtaisia vihannesruokia, salaattit ja kastikkeet ym. Kodinperustamiskurssiin sisältyi paitsi ruuanvalmistusta ja liinavaateompelua myös vierailu sähkölaitosyhdistyksen näyttelyssä ja esitys kodin lakiasioista. Havaintoesityksiä oli mm. pakasteista, pääsiäisherkuista, sieniruoista, salaateista, margariinin ja rahkan käytöstä, kenkätietoudesta, ihon ja kauneuden hoidosta, uusista siivousaineista ja -välineistä sekä kodin pikkutyövälineistä. Kodinhoidon opetusta annettiin sekä erillisinä kursseina että ruoanvalmistuskurssien oppilaille.

Pukuompele- ja hatunvalmistuskurseille osallistujia oli jatkuvasti täydet määrät. Ompeluneuvontakursseja jatkettiin edelleen leikkuupalvelun muodossa. Osanotto joululahjakurssille oli kuten ennenkin vilkasta. Liinavaate- eli kapiokursseja morsiamille järjestettiin sekä erillisinä että kodinperustamiskurssin yhteydessä. Kangaspuiden lainausta jatkettiin koko vuoden. Käytössä oli kolmet kangaspuut ja viiden päivän lainauksesta perittiin 2 mk. Puhelimitse tapahtuva neuvontapalvelu lisääntyi paitsi toimistossa myös opetuskeittiössä. Lautakunnan toimistossa annettiin puhelinneuvontaa kaikkiaan 3 773 kyselyyn.

Pesulatoiminta. Lautakunnalla oli 1.1.1965 lähtien vain yksi pesula nim. Karhulinnan pesula Herttoniemessä. Pesula oli vuoden aikana ahkerassa käytössä sekä opetustarkoituksessa että itsepalvelupesulana. Pesulaan hankittiin keväällä kolme uutta automaattista pesukonetta ja uusi linko. Näiden koneiden ansiosta nousivat pyykkikilomäärät arvioitua suuremmiksi. Asiakkaita kävi pesulassa

vuoden aikana 4 665 ja pesukilomäärä oli 82 795 kg. Kurssimuotoista pesunopetusta oli 13 kertaa ja näissä oppilaita yhteensä 213.

Näyttelyt. Maunulan opetuskeittiössä Rajametsäntie 32 järjestettiin 25.4. näyttely »Kodin juhlapöydät». Näyttelyssä kävi n. 340 henkeä.

Suomenkielisessä työväenopistossa oli avoinna käsityö- ja pöytänäyttely 12.—13.6. Kunnallisten Kotitalouslautakuntien Keskus-yhdistyksen edustajakokouksen yhteydessä.

Kerhot ym. Kotitalouslautakunnalla oli kolme kerhoa: Vallilan Äiti-kerho, Torstai-kerho ja Käpylän Kotitalouskerho, joiden yhteinen jäsenmäärä oli n. 170. Kerhoilloissa, joita pidettiin kerran viikossa, harrastettiin laulua, luettiin kirjallisuutta, keskusteltiin alustusten johdosta mm. kerhotoiminnasta ja muista ajankohtaisista aiheista. Lisäksi kuultiin erilaisia esitelmiä. Kerhot järjestivät myös myyjäisiä ja juhlia, kävivät museoissa ja teattereissa sekä retkeilivät.

Kotitalouslautakunta toimi Kunnallisten Kotitalouslautakuntien Keskuksen v:n 1965 edustajakokouksen järjestäjänä. Kokous ja luentopäivät pidettiin 12.—13.6. suomenkielisessä työväenopistossa ja ohjelmassa oli mm. kiertoajelu, jonka aikana tutustuttiin Helsingin tärkeimpiin nähtävyyksiin. Kokoukseen saapui n. 100 osanottajaa eri puolilta maata.

Tulot ja menot. Tuloja oli kurssitoiminnasta 26 817 mk, pesulatoiminnasta 53 979 mk sekä vuokria 17 409 mk ja sairausvakuutusmaksuja 6 069 mk, yhteensä 104 274 mk.

Menoja oli kertomusvuonna yhteensä 462 179 mk.

23. Kaupunginkirjasto

Pääkirjaston kokonaislainaus kasvoi edelleenkin v:n 1965 aikana yli 45 000 lainalla. Lisäys oli rakennustoiminnasta johtuen suurin muutamien Esikaupunkien sivukirjastojen kohdalla. Huomionarvoista oli kuitenkin, että pääkirjaston lainaus jatkuvasti kasvoi siitä huolimatta, että keskikaupungin asukasluku on vähentynyt. Ilmeisesti pääkirjasto verraten laajojen kirjakokoelmiensa ansiosta jatkuvasti vetää puoleensa lainaajia eri puolilta kaupunkia ja verraten pitkien välimatkojen päästäkin.

Kirjasto-ohjesääntö. Kouluhallitus vahvisti 28.1.1965 kaupunginvaltuuston 21.10.1964 hyväksymän Helsingin kaupungin kirjasto-ohjesäännön. Ohjesäännön perusteella kirjastolautakunta 26.4. päätti määrättyä piirijakoa noudattaen alistaa kirjastoverkoston kirjallisuutta hankkivien apulaiskirjastonjohtajien alaisuuteen siten, että suomenkielistä kirjallisuutta hankkivan apulaiskirjastonjohtajan alaisuuteen kuuluvat pääkirjaston ohella Kallion, Töölön, Vallilan, Käpylän, Eteläisen, Toukolan, Haagan, Herttoniemen, Kulosaaren, Oulunkylän ja Tapanilan sivukirjastot. Muut sivukirjastot, kirjastoauto-osasto sekä siirtokirjakokoelma kuuluvat ruotsin- ja vieraskielistä kirjallisuutta hankkivan apulaiskirjastonjohtajan alaisuuteen.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 171 vakinaista ja 19 tilapäistä viranhaltijaa. Työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 11. Tuntipalkkaisten kirjastoamanuenssien ja

kirjastoapulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 47 920 t, vastaten 31 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Kaupunginkirjastoon valittiin uutena virkailijana Benita Kock 1.9. lukien vanhemmaksi kirjastoamanuenssiksi.

Seuraavat kaupunginkirjaston viranhaltijat siirtyivät toisiin kirjaston virkoihin: apulaiskirjastonjohtajaksi Sirkka-Liisa Meri 1.7. lukien, vanhemmaksi kirjastoamanuenssiksi Lilith Lindberg 1.9. lukien, sivukirjastonjohtajaksi Aili Olamaa 1.10. lukien ja sivukirjastonhoitajaksi Taimi Ylitalo 1.10. lukien.

Eläkkeelle siirtyi kirj.aman. Rakel Sunell 4.7. lukien.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja äitiyslomien vuoksi virkavapautta yhteensä 4 162 päivää.

Kirjastotutkimtoa varten vaaditun harjoittelun suoritti 12 henkilöä. Harjoittelijoille järjestettiin kevätkaudella koulutustilaisuuksia (22 t), joissa käsiteltiin mm. kaupunginkirjaston historiaa ja organisaatiota, kirjallisuuden valintaperiaatteita ja hankintamenetelmiä, luokitusta ja luettelointia sekä kirjastotoiminnan erikoistyömuotoja. Harjoittelunohjaajana toimi apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri ja luentoja pitivät kirjastonjohtajan lisäksi kirjaston omat esiteltyjen alojen erikoistuntijat.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille osallistui vuoden aikana kaikkiaan 5 viranhaltijaa. Johdon

valmennusseminaarin I jaksoon Hangossa 29.11.—4.12. osallistui apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri.

Kirjastossa työskenteli 1.10.—15.11. kaupungin toimistokoulun harjoittelija. Työnopettajana toimi kirjanpitäjä Elsa Aarnio, joka osallistui toimistokoulun työnopettajille järjestettyihin työnopetuskursseihin.

Sivukirjaston- ja osastonhoitajille järjestettiin pääkirjastossa kolme tiedotustilaisuutta, joissa käsiteltiin mm. uutta kirjastoohjesääntöä, lainausmenetelmän muutoksen aiheuttamia järjestelyjä, kirjallisuusmäärärahan jakoa, ajankohtaisia henkilökuntakysymyksiä ja kirjaston pitkän tähtäyksen taloussuunnitelmaa.

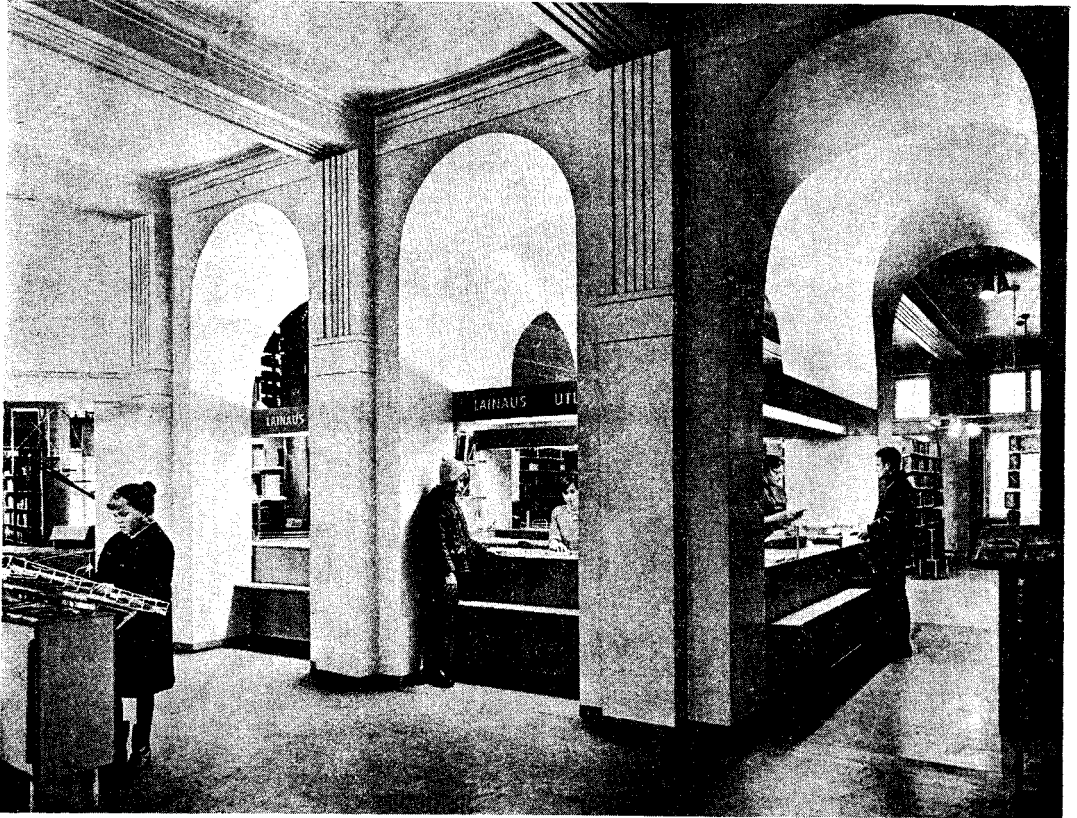
Pitkän tähtäyksen taloussuunnitelma. Kirjaston kannalta tärkein kertomusvuonna käsitelty kysymys oli epäilemättä kaupungin vuosien 1966—1975 taloussuunnitelma. Kirjastolautakunnan edellisenä vuonna laatimaan esitykseen tehtiin joitakin muutoksia siirtämällä eräitä investointeja myöhäisempään ajankohtaan. Pääosiltaan kirjaston huoneistosuunnitelmat voitiin kuitenkin sisällyttää kaupungin rakennusohjelmaan. Aikajärjestys on seuraava: Töölön sivukirjastorakennus 1966—1967, Puotilan sivukirjasto 1969, Vesala-Kontulan ja Laajasalon sivukirjastot 1970, Vallilan sivukirjasto 1971, Munkkiniemen sivukirjasto 1972, Herttoniemen sivukirjasto 1973, Tapanilan sivukirjasto 1974 ja Pitäjänmäen sivukirjasto 1975. Ohjelman suurimpana puutteena on pidettävä, ettei siihen voitu sisällyttää uutta pääkirjastorakennusta sekä tähän kytkeytyvää nykyisen pääkirjastorakennuksen perusteellista saneerausta. V:ksi 1975 merkittiin kuitenkin 800 000 mk:n määräraha pääkirjaston suunnittelutehtäviä varten.

Kirjaston alueellinen suunnittelu sai täten periaatteellisen hyväksymisen. Sivukirjastojen lukumäärän lisäämisen asemesta pyritään suurempiin ja toimintakelpoisempiin kirjastopisteisiin. Järjestelmää täydentää tehokkaasti hoidettu kirjastoautotoiminta. Nykyisten ja

suunniteltujen kirjastojen sijainti ja vaikutusalue ilmenee oheisesta liitteestä.

Pitkän tähtäyksen taloussuunnitelmaa koskevassa esityksessä kiinnitettiin vakavaa huomiota henkilökuntatarpeen ja kirjallisuusmäärärahan tarkkaan määrittelyyn. Laskelmat perustettiin yleisiin, kansainvälisesti hyväksytyihin normeihin. Ailahtelut kirjastolle myönnettävien määrärahojen suuruudessa tuottavat toiminnalle ja sen järkiperaiselle suunnittelulle arveluttavaa haittaa, joten laskelmien kiinteätä kytkemistä lainausvolyyymiin ja sen kehitykseen on pidettävä pitkäjännitteisen työskentelyn perusedellytyksenä.

Lainausmenetelmän muutos. 7.4. kirjaston lainauskirjanpidossa siirryttiin ns. täydelliseen Detroit-menetelmään. Tällöin edellytetään lainaajan itse merkitsevän lainauskorttinsa numeron kirjankorttiin. Eräpäiväliuskan asemesta käytetään etukäteen leimattua eräpäiväkorttia. Lainaustoimituksessa ei lainkaan käytetä leimasinta ja lainan rekisteröinti voidaan täten suorittaa sekä entistä nopeammin että myös jonkin verran tarkemmin. Muutos ei tässä muodossa koskenut Kallion sivukirjastoa, jossa samana päivänä otettiin käytäntöön ns. valokuvausmenetelmä. Tällöin lainaajan kortti, kirjankortti ja reikäkortti valokuvataan 8 mm:n kaitafilmiille. Palautetuista kirjoista kerätyt reikäkortit käsiteltiin kaupungin tietojenkäsittelykeskuksessa, joka toimitti kirjastolle tiedot puuttuvista kirjoista. Perittävästä kirjallainoista tarvittavat tiedot saadaan kaitafilmitä katselulaitteen avulla. Menetelmä on sangen nopea ja käyttövarma, mutta sen kannattavuus edellyttää suhteellisen korkeita lainauslukuja. Kallion sivukirjastoon hankitut lainauskamerat ovat Remington Rand-malliset ja lainauspöytäan upotetut. Aikaisemmin kuin Helsingin kaupunginkirjastossa on valokuvausmenetelmää käytetty Turun kaupunginkirjaston pääkirjastossa ja Lahden kaupunginkirjastossa, mutta menetelmien sovellutuksissa on verraten suuria eroavai-

Kallion sivukirjaston lainausosasto muutos- ja korjaustöiden jälkeen.

suuksia mm. siinä, että Helsingin kaupunginkirjaston käyttämä menetelmä pyrkii reikäkorttien järjestämisessä mahdollisimman pitkälle vietyyn koneelliseen käsittelyyn.

Rakenteelliset uudistukset. Kallion sivukirjastossa poistettiin aikuisten ja lasten lainausosastojen välinen lasiseinä sekä muodostettiin molemmille osastoille yhteinen, keskitetty lainauspiste. Muutoksen avulla saavutettiin sekä lisätilaa että työn säästöä. Töiden yhteydessä uusittiin myös kirjaston ulko-ovi ja sisäänkäynti.

Pääkirjastossa suoritettavat muutos- ja korjaustyöt koskivat luettelomisosastoa ja kolmannessa kerroksessa sijaitsevaa opintosalia. Muutoksen johdosta erikielisten kirjojen luettelointi ja keskuskortistot voitiin yhdistää. Kirjojen käsittelyn siirryttyä pääosaltaan siipirakennukseen voitiin kirjankuljetuksiin käyttää varsinaista tavarahissia.

Opintosalissa suoritettiin perusteelliset maalaus- ja kunnostustyöt. Varastohuoneesta siirrettiin mikrofilmatut sanomalehtien vuosikerrat sivukirjastojen kellaritiloihin ja täten vapautuneeseen huoneeseen muodostettiin tilat opintosalien osastonhoitajaa, mikrofilmien lukemista ja säilytystä sekä äänilevyjen kuuntelua varten. Korjaustöiden yhteydessä kunnostettiin myös ruotsin- ja vieras-kielisen lainausosaston työhuoneet.

Musiikkiosasto. Pääkirjaston kolmannen kerroksen opintosaliiin hankittiin kaksi Fishermerkkistä stereolevysoitinta ja kahdeksan paria kuulokkeita. Äänilevykokoelmalle varattiin säilytystilaa opintosalin neuvontapöydästä. Toiminta aloitettiin 14.12. ja vuoden loppuun mennessä tilastoititiin jo 118 levyjen kuuntelijaa. Levykokoelma käsitti kaikkiaan n. 500 levyä, joista osa kielilevyjä ja ns. kirjallisia äänilevyjä.

Äänilevyjen kuuntelua pääkirjaston opintosalissa.

Mikrofilmit. Vuoden lopussa mikrofilmi-rullien lukumäärä oli 2 717. Kokoelma käsitti pääosan Helsingissä ilmestyneistä sanomalehdistä sekä vanhimmat maassamme ilmestyneet lehdet noin v:een 1850. Kokoelmaa täydennetään vuosittain. Lukutilojen valmistuttua kirjastolle hankittiin toinen mikrofilmien lukulaite.

Kaukolainaus. Muille kirjastoille lähetettiin lainaksi yhteensä 337 (ed. v. 290) teosta, joista 16 (9) ulkomaille. Muista kirjastoista saatiin lainaksi 37 (28) kirjaa. Jäljennepalvelusta huolehdittiin yhteistoiminnassa alan erikoisliikkeiden kanssa.

Julkaisutoiminta. Kaupunginhallituksen myöntämällä määrärahoilla painatettiin kaupunginkirjastoa monipuolisesti esittelevä, kolmikielinen kuvitettu julkaisu, jonka ulkoasun ja taiton suunnitteli tait. Martti Myk-

känen. Lapsia ja nuoria varten painatettiin esite, jonka kuvituksesta huolehti rva Elina Katainen. Henkilökuntalehti, jota jaettiin myös pääkaupungin lehdille ja eräille kirjastoille, ilmestyi kymmenenä numerona.

Kokoukset ja opintomatkat. Kansainvälisen Kirjastoseurojen Liiton neuvoston (IFLA Council) 31. kokous järjestettiin Helsingissä 16.8.—20.8. välisenä aikana. Kokouspaikkana oli yliopiston instituuttirakennus Porthania ja osanottajia saapui eri puolilta maailmaa yhteensä 266. Kaupunki järjesti osanottajille iltavastaanoton kaupungintalossa 17.8. ja kaupunginkirjasto huolehti kiertoajelusta, jonka aikana tutustuttiin sekä kaupungin yleisiin nähtävyyksiin että eri kirjastoihin. Kokouksen yleissihteerinä toimi apul. kirj.joht. Eila Wirla. Kokoukseen osallistuvat kaupunginkirjastosta lisäksi kirj.joht.

23. Kaupunginkirjasto

Sven Hirn (kokouksen järjestelytoimikunnan jäsenenä) sekä apul.kirj.johtajat Bo Carpelan ja Sirkka-Liisa Meri sekä lisäksi viisi sivukirjaston- tai osastonhoitajaa. Os.hoit. Kaija Salonen esitti lastenkirjastojen jaoston kokouksessa katsauksen Suomen lastenkirjastoihin ja niiden toimintamuotoihin.

Kirj.joht. Sven Hirn osallistui Turun, Tampereen ja Helsingin kaupunginkirjastojen väliseen, Turussa 27.—28.9. järjestettyyn yhteiseen neuvotteluun, jossa mm. käsiteltiin Helsingin pitkän tähtäyksen taloussuunnitelmaa kirjastolaitoksen osalta, valokuvausmenetelmää ja Turun kaupunginkirjastossa käytäntöön otettua uutta hankinta- ja lueteloimismenettelyä. Kirj.joht. Hirn osallistui myös 30—31.3. Oulussa järjestettyihin suurten kaupunkien kirjastojen kokoukseen. Apul.kirj.joht. Meri osallistui Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa Tampereella 30.1. pidettyyn harjoittelunohjaajien kokoukseen. Laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg otti osaa Tukholmassa 5.—7.2. pidettyihin laitoskirjastotoiminnan neuvottelupäiviin. Os.hoit. Kaija Salonen osallistui pohjoismaiseen nuorisokirjallisuuskurssiin Uddevallassa 25.—31.7.

XXI yleiseen kirjastokokoukseen Porissa 25.—27.5. otti osaa yhteensä 17 kirjaston viranhaltijaa ja kirjastoammatillista työntekijää. Apul.kirj.joht. Bo Carpelan esitti kokouksessa alustuksen nykykirjallisuuden kirjastoille aiheuttamista pulmista ja apul.kirj.joht. Eila Wirla toimi koulutuskysymyksiä käsittelevän koroakeskustelun puheenjohtajana.

Suomen Kirjastoseuran Lastenkirjastotoimikunnan järjestämiin esitystaidon kursseihin Nurmijärvellä 30.9.—2.10. osallistui 11 kirjaston virkailijaa. Kirjavalinnan ja neuvonnan ongelmia käsittelevään seminaariin Vantalan kurssikeskuksessa 23.—25.8. osallistuivat opisk.neuv. Hilikka Kauppi ja sivukirj.hoit. Anelma Talvela. Apul.kirj.joht. Meri osallistui seminaarin koroakeskusteluun »Arvostelun arvostelua». Musiikkikir-

jastokursseihin Jyväskylässä otti osaa sivukirj.hoit. Talvela. Sivukirj.hoit. Gun Forslund osallistui Helsingissä 29.11.—2.12. pidettyyn televisioseminaariin.

Os.hoit. Eila Pajanne suoritti 6.—21.11. lastenosastojen uusia työmuotoja koskevan opintomatkan Ruotsiin. Hänelle myönnettiin kaupungin matka-apuraha tätä tarkoitusta varten.

Kirjaston henkilökunta teki sunnuntaina 26.9. yhteisen retken Turkuun. Osanottajia oli 53. Matkan varrella tutustuttiin Lohjan kauppalan uuteen pääkirjastoon. Turussa esitteli kirj.joht. Marjatta Heiskanen uusittua pääkirjastoa, kirjastobussia n:o 2 sekä Mikaelin sivukirjastoa. Turun kaupunginkirjasto järjesti retkeläisille kahvi- ja voileipätarjoilun kirjastolautakunnan puheenjohtajan toimiessa isäntänä.

Tuntip. kirj.aman. Liisa Vedenpää työskenteli kesäkuun Göteborgin kaupunginkirjastossa ja tuntip. kirj.apul. Heli Vasara 1.6.—31.7. Saksassa, Hamburger Öffentliche Bücherhallen -kirjastossa.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. IFLA-kongressin aikana kävi kirjastossa paljon ulkomaisia vierailijoita. Useat lastenkirjastojen jaoston kokouksen osanottajista tutustuivat Kallion sivukirjaston ja osa myös pääkirjaston lasten ja nuorten osaston toimintaan. Vieraat olivat: Virginia Haviland, Washingtonin kongressikirjaston lastenkirjaosaston johtaja, Eileen Colwell, Lontoon lastenkirjastojen johtaja, Nina Medvedeva, Moskovan Lenin-kirjaston lastenosaston johtaja, prof. Richard Bamberger, Kansainvälisen Nuortenkirjaneuvoston puh.joht. Wienistä, tri Walter Scherf, Kansainvälisen Nuorisokirjaston johtaja Münchenistä, Lisa-Christina Persson Bibliotekstjänstistä, Lundista, Ann Moerkercken van der Meulen, Boek En Jeugd-toimiston johtaja Hollannista, A. Knubel, kansakoulujen kirj.hoit. Summitista, New Jerseystä, R. Wellman, koulukirjastojen johtaja Westfieldistä, New Jerseystä sekä kirj.hoit. L. Albanska Sofiasta, Bulgariasta.

Sairaalakirjastojen jaoston osanottajien pyynnöstä järjestettiin tutustumisretki Hesperian ja Kivelän sairaalakirjastoihin sekä Kustaankartanon vanhainkodin kirjastoon. Osanottajina oli yhdeksän ulkomaalaista vierasta.

Pääkirjaston toimintaan tutustuivat seuraavat DDR:n edustajat: E. Marks kirjastoyhdistyksestä, W. Schaumann kulttuuriministeriöstä, H. Riedel ja G. Rückel kirjastolaitoksen keskusinstituutista sekä tri Ruth Unger, Humboldt-yliopiston kirjastoinstituutin dosentti. Myös rva I. Schmid-Schädelin Sveitsistä tutustui pääkirjaston eri osastoihin.

Muista kirjastossa käyneistä ulkomaisista vieraista mainittakoon kirj.hoit. Greta Renborg Ruotsista, kirj.hoit. Svend Esbech Tanskasta sekä Mary F. Kraemer, Young University, Utah, USA ja lastenkirj.hoit. Sheila M. Dale Hertfordshiren county-kirjastosta.

Pääkirjastoa ja sivukirjastoja esiteltiin useille kotimaisille vierailijaryhmille, mm. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kirjastotutkinnon opiskelijoille ja vastaavan ruotsinkielisen kirjastokurssin oppilaille, oppi- ja kansalaiskoulujen luokille sekä Nikkilän sairaalan mielisairaanhoidokoulun oppilaille. Vaasan kaupunginkirjaston laitospirj.joht. Maija Nykänen ja Joensuun kaupunginkirjaston laitospirj.hoit. Maija Karhunmaa tutustuivat laitospirjaston toimintaan. Nikkilän sairaalan toimintaterapeuteille esiteltiin laitospirjastoa ja Laakson sairaalakirjastoa esiteltiin mm. sairaanhoito-oppilaille, joille myös selostettiin laitospirjastotoiminnan periaatteita.

Kirjastoautotoiminta ja siirtokirjakokoelma. Kertomusvuoden aikana tilattiin kirjastoauton alusta ja kori sekä tehtiin päätökset auton pysäköintipaikoista ja -ajoista. Toimistusten viivästymisen takia toiminnan aloittaminen kuitenkin siirtyi seuraavaan vuoteen. Siirtokirjakokoelmaa ja kirjastoauto-osastoa varten vuokrattiin 126 m² käsittävä huone-

tila vesilaitoksen uudesta huoltokorjaamorakennuksesta, Karhunkaatajantie 1. Siirtokirjakokoelma laajennettiin käsittämään myös suomenkielistä kirjallisuutta, josta Pasilan, Pukinmäen, Suomenlinnan ja Vallisaaren sivukirjastot tulivat osallisiksi.

Lastenkirjastotoiminta. Kansakoulujen luokille pidettiin kirjastonkäytön opetustunteja useissa sivukirjastoissa. Tietokilpailuja järjestettiin pääkirjaston ja Kallion sivukirjaston lasten ja nuorten osastoilla sekä Herttoniemen, Lauttasaaren ja Vallilan sivukirjastoissa. Lauttasaaren sivukirjastossa jaettiin palkinto myös parhaalla tyyllillä kirjoitetuista vastauksista. Satutunteja pidettiin pääkirjaston ja Kallion sivukirjaston lasten- ja nuorten osastoilla sekä Haagan, Herttoniemen, Kulosaaren, Maunulan ja Pitäjänmäen sivukirjastoissa. Vallilan sivukirjastossa järjestettiin lapsille Kalevala-aiheinen juhla.

Laitospirjastotoiminta. Sokeiden potilaiden ja vanhusten lukemistarpeen tyydyttämiseksi hankittiin kaupunginkirjastoon 3 magnetofonia, jotka luovutettiin Koskelan sairaskodin sekä Kustaankartanon ja Roihuvuoren vanhainkotien käyttöön. Vakinaisia magnetofonin käyttäjiä oli 25 ja äänikirjalainoja kaikkiaan 179. Laakson sairaalassa kirjastoamannuenssit osallistuivat esitelmätilaisuuksiin, joissa käsiteltiin sairaalan toimipaikkakoulutusta, sekä hoitohenkilökunnan neuvottelutilaisuuksiin.

Kerhotoiminta. Pääkirjaston Cercle de littérature française kokoontui 4 kertaa. Osanottajia oli keskim. 15. Esitelmiä pitivät P. Gay Béthune ja M. Jacques LeLouarn. Kallion sivukirjaston kirjallisuuserho kokoontui 5 kertaa. Läsna oli keskim. 35 henkilöä. Esitelmiä pitivät opetusneuvos Yrjö Kallinen, kirjailijat Eeva Kilpi ja Arvo Turtaianen sekä fil.lis. Aarne Laurila. Sivukirjaston musiikkikerho kokoontui 8 kertaa kirj. aman. Esteri Parviaisen johdolla. Läsnaoli joita oli keskim. 17. Esitelmätoimintoina toimivat sävelt. Erkki Salmenhaara, mus. toimitt. Ilkka Oramo, säveltäjät Kari Ryd-

23. Kaupunginkirjasto

man, Henrik Otto Donner ja Kai Chydenius sekä pianotait. Kurt Walldén. Malmin sivukirjaston kirjallisuuskerho kokoontui 8 kertaa, osanottajia oli keskim. 10. Esitelmiä pitivät kirjailijat Pekka Lounela, Tuuli Reijonen ja Lauri Viita, opetusneuvos Yrjö Kallinen, fil.maisterit Toini Havu ja Kerttu Manninen, fil.lis. Aarne Laurila sekä fil.tri Tyyni Tuulio. Vallilan sivukirjaston opintokerho kokoontui kaksi kertaa. Esitelmöitsijöinä toimivat näyttelijä-ohjaaja Keijo Komppa sekä hra Mauno Makkonen. Nikkilän sairaalakirjaston kirjastokerho kokoontui viisi kertaa. Osanottajia oli keskim. 16. Esitelmiä pitivät hum.kand. Marjatta Ecaré, yliopp. Juhani Laurinmäki, opettaja Petri Lehikoinen ja apulaisylihoitaja Hilikka Pranttila. Musiikki-iltoja järjestettiin potilaille 13 kertaa. Kuulijoita oli keskim. 21. Musiikin esittelystä huolehti opettaja Petri Lehikoinen.

Kirjavarasto. Kirjastoon hankittiin ja luetteloitiin 64 826 uutta kirjaa ja kokoelmista poistettiin 39 772 teosta. Kirjakokoelma kasvoi vuoden aikana 25 054 kirjalla ja teosten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 873 529.

Kirjastoon tilattiin tai saatiin vapaakappaleina 704 eri aikakauslehteä yhteensä 2 623 vuosikertaa. Sanomalehtivuosisikertojen kokonaismäärä oli 987 edustaen 102 eri lehteä.

Aukioloajat. Kirjaston aukioloajat pysyivät kertomusvuonna muuttumattomina. Pääkirjaston lasten lukusali ei toiminut 1.6.—15.12. välisenä aikana, koska opintosali 2 oli pääkirjaston korjaustöiden ajaksi siirrettävä lasten lukusalin tiloihin.

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 1 241 096 mk:aan, josta val-

tionavun osuus oli 1 123 657 mk ja muita tuloja yhteensä 117 439 mk.

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 4 388 419 mk, v:lta 1964 siirtyi 58 831 mk, vuoden aikana saatiin määrärahasiirtoina 96 170 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 4 543 420 mk. Tilien mukaiset menot nousivat 4 443 421 mk:aan, v:lle 1966 siirtyi 75 543 mk, joten käyttämättä jäi 24 456 mk.

Kirjallisuusmäärärahojen käyttö. Kirjallisuuden ostonon käytettiin 598 572 mk, mikä summa jakaantui erikielisen kirjallisuuden kesken seuraavasti:

	mk
Suomenkielinen kirjallisuus	432 132
Skandinaavinen »	126 418
Saksalainen »	10 366
Englantilainen »	24 663
Ranskalainen »	2 831
Muunkielinen »	2 162 598 572

Sidontaan käytettiin	280 971
Äänilevyihin »	2 937
Mikrofilmeihin »	7 002
Sanoma- ja aikakauslehtiin käytettiin	66 604 357 514
	Kaikkiaan 956 086

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset. Kirjastolautakunta valvoi seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Yhdistys Kirjoja Sokeille, Bibliofiilien Seura, Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisäätiö sekä Bragen leikekokoelma.

*Lainojen jakaantuminen kauno- ja tietokirjallisuuteen aikuisten sekä nuorten ja lasten lainausosastoilla:
Utlånningens fördelning på fack- och skönlitteratur vid avdelningarna för vuxna samt barn och ungdom:
Fiction and non-fiction book issues in adult and junior departments:*

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Aikuisten kirjallisuus/Utlåning åt vuxna/ Issues to adults			Lasten ja nuorten kirjallisuus/Utlåning åt barn och ungdom/Issues to children and young people			Kirjallisuus kaikkiaan/Boklån inalles Total adult and junior				
	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	%	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	%	Yhteensä Summa Total
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/Main Library ...	262 020	297 078	559 098	14 803	70 621	85 424	276 823	43.0	367 699	57.0	644 522
Sivukirjasto/Filial/Branch Library											
Kallio/Berghäll	93 036	148 289	241 325	18 638	63 233	81 871	111 674	34.6	211 522	65.4	323 196
Töölö/Tölö	40 361	61 742	102 103	5 282	41 653	46 935	45 643	30.6	103 395	69.4	149 038
Vallila/Vallgård	28 782	49 885	78 667	4 582	31 694	36 276	33 364	29.0	81 579	71.0	114 943
Käpylä/Kottby	27 874	38 426	66 300	6 892	32 379	39 271	34 766	33.0	70 805	67.0	105 571
Eteläinen/Södra	23 752	40 355	64 107	7 579	34 540	42 119	31 331	29.5	74 895	70.5	106 226
Pasila/Fredriksberg	1 507	2 796	4 303	377	2 515	2 892	1 884	26.2	5 311	73.8	7 195
Toukola/Majstad	5 451	9 903	15 354	867	5 231	6 098	6 318	29.5	15 134	70.5	21 452
Haaga/Haga	24 933	53 249	78 182	3 981	36 826	40 807	28 914	24.3	90 075	75.7	118 989
Herttoniemi/Hertonäs	23 260	39 387	62 647	4 448	38 909	43 357	27 708	26.1	78 296	73.9	106 004
Maunula/Mänsås	12 531	25 309	37 840	3 416	31 350	34 766	15 947	22.0	56 659	78.0	72 606
Kulosaari/Brändö	6 382	14 173	20 555	1 619	13 227	14 846	8 001	22.6	27 400	77.4	35 401
Lauttasaari/Drumsö	33 948	51 627	85 575	6 270	31 512	37 782	40 218	32.6	83 139	67.4	123 357
Munkkiniemi/Munksnäs	32 492	46 917	79 409	3 679	23 990	27 669	36 171	33.8	70 907	66.2	107 078
Malmi/Malm	7 512	12 411	19 923	1 179	10 521	11 700	8 691	27.5	22 932	72.5	31 623
Oulunkylä/Äggelby	6 390	13 217	19 607	1 194	12 106	13 300	7 584	23.1	25 323	76.9	32 907
Pakila/Baggböle	5 331	11 043	16 374	1 095	12 196	13 291	6 426	21.7	23 239	78.3	29 665
Puistola/Parkstad	7 577	11 640	19 217	2 018	16 582	18 600	9 595	25.4	28 222	74.6	37 817
Laitos-/Anstaltsbiblioteket/Institution Library	40 553	75 664	116 217	1 257	5 542	6 799	41 810	34.0	81 206	66.0	123 016
Tapanila/Staffansby	3 582	7 574	11 156	1 365	11 760	13 125	4 947	20.4	19 334	79.6	24 281
Pitäjänmäki/Sockenbacka	10 177	21 099	31 276	2 281	17 278	19 559	12 458	24.5	38 377	75.5	50 835
Vartiokylä/Botby	10 287	20 499	30 786	3 009	26 226	29 235	13 296	22.2	46 725	77.8	60 021
Pukinmäki/Bocksbacka	2 056	4 036	6 092	594	4 542	5 136	2 650	23.6	8 578	76.4	11 228
Suomenlinna/Sveaborg	1 595	4 495	6 090	827	5 698	6 525	2 422	19.2	10 193	80.8	12 615
Porolahdi/Porovik	9 457	20 435	29 892	2 613	23 192	25 805	12 070	21.7	43 627	78.3	55 697
Vallisaari/Skanslandet	282	472	754	58	857	915	340	20.4	1 329	79.6	1 669
Kaarela/Kärböle	10 092	21 341	31 433	2 399	17 078	19 477	12 491	24.5	38 419	75.5	50 910
Yhteensä/Summa/Total of issues	731 220	1 103 062	1 834 282	102 322	621 258	723 580	833 542	32.6	1 724 320	67.4	2 557 862
(1964)	707 398	1 072 833	1 780 231	103 552	628 415	731 967	810 950	32.8	1 701 248	67.7	2 512 198

23. Kaupunginkirjasto

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:

Tabell över utlåningen av litteratur på olika språk:

Table illustrating the issues in different languages:

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Suomenk. kirjallisuus Finskspråkig litt. Finnish literature		Skand. kirjallisuus Skand. språk Skand. litterature		Muunk. kirjallisuus Litt. på utl. språk Foreign literature		Kaikkiaan Sammandrag Total	
		%		%		%		%
Pääkirjasto Huvudbiblioteket Main Library	466 036	72.3	138 801	21.5	39 685	6.2	644 522	25.2
Sivukirjasto/Filial/Branch Library:								
Kallio/Berghäll	306 553	94.8	13 963	4.3	2 680	0.9	323 196	12.6
Töölö/Tölö	122 206	82.0	22 286	14.9	4 546	3.1	149 038	5.8
Vallila/Vallgård	107 645	93.6	6 389	5.5	909	0.9	114 943	4.5
Käpylä/Kottby	94 357	89.4	7 484	7.1	3 730	3.5	105 571	4.1
Eteläinen/Södra	92 930	87.5	12 207	11.5	1 089	1.0	106 226	4.2
Pasila/Fredriksberg	7 025	97.6	157	2.2	13	0.2	7 195	0.3
Toukola/Majstad	20 239	94.3	1 104	5.1	109	0.6	21 452	0.8
Haaga/Haga	109 536	92.0	8 055	6.8	1 398	1.2	118 989	4.7
Herttoniemi/Hertonäs	97 914	92.4	6 817	6.4	1 273	1.2	106 004	4.1
Maunula/Månsas	68 506	94.3	3 641	5.4	459	0.7	72 606	2.8
Kulosaari/Brändö	25 258	71.3	9 324	26.3	819	2.4	35 401	1.4
Lauttasaari/Drumsö	94 498	76.6	24 884	20.2	3 975	3.2	123 357	4.8
Munkkiniemi/Munksnäs	83 433	77.9	19 704	18.4	3 941	3.7	107 078	4.3
Malmi/Malm	30 671	97.0	845	2.3	107	0.7	31 623	1.2
Oulunkylä/Äggelby	28 692	87.2	3 906	11.9	309	0.9	32 907	1.3
Pakila/Baggböle	29 144	98.2	396	1.3	125	0.5	29 665	1.2
Puistola/Parkstad	36 295	96.0	828	2.2	694	1.8	37 817	1.5
Laitos-/Anstaltsbiblioteket/ Institution Library	107 292	87.2	14 247	11.6	1 477	1.2	123 016	4.8
Tapanila/Staffansby	23 702	97.6	529	2.2	50	0.2	24 281	0.9
Pitäjänmäki/Sockenbacka	44 997	88.5	5 158	10.1	680	1.4	50 835	2.0
Vartiokylä/Botby	56 515	94.2	3 036	5.1	470	0.7	60 021	2.3
Pukinmäki/Bocksbacka	10 746	95.7	440	3.9	42	0.4	11 228	0.4
Suomenlinna/Sveaborg	12 442	98.6	147	1.2	26	0.2	12 615	0.5
Porolahti/Porovik	53 182	95.5	2 135	3.8	380	0.7	55 697	2.2
Vallisaari/Skanslandet	1 617	96.9	40	2.4	12	0.7	1 669	0.1
Kaarela/Kårböle	41 676	81.9	8 366	16.4	868	1.7	50 910	2.0
Yhteensä Summa Total of issues	2 173 107	85.0	314 889	12.3	69 866	2.7	2 557 862	100.0
(1964)	2 131 045	84.8	314 871	12.5	66 282	2.7	2 512 198	100.0

24. Kaupunginmuseo

Henkilökunta. Kaupunginmuseon henkilökuntaan kuului v:n 1965 päättyessä 6 vakinaista ja 2 tilapäistä viranhaltijaa sekä 2 työsopimussuhteessa olevaa museopulaista, 2 harjoittelijaa ja 4 osapäivätyösiivojaa, yhteensä 16 henkilöä. Näistä oli pääosastossa Hakasalmen huvilassa työssä 8, Tuomarinkylän museossa 3 ja museon päävarastossa ja kenttätöissä 5 henkilöä. Tehtävien laadun ja määrän mukaan siirrettiin henkilökuntaa ajoittain osastolta toiselle.

Kaupunginmuseoon perustettiin 16.6. lukien kaksi vakinaista 19. pl:aan kuuluvaa museoassistentin virkaa, ja 13. pl:n mukaiset tilapäiset museopulaisen virat muutettiin työsopimussuhteisiksi.

Muutamit viranhaltijat osallistuivat vuoden aikana ao. toimialan kursseille tai neuvottelupäiville. Yhteistoiminnassa muinaistieteellisen toimikunnan kanssa ohjattiin museopulaisia kulttuuri- ja rakennushistoriallista arvoa omaavien rakennusosien inventoimis-, luettelois- ja mittaustöihin.

Museonhoitaja osallistui Skandinavisen Museoliiton 50-vuotisjuhlakokoukseen, joka pidettiin Kööpenhaminassa 8.—12.6. ja joka jatkui Fyn'illä 13.—14.6., sekä Suomen Museoliiton 42. vuosikokoukseen ja museopäiville, jotka pidettiin Turussa 29.6.—1.7. Lisäksi museonhoitaja oli kutsuttu Helsingissä 22.—28.8. pidetyn toisen kansainvälisen fenougristikongressin osanottajaksi sekä opasti kongressiin osallistuneita museomiehiä kaupunginmuseossa ja Seurasaaren ulkomuseossa.

Kokoelmien karttuminen. Kaupunginmuseon kokoelmiin lahjoitettiin tai hankittiin ostamalla yhteensä 850 esinettä. Nämä jakaantuivat seuraaviin pääryhmiin: kirjat 37, kartat 2, rakennus- ja mittapiirustukset 58, Helsinki-aiheiset öljy- ja vesivärimalaukset, graafiset lehdet ja piirrokset 88, muotokuvat 10, rakennusmallit 4, mitalit, merkit ja rahat 26, huonekalut 69, kulta-, hopea-, tina- sekä lasi- ja posliiniesineet 35, talous- ja työkalut 20, lelut, pelit, soittimet ym. 9, puvusto ja käsityöt 47, koriste-esineet 11, koneet ja laboratorio- ym. kojeet 16, rakennustenosat 2, arkistoaines 269, apteekkiesineistö 147.

Kuva-arkistoon hankittiin yhteensä 76 512 numeroa, joista valokuvanegatiiveja vedoksineen oli 977, valokuvavedoksia ilman negatiiveja 506, negatiiveja ilman vedoksia 74 000, ilmavalokuvia 30, väridiapositiiveja 203, mikrofilminegatiiveja vedoksineen 585 sekä kuva-laattoja 211.

Kertomusvuonna sai kaupunginmuseo kokoelmiinsa lahjoituksia mm. seuraavilta henkilöiltä, virastoilta ja laitoksilta ym.: tait. N. Belij, nti Ella Ekegren, prof. Hilding Ekelund, rva Kerttu Forsström, taidevalokuvaja C. Grünberg, Helsingfors Svenska Metodistförsamling, kaupunginkanslia, kirjapainokoulu, nuorisotoimisto, rahatoimisto, rakennusvirasto, tilastotoimisto, Helsingin Lyseo, kamr. Harry Henricsson, rva Irja Hiitonen, rva Eja Hirn, neidit Greta ja Thora Höijer, museoasist. Raija Järvelä, prov. Greta Kihlström, rva Ester Korhonen, nti Amy Krook, prov. Maire Lampi, joht.opett. Lauri Leppä-

nen, rva Elli Lindfors, toimitt. Irja Lönngrén, tri Toini Melander, hra Toivo Mohell, rva Taimi Montell, hra Erik Nyholm, toimitt. V. Pettersson, tuom. Åke Pircklén, hra Paavo Ronkanen, käsityönopett. Liisa Sandelin, rva Liisa Santaholma, Stiftelsen för Åbo Akademi, joht. Bertil Stigzelius, tarkast. Matti Synterä, Werner Söderström Oy, hra Reino Tenkanen, maist. M. J. Terho, nti Rea Thilman, rva Eugenie Thurmanin kuolinpesä, nti Siiri Timgren, nti Ingrid Wallenius, rva Anna Wiikin kuolinpesä, Oy Wulff Ab, fil.maist. Aino Yrjö-Koskinen ja rva Elisabeth Åström.

Julkaisujaan lähettivät museolle mm. Göteborgs Stadsmuseum, Historisches Museum der Stadt Wien, Københavns Bymuseum, Oslo Bymuseum ja Stockholms Stadsmuseum.

Lahjoituksena saatiin museoon prof. rva Eja Hirniltä valikoima hänen äitinsä, Himmi Nordströmin o.s. Jäderholm kapiosta vuodelta 1903. Nti Siiri Timgrenin lahjoittamista esineistä oli mm. lapsia varten valmistettu valurautainen, »oikeilla» puilla lämmitettävä liesi pannuineen, kattiloineen ja leivinpeltimeen näytteillä Tuomarinkylän museossa. Rva Elli Lindforsilta museo sai tavaraa sota- ja pula-ajan puvuston esittelyyn ja käsityönop. Liisa Sandelinilta lähes sadan vuoden takaista naistenmuotia kuvastavan, hienon nukan puvuston. Proviisori Greta Kihlström antoi museon apteekkikokoelmiin joukon jyrkeviä tinaisia ruiskuja, joilla oli autettu ylenmäärin juhlineita potilaita heidän vaivoissaan. Prov. Maire Lampi oli koonnut museon apteekkiosaston täydennykseksi miehensä omistaman Helsingin Uuden Apteekin esineistöstä erittäin kauniin ja kiintoisan kokonelman, joka sisälsi 140 päänumeroa, sekä varustanut tämän esineistön asiallisin selvityksin.

Nti Ingrid Wallenius lahjoitti museolle kolme Elsa Fohströmin, o.s. Lövegren maalaa-
maa muotokuvaa, joista yksi esitti puutarhuri Johan Peter Gimbergiä. Malmin hautausmaan puisto on osaksi J. P. Gimberin suunnittele-

ma. Museon kokoelmiin saatiin nti Amy Krookilta Arvid Liljelundin v. 1885 maalaa-
mat, esittelijäsiht. Carl Krookin ja tämän puolison muotokuvat. Samoin saatiin tuomari Åke Pirckléniltä kolme piirrosta: Fredrik Cygnaeus Aug. Mannerheimin kuvaamana ja Fr. Berndsonin hauskat luonnokset Fredrik Cygnaeuksesta ja Aug. Schaumanista.

Lukumääräisesti suurin oli nti Rea Thilmanin lahjoitus, johon sisältyi valokuvaamon kalusto valokuvaus- ym. koneineen sekä negatiiveja, joiden vähimmäismäärä oli 74 000 kpl. Nti Ella Ekegrenin lahjoittamat kuvat täydentävät Helsingin valokuvaamojen historiaa valaisevia kokoelmia.

Kaupungin rahatoimistolta tulleet »Helsingin kaupungin velkasetelit emälippuineen» v. 1876—1954 olivat painotuotteina ja taide-
teolliselta kannalta antoisaa katseltavaa.

Kertomusvuonna ostettiin vain yksi kultaesine nim. helsinkiläisen kultasepän Gustaf Adolf Strömbäckin v. 1856 tekemä rannerengas. Vanhin ostettu hopeaesine oli Johan Sing(h)in valmistama hopeapikari. Johan Sing(h) kuoli Helsingissä v. 1710, joten pikari on peräisin isoavihaa edeltäneeltä ajalta. Tinaseppä G. Forsströmin tekemät kynttilänjalat ja Gustaf Lindroosin valmistamat hopeaesineet, mm. sokerikko ja kynttiläsakset sekä Johan Winqvistin takomat tukevat sokeripihdit hankittiin museon hopeakaappeja varten.

Museon puvusto- ja tekstiilikokoelmiin ostettiin tait. Uhra Simberg-Ehrströmin sommitteleman ja Suomen Käsityön Ystävien valmistaman Munkki-nimisen ryijyn alkuperäiskappale.

Taidekokoelmiin hankittiin vuoden merkittävien Helsinki-kuva, Akseli Gallen-Kallelan v. 1891 tekemä öljymaalauk, jonka aihe on kesäinen näkymä Kruununhaasta yli Pohjoisrannan Korkeasaarta kohti. Tait. Uno Heikkiseltä ostettiin 83 Helsinki-aiheista piirrosta ja vesiväriyötä, mm. S. Anderssonin laveeraus talosta P. Esplanadik. 19—21 N. Uschanoffin liikkeen sisäänkäynnin kohdalta.

Helsingin Lyseon vanhat paloruiskut, joista toisessa oli merkintä Ovarteret Paradisfågeln, 4de Stadsdelen eli Paratiisilinnun kortteli 4:ssä kaupunginosassa ja toisessa G. Asp. Kyrkotorget nr 3, asetettiin muun vanhan palokaluston joukkoon näytteille Tuomarinkylän museon ullakkokerrokseen.

Helsingfors Svenska Metodistförsamling lahjoitti museolle kristalliliasisen kannellisen pikarin. Se oli kuulunut laamanni ja ritari J. A. Strömbergille, joka oli Helsingin kaupungin oikeusormestarina v. 1810—1840.

Alkuvuodesta sai R. Rosenbergin mallitointimisto valmiiksi värikkään »puu-Käpylän» pienoislajennöksen, joka kiersi Helsinki-näyttelyn mukana Wienissä ja Saksan kaupungeissa. Pienoislajennös oli tehty mittakaavassa 1:200 ja se oli kuutena eri osana käsittäen 1920-luvulla rakennetun Käpylän alueen kokonaisuudessaan.

Valokuvaukset ja kuvahankinnat. Kaupunginmuseolla oli kertomusvuonna kaksi tavalista mittavampaa valokuvaustehtävää, joista toinen koski Helsingin kaikkien kansakoulujen valokuvaamista kansakouluasetuksen 100-vuotisjuhla-adressia varten, toinen kaupungintalon työhuoneiden ja sisustuksen valokuvaamista ennen syksyllä alkaneita purku- ja korjaustöitä. Paitsi musta-valkoisia valokuvia saatiin näistä kohteista myös väridiapositiiveja.

Pitäjänmäen, Koskelan, Malmin, Jollaksen ja Meilahden alueelta otettiin yhteensä 154 valokuvaa. Pasilassa kuvattiin paitsi katu- ja rakennusnäkyviä myös yksityisiä koteja.

Tuomarinkylän museon ullakkokerroksen näytteillepanoa oli valokuvattu mm. ulkomaisten museomiesten tilauksia varten. Samoin jatkettiin museoesineistön valokuvaamista luettelointia silmälläpitäen. Oskar Broströmin ja E. Sundströmin negatiiveista valmistettiin vedoksia 768 kpl ja Kaivopuiston huviloiden rakennuspiirustuksia koskevia vedoksia 255 kpl.

Kuva-arkiston negatiiveja numeroitiin kertomusvuonna 10 834 kpl, joten selvitettyjen

ja rivirekisteriin sisältyvien valokuvien lukumäärä vuoden lopussa oli 34 218. Kadunnimien mukaan järjestettyyn rakennuskuvarrekisteriin kirjoitettiin puhtaaksi 1 664 uutta liuskaa ja muun aiheen mukaiseen asiarekisteriin 7 780 liuskaa. Kuva-arkisto valmistutti 91 eri tilaajalle yhteensä 513 valokuvajäljennöstä. Tilausten yhteydessä saatiin 44 uusintanegatiivia. Julkaisuoikeudesta perittävä maksu à 12 mk saatiin 54 kuvasta. Lehdistöä, virastoja, yhdistyksiä, useita toiminimiä, museoita, radiota ja televisiota, opiskelijoita ja eri tutkijoita museo palveli toimittamalla kuvia sekä antamalla Helsinkiä koskevia tietoja.

Näytteillepano, kokoelmien hoito ym. Kaupunginmuseon näyttelytilat pysyivät kertomusvuonna ennallaan. Eräitä uusia ryhmiä asetettiin näytteille mm. museoapteekkiin, ja uusia Helsinki-aiheisia tauluhankintoja saatiin yleisön nähtäväksi. Tärkeimmät järjestelytöet tapahtuivat museon varastoissa, joista 1.7. käyttöön saatu arkistovarasto on muodostumassa museon kolmanneksi toimintapisteeksi. Siellä oli päivittäin työssä 3—6 henkilöä ja sinne ohjattiin myös osa museon yleisönpalvelusta.

Jouluaiheinen näyttely oli avoinna 21.12. 1965—10.1.1966 välisen ajan. Uutuutena tässä näyttelyssä olivat esillä joululahjakääreisiin kiinnitetyt lahjarunot, joita oli saatu tätä varten tri Toini Melanderin kokoelmista.

Lokakuun alussa Oslo Bymuseumin 60-vuotisjuhlien aikaan oli Oslossa Suomi-viikon johdosta useita näyttelyitä ja tilaisuuksia ja tällöin myös Helsingin kaupunki järjesti Oslo Bymuseumin uuteen näyttelyhalliin empire-ajan Helsinkiä esittävän näyttelyn. Tähän näyttelyyn kaupunginmuseo lainasi runsaasti aineistoa kokoelmistaan. Näyttely oli avoinna 4.—9.10.

Näytteilläolevien kokoelmien kausiluontoisen hoidon lisäksi tehtiin kertomusvuonna laajoja taulukokoelmien peruskorjaus-, kunnostus- ja puhdistustöitä uudessa tauluvarastossa. Kokoelmien siirto väljempiin ja parempiin työtiloihin tapahtui 17.—19.3. Kaupun-

gin kelloseppäkoulu korjasi käyntikuntoon kokoelmiin ostetun Waterbury Clock Co:n valmistaman seinäkellon. Huonekalujen kunnostamiseen käytettiin 23 työtuntia. Päävaraston kokoelmiin kuuluvia valokuvalevyjä puhdistettiin, numeroitiin ja negatiivit varustettiin kuvaa koskevalla selostuksella. Täten järjestettiin yhteensä 21 469 levyä.

Kaupungin vanhoista rakennuksista suoritettiin Kaupungintalossa ensimmäiseksi talteenotettavan aineiston luettelointia sekä piirustus- ja mittaustöitä. Sisustusta koskevia mittapiirustuksia valmistui 55, joista piirrettiin puhtaaksi muovikalvolle 29 piirrosta. Samassa korttelissa sijaitsevassa Raatihuoneessa suoritettiin myös mittauksia ja mittapiirustuksia tehtiin 90 kpl, niistä piirrettiin 34 puhtaaksi. Samoin tehtiin mittauksia myös Laajasalon Hevossalmella sijaitsevassa entisessä Vuorion huvilassa, josta tehtiin 24 piirustusta. Puhtaaksi piirretyistä mittapiirustuksista mainittakoon vielä 21 kpl puisia empire-taloja koskevia piirustuksia, joista museolla oli luonnokset.

Kaupunginmuseo varastoi myöhempää käyttöä varten myös kaupunginkellarin seinämaalaukset, korkokuvat ja etsatut ikkunat. Kaupungintalon rakennustyömaalta saatiin tutkimuksia varten sellaisia tietoja rakennuksen seinä- ym. rakenteista, jotka valaisivat rakennustapoja Helsingissä 1800-luvun alkupuolella.

Tuomarinkylän museossa varustettiin hakusanoin 6 411 numeroa Helsinki-aiheisia lehtileikkeitä ja ns. Höijerin kokoelmasta 1 816 numeroa, jotka samoin vietiin hakukorteille. Vuoden aikana liimattiin leikkeitä arkeille 6 287 kpl.

Tutkimustyöt ja julkaisut. Kaupunginmuseo toimeenpani yhteistoiminnassa kaupunkimittausosaston kanssa Helsingin ja sen lähiympäristön rantaviivan kehitystä v:sta 5000 e. Kr.—v:een 1965 j. Kr. koskevan tutkimuksen ja painatti kartan rantaviivan sijainnista v. 5000 ja 1500 e.Kr. sekä v. 1550, 1812 ja

1965 j.Kr. Kartan painosmäärä oli 1 000 kpl ja myyntihinta à 1 mk.

Ulkomaisten museokävijäin käyttöön tehtiin englanninkielinen moniste Kuvia kokoelmista -nimisestä opaskirjasta, samoin saksankielinen lyhennelmä opaskirjasta Tuomarinkylän kartano ja museo.

Oslo Bymuseumin täyttäessä 60 vuotta julkaistiin Byminner nr 3 — 1965 juhlanumerossa tietoja pohjoismaiden pääkaupunkien museoista, mm. lyhennelmä Helsingin kaupunginmuseon museonhoitajan kirjoituksesta: Något om Helsingfors stadsmuseums uppgifter och strävanden.

Vierailut, opastukset ja käynnit museossa. Hakasalmen huvilassa olevassa museossa kävi kertomusvuonna 8 461 henkilöä, joista pääsylipun lunastaneita oli 4 614, Tuomarinkylän museossa 2 738 henkilöä, joista maksaneita 1 315, yhteensä kaupunginmuseossa käyneitä oli 11 199 henkilöä.

Vuoden aikana kävi Hakasalmen huvilassa 16 kansakoululuokkaa, yhteensä 324 oppilasta, ja Tuomarinkylän museossa 6 luokkaa, yhteensä 160 oppilasta. Oppikouluista kävi kaupunginmuseon kokoelmiin tutustumassa 24 luokkaa, yhteensä 691 oppilasta, Tuomarinkylän museoon ei tehty ainoatakaan käyntiä. Ryhmiä, joille monasti järjestettiin opastus muulloinkin kuin tavallisina aukioloaikoina, kävi museossa 53 ja näissä oli osanottajia kaikkiaan 1 455. Helsinki-päivänä ei kävijöitä ollut erikoisen runsaasti: Hakasalmen huvilassa kävi vain 97 henkilöä ja Tuomarinkylän museossa, jonne oli järjestetty ilmainen kuljetus, 359 henkilöä.

Museon hallinnassa olevissa kiinteistöissä ei kertomusvuoden aikana tapahtunut oleellisia muutoksia. Tilanpuute helpottui hiukan varastojen kohdalla, joita saatiin lisää kolmella taholla.

Tulot ja menot. Museon pääsymaksuina perittiin aikuisilta 50 p ja lapsilta sekä ryhmäkävinteihin osallistuneilta 20 p. Torstai-iltaisina sekä Helsinki-päivänä oli pääsy museoon maksuton. Paikalliset koululais- ja muut

opintoryhmät pääsivät opettajiensa mukana museoon maksutta museon tavallisina aukioloaikoina, klo 12—16 välillä muina päivinä paitsi lauantaisin, jolloin kokoelmat olivat suljetut.

Tuloja oli pääsymaksuista, opaskirjojen ja postikorttien myynnistä Hakasalmen huvilan osalta 2 493 mk ja Tuomarinkylän museon osalta 950 mk, Osman v. 1962—1963 myyn-

nistä 39 mk, valokuvien käyttö- ja julkaisu-oikeuksien lunastuksista 648 mk, luontoisetujen korvauksena 1 410 mk sekä vakuutuksista ym. 277 mk, yhteensä 5 817 mk.

Kertomusvuoden varsinaisiin menoihin myönnettiin määrärahoja kaikkiaan 333 598 mk, josta käytettiin yhteensä 291 514 mk, joten jäljelle jäi 42 084 mk.

25. Kaupunginorkesteri

Kaupunginorkesterin intendenttinä toimi edelleen fil.tri Nils-Eric Ringbom. Hänen sijaisenaan ajalla 4.3.—20.3. oli kirjastonhoitaja, fil.lis. Aarre Hemming ja tämän virkavapauden aikana 15.2.—27.2. ja 1.8. alkaen toimi kirjastonhoitajana toimitt. Tapio Metsä. Muu toimiston henkilökunta oli sama kuin ennenkin.

Kaupunginorkesterin intendentin hoitaman koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon kirjeiden luku oli 173 ja saapuneiden kirjeiden määrä 421.

Kaupunginorkesterin intendentti huolehti kertomusvuonna edelleen vahvistettua eri korvausta vastaan kaupunginorkesterin konserttien ohjelmia, niissä esiintyviä säveltäjiä ja esitettyjä sävellyksiä koskevista selostuksista, jotka liitettiin käsiohjelmiin painettuna lisälehtinä.

Kevätkaudella kaupunginorkesterin johtajat kiinnitettiin edellisen vuoden tapaan ker tapalkkioita vastaan joko yhtä konserttia tai useamman konsertin sarjaa varten. Syyskauden useimmat konsertit johti kaupunginorkesterin johtajaksi 1.6. lähtien kolmeksi vuodeksi nimitetty kapellimestari Jorma Panula. Orkesterin konserttimestarina toimi edelleen viulutait. Naum Levin. Hänet valittiin kertomusvuonna uudelleen orkesterin konserttimestariksi seuraavaksi viisivuotiskaudeksi 1966—1970. Orkesteriin kuului vuoden aikana 80 soittajaa.

Orkesterin sellonsoittaja Georg Wikberg kuoli 26.4., orkesterista erosi kontrabassonsoittaja Olli Kosonen 1.7., eläkkeelle siirtyi-

vät sellonsoittaja Emil Karppinen 1.7. ja oboensoittaja Boris Studnitzky 1.8. Näin vapautuneisiin sekä ennestään avoimina olleisiin sellonsoittajan ja toisenviulunsoittajan virkoihin nimitettiin seuraavat soittajat koevuodeksi: 20. pl:n toisenviulunsoittajan virkaan 15.8. alkaen Okko Kamu, kahteen 18. pl:n sellonsoittajanvirkaan 16.8. alkaen Jaakko Raulamo ja Jari Pitkänen, 18. pl:n kontrabassonsoittajan virkaan samoin 16.8. alkaen Teppo Hauta-aho, 18. pl:n oboensoittajan virkaan 24.8. alkaen Kari Tikka ja 19. pl:n sellonsoittajanvirkaan 26.8. alkaen Veli-Pekka Bister.

Orkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan seuraavat henkilöt orkesterin valtuuskuntaan: Erkki Noras puheenjohtajaksi, sekä jäseniksi Lauri Ojala ja Pekka Paasio, varalle Jorma Ylönen ja Kalle Katrama.

Orkesterin järjestysmiehenä toimi edelleen Armas Karsti.

Kaupunginhallitus myönsi musiikkilautakunnan ehdotuksesta opintomatka-apurahan kaupunginorkesterin ensimmäiselle trumpettinsoittajalle Lauri Ojalalle.

Konsertit. Kevätkaudella pidettiin Yliopiston juhlasalissa 26 sinfoniakonserttia. Ne jatkautuivat kahdeksi sarjaksi, joiden kausitilaaajille oli tarjottu mahdollisuus lunastaa edellisen kauden kausikortteja vastaavat uudet sarjaliput. Syyskonserttikaudella suoritettiin konserttisarjojen uudelleenjärjestely. Perjantaikonsertit jaettiin kahteen eri sarjaan, sinfoniakonserttien linjaa jatkavaan suureen ja kamarimusiikilliseen pie-

neen perjantaisarjaan, ja näitä konsertteja pidettiin kertomusvuoden syyskonserttikaudella yhteensä seitsemän. Kolmannen sarjan muodostivat keskimäärin joka toisena maanantaina pidettäviksi tarkoitettut, yhtenäiseen tyylilliseen leimaan pyrkivät, enimmäkseen helppotajuisesta musiikista koostuvat nuoriso- eli maanantaisarjan konsertit, joita annettiin kertomusvuoden syyskonserttikaudella Konservatorion salissa kolme, näistä yksi uusintana Kulttuuritalon juhlasalissa. Konserttisarjojen uudelleenjärjestelyyn kuului myös se, että kausikortit myytiin yhdellä kertaa koko soitantovuotta 1965—1966 varten. Edellämainittujen tavallisten konserttien lisäksi, joita oli koko vuoden aikana 37, järjestettiin Konservatoriossa tavanomainen vappumatinea uusintoineen sekä Yliopiston juhlasalissa 12.9. kaupunginorkesterin Euroopankiertueen lähtiäiskonsertti.

Kaupunginorkesteri konsertoi kertomusvuonna edellisten vuosien tapaan kaupungin oppilaitoksissa, kaikkiaan 11 koulussa, niinä maanantaipäivinä, jolloin orkesterin muu työohjelma antoi siihen mahdollisuuden. Konsertit, joita oli yhteensä 16, kestivät n. 50 min. ja niiden ohjelmaa sekä sinfoniaorkesteria esiteltiin oppilaille.

Sibelius-juhlavuoden neuvottelukunnan käyttöön asetetuista valtion varoista saadun 100 000 mk:n suuruisen avustuksen sekä samansuuruisen, kaupungin menoarvioon merkityn määrärahan, eli yhteensä 200 000 mk:n turvin valmisteltiin ja toteutettiin kaupunginorkesterin Euroopan kiertue 13.9.—5.10.

Euroopan kiertueen ohjelman harjoitukset 11 ylimääräisellä jousisoittajalla vahvistettu orkesteri aloitti 16.8. ja harjoitukset jatkuivat päivittäin lähtöön saakka.

Lisäksi hyväksyttiin vielä »Århus Festuge»-juhlien johdolta saapunut tarjous konsertoida Århusissa 6.9.

Kaupunginorkesteri esiintyi kertomusvuoden aikana em.lisäksi mm.: »Brahe Djäknar»-kuoron konserteissa 1.2. ja 1.3., Svenska Oratorieföreningin konsertissa 15.3., kau-

pungin eduskunnan kunniaksi 6.4. järjestämällä päivällisillä, Suomen Laulun konsertissa 15.4., Sibelius-viikon konserteissa 21.5., 25.5. ja 28.5., Jean Sibelius -viulukilpailun loppukilpailuissa 1.—4.12. sekä palkintojen jakotilaisuudessa 5.12. ja valtioneuvoston järjestämässä Sibeliuksen syntymän 100-vuotisjuhlakonsertissa 8.12.

Kaupunginorkesteri luovutettiin ilman korvausta Sibelius-viikon Säätiön käyttöön, Kansainvälisen Jean Sibelius viulukilpailun kilpailutoimikunnan käyttöön neljään kilpailutilaisuuteen, joihin kuului yksi harjoitus, ja palkintojen jakotilaisuuteen, johon myös kuului yksi harjoitus, sekä Sibelius-juhlavuoden neuvottelukunnalle harjoituksia ja konserttia varten 8.12. Messuhallissa pidettävään Sibelius-juhlakonserttiin.

Varsinaisiin 37 (ed.v. 46) sinfoniakonserttiin myytiin yhteensä 15 861 (22 347) pääsylippua eli keskimäärin 429 (485) lippua konserttia kohden ja kahteen vappumatineaan yhteensä 1 475 (1 301) pääsylippua. Kaupunginorkesterin Euroopankiertueeseen liittyneisiin kuuteen omaan konserttiin myytiin lippuja seuraavasti: Helsinki 698, Lontoo 2 246, Amsterdam 828, Wien 834, München 506 ja Kööpenhamina 348. Muut kiertueen konsertit pidettiin palkkiosopimuksella ja lippujen myynti oli kokonaan asianomaisten konsertinjärjestäjien omassa hoidossa ja kirjanpidossa. Konserttilippujen kokonaismyynti oli siis 22 850 (21 248) kpl.

Kausikortteja myytiin seuraavasti: kevätkaudella sinfoniakonserttien A-sarja 246 ja B-sarja 213, yhteensä 459, syyskaudella (lukuun sisältyy myös kevätkausi 1966) suuri perjantaisarja 316, pieni perjantaisarja 206 ja maanantaisarja 20, yhteensä 542, eli kaikkiaan myytiin kausikortteja 1 001.

Sinfoniakonserttien lipunhinnat olivat kevätkauden A-sarjassa 6, 5 ja 4 mk ja B-sarjassa 4, 3 ja 2 mk sekä syyskauden suuressa ja pienessä perjantaisarjassa kummassakin 6, 5 ja 4 mk. Konservatoriossa pidettyjen maanantai- ja nuorisokonserttien numeroi-

25. Kaupunginorkesteri

mattomien kertalippujen hinnat olivat 2 mk. Tilaussarjakorttien alennus oli 25 %.

Kaupunginorkesterin kirjastoon liitettiin vuoden kuluessa 2 kirjaa ja 9 täydellistä orkesterimateriaalia, minkä lisäksi orkesteri sai rva Gemma Funtek-Snellmanin lahjoituksena edesmenneelle prof. Leo Funtekille kuuluneesta nuotistosta 36 täydellistä orkesterimateriaalia ja 120 partituuria.

Tulot ja menot. Kaupunginorkesterin tulot tilien mukaan olivat 127 191 mk. Valtionavustusta, jota oli anottu 90 000 mk, saatiin 22 000 mk kuten aikaisempinakin vuosina.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin yhteiset menot olivat 1 820 171 mk. Musiikkilautakunnan osuus menoista oli 85 891 mk ja kaupunginorkesterin osuus oli 1 734 280 mk.

26. Nuorisotoimisto

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuuluivat: nuorisoasiamies, apulaisnuorisoasiamies, nuorisoneuvoja, kerhokeskusten valvoja, kolme toimistoapulaista, vahtimestari-mekaanikko ja lähetti. Lisäksi toimistossa oli yksi YKK:n harjoittelija.

Lainavarasto. Lainattavia välineitä oli varastossa seuraavasti (vastaava lainauspäivien luku merkitty sulkuihin): telttoja 316 (11 567), kenttätehtiöitä 25 (907), keittiövälineitä 73 (402), työkaluja 26 (132), teknillisiä välineitä 69 (2 454), muita välineitä 765 (2 031) eli välineitä yhteensä 1 274 ja lainauspäiviä yhteensä 17 493.

Kerhohuoneet. Kertomusvuonna saatiin käyttöön viisi uutta kerhohuoneistoa: 1.3. Pihlajamäessä (Rapakiventie 8) ja Munkkiniemessä, Kaartintorantie 6, sijaitsevat kerhokeskukset sekä 1.7. Klaarantien Väestönsuojassa, 1.8. Munkkivuoressa, Raumantie 5, ja 1.9. Tennistalossa (Fredrikink. 65), sijaitsevat kerhohuoneistot.

1.6. lukien lopetettiin Eläintarhantie 1:n kerhokeskus ja toiminta siirrettiin Siltasaarenk. 12:een, joka sai nimekseen Hakaniemen kerhokeskus.

1.8. Lauttasaaren kerhokeskus ja nuoriso-kahvilatoiminta siirrettiin Otavantie 3:sta Tallbergin Puistotie 10:een.

Vuoden aikana lopetettiin: 1.6. Ruskeasuolla Tenholantie 5:ssä ja 31.8. Museokatu 8:ssa sijaitsevat kerhokeskukset sekä 1.6. Oulunkylän retkeilykeskus.

Vattuniemen kesäkodin tilalle saatu Laajasalon kesäkotit pääsi aloittamaan toimintansa keväällä.

Musiikkitaroituksiin sopivien huoneiden puute oli tuntuva, koska toiminnan laadun vuoksi yhtyeitä oli vaikea sijoittaa muun kerhotoiminnan yhteyteen.

Katso taulukko siv. 152.

Nuorisotyölautakunnan omat kerhokeskukset. Käpylän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 343. Toimintavuonna järjestettiin erilaisia tilaisuuksia 828. Talvileirivuorokausia oli 124 ja kesäleirivuorokausia 551. Kerhonjohtajana toimi sosion. Eeva Hyvärinen.

Mäkelän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 178. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin vuoden aikana 758. Talvileirivuorokausia oli 91 ja juhannusleirivuorokausia 96. Kerhonjohtajana toimi sosion. Sirkka-Liisa Luoto.

Vallilan kerhokeskuksessa oli kerholaisia 898. Erilaisia tilaisuuksia, joihin sisältyi myös lyhyitä urheilu- ja retkeilyleirejä, oli vuoden aikana 3 114. Talvileirivuorokausia oli 66, kesäleirivuorokausia 51 ja leirintäretkivuorokausia 114. Kerhonjohtajana toimi nuoriso-työnohj. Toivo Harto.

Hakakerhossa oli jäseniä 1 094. Sisäisiä pienryhmiä toimi 8. Yhteistoiminta muiden kahvilakerhojen ja ulkopuolisten järjestöjen kanssa oli vilkasta. 8-henkinen ohjelmatoimikunta teki opintomatkan Tukholmaan. Isäntänä toimi Martti Nevalainen.

26. Nuorisotoimisto

Eri järjestöt, yhdistykset ym. käyttivät kerhohuoneistoja kertomusvuonna seuraavasti (nuorisotoimiston omaa toimintaa ja kahvilakerhoja varten varatut huoneet eivät sisälly luetteloon):

Kerhokeskus	Pinta-ala m ²	Huone- luku	Käyttä- neiden seurojen määrä	Käyttötunteja kaikkiaan		Käyttötunteja päivisin	
				1965	1964	1965	1964
Askartelupajat	120	2	7	1 157	814	—	—
Eläintarhantie 1	100	3	9	955	1 988	—	36
Hakaniemi	450	8	23	1 335	—	41	—
Herttoniemi	510	4	41	2 930	2 596	425	361
Hämeentie	222	4	32	1 773	2 180	79	—
Intiankatu	55	3	6	1 890	1 299	38	—
Jokiniemi	110	2	12	867	182	67	—
Kaarela	166	2	18	3 510	3 626	2 132	2 132
Kannelmäki	80	2	12	3 394	2 406	2 020	1 296
Kirkkomäki	80	3	10	3 025	3 299	1 812	1 698
Klaaran tien Väestönsuoja ¹⁾	225	1	1	—	—	—	—
Kulosaari	125	4	5	2 157	2 306	1 299	1 080
Kyläneva	150	2	5	1 704	388	939	—
Käpyrinne	207	4	17	4 747	4 559	3 454	2 482
Laajasalon kesäkotii	572	16	10	229	—	20	—
Lauttasaari ²⁾	195	1	10	885	609	117	31
» ³⁾	185	2	8	884	—	116	—
Lüsankatu	190	4	30	2 936	2 517	327	—
Malmi	50	1	2	410	333	—	—
Maunula	70	1	8	1 784	993	749	256
Meilahti	100	2	9	166	105	—	—
Merimiehenkatu	240	5	30	3 456	4 103	737	738
Munkkiniemi	175	1	6	206	—	—	—
Munkkiniemen Väestönsuoja ¹⁾	180	1	1	—	—	—	—
Munkkivuori	626	5	22	801	—	264	—
Museokatu	100	3	11	450	872	—	—
Mäyrälänna	73	2	4	400	548	3	—
Pihlajamäki	194	3	12	1 077	—	483	—
Pohjois-Haaga	484	6	38	6 844	6 159	3 646	2 659
Pukinmäki	110	3	5	583	549	43	—
Puotila	180	3	10	9 343	9 270	6 606	8 474
Puotinharju	84	1	11	1 546	235	1 154	92
Roihuvuori	73	2	13	1 556	985	372	60
Ruskeasuo	35	1	2	172	249	—	—
Siihtie	123	3	10	1 768	1 802	550	306
Stadion	270	2	63	3 333	3 662	522	1 012
Töölö	500	13	44	5 122	279	301	48

¹⁾ Vuokrattu Ilmailuyhdistykselle. — ²⁾ Otavant. 3:ssa 31.7. saakka. — ³⁾ Tallbergin Puistot. 10:ssä 1.8. alkaen.

Herttokerhossa oli jäseniä 449. Jäsenmäärä kasvoi vuoden aikana ja alue, jolta kerhoon saavuttiin, laajentui. Ihmistuntemuspiiri, kirjallisuuskerho ja tyttöjen kotitalouskurssi olivat vilkkaan mielenkiinnon kohteina. Lisäksi pidettiin 8 lyhyempää kurssia. Kokeiluluon- toisena toimi kerran viikossa ns. esikahvila (alaikäraja 14 v).

Lauttakerhossa oli jäsenmäärä 309. Uusiin

tiloihin siirtyminen syksyllä saattoi olla syynä pieneen jäsenmäärän alenemiseen. Lauttasaaren seurakuntaa lukuun ottamatta yhteistoi- minta ulkopuolisten järjestöjen kanssa ei ollut mainittavaa, mutta tämä pyrittiin korvaamaan kerhon sisäisellä aktivoimisella. Normaalien peli- ja kerhoiltojen ohella oli mm. poikien voimistelua 2 t viikossa.

Haagakerho osoitti kasvua niin jäsenmää-

rään kuin toimintaankin nähden. Jäseniä oli 735. Kurssi- ja valistustilaisuuksia oli 10 ja yhteisiä ohjelmaita 38.

Bengtsårin leirialuetta käyttivät vilkkaasti Mäkelän ja Käpylän kerhokeskukset sekä 9 muuta järjestöä. Vuoden aikana alueella vietettiin n. 5 500 leirivuorokautta, jotka jakaantuivat n. 60 leirin ja retken kesken. Osanottajia oli n. 900.

Jengityö. Nuorisotoimisto jatkoi kevätkaudella jengityötä Töölön kerhokeskuksessa. Osanottajamäärä rajoitettiin 50:ksi. Ohjaajia oli neljä, joista yksi päätoiminen. Syksyllä aloitettiin jengityö uudelleen, mutta tilojen riittämättömyyden takia saatiin käyttöön Tennistalosta huoneisto, jossa kokoontui n. 200 nuorta kuusi kertaa viikossa. Ohjaajia oli kolme, joista yksi päätoiminen.

Kurssitoiminta. Suomenkielisistä kursseista oli sekä kevät- että syyskaudella toiminnassa nuorisonohjaajien peruskurssi ja syyskaudella tähän liittyvä jatkokurssi. Tämän lisäksi järjestettiin 10 lyhyempää erikoiskurssia.

Ruostinkielisiä kursseja oli neljä ja ne olivat yksinomaan erikoiskursseja.

Vuoden kuluessa valmistui nuorisotyölautakunnan asettaman jaoston nuorisonohjaajien kouluttamista koskeva mietintö.

11.5.—5.10. välisenä aikana pidettiin Haagan harjoitusradalla 6 moottoripyöräkurssia, joihin osallistui yhteensä 116 oppilasta. Näistä 16 sai moottoripyöräajokortin. Maanantaisin pidetyille mopokursseille osallistui 245 kurssilaista.

25.4. järjestettyyn liikennekilpailuun osallistui 198 nuorta ja valtakunnallisessa loppukilpailussa 10.10. Tampereella Helsingin joukkue tuli toiseksi.

Erilaisia liikennekoulutus- ja valistustilai-

suuksia järjestettiin nuorisokahviloissa, tiedustilaisuus Uudenmaan läänin kuntien edustajille ja kurssi kerhonojajaille.

Kaupunkiin muuttavan nuorison neuvontatoimisto. Kertomusvuoden aikana lähetettiin nuorison neuvontaa esitteleviä kortteja 4 393 kpl 15-24-vuotiaille kaupunkiin muuttaneille. Neuvonnan mainokset olivat edelleen rautatie- ja linja-autoasemilla.

Uusia asiakkaita kävi vuoden aikana toimistossa yhteensä 388, joista miehiä 193 ja naisia 195. Puhelintiedustelut mukaan luetuina oli uusien asiakkaiden lukumäärä 1 035. Toimiston taholta annettiin myös ryhmäopastusta eri ammatillisten kurssien osanottajille mm. vapaa-ajanviettomahdollisuuksissa. Tähän opastukseen osallistui 76 henkilöä.

Toimiston puoleen seuraavissa asioissa kääntyneet asiakkaat jakaantuivat: kerho- ja urheilutoiminta 32 %, koulut ja kurssit 35 %, asuntoasiat 8 %, työtä tai työpaikan vaihtoa koskevat asiat 10 %, ennakkotiedustelut 4 % ja muut asiat 11 %.

Vierailut. Vierailijoina kävi 18.1. nuorisonjohtajat Sieghilde Lindow ja Günter Schwigerszausen Itä-Berliinistä, 11.3. Moskovan nuorisokomitean edustaja D. Birjukov, 26.3. Unescon stipendiaatti Khaled Tohhan Syyriasta sekä 23.5. sosiaalityöntekijä Jelena Cišic Jugoslaviasta. Kesällä vieraili lisäksi 20-henkinen bonnilaisryhmä, Deutschen Jugend des Ostens, 20-henkinen ylioppilasryhmä Hampurista ja 7-henkinen ryhmä Tukholmasta.

Menot ja tulot. Nuorisotoimiston menot kertomusvuonna olivat 1 120 252 mk. Menojen pääosan muodostivat vuokrat ja henkilökunnan palkkaus. Tuloja oli yhteensä 55 299 mk.

27. Raittiuslautakunnan toimisto

Raittiuslautakunnan ja sen toimiston toiminta suuntautui v. 1965 johtosääntöjen ja vuoden alussa hyväksytyyn työsuunnitelman edellyttämiin kohteisiin. Erityistä huomiota kiinnitettiin raittiusjärjestöyden toimintaedellytysten parantamiseen ja jäsenaktiivisuuden lisäämiseen. Työsuunnitelmaa toteutettiin järjestämällä monipuolista kurssi- ja kilpailutoimintaa, joka kohdistui ensisijaisesti raittiusjärjestöjen jäseniin, mutta myöskin nuoris- ja urheilujärjestöihin ja niiden jäseniin. Toisena tärkeänä toiminnan kohteena oli lautakunnan oman tiedotustoiminnan tehostaminen.

Yleisen raittiusviikon järjestelyihin lautakunnan toimisto osallistui huomattavalla tavalla: pääkaupungin alueella järjestettiin viikon aikana 40 juhla- ym. valistustilaisuutta sekä toimeenpantiin keskitetty mainosrynnäkö julkisen sanan ja elokuvateattereiden välityksellä. Samoin osallistuttiin 4.4. pidetyn Työväen Raittiuspäivän mainostoitinnan järjestelyihin.

Teknillisen elokuva- ja rainavälineistön lainaustoimintaa kehitettiin edelleen hankkimalla uusia elokuva- ja rainakopioita sekä teettämällä joko yksin tai yhteistyössä muiden suurien kaupunkien raittiuslautakuntien kanssa raittiusaiheisia lyhytelokuvia. Kertomusvuonna suoritettiin yhteensä n. 3 000 lainausta.

Väkijuomaolojen kehittymistä kaupungissa seurattiin ja niissä havaittavien epäkohtien ilmoittamista pyrittiin suorittamaan mahdollisuuksien mukaan. Seurattiin eräitä laitonta

väkijuomien myyntiä ja valmistusta koskevia yllätystarkastuksia. Väkijuomamyymälöiden avaamista ja anniskeluoikeuksien anomista koskevia lausuntoja valmisteltaessa tekivät lautakunnan ja toimiston edustajat tarkastuskäyntejä. Lisäksi käytiin yhdessä väkijuomaliikkeen kunnallisen tarkastajan kanssa seuraamassa eri ravintoloiden toimintaa. Vuoden aikana tehtiin kaupunginhallitukselle esitys raittiusvalvojan viran perustamiseksi juuri tämäntapaisiin tehtäviin, mutta esitys ei johtanut tulokseen.

Toimisto. Lautakunnan toimisto sijoitettiin keväällä Kallion virastotaloon, jossa sen käytettävänä oli 4 huonetta käsittävä toimistohuoneisto. Viranhaltijain työskentelytilojen lisäksi toimistoon sijoitettiin lainausvarasto sekä arkisto.

Kertomusvuonna oli lautakunnan palveluksessa neljä vakinaista ja yksi tilapäinen viranhaltija.

Raittiusvalistustoiminta. Toimiston virkailijoiden toimesta pidettiin vuoden aikana kaikkiaan 174 (ed. v. 114) puhetta, esitelmää tai alustusta. Valistustilaisuuksia joko yksin tai yhteistyössä eri järjestöpiirien kanssa järjestettiin 5 (8), joissa osanottajia oli yhteensä 1 150 (1 500). Neuvottelutilaisuuksia järjestettiin 7 (6), joissa oli osanottajia yhteensä 190 (221).

Syystoimintakauden alkaessa ryhdyttiin kaikille kaupungissa toimivien aikuisjärjestöjen jäsenille lähettämään painettua tiedotuslehteä ajankohtaisista raittiustyön tehtävistä, raittius- ja väkijuomapolitiittisista ta-

pahtumista jne. Lehden painos oli syyskaudella 4 000 kpl.

Eri raittiusjärjestöjen julkaisemia kuukausijulkaisuja lähetettiin sosiaalisiin laitoksiin, korkeakouluihin, ylioppilaskokelaille, työmaa- ja kansanruokaloihin, autokorjaamoihin, työpaikoille, liike-, tehdas- ja teollisuuslaitoksille yhteensä 2 372 (1 386) vuosikertaa sekä erityisnumeroita 4 700 kpl. Myös oppi-, kansa- ym. koulujen omaa raittiustyötä avustettiin ja tehostettiin yksityiskohtaisella ohjaustoiminnalla, jakamalla raittiustutkimuksen oppikirjoja sekä myöntämällä erityispalkintoja raittiuskilpailukirjoituksissa kunnostautuneille. Palkinnoiksi jaettiin yhteensä 303 (313) kirjaa. Toukokuussa järjestettiin laajahko kansakouluihin kohdistunut ohjelma-kiertue.

Raittiusviikkoa vietettiin perinteelliseen tapaan loka-marraskuun vaihteessa 31.10.—7.11. välisenä aikana. Viikon tunnuksiksi hyväksyttiin iskulause »Selkeä raittiin tie» (»Nyktert skick - klar blick»). Viikon tunnuksella pyrittiin kiinnittämään yleistä huomiota ennenkaikkea liikenneturvallisuuskysymyksiin ja siinä erityisesti liikenneraittiutteen.

Raittiusviikon pääjärjestelyistä vastasi raittiusjärjestöjen edustajista koostunut raittiusviikkotoimikunta sekä raittiuslautakunnan toimisto. Raittiusviikkotoimikunnalle oli tätä tarkoitusta varten myönnetty 16 850 mk:n määräraha ja tarvittaessa saattoi raittiuslautakunta suorittaa omilta tileiltään viikosta aiheutuvia kustannuksia 4 400 mk:aan asti. Raittiusviikon keskeisiksi tapahtumiksi muodostuivat raittiusviikkotoimikunnan järjestämät juhlat ja erimuotoinen yleismainonta. Näitä toimenpiteitä varten oli neuvottelutilaisuudessa 17.5. valittu erityinen avajaisjuhlatoimikunta ja mainostoittoimikunta. Avajaisjuhla pidettiin sunnuntaina 31.10. klo 12 Vanhan Ylioppilastalon juhlasalissa. Samana päivänä klo 14 järjestettiin Balderin juhlasalissa lastenjuhla ja torstaina 4.11. klo 19.30 ruotsinkielinen perhejuhla.

Edelleen tuettiin raittiusviikkotoimikunnan toimesta eräitä raittiusviikon aikana järjestettäviä järjestöjen tilaisuuksia, esim. AA-kerhojen kutsuiltoja. Lähinnä osallistuttiin tilaisuuksien ilmoitus- ja vuokrakulujen peittämiseen, joissakin tapauksissa myös ohjelmakustannuksiin.

Raittiusviikon tilaisuuksista ilmoitettiin päivälehdissä ja erikseen painatetulla ilmoitusviikkosella, josta otettiin 20 000 kpl:n painos. Viikon aikana suoritettiin matriisi-ilmoittelua kaikissa pääkaupungin päivälehdissä, toimitettiin raittiusviikon yleisjulistetta sekä muuta mainos- ja ohjelmistoaineistoa järjestöille sekä järjestettiin sanomalehdistölle selostustilaisuus, jossa jaettiin erillistä raittiusviikkoaineistoa. Tähän kuuluvia diapositiivilevyjä toimitettiin elokuvateattereihin 20 kpl, joista 15 suomen- ja 5 ruotsinkielistä. Myöskin oli sovittu raittiusaiheisen postileiman käyttämisestä kaikissa Helsingistä lähtevissä postilähetyksissä raittiusviikon aikana. Lisäksi kaduilla kierteli automainoskulkue.

Newwonta- ja järjestelytoiminta. Kertomusvuonna hankittiin kuusi uutta elokuvakopiota sekä osallistuttiin kahden lyhytelokuvan valmistuttamiseen. Lainaustoimintaa varten oli vuoden lopussa toimiston käytettävissä kolme elokuvakonetta, kaksi rainaheitintä, elokuvakangas, magnetofoni, 105 lyhytelokuvaa sekä 35 raina- ja kuultokuva-sarjaa. Elokuvakoneita lainattiin 332 (330), raittiusaiheisia lyhytelokuvia 1 353 (955), muita lyhytelokuvia 1 373 (1 414), rainakoneita 47 (27) ja valkokangasta 17 (54) kertaa. Kansallispuvustosta tehtiin vuoden aikana 58 (75) lainausta. Kansallispukuja lainattiin ainoastaan raittiusjärjestöille, kun sen sijaan teknillistä lainaustoimintaa suoritettiin kaikille pääkaupungissa toimiville järjestöille.

Viranhaltijain suorittamia ohjauskäyntejä raittius- ym. järjestöjen tilaisuuksiin ja sosiaalisiin laitoksiin suoritettiin vuoden aikana 93 (132) kertaa. Harrastustoiminnan erityis-

27. Raittiuslautakunnan toimisto

ohjaajia lautakunta kustansi raittiusjärjestöille yhteensä 16 (26) tunniksi.

Toimisto järjesti vuoden alkupuolella kaupungintuntemiskilpailun sekä vuoden loppupuolella n. kolme kuukautta kestäneen tietokilpailun raittiusjärjestöjen jäsenille. Lisäksi järjestettiin kansakoululaisille veikkaustietokilpailu. Yhteinen osanottajamäärä oli 1 750.

Toimintavuoden aikana järjestettiin 8 kurssia, joista osa yhteistoiminnassa helsinkiläisten raittiuspiirijärjestöjen kanssa. Yhteensä niihin osallistui 226 (263) henkilöä.

Raittiustilanteen tutkiminen. Lautakunta toimeenpani yhteistyössä Suomen Gallup Oy:n kanssa liikemiespiirejä koskevan tapa- ja asennetutkimuksen väkijuomien käytöstä liikelounailla. Tällä tutkimuksella pyrittiin saamaan valaistusta siihen, miten liikemiehet suhtautuvat liikelounaisiin sekä niiden yhteydessä tapahtuvaan alkoholin käyttöön. Tiedot kerättiin henkilökohtaisilla haastatteluil- la. Kohteina oli kaikkiaan 207 henkilöä, jotka

jaettiin ammattiaseman mukaan kahteen ryhmään: toimitusjohtajat & johtajat ja muut, sekä iän perusteella kolmeen ryhmään: alle 35-vuotiaat, 35—49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat.

Kurssiavustukset. Lautakunta jakoi anomuksen perusteella kurssiavustuksia raittiuskeskusjärjestöjen pitämien kurssien helsinkiläisille osanottajille. Kaikkiaan näitä avustuksia haki 59 henkilöä, joista 54:lle myönnettiin avustus. Avustusten kokonaismäärä nousi 1 095 mk:aan.

Raittiustyön tukemiseen vapaiden järjestöjen kautta jaettiin kaikkiaan 81 järjestölle yhteensä 120 000 mk. Avustuksia haki 87 järjestöä.

Menojen ja tulojen yhteenveto. Kertomusvuoden talousarvion tileille oli merkitty lautakunnan käyttöön yht. 245 728 mk. Lisämäärärahoja ja ylitysoikeutta myönnettiin vuoden aikana yht. 10 377 mk ja kaikkiaan käytettiin 246 447 mk.

Tuloja ei lautakunnalla kertomusvuonna ollut.

28. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Kansliatoimiston henkilökunta ym. Kertomusvuoden päättyessä oli toimistossa 9 vakinaista viranhaltijaa sekä 2 työsuhteessa olevaa kuukausipalkkaista toimihenkilöä.

Kansliatoimiston pitämään viraston diaariin kirjattiin kertomusvuonna 828 saapunutta ja 446 lähtenyttä kirjettä.

Virastopäällikön päätösluetteloon merkittiin 105 päätöstä.

Kertomusvuoden aikana sattui 34 tapaturmaa, joista aiheutui 868 lomapäivää.

Ohjaustoimiston henkilökunta. Ohjaustoimistossa oli kertomusvuoden aikana vakainasina viranhaltijoina kaksi urheilunohjaajaa. Lisäksi oli 1.6.—30.8. välisenä jaksone toimistossa uimakoulu- ja uimarantatoiminnan tarkastajana sekä ohjaustoimitsijana kaksi voimistelunopettajaa. Kausiluontoisia, työsopimussuhteisia ohjaajia oli vuoden aikana yhteensä 150 henkilöä.

Toimiston päällikkönä toimi urheilunohjaaja, voim.op. Aino Numminen.

Toimintaryhmät. Käytännön ohjaustoiminta jaksottui seuraaviin vuodenaikojen ja harjoituskausien edellyttämiin yhtenäisiin, ohjelmituihin ryhmiin: kuntoliikuntatoiminta harjoitussaleissa syksystä kevääseen, talvikauden ulkourheilu ja ulkoilu, kesäkauden ulkourheilu, uimakoulutoiminta, retket sekä kansanurheilun ja -ulkoilun joukkotoiminta.

Toiminnan ohjelmointi pyrittiin toteuttamaan kiinteässä yhteistyössä kaupungissa toimivien urheilu- ja voimistelu- ym. seurojen ja näiden yhteiselinten kanssa. Tässä tarkoituksessa osallistuttiin myös joukkoliikunta-

toiminnan aloittamiseen yhteistyössä valtakunnallisten kuntoliikunnan järjestelyelinten kanssa. Näistä mainittakoon erityisesti Tahkon hiihto, Seitsemän veljeksen hiihto, Kevään Kunto Kausi, syksyn polkuretki ja kesäkauden tantsutoiminta.

Toimintakohteet. Sisätoimintakauden ohjattu kuntoharjoittelutoiminta järjestettiin pääasiallisesti kaupungin omissa harjoitussaleissa Stadionilla, Ruskeasuon hallissa ja Kumpulan uimalan harjoitustiloissa. Pihlajamäen kansakoulusalissa aloitettiin syksyllä sekä naisille että miehille kuntovoimistelu- ja palloiluharjoitukset, joita pidettiin kahdesti viikossa. Naisten vuoroihin ilmoitautui heti lähes sata osanottajaa, miehiä vastaavasti 30—40 harjoitusvuorota kohden. Voimailuharjoittelu keskittyi Ruskeasuon hallin ja Kumpulan uimalan voimailusaleihin, mitkä olivat varatut vapaata harjoittelua varten 3—4 kertaisin viikoittaisin harjoitusvuoroin.

Kesäkauden laajimpana ohjaustoimintana käsitti uimakoulutyö yli 4 000 lasta 29 toimintakohteessa, joissa toimi 60 opettajaa kokopäiväisinä työntekijöinä kahden kuukauden ajan. Opetustehtävien lisäksi kuului uimaopettajien tehtäviin turvallisuuden ja järjestyksen valvonta uimaloissa ja uimarannoilla, joissa kesäaikana kävi n. 555 000 henkilöä. Uimakauden päätösjuhlana järjestettiin Uimastadionilla 17.8. uimakoulujen yhteinen uimapromotio, missä seppelöitiin 967 uimamaisteria ja -kandidaattia. Promootorina toimi kaup.joht. Veikko Järvinen.

Mielenkiinto ohjattuihin retkiin osoitti

huomattavaa nousua. Kertomusvuoden aikana järjestettiin yhteensä 16 ohjattua retkeä vaihteleviin kohteisiin, näistä uusina retki- muotoina 4 sien- ja marjaretkeä Luukin ja Salmenkartanon ulkoilualueille. Kullakin retkellä oli 300—600 osanottajaa. Opastuksesta huolehtivat vuorottaisesti Helsingin Latu, Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen retkeilytoimikunta ja Helsingin Suunnistajat. Retkiin osallistui 7 347 henkilöä.

1.5.—30.6. välisenä aikana toimeenpantiin valtakunnallisten kuntourheilun keskusjärjestöjen ohjelmoima Kevään Kunto Kausi. Järjestelyn toteuttamiseksi oltiin yhteistoiminnassa mm. Helsingin kaupunginosayhdistysten liiton, paikallisten urheilu- ja ulkoilujärjestöjen, liikelaitosten ja koulujen kanssa. Tarkoitusta varten kartoitettiin 33 reittiä eri puolille kaupunkia 10 km:n kävelyn, 1.5 km:n juoksun ja 20 km:n pyöräilyn suorituskohteiksi. Kirjattujen suoritusten laskettu kokonaismäärä oli jonkin verran yli 20 000.

Kesäkauden ulkoilutilaisuuksina toimeenpantiin yhteistoiminnassa Seurasaarisäätiön ja helsinkiläisten kansantanssijärjestöjen (7) kanssa tantsuja, yhteensä 5 tilaisuutta, joista kaksi järjestettiin Seurasaareissa, muut Pikukuskella, Mustikkamaalla, Taivaskalliolla ja Kaivopuistossa. Kesän sateinen sää haittasi jossain määrin yleisön osanottoa. Kuhunkin tilaisuuteen oli saapunut n. 300—600 henkilöä.

Kesäkauden aikana järjesti 31 helsinkiläistä voimistelua ja urheiluseuraa nuorten kesäleirin, jota varten seurat saivat urheilu- ja ulkoilulautakunnan myöntämän määrärahan. Ohjaustoimiston taholta suoritettiin kesän kuluessa 25 seuran järjestäminen kesäleirien tarkastus.

Tiedotustoiminta. Kaupungin urheilu- ja ulkoilupaiikkojen käytön sekä niillä tapahtuvan ohjaustoiminnan tunnetuksi tekemistä tarkoitavista ohjaustoimiston toimenpiteistä mainittakoon mm. seuraavat: sanomalehdille jakeluna toimitettu uutispalvelu ja lehdistö-

informaatiotilaisuudet; TV:n ja radion välityksellä suoritettut haastattelut ja kuvaukset; maksulliset sanomalehti-ilmoitukset; eri ohjaustoimintamuotoja selvittelevät ulkojulistet, kartat ja opasteet; urheilu- ja ulkoiluseuroille, kouluille, laitoksille, virastoille ja yhteisöille suoritettu tiedotuspalvelu; osallistuminen kartoin ja julistein, esittelylehtisin ja valokuvin Stockmannin tavaratalossa 23.—30.1. järjestettyyn talviurheilunäyttelyyn sekä samassa paikassa 10.5.—4.6. järjestettyyn kesän urheilu- ja ulkoilutoimintaa selvittelevään näyttelyyn; Pirttimäen ulkoilualan kiintorastiverkostoa esittelevän kartan valmistaminen 5 000 kpl:n painoksena; Tantsut kesällä 1965 -esittelyvihkosen valmistaminen 5 000 kpl:n eränä sekä Helsingin hiihtoladut ja ulkoilureitit -opasteiden aikaansaaminen eri maastokohteisiin.

Ohjaustoimiston tehtävissä eri toimintapisteissä käytännöllisiä ohjaustehtäviä hoitaville ohjaajille järjestettiin kurssi- ja neuvontatilaisuuksia. Näistä mainittakoon mm. uimaopettajille 17.—18.6. järjestetyt opintopäivät, joihin osallistui 50 opettajaa.

Ohjaustoiminnan laajuus kertomusvuonna selviää seuraavasta:

Ohjausmuoto	Ohjauskoh- teiden luku- määrä	Ohjaa- jien luku- määrä	Ohjausker- tojen luku- määrä	Osanot- tajien luku- määrä
<i>Talviurheilu- ja ulkoilu</i>				
Kaunoluistelu ...	11	8	105	2 950
Jääkiekko	6	5	29	365
Mäenlasku	9	9	234	2 450
Hiihtokurssit ...	18	19	119	2 350
Pujottelu	3	3	48	400
Opastetut hiihto- retket	4	6—10 (retkeä kohden)	4	2 984

<i>Kesäurheilu- ja ulkoilu</i>	Ohjaus-kohteita	Ohjaa-jia	Ohjaus-kertoja	Osan-ottajia
Urheilun kenttä-neuvonta	16	6	331	6 284
Naisten voimistelutu	1	1	65	3 500
Uimakoulutyö ...	28	60	1 500 (pv)	4 270
Uimapromootio	1	2	1	950
Uimaopettaja-kurssit	1	4	2 (pv)	50
Tantsut	5	5	5	3 500
Suunnistus	2	4	4	100
Opastetut patikka-, sieni- ja marjaretket ja vaellukset	12	10	12	4 100
		(retkeä kohden)		

Ohjausmuoto	Ohjaus-kohteiden luku	Ohjaa-jien määrä	Ohjaus-kertojen määrä	Osanot-tajien luku-määrä
<i>Sisäharjoitustoiminta</i>				
Perheenemäntien kuntosuoritus	4	2	160	5 000
Naisten kuntovoimistelu ja -palloilu	3	3	166	6 500
Lasten ryhtivoimistelu ...	2	2	120	2 000
Miesten kuntovoimistelu ja -palloilu	3	3	250	7 500
Tyttöjen telinevoimistelu	1	1	30	600
Kuntovoimailu	1	1	80	2 000

Kevään Kunto Kausi 1.5.—30.6.

Reittejä ja suorituskohteita 33, kirjattuja suorituksia 20 000.

Teknillisen toimiston henkilökuntana oli insinööri ja kaksi rakennusmestaria. Toimiston päällikkönä toimi ins. Timo Tiihonen.

Teknillisen toimiston tehtävänä oli mm. hoitaa lautakunnan hallinnossa olevien alueiden, rakennusten, laitosten ja laitteiden kun-

nossapito- sekä perusparannustöiden rakennuttajatehtävien teknillisluonteiset asiat.

Urheilu-osastossa oli kertomusvuoden lopussa 13 viranhaltijaa. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan kesäkuussa, eli 160 henkilöä ja alimmillaan marraskuussa, eli 80 henkilöä.

Osaston päällikkönä toimi voim.op. Esko Numminen.

Urheiluosaston 1.1. alkaen kunnostamia ja vuoden aikana valmistuneita kohteita oli seuraavasti:

Urheilupaikat

	lukumäärä
Yleisurheilukenttiä	15
Jalkapallokenttiä (ruohok.)	18
» (hiekkak.) ...	26
Pesäpallkenttiä	9
Koripallkenttiä	20
Lentopallkenttiä	60
Korttelikenttiä	15
Tenniskenttiä	13
Ratsastuskenttiä	1
Pyöräilyratoja	1
Jousiammuntaratoja	1
Hyppymäkiä	16
Pujottelurinteitä	4
Luistinratoja	36
Maaumaloita	2
Uimaratoja	19

Uusia kohteita valmistui kertomusvuonna lopullisesti neljä. Luistinratoja oli rakennusviraston kunnostamat mukaan lukien yht. 72 ja yhteinen pinta-ala oli 267 100 m². Vii-toitettuja hiihtolatuja oli 280 km sekä ulkoiluteitä 21 km.

Valvottuja urheilu- ja palloilukenttiä käytettiin harjoituksiin arviolta seuraavasti: kesäkauden aikana 500 000 henkilöä sekä talvi-kauden aikana luisteluun 850 000 henkilöä ja hiihtoon 300 000 henkilöä (arvioituna 10 hiihtosunnuntain otantana majojen käyttötilastojen ja kansan hiihtosuoritusten perusteella).

28. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Uimarannoilla kävijöitä oli 360 000 henkilöä ja maa-uimaloissa (Kumpula ja uimastadion) 340 000 henkilöä.

Kentät olivat varattuina kilpailutilaisuuksien varten urheilulajeittain seuraavasti:

urheilulaji	kilpailujen lukumäärä
yleisurheilu	246
jalkapalloilu	3 382
pesäpalloilu	696
jääkiekkoilu	325
jääpalloilu	194
koripalloilu	38
lentopalloilu	147
pikaluistelu	65
pyöräily	46
uinti	37
käsipalloilu	47
muut	61
yhteensä	5 284

Kilpailutilaisuudet, varatut harjoitustunnit, kilpailuissa käynyt yleisömäärä sekä harjoituksissa kävijät kenttä- ja paikkakohteittain:

yleisurheilu:

	kilpailuja	yleisöä	kävijöitä harjoituksissa
Eläintarha	137	8 600	18 000
Lauttasaari	11	500	4 000
Kaisaniemi	1	200	—
Kallio	3	300	3 000
Käpylän urheilupuisto	25	750	8 000
Vartiokylä	13	400	10 000
Herttoniemi ...	7	300	6 000
Pakila	1	50	8 000
Oulunkylä	26	1 300	10 000
Tapanila	5	300	6 000
Pukinmäki	4	250	6 000
Etelä-Haaga ...	13	600	5 000
yhteensä	246	13 550	84 000

Sisäharjoitustilat olivat varattuina käyttötunnettain seuraavasti:

C-Messuhalli

	käyttötunteja
jousiammunta, yleisurheilun ja palloilun kuntoharjoittelu, kori-, lento- ja sulkapallo	907.5
Kumpulan uimala	
painonnosto, kuntovoimistelu, pöytätennis, nyrkkeily ...	707.5
Ruskeasuon ratsastushalli	
kori-, käsi- ja sulkapallo, tennis, painonnosto, nyrkkeily, ratsastus	6 049.5
Stadionin harjoitussalit	
itäsiivu; kori- ja lentopallo, voimistelu	5 183.0
pohjoiskaarre: pöytätennis, voimistelu, liikuntakoulu, kansantanssi	975.0
yhteensä	13 822.5

jalkapalloilu:

	kilpailuja	yleisöä
Töölön pallok. ...	299	60 000
Väinämöinen ...	232	10 000
Lauttasaari	98	2 000
Meilahti	70	1 500
Tali	165	—
Pasila	201	—
Kivitorppa	80	2 000
Taivalniemi ...	11	500
Käpylän urheilupuisto	912	30 000
Kallio	229	12 000
Käpylän urheilukenttä	21	1 100
Herttoniemi ...	69	3 500
Vallila	47	1 000
Vartiokylä	109	5 000
Laajasalo	53	—
Kulosaari	3	300
Annala	107	2 000

	kilpailuja	yleisöä
Pitäjänmäki ...	39	2 000
Tapanila	133	5 000
Paloheinä	24	1 200
Etelä-Haaga ...	50	2 000
Pukinmäki	28	1 500
Oulunkylä	82	4 500
Etelä-Kaarela ...	160	3 000
Pohj.Haaga ...	98	2 000
Pirkkola	102	1 500
yhteensä	3 422	153 600

	kilpailuja	yleisöä	harjoituksissa kävijöitä
<i>pesäpalloilu:</i>			
Kaisaniemi	267	8 000	30 000
Hesperia	77	12 000	5 500
Ruskeasuo	157	3 000	10 000
Meilahti	17	350	6 000
Roihuvuori ...	27	500	3 000
Haapaniemi ...	22	400	4 000
Herttoniemi ...	13	250	4 000
Käpylän urheilu- puisto	117	1 000	8 000
yhteensä	697	25 500	70 500

	kilpailuja	yleisöä	harjoituk- sissa kävi- varattuja harjoitus- tunteja	joita ja luisteli- joita
<i>jääkiekkoilu:</i>				
Lauttasaari	56	2 000	468.5	15 000
Väinämöinen ...	8	250	34.0	6 000
Kaisaniemi	25	500	208.0	15 000
Stadionin etu- kenttä	9	200	394.5	20 000
Kivitorppa	6	150	111.0	10 000
Herttoniemi ...	46	960	195.0	12 000
Kallio	69	1 400	66.0	8 000
Käpylän urhei- lupuisto	57	2 900	539.5	37 800
Vartiokylä	7	150	95.5	14 850
Pirkkola	23	34 000	341.0	3 000
Pitäjänmäki ...	25	500	118.5	12 000
yhteensä	331	43 010	2571.5	153 650

Muihin tilaisuuksiin oli varattu yhteensä 194 t.

	kilpailuja	yleisöä	varattuja harjoitus- tunteja	harjoituk- sissa kävi- joita
<i>jääpalloilu:</i>				
Lauttasaari	26	150	8.0	20 000
Eläintarha	7	235	—	27 000
Ruskeasuo	5	100	37.5	15 000
Kaisaniemi ...	31	200	—	50 000
Töölön pallok.	15	3 000	54.0	14 000
Väinämöinen ...	6	100	—	30 000
Käpylän urheilu- puisto	26	300	11.0	21 000
Velodrom	6	946	—	—
Vallila	14	150	—	25 000
Herttoniemi ...	34	350	—	48 000
Kulosaari	6	100	4.0	30 000
Kallio	4	100	—	60 000
Etelä-Haaga ...	8	100	6.0	5 000
Paloheinä	16	120	—	9 900
yhteensä	204	5 951	120.5	354 900

	kilpailuja	yleisöä	varattuja harjoitus- tunteja
<i>pikaluistelu:</i>			
Eläintarha	53	3 100	184.5
Kallio	12	700	—
yhteensä	65	3 800	184.5

28. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

	kilpailuja yleisöä		kävijöitä
<i>winti:</i>			
Uimastadion ...	28	3 765	234 375
Kumpula	9	21	107 378
Uunisaari	—	—	18 000
Marjaniemi ...	—	—	13 500
Lauttasaari	—	—	9 000
Vartiokylä	—	—	10 500
Mustikkamaa ...	—	—	16 000
Seurasaari	—	—	18 000
Pukinmäki	—	—	3 000
Pakila	—	—	3 000
Malmi	—	—	7 500
Santahamina ...	—	—	400
Suomenlinna ...	—	—	600
Pirkkola	—	—	11 200
Hevossalmi	—	—	20 550
Jollas	—	—	1 230
Hietaranta	—	—	160 000
Munkkiniemi ...	—	—	20 000
Pikkukoski	—	—	18 000
Reposalmi	—	—	30 000
yhteensä	37	3 786	702 233

Perusparannustyöt. Kunnossapitotöiden ohella suoritettiin useissa paikoissa perusparannustöitä, joista mainittakoon: Uunisaaren uimalan pukusuojan kunnostaminen talviuimareille; Pikkukosken pukusuojan uudelleen järjestely; 10 laukaisuseinän rakentaminen eri jalkapallokentille; Annalan ulkovalaistuksen parantaminen; Munkkiniemen koripallokentän ja Kumpulan uimalan lentopallo- ja koripallokentän sekä Kumpulan pysäköintialueen asfaltointi; Kaisaniemen pallokentän ulkovalaistuksen uusiminen ja pohjoispään routivan osan massanvaihto; Herttoniemen uuden hyppymäen vastamäen nostaminen ja kentän rinteiden nurmetus; Soutustadionin rannan kunnostus Regatan luona; Lehtikuusentien kentän juoksusuoran ja suorituspaikkojen kunnostus; ulkoilureitin pengerrysten turvehtiminen välillä Pirkkola—Muurimestarintie; pienten hyppymäkien rinteiden turvehtiminen; Pirkkolan työ-

maaparakin rakentaminen; Käpylän urheilu- puiston harjoitusalueen nurmikon uusiminen; Töölön pallokentän pukusuojan liittämisen kaukolämpöverkkoon; Veräjämäen vallihautojen aitaus; Lauttasaaren hyppymäen alatasanteen nosto ja urheilu puiston aidan sekä Kivitorpan aidan rakentaminen.

Uudisrakennustyöt. Urheilupaikkojen rakennustyöt jatkuivat koko vuoden ja valmistuneista töistä mainittakoon: Meilahden kentät ja puistotyöt, Kallion ja Pihlajamäen kentän valaistus, Roihuvuoren jääkiekkokenttä, Vartiokylän jääkiekkokentän talvi-vesijohto ja valaistus, Pirkkolan tekojäärata sekä Lauttasaaren urheilukentän puistotyöt.

Ulkoiluosaston henkilökunta. Kertomusvuoden aikana oli ulkoiluosaston palveluksessa 2 virkasuhteista ja 4 työsopimussuhteista ulkoilualueen isäntää sekä 6 virkasuhteista ja 2 työsopimussuhteista ulkoilupuiston kait-sijaa. Työntekijöiden kokonaismäärä vaihteli vuoden mittaan jonkin verran, 1.7. se oli 123, joista 12 oli leirintäalueille valvojiksi palkattuja opiskelijoita.

Meriulkoilualan tehtävissä oli työsopimussuhteisena 5 venelaitureiden huoltomiestä sekä kalastuksen valvontatehtäviin palkattu moottoriveneenkuljettaja.

Ulkoiluosaston virka- ja työsopimussuhteisen työvoiman kokonaismäärä 1.7. oli 150 henkilöä.

Osaston päällikkönä toimi fil.maist. Eero Koroma. Avoinna olleeseen apulaisosastopäällikön virkaan valittiin 16.9. valtiot.maist. Tapani Mattila.

Ulkoilualueet ja -puistot. Ulkoiluosaston hoidossa olivat kertomusvuoden aikana Kauhalan, Kaunissaaren, Latukallion, Luukin, Nuukсионpään, Pirttimäen, Rastilan, Salmenkartanon, Suonpään ja Uutelan ulkoilu-alueet sekä Kivinokan, Lauttasaaren, Länsi- ulapanniemen, Mustasaaren, Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Satamasaaren—Malkasaaren, Seurasaaren, Tullisaaren, Varis- ja Pitkäsaaren sekä Varsasaaren ulkoilupuistot sekä lisäksi suuri määrä pienempiä saaria ja luo-

toja. Vuoden päättyessä oli ulkoilualueiden pinta-ala yht. 2 797 ha ja ulkoilupuistojen 207 ha eli kaikkiaan 3 004 ha. Lisäys kertomusvuoden aikana oli yht. 44 ha.

Kesän sateinen sää ei suosinut ulkoilutoimintaa. Tämä ilmeni varsinkin saarissa sijaitsevien ulkoilukohteiden kävijämäärien pienemisenä edelliseen vuoteen verrattuna. Sitä vastoin lisääntyi autotien päässä kaupungin ulkopuolella sijaitsevien ulkoilualueiden käyttö niin kesällä kuin talvellakin. Näin kävi varsinkin uudempien alueiden kohdalla, ja tämä tapahtui osittain vanhempien, jo tutuksi tulleiden alueiden kävijämäärien kustannuksella. Siltayhteyden avaaminen Mustikkamaalle lisäsi tämän ulkoilupuiston käyttöä.

Ulkoilualueiden kävijämäärät

	V. 1965	V. 1964
Kaunissaari	18 000	19 000
Kauhala	2 000	2 000
Latukallio	3 000	2 000
Luukki	85 000	55 000
Nuukсионpää	8 000	8 000
Pirttimäki	28 000	35 000
Rastila	41 000	40 000
Salmenkartano	12 000	8 000
Suonpää	2 000	2 000
Uutela	11 000	9 000
Yhteensä	210 000	180 000

Ulkoilupuistojen kävijämäärät

	V. 1965	V. 1964
Kivinokka	110 000	90 000
Lauttasaari	42 000	44 000
Mustikkamaa	135 000	100 000
Pihlajasaari	40 000	43 000
Satamasaari	12 000	17 000
Seurasaaari	280 000	340 000
Tullisaari	20 000	8 000
Varsasaari—Pitkä- saari	3 000	5 000
Varsasaari	18 000	28 000
Yhteensä	660 000	675 000

Edellä esitetyn mukaisesti kävi kaupungin kaikilla varsinaisilla ulkoilutarkoituksiin varatuilla alueilla Keskuspuistoa lukuun ottamatta vuoden aikana n. 870 000 (ed. v. n. 855 000) henkilöä.

Ulkoilumajat. Nuukсионpään ulkoilumajan sauna lämmitettiin kertomusvuoden aikana tilauksesta 30 (32) kertaa ja saunojen määrä oli 440 (480).

Pirttimäen ulkoilumajassa yöpyi 657 (532) henkilöä ja yöpymisten määrä oli 996. Saunaa käytettiin 81 (60) kertaa ja kylpijoiden määrä oli 2 561.

Rastilan ulkoilumajassa yöpyi 1 288 (1 932) henkilöä ja yöpymisten määrä oli 1 545. Saunaa käytettiin 90 (105) kertaa ja saunoja oli 1 964 henkilöä.

Salmenkartanon ulkoilumajalla kävi vuoden aikana n. 10 000 ja Luukin majalla n. 55 000 henkilöä. Luukin rantasauna lämmitettiin tilauksesta 51 kertaa ja kylpijoiden luku oli 1 108. Maunulan ulkoilumajalla poikkesi arviolta 50 000 ja Pitkäkösken majalla n. 25 000 ulkoilijaa.

Viikonloppu- ja lomamajat. Vuosittain tehtävän telttailusopimuksen perusteella oli yksityisten omistamia majoja kertomusvuoden päättyessä Kivinokassa 588 (590), Lauttasaaren eteläkärjessä 269 (271), Länsiulapaniemiessä 245 (245), Satamasaarella 139 (139), Varsasaarella 254 (254), Itä-Pihlajasaarella 14 (14) ja Varis—Pitkäsaaressa 19 (19) eli yhteensä 1 528 (1 532) majaa.

Rastilassa oli 20 kaupungin omistamaa 2—4 hengen lomamajaa, jotka vuokrattiin yhteensä 116 (136) helsinkiläisperheelle kahden viikon ajaksi perhettä kohti. Rastilassa ja Itä-Pihlajasaarella kävi lisäksi useita kymmeniä kausitelttailijoita sekä siellä samoin kuin muillakin ulkoilualueilla suuri määrä tilapäistelttailijoita.

Rastilan lomamökkien suosio oli edellisestä vuodesta jonkin verran vähentynyt, mikä johtui paitsi sateisesta kesästä myös siitä, että Vuosaaren silta- ja tietyömaa häiritsi pahoin lomamökkikylän rauhaa.

Johdettu ulkoilutoiminta. Ulkoilualueilla ja -puistoissa järjestettiin aikaisempien vuosien tapaan sekä urheilu- ja ulkoiluviraston että eri seurojen ym. toimesta monenlaista johdettua toimintaa. Tästä esimerkkeinä mainittakoon useat kilpailu-, koulutus-, näyttö- ja juhlatilaisuudet samoin kuin leiri-, retkeily-, kurssi-, ym. toiminta käsittäen niin kesä- kuin talviulkoilukaudenkin. Järjestettyjen tilaisuuksien yhteenlaskettu osanottajamäärä nousi useihin kymmeneen tuhansiin.

Rakennus- ja korjaustyöt. Kaikilla ulkoilualueilla suoritettiin rakennusten ja alueiden kunnossapitotöitä ja useissa paikoissa myös uudisrakennus- ja perusparannustöitä. Näistä mainittakoon: Kaunissaaren saunamajan ja huoltorakennuksen valmistuminen, joista vm. rakennus sisälsi traktori-, vene- ja polttopuuvajat, varasto- ja verstastilat sekä käymälät; Luukin Halkolammin huoltotien, keittokatoksen, kaivon, käymälän ja laiturin rakentaminen sekä pysäköintialueiden tasaaminen; Nuuksionpään keittokatoksen, käymälän, kaivon, laiturin ja sillan rakentaminen; Kivinokan isännän asunnon korjaus, pysäköintialueen laajentaminen, vesijohtojen ja suihkujen lisääminen sekä uimarannan hiekoittaminen; Pirttimäen kisakentän ja pysäköintialueen rakentaminen sekä ulkoilumajan sisämaalaus ja saunan korjaus; Pihlajasaaren keittokatoksen rakentaminen; Rastilan etumiehen asunnon korjaus ja venelaiturin uusiminen; Malkasaaren kaivon ja keittopaikkojen kunnostus; Seurasaaren teiden ja siltojen korjaus ja valaistuksen uusiminen, kioskien ja ravintolan keittiön täyskorjaus, isännän asunnon, saunan ja vajan ulkomaalaus sekä viemäröinnin uusiminen ja lisäksi Salmenkartanon Parikan ja Vähä-Parikan keittokatosten, kaivojen, käymälöiden ja laiturien rakentaminen, ulkoilumajan ja henki-

lökunnan asuntojen kunnostaminen, pysäköintialueen ja pujottelurinteen tasaaminen.

Luonnonsuojelu. Kaunissaarella ja Pihlajasaarella käytettiin kertomusvuoden aikana 700 kg rehukaalia jänisten ja muiden eläinten ruokkimiseen. Lisäksi kaadettiin näissä saarissa samoin kuin Pirttimäen, Nuuksionpään ja Salmenkartanon alueillakin haapoja jänisten talviruuksi. Eri ulkoilualueilla käytettiin yhteensä 200 kg viljaa pikkulintujen ja fasaanien ruokintaan. Uusia lintujen pesimäpönttöjä otettiin käyttöön 15 kpl. Vuoden aikana tuhottiin ulkoilualueilla satakunta varista sekä 11 kulkukissaa.

Valtion riistantutkimuslaitoksen ja ulkoiluosaston välillä aikaisemmin tehty riistan- tutkintasopimus oli edelleen voimassa.

Meriulkoilu. Kertomusvuoden aikana valmistui Humallahden 239 venepaikkaa sisältävä venesatama sekä Munkkiniemen Ramsaynrantaan betoniponttooneista rakennettu 112-paikkainen venesatama. Lisäksi valmistui Mustikkamaalle uuden sillan viereen 37 venepaikkaa käsittävä laituri- ja veneeripenger. Vuoden aikana valmistui yhteensä 30 kpl betonisia laituri- ja veneeriponttooneja, jotka vuokrattiin eri venekerhojen käyttöön. Vartiokylän lahden rantaan rakennettavan suurvenesataman vaatimaa rantapenkereen täyttötyötä jatkettiin koko vuoden ajan. Eri puolilla kaupunkia sijaitsevilla vanhoilla venelaitureilla suoritettiin tarpeellisia korjaus- ja kunnossapitotöitä. Keväisin välttämättömän peräkiinnitysmaalujen juntaustyön teki satamalaitys- osaston tilauksesta.

Venepaikat. Yksityisille veneenomistajille ja kaupungin alueella toimiville venekerhoille vuokratut kaupungin venepaikat jakaantuivat kertomusvuonna seuraavasti (suluissa edellisen vuoden vastaavat luvut):

vuokraaja	peräkiinnikkeiset paikat	peräkiinnikkeettömät paikat	yhteensä
yksityiset veneenomistajat	919 (853)	548 (561)	1 467 (1 414)
venekerhot ja pursiseurat	1 344 (967)	138 (111)	1 482 (1 078)
yhteensä	2 263 (1 820)	686 (672)	2 949 (2 492)

Eri venekerhoille vuokratut venepaikat jakaantuivat puolestaan seuraavasti:

kerhon nimi	peräkiinnikkeiset paikat	peräkiinnikkeettömät paikat	yhteensä
Puotilan venekerho	70 (—)	—	70 (—)
Eläintarhan moottorivenekerho	75 (75)	—	75 (75)
Helsingin moottorivenekerho	408 (318)	—	408 (318)
Humallahden moottorivenekerho	239 (170)	— (69)	239 (239)
Suomen moottoriveneklubi	108 (82)	16 (16)	124 (98)
Taivallahden venekerho	184 (184)	26 (26)	210 (210)
Vallilan venekerho	260 (138)	— (—)	260 (138)
Suomalainen pурсiseura	—	32 (—)	32 (—)
Helsingfors Segelsällskap	—	32 (—)	32 (—)
Merenkävijät	—	32 (—)	32 (—)
yhteensä	1 344 (967)	138 (111)	1482 (1078)

Vuokratuloja kertyi yksityisille vuokra-
tuista paikoista kaikkiaan 38 530 mk, vene-
kerhoille vuokratuista paikoista 40 790 mk
ja pурсiseuroille vuokratuista paikoista
1 920 mk.

Kalastusluvut. Kertomusvuoden aikana
myytiin kaupungin vesillä kalastamiseen oi-
keuttavia lupia kaikkiaan 9 439 (ed v. 9 468)
kpl.

Näistä oli uistelulupia 4 729 (5 279), lupia
verkkokalastukseen 2 826 (2 777), koukkujen
käyttämiseen 1 050 (630), pitkänsiiman käyt-
tämiseen 578 (543), pikkurysällä kalastami-
seen 49 (38), isolla rysällä kalastamiseen 23
(28) ja katiskan käyttämiseen 184 (173).

Kalastuslupien myynnistä kertyi tuloja
22 620 (24 334) mk. Kalastuskortteja myy-
ttiin 1 410 (1 725) kpl, mistä kertyi tuloja
705 (862) mk.

Kalavesien hoito. Tärkeimpiä kalavesien
hoitotoimenpiteitä olivat kalanpoikasten is-
tutus ja tarpeellisten rauhoitusmääräysten
noudattaminen. Kertomusvuoden aikana is-
tutettiin kaupungin läheisyydessä oleville
merialueille kaikkiaan 1 050 000 (970 000)
hauenpoikasta, mistä määrästä kaupunki
kustansi 600 000 kpl ja Helsingin kalamies-
piiri sekä kalastusseurat yhteensä 550 000
kpl.

Kuhien kutuolosuhteiden parantamiseksi
rakennettiin kaupungin vesille yht. 130 kutu-
turoa. Kuhan kutualueiden suojelemiseksi
oli kaikenlainen kalastus mato-ongintaa lu-
kuun ottamatta kielletty kesäkuun aikana
Laajalahdella sekä Vanhankaupungin ja Tul-
lisaaren selillä.

Kaupungin lähivesien jatkuva saastuminen
vaikutti epäedullisesti kalakannan lisäänty-
miseen ja viihtymiseen näillä vesialueilla.
Vesien pilaantumisen ehkäisemiseen tähtää-
vässä toiminnassa ulkoiluosasto piti yhteyttä
mm. maataloushallituksen vesiensuojelutoi-
miston kanssa.

Osa kaupungin ulkoilualueilla olevista jär-
vistä ja lammista oli kalastusalan tutkimus-
ja koetoiminnan takia rauhoitettu kalastuk-
selta. Ulkoilijat saivat kuitenkin harjoittaa
onkimista ja pilkkimistä Pirttimäen Jylhä-
ja Sulalammilla sekä Luukin Halko- ja Vää-
rälammilla.

Merilinnustus. Merilintujen syysmetsäs-
tysoikeus seuraavilla saarilla ja ulkoluo-
doilla vuokrattiin yhteisesti kahdeksalle helsin-
kiläiselle metsästysseuralle: Gråskärsbådanin
luodot, Hundörsbådarna, Koiraluoto, Trut-
kobben lähiluotoineen, Lågsjär, Flathällen
ja Yttersjär ja ko. seurojen jäsenet saivat
ampua alueella 1.10.—31.12. välisenä aikana

vain muuttavia merilintuja, alleja ja meriteeriä. Kovat myrskyt ja aikainen talven tulo myöhäissyksyllä haittasi merilinnustusta ja heikensi saaliita.

Valistus- ja valvontatoiminta. Kalastuksen harrastajiin kohdistetun neuvonnan ja valistustoiminnan avulla pyrittiin ennen muuta tekemään tunnetuksi kalastuslakia ja -asetuksia sekä kalavesien hoitomenetelmiä. Helsingin kalamiespiirin ja eri kalastusseurojen toimintaa avustettiin esitelmin ja raina- ym. havaintovälinemateriaalein. Sanomalehdistölle annettiin runsaasti kalastusalaä käsittelevää aineistoa.

Ulkoiluosasto järjesti 13.4. kalastuksesta kiinnostuneille helsinkiläisille esitelmätilaisuuden, jossa oli 68 osanottajaa. Kalastusvalvoja piti lisäksi 10 esitelmää eri järjestöjen ja kalastusseurojen tilaisuuksissa sekä selosti kalatalousasioita 5 kertaa yleisradiossa. Kertomusvuoden aikana ulkoiluosasto lähetti pääkaupungin kalastusseuroille kaksi

ajankohtaisia asioita käsittelevää kiertokirjettä. Kaupungin alueella toimi vuoden aikana kaikkiaan 82 kalastusseuraa ja -kerhoa, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä kohosi n. 8 000:een.

Ulkoiluosaston toimesta suoritettiin kalastuksen ja merilinnustuksen valvontaa yhteistoiminnassa merivartioston, poliisin sekä muutamien kalastus- ja metsästysseurojen asettamien vartijoiden kanssa. Vuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 650 kalastajan ja linnustajan luvat, jolloin takavarikoitiin 8 erilaista pyydystä ja 4 henkilöä asetettiin syytteeseen luvattomasta merilintujen ampumisesta.

Matkailijapalvelu. Ulkoiluosasto ylläpiti leirintäalueita Lauttasaaren ja Tullisaaren ulkoilupuistoissa. Näitä leirintäalueita käyttäneiden henkilöiden määrät leirintäkautena 15.5.—15.9.1965 ilmenevät seuraavasta (sulkeissa vastaavat luvut v:n 1964 leirintäkaudelta):

leirintäalue	suomalaisia	ulkomaalaisia	yhteensä
Lauttasaari	3 437 (4 479)	3 987 (3 659)	7 424 (8 138)
Tullisaari	2 701 (2 681)	2 885 (1 991)	5 586 (4 672)
yhteensä	6 138 (7 160)	6 872 (5 650)	13 010 (12 810)

Keskimääräinen oleskeluaika oli molemmilla leirintäalueilla kertomusvuoden leirintäkautena 2.2 vrk henkeä kohti ja yöpymisten kokonaismäärä nousi n. 28 600:aan (27 000).

Ulkomaalaisten osuus leirintäalueilla yöpyneistä, mikä edellisenä vuonna oli 44.1 %, kohosi kertomusvuonna 52.8 %:iin. Ulko-

maalaiset edustivat 47:ää eri kansallisuutta. Suurimman ryhmän näistä muodostivat saksalaiset, joita oli 2 683 henkeä. Seuraavina olivat ruotsalaiset, 1 401 henkeä, ranskalaiset 549 henkeä ja englantilaiset, 345 henkeä.

Kulku- ja yöpymisvälineiden määrät leirintäalueilla olivat kertomusvuonna seuraavat:

leirintäalue	autoja	m-pyöriä	asuntovaunuja	teltoja
Lauttasaari	2 210	86	53	3 560
Tullisaari	1 840	35	106	2 287
yhteensä	4 050	121	159	5 847

Stadionin retkeilymaja oli Suomen Retkeilymajajärjestön hoidossa. Majassa yöpyi yhteensä 14 139 (ed.v. 15 382) vierasta, joista

suomalaisia oli 7 727 (8 857) ja ulkomaalaisia 6 412 (6 525). Yöpyjät olivat kotoisin 65 eri maasta ja viipyivät majassa keskimäärin 2.2

vrk henkilöä kohti. Yöpymisiä kertyi kaikkiaan 30 562, joista kotimaisten vieraiden osalle tuli 15 407 ja ulkomaalaisten 15 155 yöpymistä.

Ulkomaalaisista yöpyjistä olivat lukumääräisesti ensimmäisellä sijalla saksalaiset, joita oli 2 042 (1 902) henkeä, toisella sijalla olivat ruotsalaiset, joita oli 1 239 (1 694) henkeä.

Kertomusvuoden talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan turvin sai 185 (113) *suuri-perheistä* ja vähävaraista helsinkiläistä *aitiä* sekä 180 (128) heidän nuorimpiinsa kuuluvaa lastaan anomuksen perusteella ilmaisen 14 vrk:n pituisen oleskelun Lomaliiiton, Virkamiesliiton sekä Svenska Semesterförbundet ja Lasten Kesä yhdistysten loma-kodeissa.

Ulkoilujärjestöjen tukeminen. Ulkoilutoiminnan tukemiseen varattu määräraha jaettiin kuuden (kolmen) sitä anoneen järjestön kesken. Ulkoiluosasto oli lisäksi jatkuvasti yhteistyössä Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen retkeilytoimikunnan kanssa, mihin yhdistykseen kuului kertomusvuoden aikana 14 retkeilykerhoa.

Viihdytys- ja kotiseututoiminta. Osaston toimesta järjestetyssä Hietarannan juhannusjuhlassa oli maksanutta yleisöä 4 511 (3 964) henkeä. Toinen juhannuskokko pidettiin Kaivopuiston rannassa, missä oli myös runsaasti yleisöä.

Ulkoilmakonsertteja järjestettiin kesäkuukausina kaupungin eri puistoissa yht. 74. Näistä oli 30 konserttia viiden eri soittokunnan pitämää ja 44 konserttia kymmenen eri laulukuoron pitämää. Yhteislaulutilaisuuksia

järjestettiin 8 ja vapaanäytäntöjä kesäteatterissa 2 kertaa.

Helsingin torvisoittokunnalla oli lisäksi kaikkiaan 27 ulkoilmakonserttia kaupungin puistoissa sekä konsertti Kustaankartanon vanhainkodissa ja Koskelan sairaskodissa.

Kotiseututuntemuksen ja -kiintymyksen lisäämiseksi helsinkiläisten keskuudessa osasto oli yhteydessä eri kaupunginosissa toimiin kotiseutuyhdistyksiin sekä palveli yleisöä antamalla tietoja kotiseutukysymyksistä.

Tiedotus- ja suhdetoiminta. Useissa tilaisuuksissa selostettiin helsinkiläisille tarjoutuvia ulkoilumahdollisuuksia. Lehdistön, radion ja TV:n välityksellä selvitettiin myös ulkoiluasioita sekä pyrittiin lisäämään pääkaupungin asukkaiden ulkoiluharrastusta.

Toukokuussa järjestettiin kaupunginvaltuustolle ja lautakuntien jäsenille tutustumisretki Salmenkartanon ulkoilualueelle. Eri ulkoilualueille suunnatut, ohjatut »kaupungin retket» tutustuttivat myös suurta yleisöä tarjolla oleviin kesä- ja talviulkoilumahdollisuuksiin. Samaa päämäärää palveli ulkoiluosaston julkaisema »Metsään, merille, maanteille» -vihkosen samoin kuin muidenkin ilmaisten esittelylehtisten jakaminen yleisön käytettäväksi.

Eläintarhaosaston henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana 9 vakinaista viranhaltijaa ja 27 pysyvästi palkattua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan 36. Osaston päällikkönä toimi intend. Curt af Enehjelm.

Eläintarhassa kävi kertomusvuoden aikana:

	aikuisia	lapsia	yhteensä
Korkeasaaren lautalla	211 500	110 173	321 673
Maksullisilla moottoriveneillä	61 900	23 400	85 300
kaikkiaan	273 400	133 573	406 973
Maksullisissa kohteissa kävi:			
Kissalaaksossa	171 705	77 043	248 748
Apinatalossa	204 027	90 450	294 477
Karhulinnassa	157 714	75 564	233 278
Karhulinnan käymälässä	9 317	4 098	13 415
kaikkiaan	542 763	247 155	789 918

Syyskesällä julkaistiin Korkeasaaren opas tarkistettuna ja parannettuna sekä suomen- että ruotsinkielisenä painoksena.

Kertomusvuoden päättyessä oli saaren koelmissa n. 210 eri eläinlajia ja n. 1 000 eläintä. Mainittakoon, että saarella oli edustettuna 7 eri karhulajia, 17 kissaeläinlajia, 8 hirvilajia, 12 apinalajia ja 10 pöllölajia.

Uusien eläinten hankinnassa kiinnitettiin edelleen päähuomio sopivien eläinten saamiseen Kissalaaksoon. Niinpä hankittiin 2 viidakkokissaa, gepardi eli metsästysleopardi, 2 kafferikissaa, 2 pantterikissaa, 2 Afrikan kultakissaa, tiikerikissa ja ozelotti. Muista uusista lajeista mainittakoon 2 valkohäntäpeuraa, 2 isoa piikkisikaa sekä erilaiset linnut.

Kertomusvuoden aikana myytiin tai vaihdettiin uusiin eläimiin 45 eläintä, joista 3 ahmaa, 2 näätäkoiraa, vapitihirvi, poro ja 3 laamaa.

Saarella syntyi vuoden aikana yhteensä n. 1 110 eläintä, joista kuitenkin lähes 900 oli eläinten ruokintaan käytettyjä kaniineja ja marsuja. Syntyneistä eläimistä mainittakoon 3 jakkihärkää, 3 alppikaurista, 18 neljään eri lajiin kuuluvaa hirveä, 2 visenttiä, neitokurki, 7 harjalammasta ja 8 muflonlammasta.

Eläimiä kuoli tai teurastettiin 1 109. Luku sisältää em. teurastetut kanit ja marsut. Arvokkaita eläimiä ei vuoden aikana kuollut.

Kesällä aloitettiin uuden rantapaviljongin rakennustyö. Paviljonki valmistui kevätkauden 1966 alkuun mennessä. Muista rakennustöistä voidaan mainita vuohitarhan siirtäminen uuteen paikkaan sekä saunarakennuksen lämmitysjärjestelmän muuttaminen öljylämmitteiseksi.

Menot ja tulot. Käyttömeno olivat kokonaisuudessaan 7 399 859 mk, josta 553 992 mk tuli lautakunnan ja viraston, 3 676 101 mk urheiluosaston, 1 753 766 mk ulkoiluosaston, 879 400 mk eläintarhaosaston ja 536 600 mk avustusten osalle.

Menoista oli 1 279 531 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkoja ja poistoja, 583 395 mk rakennusten ja venelaiturien kunnossapitoa ja 1 336 489 mk muuta kunnossapitoa.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 6 654 013 mk, josta 4 849 766 mk urheilun, 1 462 204 mk ulkoilun ja 342 043 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 518 100 mk, josta 373 485 mk urheilun, 135 297 mk ulkoilun ja 9 318 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Tulot olivat kokonaisuudessaan 1 288 063 mk, josta urheilulaitoksista 705 136 mk, ulkoilusta 311 003 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 271 924 mk.

29. Rakennusvirasto

HALLINNOLLINEN OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Hallinnollinen osasto on rakennusviraston organisaatiossa jaettu kansliatoimistoon ja henkilöasiaintoimistoon.

Kansliatoimiston tehtävänä on lähinnä yleisten töiden lautakunnan ja rakennusviraston hallintaan liittyvien tehtävien hoitaminen, kuten lautakunnan ja sen asettamien jaostojen esityslistojen ja pöytäkirjojen laatiminen, lautakunnan sekä viraston kirjeenvaihdosta huolehtiminen, kirjaaminen, sopimusten ja lainopillisten lausuntojen laatiminen yms.

Henkilöasiaintoimiston tehtävänä on puolestaan lähinnä rakennusviraston henkilökuntaa koskevien yleisten sosiaalisten tehtävien hoitaminen, kuten esimerkiksi sairaus- ja tapaturmakorvausasiain, eläkeasiain yms. valmisteleminen.

Henkilökunnan vahvuus oli 30.12.1965 (v. 64) yhteensä:

- 18 (18) vakinaista viranhaltijaa,
- 4 (4) tilapäistä viranhaltijaa,
- 24 (23) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi lainop.kand. Olavi Juuti, kansliatoimiston päällikkönä varatuomari Eero Tyllinen sekä henkilöasiaintoimiston päällikkönä dipl.ins. Valmu Ranta. Osastosihteereinä toimivat varatuomarit Aimo Himberg ja Salme Vaismaa, viimeainittu eroamiseensa 17.9.1965 asti sekä 15.10.1965 lukien varatuomari Kaija Somiska.

TOIMINTA

Hallinnollisen osaston toiminta on edelleen kehittynyt ja laajentunut. Kansliatoimiston henkilökunta on hoitanut normaalisten tehtäviensä lisäksi Kallion virastotalon rakennustoimikunnan kirjaamis-, konekirjoitus- ym. kansliatehtävät. Samoin on Jäähallin rakennustoimikunnan ja Kaupunginteatterin rakennustoimikunnan aiheuttamat toimistotyöt tehty kansliatoimiston avulla. Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain astuttua voimaan 1.7.1964 on henkilöasiaintoimistossa jouduttu käsittelemään eläkeasioita sekä uuden eläkesäännön perusteella että Helsingin kaupungin viranhaltijain eläkesäännön mukaan, ja valintaoikeuden ollessa voimassa on useiden eläkkeelle siirtyneiden osalta jouduttu laskemaan molempien eläkesääntöjen mukainen eläke. Sairausvakuutuslain tultua voimaan 1.9.1964 on henkilöasiaintoimisto suorittanut päivä- ja äitiysraha hakemusten laatimisen edelleen sairausvakuutustoimistoihin käsiteltäviksi. Vuoden 1965 aikana on sairausvakuutusmaksuja kertynyt rakennusvirastolle yhteensä 463 027,85 mk.

Henkilöasiaintoimistossa käsiteltiin kertomusvuoden aikana yhteensä 224 eläkeanomusta sekä 39 hautausavustusanomusta.

Eläkkeelle siirtyi:

- iän perusteella 87 henkilöä
- sairauden perusteella 53 »
- tapaturman perusteella 1 henkilö

Leskieläkkeitä myönnettiin:

- työsuhteessa kuolleen leskelle 21
 - eläkkeellä kuolleen leskelle 62
- Helsinki-mitali esitettiin myönnettäväksi 24 henkilölle
Kaupunkiliiton ansiomerkki esitettiin myönnettäväksi 46 henkilölle.

TAPATURMAT RAKENNUSVIRASTON TÖISSÄ

Kertomusvuoden aikana vahingoittui tapaturmaisesti kaikkiaan 1 155 työntekijää, joille maksettiin vahingonkorvausta yhteensä 576 767,76 mk.

Tapaturmat jakautuivat osastoittain seuraavasti:

Katurakennusosasto	360	tapaturmaa
Talorakennusosasto	407	»
Puhtaanapito-osasto	168	»
Puisto-osasto	97	»
Konevarikko	71	»
Hankintatoimisto	6	»
Kk.palkkaiset	46	»
	<hr/>	
	Yhteensä	1 155 tapaturmaa

Työntekijät oli vakuutettu Vakuutusyhtiö Pohjolassa siten, että kaupunki on vastannut kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista. Sille maksettiin v. 1965 aikana tapaturmavakuutusmaksuja ja elinkorkoja kaikkiaan seuraavasti:

	mk
Hallinnollinen osasto	363
Yleinen osasto	4 535
Katurakennusosasto	273 773
Talorakennusosasto	163 855
Puhtaanapito-osasto	83 707
Puisto-osasto	23 120
Konevarikko	27 411
	<hr/>
	Yhteensä 576 767

Rakennusviraston kassan kautta maksettiin korvauspäätösten perusteella päivärahaosuutta kaikkiaan 415 093,90 mk.

Huomautus

Maaliskuussa esiintyi eniten varsinaisia sairauksia, jota lisäsi influenssaepidemia, tapaturmien aiheuttamien sairauksien supistuessa suhteellisesti verrattain vähiin. Kesäkuukausina sensijaan varsinaiset sairaudet vähenivät minimiinsä, tapaturmista johtuvien sairauksien vuorostaan lisääntyessä. Tätä kuvaa havainnollistaa oheinen piirros.

YLEINEN OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Yleiseen osastoon kuuluvat ne taloudelliset ja teknilliset toimistot ynnä laitokset, jotka palvelevat viraston toimintaa kokonaisuudessaan. Nämä ovat: kassa- ja tilitoimisto, hankintatoimisto, järjestelytoimisto sekä konevarikko.

Osastolle kuuluvien rakennusvirastoa palvelevien tehtävien lisäksi yleinen osasto antaa lausuntoja kaupungin muille elimille, maksaa palkat myös satamarakennusosaston työmailla, toimii kaupungin yhteishankintaelimenä, vuokraa eräitä tarvikkeita ja työkoneita sekä suorittaa tilaustöitä kaupungin toisille laituksille.

Kassa- ja tilitoimiston henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1965 (v. 64) yhteensä:

- 21 (22) vakinaista viranhaltijaa,
- 4 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
- 7 (3) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä,
- 3 (3) työsopimussuhteessa olevaa tuntipalkkaista toimihenkilöä.

Hankintatoimiston henkilökunnan ja työntekijäin vahvuus oli 31.12.1965 (v. 64) yhteensä:

- 21 (20) vakinaista viranhaltijaa,
- 2 (2) tilapäistä viranhaltijaa,
- 11 (10) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä,
- 48 (46) työntekijää.

Järjestelytoimiston henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1965 (v. 64) yhteensä:

- 1 (—) vakinainen viranhaltija,
- 1 (1) tilapäinen viranhaltija,
- 7 (8) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä,
- 2 (1) työsopimussuhteessa olevaa tuntipalkkaista toimihenkilöä.

Konevarikon henkilökunnan ja työntekijäin vahvuus oli 31.12.1965 (v. 64) yhteensä:

- 18 (16) vakinaista viranhaltijaa,
- 3 (3) tilapäistä viranhaltijaa,
- 20 (22) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä,
- 256 (258) työntekijää.

Osaston päällikkönä toimi tekn.lis. L e m m e t t y S a l m e n s a a r i, kassa- ja tilitoimiston päällikkönä kamreeri, dipl.ekonomi U l l a K o n t u l a, hankinta-toimiston päällikkönä ekonomi L e o M o l a n d e r, järjestelytoimiston päällikkönä dipl.ins., ekonomi E r k k i E l o m a a sekä konevarikon päällikkönä 16.6.1965 saakka dipl.ins. T i m o K a r e o j a ja sen jälkeen viransijaisena insinööri E r k k i K a t a j i s t o.

TOIMINTA

Erikoista huomiota on kiinnitetty työsuhteasiainhoitoon. Toiminta aloitettiin järjestelytoimistossa, mutta siirrettiin tarkoituksenmukaisempaan kesäkuussa vakinaisesti kassa- ja tilitoimiston yhteyteen.

Laskentatoimen ja hankintojen hoidossa ei ole tapahtunut muutoksia. Virasotalossa olevan tilanpuutteen vuoksi siirrettiin järjestelytoimisto kokonaisuudessaan tilapäisesti entiseen rahatoimiston huoneistoon Kauppatorin varrella. Korjaamoiden toiminta jatkui entiseen tapaan. Omien työkoneiden sijoittaminen työmaille ja vieraiden työkoneiden vuokraaminen on hoidettu keskitetysti.

KASSA- JA TILITOIMISTO

Kassa- ja tilitoimiston tehtävät jakautuivat neljään osaan:

- kirjanpitoon,
- palkkalaskentaan,
- kassatoimeen sekä
- työsuhteasiainhoitoon (16.6.1965 alkaen).

Tilitositteita kertyi yhteensä seuraavasti:

— maksumääräyksiä	67 675 kpl	(v. 64	63 805)
— kassatositteita	20 751 »	(»	14 186)
— muistiotositteita	4 525 »	(»	4 270)
	Yhteensä	93 247 kpl	(v. 64 82 261)

<i>Laskutuksia kertyi yhteensä</i>	81 881 kpl	(v. 64	8 699)
<i>Lähetteitä kertyi</i> »	1 826 »	(»	1 406)
<i>Tilivientejä kertyi</i> »	217 203 »	(»	182 650)

Hallinnollinen momenttikirjanpito on suoritettu kahdella Exacta-kirjanpito-koneella. Momenttikirjanpidon sivutuotteena annettiin lävistetyillä reikäkorteilla alamomentteja koskevat primääritiedot Tkk:ille, jossa alamomenttikirjanpito hoidettiin. Velallisten reskontrakirjanpidossa käytettiin myös Exacta-konetta ja velkojain reskontrakirjanpidossa kahta Addo-kirjanpito-konetta.

Palkanlaskenta on suoritettu Tkk:ssa toimiston antamien aikailmoitusten mukaisesti. Satamarakennusosaston työläispalkat maksettiin entiseen tapaan rakennusviraston kassa- ja tilitoimiston toimesta.

Rakennusvirasto toimii itsenäisenä kassavirastona. Kassanvaihto oli v. 1965 7 648 433 mk (v. 64 6 922 216 mk).

Tarkoituksella pyrkiä yhtenäiseen menettelyyn työehtosopimusta ja työntekijöiden palkkausta koskevien asioiden käsittelyssä rakennusvirastossa, keskitettiin näiden neuvonta ja ohjaus yleisen osaston järjestelytoimistosta kassa- ja tilitoimistoon siirtyneelle työsuhteohitajalle.

Toisen puolivuotiskauden aikana jatkettiin järjestelytoimistossa suoritettua haitallisten työolosuhteiden arvostuksen edelleenkehittelyä sekä suoritettiin muita v. 1966 työehtosopimukseen liittyviä tehtäviä yhteistyössä palkkalautakunnan toimiston kanssa. Vaikkakin työsuhteasiain keskittäminen on vasta kehittymässä, on yhteistyö osastojen välillä saatu alkuun ja suoritettu eräitä osastojen toimeksiantoja.

Määrärahojen käyttö sekä kaupungin muille virastoille ja yksityisille suoritettut työt olivat v. 1965 seuraavat:

	mk		mk
Vuoden 1965 määrärahojen käyttö	104 096 275	(v. 64	89 012 161)
Edell. vuosien siirtomäärärahojen käyttö	62 692 704	(»	42 457 928)
Työllisyysmäärärahojen käyttö	6 016 849	(»	1 817 168)
Muille virastoille suoritettut työt	10 594 849	(»	9 607 291)
Yksityisille suoritettut työt	1 933 799	(»	751 871)
	Yhteensä	185 334 622	(v. 64 143 646 419)

Taulukko — Tabell — Table 2.

Rakennusviraston menot vuosina 1956—1965¹
 Byggnadskontorets utgifter åren 1956—1965¹
 Expenditure of the Office, 1956—1965¹

Vuosi År Year	Tilivuoden määrärahojen käyttö Förbrukning av räkenskaps- årets anslag Sums used during finan- cial year	Ed. vuosien siirtomäärä- rahojen käyttö Förbrukning av överförda anslag från tidigare år Sums trans- ferred from previous year used	Työllisyys- työt Sysselsätt- ningsarbeten Provision of work	Kaupungin muille viras- toille ja lai- toksille suo- ritetut työt Arbeten för stadens övri- ga ämbets- verk Work for other city depart- ments and authorities	Yksityisille suoritettut työt Arbeten för privata uppdrags- givare Work for private people	Menot yhteensä Utgifter sammanlagt Total expenditure		Muun- toke- roin Trans- pone- rings- koeffi- cient Con- versio- n coeff- cient	Kaup. asukas- luku Stadens invånar- antal City popula- tion	Menot asukasta kohden Utgifter per invå- nare Expen- diture per in- habitant mk
						Todelliset Verkliga Actual	Muunnettuina Transponerade Converted			
1956	36 258 265	8 870 201	30 831	14 807 028	4 732 518	64 698 843	95 107 299	1,47	412 195	230,—
1957	43 883 978	13 566 524	5 856 030	13 116 934	4 117 024	80 540 490	107 924 256	1,34	421 160	256,—
1958	50 869 143	19 422 989	22 019 641	18 767 047	3 618 670	114 697 490	142 224 887	1,24	431 049	329,—
1959	46 702 652	19 732 763	16 724 566	16 658 479	8 456 418	108 274 878	135 343 597	1,25	441 678	306,—
1960	46 992 571	19 868 316	2 586 150	16 213 426	9 123 211	94 783 674	113 740 408	1,20	448 315	253,—
1961	53 534 317	27 784 497	1 038 080	22 122 891	2 727 692	107 207 477	127 576 897	1,19	457 121	279,—
1962	66 707 846	25 173 535	640 602	21 160 712	5 430 781	119 113 476	139 362 766	1,17	467 371	298,—
1963	68 708 758	40 602 272	141 141	20 020 636	1 330 829	130 803 636	147 808 108	1,13	477 110	309,—
1964	89 012 161	42 457 928	1 817 168	9 607 291	751 871	143 646 419	149 392 275	1,04	487 422	306,—
1965	104 096 275	62 692 704	6 016 993	10 594 849	1 933 799	185 334 622	185 334 622	1,00	494 796	374,—

1) Menot todellisina sekä muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat jossa vuosi 1913 = 100» mukaan.

1) Utgifterna verkliga samt transponerade enligt officiella indexserien »Partiprisen, alla varor där året 1913 = 100».

1) Actual expenditure and expenditure converted according to the official wholesale price index 1913=100.

OMAIUUSTASE

Aktiivat	1965		1964	
Rahoi t u s a k t i i v a t:				
Kassavarat:				
Käteisvarat	38 657		33 917	
Shekkitili	400 132		187 716	
Postisiirtotili	<u>165 114</u>	603 904	<u>22 130</u>	243 764
Ennakkovarat:				
Alitilittäjät		29 773		30 981
Velalliset:				
Ennakkosuoritukset hankki- joille	15 460		32 055	
Sekalaiset	<u>43 451</u>	58 911	<u>15 933</u>	47 988
Tulojäämät:				
Sekalaiset		596 218		430 804
Varastot:				
Rakennustarvikkeita	1 550 230		1 504 548	
Reunakiviä, sepeliä ja sement- tiputkia	322 396		107 350	
Koneosia	871 859		1 077 404	
Konttoritarvikkeita	12 726		15 127	
Muut tarvikkeet	<u>2 883</u>	2 760 095	<u>4 856</u>	2 709 285
Ennakkomenot:				
Varsinaisten menojen ennakot	—		1 144	
Pääomamenojen ennakot	—	—	49 624	50 769
Talletetut vieraat arvopaperit		492 683		12 974
Laskennalliset saatava:				
Nostamattomat määrärahat		56 027 476		90 253 273
Kaupungin kassa, lähetetili		<u>3 621 437</u>		<u>3 819 954</u>
		mk 64 190 500		mk 97 599 796

Passiivat	1965		1964	
Rahoituspassiivat:				
Velkojat:				
Veronpidätykset	1 153 431		935 878	
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	270 468		251 413	
Sekalaiset	<u>4 554</u>	1 428 453	<u>—</u>	1 187 291
Menojäämät:				
Sekalaiset		6 241 886		6 146 206
Vapaina siirtyneet määrärahat:				
Varsinaiset menot	1 088 709		1 267 342	
Pääomamenot	<u>36 513 767</u>	37 602 476	<u>74 585 162</u>	75 852 504
Sidottuina siirtyneet määrärahat:				
Varsinaiset menot	155 000		465 000	
Pääomamenot	<u>18 270 000</u>	18 425 000	<u>13 935 769</u>	14 400 769
Talletetut vieraat varat:				
Rahatalletukset	—		50	
Arvopaperit	492 683	492 683	12 974	13 024
		<u>mk 64 190 500</u>		<u>mk 97 599 796</u>

HANKINTATOIMISTO

	mk
Varaston arvo oli 1.1.1965	1 504 548
Vuoden aikana ostetun tavaran arvo oli	11 050 986
Vuoden aikana käytetyn tavaran arvo oli	11 005 304
Varaston arvo oli 31.12.1965	1 550 230

Hankinnat

Rakennusvirastosta annettujen tavaroiden määrät jakautuivat rakennusviraston eri osastojen ja kaupungin muiden laitosten sekä yksityisten kesken markkamääräisesti seuraavasti:

	mk
Katurakennusosasto	5 112 804
Talorakennusosasto	3 335 770
Puhtaanapito-osasto	852 458
Puisto-osasto.....	221 567
Hankintatoimisto	120 034
Kassa- ja tilitoimisto	393
Konevarikko	164 406
Satamalaitos	493 673
Muut kaupungin laitokset	704 199
Yhteensä	11 005 304

Kaupungin eri laitoksille ja virastoille on hankinnat hoidettu hankintasopimuksilla ja tilauksilla, jolloin tavara on toimitettu liikkeestä suoraan asianomaiselle laitokselle tai virastolle. Samanlaista hankintamenettelyä on osaksi käytetty myös rakennusviraston omille osastoille tapahtuneissa hankinnoissa.

Toimiston suorittamien rakennusaine-, kone-, kalusto- ja kulutustarvikehankintojen kokonaisarvo oli 27 499 310 mk.

Tulot

Toimistolla oli kertomusvuoden aikana vuokratuloja vieraille lainatuista työkaluista, työkoneista ja lipuista 28 814 mk sekä suoritetuista kuljetuksista 64 261 mk.

JÄRJESTELYTOIMISTO

Tutkimukset ja selvitykset

Pyynnöstä sekä oma-aloitteisesti on suoritettu seuraavia tutkimuksia ja selvityksiä:

*Katurakennusosastolle***V a l m i s t u n e e t:**

Edelliseltä vuodelta jatkunut katurakennusosaston mittausryhmien organisaatiotutkimus.

K e s k e n e r ä i s e t:

Edelliseltä vuodelta jatkunut tutkimus maarakennusalan työsaavutusluetteloa varten. Siihen sisältyi joukko erillisiä tutkimuksia, kuten kallionporaustutkimus, tutkimus viemärikanaalien louhimisesta ja erilaisten viemärikaivojen rakentamisesta, tutkimus louhintatöiden panostamisesta ym.

Edelliseltä vuodelta jatkunut katurakennusosaston laskentatoimen kehittämistyö.

Räjätystöiden työohjeiden suunnitteleminen.

Ajoratojen merkintämaalaustutkimus.

*Talorakennusosastolle***K e s k e n e r ä i s e t:**

Talorakennustyömaita koskeva kuljetustutkimus.

Työmaiden materiaalin vastaanoton ja kirjanpidon järjestely.

*Puhtaanapito-osastolle***K e s k e n e r ä i s e t:**

Osallistuttu työryhmään, joka suunnittelee jo edellisenä vuonna alkamaansa kiinteistöpuhtaanapidon integroitua urakointi- ja laskutusjärjestelmää.

*Puisio-osastolle***V a l m i s t u n e e t:**

Edelliseltä vuodelta jatkunut pensasaitojen leikkaus- ja planeeraustutkimus.

*Hankintatoimistolle***V a l m i s t u n e e t:**

Edelliseltä vuodelta jatkunut tarvikejakelun uudelleenjärjestely.

Lipputankojen ulkosalle, julkisiin paikkoihin asentamista koskeva tutkimus.

Konevarikolle

Osallistuttu konevarikon koneellisen palkkalaskennan suunnitteluun.

Erikoistutkimukset

V a l m i s t u n e e t:

Edelliseltä vuodelta jatkunut Talin lahottamon kannattavuuslaskelmien selvittäminen.

Työmaiden sähkötarvikkeiden käyttöä ja varastoimista koskeva tutkimus.

Työmaaparakkien käyttöä ja siirtoja koskeva tutkimus.

Haitallisten työolojen luokittelu. Tämä selvitys, joka koski koko rakennusvirastoa, tehtiin palkkalautakunnan toimistolle.

K e s k e n e r ä i s e t:

Tutkimus puutavaran käytön säästömahdollisuuksista rakennusviraston työmailla.

Rakennusviraston toimintaohjeiden ja pysyvääsmääräysten uudelleen järjestely.

Jatkuvat tehtävät

Työturvallisuustoiminta

Järjestelytoimiston työturvallisuustarkastaja on suorittanut työmaakäyneillä ja -tarkastuksillaan asiaankuuluvaa valistustyötä työtapaturmien välttämiseksi.

Lomakkeet

Lomakkeita ja lomakesarjoja suunniteltiin rakennusvirastolle noin 30 kpl. Eräitä vanhentuneita lomakkeita nykyaikaistettiin. Lisäksi tehtiin 2 rakennusviraston sisäistä puhelinluettelo.

Koulutustoiminta

Järjestelytoimisto on pitänyt koulutuskortistoa rakennusviraston henkilökunnasta ja lähettänyt yhteistoiminnassa osastojen kanssa kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille 69, väestösuojelutoimiston vss-kursseille 75 sekä ulkopuolisten järjestämille kursseille 49 toimihenkilöä eli eri kursseille yhteensä 193 osallistujaa.

Kaupungin väestösuojelutoimisto on saanut järjestelytoimistolta henkilökunta-apua vss-kurssien ja muunkin vss-toiminnan järjestämisessä.

Lausunnot aloitteista

Rakennusvirastolle lähetettiin 7 aloitetta, joista annettiin tai hankittiin lausunnot kaupunginhallituksen järjestelytoimistolle.

Erikoistehtävät

Järjestelytoimiston työturvallisuustarkastaja on suorittanut julkaisun »*Helsingin kaupungin rakennusviraston toimintakertomus 1964*» toimituksen ja taiton sekä toiminut 7 pv:ään heinäkuuta saakka Kasarmikatu 21:n varrella sijaitsevan rakennusviraston toimitalon isännöitsijänä.

KONEVARIKKO**Toiminta**

Konekorjaamo on suorittanut vuoden aikana ns. kirjattuina menoina konevarikon työkoneiden korjauksia sekä laskutusta vastaan konepaja-, pelti- ja puutöitä kaupungin kaikille laitoksille. Konekorjaamon sähkötyöryhmä on huolehtinut rakennusviraston sähkölaitteiden huollosta ja korjauksista. Autokorjaamo on suorittanut pääasiallisesti kaikki kaupungin omistamien autojen korjaukset, palolaitosta ja liikennelaitosta lukuunottamatta. Se on huolehtinut myös laitoksien yleisraktorikalustosta sekä puhtaanapitokoneista ja -välineistä.

Suoritetut työt jakautuivat laskutuksen mukaan seuraavasti:

	mk
Puhtaanapito-osasto	1 012 537
HKR-hankintatoimisto	833 694
Katurakennusosasto	502 175
Talorakennusosasto	448 737
Satamalaitos	384 170
Puisto-osasto	97 723
Konevarasto	42 640
Muut kaupungin laitokset	374 139
	Yhteensä 3 695 818
Puolivalmiita töitä	185 514
	Yhteensä 3 881 333

29. Rakennusvirasto

Vuoden aikana jakautuivat konevaraston työkoneiden vuokratulot seuraavasti:

	mk
Katurakennusosasto	2 075 856
Puhtaanapito-osasto	509 304
Satamalaitos	332 401
Talorakennusosasto	248 834
Puisto-osasto	148 730
Muut laitokset	39 681
	<hr/>
	Yhteensä 3 354 807

Työtilauksia saatiin kertomusvuonna konekorjaamolle 3 778 kpl ja autokorjaamolle 5 976 kpl eli yhteensä 9 754 kpl.

KATURAKENNUSOSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Katurakennusosastoon kuuluvat työtoimisto ja suunnittelutoimisto sekä välittömästi osastopäällikön alaisena yli-insinööri.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1965 (v. 64) yhteensä:

112 (103) vakinaista viranhaltijaa,
1 (1) tilapäinen viranhaltija,
103 (89) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi katurakennuspäällikkö, dipl.ins. **M a r t t i A n t t i l a**.

Työtoimiston päällikkönä toimi I apulaiskaturakennuspäällikkö, dipl.ins. **E e r o A i r i o** ja suunnittelutoimiston päällikkönä II apulaiskaturakennuspäällikkö, dipl.ins. **P a a v o H y ö m ä k i**. Yli-insinöörin tehtäviä hoiti dipl.ins. **R i s t o N u r m i s a l o**.

TYÖNTEKIJÄT

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä 1.1.1965 1 198 henkilöä ja 31.12.1965 1 018 henkilöä.

TOIMINTA

Osaston toiminnan taloudellinen tulos v. 1965 käy ilmi seuraavasta talousarviossa olevien menojen ja tulojen sekä kirjanpidon osoittamien todellisten menojen ja tulojen välillä tehdystä vertailusta:

	Määrärahaa kaikkiaan Mmk	Menot Mmk	Siirto seur. vuodelle Mmk	Säästö Mmk
Varsinaisten menojen osalta	16,03	15,28	0,30	0,46
Pääomamenojen osalta	77,41	52,37	24,94	0,10
<i>Yhteensä</i>	93,45	67,65	25,24	0,56
Käyttövaroista myönnetty	0,41	0,24	0,15	0,02
Työll. määrärahoista myönnetty .	3,40	1,85	—	—
Tulot	2,70	4,50	—	1,80

Kokonaisbruttomenoista 67,65 Mmk oli katurakennusosaston välittömiä kustannuksia 64,81 Mmk. Näistä olivat uudisrakennustöiden kustannukset yhteensä 53,59 Mmk sekä korjaus- ja kunnossapitotöiden, puhdistamoiden ja pumppaamoiden kustannukset yhteensä 11,22 Mmk. Kustannusten jako käy ilmi yksityiskohdaisemmin seuraavasta yhdistelmästä:

<i>Uudisrakennustyöt:</i>	Mmk	Mmk
— kadut	22,01	
— viemärit pumppaamoineen	15,75	
— puhdistamot	8,12	
— urheilulaitokset	2,23	
— väestönsuojat	3,63	
— työttömyystyöt	1,85	53,59
<i>Korjaus- ja kunnossapitotyöt:</i>		
— kadut ja viemärit	4,52	
— liikennemerkkit	1,63	
— katuvalaistus	3,26	
— yleiset vesipostit	0,21	
<i>Käyttö ja hoito:</i>		
— puhdistamot ja pumppaamot	1,60	11,22
	Yhteensä	64,81

KADUT, TIET JA YLEISET PAIKAT

Katujen korjaus-, kunnossapito- ja päällystämistyöt

Korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 2 949 927 mk.

Päällystyksen uusimiskustannukset olivat yhteensä 343 188,07 mk.

Ajorataa paikattiin	140 292 m ²
Ajoradan pintakäsittelyä suoritettiin	7 200 »

Yksityiset urakoitsijat suorittivat osaston tilauksesta päällystystöitä seuraavasti:

Ajoradan päällystämistä:

— valuasfaltilla	4 921 m ²
— topekalla	164 720 »
— asfalttibetonilla	150 533 »
— kantavaa kerrosta bitumisoralla	212 013 »

Jalkakäytävien päällystämistä:

— asfalttibetonilla	86 103 »
— valuasfaltilla	5 612 »
— topekalla	1 266 »

Pihamaan päällystämistä asfalttibetonilla

Asfalttipäällystekorjauksia

Yhteensä 661 492 m²

Liikenteen järjestelyt

Liikenteen järjestelytöiden kustannukset olivat yhteensä 1 638 719 mk.

Liikennejärjestelyitä suoritettiin seuraavasti:

Kaistaviivoja maalattu käsin	3 465 jm
Kaistaviivoja maalattu koneella	108 564 »
Paikoitusviivoja maalattu	2 113 »
Reunaviivoja maalattu	350 »
Suojateitä maalattu	166 891 »
Linja-autopysäkkejä maalattu	466 kpl
Uutta suojakaidetta tehty	250 jm
Suojakaidetta korjattu	472 »
Suojakaidetta maalattu	3 106 »
Uusia liikennemerkkejä asennettu	466 kpl
Liikennemerkkejä uusittu	1 347 »
Liikennemerkkejä oikaistu	4 639 »
Liikennemerkkejä poistettu	239 »

Katuvalaistus

Katuvalaistuksen ja sinisen alueen satamavalaistuksen kustannukset olivat yhteensä 3 260 000 mk.

Yleiset vesipostit

Yleisten vesipostien, Kauppatorin ym. suihkukaivojen vedenkulutuksen, hoidon ja kunnossapidon kustannukset olivat yhteensä 208 149 mk.

Uudet kadut ja tiet

Uusien teiden ja katujen ynnä näihin laskettavien muiden töiden kustannukset olivat yhteensä 20 945 447 mk.

Uusia katuja rakennettiin seuraavat neliömetrimäärät:

Ajorataa	336 364 m ²
Polkupyörätietä	8 476 »
Jalkakäytävää	61 749 »
	Yhteensä 406 589 m ²

Kertomusvuonna rakennettujen katujen ja katuosien yhteispituus oli 33 471 m.

Suurimmista katutöistä mainittakoon seuraavat:

Itäisen moottoritien leventäminen kaksiajorataiseksi välillä *L i n n a n r a k e n t a j a n t i e — S i i l i t i e*, levennetyn katuosan pituuden noustessa 2 600 metriin ja rakennetyn pinta-alan 45 185 neliömetriin.

M y l l y m e s t a r i n t i e n rakentaminen (1 280 m).

K o n t u l a n t i e n rakentaminen (1 560 m).

V a n h a n T a p a n i l a n t i e n rakentaminen (1 610 m).

Esikaupunkialueiden teiden rakentamista kaduiksi alueilla, joilla on vahvistettu asemakaava, on jatkettu, joista seuraavat esimerkit:

P a k i l a s s a on rakennettu kaduiksi 33 tietä tai tienosaa, yhteispituudeltaan 7 340 m ja yhteispinta-alaltaan 54 143 m².

O u l u n k y l ä n kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 32 katua, 5 936 m ja 39 414 m².

M a l m i n kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 14 katua, 3 352 m ja 46 841 m².

H e r t t o n i e m e n kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 5 katua, 2 845 m ja 48 253 m².

V a r t i o k y l ä n kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 11 katua, 3 938 m ja 45 608 m².

Mellunkylän kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 8 katua, 3 520 m ja 66 954 m².

Lauttasaaren kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 7 katua, 859 m ja 11 840 m².

Pitäjänmäen kaupunginosassa on Henrikintietä jatkettu.

Lisäksi katurakennusosasto on osallistunut mm. valtion toimesta suoritettavaan Tuusulantien rakentamiseen välillä Pohjolankatu — Vantaa, suorittamalla viemäriyöt, vesijohtojen siirrot, eräitä alikäytävätöitä sekä tämän tien rakentamisen yhteydessä kaupungille kuuluvat muut tehtävät.

HIEKOITUSSORASIILOT

Kertomusvuonna on aloitettu Patterinmäen hiekoitussorasiiilon I rakennusvaihe, urakoitsijana Louhintaliike Karppinen Oy.

MITTAUS- JA TUTKIMUSTYÖT

Mittaus- ja tutkimustöiden kustannukset olivat 407 809 mk.

TIELABORATORIO

Tielaboratorion tutkimukset kohdistuivat pääasiassa kestopäällystysten kestävyystöiden valvontaan sekä kiviaines- ja ruukkuputkitutkimuksiin.

Yhteensä tutkittiin 664 eri näytettä, joista suoritettiin kaikkiaan 2 220 analyysiä ja määrittystä. Lisäksi mitattiin päällysteen tasaisuus 1,3 kaistakilometrillä.

VIEMÄRIT

Korjaus, kunnossapito ja uusiminen

Viemärien korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 634 825 mk

Uudet viemärit

Uusien viemärien rakentamiskustannukset olivat yhteensä 15 748 376 mk.

Kertomusvuonna rakennettujen uusien viemärien yhteispituus oli 51 025 m.

Huomattavimmista viemäritöistä mainittakoon seuraavat:

Laajasalon kokoojaviemäri,

Jakomäen kokoojaviemäri,
Savilan pumppaamon painejohto,
Paloheinän pääviiemäri Torpparinmäestä Pukinmäen pumppaamoon.

Asemakaavoitettujen alueiden viemäröintiä on jatkettu kaikilla kaupungin esikaupunkialueilla. Niinikään kantakaupungin viemäriverkkoa on lisätty ja uudistettu.

Huomattavimmista vireillä olevista viemäritöistä mainittakoon K y l ä s a a r e n ja M u n k k i s a a r e n kokoojaviemärien rakentamiset.

Taulukko — Tabell — Table 3.

Eri puhdistamoissa kehittyneen metaanikaasun, käsittelyn lietteen ja lieteveden määrät v. 1965.

Mängderna av metangas som utvecklats vid de olika reningsanläggningarna, av behandlat slam samt slamvatten år 1965.

Amount of methane gas produced, and sludge and waste water handled in the various purification plants, 1965.

Puhdistamo Reningsanläggning → Purification plant	Kyläsaari Byholmen Kyläsaari	Rajasaari Råholmen Rajasaari	Tali Tali Tali	Herttoniemi Hertonäs Herttoniemi	Lauttasaari Drumsö Lauttasaari	Viikki Vik Viikki
<i>Tullut jäte m³: Anlänt avfall m³: Waste arrived in m³:</i>						
— hiekkaa sand sand	207	87	—	143	27	13
— välppäjätettä galleravfall sieved waste	104	93	214	70	114	71
— raakalietettä obehandlat slam untreated sludge	7 400	41 300	40 740	28 500	6 200	28 700
<i>Laskettu m³: Utsläppt m³: Released in m³:</i>						
— lietevettä slamvatten sludge water	—	22 000	18 800	17 600	4 500	—
— lietettä laivoille slam i bäddar sludge spread	1 790	10 300	20 500	10 300	1 750	4 000
<i>Kuivaa lietettä m³: Torrt slam m³: Dry sludge in m³:</i>						
— ajettu pois bortforslat dumped	5 600	13 200	1 960	512	800	370
— myyty sålt sold	—	24	190	136	—	250
<i>Kehitetty metaanikaasua m³ Metangas utvecklats m³ Methane gas produced in m³</i>	74 616	337 225	—	459 692	83 309	—

Taulukko — Tabell — Table 4.
 Suurien puhdistamojen puhdistusteho v. 1965.
 Reningsseffekten vid de stora reningsanläggningarna år 1965.
 Output of the big purification plants in 1965.

Puhdistamo Reningsanläggning → Purification plant	Kyläsaari Byholmen Kyläsaari	Rajasaari Råholmen Rajasaari	Lauttasaari Drumsö Lauttasaari	Tali Tali Tali	Herttoniemi Hertonäs Herttoniemi	Viikki Vik Viikki	Kulosaari Brändö Kulosaari
<i>Veden laatu BHK₅ mg/l:</i> <i>Vattnets art BHK₅, mg/l:</i> <i>Water type B.O.D.₅-day, mg/l:</i>							
— tuleva viemäriveresi inkommande kloakvatten arriving sewage	212	263	220	218	183	178	154
— mek. puhdistettu vesi mekaniskt renat vatten mech. purified water	202	153	151	129	130	65	88
— biol. puhdistettu vesi biolog. renat vatten biolog. purified water	44	35	92	6	21	7	20
<i>Puhdistusteho %:</i> <i>Reningsseffekt %:</i> <i>Degree of purification %:</i>							
— biol. puhdistetun veden osalta för det biolog. renade vattnets del with biolog. purif. water	79	86	58	97	89	96	87

PUHDISTAMOT JA PUMPPAAMOT

Likavedenpuhdistamoiden käyttö- ja hoitokustannukset olivat yhteensä 1 599 495 mk. Lisäksi T a l i n l a h o t t a m o n käyttöön ja hoitoon käytettiin 64 987 mk.

Sivutuotteet

Eri puhdistamoissa kehittyneen metaanikaasun, käsitellyn lietteen sekä lieteveden määrät nähdään oheisesta taulukosta. Kyläsaaren kaasu on johdettu kaasulaitokseen käyttökaasuun sekoitettavaksi. Muissa puhdistamoissa kaasu on käytetty omilla kaasumootoreissa.

Uudet puhdistamot

Uusien puhdistamojen rakentamiskustannukset olivat yhteensä 8 116 549 mk. Lisäksi T a l i n l a h o t t a m o n täydennystöihin käytettiin 30 813 mk.

Kertomusvuonna ovat valmistuneet 30.11.1965 T a l i n p u h d i s t a m o n I laajennusvaiheen hankintaa ja asennusta koskeva työ Oy Yleisen Insinöörito-

miston urakoimana sekä Viikin puhdistamon I rakennusvaihe omana työnä suoritettuna.

Uudet pumppaamot

Kertomusvuoden aikana ovat valmistuneet Laajasalon pumppaamo 6.5.1965 Kenttä ja Vesi Oy:n urakoimana sekä Marjanien pumppaamo 31.12.1965 Insinööri Oy:n urakoimana.

PALOKAIVOT

Kertomusvuoden aikana suoritettiin vain palokaivojen ja -altaiden kunnossapitotöitä, joiden kustannukset olivat yhteensä 9 513 mk.

UUDET URHEILULAITTEET

Urheilulaitteiden kustannukset olivat yhteensä 2 581 103 mk.

Vuoden aikana suoritetuista huomattavimmista töistä mainittakoon seuraavat:

Talin urheilupuisto, kuivatus ja viemärointi,
Meilahden urheilupuisto, tie- ja kenttätöitä,
Mustikkamaan urheilupuisto, tie- ja kenttä- sekä viemäri- ja vesijohtotyöt,
Pirkkolan urheilupuisto, tie- ja kenttätöitä,
Lautasaaren urheilupuisto, tie- ja maastotyöt,
Käpylän urheilupuisto, kuivatus ja viemärointi,
Roihuvuoren lähiökenttä,
Pihlajamäen lähiökenttä.

VÄESTÖNSUOJAT

Uusien väestönsuojien rakennuskustannukset olivat yhteensä 3 483 243 mk sekä väestönsuojien suunnittelukustannukset 153 099 mk.

Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat väestönsuojat:

Karstulantien suoja 28.4.1965; sisätyöt urakoi Elovuori & Kumpp. Oy. Niemenmäen suoja 17.5.1965; katurakennusosaston omana työnä.

Valpuripuiston suojan louhintatyöt valmistuivat 29.9.1965 Elovuori & Kumpp. Oy:n urakoimana.

Uusina töinä aloitettiin *Pengerpuiston suojan sisätyöt* ja *Kanavapuiston suojan louhintatyöt*, edelliset Oy Yleinen Insinööritoimiston ja jälkimmäiset Elovuori & Kumpp. Oy urakoimina. Kanavapuiston suojan rakentamisen kustannuksista korvaa valtio osan, koska suoja on tarkoitettu palvelemaan myös satamaa käyttäviä matkustajia.

TYÖLLISYYSTYÖT

Työllisyystöiden kustannukset niitä varten määrätystä määrärahoista olivat yhteensä 1 850 236 mk.

LASKUTUSTYÖT

Katurakennusosasto on suorittanut kertomusvuoden aikana korvausta vastaan tilaustöitä kaupungin muille laitoksille ja osastoille, Helsingin Puhelinyhdistykselle sekä yksityisille, velottaen asianomaisia näistä yhteensä 4 152 687 mk.

TARVEAINEIDEN VALMISTUS

Kivimurskaamot

Sepeliä valmistettiin *Pasilan* ja *Myllypuron* kivimurskaamoissa kaikkiaan 182 056 m³ ja sitä myytiin kertomusvuoden aikana yhteensä 166 984 m³.

Kustannukset olivat yhteensä 1 159 804 mk.

Myyntitulot olivat yhteensä 999 435 mk.

TALORAKENNUSOSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Talorakennusosastoon kuuluvat suunnittelutoimisto, työtoimisto ja koneteknillinen toimisto.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1965 (v. 64) yhteensä:

57 (64) vakinaista viranhaltijaa,
4 (4) tilapäistä viranhaltijaa,
106 (89) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä.

Näistä oli arkkitehtejä 24 ja insinöörejä 26. Osaston päällikkönä toimi vs. kaupunginarkkitehti S a k a r i S i i t o n e n.

Suunnittelutoimiston päällikkönä toimi vs. I apulaiskaupunginarkkitehti O s s i L e p p ä m ä k i.

Ulkopuolisten arkkitehtitoimistojen suunnittelutyöt valvoi II apulaiskaupunginarkkitehti F e r d i n a n d S a l o k a n g a s.

Työtoimiston päällikkönä toimi työpäällikkö, dipl.ins. E s k o T o i v o l a.

Koneteknillisen toimiston päällikkönä toimi I koneinsinööri, dipl.ins. H e i k k i R a n k i.

TYÖNTEKIJÄT

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä urakoitsijatytöt mukaanluettuna 1.1.1965 l 479 henkilöä ja 31.12.1965 l 536 henkilöä.

TOIMINTA

Suunnittelutoimisto

Huomattavan suuria rakennussuunnitelmia oli tekeillä 99. Näistä oli 43:n arkkitehtisuunnittelu suunnittelutoimiston tehtävänä ja 56 oli annettu yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi.

Toimiston rakennesuunnittelijat laativat rakennepiirustukset 54 työtä varten, kun taas ulkopuoliset rakennesuunnittelutoimistot hoitivat yhteensä 56:n eri rakennuksen töiden suunnittelun.

Tärkeimmistä vireillä olleista suunnittelutöistä mainittakoon seuraavat rakennuskohteet:

Yleisen kunnallishallinnon rakennukset: Konsertti- ja kongressitalo, kaupungintalon korttelin ja talon Unioninkatu 26 saneeraus, Kaupunginteatteritalo ja Töölön kirjasto.

Sairaalatoimen rakennukset: Useitten sairaaloiden muutos- ja peruskorjaustyöt, Nikkilän ja Röykän sairaaloiden uudet henkilökunnan asuinrakennukset.

Huoltotoimen rakennukset: Suursuon ja Myllypuron vanhainkodit, Pohjois-Haagan ja Pihlajamäen vanhusten asuntolat, Suursuon vanhainkodin henkilökunnan asuinrakennus sekä Tervalammen työlaitoksen hoidokkirakennus ja aluelämpökeskus.

Lastensuojelutoimen rakennukset: Sofianlehdon vastaanottokodin peruskorjaus, Teinilän ja Metsäkummun psykiatriset hoitokodit, Riihenkulman lastenkoti Malmilla, Outamon vastaanottokodin laajennus sekä Vajaamieliskoulu.

Lastentarhain rakennukset: Puotilan, Pihlajamäen, Kontulan ja Myllypuron lastentarhat sekä Suursuon nuoriso- ja lastentalo.

Kansakoulurakennukset: Alppiharjun, Ala-Malmin, Roihuvuoren, Munkkivuoren, Kulosaaren, Myllypuron, Puotilan, Jakomäen ja Vesalan uudet kansakoulut sekä Kallion, Munkkiniemen, Aleksis Kiven ja Pakilan kansakoulujen laajennus- ja peruskorjaustyöt.

Ammattioppilaitokset: Erikoisammattikoulu ja Pohjois-Haagan ammattikoulu.

Urheilupuistojen rakennukset: Pirkkolan, Talin, Herttoniemen ja Myllypuron urheilupuistot.

Sähkölaitoksen rakennukset: Pitäjänmäen piirikeskus ja asuinrakennus.

Teurastamolaitoksen rakennukset: Kalatukkuhalli ja teurastamon navetta.

Rakennusviraston rakennukset: Munkkisaaren, Kyläsaaren, Talin ja Laajasalon puhdistamot sekä Kyläsaaren jätteenpolttolaitoksen laajennustyöt.

TYÖTOIMISTO

Uudisrakennustöitä sekä tärkeimpiä muutos- ja peruskorjaustöitä valmistui seuraavasti:

Talorakennusosaston omina töinä:

Riistavuoren vanhainkoti	40 000 m ³	
Kulosaaren vanhusten asuntola	9 200 »	
Pajamäen lastentarha- ja seimirakennus	2 900 »	
Pihlajamäen kansakoulu	18 000 »	
Kulosaaren kansakoulun A-rakennus	13 050 »	
Aleksis Kiven kansakoulun lisärakennus	3 100 »	
Meilahden urheilupuiston pukusuoja	1 250 »	
Myllypuron lämmitysvoimalaitos	10 170 »	
Munkkisaaren työkonehalli	43 000 »	
Munkkisaaren huoltorakennus	6 000 »	
Pajalahden kansakoulun peruskorjaus	10 825 »	
Pengerkatu 5, (poliisi) talon peruskorjaus	6 000 »	
Kirjastotalo, Richardinkatu 3, peruskorjaus	—	
Hesperian sairaala, Haagan osaston peruskorjaus	—	
Laakson sairaala, hallintorakennusten 2—5 kerrosten korjaus	—	
Nikkilän sairaala, kattilahuoneen peruskorjaus	—	
Röykän sairaala, rakennus 7:n peruskorjaus	—	
Ehrensärdintie 14, lastentarhan peruskorjaus	—	
HKR:n konevarikko, toimistotilojen muutostyö	—	163 495 m ³

Urakoitsijainä:

Kallion virastotalo	136 500 m ³	
Töölön virastotalo	29 200 »	
Herttoniemen poliisiaseman lisärakennus	150 »	
Myllypuron vanhusten asuntola	16 940 »	
Riistavuoren vanhainkodin henkilökunnan asuinra- kennus	7 400 »	
Puotinharjun lastentarha- ja seimirakennus	2 680 »	
Munkkivuoren nuoriso- ja lastentalo	6 250 »	
Ala-Malmin kansalaiskoulu	21 850 »	
Tilapäiset kansakoulut	5 740 »	
Kaarelan ruotsalaisen kansakoulun vahtimestarin asunto	485 »	
Kaarelan ruotsalainen kansakoulu, koulurakennuksen korjaus	—	
Kaunissaaren sauna	190 »	
Kaunissaaren vaja	600 »	
Stansvikin talonmiehen asunto	220 »	228 205 m ³

Valmistunut yhteensä 391 700 m³

V. 1965 päättyessä tekeillä olevat rakennustyöt olivat:

Talorakennusosaston omat työt:

Kaupungintalon saneeraus	54 000 m ³	
Talon Unioninkatu 28 saneeraus	15 000 »	
Suursuon vanhainkoti	49 800 »	
Kulosaaren kansakoulun B-rakennus	8 950 »	
Munkkivuoren kansakoulu	17 220 »	
Myllypuron kansakoulu	17 900 »	
Pirkkolan urheilupuisto, I rakennusvaihe	9 620 »	
Munkkisaaren puhdistamo	44 000 »	216 490 m ³

Urakalla tehtävät rakennustyöt:

Kaupunginteatteri	101 500 »	
Kaupunginteatteri, väestönsuoja	22 690 »	
Suursuon nuoriso- ja lastentalo	6 500 »	
Myllypuron lastentarha	2 853 »	
Roihuvuoren kansakoulu	16 100 »	
Pohjois-Haagan ammattikoulu	73 100 »	
Erikoisammattikoulu	55 400 »	
Korkeasaaren paviljonki	240 »	278 383 m ³
	<u>Yhteensä</u>	<u>494 873 m³</u>

Osastolla oli siis kertomusvuonna rakenteilla yhteensä 886 573 m³, josta omana rakennustyönä 379 985 m³ eli n. 43 % (v. 64 n. 58 %).

Tilastossa ei ole erinäisiin muutos- ja peruskorjaustöihin merkitty kuutiotilavuutta, koska niissä kuutiomäärä ei anna oikeata kuvaa tehdystä työmäärästä.

Koneteknillinen toimisto

Toimiston omat suunnittelijat hoitivat esisuunnittelun sekä lisäksi sellaiset tehtävät, joiden antaminen ulkopuolisille suunnittelijoille ei tehtävän luonteen vuoksi ollut mahdollista, kun taas pääosa varsinaisista suunnittelutehtävistä teetettiin ulkopuolisilla suunnittelijoilla. Sekä LVI- että sähköalan asennustyöt on teetetty urakkatyönä alan liikkeillä.

Lämmöntarkkailua on suoritettu noin 300:ssa kaupungin omistamassa lämmityslaitoksessa. Toimisto on suorittanut myös sähköteknilistä valvontaa ja opastusta.

TALORAKENNUSOSASTON TYÖKOHTEISIIN KÄYTETYT MÄÄRÄ-
RAHAT

	1965 mk	1964 mk
Yleisen kunnallishallinnon rakennukset	16 928 618	14 511 664
Oikeus- ja järjestystoimen rakennukset	416 376	5
Palotoimen rakennukset	819	55 223
Sairaaloitoimen rakennukset	969 273	2 366 058
Huoltotoimen rakennukset	12 048 569	5 572 330
Lastensuojelutoimen rakennukset	1 278 558	308 632
Kansakoulujen rakennukset	13 079 428	8 020 602
Ammattioppilaitosten rakennukset	2 000 000	177 513
Lastentarhain rakennukset	2 358 077	1 076 630
Kirjastorakennukset	59 830	14 304
Erinäiset rakennukset	2 241 304	4 935 188
Urheilu- ja retkeilytoimen rakennukset	5 767 280	1 862 690
Eri laitosten laskuun suoritettut vuosikorjaustyöt	2 913 749	1 841 709
Eri laitosten peruskorjaustyöt	2 667 424	5 401 749
	Yhteensä	62 729 305 46 144 303

PUHTAANPITO-OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Osaston toiminta jakaantuu:

Kiinteistöpuhtaanapitoon:

- kiinteistöjätteen kuljetus,
- jätteen hävittäminen,
- kaupungin yleisten mukavuuslaitosten hoito ja kunnossapito,
- veden kuljetus yksityistalouksille.

Katupuhtaanapitoon:

- katujen, teiden, yleisten paikkojen ja satama-alueiden kesä- ja talvipuh-
taanapito,
- lumenkaatopaikkojen perustaminen ja hoito,
- hiekoitushiekkavarastojen hoito.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1965 (v. 64) yhteensä:

22 (22) vakinaista viranhaltijaa,

7 (7) tilapäistä viranhaltijaa,

37 (35) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi puhtaanapitopäällikkö, dipl.ins. **H e i k k i S a a-
r e n t o.**

TYÖNTEKIJÄT

Työntekijöiden lukumäärä vaihtelee töiden kausiluonteisuudesta johtuen huomattavasti eri vuodenaikoina. Se oli pienimmillään lokakuussa, 784 työntekijää ja suurimmillaan joulukuussa, 1 363 työntekijää.

Puhtaanapito-osaston käytössä oli v. 1965 (v. 64) kaupungin omistamia moottoriajoneuvoja ja tärkeimpiä työkoneita seuraavat määrät:

— kuorma-autoja	67 (92)	— tiehöyliä	23 (24)
— pakettiautoja	22 (18)	— traktoreita, kumipyörillä ..	95 (90)
— kasteluautoja	1 (4)	— erikoislumenkuormaaajia ...	1 (1)
— lakaisukoneita, isoja	7 (4)	— kaivontyhjennysautoja	4 (5)
— lakaisukoneita, pieniä	2 (2)	— hiekanlevittimiä autoihin .	35 (32)

KIINTEISTÖPUHTAANAPITO

Jätteenkuljetusasioitten hoito on keskitetty Hämeentie 90 sijaitsevaan työnjohtokeskukseen. Työ suoritetaan kaksivuorotyönä, kummankin vuoron hoitaessa tavallaan omaa alueellista piiriään kaupungissa. Käymälälannan ja talousveden kuljetukset hoitaa eri piiri, joka vastaa myös hajoitus- ja sadevesikaivojen tyhjennyksestä sekä yleisten käymälöiden hoidosta ja kunnossapidosta. Tuhkan kuljetus hoidetaan kokonaan yksityistä kalustoa käyttäen, mutta työnjohtoa ja työnjärjestelyä varten on osastolla oma työnjohtopiirinsä.

Jätteenkuljetus on kokonaan tilausliikettä.

Taulukko — Tabell — Table 5.

Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotu jätemäärä (m³) v. 1965.

Mängden av avfall som förts till olika avfallsförstörringsplatser (m³) år 1965.

Volume of refuse (m³) taken to the various disposal points in 1965.

Kyläsaari Byholmen Kyläsaari			Iso-Huopalahti Stor-Hoplax Iso-Huopalahti			Tali			Yhteensä Sammanlagt Total
Omat autot Med eg- na bilar Plants' lorries	Vieraat autot Med andras bilar Outside lorries	Yht. Sam- manlagt Total	Omat autot Med eg- na bilar Plants' lorries	Vieraat autot Med andras bilar Outside lorries	Yhteensä Sam- manlagt Total	Omat autot Med eg- na bilar Plants' lorries	Vieraat autot Med andras bilar Outside lorries	Yhteensä Sam- manlagt Total	
458 412	351 704	810 116	137 830	850 085	987 915	20 580	—	20 580	1 818 611

Jätteiden kaatopaikka oli järjestetty Iso-Huopalahteen. Siellä noudatettiin ensimmäistä kertaa täydellisesti valvoton kaatopaikan työmenetelmää. Työ on kokonaan koneellistettu, laahauskaivukoneen ja puskutraktorin ollessa päätyövälineinä. Jätteet on päivittäin peitetty ja syntynyt niitty on välittömästi kal kittu ja kylvetty kesällä nurmeksi.

Vähäinen osa jätteistä kuljetettiin katurakennusosaston hoidossa olevaan Talin kompostoimislaitokseen. Kyläsaaren jätteenpolttolaitos oli toiminnassa

neljännen täyden toimintavuotensa. Se pystyi polttamaan noin 40 % hävitettävästä polttamiskelpoisesta jätemäärästä.

Kiinteistöjätteen ja käymälälannan kuljetuksessa oli 41 osaston omaa ja vakinaisemmin 11 yksityisautoa. Vuoden aikana hankittiin lisää uusityyppisiä jätteenkuljetusautoja, joissa astian tyhjentäminen on koneellistettu. Käymälälannan kuljetukseen hankittiin kolmas umpiauto.

Taulukko — Tabell — Table 6.

Osaston toimesta kuljetetut jätemäärät (m³) v. 1965.
Mängden av på avdelningens försorg transporterat avfall (m³) år 1965
Volume of refuse (m³) transported by the department in 1965

Jätteiden laatu Avfallens art Type of refuse	Viety kaato- paikoille Till avstjäl- ningsplatserna Taken to dumps	Viety jätteen- polttolaitokseen Till anläggning- gen för avfalls- bränning Taken to incine- rator plant	Viety kompostoi- mislaitokseen Till komposte- ringsanlägg- ningen Taken to compost plant	Yhteensä Sammanlagt Total
Talous-, asuma- ja teoll.jätettä Hushålls-, bostads- o. industriavfall Household and industrial refuse	137 838	458 412	20 580	616 830
Tuhkaa Aska Ashes	57 217	—	—	57 217
Makkilantaa Latringödsel Human manure	7 629	—	—	7 629
Hajotuskaivosakkaa Sedimenteringslam Cesspool sludge	47 177	—	—	47 177
Yhteensä Sammanlagt Total	242 258	458 412	20 580	728 853

Eläinraatoja korjattiin pois ja hävitettiin yhteensä 1 673 kpl.

Ruoka- ja talousvettä kuljetettiin eri puolelle kaupungin liitosalueilla sijaitseville yksityistalouksille ja vedenjakelupaikoille yhteensä 25 825 m³.

Puhtaanapidettäviä kiinteistöjä ja kaupungin yleisiä mukavuuslaitoksia oli kaikkiaan seuraavasti:

A. Kaupungin omistamia kiinteistöjä:

- kertatilauksella 512
- rakennustyömaita 99

B. Muiden kuin kaupungin omistamia kiinteistöjä:

- kertatilauksella 7 733
- rakennustyömaita 244

C. Kaupungin yleisiä käymälöitä	19
D. Kaupungin yleisiä vedenheittopaikkoja	23

Hajoituskaivoja tyhjennettiin 2 646 talossa, sadevesikaivoja tyhjennettiin 594 kaivossa ja makkiastioita tyhjennettiin 1 633 talossa.

Vuoden aikana saatiin käyttöön ensimmäinen nykyaikainen siirrettävä länsisaksalainen Stoll-mallinen käymälä.

KATUPUHTAANAPITO

Katupuhtaanapitoa varten kaupunki oli jaettu 23 puhtaanapitopiiriin, joista yksi, ns. Malmin piiri eli Vantaan idänpuoleinen osa kaupunkia oli katurakennusosaston hoidossa puhtaanapito-osaston laskuun.

Katupuhtaanapitopiirien lisäksi hoidettiin lumenkaatopaikat ja katuhiikka-varastot omina piireinään.

Hiekoitushiekka oli varastoitu kahteen kallioon louhittuun hiekkasiiloon, toinen Taivaskalliolle ja toinen Herttoniemeen. Lisäksi oli kolme avovarastoa eri puolilla kaupunkia.

Työkoneiden käytön tehostamiseksi oli osa koneista keskitetty ns. työkonepiiriin, jonka koneet tekevät työtä alueellisesta piirijaosta välittämättä tilausten mukaan ja painopistesuunnissa.

Ajoratojen auraussopimuksia kiinteistöjen kanssa oli kertomusvuoden alkaessa 4 139 ja sen päättyessä 4 288.

Kesäpuhtaanapitosopimuksia oli 44 kiinteistön kanssa.

Edellisten lisäksi hoidettiin 208 kaupungin ja 261 valtion, seurakuntien ja vieraiden valtioiden lähetystöjen kiinteistöjen katuosuuksien puhtaanapito kautta vuoden.

Lumenkaatopaikkoja oli eri puolilla kaupunkia yhteensä 20.

Katujen lakaisujätteitä sekä yleisiltä rannoilta puhtaanapitoveneellä kerättyjä rantaroskia kuljetettiin kaatopaikoille yhteensä 65 489 m³.

PUHTAANAPITO-OSASTON MENOT JA TULOT v. 1965.

Menot	mk
Vakinaiset viranhaltijat	321 073
Tilapäiset viranhaltijat	94 838
Viranhaltijoiden muut palkkamenot	6 050
Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot	64 613
Sosiaaliturvamaksut	28 321

Huoneistomenot	288 069
Painatus ja sidonta	155
Tarverahat	5 522
Autokustannukset	12
Korvaukset automaattisesta tietojenkäsittelystä	48 356
Katujen, teiden ja yleisten paikkojen puhtaanapito	7 635 226
Satama-alueet	833 977
Sopimusten mukaiset katupuhtaanapidot	1 724 979
Sopimusten mukaiset kiinteistöpuhtaanapidot	4 790 573
Yleisten mukavuuslaitosten hoito	344 398
Jätteiden käsittelypaikkojen hoito	1 091 304
Talteenotettujen moottoriajoneuvojen kuljetus ja varastointi	21 996
Veden kuljetus yksityisille	104 198
Vuokrat maa-alueista ja rakennuksista	32 987
	<hr/>
Yhteensä	17 436 656

Tulot

Muut tulot	82 435
Satama-alueen puhtaanapito	807 173
Katupuhtaanapito	1 409 513
Kiinteistöpuhtaanapito	4 683 195
Yleisten mukavuuslaitosten hoito	47 675
Lämmön, höyryn ja veden myynti	419 140
Veden kuljetus	42 096
	<hr/>
Yhteensä	7 491 230

PUISTO-OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Puisto-osasto huolehtii kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimiston, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta. Sen toimesta hoidetaan talvella luistinratoja sekä kesällä kahluu- ja koristelammikoita.

Osasto hoitaa myös kaupungin eri laitosten ja virastojen hallinnassa olevien tonttien puistoja sekä niitä valtion, seurakuntain ja yksityisten kiinteistöjen istutuksia, jotka kaupunki on ottanut hoitaakseen.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1965 (v. 64) yhteensä:

- 15 (15) vakinaista viranhaltijaa,
- 1 (1) tilapäinen viranhaltija,
- 18 (15) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi kaupunginpuutarhuri, agron., puutarhatiet.kand. **Jonne Törmä** ja apulaiskaupunginpuutarhurina puutarhuri **Juhani Tuuri**.

TYÖNTEKIJÄT

Työntekijöiden lukumäärä vaihtelee töiden kausiluonteisuudesta johtuen huomattavasti vuodenajoittain. Se oli pienimmillään tammikuussa, 223 työntekijää, ja suurimmillaan kesäkuussa, 750 työntekijää.

TOIMINTA

Puistosuunnitelmat

Suunnittelutoimistossa laadittiin 122 puutarhasuunnitelmaa, joista muiden laitosten ja rakennusviraston eri osastojen tilauksesta 49. Muita piirustuksia laadittiin 31 kpl.

Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto

Kasvihuoneissa ja lavoissa kasvatettiin 100 000 kukkaryhmäkasvia.

Taulukko — Tabell — Table 7.

Taimistosta puistoihin istutetut, ostetut ja myydyt kasvit (kpl).

Från plantbeståndet till parkerna flyttade och planterade, köpta och sålda växter (st.)

Number of plants transferred from nurseries to parks, bought or sold.

Kasvi Växt Plant	Istutettu Planterade Planted	Ostettu Köpta Bought	Myyty Sålda Sold	Lisätty Ökning Added	Varasto Lager Store
Lehtipuita Lövtäd Deciduous trees	1 021	500	26	8 029	14 661
Havupuita Barräd Coniferous trees	1 838	813	9	2 859	3 164
Koristepensaita Buskar Decorative bushes	22 638	27 443	202	37 471	65 400
Köynnöskasveja Klängväxter Creepers	565	430	31	2 177	3 278
Perennoja Perenna växter Perennials	11 725	7 746	342	398	24 037
Kukkasipuleita Blomlökar Bulbs	51 100	50 400	—	—	—

Puistot

Puistojen kunnossapitoa varten oli kaupunki jaettu kesäaikana neljäentoista ja talvella kymmeneen kunnossapitopiiriin.

Kunnossapitokohteita oli vuoden lopussa seuraavasti:

Yleisiä puistoja	406 kohdetta	420 ha
Erinäisten kaupunginlaitosten puistoja	129 »	80 »
Sopimuksen perusteella hoidettavia puistoja	21 »	8 »

Luistinradat ja kelkkamäet

Talvella kunnostettiin ja hoidettiin 30 luistinrataa ja 26 kelkkamäkeä. Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli 66 200 m².

Leikkikentät

Leikkikenttien rakentamista jatkettiin Vallilassa, Metsäpurontien ja Pakilantien kulmassa, Pajalahden puistossa, Munkkiniemen puistotiellä, Kulosaaressa, Pihlajamäessä, Siilitien puistossa, Hermannissa ja Pohjois-Haagassa. Siilitien leikkikentälle rakennettiin kahluuallas.

Uudet puistot

Uusien puistojen rakentamista jatkettiin Merikyöpylänpuistossa, Myllykalionpuistossa, Lauttasaaren ranta-alueiden ja pienten korttelien välisissä puistoissa, Puotilan puistoissa, Meilahden Arboretum-alueella, Eläintarhanlahden rannalla, Kauppalantien ja Nurmijärventien välisessä puistossa, Lapinmäentien varrella, Tuomailankylän kartanon alueella, Munkkiniemenrannassa, Kulosaaren puistoissa, Sturenkadun ja Linnanmäen välisellä alueella, Roihuvuoressa, Myllypurossa, Tammisalossa ja Pirjontien reuna-alueilla.

Uusia rakennustöitä aloitettiin Kullervon puistossa Käpylässä, Kumpulan puistoissa, Oulunkylän puistoissa, Helsinginkadun korttelien 311 ja 396 välisellä alueella, Matti Heleniuksen puistossa Kalliossa, Hakaniemessä ja Niemenmäessä.

Vesijohdot

Uusia kesävesijohtoja asennettiin seuraaviin puistoihin:

Keskuspuistoon	170 m
Puotilan leikkimäkeen	376 »
Pihlajamäen leikkikentälle	58 »
Vanhaisten puistoon	60 »
Siilitien leikkikentälle	92 »
Koulupuutarhaan	403 »
Vallilan leikkikentälle	55 »
Kaupunginpuutarhaan	126 »
	Yhteensä 1 340 m

Suoja-aidat

Panssariverkkoja rakennettiin leikkikenttien suojaksi seuraavasti:

Pakilan koulupuutarhaan	574 m
Siilitien leikkikentälle	197 »
Myllyrinteelle	32 »

Kapteeninkadun leikkikentälle	176 m
Hakaniemen leikkikentälle	250 »
Pirjontien leikkikentälle	142 »
Linnanmäelle	26 »
	<hr/>
Yhteensä	1 397 m

Työllisyystyöt

<i>Työllisyystöinä suoritettut puistotyöt kustannuksineen olivat seuraavat:</i>	mk
Jalankulkuteitä Pakilan ja Paloheinän puistoihin	143 143
Jalankulkuteitä Myllypuron puistoihin	202 537
Jalankulkutie Orapihlajatie ja Ohjaajantien välille	110 859
Puotilan leikkiniityn kunnostaminen	107 054
Tukimuuri Linnanmäelle	35 319
Jalankulkutie Suursuolta Saarnaajantielle	15 430
Puistometsiköiden raivaus- ja harvennustyöt	60 888
Juorumäki Puotilassa	21 516
	<hr/>
Yhteensä	696 756

Laskutustyöt

Puisto-osasto on suorittanut tilaustöitä rakennusviraston eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä yksityisille seuraavan laskutuksen mukaan:

	mk
Rakennusviraston muita osastoja	750 441
Kiinteistöviraston eri osastoja	104 274
Sairaalamvirastoa	91 108
Huolto- ja lastensuojeluvirastoa	47 755
Kansakouluja ja kirjastoja	179 535
Urheilu- ja ulkoiluvirastoa	55 861
Satamalaitosta	258
Liikelaitoksia	30 145
Palolaitosta	9 539
Yksityisiä	20 200
	<hr/>
Yhteensä	1 289 121

MÄÄRÄRAHOJEN KÄYTTÖ

Menot	mk
Vakinaiset viranhaltijat	203 804
Tilapäiset viranhaltijat	8 742

Taulukko — Tabell — Table 8.

V. 1965 valmistuneet puistot, leikkikentät ja kahlualtaat.
Parker, lekplaner och plaskdammar som blivit färdiga år 1965
Parks, playgrounds and paddling pools built in 1965

Kohde Anläggning Place	Pinta-ala m ² Areal m ² Area m ²	Kustannukset v. 1965 mk Kostnader år 1965 mk Cost in 1965 Fmk
<i>Yleisiä puistoja:</i> <i>Allmänna parker:</i> <i>General parks:</i>		
Ranta-alueita Lauttasaarella Strandområden på Drumsö Seashore areas in Lauttasaari	5 100	49 809
Pajalahden puistosta osa En del av parken vid Smedjeviken Part of Pajalahti Park	15 700	51 101
Sturenkadun ja Linnanmäen välinen osa Avsnittet mellan Sturegatan och Borgbacken The area between Sturenkatu and Linnanmäki	2 300	32 663
Sotilaspellontien leikkikenttä Lekplanen vid Soldatåkersvägen Sotilaspellontie playground	17 200	29 863
Eläintarhanlahden perusparannustyöt Grundförbättringsarbetena vid Djurgårdsviken Eläintarha Bay basic improvement work	—	39 986
Pirjontien ja Pakilantien kulma Hörnet av Britasvägen och Baggbölevägen Pirjontie and Pakilantie corner	3 000	39 985
Kauppalantien ja Mannerheimintien välisen alueen osa Avsnittet av området mellan Köpingsvägen och Mannerheimvägen Part of the area between Kauppalantie and Mannerheimintie	42 500	79 918
Munkkiniemen rannan osa Avsnitt av Munksnäs strand Part of the shore in Munkkiniemi	14 000	79 999
Lapinmäentien ja Vihdintien kulma Hörnet av Labbackavägen och Vichtisvägen Lapinmäentie and Vihdintie corner	2 700	39 642
Siilitien kahlualammikko laattatasoineen Plaskdammen jämte med plattor beklädda avsatser vid Igelkottsvägen Siilitie paddling pool with its block levels	540	42 791
Hakaniementorin istutukset Planteringarna på Hagnäs torg Plantings in Hakaniemi Market Place	3 050	39 797
Munkkiniemen ostoskeskuksen ja Huopalahdentien välinen alue Området mellan Munksnäs köpcentrum och Hoplahdvägen The area between Munkkiniemi shopping centre and Huopalahdentie ...	2 670	24 318
<i>Katualueita:</i> <i>Gatuområden:</i> <i>Street areas:</i>		
Itäisen moottoritien reuna-alueet Östra motorvägens kanter The edges of the eastern motorway	21 800	
Sofianlehdon paikoitusalue Sofielunds parkeringsområde Sofianlehto parking area	1 900	

Viranhaltijain muut palkkamenot	8 256
Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot	7 545
Sosiaaliturvamaksut	13 670
Huoneistomenot	38 412
Tarverahat	7 016
Korvaus automaattisesta tietojenkäsittelystä	20 478
Puistojen ja istutusten kunnossapito	2 036 268
Erinäisten kaupungin laitosten istutukset	39 978
Sopimuksen perusteella hoidettavat istutukset	59 462
Pienet kelkkamäet ja luistinradat	118 679
Kaupunginpuutarhan kasvihuoneiden ja asuinrakennusten lämpö-, valaistus- ja puhtaanapitokustannukset	29 778
Istutusten ja kasvihuoneiden vedenkulutus	84 795
Talvipuutarhan hoito	15 903
Taimiston hoito	64 464
Puistojen vartiointi	177 334
Puisto- ja puutarhakalusto	133 928
Mullan valmistus ja lannan hankinta	55 872
Vanhojen nurmien ja käytävien uudistus	78 358
Satunnaiset istutukset ja koristelut	6 220
Tuholaisten torjunta	7 891
Metsien ja puistorantojen puhdistus	29 154
Suoja-aidat	59 895
Nurmipintaisten erotuskaistojen ja korokkeiden hoito katualueilla ...	43 899
Kiinteän käyttöomaisuuden korot	28 976
Kiinteän käyttöomaisuuden poistot	19 154
Uusien puistojen, leikkikenttien ja kahluualtaiden rakentaminen v. 1965 määrärahoilla	1 444 151
Aikaisemmilta vuosilta siirtyneillä määrärahoilla	474 894
Munkkivuoren ostoskeskuksen ja Huopalahdentien välisen alueen kunnostaminen Khn erikseen myöntämällä varoilla	24 318
	Yhteensä 5 341 307

Tulot

Tulot kaupungille kuulumattomien istutusten kunnossapidosta	13 970
Kaupunginpuutarhan tulot	64 252
Vuokrat	2 592
Luontoisedut	8 622
Muut tulot (pääasiallisesti yleiskuluja)	135 443
	Yhteensä 224 873

30. Satamalaitos

Satamalaitoksen ja sen osastojen päälliköt

Laitosta johti satamajoht. Kristian Eiro ja osastopäällikköinä toimivat kansliaosastolla siht. Sampsa Järvelä, kassa- ja tiliosastolla satamakamr. PaaVo Jäntti, satamaliikenneosastolla satamakapt. Georg Häggström, va-

rastoimis- ja laiturihuolto-osastolla varastoi-
mistoimen joht. Tauno Teräs, nosturiosastolla
nosturi-ins. Veikko Heinonen sekä satama-
rakennusosastolla satamarak.pääll. Veli Ra-
hikainen.

Henkilökunta

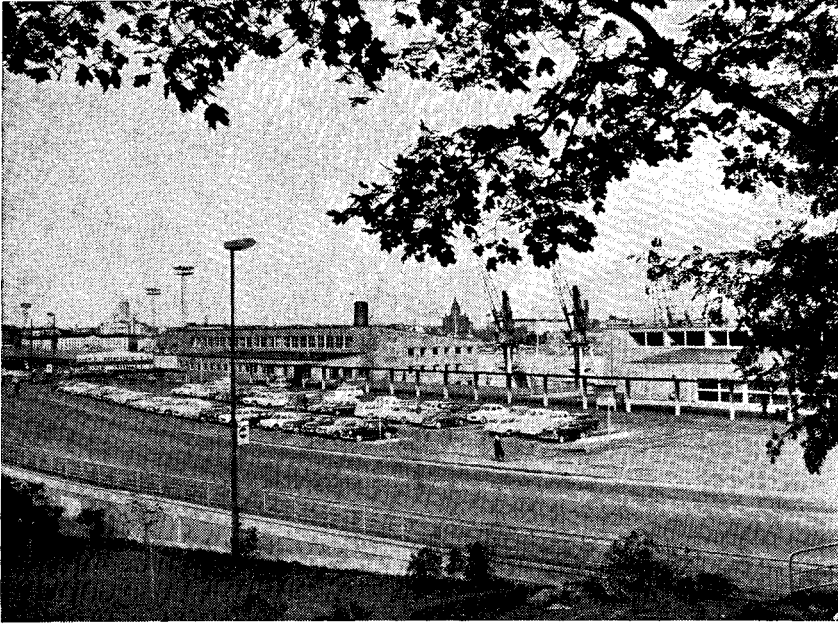
Satamalaitoksen palveluksessa oli 31.12. henkilökuntaa seuraavasti: virkasuhteessa olevia 638, työsuhteessa kuukausipalkkaisia

194 ja tuntipalkkaisia 519. Henkilökunta jakaantui satamalaitoksen eri osastoille seuraavasti:

	Virka- suhteessa	Työsuhteessa	
		Kuukausi- palkkaisia	Tunti- palkkaisia
Kansliaosasto ¹⁾	8	1	—
Kassa- ja tiliosasto	45	7	—
Satamaliikenneosasto	38	18	—
Varastoimis- ja laiturihuolto-osasto	255	98	4
Nosturiosasto	246	—	—
Satamarakennusosasto	46	70	515
Yhteensä	638	194	519

Henkilökunnasta oli miespuolisia 1 222 ja naispuolisia 129.

¹⁾ Satamajohtaja mukaan luettuna.

Matkustajapaviljonki

Varastorakennukset, laituripituus ym.

Eteläsataman varastorakennusten lattia-ala oli kertomusvuoden päättyessä 96 475 m² ja Länsisataman varastorakennusten 48 285 m². Kertomusvuoden aikana valmistui Länsisatamassa 4 015 m²:n suuruinen laiturivarasto L 5 ja 4 380 m²:n suuruinen vapaavarastorakennus V 1. Länsisatamasta ostettiin Merikiito Oy:ltä 2 000 m²:n suuruinen varastorakennus V 2.

Kaupungin omistamien, vähintään 2 m:n syvisten varsinaisten meriliikennelaiturien pituus oli kertomusvuonna 6 956 m, johon ei sisälly saaristoliikennelaitureita eikä rakennustarvikkeiden yms. purkamiseen tarkoitettuja

laitureita, vaikka niiden syvyys olisi yli 2 m.

Vesialueita täytettiin satamarakennusosaston valvonnassa yhteensä 96 340 m², josta sataman varsinaisen maa-alueen lisäys oli 34 080 m².

Kertomusvuoden päättyessä oli satamalaitoksella 92 laiturinosturia, 9 autonosturia, 68 haarukkatrukkia sekä 2 vaunusiirtotraktoria. Kertomusvuoden aikana hankittiin 8 uutta laiturinosturia ja 6 haarukkatrukkia. Kaksi autonosturia ja kaksi vaunusiirtotraktoria poistettiin käytöstä.

Satamaliikenne

Kertomusvuoden aikana jatkui liikenne läpi talven. Satama-alue meni jäähän 9.1. ensimmäisen kerran, mutta kun tammikuu oli verrattain lämmin, ei jäätä muodostunut

mainittavasti. Jäänmurtaja Otso avusti laivoja ensimmäisen kerran vasta 4.2. Porkkalan talviväylää alettiin käyttää 1.3. Sekä tammi- että helmikuussa oli satamassa suh-

30. Satamalaitos

teellisen vilkasta, ja liikenne sujui vaikeuksista. Kauppalaivat pääsivät satamaan ilman valtion jäänmurtajien apua. 30.3. alkaen meriliikenne ohjattiin taas Harmajan kautta kulkeväksi. Kaikki satamat olivat jäättömiä 22.4.

Satamaan saapui kertomusvuoden aikana 7 283 (ed. v. 7 652) alusta, joiden nettovetomäärä oli 4 618 389 (4 417 788) rekisteritonnia, ja sieltä lähti 7 268 (7 644) alusta, joiden

nettovetomäärä oli 4 611 997 (4 411 707) rekisteritonnia. Kertomusvuoden aikana saapuneiden alusten lukumäärä väheni 369 aluksella ja vetomäärä lisäntyi 200 601 rekisteritonilla eli 4.5 %, lähteneiden alusten lukumäärä väheni 376 aluksella ja vetomäärä lisäntyi 200 290 rekisteritonilla eli 4.5 %.

Helsingin satamassa käyneiden alusten luku- ja vetomäärä eri kuukausina oli seuraava:

Kuukausi	Ulkomainen merenkulku		Rannikkoliikenne		Yhteensä	
	Lukumäärä	Nettovetomäärä rek.tonnia	Lukumäärä	Nettovetomäärä rek.tonnia	Lukumäärä	Nettovetomäärä rek.tonnia
<i>Saapuneet alukset:</i>						
Tammikuu	273	291 481	26	11 987	299	303 468
Helmikuu	239	243 874	34	12 269	273	256 143
Maaliskuu	251	299 336	27	16 379	278	315 715
Huhtikuu	280	260 375	86	18 031	366	278 406
Toukokuu	385	359 168	389	46 390	774	405 558
Kesäkuu	397	436 952	476	66 439	873	503 391
Heinäkuu	415	457 405	381	56 670	796	514 075
Elokuu	430	460 984	429	60 285	859	521 269
Syyskuu	395	376 229	474	62 807	869	439 036
Lokakuu	327	326 682	492	59 600	819	386 282
Marraskuu	352	318 032	346	55 241	698	373 273
Joulukuu	292	295 564	87	26 209	379	321 773
Koko vuosi	4 036	4 126 082	3 247	492 307	7 283	4 618 389
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 098	1 210 981	182	88 767	1 280	1 299 748
Muulla kotimaassa	739	721 170	3 065	403 540	3 804	1 124 710
Ulkomailla	2 199	2 193 931	—	—	2 199	2 193 931
<i>Lähteneet alukset:</i>						
Tammikuu	253	275 499	26	11 987	279	287 486
Helmikuu	239	230 459	34	12 269	273	242 728
Maaliskuu	254	312 484	27	16 379	281	328 863
Huhtikuu	287	267 142	86	18 031	373	285 173
Toukokuu	380	348 707	389	46 390	769	395 097
Kesäkuu	405	455 247	476	66 439	881	521 686
Heinäkuu	409	453 745	381	56 670	790	510 415
Elokuu	430	460 191	429	60 285	859	520 476
Syyskuu	395	378 560	474	62 807	869	441 367
Lokakuu	325	327 307	492	59 600	817	386 907
Marraskuu	351	316 002	346	55 241	697	371 243
Joulukuu	293	294 347	87	26 209	380	320 556
Koko vuosi	4 021	4 119 690	3 247	492 307	7 268	4 611 997
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 103	1 220 065	182	88 767	1 285	1 308 832
Muulla kotimaassa	742	726 989	3 065	403 540	3 807	1 130 529
Ulkomailla	2 176	2 172 636	—	—	2 176	2 172 636

Ulkomainen merenkulku. Saapuneiden alusten lukumäärä oli kahdeksaa eli 0.2 %:a ja vetomäärä 171 789 nettorekisteritonnia eli 4.3 %:a suurempi kuin edellisenä vuonna sekä lähteneiden alusten lukumäärä yhtä ja vetomäärä 171 478 rekisteritonnia eli 4.3 %:a suurempi kuin edellisenä vuonna.

Saapuneista aluksista oli suomalaisia 1 837, yhteensä 1 932 151 nettorekisteritonnia eli 46.8 % ja ulkomaisia 2 199, yhteensä 2 193 931 rekisteritonnia eli 53.2 % ulkomaisessa merenkulussa saapuneiden alusten koko vetomäärästä.

Lähteneistä aluksista oli suomalaisia 1 845, yhteensä 1 947 054 rekisteritonnia eli 47.3 % ja ulkomaisia 2 176, yhteensä 2 172 636 rekisteritonnia eli 52.7 % ulkomaisessa merenkulussa lähteneiden alusten vetomäärästä.

Rannikkoliikenne. Sekä saapuneiden että lähteneiden alusten lukumäärä oli kertomusvuonna 377:ää eli 10.4 %:a pienempi ja vetomäärä 28 812 nettorekisteritonnia eli 6.2 %:a suurempi kuin edellisenä vuonna.

Ulkomainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna meritse 2 901 588 painotonna tavaraa ja lähti ulkomaille 454 869 painotonna. Koko ulkomainen tavaraliikenne oli siis 3 356 457 painotonna (ed. v. 2 853 770, 527 231 ja 3 381 001). Tuonti lisääntyi kertomusvuonna edelliseen vuoteen verraten 47 818 painotonna eli 1.7 %. Koko ulkomainen tavaraliikenne väheni 24 544 painotonna eli 0.7 % viennin vähennyksessä 72 362 painotonna eli 13.7 %.

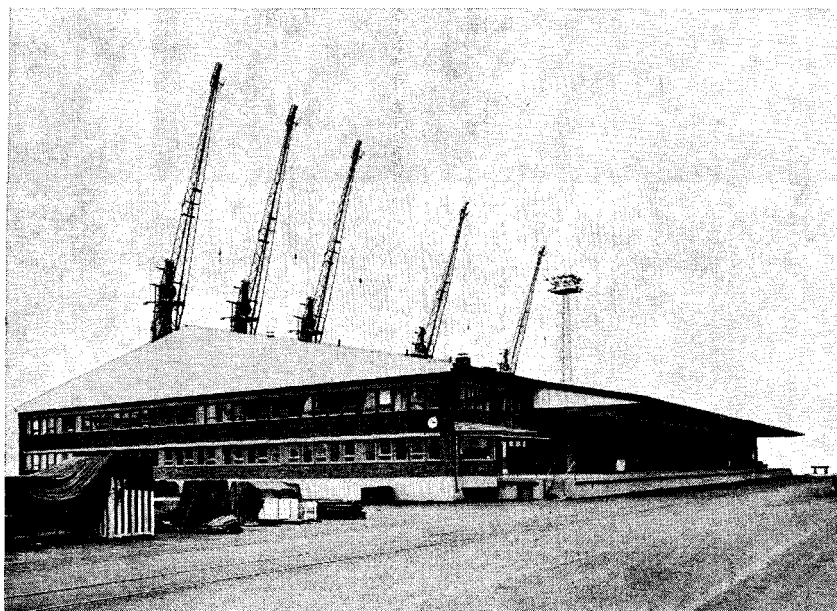
Tuonti ja vienti jakaantuivat kertomusvuoden aikana eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Tuonti painotonna	Vienti painotonna	Yhteensä painotonna
Tammikuu	287 348	29 646	316 994
Helmikuu	235 985	36 304	272 289
Maaliskuu	303 760	52 219	355 979
Huhtikuu	227 542	42 882	270 424
Toukokuu	229 983	42 860	272 843
Kesäkuu	250 541	39 810	290 351
Heinäkuu	175 468	27 661	203 129
Elokuu	236 740	39 743	276 483
Syyskuu	225 703	37 734	263 437
Lokakuu	238 781	33 406	272 187
Marraskuu	248 399	27 966	276 365
Joulukuu	241 338	44 638	285 976
Koko vuosi	2 901 588	454 869	3 356 457

Suomalaiset alukset toivat Helsinkiin ulkomailta tavaraa 1 767 544 painotonna eli 60.9 % Helsingin tuonnista ja ulkomaiset alukset 1 134 044 painotonna eli 39.1 %. Suomalaiset alukset veivät Helsingistä 198 240 eli 43.6 % Helsingin viennistä ja ulkomaiset alukset 256 629 painotonna eli 56.4%. Koko Helsingin sataman tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 1 965 784 painotonna eli 58.6 % ja ulkomaisten alusten

osalle 1 390 673 painotonna eli 41.4 %. Edellisenä vuonna tuotiin suomalaisilla aluksilla tavaraa 60.1 % ja ulkomaisilla aluksilla 39.9 % ja vietiin suomalaisilla aluksilla 38.7 % ja ulkomaisilla aluksilla 61.3 %, koko tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 56.7 % ja ulkomaisten alusten osalle 43.3 %.

Tuontitavarat jakaantuivat v. 1965 ja 1964 seuraaviin pääryhmiin:

Länsisataman varastorakennus L 5

Tavararyhmä	1965 Painotonna	1964 Painotonna
Kappaletavara	391 833	373 392
Metallit ja metallitavarat	357 693	326 134
Vilja ja viljatuotteet	31 553	61 480
Kivihiili ja koksi	717 505	717 523
Öljyt	892 730	890 973
Lannoitusaineet	9 432	6 843
Muu tavara	500 842	477 425
	Yhteensä	2 901 588 2 853 770

Vientitavarat jakaantuivat v. 1965 ja 1964 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1965 Painotonna	1964 Painotonna
Kappaletavara	65 688	55 681
Paperi	81 531	94 205
Pahvi ja kartonki	23 389	31 673
Puuhioke ja selluloosa.....	18 261	20 523
Vaneri	30 064	26 497
Sahattu puutavara	121 562	147 325
Sahaamaton puutavara	17 838	21 666
Muu tavara	96 536	129 661
	Yhteensä	454 869 527 231

Sahattua puutavaraa vietiin kertomusvuonna 43 415 std, edellisenä vuonna 52 577 std. Sahaamatonta puutavaraa vietiin kertomusvuonna 38 287 m³, edellisenä vuonna 45 320 m³. Nämä määrät sisältyvät painotonneina ilmaistuina edellä olevaan tilastoon.

Kotimainen tavaraliikenne. Helsingin sata-

man kautta saapui kotimaasta tavaraa 1 382 631 painotonna ja lähti 33 039 painotonna. Koko kotimainen tavaraliikenne oli siis 1 415 670 painotonna (ed. v. 1 280 292, 62 378 ja 1 342 670 painotonna). Tavaraliikenne lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 73 000 painotonna eli 5.4 %.

Tavaraa saapui seuraavasti:

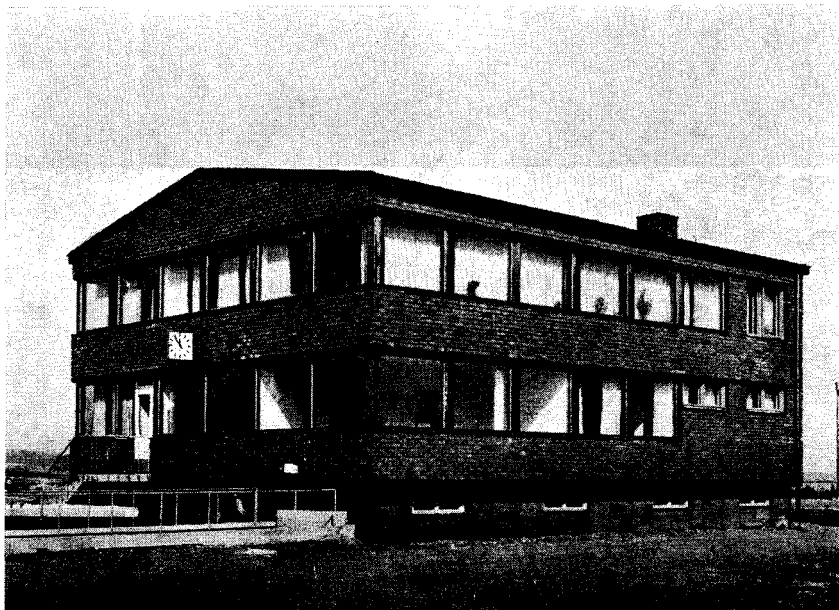
Tavararyhmä	1965	1964
	Painotonna	Painotonna
Sahattu puutavara	33	—
Halot	48	923
Hiekka	741 156	781 870
Kalkki ja sementti	182 513	180 805
Öljyt	458 181	316 445
Kasvikset	—	159
Vilja	300	—
Kalat	60	90
Muu tavara	340	—
	Yhteensä	1 280 292
	1 382 631	1 280 292

Tavaraa lähetettiin seuraavasti:

Tavararyhmä	1965	1964
	Painotonna	Painotonna
Öljyt	25 085	30 447
Sahattu puutavara	—	67
Pyöreä puutavara	23	—
Koksi	6 422	30 689
Vilja	1 148	1 175
Muu tavara	361	—
	Yhteensä	62 378
	33 039	62 378

Ulkomainen matkustajaliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna 118 593 matkustajaa ja lähti 119 127 (ed. v. 89 748 ja 93 506).

Jäänmurtaja Otso oli kulussa kaikkiaan 125 t kulkien tänä aikana 511 meripeninkulmaa. Polttoöljyä kului 156 tn, koneöljyä 405 kg ja hiiliä 3 660 kg. Alus toimitti 34 hinausta,

Sörnäisten uusi asemarakennus

joista veloitettiin yhteensä 8 935 mk. Alus oli telakalla vuosikorjausta varten 3.4.—12.5. välisenä aikana.

Satamajäänmurtaja Turso oli kulussa 741 t kulkien tänä aikana 3 241 meripeninkulmaa. Se kulutti polttoöljyä 122 tn ja koneöljyä 1 127 kg. Turso toimitti 247 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 148 480 mk. Turso antoi aluksille 560 m³ vettä, jonka kuljetuksesta veloitettiin 9 099 mk. Alus oli telakalla 30.4.—4.6. välisenä aikana vuosikorjausta varten.

Satamavesipostit. Vesimittareiden mukaan otettiin satamavesiposteista vettä 128 803 m³, josta 91 486 m³ myytiin aluksille, 5 332 m³ annettiin maksutta valtion jäänmurtajille, jäänmurtaja Otso käytti 363 m³ ja Turso 539 m³. Loppuosa oli hukkavettä.

Kompassien tarkistus. Kompassejaan tarkistuttamassa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 39 alusta, joista 14 oli kiinnitettynä

tarkistuspoijuun ja 25 tarkistuspaalustoon. Alukset maksoivat poijun tai paaluston käytöstä yhteensä 350 mk.

Vuokraveneet. Purjehduskautena hyväksyttiin satama-alueella liikennöimään 21 vuokramoottorivenettä.

Nosturit. Nosturien käyttötunteja oli kaikkiaan 107 096 (ed. v. 103 760) ja tuntimäärä oli 3 336:ta t eli 3.2 %:a suurempi kuin edellisenä vuonna. Lisäystä käyttötuntimäärässä tapahtui seuraavasti: Katajanokan laituri 3 876 t eli 10.5 %, Jätkäsaaren laiturin 25 tonnin nosturi 9 t eli 0.89 %, Sörnäisten satamanosturit 1 381 t eli 43.3 % ja 150 tonnin nosturi 107 t eli 113.8 %. Matkustajalaiturin nosturien käyttötuntimäärä väheni 252 t:lla eli 2.8 %, Jätkäsaaren nosturien 1 464 t:lla eli 3.1 % sekä Saukon hiilisataman nosturien 321 t:lla eli 5.0 %. Eri kuukausien käyttötuntimäärät jakaantuivat seuraavasti:

Vuosi ja kuukausi	Eteläsatama		Länsisatama			Sörnäisten satama		Käyttötunteja yhteensä
	Matkustajalaituri	Katajanokka	Jätkäsaari		Saukko	Hana- ja Sompasaari		
	kpl-tavaranoستurit 6 kpl	kpl-tavaranoستurit 28 kpl	25-tonnin nosturi 1 kpl	kpl-tavaranoستurit 32 kpl	Hiilinoستurit 11+3 kpl	kpl-tavara- + hiilinoستurit 10 kpl	150-tonnin nosturi 1 kpl	
1965								
Tammikuu	967	2 821	76	3 667	698	213	6	8 448
Helmikuu	1 089	3 320	74	3 962	383	315	9	9 152
Maaliskuu	1 036	4 153	113	4 613	293	194	37	10 439
Huhtikuu	845	3 958	93	3 887	388	484	23	9 678
Toukokuu	727	3 714	73	3 883	484	414	16	9 311
Kesäkuu	427	4 074	136	4 106	231	315	12	9 301
Heinäkuu	464	2 503	36	3 697	524	278	8	7 510
Elokuu	258	2 991	82	3 386	481	514	44	7 756
Syyskuu	357	3 030	46	3 370	337	698	16	7 854
Lokakuu	735	2 760	104	3 286	583	402	10	7 880
Marraskuu	963	3 727	116	3 468	549	314	11	9 148
Joulukuu	945	3 872	140	4 076	1 145	432	9	10 619
Koko vuosi	8 813	40 923	1 089	45 401	6 096	4 573	201	107 096
Näistä ylityötunteja	1 358	5 224	356	6 687	668	358	76	14 727
1964	9 065	37 047	1 080	46 865	6 417	3 192	94	103 760
Näistä ylityötunteja	1 018	4 273	350	6 657	832	246	41	13 417

Hiilinoستurit. Kertomusvuoden aikana purettiin nostureilla aluksista 225 079 tn hiiltä, koksia ja muuta joukkotavaraa, mistä määrästä Saukon hiilisataman osuus oli 176 223 tn ja Sörnäisten sataman osuus 48 856 tn. Hiilitarhoista kuormattiin hiiltä ja koksia 21 869 tn, joka määrä lastattiin kokonaisuudessaan Saukon hiilinoستureilla.

Nostureilla purettiin tai lastattiin kertomusvuoden aikana yhteensä 2 878 alusta,

joista 243 Saukon hiilinoستureilla, 1 018 Katajanokan nostureilla, 210 Sörnäisten nostureilla, 1 076 Länsisataman nostureilla ja 331 Matkustajalaiturin nostureilla.

Autonostureiden (9 kpl) työtuntien lukumäärä oli 9 350.

Haarukkatrukkien (68 kpl) työtuntien lukumäärä oli 97 909 ja *vaurunsiirtotraktoreiden* (2 kpl) 861.

Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta

Yleiseen talletusvarastoon otettujen ja siitä annettujen tavarain määrä tonneina v.

1963—1965 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1965		1964		1963	
	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu
Tammi-maaliskuu	7 770	8 308	8 640	12 073	5 253	9 080
Huhti-kesäkuu	7 127	9 503	13 426	7 768	11 797	9 856
Heinä-syyskuu	8 057	10 601	7 181	10 029	9 953	9 905
Loka-joulukuu	9 784	9 094	8 744	8 218	12 655	8 558
Koko vuosi	32 738	37 506	37 991	38 088	39 658	37 399

Kertomusvuoden alkaessa oli varastossa tavaraa 18 325 tn, joten varastoituna oli yhteensä 51 063 tn. Varastosta annettiin 37 506 tn ja v:een 1966 jäi varastoon 13 557 tn. Tavaravaihto nousi kertomusvuonna 70 244 tonniin, vastaten 76 079 tn v. 1964 ja 77 057 tn v. 1963.

Yleiseen varastoon otettujen tavarakerien lukumäärä oli kertomusvuonna 4 924, edellisenä vuonna 5 864 ja 7 566 v. 1963. Yleisestä varastosta annettujen tavarakerien lukumäärä oli vastaavasti 20 018, 24 120 ja 28 181.

Yleisen varaston tallettajille annettiin vastaanottokuitteja 4 924, edellisenä vuonna 5 864 ja 7 566 v. 1963. Talletustodistuksia warrantteineen annettiin vastaavasti 5, 9 ja 85.

Kertomusvuonna oli käytössä 4 autovaa-kaa. Punnitustodistuksia annettiin 53 454, edellisenä vuonna 57 758 ja 66 441 v. 1963.

Maan muista satamista saapui tullaamantonta tuontitavaraa, joka laiturihuollon toimesta purettiin satamalaitoksen makasiineihin seuraavasti:

Vuosineljännes	1965 tn	1964 tn	1963 tn
Tammi-maaliskuu	4 452	3 249	2 717
Huhti-kesäkuu	4 359	3 027	4 148
Heinä-syyskuu	4 141	3 305	2 817
Loka-joulukuu	6 519	4 542	3 480
	Koko vuosi 19 471	14 123	13 162

Laiturihuoltotoimintaa v. 1965—1963 valaisee seuraava taulukko:

Vuosi ja vuosineljännes	Alusten lukumäärä	Tavara-lähetysten lukumäärä		Kokonaislasi tonnia	
		Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta	Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta
1965					
Tammi-maaliskuu	536	61 084	53 833	298 539	184 673
Huhti-kesäkuu	673	63 412	60 208	314 313	188 407
Heinä-syyskuu	615	53 758	50 583	243 662	136 803
Loka-joulukuu	596	62 435	59 682	279 902	178 548
Koko vuosi	2 420	240 689	224 306	1 136 416	688 431
1964	2 466	231 155	221 342	1 070 104	707 677
1963	2 026	211 847	204 525	968 040	652 329

Tullipakkahuoneen ulkopuolella toimiva vaakamestari. Tullipakkahuoneen ulkopuolella suoritettuihin punnituksiin käytettiin yhteensä 10 511 t ja tavaraa punnittiin 57 184 tn. Toimituksista vaakamestari kantoi korvauksia kaikkiaan 50 025 mk, mistä määrästä tuli hänen omaksi palkakseen 12 800 mk, hänen apulaistensa palkkioihin 28 943 mk ja muihin kustannuksiin 8 282 mk.

Vapaavarasto. Valtioneuvoston 11.6.1964 antamalla päätöksellä myönnettiin kaupun-

gille oikeus perustaa vapaavarasto päätöksessä mainituin ehdoin. Samalla vahvistettiin Helsingin kaupungin vapaavaraston järjestyssääntö. Asetus vapaavaraston käyttämisestä kannettavista maksuista annettiin 12.6.

Tullihallitus antoi päätöksellään 5.2. ohjeet vapaavaraston kirjanpidosta ja annettavista tilityksistä.

Vapaavarastoalueen aitaus valmistui ja lopputarkastus suoritettiin 15.4. Varasto-

rakennuksen loppukatselmus toimitettiin 8.5. ja rakennus hyväksyttiin käyttöön otettavaksi. Tullisäännön 86 §:ssä edellytetty katselmus toimitettiin 8.6. Kaupunginhallituksen 11.6. anottua lupaa liikkeen aloittamisesta vapaavarastossa sekä ilmoitettua, että vapaavaraston esimiehenä tulee toimimaan varastomistoimen joht. Tauno Teräs ja hänen

varamiehenään varastomistoimen apul.joht. Veikko Mielonen, tullihallitus 17.6. antamallaan päätöksellä myönsi anotun luvan. Vapaavarastoon pantiin ensimmäiset tavaraerät 19.6.

Vapaavarastoon pantujen ja sieltä otettujen tavarain määrät olivat kuukausittain seuraavat:

	P a n o t		O t o t	
	Luku- määrä kpl	Paino brutto kg	Luku- määrä kpl	Paino brutto kg
Kesäkuu (19.6. alk.)	44	490 590	—	—
Heinäkuu	139	868 842	49	183 163
Elokuu	150	821 574	123	266 166
Syyskuu	146	487 285	246	427 854
Lokakuu	175	640 148	215	458 211
Marraskuu	170	496 990	303	476 978
Joulukuu	194	702 522	333	565 935
Yhteensä	1 018	4 507 951	1 269	2 378 307

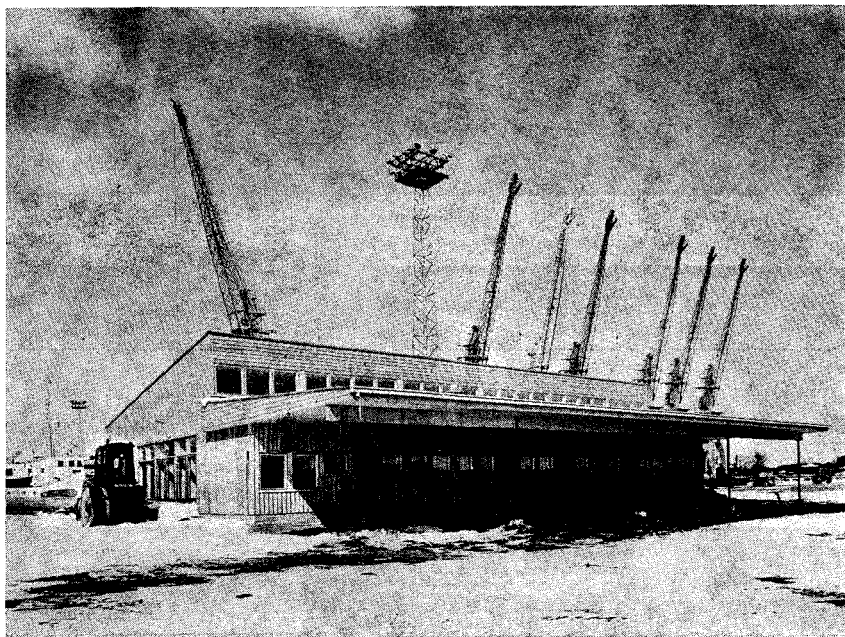
Varastomäärä oli kertomusvuoden lopussa 2 129 644 kg.

Satamarakennustoiminta

Satamarakennusosaston tehtäviin kuuluvia töitä suoritettiin kertomusvuoden aikana seuraavasti:

Satamien kunnossapito. Rakennusten korjaus ja kunnossapito kohdistui rakennusten kunnan säilyttämiseksi välttämättömiin toimenpiteisiin sekä muutoksiin. Kiinteiden laitteiden korjauksesta ja kunnossapidosta huolehdittiin. Kolera-altaan eteläisen pistokelaiturin muurit uusittiin. Parrukadun huoltorakennuksen pihan asfaltti korjattiin perusteellisesti. Pelastusvälineiden kunnossapito ja raijien viereisten aitojen asettaminen suoritettiin tavanomaisesti. Satamalaitoksen veneet, väyläviitat, valopojut ja loistot huollettiin.

Uudisrakennukset. L a i t u r i t: Jätkäsaaren laiturin rakennustöitä jatkettiin. Munkki- saaren laiturin v. 1964 aloitettu, n. 70 m:n pituinen jatke etelään päin valmistui urakoitsijan, Yleinen Insinööri- ja -rakennus Oy:n, tekemänä. Volvon laiturin rakennustyöt Hernesaarissa pantiin alulle Yleinen Insinööri- ja -rakennus Oy:n toimesta. Sompasaaren laiturilla valmistui lisää laituria n. 140 m. Vuoden lopussa laiturin koko pituus oli n. 450 m. Sompasaaren hiekkalaituria valmistui kertomusvuoden aikana n. 100 m, joten laiturin koko pituus on nyt n. 200 m. Väliaikaisen lauttaipaikan järjestelyt Sompasaaren laiturin pohjoispäässä aloitettiin.

Sompasaaren väliaikainen matkustajapaviljonki

Väylät. Lauttasaaren uuden telakan väylä ja sisäallas ruopattiin tasoon -2.5 m.

Rautatiet. Pasilan-Kumpulän-Sörnäisten radan tunneli valmistui. Insinööri-toimisto Antti Salosen suorittama seinien vuoraustyö päättyi 13.8. Raiteen lopputar kastus pidettiin 22.9. ja ensimmäinen juna kulki rataa pitkin 18.10. Sörnäisten ratapihal la naulattiin valmiiksi neljä raidetta. Ratapihan tielle tulevaa Esson kalliota louhittiin yhteensä n. $57\,000$ m³ ja Somppasaassa louhittiin n. $7\,500$ m³ kalliota. Somppasaaren uudelle laiturille naulattiin kaksi 270 m:n pituista raidetta. Katajanokan ratapihan muutos- ja laajennustyöt aloitettiin. Satamaradan siirtotyöt Marian sairaalan luona valmistuivat. Hietasaarenkadulla naulattiin L5-makasiinin kohdalle kaksi n. 200 m:n pituista raidetta.

Kadut, kentät ja viemärit. Asfaltilla päällystettiin katuja ja kenttiä: Katajanokalla n. $14\,000$ m², Länsisatamassa n.

$35\,000$ m² ja Sörnäisten satamassa n. $14\,000$ m². Jätkäsaaren vapaavaraston kenttä ympäröitiin aidalla. Työn suoritti urakoitsijana Rakennuspartio Oy.

Rakennukset. Länsisataman vapaavarastorakennus valmistui urakoitsijan, Laatu betoni Oy:n toimesta 9.4. sekä varastorakennus L5 saman urakoitsijan rakentamana 17.5.

Sörnäisten asematoimisto valmistui ja vastaanotettiin 4.6., urakoitsijana oli Laatu betoni Oy.

Somppasaaren väliaikainen tullipaviljonki teetettiin A. W. Liljeberg Oy:n urakkatyönä, ja se valmistui vuoden vaihteessa.

Somppasaaren varastorakennuksen työt aloitettiin A. W. Liljeberg Oy:n urakkatyönä.

Lauttasaaren telakan halli valmistui vuoden vaihteessa, urakoitsijana Rakennuspartio Oy.

Länsisataman L3-varastorakennuksen hissejä uusittiin.

Työlaivasto ja kalusto. F. W. Hollming Oy Raumalla rakensi osastolle 200 hv:n hinaajan, joka luovutettiin 26.5.

Yleiset työt. Korjaus ja kunnossapito. Lauttasaaren sillan kansi päällystettiin uudelleen topekalla. Tarvontien sillan kansi ja kannattajat uusittiin. Lönnrotinkadun sillan rapautuneet betoniset pilarit ja vaakakannattajat korjattiin perusteellisesti ja sillan kaarreosan puukannattimet sekä päällyste uusittiin.

Varasto- ja teollisuusalueiden katujen, rautateiden ja viemärien kunnossapito suoritettiin tavanomaisesti. Herttoniemen rautatiellä vaihdettiin pölkkyjä 176 kpl sekä nostettiin ja oikaistiin raidetta 1 200 m:n matkalla.

Viemärien suistot ja lumenkaatopaikat perattiin.

Pesulautat huollettiin ja korjattiin, 14 kpl vanhoja kellukkeita ja 8 kpl kansirakenteita korvattiin uusilla.

Uudisrakennukset. Kyläsaaren ja Herttoniemen teollisuus- ja varastoalueilla jatkettiin pengerrystöitä. Kyläsaaren alueella päällystettiin asfaltilla katuja n. 6 000 m² ja Herttoniemessä n. 34 000 m². Sirpalesaaren aallonmurtajan pengerrystöitä jatkettiin, kivikorimuuria tehtiin 60 m. Mustikkamaan sillan maatukea kunnostettiin ja sen reunaan tehtiin kivikorimuuria 130 m. Lauttasaaren telakan aallonmurtajan pengerrys aloitettiin. Herttoniemessä aloitettiin Mekaanikonkadun viereisen kentän viemärointi, joka jatkui edelleen. Kulosaaren sillan pohjoispuolella ruopattiin ketjukauharuoppurilla kalasataman väylältä ja kalatukukeskuksen laiturin edustalta yhteensä 170 000 m³ savea.

Työllisyystyöt. Kertomusvuoden aikana suoritettiin työllisyystöitä seuraavissa koh-

teissa: Lauttasaaren rakennusainesatamassa, telakalla ja telakan aallonmurtajalla, Jätkäsaaren kannaksen sillalla, Vattuniemen- ja Suolakivenkaduilla sekä Länsisataman ja Herttoniemen laiturikentillä. Lisäksi rakennettiin Mekaanikonkadun pohjoisosa ja suoritettiin Sahaajankadun peruskorjaus. Sompasaaren, Nihtisaaren ja Esson kallioiden louhintaa jatkettiin. Viikin alikulkusillan väistöraide sekä vapaavaraston laituri rakennettiin.

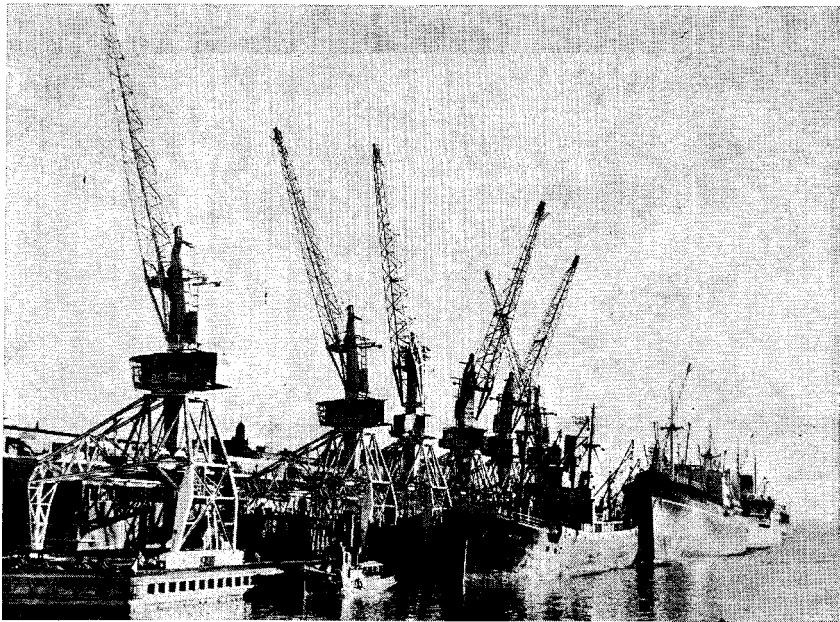
Laskua vastaan suoritettut työt olivat arvoltaan 403 348 mk ja jakautuivat seuraavasti: satamalaitoksen muille osastoille suoritetusta työstä laskutettiin 26 942 mk, kaupungin muille viranomaisille suoritetuista töistä 338 508 mk sekä yksityisille suoritetuista töistä 37 898 mk.

Vesilaitosta avustettiin sukellustöitä vaativissa tehtävissä.

Kiinteistöviraston laskuun suoritettiin useita pohjatutkimuksia.

Urheilu- ja ulkoiluviraston laskuun hoidettiin ja telakoitiin toimiston ponttoonit ja moottoriveneet. Säästöpankinrannan venelaitureita huollettiin ja korjattiin sekä peräpaaluja juntattiin. Talvella hakattiin jäätä laiturien ympäriltä ja ankkuroitiin paikoilleen betonisia veneenkiinnitysponttooneja.

Laitureille, silloille, rautateille ja muulle omaisuudelle aiheutuneita vaurioita korjattiin. Raiteenpitojärjestelmän mukaisia kustannuksia vaadittiin tontinhaltijoilta. Poliisilaitoksen ja palolaitoksen veneitä telakoitiin. Öljynpuristamo Oy:n, Suomen Kaapelitehdas Oy:n, Telko Oy:n ja Kesko Oy:n raiteet huollettiin. Yksityisten tontinomistajien viemäreitä yhdistettiin pääviemäreihin seitsemässä paikassa.

Katajanokan laituri

Satamalaitoksen kassa- ja tilitoiminta

Toiminnan tulos. Satamalaitoksen bruttoveloitukset oli kertomusvuonna 36 534 000 mk. Jos osaston veloittama tuulaakimaksu otetaan huomioon, nousee bruttoveloitus 42 145 098 mkaan. Tulotileiltä suoritettiin menoja 4 628 426 mk, joten nettoveloitus oli 31 926 676 mk ilman tuulaakia tuloksen poiketessa talousarviosta 1 630 363 mk. Satamalaitoksen varsinaisten menojen ollessa 27 410 541 (ed. v. 24 070 630) mk syntyi 4 516 135 (4 533 740) mk:n suuruinen ylijäämä. Menojen kasvu edellisestä vuodesta oli 3 339 910 mk ja tulojen 3 322 305 mk.

Kassaliike. Kertomusvuonna kertyi maksuja kassaan 24 314 621 mk, postisiirtotilille 8 689 729 mk, shekkitulille 5 626 736 mk ja

tilitysteitse 903 623 mk. Suoritusten yhteismäärä oli siten 39 534 709 mk.

Tulojäämät ja poistot. Jäämiä oli kertomusvuoden lopussa 1 576 497 mk. Määrästä oli 1 527 741 mk kertomusvuoden ja 48 756 mk aikaisempien vuosien veloituksia. Poistoja suoritettiin 7 856 mk.

Laskutus. Tulli-ilmoituskirjoja oli 533 843 kpl (527 320 kpl v. 1964 ja 470 499 kpl v. 1963), joista vientiä koskevia 27 886 kpl (27 813 kpl v. 1964 ja 26 490 kpl v. 1963). Tullikamareissa III ja VI laiturihuollon maksuja veloitettiin yhdessä tuulaaki- ja liikennemaksujen kanssa. Asiakkaan omaa vastaanottoa koskeva nosturiveloitukset keskitettiin Länsisataman nosturitoimistoon.

Tulot. Tulotilien yhdistelmä:

Tulolaji	1962 mk	1963 mk	1964 mk	1965 mk
Liikennemaksut	11 113 683	10 370 722	13 056 001	14 583 606
Satamamaksut.....	1 317 844	1 557 719	1 988 832	2 114 146
Alusten tulot	173 327	116 020	174 164	180 604
Vesimaksut	123 279	120 171	115 219	131 031
Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksut	2 613 545	2 704 282	2 941 790	3 326 968
Vaakamaksut	55 784	49 813	55 178	49 544
Laiturihuoltotulot	2 319 029	2 151 459	2 577 086	3 130 863
Laituri- ja aluevuokrat	2 269 444	2 387 044	2 870 939	3 154 954
Varastosuojamaksut	872 585	973 692	980 928	964 425
Yleisen talletusvaraston vuokrat	943 797	1 165 118	1 174 167	1 107 007
Tulot yleisessä talletusvarastossa suorite- tuista töistä	429 038	468 737	494 432	491 595
Huoneistovuokrat	800 677	697 822	826 863	882 938
Korvaus satamarakennusosaston yleisku- luista	740 104	1 167 210	1 088 731	1 259 456
Muut tulot	252 871	289 835	260 041	549 545
	24 025 007	24 219 644	28 604 371	31 926 676
Tuulaaki	6 273 386	5 019 519	5 709 763	5 589 996
Yhteensä	30 298 393	29 239 163	34 314 134	37 516 672

Nettoveloitus, johon on sisällytetty myöskin tuulaakiveloitus jakautui v. 1962—1965 kuukausittain seuraavasti:

	1962 mk	1963 mk	1964 mk	1965 mk
Tammikuu	2 707 469	2 657 507	3 182 760	3 381 413
Helmikuu	1 984 387	1 843 661	2 266 352	2 707 176
Maaliskuu	2 978 068	1 655 151	3 187 560	3 858 745
Huhtikuu	2 317 261	2 588 500	2 941 197	2 938 107
Toukokuu	2 795 889	2 929 128	2 914 790	3 523 954
Kesäkuu	2 663 588	2 987 111	3 367 029	3 562 394
Heinäkuu	2 281 038	2 608 716	2 643 146	2 885 483
Elokuu	2 663 459	2 264 987	2 486 919	2 455 958
Syyskuu	2 580 626	2 785 097	3 373 276	3 496 549
Lokakuu	2 910 416	2 483 827	2 629 999	2 740 372
Marraskuu	2 380 435	2 421 134	2 788 120	2 958 319
Joulukuu	2 035 757	2 014 344	2 532 986	3 008 202
Koko vuosi	30 298 393	29 239 163	34 314 134	37 516 672

Liikennemaksuja oli kaikkiaan 14 583 606 mk, mistä tuontiliikennemaksua 12 906 910 mk, vientiliikennemaksua 879 812 mk ja liikennemaksua kotimaan paikkakunnilta saapuneista tavaroista 796 884 mk. Tuontiliikennemaksuista oli 143 092 mk muiden kaupunkien Helsingille tilittämiä 30 %:n liikennemaksuja ja muille kaupungeille tilitettiin niille kuuluvia 30 %:n liikennemaksuja 191 376 mk. Liikennemaksuja palautettiin 9 523 mk.

Liikennemaksutilitykset:

	Saadut tilitykset mk	Lähetetyt tilitykset mk
Hanko	8 497	2 205
Hämeenlinna	16 326	—
Joensuu	69	—
Jyväskylä	5 170	—
Kaskinen.....	—	10
Kemi	410	33
Kokkola	3 545	37
Kotka	6 035	1 892
Kuopio	3 692	—
Lahti	33 371	—
Loviisa	1 052	83
Mikkeli	1 649	—
Naantali	29	3
Oulu.....	2 516	74
Pietarsaari	2 906	30
Pori	5 266	858
Porvoo.....	5 605	—
Rauma	2 327	276
Savonlinna	255	—
Tampere	26 908	—
Tornio	2 991	16 701
Turku	10 232	168 508
Uusikaupunki.....	61	—
Vaasa	4 180	666
Yhteensä	143 092	191 376

Tuulaakituloutus oli kertomusvuonna 5 589 996 mk. Siitä oli tuontituulaakia 5 589 990 mk ja vientituulaakia 6.71 mk.

Helsinkiin tuoduista tavaroista saatiin tuontituulaakia 5 434 189 mk ja sisämaan kaupunkien tilittämistä tavaroista, jotka Helsingin kautta tuotuina oli tullattu ko. kaupungeissa, 155 801 mk. Tuulaakia palautettiin 21 102 mk.

Satamamaksuja veloitettiin 2 114 146 mk, mistä ulkomaan liikenteessä olevien alusten osuus oli 1 829 878 mk ja kotimaan liikenteessä olevien alusten 106 288 mk. Jäämaksuja oli 177 980 mk ja satamamaksupalautuksia myönnettiin 159 879 mk.

Ulkomaista liikennettä harjoittavien alusten satamamaksut jakaantuivat alusten kotipaikan mukaan seuraavasti:

Helsinkiäiset alukset mk	Muut suomalaiset alukset mk
530 367	326 579
Ulkomaiset alukset mk	Kaikki yhteensä mk
972 932	1 829 878

Sisämaan kaupunkien tilittämät tuulaakimaksut jakaantuivat seuraavasti:

	mk
Hämeenlinna	11 345
Jyväskylä	14 152
Lahti.....	78 358
Tampere	51 946
Yhteensä	155 801

Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksuja veloitettiin 3 326 968 mk veloituksen jakaantuessa eri koneellisten laitteiden käytöstä seuraavasti: kappaletavaranoosturit 1 861 446 mk, Saukon hiilinosturit 277 148 mk, Hanasaaren joukko- ja kappaletavaranoosturit 124 678 mk, autonosturit 152 935 mk, trukit 903 653 mk ja traktorit 7 108 mk.

Laiturihuoltomaksujen bruttomäärä oli 7 367 856 mk. Kun ahtaajille menevät kus-

tannukset 4 153 391 mk, tullivalvontakustannukset 78 614 mk ja palautukset 4 988 mk otetaan huomioon, jää nettoveloitukseksi 3 130 863 mk.

Laituri- ja aluevuokria veloitettiin 3 154 954 mk, mistä määrästä 251 214 mk oli laitureille varastoitujen tavarain vuokria ja 2 903 740 mk varastoalueiden vuokria. Palautuksia maksettiin 4 870 mk.

Varastosuojamaksuja veloitettiin 964 425 mk, mistä sopimuksilla vuokrattujen varastotilojen vuokrat olivat 259 532 mk ja paikanvuokrat 704 893 mk. Palautuksia maksettiin 1 724 mk.

Yleisen talletusvaraston vuokria oli 1 107 007 mk, mistä 753 326 mk veloitettiin Katajanokan talletusvarastossa ja 353 681 mk Länsisataman talletusvarastossa. Palautuksia maksettiin 613 mk.

Tuloja yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä oli 491 595 mk, josta 337 079 mk veloitettiin Katajanokalla ja 154 516 mk Länsisatamassa. Palautuksia maksettiin 67 mk.

Huoneistovuokria veloitettiin 882 938 mk, mistä määrästä 663 864 mk oli tilitysvuokria. Rahallinen tulo oli siten 219 074 mk. Palautuksia maksettiin 337 mk.

Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista oli 1 259 455 mk. Siitä oli tilitystuloja 1 253 602 mk ja korvauksia tilaustöistä 5 853 mk.

Sekalaisia tuloja oli yhteensä 549 540 mk, mistä tilitystuloja 215 403 mk. Tuloja saatiin seuraavasti: konttokuranttitilin korko 38 190 mk, korvaus tuulaakin kannosta 55 900 mk, korvaus tullihuoneistojen puhtaanapidosta ja kalustosta 121 313 mk, sähkö 104 476 mk, vapaavarastomaksut 76 840 mk, sairausvakuutuskorvaukset 39 256 mk, vahingonkorvaukset 3 810 mk, viivästyskorot ja perimispalkkiot 73 157 mk, punnus- ja kaappivuokrat 2 485 mk, puhelinmaksut ja -hyvitykset 1 359 mk, viemäritodistukset, taksat ja ilmoituskirjat 1 426 mk, muut sekalaiset tulot 31 328 mk.

M e n o t. Satamalaitoksen menot talousarvion mukaan jakaantuivat varsinaisiin menoihin ja pääomamenoihin. Varsinaisiin menoihin kuului: a) varsinaiset satamamenot käsittäen koko satamien 10. pääluokan, jonka menot koostuvat luvuista Lautakunta, kansliaosasto sekä kassa- ja tiliosasto, Satamien käyttö, Satamien kunnossapito, Yhteiset kustannukset, Avustukset ja Käyttövarat; b) satamalaitoksen huolehdittavana olevat yleiset työt, joihin kuului eräiden siltojen, varasto- ja teollisuusalueiden katujen ja rautateiden, viemärien, pesulauttojen ja raiteenpitojärjestelmästä vapautettujen yksityisraiteiden korjaus ja kunnossapito sekä viemärien suistojen ja lumenkaatopaikkojen ruoppaaminen; c) 2. pääluokan tullihuone-
menot.

Varsinaisia menoja varten oli talousarvion Satamat-pääluokassa määrärahoja yhteensä 26 827 093 mk, v:lta 1964 siirtyi 8 512 mk, lisämäärärahoja saatiin 138 527 mk ja ylitysoikeuksia myönnettiin 1 320 598 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 28 294 730 mk. Tilivuoden menoja oli 27 410 541 mk (24 070 630 mk v. 1964), seuraavaan vuoteen siirrettiin 115 469 mk. Yleisten töiden pääluokkaan kuuluvia määrärahoja oli 649 000 mk, ylitysoikeuksia myönnettiin 40 000 mk ja menoja suoritettiin 688 929 mk. Tullihuonemenojen määräraha 844 504 mk käytettiin kokonaisuudessaan.

Sataman uudisrakennuksia ja -töitä sekä hankintoja varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi 9 814 668 mk v:lta 1964 ja kertomusvuoden määrärahat olivat 14 470 000 mk. Ylitysoikeuksia myönnettiin 700 000 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 24 984 668 mk. Menoja suoritettiin 17 740 914 mk, joten v:een 1966 käytettäväksi siirtyi varoja 7 231 282 mk, kun määrärahoja palautettiin 12 472 mk.

Yleisiä uudisrakennuksia ja -töitä varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi v:lta 1964 928 083 mk ja kertomusvuoden määrärahoja oli 3 406 000 mk, joten määrärahoja

Eteläsatama

oli käytettävissä 4 334 083 mk. Menoja suoritettiin 2 685 752 mk, joten v:een 1966 siirtyi 1 648 331 mk.

Käyttöomaisuus. Kaupunginhallituksen 24. 9.1964 tekemään päätökseen perustuva käyttöomaisuuden tarkistettu arvo oli vuoden alussa 121 618 441 mk ja vuoden lopussa

140 001 958 mk. Pääoman nettolisäys oli siten 18 383 517 mk. Poistoja suoritettiin 3 675 035 mk ja käyttöomaisuudesta maksettiin korkoa 7 308 861 mk.

Satamalaitoksen käyttöomaisuus laaturyhmittäin:

	mk
Maa- ja vesiomaisuus	25 988 290
Laiturit ja tihtaalit	44 943 239
Kiinteät laitteet	20 360 873
Alukset ja veneet	570 329
Rakennukset	43 156 045
Irtaimisto	4 048 131
Autot, trukit ja autonosturit	870 451
Puhelinosuudet	64 600
Yhteensä	140 001 958

Palkat, sosiaaliturva- ja sosiaalivakuutusmaksut. Varsinaisia palkkamenoja maksettiin yhteensä 16 517 859 mk.

Kuukausipalkkainen henkilökunta	
mk	
Vakinaiset viranhaltijat	3 313 665
Tilapäiset viranhaltijat	3 693 772
Viranhaltijain vuosilomasijaisten kustannukset	56 502
Viranhaltijain sairauslomasijaisten tililtä maksetut palkat	12 036
Ylityökorvaukset.....	718 071
Työsuhteessa olevien kuukausipalkat vuosiloma- ja sairausajan palkkoineen	2 351 793
Ylityökorvaukset.....	27 281
Yhteensä	10 173 120

mk	
Sosiaaliturvamaksut	553 576
Työttömyysvakuutusmaksut.....	18 504
Tapaturmavakuutusmaksut	67 981
Yhteensä	640 061
Tuntipalkkainen henkilökunta	
Työsuhteessa olevien tuntipalkat	5 424 898
Vuosilomapalkat	608 274
Sairausajan palkat	311 567
Yhteensä	6 344 739
Sosiaaliturvamaksut	348 140
Työttömyysvakuutusmaksut.....	12 667
Tapaturmavakuutusmaksut	12 596
LEL-vakuutusmaksut	80 445
Yhteensä	453 848

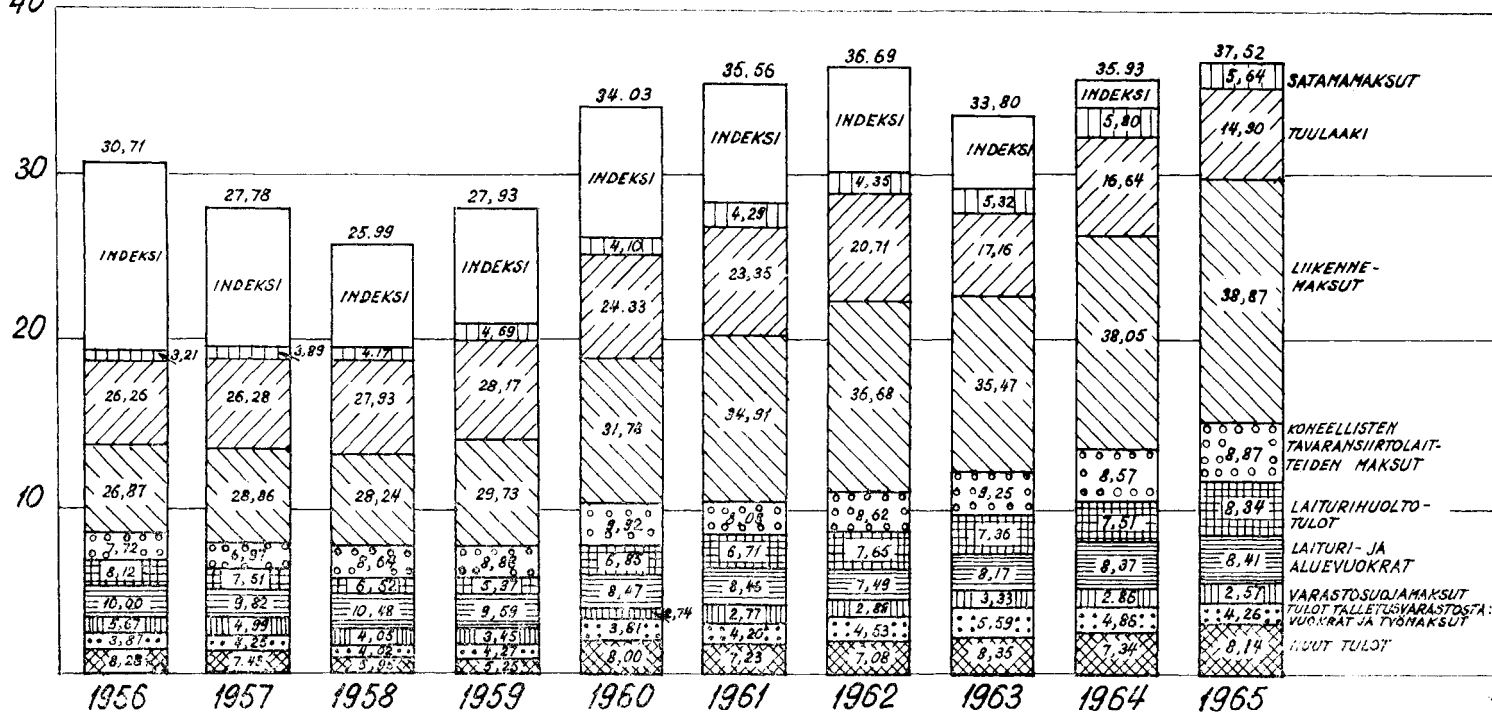
HELSINGIN SATAMAN ULKOMAINEN
MATKUSTAJALIIKENNE VV. 1956-1965.

VAUOSI	LÄHTENEET	(☺ = 10000 HENKEÄ)	SAAPUNEET	
1956	☺☺☺☺☺	47694	☺☺☺☺☺☺	47602
1957	☺☺☺☺☺☺	49343	☺☺☺☺☺☺☺	50103
1958	☺☺☺☺☺☺	49063	☺☺☺☺☺☺☺	50086
1959	☺☺☺☺☺☺☺	53002	☺☺☺☺☺☺☺	53050
1960	☺☺☺☺☺☺☺	59968	☺☺☺☺☺☺☺☺	61273
1961	☺☺☺☺☺☺☺☺	68738	☺☺☺☺☺☺☺☺	67865
1962	☺☺☺☺☺☺☺☺☺	70944	☺☺☺☺☺☺☺☺☺	71103
1963	☺☺☺☺☺☺☺☺☺	75470	☺☺☺☺☺☺☺☺☺	77002
1964	☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺	89748	☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺	93506
1965	☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺	118593	☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺	119127

Ulkomainen matkustajaliikenne

HELSINGIN SATAMAN TULOT VV. 1956-1965.

mmk
40
LASKELMASSA KÄYTETTY
ELINKUSTANNUSINDEKSIIÄ 1951 = 100

31. Liikennelaitos

ALKUSANAT JA KATSAUS VUODEN PÄÄTAPAHTUMIIN

Henkilöautojen lisääntyminen Helsingissä jatkui edelleen kertomusvuodenkin aikana. Tämä vaikutti haitallisesti liikennelaitoksen toimintaan. Matkustajamäärät alenivat varsinkin esikaupunkilinjoilla. Siitä huolimatta lisättiin matkustajapalvelua sekä paikkakilometrien määrän että linja-autokaluston laadun suhteen.

Vuoden 1965 liikennepalvelu parantui kaupunginvaltuuston päätettyä, että eräät liikennelaitoksen matkalippuedut (koululais- ja invaliidiliput) ulotetaan koskemaan myös yhteistariffin muita osapuolia.

Matkalippujen hinnat pysyivät ennallaan.

Kertomusvuoden taloudellinen tulos oli tappiollinen, mutta huomattavaa on, että kustannuksia valvomalla ja eräillä organisaation ja menetelmien korjaustoimenpiteillä talousarvion menosummaa alitettiin siitäkkin huolimatta, että menoihin sisältyy myös ennakolta arvioimattomia kustannuksia.

Matkustajapalvelun tehostamiseksi perustettiin kaksi uutta myynti- ja neuvontatoimistoa.

Lapinlahden sillan valmistuttua muutettiin osa Lauttasaaren liikennettä kulkemaan sen kautta. Eräitä linja-autoreittejä jatkettiin ja perustettiin yksi uusi linja.

Matkailijoiden palvelemiseksi varustettiin 2 kpl 3T-linjan raitiovaunua ääninauhamenetelmän avulla pysäkki- ja nähtävyytkuulutuksella.

Ajokalustoa lisättiin. Tämän lisäyksen ja romutusten avulla kaluston keski-ikää alennettiin. Hankinnoissa kiinnitettiin huomiota matkustusmukavuuden lisäämiseen ja kaluston soveltamiseen kuljettajarahastukseen.

Vartiokylän hallin rakennustyö aloitettiin 8.3. ja harjannostajaiset pidettiin 19.11. Työolosuhteiden parantamiseksi siirrettiin osa pääkonttoria Siltasaarenkatu 12:een kaupungin muilta laitoksilta vapautuneisiin tiloihin.

LAITOKSEN TALOUS

Kuten oheisista taseista käy ilmi, osoittaa laitoksen taloudellinen tulos 12 155 915,20 markan suuruista tappiota, kun jätetään huomioon ottamatta kaupunginvaltuuston päätöksen mukainen laitoksen pääomalle laskettava 6 %:n korko, jota liikennelaitoksen ei tarvitse maksaa, kuten kaupungin muiden laitosten. Vuoden 1964 tulokseen verrattuna tappio on 5 244 212,42 markkaa suurempi. Tämä on kuitenkin näennäistä sen johdosta, että tulot jäivät arvioitua 3,6 mmk pienemmiksi matkustajamäärän vähenemisen johdosta ja että menoihin sisältyy kustannuksia, joita talousarviossa ei ole voitu täysimääräisinä ottaa huomioon, kuten esim. palkka- ja eläkemenojen indeksikorotuksista aiheutuneet kulut 3,3 mmk.

Henkilöstömenojen osuus kaikista menoista oli 70,8 %. Välittömät palkkamenot kohosivat 4,97 mmk eli 12,9 %. Henkilökunnan lukumäärä oli 31.12.65 4 096, joten lisäksi edellisestä vuodesta oli 81 henkilöä.

Eläkeläisten lukumäärä oli 31.12.1965 1 147 ja lisäksi vuoden 1965 aikana 67. Eläkemenojen lisäksi oli 0,73 mmk eli 13,0 %.

Henkilöstömenojen kokonaislisäys edelliseen vuoteen verrattuna oli 6,05 mmk eli 13,1 %.

Poistojen kasvu 4,8 % johtui linja-autokaluston lisäyksestä. Verot ja vakuutukset pienenivät 30,8 % edelliseen vuoteen verrattuna pääasiallisesti veroperusteiden muutoksesta (verojen siirtymisestä polttoaineiden hintoihin). Linja-autojen ja raitiovaunujen käyttövoima ja korjaustarvikkeet samoinkuin sekalaiset menot osoittivat nousua johtuen osaksi sähkön hinnan korotuksesta, runsaslumisen talven aiheuttamasta lisätyöstä ja lisääntyneistä puvustokustannuksista.

Varsinaiset tulot olivat 61 528 393,23 mk, joka on 2 573 945,10 mk suurempi kuin vuoden 1964 vastaava luku. Tulojen vähäinen nousu johtui lähinnä yhteistariffin aiheuttamasta lisätuotosta alkuvuoden aikana, koska yhteistariffi astui voimaan 1.5.64. Matkustajien määrä väheni 5,2 milj., sillä vuonna 1964 oli matkoja 146,7 milj. ja kuluneena vuonna 141,5 milj.

Eri toimintamuotojen menot ja tulot käyvät ilmi laitoksen tilinpäätöstaseista, jotka ovat sivulla 12.

KANTAOMAISUUDE MUUTOKSET

KANTAOMAISUUDEN ARVO 1.1.1965 ...		80 569 461
-----------------------------------	--	------------

Lisäykset :

Talousarvion pääomamäärärahoilla hankittu	6 260 318	
Keskeneräisistä uudishankinnoista siirretty ..	<u>3 582 849</u>	9 843 167

Vähennykset:

Poistot	6 954 611	
Myyntit ja romutukset	<u>126 266</u>	7 080 877

KANTAOMAISUUDEN ARVO 31.12.1965 ..		<u><u>83 331 751</u></u>
------------------------------------	--	--------------------------

Katsota taulukkoa sivulla 48.

OMAISUUSTASE JOULUKUUN 31. PÄIVÄNÄ 1965**Vastaavaa:**

Varsinainen omaisuus

Rahoitusomaisuus	mmk	mmk
Kassavarat	0,04	
Tilisaatavat	<u>0,57</u>	0,61

Vaihto-omaisuus

Varastot		3,50
----------------	--	------

Käyttöomaisuus

Liikennekiinteistöt	32,32	
Asuntokiinteistöt	1,40	
Radat ja ajojohdot	6,79	
Raitiovaunusto	20,16	
Linja-autovaunusto	21,15	
Johdinjaunusto	0,15	
Johdinautojen ajojohdot	0,08	
Henkilö- ja pakettiautot	0,10	
Lautta	0,04	
Kalusto	0,94	
Puhelinosuudet	0,13	
Keskeneräiset uudishankinnat	<u>0,07</u>	83,33

Siirtyvät erät

Nostamattomat määrärahat		4,55
--------------------------------	--	------

Tilivuoden tappio		12,15
-------------------------	--	-------

mmk 104,14

Vastattavaa:

Vieras pääoma

Lyhytaikainen

Tilivelat	3,10	
Talletetut vieraat varat	0,55	
Konttokuranttivelka	<u>12,61</u>	16,26

Pitkäaikainen

Pääomavelka kaupungille		83,33
-------------------------------	--	-------

Siirtyvät erät

Vapaina siirtyneet määrärahat	2,57	
Sidottuina siirtyneet määrärahat	<u>1,98</u>	4,55

mmk 104,14

TULOSTASE JOULUKUUN 31. PÄIVÄNÄ 1965

VARSINAISET MENOT:

	mmk	mmk
Hallinto:		
Yleiset hallintomenot	0,18	
Yhteiset osastot	2,79	
Tarverahat	0,16	
Huoneistomenot	<u>0,14</u>	3,27
Raitoliikenne:		
Liikennehenkilökunnan palkat	10,08	
Käyttövoima	1,98	
Radat ja ajojohdot	1,86	
Vaunuston korjaukset ja huolto	4,37	
Käyttörakennukset	0,51	
Käyttöomaisuuden poistot	<u>2,20</u>	21,00
Linja-autoliikenne:		
Liikennehenkilökunnan palkat	18,78	
Poltto- ja voiteluaineet	2,42	
Autoverot ja vakuutukset	1,76	
Vaunuston korjaukset ja huolto	8,07	
Käyttörakennukset	0,90	
Ulkopuolisten suorittamat ajot	1,10	
Käyttöomaisuuden poistot	<u>4,67</u>	37,70
Laivaliikenne:		
Palkat	0,11	
Muut menot	0,05	
Käyttöomaisuuden poistot	<u>0,02</u>	0,18
Asuntokiinteistöt:		
Palkat	0,02	
Muut menot	0,12	
Käyttöomaisuuden poistot	<u>0,04</u>	0,18

Yhteiset sekalaiset menot:

Vuokrat	0,03	
Vakuutukset	0,27	
Korot	0,46	
Työkalujen ja kaluston hankinta	0,08	
Työntekijäin ja viranhaltijain erinäiset edut		
Eläkkeet	6,35	
Sosiaaliturvamaksut	2,39	
Muut edut	0,17	
Hallintorakennukset	0,06	
Sekalaiset liikennemeno	1,38	
Käyttöomaisuuden poistot	0,16	
		11,35
		<u>mmk 73,68</u>

VARSINAISET TULOT:

	mmk	mmk
Raitiliikenne		17,94
Autoliikenne		33,53
Laivaliikenne		0,18
Asuntokiinteistöt		0,21
Yhteiset lipputulot:		
Koulu- ja invalidiliput	2,76	
Virkamiesliput	0,64	
Kaupungin alennuslippuavustus	3,78	
Muut liput	1,24	8,42
Sekalaiset tulot		1,25
Tilivuoden tappio		12,15
		<u>mmk 73,68</u>

Omakustannusperiaatteiden mukaan, jolloin käyttöomaisuuden korko laitokseen sijoitetulle pääomalle on laskettu 6 % mukaan, olisi laitoksen tulos tappiota 16,99 mmk.

VARASTOJEN KEHITYS

OMAT VARASTOT 1.1.1965		3 329 205
------------------------------	--	-----------

Ostot v. 1965

Omaan varastoon	5 605 346	
Kaupintavarastosta	1 174 760	
Itse tehdyt tarvikkeet	<u>110 086</u>	6 890 192

Kulutus v. 1965

Omasta varastosta	5 341 381	
Kaupintavarastosta	1 174 761	
Itse tehdyt tarvikkeet	118 671	
Epäkurantin tavarain poisto	<u>95 397</u>	6 730 210

OMAT VARASTOT 31.12.1965		<u><u>3 489 187</u></u>
--------------------------------	--	-------------------------

KAUPINTAVARASTOT 1.1.1965 1,190 mmk ja 31.12.1965 1,086 mmk.

Oman varaston arvo on suurentunut 0,160 mmk eli n. 4,8 %, kulutus on noussut 0,437 mmk eli n. 7 %. Kun otetaan huomioon hintojen tavanmukainen nousu, veroperusteiden muutoksesta johtunut kaasuöljyn hinnannousu sekä toimintavarmuuden vaatimat tilausrajatarkistukset, voidaan todeta, että varastotoiminta on edelleenkin kehittynyt edulliseen suuntaan. Tätä tukee myös toteamus siitä, että varaston kiertonopeus on noussut 2,01:een, kun se v. 1964 on ollut 1,65.

LIIKENNE

Autoliikenne

Lähinnä henkilöautokannan voimakkaan kasvun vuoksi ovat matkustajamäärät vähentyneet (kokonaisvähennys 3,52 %).

Ajokilometrimäärä oli v. 1965 28 461 844 km, joten lisäystä oli 1,34 %.

Yksityisiltä liikennöitsijöiltä vuokratuilla linja-autoilla ajettiin tungosaikoina yhteensä 1 078 997 km, jotka sisältyvät edellämainittuun määrään.

Vuoden alussa oli linja-autolinjoilla arkipäivien tungosaikaliikenteessä 396 diesel- ja 17 johdinautoa, kesällä 295 diesel- ja 10 johdinautoa, vuoden lopussa 403 diesel- ja 17 johdinautoa.

Kertomusvuonna tehtiin autolinjaverkostossa seuraavat muutokset:

- 01 02 lopetettiin linja 41A ja 41 johdettiin myös tungosaikoina kulkemaan Puotinharjun kautta.
- 22 02 linja 13 reittiä jatkettiin Kauppatorilta Marian sairaalaan.
- 01 06 avattiin linja 15 reitille Siltasaari—Taka-Töölö.
- 12 07 linjojen 24 ja 24A päätepysäkit siirrettiin Rautatientorilta asema-aukiolle.
- 11 08 linjan 52 reitti siirrettiin kulkemaan Asesepäntien kautta.
- 01 09 linjan 14 reitti siirrettiin suunnassa Töölö—Eira Runeberginkadulle välillä Arkadiankatu—Malminrinne.
- 01 09 linjojen 22, 25, 26 ja 29 päätepysäkit siirrettiin Yrjönkadulta Simonkentälle. Keskustasta lähdettäessä kyseiset linjat sekä linja 34 siirtyivät reitille Kampinkatu—Fredrikinkatu—Arkadiankatu—Runeberginkatu.
- 01 09 yöliikenne linjojen 26N ja 27N päätepysäkit siirrettiin Rautatientorille.
- 01 09 linjaa 71 harvennettiin ja kaikki apuautot saivat linjatunnuksen 71A (Sörnäinen—Strömbergin tehdas).
- 01 09 linjaa 18 jatkettiin Meilahden klinikka-alueen pihaan.
- 04 10 Lapinlahden sillan valmistuttua siirrettiin linjat 23 ja 24A kulkemaan uuden sillan kautta. Lisäksi muutettiin linjojen 23, 23N ja 24 ajoreittejä Lauttasaaressa ja linja 24A jatkettiin Lauttasaaren teollisuusalueella Melkonkujalle.

Raitiovaunuliikenne:

Vuoden alussa oli arkipäivien tungosaikaliikenteessä 123 moottori- ja 76 perävaunua, kesällä 94 moottori- ja 35 perävaunua, syyskuun alusta vuoden loppuun 122 moottori- ja 76 perävaunua. 4-akselisia vaunuja oli liikenteessä kaikkiaan 105, joista 80 moottori- ja 25 perävaunua.

Toimintavuoden aikana ei suoritettu linjamuutoksia.

Lauttaliikenne:

Korkeasaari—Högholmen moottorilautta suoritti aikana 1. toukokuuta 10. lokakuuta kaikkiaan 2 244 edestakaista vuoroa Korkeasaareen kuljettaen yhteensä 321 673 matkustajaa, joista 211 500 aikuisten, 97 600 lasten ja 12 573 koululais- ja retkeilylipuilla. Lisäksi suoritti lautta 379 edestakaista vuoroa Suomenlinnaan 22. huhtikuuta—30. huhtikuuta ja 11. lokakuuta—25. lokakuuta välisinä aikoina.

Liikenteen suunnittelu:

Vuoden aikana suoritettiin tavanomaisten talvi- ja kesämatkustajalaskentojen lisäksi useita erillisiä laskentoja sekä kuormitustarkkailuja. Liikennesuunnitteluosasto laati tavanomaisen kilometri- ja matkustaja-arvion seuraavalle vuodelle.

LIIKKUVA KALUSTO

Liikkuva kalusto kasvoi lukumääräisesti edelliseen vuoteen verrattuna linja-autojen hankintamäärän oltua melko suuren. Linja-autokaluston keski-ikä olikin vuoden lopussa pienin moniin vuosiin. Raitiovaunu- ja johdinautokalustossa tapahtui pientä vähenemistä romuttamisen johdosta, sillä uutta kalustoa ei hankittu. Taulukko osoittaa liikkuvan kaluston määrän vaihtelun viime vuosina.

Liikkuva kalusto	1961	1962	1963	1964	1965
Linja-autot:					
Vuoden aikana hankittu	83	67	73	42	81
Vuoden aikana romutettu	19	24	50	41	52
Lukumäärä vuoden lopussa	444	487	511 ¹⁾	514 ¹⁾	543
Turistivaunuja	2	2	1	1	1
Johdinautot:					
Lukumäärä vuoden lopussa	26	26	26	25	23
Raitiovaunut:					
Moottorivaunuja, 4-akselisia	111	111	111	111	111
Moottorivaunuja, 2-akselisia	91	91	84	84	83
Perävaunuja, 4-akselisia	30	30	30	30	30
Perävaunuja, 2-akselisia	100	100	91	89	84
Alukset:					
Moottorilautta »Korkeasaari-Högholmen»	1	1	1	1	1

¹⁾ Näihin lukuihin sisältyvät myös vuokralla olevat koeautot.

Kaluston hankinnassa pyrittiin aikaisempaan tapaan tarkoituksenmukaisuuteen ja matkustajien mukavuuteen ja turvallisuuteen samalla ottaen huomioon standardisointinäkökohdat. Hankittu kalusto oli varustettu liitälaitteilla kuuma-vesiulkosäilytystä varten, joten se voidaan kokonaisuudessaan ottaa valmistuvan Vartiokylän varikon käyttöön.

Toimintavuoden aikana oli laitoksen käytössä kuusi 12-metristä koeautoa ja näistä saatujen kokemusten perusteella tilattiin 30 kappaletta 12-metrisiä linja-autoja kotimaiselta valmistajalta. Autot pyritään saamaan mahdollisimman hyvin myös kuljettajarahastukseen soveltuviksi.

LIIKKUVAN KALUSTON JA RATOJEN KUNNOSSAPITO

Linja-autojen, raitiovaunujen ja rataverkoston huolto- ja korjaustoiminnassa on rationalisoinnin johdosta tapahtunut monia parannuksia ja muutoksia työn kuluissa ja tehtävien jaossa. Tuotantopalkkioperiaatteella tapahtuva suorituspalkkaus saatiin käyntiin. Tutkimustoimintaa laajennetaan ja kehitetään tulevaisuudessaakin. Osastoilla otettiin käyttöön uudet suorituspalkkaukseen soveltuvat määräinsarjat.

Linja-autojen huolto- ja korjaustoiminta tapahtui samoissa tiloissa Ruskeasuon ja Koskelan varikoilla kuin edellisenäkin vuonna. Vaikka kaluston määrä ja ajokilometrimäärä ovat kasvaneet, on osaston henkilökuntaa voitu vähentää rationalisoinnin ansiosta. Lisääntyvä määräaikaishuoltotyö on vähentänyt satunnaisten korjausten määrää tuntuvasti. Autokorjaamo-osasto on toiminut Vartiokylän varikon alihankkijana ja työnvalvontatehtävissä.

Huolto- ja korjaustoiminta lukujen osoittamana:

	1961	1962	1963	1964	1965
Alustankorjauksia	4 568	2 840	1 729	1 633	1 240
Korinkorjauksia.....	547	549	532	635	805
Maalauksia	250	249	321	397	502
Moottorien täyskorjauksia	76	106	120	100	84
Huoltokorjauksia (satunn.)	20 335	20 379	19 854	21 710	10 820
Kolhiokorjauksia	1 380	1 439	1 203	1 505	1 690

Määräaikaishuollot:

II—V	—	—	8 697	9 945	10 180
VI—VIII	—	—	146	173	197

Raitiovaunujen korjaukset on edellisten vuosien tapaan hoidettu Töölön ja Valtilan korjaamoilla sekä huolto- ja pienehköt korjaukset Koskelan, Töölön ja Valtilan varikoilla. Johdinautojen huolto on hoidettu Töölön varikolla.

Oheinen taulukko osoittaa toiminnan tasaisuuden viime vuosina:

	1961	1962	1963	1964	1965
Moottorivaunujen täyskorjauksia ...	55	42	42	43	41
Perävaunujen täyskorjauksia	2	6	11	15	6
Moott. vaunujen suuria osakorjauksia	169	153	165	163	194
Perävaunujen suuria osakorjauksia ..	11	28	37	27	19
Ratamoottorien korjauksia	361	321	360	358	257
Kolhiokorjauksia	537	544	520	616	659
Ulkopuolisia maalauksia	12	35	17	38	25
Pieniä huoltokorjauksia	8 610	9 770	9 360	9 290	9 670
Linjalla suor. korjauksia	3 780	4 600	4 060	4 130	4 220
Johdinautokorjauksia	681	637	536	431	385
Johdinautokorjauksia linjalla	509	557	466	434	456

Varsinaisen liikennekaluston huolto- ja korjaustöiden lisäksi valmistettiin ja korjattiin erilaista korjaamo- ja varastokalustoa.

Rataverkoston tavanmukaisen kunnossapidon lisäksi suoritettiin muutamia suurehkoja ratarakennustöitä, kuten Porvoonkadun ja Sturenkadun risteyksen uusiminen, Mechelininkadun ja Lapinlahdenkadun kulmauksen uudelleenjärjestely ja Arkadiankadulla Runebergin- ja Fredrikinkadun välillä. Ajojohtotöistä olivat suurimpia Fredrikinkadun, Arkadiankadun ja Runeberginkadun yksisuuntaistamisen aiheuttama johdinautolinjojen muutos, Lant. Brahenkadun—Porvoonkadun risteyksen ajojohtojen kannatinrakenteet sekä vaihteenkäntö- ja lämmityslaitteet. Vaihteiden sähkölämmityslaitteita on asennettu useisiin risteyksiin.

Rata- ja johdinverkostossa tapahtuneet muutokset ilmenevät seuraavasta taulukosta:

	1961	1962	1963	1964	1965
	m	m	m	m	m
Linjaraiteiden pituus.....	79 890	78 980	79 060	78 990	78 830
Ratapiha- ja halliraitteiden pituus ..	14 950	14 340	14 310	14 290	14 290
Uutta raidetta rakennettu tai vanhaa uusittu	550	1 610	940	2 590	1 000
Ajoverkoston kokonaispituus	106 610	107 920	105 970	104 880	103 620
Raitioteiden ajoverkosto	94 830	97 320	95 870	94 280	93 120
Johdinautojen ajoverkosto	11 780	10 600	10 070	10 070	10 500

RAKENNUSTOIMINTA JA -SUUNNITELMAT

Liikennelaitoksen tärkein rakennushanke toimintavuoden aikana oli Vartiokylän varikko, jonka varsinaiset rakennustyöt aloitettiin maaliskuussa. Harjannostajaisia vietettiin 19 päivänä marraskuuta.

Syksyllä aloitettiin myös varikon hoitohenkilökunnan kolme asuntoa käsittävän rivitalon suunnittelutyöt. Lisäksi on tekeillä luonnospiirustukset liikennelaitoksen ja vesilaitoksen yhteisistä kerrostaloista, jotka on tarkoitus rakentaa Herttoniemeen Siilitien varrelle.

Huomattava rakennushanke on Koskelan varikkoalueen 300 hengen väestönsuoja, josta laadittiin alustavat piirustukset.

Liikennelaitoksen pääkonttorin muuttaessa vuokratiloihin Hakaniemeen suoritettiin näissä uusissa tiloissa sekä Ruskeasuon konttoritiloissa pieniä muutostöitä.

Laitoksen poliklinikan laajentamiseksi Töölössä tehtiin alustavat suunnitelmat.

Vallilan hallialueen öljylämmitysjärjestelmä valmistui ja vastaavat suunnitelmat laadittiin Töölön alueelle.

HENKILÖKUNTA, SOSIAALI- JA TIEDOTUSTOIMINTA

Laitoksen henkilökunnan määrä lisääntyi jonkinverran edelliseen vuoteen nähden ja oli kertomusvuoden lopussa 4 096 henkilöä, jakautuneena eri tehtäviin oheisen taulukon mukaan. Laitoksen palvelukseen otettiin kertomusvuoden aikana 294 henkilöä. Palveluksesta erosi 213 henkilöä, joista 98 siirtyi eläkkeelle. Eläkettä saavia oli kaikkiaan vuoden lopussa 1 147 (ed. v. 1 080) henkilöä.

SOSIAALITOIMINTA

Sosiaali- ja henkilösuhdeasioissa opastettiin henkilökuntaa ja sen asuntotilannetta pyrittiin helpottamaan yhteistoimin kaupungin ao. viranomaisten kanssa.

Laitos varasi kiinteistövirastolta henkilökuntaa varten tontin Oulunkylästä, Kylävoudintien varrelta ja hankki asiantuntija-apua tontille rakennettavan talon suunnittelu- ja rahoituskysymyksissä.

Laitoksen asuntokiinteistöjen isännöitsijän tehtävät siirrettiin 1.11. sosiaali- ja tiedotusosastoon.

Osasto järjesti yhdessä AK:n matkatoimiston kanssa henkilökunnalle matkan Mallorcalle. Matkaan osallistui 11 henkilöä.

Henkilökunnan harrastustoiminta jatkui vilkkaana. Mieskuoromme hoiti yhteisen pohjoismaiden liikennelaitosten mieskuoropäivien isännöityden kiitettävällä tavalla. Urheiluseura RUS vietti 30-vuotisjuhlaansa.

TIEDOTUSTOIMINTA

Tiedotustoiminta kohdistui sekä laitoksen henkilökuntaan että matkustavaan yleisöön. Sisäisen tiedotuslehtisen »Meiltä ja muualta» toimituskuntaa lisättiin ja lehden toimintaa tehostettiin vastaavasti.

Uutistapahtumat sekä lautakunnan päätökset tiedotettiin yleisölle päivälehtien välityksellä. Yleisön lähettämiin kirjeisiin ja lehdissä esittämiin asiallisiin kirjeisiin vastattiin.

1.1.1966 voimaanastuneen kaikkien linjojen numeromuutoksia koskeva mainoslehtinen toimitettiin kaikkiin Helsingin talouksiin.

Myynti- ja neuvontatoimistot perustettiin Hämeentie 2:een ja Mannerheimintie 76:een sekä laitoksen markkinointia parannettiin.

KOULUTUSTOIMINTA

Liikennehenkilökunnan koulutusta on hoidettu aikaisempaan tapaan Koskelan koulutustiloissa.

Teknillistä koulutustoimintaa on suoritettu järjestämällä kursseja ja tiedotustilaisuuksia teknilliselle-, liikenne- ja varastohenkilökunnalle. Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille on osallistunut runsaasti henkilökuntaa eri toiminta-alueilta. Muutamia henkilöitä on lisäksi lähetetty ulkopuolisille kursseille.

Oppisopimuksen tehneitä ammattioppilaita on ollut 26, joista 16 valmistui ammattitutkinnon suorittuaan nuoremmiksi ammattimiehiksi.

Oman ammattikoulun perustamissuunnitelma laadittiin. Liikennelaitoksen lautakunta hyväksyi suunnitelman ja teki vuoden lopussa kaupunginhallitukselle esityksen koulun perustamisesta.

PALOSUOJELUTOIMINTA

Varikoissa ja liikkuvassa kalustossa on sattunut kymmenkunta tulipalon alkua, jotka kuitenkin tehokkaiden sammutusvälineiden ja asiantuntevan henkilöstön ansiosta on saatu alkuvaiheessa sammutetuiksi.

Palokaluston täydentämiseksi on hankittu mm. pieni moottoriruisku sekä kolme isoa jauhesammuttajaa, jotka on sijoitettu Töölön, Vallilan ja Koskelan varikkoihin. Uuteen Varhan varikkoon on hankittu alkusammutuskalustoa.

Palotarkastuksissa todetut epäkohdat on korjattu. Eri palopiirien palomestarit ovat lisäksi tutustuneet yksityiskohtaisesti korjaamoihin ja varikkoihin mahdollisten tulipalojen varalta.

Uusille tarkastajille ja kuljettajille on pidetty luentoja sammutuskaluston käytöstä, eri toimintapisteiden hälytysjärjestelmistä sekä liikkuvaa kalustoa koskevista paloturvallisuusmääräyksistä.

TYÖTURVALLISUUSTOIMINTA

Turvallisuuden lisäämiseen on jatkuvasti kiinnitetty suurta huomiota. Työnjohto ja paikalliset työturvallisuuselimet ovat eri alueilla työskennelleet työturvallisuuden kehittämiseksi. Parannuksia on tehty ja epäkohtia korjattu.

Kaikilla työpaikoilla on suoritettu yleinen työturvallisuustarkastus, jossa on pyritty löytämään myös ns. piileviä tapaturmakohtia. Tarkastuksessa havaitut vaarakohdat on korjattu tai erilaisin toimenpitein tapaturmanvaara vähennetty mahdollisimman pieneksi.

Vuoden aikana toimeenpantiin koko laitosta käsittävä työturvallisuuskilpailu. Kilpailun tulokset olivat erittäin hyvät, sillä kaikki kilpailuryhmät onnistuivat alittamaan vuoden 1964 tapaturmamäärän, voittaja peräti 40 %:lla. Vähintään kolmen päivän sairausajan aiheuttaneiden tapaturmien määrä väheni 12,9 %:lla.

	Tapaturmien lukumäärä	Sairauspäivien lukumäärä
1963	489	7 639
1964	476	5 928
1965	475	5 181

ALOITETOIMINTA

Laitoksen piirissä tehtiin useita aloitteita. Näistä palkittiin viisi. Palkkioiden yhteissumma oli 660 markkaa. Kaikki palkitut aloitteet otettiin laitoksen käyttöön.

TUOTANTOKOMITEA

Tuotantokomitea kokoontui seitsemän kertaa ja käsitteli erinäisiä laitoksen toimintaan liittyviä kysymyksiä sekä teki niitä koskevia esityksiä laitoksen johdolle.

HENKILÖKUNNAN HUOLTOKONTTORI

Henkilökunnan huoltokonttorin jäsenmäärä oli vuoden päättyessä 2 891. Huoltokonttorin tilien kokonaissaldo vuoden vaihteessa oli 750 193 markkaa. Lainoja myönnettiin kaikkiaan 2 065 kappaletta, yhteismäärältään 818 925 markkaa.

LÖYTÖTAVARATOIMISTO

Löytötavaratoimistoon talteenotettujen esineiden lukumäärä oli vuoden lopussa 11 075, joista voitiin toimittaa omistajilleen takaisin 3 299 esinettä.

TERVEYDENTILANNE

Terveystilanne on ollut edellisiä vuosia huomattavasti parempi. Työpaikka-
hygieniaan ja bioteknologiaan näkökohtiin on kiinnitetty lisääntyvää huomiota.
Myönteisiä tuloksia tästä toiminnasta on selvästi havaittavissa.

Seuraavassa muutamia lukuja poliklinikan toiminnasta viime vuosina:

	1961	1962	1963	1964	1965
Vastaanotolla kävijöitä	18 251	21 219	18 684	21 455	20 953
Sairaita	10 229	11 248	10 492	13 283	12 291
Lääkärintodistuksia	3 882	6 294	4 835	4 767	5 513
Rc. uudistamisia.....	3 056	3 249	3 015	3 034	2 890
Tulotarkastuksia	453	428	306	300	289
Lääk. määr. lab.tutk.	2 274	3 452	3 589	5 325	4 694
Kotikäyntejä	214	293	148	236	275
Pienoisrtg. tark.	3 083	3 251	4 080	3 453	3 184
Tark.tutk.kuts.	139	70	77	74	3
Uusia tub.tapauksia	6	11	5	5	5

Henkilökuntaa lisättiin yhdellä lääkäriellä, terveysisarella ja toimistoapulaisella.

Korjaamoiden, huoltokorjaamoiden ja toimistojen henkilökuntaa tutkittiin sil-
mäseulan avulla ja eräitä muita tutkimuksia suoritettiin henkilökunnan keskuu-
dessa.

YHDISTELMÄ

Helsingin liikenteelle oli ominaista henkilöautojen määrän voimakas kasvu. Tämä vaikutti haittaavasti julkisen liikenteen sujuvuuteen varsinkin itäisillä esikaupunkialueilla ja toisaalta laitoksen taloudelliseen tulokseen. Matkustajien lukumäärä väheni edellisestä vuodesta viidellä miljoonalla ja oli kertomusvuoden aikana 141 485 554.

Matkalippujen hinnat pysyivät entisellään.

Vaikka laitoksen menot jäivät arvioitua pienemmiksi, kasvoi laitoksen tappio edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä johtui pääasiallisesti palkka- ja eläkemenojen kasvamisesta ja matkojen lukumäärän vähentymisestä. Henkilöstömenot olivat 70,8 % kaikista menoista. Eläkeläisten määrä oli vuoden lopussa 1 147 henkilöä.

Matkustajapalvelua tehostettiin lisäämällä paikkakilometrejä ja suorittamalla eräitä parannuksia ajokalustoon. Kaksi uutta myynti- ja neuvontatoimistoa perustettiin ja tiedotustoimintaa lisättiin. Turistipalvelua varten varustettiin kaksi 3-linjan raitiovaunua kuulutusvälinein reitin varrella olevien nähtävyyksien esittelyä varten. Yksi uusi linja-autoreitti (n:o 15) perustettiin ja eräät linjat mukautettiin reittimuutoksin palvelemaan liikennetarvetta entistä paremmin.

Ajokalustoa lisättiin. Lisäysten ja romutusten avulla alennettiin kaluston keskiikää huomattavasti. Kaluston hankinnoissa pyrittiin matkustusmukavuuden lisäämiseen ja kuljettajarahastuksen soveltamiseen. Kaluston määrän ja ajokilometriä lisääntymisestä huolimatta voitiin korjaamohenkilökuntaa vähentää rationaalisoinnin avulla. Palkkausperiaate muutettiin aikapalkasta suorituspalkkaukseen.

Vartiokylän varikon rakennustyöt aloitettiin maaliskuussa, mutta alueen valmistuminen siirtyi vuoden 1966 puolelle.

Henkilökunnan terveydentila oli tyydyttävä. Poliklinikan toimintaa tehostettiin mm. lisäämällä lääkintähenkilökuntaa ja täydentämällä välineistöä.

Henkilökunnan koulutusta kehitettiin edelleen ja työturvallisuuden edistämiseen kiinnitettiin erityisesti huomiota järjestämällä mm. työturvallisuuskilpailu eri osastojen kesken. Työtapaturmien määrä laski 13 % edellisestä vuodesta.

Henkilökunnan harrastustoimintaa tuettiin monin tavoin.

Kertomusvuoden lopulla suoritettiin perusteellisia tutkimuksia kuljettajarahastukseen siirtymiseksi, mutta sen toteuttaminen siirtyi vuoden 1966 puolelle.

Raitiolinjat v. 1965

N:o	Linja	Liikennöimisaika
1	Kauppatori — Käpylä.....	1.1.—31.12.
1A	Eira — Käpylä	»
3B	Eira — Erottaja — Kallio — Töölö — Kauppatori — Eira	»
3T	Eira — Kauppatori — Töölö — Kallio — Erottaja — Eira	»
4	Kirurgi — Munkkiniemi	»
4A	Erottaja — Munkkiniemi	»
4S	Kauppatori — Munkkiniemi	»
5	Katajanokka — Töölöntori	»
6	Hietalahti — Arabia	»
7	Etu-Töölö— Sörnäinen	»
8	Salmisaari — Vallila	»
9	Kauppatori — Vallila	»
10	Linjat — Ruskeasuo	»
10N	Arabia — Ruskeasuo	»
10S	Kauppatori — Ruskeasuo	»

Keskikaupunkiautolinjat v. 1965

N:o	Linja	Liikennöimisaika
13	Kauppatori — Etu-Töölö	1.1.—21. 2.
13	Marian sairaala — Kauppatori — Etu-Töölö	22.2.—31.12.
13S	Kauppatori — Etu-Töölö (Hietaniemi)	1.1.—21. 2.
13S	Marian sairaala — Kauppatori — Hietaniemi	22.2.—31.12.
14	Eira — Tukholmankatu	1.1.—31.12.
14A	Viisikulma — Tukholmankatu	»
15	Siltasaari — Taka-Töölö	1.6.—31.12.
16	Punavuoret — Kruununhaka	1.1.—31.12.
16A	Munkkisaari — Kruununhaka	»
17	Merikatu — Aleksis Kivenkatu	»
18	Kruununhaka — Lastenlinna	1.1.—31.8.
18	Kruununhaka — Meilahden Klinikat	1.9.—31.12.
19	Eläintarha — Pasila	1.1.—31.12.
21	Erottaja — Seurasaari	»
23	Erottaja — Lauttasaari (Isokaari)	»
23A	Erottaja — Lauttasaari (Katajaharju)	»
23N	Rautatientori — Lauttasaari	»
24	Rautatientori — Lauttasaaren teollisuusalue	1.1.—11. 7.
24	Asema-aukio — Lauttasaaren teollisuusalue	12.7.—31.12.
24A	Rautatientori — Lauttasaaren teollisuusalue	1.1.—11. 7.
24A	Asema-aukio — Lauttasaaren teollisuusalue	12.7.—31.12.
30	Vanha kirkkopuisto — Kulosaari	1.1.—31.12.
72	Kauppatori — Sörnäinen	20.4.—31.10.
100	Ruskeasuo — Invaliidisäätö	1.1.—31.12.

Esikaupunkilinjat v. 1965

N:o	Linja	Liikennöimisaika
22	Vanha kirkkokuisto — Etelä-Haaga	1.1.—31. 8.
22	Simonkenttä — Etelä-Haaga	1.9.—31.12.
25	Vanha kirkkokuisto — Malminkartano	1.1.—31. 8.
25	Simonkenttä — Malminkartano	1.9.—31.12.
26	Vanha kirkkokuisto — Konala	1.1.—31. 8.
26	Simonkenttä — Konala	1.9.—31.12.
26N	Erottaja — Konala	1.1.—31. 8.
26N	Rautatientori — Konala	1.9.—31.12.
27	Erottaja — Kaarela	1.1.—31.12.
27N	Erottaja — (Kannelmäki) — Kaarela	1.1.—31. 8.
27N	Rautatientori — (Kannelmäki) — Kaarela	1.9.—31.12.
28	Erottaja — Kannelmäki	1.1.—31.12.
29	Vanha kirkkokuisto — Lassila	1.1.—31. 8.
29	Simonkenttä — Lassila	1.9.—31.12.
32	Rautatientori — Länsi-Herttoniemi (Eränkävijäntori)	1.1.—31.12.
32N	Rautatientori — (Kulosaarentie) — Länsi-Herttoniemi	»
33	Rautatientori — Marjaniemi	»
34	Pajamäki — Länsi-Herttoniemi (Siilitie)	»
34S	Rautatientori — Länsi-Herttoniemi (Siilitie)	»
34V	Rautatientori — Pajamäki	1.1.—31. 8.
34V	Simonkenttä — Pajamäki	1.9.—31.12.
35	Rautatientori — Roihuvuori	1.1.—31.12.
36	Rautatientori — Jollas	»
37	Rautatientori — Santahamina	»
38	Rautatientori — Kaitalahti	»
41	Rautatientori — Vartioharju	»
41A	Rautatientori — Vartioharju	1.1.—31. 1.
41N	Rautatientori — (Puotila) — Vartioharju	1.1.—31.12.
42	Rautatientori — Puotila	»
43	Rautatientori — Myllypuro	»
44	Rautatientori — Puotinharju	»
50	Marian sairaala — Koskela	»
51	Rautatientori — Oulunkylä (Veräjämäki)	»
52	Rautatientori — Maunula	»
53	Rautatientori — Itä-Pakila	»
53A	Rautatientori — Oulunkylä (Patola)	»
54	Rautatientori — Länsi-Pakila	»
54A	Rautatientori — Suursuo	»
54N	Rautatientori — (Maunula) — Länsi-Pakila	»
55	Erottaja — (Maunula) — Länsi-Pakila	»
55A	Erottaja — Suursuo	»
71	Sörnäinen — Pajamäki	»
71A	Sörnäinen — Strömbergin tehdas	1.9.—31.12.
73	Eränkävijäntori — Roihuvuori — Reposalmen uimaranta	15.6.—17. 8.

LIKENNELAITOKSEN LINJOJEN KANNATTAVUUS V. 1965

RAITIOLIIKENNE

Linja	Ajokm (Linja- ja halliajo)	Paikkakm (tuhansia)	Matkat	mtk/ 100 pkm	Tuotot		Kustannukset		Katetuotto		
					mk	p/mtk	mk	p/mtk	mk	%	
1	898 424	75 029	3 657 754	4,9	1 325 766	36,2	1 642 927	44,9	—	317 161	— 23,9
3B	901 617	80 162	7 149 550	8,9	2 587 772	36,2	1 809 658	25,3	+	778 114	+ 30,1
3T	908 364	80 697	6 546 253	8,1	2 351 595	35,9	1 809 121	27,6	+	542 474	+ 23,1
4	1 392 300	126 099	6 662 663	5,3	2 405 268	36,1	2 395 592	36,0	+	9 676	+ 0,4
5	495 436	42 569	3 866 258	9,1	1 423 388	36,8	1 120 593	29,0	+	302 795	+ 21,3
6	932 901	92 186	5 549 230	6,0	2 021 479	36,4	1 799 615	32,4	+	221 864	+ 11,0
7	718 004	67 367	5 088 753	7,6	1 857 900	36,5	1 547 174	30,4	+	310 726	+ 16,7
8	733 186	63 670	3 242 226	5,1	1 214 057	37,4	1 376 332	42,5	—	162 275	— 13,4
9	270 725	18 242	1 581 125	8,7	583 213	36,9	576 604	36,5	+	6 609	+ 1,1
10	1 159 731	101 328	5 952 983	5,9	2 166 023	36,4	2 167 508	36,4	—	1 485	— 0,1
Raitiolinjat Kuljetusm. yhteiset	8 410 688	747 349	49 296 795	6,6	17 936 461	36,4	16 245 124	33,0	+	1 691 337	+ 9,4
					441		7 739 696		—	7 739 255	
Raitioliikenne	8 410 688	747 349	49 296 795	6,6	17 936 902	36,4	23 984 820	48,7	—	6 047 918	— 33,7

DIESELAUTOLIIKENNE

Linja	Ajokm (Linja- ja halliajo)	Paikkakm (tuhansia)	Matkat	mtk/ 100 pkm	Tuotot		Kustannukset		Katetuotto		
					mk	p/mtk	mk	p/mtk	mk	%	
13	323 398	18 340	784 859	4,3	303 928	38,7	540 684	68,9	—	236 756	— 77,9
14	908 770	52 489	5 675 036	10,8	2 043 660	36,0	1 295 422	22,8	+	748 238	+ 36,6
15	41 980	1 840	60 270	3,3	24 357	40,4	80 452	133,5	—	56 095	—230,3
16	403 980	21 846	1 614 843	7,4	606 957	37,6	654 887	40,6	—	47 930	— 7,9
17	715 963	39 720	4 381 137	11,0	1 629 471	37,2	1 103 707	25,2	+	525 764	+ 32,3
18	637 648	35 701	2 513 572	7,0	933 513	37,1	894 224	35,6	+	39 289	+ 4,2
19	103 548	5 766	209 794	3,6	100 165	47,7	169 825	80,9	—	69 660	— 69,5
21	107 497	6 205	205 755	3,3	93 692	45,5	150 027	72,0	—	56 335	— 60,1
23	1 451 500	77 413	5 166 144	6,7	2 070 749	40,1	1 918 914	37,1	+	151 835	+ 7,3
24	1 278 282	64 631	3 869 317	6,0	1 672 251	43,2	1 856 873	48,0	—	184 622	— 11,0
72	4 555	146	14 394	9,8	6 554	45,5	7 921	55,0	—	1 367	— 20,9
100	18 363	1 070	43 323	4,0	18 308	42,3	58 260	134,5	—	39 952	—218,2
Keskik. linjat	5 995 484	325 167	24 538 444	7,5	9 503 605	38,7	8 731 196	35,6	+	772 409	+ 8,1

31. Liikennelaitos

Linja	Ajokm (Linja- ja hallitajo)	Paikkakm (tuhansia)	Matkat	mtk/ 100 pkm	Tuotot		Kustannukset		Katetuotto	
					mk	p/mtk	mk	p/mtk	mk	%
22	886 857	49 448	2 506 164	5,1	1 260 187	50,3	1 129 215	45,1	+ 130 972	+ 10,4
25	207 301	11 829	174 603	1,2	99 040	56,7	203 868	116,8	- 104 828	-105,8
26	1 189 124	64 936	2 534 453	3,9	1 358 277	53,6	1 315 940	51,9	+ 42 337	+ 3,1
27	607 945	33 737	738 353	2,2	407 490	55,2	587 585	79,6	- 180 095	- 44,2
28	1 549 845	84 724	3 503 084	4,1	1 687 217	48,2	1 776 693	50,7	- 89 476	- 5,8
29	96 353	4 798	76 391	1,6	40 765	53,4	122 417	160,3	- 81 652	-200,8
30	492 511	26 414	1 092 463	4,1	467 095	42,8	584 314	53,5	- 117 219	- 25,1
32	929 765	49 857	1 984 071	4,0	986 307	49,7	1 075 122	54,2	- 88 815	- 9,0
33	311 167	16 635	372 328	2,2	208 459	56,0	305 922	82,2	- 97 463	- 46,8
34	2 282 415	130 029	5 805 686	4,5	2 786 694	48,0	2 498 923	43,0	+ 287 771	+ 10,3
35	1 252 957	66 344	3 223 986	4,9	1 596 593	49,5	1 440 219	44,7	+ 156 374	+ 9,8
36	462 378	25 055	660 410	2,6	364 637	55,2	496 806	75,2	- 132 169	- 36,2
37	596 168	32 923	879 482	2,7	501 137	57,0	638 754	72,6	- 137 617	- 27,5
38	177 164	9 271	172 834	1,9	96 474	55,8	184 320	106,8	- 87 846	- 91,1
41	1 021 816	57 873	1 651 786	2,9	961 193	58,2	998 427	60,4	- 37 234	- 3,9
42	1 465 347	80 462	2 339 657	2,9	1 351 269	57,8	1 510 711	64,6	- 159 442	- 11,8
43	1 455 266	75 064	2 614 721	3,5	1 526 987	58,4	1 618 052	61,9	- 91 065	- 6,0
44	392 295	18 737	453 740	2,4	266 023	58,6	485 933	107,1	- 219 910	- 82,7
50	770 266	45 478	2 599 402	5,7	1 159 716	44,6	1 083 696	41,7	+ 76 020	+ 6,6
51	1 350 159	75 397	3 362 552	4,6	1 568 185	46,6	1 566 050	46,5	+ 2 135	+ 0,1
52	812 260	45 025	1 738 096	3,9	855 148	49,2	968 777	55,7	- 113 629	- 13,2
53	862 691	46 337	1 869 186	4,0	964 835	51,6	1 020 680	54,9	- 55 845	- 5,8
54	1 471 205	80 163	3 379 187	4,2	1 689 148	50,0	1 655 485	49,0	+ 33 663	+ 2,0
55	1 259 512	68 031	2 590 937	3,8	1 297 483	50,1	1 427 934	55,1	- 130 451	- 10,1
71	570 666	27 501	994 984	3,7	516 612	52,0	826 157	83,0	- 309 545	- 59,9
73	2 927	98	7 260	7,4	3 392	46,7	4 021	55,4	- 629	- 18,5
Esikaup. linjat	22 466 360	1 226 166	47 325 816	3,9	24 020 363	50,8	25 526 021	53,9	- 1 505 658	- 6,3
Autolinjat yht. Kuljetusmuod. yhteensä	28 461 844	1 551 333	71 864 260	4,6	33 523 968	46,6	34 257 217	47,7	- 733 249	- 2,2
					10 115		7 612 866		- 7 602 751	
Autoliikenne	28 461 844	1 551 333	71 864 260	4,6	33 534 083	46,7	41 870 083	58,3	- 8 336 000	- 24,9
Raitioliikenne	8 410 688	747 349	49 296 795	6,6	17 936 902	36,4	23 984 820	48,7	- 6 047 918	- 33,7
Autoliikenne	28 461 844	1 551 333	71 864 260	4,6	33 534 083	46,7	41 870 083	58,3	- 8 336 000	- 25,9
Yhteensä	36 872 532	2 298 682	121 161 055	5,3	51 470 985	42,5	65 854 903	54,4	-14 383 918	- 27,9
Laivaliikenne					176 308		185 962		- 9 654	- 5,5
Asuntokiint.					208 244		268 289		- 60 045	- 28,8
Yhteiset			20 324 499		9 672 856		12 209 322		- 2 536 466	
Yhteensä	36 872 532	2 298 682	141 485 554	6,2	61 528 393	43,5	78 518 476	55,5	-16 990 083	- 27,6
Pääoman korko 6 %							4 834 168		4 834 168	
							73 684 308		-12 155 915	- 16,5

Linjakohtaiset kustannukset 50 502 341 mk 64,7 %

Kuljetusmuotokustannukset 15 352 562 mk 19,7 %

Yhteiset kustannukset 12 209 322 mk 15,6 %

78 064 225 mk 100 %

Liikennelaitoksen kantaomaisuuden muutokset v. 1965

	Arvo 1. 1. 65	Lisäykset			Vähennykset			Arvo 31. 12. 65
		Taloustar- vion pääoma- määrärahoilla hankittu	Kesken- eräisistä uudishan- kinnoista siirretty	Muut lisäykset (liite)	Poistot	%	Muut vähenn- ykset (liite)	
1. Liikennekiinteistöt								
a. Tontit ym.	4 587 074	—	—	—	—	0	—	4 587 074
b. Rakennukset ym.	25 283 183	1 410 920	1 652 077	—	688 906	2½	—	27 657 274
c. Liikennekioskit	81 171	1 817	—	—	14 057	10	—	71 931
								32 316 279
2. Asuntokiinteistöt								
a. Tontit	444 850	—	—	—	—	0	—	444 850
b. Rakennukset	953 167	19 591	18 741	—	37 528	1½	—	953 971
3. Radat ja ajojohdot ...	7 303 172	26 145	117 430	—	658 068	5	—	6 788 679
4. Raitiovaunusto								
a. Moottori- ja perä- vaunut	21 201 471	—	—	1)	1 294 311	4	4) 1 010	19 906 150
b. Työvaunut	183 238	59 428	47 430	20 820	61 076	15	—	249 840
								20 155 990
5. Linja-autovaunusto								
a. Linja-autot	18 993 609	4 610 836	1 634 784	2)	4 114 452	12	5) 16 444	21 108 333
b. Työautot	53 105	—	2 024	7 507	17 776	15	—	44 860
								21 153 193
6. Johdinautovaunusto								
a. Johdinautot	174 800	—	—	—	26 770	10	—	148 030
b. Työvaunut	2 950	—	—	—	1 110	15	—	1 840
								149 870
7. Johdinautojen ajojoh- dot	95 459	—	—	—	10 289	5	—	85 170
8. Henkilö-, radio- ja varastojen autot ...	60 650	44 894	7 492	3)	15 125	15	—	97 911
9. Lautta	49 994	—	—	8 937	14 596	6	—	44 335
10. Kalusto	898 052	83 062	86 986	—	126 813	10	—	941 287
11. Puhelinosuudet	127 300	—	—	—	—	—	—	127 300
12. Keskeneräiset uudis- hankinnat	73 216	3 625	15 885	—	—	—	6) 19 810	72 916
	80 569 461	6 260 318	3 582 849	37 264	7 080 877		37 264	83 331 751

Poistosummaan mk 7 080 877 sisältyy kantaomaisuuden myynnistä ja romutuksesta johtuvia ylimääräisiä poistoja mk 126 266 seuraavasti: 4a 51 590, 4b 2 886, 5a 69 550, 8 2 240.

Liite

Selvitys kantaomaisuuden muista lisäyksistä

1. Moottorivaunu HKL-121 muutettu har- javaunuksi H-24	20 820
2. Pienoisbussi HKL-3 siirretty linja-auto- jen ryhmästä työautoihin HKL-1583 ...	7 507
3. Sylintereitä ym. siirretty linja-autojen ryhmästä	8 937
	<u>37 264</u>

Selvitys kantaomaisuuden muista vähennyksistä

4. Moottorivaunu HKL-121 muutettu har- javaunuksi H-24	1 010
5. Pienoisbussi HKL-3 siirretty linja-auto- jen ryhmästä työautoihin HKL-1583 ...	7 507
Sylintereitä ym. siirretty linja-autojen ryhmästä	8 937
6. Moottorivaunu HKL-121 muutettu har- javaunuksi H-24	19 870
	<u>37 264</u>

HENKILÖKUNNAN RAKENNE JA MUUTOKSET v. 1965

Osastot	Virkasuhde				Työsopimus- suhde		Yhteensä			Erotus v:een 1964 verraten
	Vak.		Tp.		M	N	M	N	Yht.	
	M	N	M	N						
Johtajat	4	—	—	—	—	—	4	—	4	—
Kansliaosasto	1	—	2	4	—	—	3	4	7	—
Järjestelyosasto	—	—	1	—	7	1	8	1	9	— 19
Sosiaali- ja tiedotus- osasto	1	—	—	1	—	—	1	1	2	
Talous- ja laskenta- osasto	—	—	32	39	9	36	41	75	116	+ 31
Hankintaosasto	—	—	10	10	38	16	48	26	74	— 2
Autoliikenneosasto	—	—	979	807	—	59	979	866	1 845	+ 93
Raitioliikenneosasto	1	—	481	440	—	27	482	469	951	— 2
Liikennesuunnittelu- osasto	1	—	3	1	2	4	6	5	11	+ 2
Autokorjaamo- osasto	1	—	11	2	463	35	475	37	512	— 5
Raitiovaunukorjaa- mo-osasto	1	—	18	1	301	57	320	58	378	— 11
Rataosasto	—	—	13	1	151	6	164	7	171	— 4
Teknillinen suunnit- teluosasto	—	—	2	1	11	2	13	3	16	— 2
Koko henkilökunta	10	—	1 552	1 307	982	243	2 544	1 552	4 096	+ 81

32. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Puutavara- ja polttoainejaoston kokoonpano v. 1965 oli sama kuin v. 1964. Johtosäännön mukaisesti osallistuivat jaoston kokouksiin asiantuntijoina kaup.ins. Yrjö V. Virtanen, hankintapääll. Leo Molander ja kaup. metsänhoit. Paavo Harve.

Jaosto kokoontui kertomusvuonna 4 kertaa ja pöytäkirjapykäliden lukumäärä oli 19.

Jaoston käsittelemät asiat. Tärkeimmistä jaoston kertomusvuonna käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat: polttoaineen hintojen määrittäminen talousarviovuotta 1966 varten, Heinolan sahan henkilökunnan asuntojen vuokrien tarkistaminen sekä työnantajien edustajien määrittäminen Heinolan sahan tuotantokomiteaan vuosiksi 1966—1967.

Toimiston henkilökunta. Toimiston henkilökunnasta siirtyi 1.4. eläkkeelle Heinolan sahan työnjoht. Reino Vilenius. Hänen tilalleen otettiin sahalle 1.1. sahateknikko. Mikkeliin otettiin erikoispuupiirille työnjohtaja lisää. Joutsan piirissä siirrettiin Leivonmäen Rutalahdessa oleva työnjohtaja Hirvensalmelle 1.7. Henkilökunnan vahvuus oli päätoimistossa johtajan ja konttoripäällikön lisäksi 2 toimistovirkailijaa, Helsingissä 2 työnjohtajaa, maaseudulla hankintatehtävissä metsänhoitajan lisäksi 3 piirimiestä ja 11 työnjohtajaa, sahalla 3 työnjohtajaa, toimistonhoitaja ja 2 toimistoapulaista sekä laivanpäällikkö, yhteensä 28 henkilöä.

Yleistilanne

Vuosi kului normaalin toiminnan merkeissä. Niin sahan kuin poltto- ja erikoispuun hankintojenkin osalta vuoden tuloksia voidaan pitää tyydyttävänä.

Sahatavaran kysyntä ulkomaille oli alkuvuodesta kohtalaista, mutta heikkeni voimakkaasti loppuvuotta kohti. Vuoden lopulla kaupanteko oli melkein pysähdyksissä. Mäntytavaran osalta ei hinnoissa tapahtunut sannaottavia muutoksia vuoden aikana, mutta kuusen hinnat laskivat loppuvuodesta voimakkaasti. Kotimaassa sahatavaran kysyntä oli kohtalaista, joskaan ei niin vilkasta kuin edellisenä vuonna. Hintataso pysyi vakaana. 15.6. Suomen Sahat -yhdistys korotti vajaa-särmäisen tavaran hintoja 5 %:lla.

Hankintavuoden 1964/65 tukkien ostot ylittivät jonkinverran vuoden käytön. Tukkien hinta sahalla oli n. 20 % edellisen vuoden vastaavaa hintaa kalliimpi. Hankintavuoden 1965/66 ostot alkoivat edellisen hankinnan keskihinnan tasolta, joka kuitenkin merkitsi n. 15 pennin laskua kuutiojalkaa kohti edellisen hankintavuoden lopussa maksettuihin hintoihin. Ostohinnat pysyivät avaushintojen tasolla, pikemminkin tapahtui pientä laskua. Tukkiläimikoiden tarjonta oli vähäistä, joten ostot jäivät vuoden sahaustarvetta pienemmiksi. Vanhan varaston turvin sahaus voitiin pitää normaalina.

Polttopuun kohdalla koivuhalon tarjonta pienentyi, mutta sitä oli tarjolla kuitenkin riittämiin. Hinta v.v. Helsingissä pysyi entisenä eli 18.50 mk/m³.

Työvoiman suhteen vuosi meni häiriöittä. Palkkoja nostettiin työehtosopimuksen mukaisesti vuoden alusta 3.8 %. Sahalla oli työvoimatilanne normaali, samoin metsätoissa. Hevospulaakaan ei sanottavammin esiintynyt.

Halkovarastot olivat vuoden alussa Helsingissä 2 951 m³ ja maaseudulla 37 412 m³, josta keskeneräisiä hankintoja oli 6 788 m³, varastossa oli yhteensä 40 363 m³. Vuoden aikana ostettiin halkoja 14 786 m³, mittavoitto oli 2 980 m³, joten varastossa oli kaikkiaan 58 129 m³. Kertomusvuoden aikana luovutettiin tästä halkoja 26 563 m³, niin että varasto oli vuoden lopussa 31 566 m³, josta varastossa Helsingissä oli 1 929 m³ ja maaseudulla 29 637 m³. Keskeneräisiä hankintoja oli 1 860 m³.

Kiinteistöviraston metsäosastolta vastaanotettiin halkoja 4 829 m³.

Halkoja toimitettiin kaupungin omille laitoksille 15 120 m³, huoltoviraston käytettäväksi 9 887 m³ sekä muille 1 556 m³, yhteensä 26 563 m³. Mainitusta määrästä toimitettiin pilkottuna 17 569 m³.

Koivuhalkojen hinta jakelussa oli kertomusvuonna 22 mk/m³, mikä oli sama kuin Helsingin Halkokauppiasyhdistyksen sopima hinta.

Erikoispuun varastot olivat vuoden alussa 324 876 j³. Vuoden aikana ostettiin 406 111 j³, josta mittavoitto oli 77 345 j³, yhteensä 808 341 j³.

Vuoden aikana myytiin 454 744 j³ ja varasto oli vuoden lopussa 353 597 j³.

Erikoispuuta toimitettiin seuraavasti: hirsiiä 216 491 jm, paaluja 10 978 kpl, parruja 75 379 jm, pylväitä 683 kpl sekä ratapölkkyjä 9 980 kpl.

S a h a

Vuoden alussa oli sahalla tukkeja 183 251 j³, keskeneräisiä hankintoja oli 1 383 010 j³. Vuoden aikana ostettiin tukkeja 1 448 770 j³, joten varastossa oli yhteensä 3 015 031 j³. Kertomusvuonna käytettiin 1 443 080 j³ ja mittatappio oli 86 648 j³. Näin ollen varastossa oli tukkeja vuoden lopussa 1 485 303 j³, josta keskeneräisiä hankintoja oli 1 110 554 j³.

V:n 1964/65 hankintojen keskihinta ilman korkoja, poistoja, eläkkeitä ja Helsingin toimiston kustannuksia oli 2.44 mk/j³ (sahalla kuorimattomana). Pystymetsien keskim. kantohinta oli 1.86 mk/j³. V:n 1965/66 hankintatavoitteesta oli kertomusvuoden loppuun mennessä ostettu 1 146 244 j³.

Työntekijöitä oli sahalla keskim. 65, lisäksi kuljetuspuolella oli 11 miestä ja käytettävissä 8 autoa. Työtuntimäärä kertomusvuoden aikana oli sahalla 132 432 t.

Sahan käyntiaika oli 2 022 t ja tänä aikana sahattiin keskimäärin 3.4 std/t. Saha seisoi kesäloma-ajan, 5.8.—4.9., jolloin samalla suoritettiin vuosikorjaukset. Valtuuston myöntämällä määrärahalla ostettiin sahanterien »tyssäyskone» ja saatiin se käyttöön lokakuussa. Jo vuoden loppukuukausien aikana oli huomattavissa sahaustehon lisäystä.

Kertomusvuoden aikana sahattiin 6 610 std, josta höylättiin 968 std. Tukkeja käytettiin 214 j³/std.

Sahatavaravarasto sahalla oli vuoden aikana seuraava:

sahatavaravarasto vuoden alussa .. 503 std
lisäykset varastoon:

sahattu 6 610 std

vaihtotavarana 22 » 6 632 »

yhteensä 7 135 std

lähetetty 5 573 »

sahatavaravarasto vuoden lopulla .. 1 562 std

Verkkosaarella oli sahatavaraa

varastossa lisäksi 65 std

Sahalta toimitettiin puutavaraa kaupungin laitoksille 3 481 std, ventilaivaukseen 1 386 std sekä kotimaan myyntiin 706 std, eli yhteensä 5 573 std.

Kaupungin laitoksille toimitetusta tavaresta laskutettiin Suomen Sahat -yhdistyksen tukkuhinnaston mukaan. 1.7. alkaen annettiin näihin hintoihin 10 %:n alennus.

Teollisuushaketta toimitettiin 35 001 m³ ja sahanpurua ja kuorta 23 297 m³.

Kotimaisille teollisuuslaitoksille myytiin tukkien latvoista tehtyä kuusi- ja mänty-paperipuuta 5 119 m³. Näistä oli 1 388 m³ erikoispuiden latvapinotavaraa.

Sähkövoimaa käytettiin 1 115 920 kWh, josta maksettiin 8.71 p/kWh. Loistehosta maksettiin 262 mk.

Tapaturmia sattui 14, joiden johdosta me-

netettiin 281 työpäivää. Sairausajan palkkaa maksettiin 223 päivältä yht. 2 784 mk.

Kustannukset sahalla olivat 109.20 mk/std, josta palkat, työnjohdon- ja toimistohenkilökunnan palkat mukaan luettuina, olivat 66.05 mk/std.

Hake myytiin Tampella Oy:lle hinnan ollessa koko vuoden aikana 16.25 mk/m³.

Myydyn sahatavaran keskihinta oli 668.77 mk/std.

Sahalle ostettiin tukinajoon 2 uutta autoa puoliperävaunuineen.

T u l o t j a m e n o t

Toimiston tulot tilinpäätöksen mukaan olivat 6 700 681 mk ja menot 6 650 201 mk, joten ylijäämää kertyi 50 480 mk.

33. Teurastamolaitos¹⁾

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 97. Näistä oli vakinaisia viranhaltijoita 38, tilapäisiä 3, viransijaisia 2, sopimuspalkalla 16 sekä tuntipalkalla olevaa henkilökuntaa 38.

Eläkkeelle siirtyivät esimies Frank Nyström 16.7., halliapul. Matti Paasonen 1.11., teurast. Väinö Toivola 15.9. ja ent. teurast. Leo Lehti 16.11.

Toim.joht. Björn-Ole Engdahl kuoli 21.9. ja aputyöntekijä Toivo Jablonsky 17.7.

Käyttöins. Pentti Järvinen siirtyi sopimuspalkalle 1.3. ja esimies Eino Uro 1.5. alkaen.

Yleinen teurastamo

Teurastusosastoilla teurastettiin ja tarkastettiin vuoden kuluessa jäljempänä mainitut määrät eri eläimiä. Vertailun vuoksi julkaitaan myös v:n 1962—1964 luvut.

	1962	1963	1964	1965
Sonneja	7 093	7 141	6 492	5 034
Lehmiä	10 745	12 812	13 998	17 351
Hiehoja ja isoja				
visakoita	12 825	12 385	13 522	14 771
Pikkuviasikoita	4 166	3 935	5 543	6 138

Lampaita ja

vuohia	2 288	2 048	2 865	2 827
Sikoja yli 50 kg	23 465	25 411	28 318	29 352
Sikoja alle 50 kg	1 213	1 553	1 816	2 262
Hevosia	285	436	472	664

Yhteensä 62 080 65 721 73 026 78 399

Edelläluetellut v:n 1965 ruhot vastasivat keskipainojen mukaan laskettuna 6 883 403 kg lihaa, josta 56.6 % nautakarjaa, 0.6 % lampaan, 39.9 % sian ja porsaan sekä 2.9 % hevosen lihaa.

Teurastusten jakautuminen eri kuukausille käy ilmi taulukosta n:o I.

Teurastusosastoilla hylättiin lihaa 25 944 kg ja elimiä 47 491 kg, joten tässä osastossa hylätyn lihan kokonaismäärä oli 73 435 kg lihaa.

Teurastusosastoissa teurastetuista eläimistä tuotiin maanteitse 71 904 kpl ja rautateitse 6 495 kpl eli yhteensä 78 399 kpl.

Vuotien tarkastus. Teurastamossa teurastettujen eläinten vuotia tarkastettiin 33 563 kpl, joista leimattiin I:een luokkaan 28 524 kpl, II:een 5 031 kpl ja III:een 8 kpl. Nykyvikoja esiintyi 1 132 kpl eli 3.4 % ja luonnonvikoja 3 653 kpl, 10.9 %.

Lisäksi tarkastettiin 976 kpl maalaisvuotia.

¹⁾ Kertomukseen sisältyvät viittaukset taulukoiden numeroihin tarkoittavat eripainoksen taulukkoliitettä.

Lihantarkastamo

Lihantarkastamossa tarkastettiin kertomusvuonna 1 931 603 kg lihaa keskipainojen mukaan laskettuna. Tarkastukset kohdistuivat allamainittuihin ruholajeihin. Vertailun vuoksi julkaistaan myöskin v:n 1963—1964 vastaavat luvut:

	1963	1964	1965
Sonneja	262	268	271
Lehmiä	8 515	8 764	8 897
Hiehoja ja isoja vasikoita	8 943	7 847	7 484
Pikkuvasikoita	8 162	8 186	6 333
Lampaita ja vuohia ...	4 448	3 549	3 242
Sikoja ja porsaita	1 468	1 297	946
Hevosia ja karhuja	237	238	242
Yhteensä	32 035	30 149	27 415

Tarkastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi taulukosta n:o II.

Lihantarkastamossa hylättiin vuoden aikana lihaa 44 776 kg ja elimiä 23 747 kg, joten tässä osastossa hylätyn lihan kokonaismäärä oli 68 523 kg.

Laboratorio

Laboratoriossa suoritettiin vuoden kuluessa 310 täydellistä bakteriologista tutkimusta, 1 038 keittokoetta ja pH-määrittystä, 334 bakterioskooppista sekä 369 erikoistutkimusta.

Trikiinien varalta tutkittiin 32 560 sikaa ja porsasta sekä 5 karhua, kaikki kielteisine tuloksinein.

Täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otettiin 0.3 % tarkastetuista ruhoista, eli yhteensä 310. Näistä oli teurastusosastoilta 127 ja lihantarkastamolta 183. Hylätyksi tuli 158 ruhoa eli 50.9 % tutkimukseen otetuista. Hylkäämisperusteet olivat: bakteeripitoisuus 57, patologisanatomiset syyt 20, vieras haju 24 sekä korkea pH-arvo 2. Kahden tai useamman em. syyn perusteella hylättiin 55 ruhoa.

Vain keittokoe ja pH-määrittys suoritettiin 364 ruhosta teurastusosastoilta ja 364 lihantarkastamolta eli yhteensä 728 ruhosta. Tämä

oli 0.7 % kaikista tarkastetuista ruhoista. Viearaan hajun ja korkean pH-arvon perusteella hylättiin 144 ruhoa eli 19.8 %.

Ilman laboratoriotutkimusta hylättiin suoraan 312 ruhoa eli 0.3 % tarkastetuista ruhoista.

Lihasrappeutumaa todettiin 2 lehmässä, 16 vasikassa, 13 pikkuvasikassa, 1 lampaassa ja 2 siassa. Salmonella typhimurium todettiin täydellisen bakteriologisen tutkimuksen yhteydessä 1 vasikassa ja 2 pikkuvasikassa. Pernaruton varalta tutkittiin 4 lehmää, 1 vasikka, 1 pikkuvasikka ja 1 hevonen, kaikki kielteisine tuloksinein. Tuberkuloositutkimuksia suoritettiin 324 siasta, 1 lehmästä ja 2 vasikasta, mistä tutkimuksista tulos lehmän osalta oli myönteinen.

Lisäksi suoritettiin erityisesti salmonellojen toteamiseksi 6 tutkimusta rotista ja hiiristä, kaikki kielteisine tuloksinein. Nämä tutkittiin myös trikiinien varalta. Edelleen tutkittiin kliinisesti terveitä vasikoita 115, joista yhdellä todettiin Salmonella infantilis.

Antibiotica-koe suoritettiin pikkuvasikoita lukuunottamatta kaikista bakteriologiseen tutkimukseen otetuista ruhoista, kaikkiaan 248 eläimestä. Näistä oli myönteisiä 17 eli 6.9 %.

Sairasteurastamossa teurastettiin 51 eläintä eli 16 lehmää, 1 hieho, 4 vasikkaa, 4 pikkuvasikkaa, 2 lammasta, 23 sikaa ja 1 hevonen. Lisäksi obdusoitiin kuolleena saapuneet 11 ruhoa eli 1 sonni, 1 vasikka, 3 pikkuvasikkaa, 5 sikaa ja 1 hevonen.

Vuoden aikana suoritti laboratoriossa, lihantarkastamossa ja teurastusosastoissa 4 eläinlääkärinä hygienikkokurssiin ja 2 eläinlääkärinä lihantarkastajan tutkintoon liittyvän harjoittelun. Lihantarkastamossa ja teurastusosastoissa harjoitteli 31 eläinlääketieteen kandidaattia, minkä lisäksi 97 lääketieteen kandidaatille annettiin opetusta lihantarkastuksessa ja teurastustekniikassa.

Tarkastuseläinlääkärin toteamat taudit ja niistä aiheutuneet toimenpiteet ilmenevät taulukosta n:o IV.

33. Teurastamolaitos

Tukkumyynnihallia ja jäädyttämöjä käytettiin eri kuukausina seuraavasti:

Tukkumyynnihallissa myytiin:

	Tammikuu	Helmi- kuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Nautoja kpl	5 796	5 678	5 874	5 216	4 696	4 326	4 146	4 042	4 385	4 979	5 546	5 014	59 698
Isoja vasikoita »	3 161	2 630	3 584	4 066	4 801	4 859	4 682	5 067	5 468	4 915	3 800	3 548	50 518
Pikkuvasikoita »	1 145	971	1 649	2 296	1 711	1 184	770	658	773	921	706	648	13 432
Lampaita »	522	858	869	801	563	350	914	1 903	1 417	1 761	1 267	675	11 900
Sikoja »	4 516	4 753	6 074	5 453	4 337	5 393	4 550	4 363	4 886	5 335	6 046	6 106	61 812
Hevosia »	105	122	145	182	121	121	66	133	80	171	261	127	1 634
Hirviä »	—	—	—	—	—	—	—	2	—	32	11	3	48
Yhteensä kpl ¹⁾	15 245	15 012	18 195	18 014	16 229	16 233	15 128	16 168	17 009	18 114	17 637	16 121	199 105
Muuta tavaraa, kg	64 034	72 960	77 145	67 951	71 957	52 499	48 750	64 751	122 572	72 182	72 750	90 503	878 054

Jäädyttämön riippuvien ruojen osastoilla säilytettiin ¹⁾:

	Tammikuu	Helmi- kuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Nautoja kpl	6 545	4 400	5 070	3 999	4 688	6 810	5 147	3 513	3 397	5 543	6 041	6 183	61 336
Isoja vasikoita »	3 739	2 302	2 046	2 199	4 454	6 167	5 067	5 734	3 707	5 294	3 489	5 037	49 235
Pikkuvasikoita »	711	649	1 203	1 344	1 470	742	454	601	619	602	496	464	9 357
Lampaita »	278	366	383	308	437	141	574	1 129	741	886	617	357	6 215
Sikoja »	4 895	3 882	6 704	4 991	3 385	5 100	4 064	4 784	3 903	4 082	5 306	5 804	56 900
Hevosia »	121	85	133	147	127	199	42	109	67	222	202	143	1 597
Yhteensä kpl	16 289	11 684	15 539	12 988	14 561	19 159	15 348	15 870	12 434	16 629	16 151	17 988	184 640
Muuta tavaraa kg	32 640	22 400	39 570	41 530	39 020	47 295	42 620	24 430	24 325	33 900	40 050	42 300	430 080

Teurastamon juoksurataa, sähkövinttureita ym. laitteita käytettiin seuraavaa, muualla tarkastettua lihamäärää varten:

	Tammikuu	Helmi- kuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Nautoja kpl	3 043	2 787	1 442	2 081	1 793	2 199	1 686	1 759	1 770	2 223	2 259	2 177	25 219
Isoja vasikoita »	1 866	1 321	2 021	2 037	2 571	3 240	2 522	3 058	3 124	2 786	1 759	2 133	28 438
Pikkuvasikoita »	255	104	204	270	432	405	199	148	199	174	89	60	2 539
Lampaita »	211	468	443	344	329	236	324	762	565	957	779	527	5 945
Sikoja »	2 276	2 628	2 845	2 577	2 500	2 765	2 115	2 053	1 613	2 156	2 867	3 247	29 642
Hevosia »	44	51	61	89	51	57	25	67	29	92	154	70	790
Hirviä »	—	—	—	—	—	—	—	2	—	32	11	3	48
Yhteensä kpl ²⁾	7 695	7 359	7 016	7 398	7 676	8 902	6 871	7 849	7 300	8 420	7 918	8 217	92 621
Muuta tavaraa kg	22 763	13 368	10 775	2 143	14 459	12 539	3 240	22 916	10 584	20 412	33 388	36 064	202 651

Teurastamon kautta yleiseen kulutukseen kertomusvuonna toimitetut lihamäärät kuukausittain ilmenevät taulukosta n:o III.

¹⁾ Luvut tarkoittavat säilytyspäivien yhteenlaskettua ruho- ja kilomäärää.

²⁾ Lihamäärä kiloissa eri kuukausina käy ilmi taulukosta n:o III.

Syväjäädyttämö

Syväjäädyttämön pakkastilat olivat kaikki vuokrattuina läpi vuoden, samaten kellarit, ullakot ja osittain myös aulat. Syväjäädyttämön pakkasvarastoihin otettiin seuraavat tavaramäärät kuukausittain:

Taulukon lukuihin ei sisälly syväjäädyttämön jäädyttämösaleissa (n. + 2 + 5° C), aulatioissa, kellareissa ja ullakoilla säilytetty tavara.

	Tammikuu	Helmi- kuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Kalaa kg	42 557	66 732	34 109	44 059	220 156	179 768	55 212	91 819	73 586	79 088	40 424	95 097	1 022 607
Lihaa »	164 136	89 291	177 374	146 413	288 061	183 392	261 788	295 266	202 010	301 637	241 767	299 826	2 650 961
Vihannek- sia, mar- joja »	12 383	8 084	3 366	22 992	4 832	953	8 783	37 101	86 905	28 504	23 904	36 416	274 223
Voita »	—	—	—	—	—	83 775	39 521	—	—	—	—	—	123 296
Muuta ta- varaa, ku- ten jääte- lää, ym. . »	16 560	30 423	47 487	23 271	6 130	8 793	9 227	3 526	5 316	8 820	14 262	23 477	197 292
Yhteensä, kg	235 636	194 530	262 336	236 735	519 179	456 681	374 531	427 712	367 817	418 049	320 357	454 816	4 268 379

Vihannestukkukeskus

Vihannestukkukeskuksen neuvottelukuntaan kuuluivat kertomusvuonna teurastamolaitoksen lautakunnan valitsemina teurastamolaitoksen toim.joht. Björn-Ole Engdahl puheenjohtajana 21.9. asti (varalla kontt. pääll. Bengt Krook) sekä jäsenenä kauppuutarhuri Väinö Liemola ja horton. Nils Åström (varalla kauppuutarhuri Kai Söderholm) myyntiasiakkaiden edustajina, os-toasiakkaiden edustajina os.pääll. Armas Aalto ja kaupp. Åke Rosbäck (varalla myyntipääll. R. Juslen).

Kalatukkukeskus

Kertomusvuoden aikana tuotiin Helsinkiin kalaa annettujen ilmoitusten mukaan Kalatukkukeskukselle kaikkiaan 9 184 522 kg, josta suolattua kalaa 1 861 512 kg, tuoretta ja jäädytettyä kalaa 7 267 983 kg ja savustettua kalaa 55 027 kg. Yksityiskohtaiset tiedot kalan tuonnista lähetyspaikkakunnittain ja kuljetustavan mukaan ilmenevät taulukosta n:o V.

Kalantuonti Helsinkiin kuljetustavan mukaan

	kg	kg
elävää kalaa		400
tuoretta ja jäädytettyä kalaa		
laivoilla	320 437	
moottoriveneillä ja		
troolareilla	1 944 255	
autoilla	4 949 423	
rautateitse	53 468	7 267 583
suolattua kalaa		
vesitse	1 846 230	
autoilla	11 982	
rautateitse	3 300	1 861 512
savustettua kalaa		
autoilla		55 027
		Kaikkiaan 9 184 522

Hallinto ja sivutoiminta

Käyttöosasto

Höyryä ostettiin kertomusvuoden aikana sähkölaitokselta yhteensä 14 027 tn 121 760 mk:n hintaan, joten keskihinta oli 8.68 mk/tn. Eri osatot kuluttivat höyryä seuraavasti: yleinen teurastamo 10 166 tn, syväjäädättämö 1 390 tn, sivutoiminta 2 012 tn ja hallintorakennus 459 tn.

Vedenkulutus oli kaikkiaan 224 437 m³ ja jakautui se seuraavasti: lämmin vesi 28 893 m³, hallintorakennus 4 888 m³, jäät tehdas 1 480 m³, yleinen teurastamo 72 865 m³, syväjäädättämö 62 866 m³ sekä sivutoiminta 53 445 m³. Veden hinta nousi 1.10. 35 p:stä 45 p:iin/m³.

Sähkövirta ostettiin sähkölaitokselta 10 000 voltin suurjännitteisenä ja muunnettiin se teurastamolaitoksen omilla muuntoasemilla 380/220 volttiin. Vuoden kuluessa ostettiin sähkövirtaa 2 429 120 kWh 152 137 mk:n hinnasta, joten kWh:n keskihinta oli 6.26 p. Sähkön kulutus jakautui seuraavasti: yleinen teurastamo 887 254 kWh, syväjäädättämö 1 415 466 kWh, sivutoiminta 119 400 kWh ja hallinto 7 000 kWh.

Teurastamon jäähdytyshuoneita ja jäät tehdasta varten syväjäädättämön konehallissa oleva neljä ammoniakkipressoria kävivät vuoden aikana yhteensä 11 138 t ja oli niiden sähkövirran kulutus yhteensä 356 880 kWh.

Syväjäädättämön 19 pakkasvaraston ja 3 jäähdytyshuoneen jäähdyttämistä varten oli konehallissa 7 ammoniakkipressoria, joiden käyntiajat olivat yhteensä 31 236 t. Neljää pakastustunnelia varten olevat 4 ammoniakkipressoria olivat vuoden aikana käynnissä yhteensä 3 723 t. Sähkövirran kulutus syväjäädättämön jäähdytyskoneissa oli yhteensä 1 001 400 kWh.

Kertomusvuoden aikana jatkoi satamalaitos edellisenä vuonna aloittamaansa kalatukukeskuksen sataman rakennustyötä ja väylän ruoppausta. Marraskuun alussa aloitettiin uuden navetta-sikalarakennuksen rakennustyöt ja urakoitsijaksi valittiin Oy Consolid.

Menojen ja tulojen yhdistelmä

	Menot		Tulot		Tulos	
	Talousarvio	Menot	Talousarvio	Tulot	Talousarvio	Liike
Yleinen teurastamo	1 665 261	1 707 134	1 453 000	1 409 317	- 85 556	- 297 817
Syväjäädättämö	910 673	913 077	1 022 000	1 060 143	+ 35 739	+ 147 066
Vihannestukukeskus	229 425	201 425	220 500	189 848	- 2 653	- 11 577
Kalatukukeskus	107 386	106 884	35 000	41 091	+ 6 594	- 65 793
Sivutoiminta	131 255	129 920	195 100	234 507	+ 40 742	+ 104 587
Yhteensä, mk	3 044 000	3 058 440	2 925 600	2 934 906	- 5 134	- 123 534

Rahoitustase joulukuun 31 päivänä 1965

<i>Vastaavaa:</i>			<i>Vastattavaa:</i>	mk
Kassavarat	mk	mk	Velkojat	48 944
Käteisvarat	488		Menojäämät	30 515
Shekkitilit	135		Ennakkotulot	120
Postisiirtotili	23	647	Siirtomäärärahat	
Ennakkovarat			Pääomamenojen määrärahat ...	1 328 827
Alitilitäjät		50	Talletetut vieraat varat	1 739
Velalliset		2 035	Laskennalliset velat	
Tulojäämät		208 258	Kaupungin keskuskassa	253 206
Laskennalliset saatavat				
Nostamattomat määrärahat	1 328 827		<u>Yhteensä</u>	<u>1 663 351</u>
Tilikauden t a p p i o	123 534			
			<u>Yhteensä</u>	<u>1 663 351</u>

Kantaomaisuustase joulukuun 31 päivänä 1965

<i>Vastaavaa:</i>	mk	<i>Vastattavaa:</i>	mk
Keskeneräiset työt ja hankinnat .	274 173	Pääomavelka kaupungille	10 661 860
Arvopaperit	11 400		
Irtain omaisuus	33 796	<u>Yhteensä</u>	<u>10 661 860</u>
Rakennukset ja kiinteät laitteet	8 259 191		
Tonttialueet	2 083 300		
		<u>Yhteensä</u>	<u>10 661 860</u>

34. Elintarvikekeskus

Elintarvikekeskuksen henkilökunnan lukumäärä oli 188, josta määrästä oli ruokatehtaassa ja ruokaloissa 148, keskusvarastossa 9, Herttoniemen kasvisvarastossa 5, kuljetuselimessä 14 sekä kassa- ja tiliosastossa 12. Vakinaisia viranhaltijoita oli 87 ja tilapäisiä yksi. Työsopimussuhteessa oli 100 henkeä.

Vuoden aikana täytettiin kolme 5. pl:n keittiöapulaisen virkaa, kaksi 6. pl:n apulaiskeittäjän virkaa, 11. pl:n lihanpaloittelijan virka, kaksi 8. pl:n ruokalanhoitajan virkaa, 8. pl:n pääkeittäjän virka, 9. pl:n autonapumiehen virka, 12. pl:n autonkuljettajan virka, 15. pl:n ajomestarin virka ja palkkiovirkainen henkilökunnan lääkärin virka.

Vuoden aikana myönnettiin ero kahdeksalle viranhaltijalle.

Laitoksen toiminta. Laitoksen tehtävänä oli hankkia ja toimittaa ruokatarvikkeita sekä valmistaa ruokaa kaupungin laitoksille ja kaupunginhallituksen luvalla suorittaa muutakin ruokatarvikkeitten välittämistä samoin kuin ruoan valmistusta ja myyntiä. Laitoksen toiminta kohdistui pääasiallisesti ruoan valmistamiseen ja toimittamiseen kaupungin kansakouluille ja kunnallisille ruokaloille sekä ruokatarvikkeiden hankintaan ja välittämiseen kaupungin laitoksille.

Liikevaihto lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna ja oli se kertomusvuonna 6 554 904 (ed. v. 5 756 793) mk.

Ruokatarvikkeita hankittiin ruoan valmistamiseen ruokatehtaassa 85 kansakoululle, 4 ammattikoululle, 13 suomenkieliselle oppikoululle, 2 ruotsinkieliselle oppikoululle, 15

kunnalliselle ruokalalle, kaupunginhallituksen tilaisuuksiin, 2 koulupuutarhalle, 6 Sedmigradskyn pikkulastenkoululle, Hammas-tekniikkokoululle ja Kultaseppäkoululle.

Ruokatarvikkeita välitettiin kaupungin kaikille sairaaloille, Pukinmäen hoitokodille, Koskelan sairaskodille, 4 vanhainkodille, 9 opetuskeittiölle, 14 lastenkodille, 86 lastentarhalle, 3 kesäsiirtolalle ja ruotsinkieliselle sokeainkoululle.

Hankintoja suunnittelevana asiantuntija-elimenä laitoksessa toimi hankintajaosto, jonka muodosti toimitusjohtaja, kamreeri, pääemäntä ja keskusvarastonhoitaja.

Tärkeimpiä ruoka- ym. tarvikkeita hankittiin kertomusvuonna seuraavat määrät:

Ruokaleipää	66 252 kg
Kahvileipää	16 750 »
Jauhoja	62 076 »
Suurimoita ja hiutaleita	80 040 »
Makarooneja	4 619 »
Herneitä	99 850 »
Kidesokeria	43 509 »
Palasokeria	6 250 »
Siirappia	872 »
Omenamarmelaadia	710 »
Kahvia	6 410 »
Teetä	129 »
Kaakaota	280 »
Kuivattuja hedelmiä	7 752 »
Maitoa	1 757 146 l
Piimää	36 357 »
Voita	6 046 kg
Margariinia	9 220 »

Ruokaöljyä	3 225 l
Suolaa	17 972 kg
Sipulia	8 941 »
Verta	3 124 l
Makkaraa	27 237 kg
Raavasta	160 460 »
Vasikkaa	87 378 »
pikaa	45 995 »
Lammasta	1 004 »
Maksaa	15 810 »
Kieltä	3 320 »
Kanoja ja kalkkunoita	6 106 »

Kalaa (tuoretta, savustettua ja pakastettua)	5 503 kg
Silakkaa (suolattua)	265 »
Silliä	1 090 »
Puolukoita	28 091 »
Virvoitusjuomia	111 344 pulloa
Pilsneriä	43 248 »
Savukkeita	132 350 rasiaa
Sikaareja	17 394 kpl
Piipputupakkaa	2 420 pussia
Herttoniemen kasvisvaraston välitystointiminta ja varastot ilmenevät seuraavasta:	

	perunaa kg	porkkanaa kg	lanttua kg	punajuurta kg	kaalia kg	yhteensä kg
Varastossa 1.1.1965	175 288	10 604	1 426	1 377	14 259	202 954
Välitettiin:						
elintarvikekeskukselle ...	337 311	12 205	11 337	5 954	18 135	384 942
muille kaupungin laitoksille	316 822	40 774	15 368	14 693	20 113	407 770
Varastossa 31.12.1965	134 138	3 464	9 224	2 654	21 665	171 145
Yhteensä	963 559	67 047	37 355	24 678	74 172	1 166 811

Laitoksen omaan sekä eräiden muiden kaupungin laitosten ym. käyttöön hankitut vilja- ja siirtomaatuotteet säilytettiin Helsinginkatu 24:ssä olevassa keskusvarastossa. Hankittu liha varastoitettiin teurastamolaitoksen kylmään säilytystilaan.

Ruokatehtaassa valmistettiin annoksia seuraavat määrät: kansakouluille 3 078 528, ammattikouluille 219 704, oppi- ja eräille muille kouluille 189 068, kunnallisille ruokaloille 623 768, kaupungin leikkikentille ja koulu-puutarhoille 103 892, huoltolautakunnan työtuville 34 755, Käpylän koulu- ja työkeskukselle 15 972, lastensuojelulautakunnan tutkinta-asemalle 8 008, kaupunginhallituksen tilaisuuksiin 10 471 annosta eli yhteensä 4 284 166 annosta. Annosten lukumäärässä oli edelliseen vuoteen verrattuna vähennystä 12 214 annosta.

Elintarvikekeskuksen ylläpitämät ruokalat olivat: huoltoviraston, työtupien ja ruokatehtaan henkilökunnan ruokala, kaasulaitoksen ruokala, liikennelaitoksen neljä, rakennusviraston kaksi ja sähkölaitoksen viisi ruokalaa sekä Kaupunginkellari ja Kallion virastotalon virkamiesruokala.

Vapaiden varastotilojen vuokralleanto. Herttoniemen kasvisvarastosta annettiin vuokralle kasvien varastoimista varten vapaata tilaa seuraaville toiminimille ym. jäljempänä mainituista vuokrasta: kauppias Otto Backman 1 905 mk, Helsingin Satamaväen Osuusruokala 1 710 mk, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta 3 368 mk, Presto Peruna 1 050 mk, joten vuokratuloja oli yhteensä 8 033 mk.

Tulot ja menot. Laitoksen tulot olivat 6 479 016 mk sekä luontoisetukorvaukset 75 888 mk, yhteensä 6 554 904 mk.

34. Elintarvikekeskus

Liikevaihdon ryhmitys oli seuraava: kansakoulut 3 080 199 mk, ruokalaitokset 1 535 220 mk, sairaalat 632 937 mk, huoltotoimi 332 314 mk, muut kaupungin laitokset 735 973 mk, muu liikevaihto (mm. oppikoulut) 162 373 mk sekä luontoisedut 75 888 mk, yhteensä 6 554 904 mk.

Liikevaihdon jakautuminen ilmenee seuraavasta: kaupungin laitokset: raaka-aineet 1 132 418 mk, ruoka 3 644 341

mk sekä sekalaiset (jätteruoka, kuljetukset) 4 664 mk, yhteensä 4 781 423 mk; muut ostajat: raaka-aineet (mm. ylijäämärasva) 4 542 mk, ruoka (ruokalaitokset, oppikoulut) 1 739 502 mk sekä sekalaiset (vuokrat, kuljetukset) 29 436 mk, yhteensä 1 773 480 mk.

Menot olivat kaikkiaan 6 406 139 mk.

Elintarvikekeskuksen ylijäämä kertomusvuonna oli 148 765 mk.

35. Keskuspesula

Yleistä. V. 1965 oli keskuspesulan kuudes varsinainen toimintavuosi. Edelliseen vuoteen verrattuna pestyn pyykin määrä ja tästä johtuvat muut toiminnot lisääntyivät vajaat 9 %. Kertomusvuoden aikana tehtiin päätös liinavaatteiston varmuusvaraston aikaansaamisesta katastrofitilanteen varalta ja kehoitettiin 12.7.—4.9. välisenä aikana vapaata lauantaita siten, että muina päivinä sovellettiin puoli tuntia normaalia pitempää työaikaa.

Keskuspesulajaoston kokoonpano ja kokoukset. Kaupunginhallituksen keskuspesulajaoston kokoonpano oli sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että reht. Leo Backmanin tilalle valittiin dipl.ins. Carl-Gustaf Londen.

Keskuspesulajaosto piti vuoden aikana neljä kokousta, joiden pöytäkirjojen pykälämäärä oli 38.

Tärkeimmät jaoston käsittelemät asiat koskivat mm.: mahdolliseen 40-tuntiseen työviikkoon siirtymiseksi tarvittavia toimenpiteitä (25.2. 5 §); laitospohtaisen tuotantopalkkion loppuerän vahvistamista v:ltä 1964 ja siihen liittyvien kysymysten 19. määrittelykohdan sanamuodon täsmentämistä (25.3. 3, 4 §); huoltolautakunnan esitystä vaatteiden keskitetyn desinfektion järjestämisestä laajempia kulkutautiepidemioita silmällä pitäen (25.3. 5 §); liinavaatteiden uudisvaraston aikaansaamista katastrofitilanteen varalta (10.6. 5 §); liinavaate-erien siirtämistä toisista kaupungin laitoksista keskuspesulaan (11.11. 8 §); rumpukuivaajan hankkimista keskuspesulaan (11.11. 9 §) ja kaupungille kuuluvilta laitoksilta perittävien pesumaksujen suuruuden tarkistamista (11.11. 11 §).

Keskuspesulan henkilökuntaan, joka oli työ-sopimussuhteessa kaupunkiin, kuului 183 henkilöä. Osastoittain henkilökunta jakautui seuraavasti: hallinto ja toimisto 5, laboratorio 1, liinavaateosasto 16, pesulaosasto 143 ja teknillinen osasto 18.

Rakennukset ja laitteet. Pesularakennuksen kellarikerroksen autotallitilat olivat kertomusvuoden ajan vuokrattuna rakennusviraston puhtaanapito-osastolle. Keskuspesulan tuotannolliseen toimintaan välittömästi tarvittavassa konekannassa ei tapahtunut muutoksia.

Laitoksen toiminta. Toimisto huolehti tavanomaisista toimistoalan ja tilitoimistolle kuuluvista tehtävistä.

Laboratorio suoritti tutkimuksia, joiden avulla selvitettiin pesu- ja huuhteluvesistä, kattiloiden syöttövedestä, eri pesulakoneiden toiminnasta sekä valmiista pyykin päivittäin tai viikoittain otettujen näytteiden laatua. Lisäksi laboratorio huolehti pesussa jääneiden tahrojen poistamisesta sekä avusti pesu- ja huuhtelumenetelmien kehittämistä ja tekstiilien kestoa koskevissa tutkimuksissa.

Liinavaateosasto osallistui laitosten vaateasioita käsittelevän toimikunnan työhön liinavaatteiston kehittämiseksi. Erikoisesti pyrittiin selvittämään, mitä kankaisia vaatekappaleita voitaisiin korvata ns. kertakäyttöisillä tarvikkeilla. Kertomusvuonna luotiin järjestelmä, jonka avulla liinavaatteiden jakeluperusteita koskeva kortisto voitiin pitää ajan tasalla ja siten saada edellytykset pysyttää keskuspesulan omistama liinavaatekanta sekä osastojen tilaamat ja va-

35. Keskuspesula

rastoimat vaatemäärät tarkoituksenmukaisina käyttötarpeen kanssa.

Liinavaatteiden uudishankintoja suoritettiin 307 401 mk:n arvosta. Suoritetun inventoinnin mukaan keskuspesula omisti vuoden päättyessä 497 603 vaatekappaletta ja niiden kirjanpitoarvo oli 1 295 065 mk. Inventoinnin osoittama vajuus oli 3 855 kpl vastaten 0.8 % inventoinnin kohteina olleiden vaatekappaleiden lukumäärästä ja vastaavasti n. 0.7 % niiden arvosta.

Kaupungin laitosten kokonaispyykkimäärästä oli kertomusvuoden aikana keskuspesulan omistamien liinavaatteiden osuus keskim. 78.7 %. Muu osa oli laitosten ja niiden henkilökunnan omistuksessa. Vaatekorjaamossa paikattiin erilaisia vaatekappaleita 61 790 kg, mikä vastaa 1.9 % laitosten tarvitsemasta kokonaispyykkimäärästä. Korjauskelvottomina poistettiin käytöstä 36 155 vaatekappaletta.

Pesulaosastolla lajiteltiin, pestiin, mankeloitiin tai prässättiin ja pakattiin yhteensä 4 575 722 kg pyykkiä. Tästä määrästä oli kaupungin laitosten osuus 3 424 365 kg eli eli 74.84 %, ulkopuolisten laitosten osuus 1 131 830 kg eli 24.74 %, oman henkilökunnan osuus 10 227 kg eli 0.22 % sekä hankittujen uusien vaatekappaleiden osuus 9 300 kg eli 0.20 %. Kaupungin eri laitosten kesken jakaantui pesty pyykkimäärä seuraavasti:

Hesperian sairaala	399 377 kg, 8.73 %
Kivelän sairaala	407 214 » 8.90 »
Laakson sairaala	332 755 » 7.27 »
Malmin sairaala	158 273 » 3.46 »
Marian sairaala	341 258 » 7.46 »
Röykän sairaala	100 410 » 2.19 »
Koskelan sairaskoti ...	1 284 040 » 28.06 »
Kustaankartanon vanhainkoti	187 964 » 4.11 »
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	123 305 » 2.70 »
sekä muut laitokset ...	89 769 » 1.96 »

Ulkopuolisista asiakaslaitoksista olivat merkittävimmät Kätilöopisto, Töölön sairaala ja Sädehoitoklinikka.

Pyökin kokonaismäärästä mankeloitiin 80.2 %, prässättiin 12.1 %, pelkästään kuivattiin 6.7 % ja kemiallisesti pestiin 1.0 %. Keskuspesula huolehti Hesperian, Kivelän, Laakson, Malmin, Marian ja Röykän sairaaloiden sekä Roihuvuoren vanhainkodin pyökin kuljetuksesta. Kertomusvuoden aikana kehitettiin erikoisesti mankelimon työmenetelmiä ja parannettiin prässäämön työskentelyolosuhteita.

Teknillinen osasto huolehti keskuspesulan tontin, rakennusten ja teknillisten laitteiden korjaus-, huolto- ja ylläpitotehtävistä sekä lämpö- ja sähköenergian, veden ja paineilman toimittamisesta eri toimintakohdeiden tarpeisiin. Kertomusvuonna otettiin käyttöön höyrynjakelua automaattisesti ohjaava säätöjärjestelmä sekä rakennettiin prässäämöön paikallinen tuuletuskanavisto ja pientavaramankelin yhteyteen erillinen lajittelukuljetin. Lämpökeskus toimitti pesularakennukseen sekä Koskelan sairaskodin alueelle lämpöenergiaa yhteensä 21 413 milj. kilokaloria, josta edelliselle 36.9 % ja jälkimmäiselle 63.1 %. Teknillinen osasto suoritti myös Koskelan sairaskodin tilaamia asennus- ja korjaustöitä.

Taloudellinen tulos. Kertomusvuonna veloitettiin mankeloidusta ja prässäystä pyökestä tammi-syyskuulta 50 p/kg ja lokajoulukuulta 53 p/kg sekä vuokrauksesta 18 p/kg ja korjauksesta 5 p/kg. Kuljetusmaksuna veloitettiin matkan pituudesta riippuen 4—7.5 p/kg.

Keskuspesulan ulkopuolelle toimitetusta lämpöenergiasta laskutettiin 27.40 mk milj. kilokalorilta ja autotallista perittiin vuokraa ra 2.70 mk/m² kuukaudessa.

Kertomusvuoden varsinaiset tulot olivat tilien mukaan 3 488 998 mk, menot 3 340 608 mk ja ylijäämä 148 390 mk.

36. Vesilaitos

Vesilaitoksen kaikilla toiminta-aloilla oli tänäkin toimintavuonna havaittavissa nopeata ja voimakasta kehitystä niin tutkimuksen, suunnittelun kuin rakentamisenkin osalla. Vesijohtoverkkoon pumpputtiin vettä vuoden aikana yhteensä 62,8 milj. m³ eli keskimäärin 1,99 m³/s.

Vedenhankinnan kannalta toimintavuosi oli veden määrään nähden verrattain hyvä.

Helsingin kaupunki, Espoon kaupunki ja Helsingin maalaiskunta allekirjoittivat 6.10. raakaveden hankintaa koskevan yhteistoimintasopimuksen. Sen mukaan kunnat toteuttavat yhteisesti vedenhankinnan ns. lähiohjelman, johon kuuluu Hiidenvesisuunnitelmien ensimmäinen ja toinen vaihe. Vireillä olevan Hiidenvesisuunnitelman ensimmäisen vaiheen osalta toimitettiin vesioikeudelle yhteistyösopimuksen edellyttämä, hakemuksen muutosta koskeva esitys. Hiidenvesisuunnitelman toisen vaiheen osalta kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.6. sitä koskevan alustavan suunnitelman. Lopullista suunnitelmaa varten tehtiin vuoden jälkipuoliskolla maasto- yms. tutkimuksia.

Vedentutkimustoimiston tärkeimpiä tehtäviä oli raakavesilähteenä olevan, asuma- ja teollisuusjätevesien raskaasti kuormittaman Vantaanjoen vesistön veden laadun valvonta. Toimintaan sisältyi jokiveden ja säännösteltyjen järvi- ja purojen tarkkailu vedenpuhdistusta vaarantavien häiriöiden toteamiseksi ja niiden torjunnan tehokkaaksi suorittamiseksi. Silvolan tekoaltaan suomien mahdollisuuksien edelleen kehittäminen jokiveden laadun parantamiseksi sisältyi tutkimustoimintaan.

Toimintavuoden aikana valmistuneen koelaitoksen ansiosta voitiin entistä tehokkaammin ja havainnollisemmin tutkia vedenpuhdistusmenetelmiä sekä seurata vedenpuhdistusprosessien eri vaiheita.

Helsingin kaupungin ja ympäristökuntien sekä koko Etelä-Suomenkin vedenhankinnan kaukosuunnittelussa oli esillä useita mahdollisia raakavesilähteitä, joiden veden laadun tutkimus sekä vesistön tilan ja likaantumisen selvittely laajeni entisestäänkin. Tekopohjaveden valmistusmahdollisuuksien huomioon ottamiseksi kaukosuunnitelmassa aloitettiin yleisselvittelyt. Samaten ryhdyttiin selvittämään, mitä mahdollisuuksia Helsingin kaupungilla olisi tulevaisuudessa meriveden puhdistamiseksi vesijohtovedeksi ja mitä sellainen toimenpide tulisi maksamaan verrattuna nykyisiin vedenhankintamenetelmiin.

Vesijohtoverkon laajennustyöt käsittivät yhteensä 32 408 m vesijohtoa. Huomattavin työkohte oli Pitkäkoskelta Ilmalaan tulevan pääsyöttöjohdon jatkaminen.

Kertomusvuoden ylijäämä oli mk 2 340 679,—, joten taloudellista tulosta voidaan pitää hyvänä. Vesilaitoksen kustannusten rakenteesta voidaan todeta, että kiinteät pääomakustannukset, jotka viime vuosien aikana ovat jatkuvasti nousseet laajamittaisten investointien toteuttamisen yhteydessä, muodostavat suurimman kustannusryhmän eli 54,7 % kokonaiskustannuksista. Laitoksen koko käyttöomaisuuden arvo oli vuoden lopussa mk 159 564 170,— vastaavan luvun oltua esim. vuoden 1957 lopussa mk 45 350 890,—.

1. Organisaatio ja henkilökunta

1.1 Organisaatio

Vesilaitos jakautuu sisäisen organisaationsa mukaisesti viiteen osastoon ja yhteen erilliseen toimistoon, jotka ovat suoraan alistetut toimitusjohtajalle. Osastot ovat lisäksi tarpeen vaatiessa jakautuneet erillisiin osastopäälliköille alistettuihin toimistoihin tai muihin toimintayksikköihin.

Vesilaitoksen organisaatio on esitetty viereisellä sivulla olevassa kaaviopiirroksessa.

1.2 Henkilökunta

Henkilökunnan palkkauksessa kuukausipalkkaisten osalta toteutettiin kaupunginvaltuuston 4.3.1964 tekemään päätökseen perustuva korotus, jonka mukaan viranhaltijain ja työehtosopimusten ulkopuolella olevien työntekijäin palkat korotettiin 1.1. ja 1.6. lukien.

Työntekijöille, jotka kuuluvat työehtosopimusten alaisuuteen, suoritettiin vastaavat palkkojen tarkistukset samoista ajankohdista lukien.

Eläkkeelle siirtyvät henkilökunnasta vuoden aikana seuraavat henkilöt:

	Siirtynyt eläkkeelle	Ollut palveluksessa
Aalto, Eino Adolf, autonkuljettaja	1.6.65	24 v
Baggström, Edvard Fritiof, putkiasentaja	1.1.65	46 v
Fagerström, Bertel, koneenhoitaja	1.7.65	27 v
Hedman, Erik, ylikonemestari	1.5.65	32 v
Johansson, Aina, toimistoapulainen	1.11.65	34 v
Kolppo, Armas, suunnittelu- tekniikko	1.3.65	17 v
Wahlbäck, Kurt, toimistoapulainen	1.1.65	20 v

Kuoleman kautta poistui laitoksen palveluksesta seuraavat henkilöt:

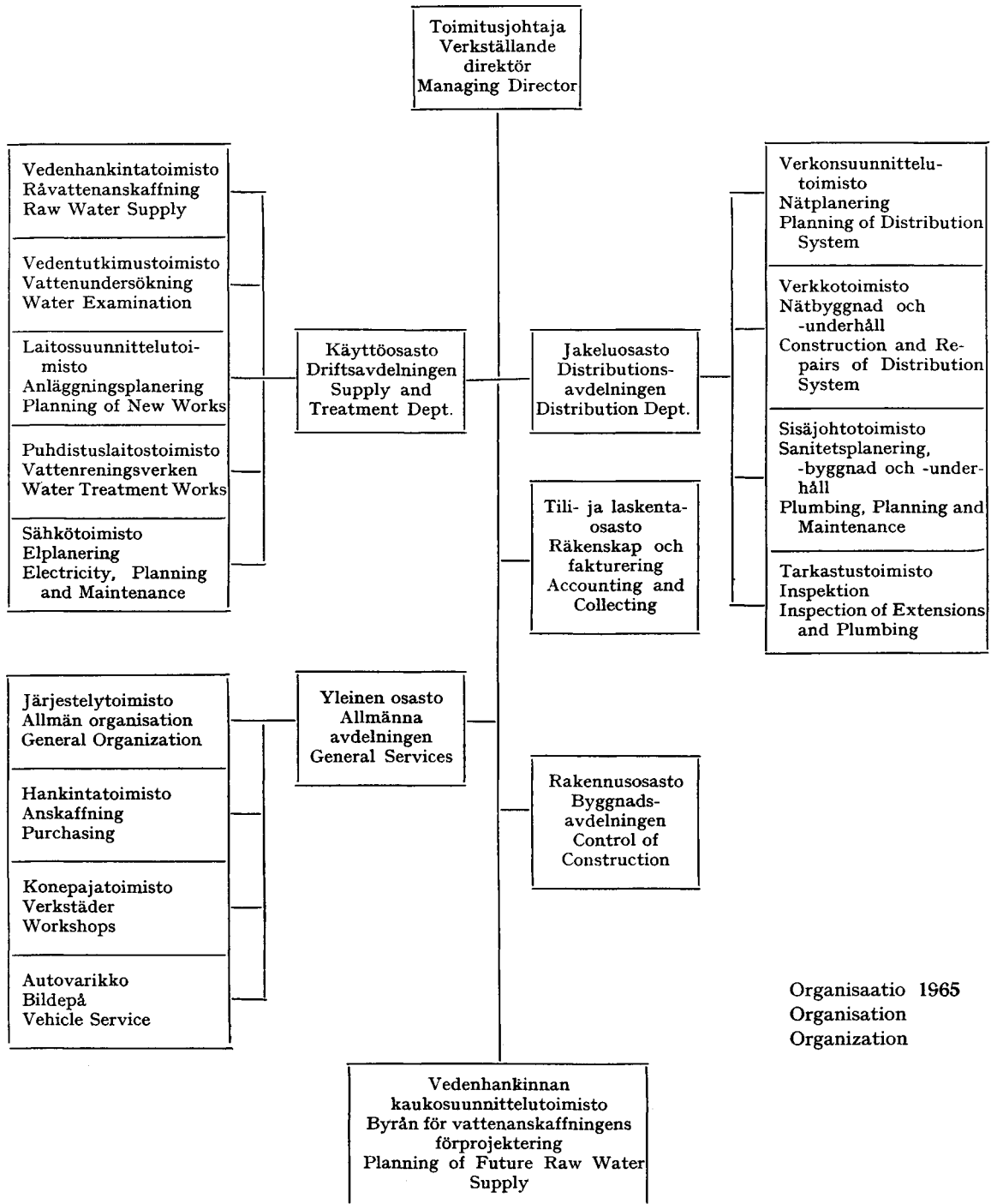
Raatikainen, Vilho, konemestari	28.8.1965
Raurala, Robert, mittarimekaniikko	3.3.1965

Henkilökunnan keskuudessa kertomusvuoden aikana tapahtuneet muutokset ilmenevät lähemmin taulukosta n:o 1.

Taulukko n:o 1 Henkilökunta

Henkilökuntaryhmä	Henkilöitä palv. 31.12.1964	Henkilökunnan muutokset					Henkilöitä- palveluk- sessa 31.12.1965
		Teolk tai khs nimitti	Toimitus- johtaja nimitti	Eronneet	Eläkkeelle siirt.	Kuolleet	
Vakinaiset viranhaltijat ...	78	1	—	1	5	1	72
Tilapäiset viranhaltijat	4	—	—	—	—	—	4
Työsopimussuhteessa olevat kuukausipalkkaiset toimi- henkilöt	171	—	87 ¹⁾	63	—	—	195
Työntekijät	255	—	74	61 ¹⁾	2	1	265
Yhteensä	508	1	161	125	7	2	536

¹⁾ Lukuihin sisältyy neljän työntekijän siirtyminen kuukausipalkalle.

2. Toiminta

2.1 Vedenhankinta

Hydrologinen katsaus

Toimintavuoden alkaessa Vantaanjoen vesistöalueen vesitilanne oli veden määrään nähden hyvä. Edeltäneen vuoden joulukuun runsaan vedentulon johdosta säännösteltyjen järvien vedenkorkeudet olivat lupaehtojen mukaisilla ylärajoilla, ja virtaamat olivat normaaleja. Talvikausi vuoden alusta maaliskuun loppuun oli sadannaltaan jokseenkin normaali. Tammi-kuussa esiintyneet suojailmat vähensivät jonkin verran lumipeitettä, jonka vesiarvon maksimi jäi 76 mm:iin (16.3.), mikä on noin 72 % normaalista maksimiarvosta. Pääosiltaan lumen sulaminen tapahtui huhtikuun puolivälissä. Kevät ja alkukesä olivat kuivia, kun taas loppukesä oli hyvin sateista. Huhti-kesäkuun aikana satoi yhteensä 70 mm eli vähän yli puolet saman ajan normaalimäärästä, heinäkuussa satoi 65 % normaalia runsaammin ja elokuussakin huomattavasti yli normaalimäärän. Syys- ja marraskuu olivat sadannaltaan tavallisia, mutta joulukuussa oli sadanta 107 mm eli kaksinkertainen normaaliin verrattuna. Marraskuun lopussa ja joulukuun aikana tuli kaikki sade lumena, ja kun sulamista ei tapahtunut, oli lumipeitteen vesiarvo Vantaanjoen vesistöalueella vuodenvaihteessa 136 mm, mikä arvo on harvinaisen suuri vuodenaikaan nähden ja 30 % enemmän kuin keskimääräinen vesiarvon maksimi maaliskuussa. — Koko vuoden sadanta oli 663 mm, mikä on lähellä vuosien 1931—60 keskimääräistä arvoa 637 mm. Touko-syyskuun haihdunta muodostui lähinnä alkukesän kuivuuden takia melko suureksi. Tikkurilan koeasemalla suoritettujen havaintojen mukaan oli mainitun ajan haihduntasumma koeolosuhteissa yhteensä 469 mm, mikä on 25 % suurempi kuin sadanta vastaavana aikana.

Edellisen vuoden joulukuussa sattuneiden tulvien ja tammikuun suojailmojen takia Vantaanjoen virtaamat olivat talvikaudella tavallista suurempia. Kevättulva jäi normaalia pienemmäksi, ja alkukesän virtaamat olivat niinkään melko pieniä. Elokuun alussa oli vuodenaikaan nähden melko suuri äkillinen tulva. Runsaasta vedentuloa esiintyi myös syyskuun alussa,

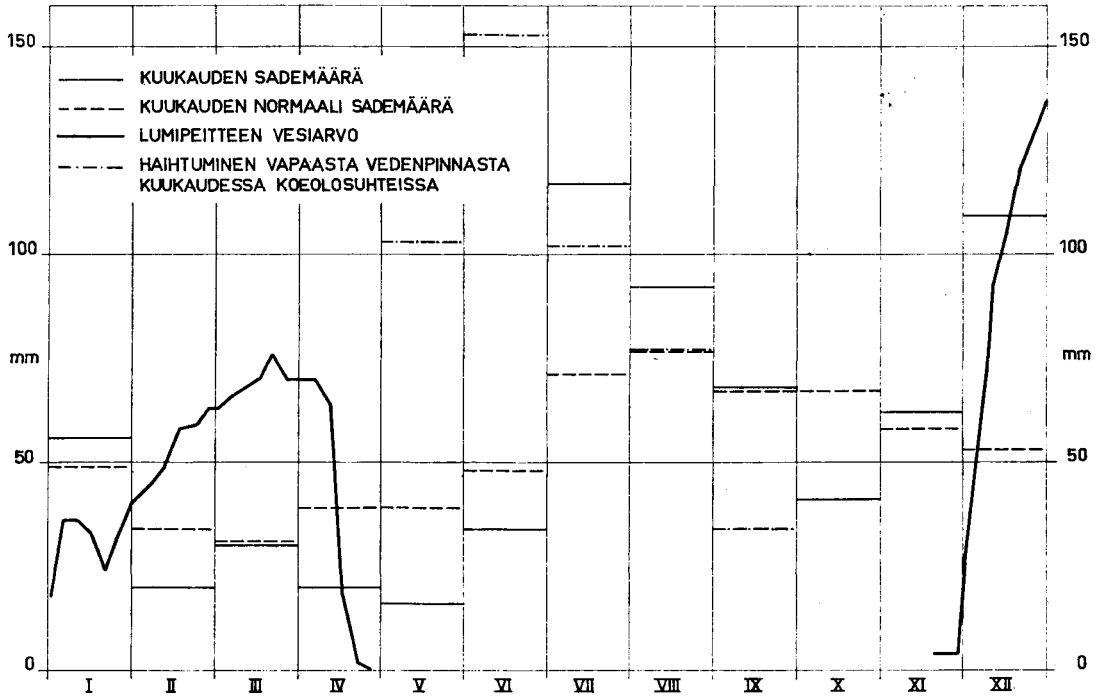
tosin tällöinkin vedennousu jäi Vantaanjoessa lyhytaikaiseksi.

Vuoden keskivirtaama Vantaanjoessa oli 12,1 m³/s eli noin 20 % ajanjakson 1931—60 keskimääräistä virtaamaa pienempi. Vuoden ylin virtaama vuorokausikeskiarvona laskettuna esiintyi huhtikuun 19. päivänä ja sen suuruus oli 97 m³/s. Elokuun 7. päivänä oli Vantaanjoessa 68 m³/s:n ja marraskuun 3. päivänä 88 m³/s:n suuruinen tulvahuippu. Pienin virtaaman viikkokeskiarvo esiintyi aikana 19.—25.7. ja sen suuruus oli 2,1 m³/s.

Sademäärä ja haihtuminen kuukausittain sekä lumipeitteen vesiarvo Vantaanjoen vesistöalueella on esitetty *kuvassa n:o 1*.

Vantaanjoen säännöstely

Raakaveden saannin turvaamiseksi ei toimintavuonna Vantaanjoen säännöstelyssä tarvinnut ryhtyä erikoistoimenpiteisiin lukuunottamatta kesäkuussa tapahtunutta virtaamien lisäämiseksi suoritettua vähäistä juoksutusta Kytäjärvestä. Säännöstelytoimenpiteet kohdistuivat pääasiassa vain lupaehdoissa määriteltyjen vedenjuoksutusohjeiden ja vedenkorkeuksien ylärajojen noudattamiseen. Elokuussa sattuneen vuodenaikaan nähden suuren vedentulon takia olivat juoksutukset Kytä- ja Tuusulanjärvestä melko suuria, ja näiden järvien laskujoet tulvivat tällöin alavimmilla paikoilla yli äyräiden, mistä ei kuitenkaan aiheutunut mainittavia vahinkoja. Vaikka kevättulva jäikin normaalia pienemmäksi, kaikki säännöstelyjärvet saatiin keväällä täyteen. Syksyllä ei vedenpinta Suoli- ja Hirvijärvessä aikaisen talven tulon takia ehtinyt nousta aivan ylärajoilleen, mutta Tuusulan- ja Kytäjärvi täyttyivät tällöinkin helposti. — Kevättalvella suoritettiin Tuusulan joessa kokeita, joiden tarkoituksena oli tutkia talviolosuhteissa tapahtuvaan vedenjuoksutukseen liittyviä kysymyksiä. *Kuvassa n:o 2* on esitetty Vantaanjoen virtaamat ja vesilaitoksen vedentotto Vantaanjoesta puolikuukausittain sekä säännösteltyjen järvien yhteenlasketun vesivarastotilavuuden kehitys toimintavuonna, vesivarastotilavuudessa ei ole mukana Valkjärven ns. syvävarasto, minkä tilavuus on 4,8 milj. m³.

Kuva n:o 1. Vuoden 1965 ilmatieteellisiä arvoja Vantaanjoen vesistön alueella.

2.2 Veden tutkimus ja vedenpuhdistusmenetelmien kehittäminen

Vantaanjoen vesistön veden laatua koskevat tutkimukset jatkuivat pääasiassa edellisten vuosien aikana omaksuttujen suuntaviivojen mukaisena, ja Silvolan tekoaltaan toiminnan vaikiutuessa voitiin senkin valvonnassa siirtyä pääasiassa yksinkertaistettuun käyttötutkimukseen. Näin oli mahdollista keskittää tutkimustoimintaa tulevaisuudessa käyttöön otettavien raakavesilähteitten tai vaihtoehtoisissa suunnitelmissa sellaisena huomioonotettavien vesistöjen veden laadun selvittämiseen.

Vantaanjoen suurelta osalta pahasti likaantuneen vesistön alttiuden takia häiriöitä aiheutaville haitallisille leväkasvuille kesäisin oli tarpeen tehostettu vesistön valvonta ja monet levien tuhoamis- ja torjuntatoimenpiteet sekä tutkimukset niiden vaikutuksista. Vesijohtoveden laadun tarkkailua hajun ja maun suhteen

tehostettiin myös tällaisten levähäiriöitten samoin kuin vesistön likaantumisesta syntyneiden muidenkin vedenpuhdistusta uhkaavien tilanteiden aikana.

Vesijohtoveden laatua vaarantavien, aisteilla havaitsemattomien tekijöitten kuten bakteerien, myrkkujen, radioaktiivisuuden ja muiden mahdollisesti terveydelle vahingollisten tai veden likaantumista ilmaisevien aineiden tutkimuksia tehtiin niin vesijohtovedestä kuin raakavesilähteenä olevasta vesistöstäkin.

Vedenpuhdistusprosessin tutkimukseen valmistui toimintavuonna täydellinen pienoiskoe-laitos.

Vantaanjoen vesistö

Vesistön jokien laadussa ei kuluneen vuoden aikana ollut fysikaalisten ja kemiallisten analyysitulosten vuosikeskiarvojen ilmaisemana todettavissa olennaisia muutoksia edellisestä

vuodesta. Joissakin analysoiduissa ominaisuuksissa likaantumisen lisääntyminen oli havaittavissa varsinkin jätevesien purkupaikkojen läheisyydessä olevissa vesistön osissa, mutta huomattavaa parantumista on myös tapahtunut osassa tällaisia kohtia nimenomaan vesien hajun suhteen.

Kesäkauden aikana Tuusulan järvestä esiintyi jälleen raakaveden laatua vaarantavaa voimakasta leväkasvustoa, joka vain monien kuparisulfaattitorjuntujen avulla saatiin estetyksi leviämistä Vantaanjoen alajuoksulle ja Silvolan tekoaltaaseen.

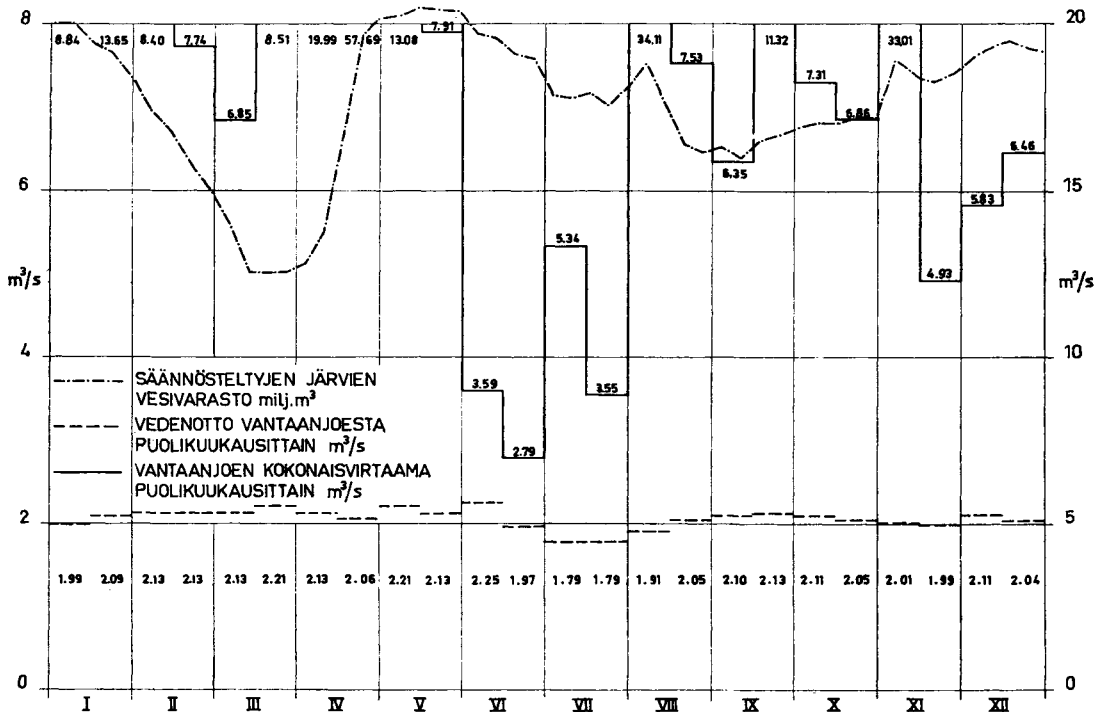
Erityistutkimuksiin ryhdyttiin selvittämään pohjalietteiden muodostumista ja kulkeutumista vesistön joissa. Veden sisältämien orgaanisten kemiallisten yhdisteiden määrää tutkittiin silmällä pitäen lähinnä vesijohtoveden haju- ja makutekijöitä sekä hyönteis-, rikkaruoho- ja kasvituholaismyrkköjen mahdollista esiintymistä.

Raakaveden samoin kuin vesijohtoveden radioaktiivisuuden aleneva suunta oli peruspiir-

teenä havaittavissa sitä koskevissa tutkimuksissa. Jätevesistä vesistöön tulleiden synteettisten pesuaineiden määrissä todettiin kerran kaudessa suoritettujen määrityksiens vuosisikesi- arvoina vähentymistä monin paikoin, ja maksimipitoisuudet jäivät paljon alle viimevuotisten.

Silvolan tekoallas

Silvolan allas on kertomusvuotena toiminut hyvin. Altaan rakenteellisia seikkoja koskevan tarkastuksen vuoksi laskettiin altaan veden pintaa n. 8 metriä. Toimenpide tehtiin tyhjentämisen ja täytön kannalta edullisimpana ajankoh- tana kevään alkaessa. Tällöin altaasta juoksu- tettiin pois talviajan hitaan itsepuhdistumisen vuoksi normaalia heikompileatuista vettä. Allas voitiin täyttää verrattain puhtaalla kevättulvan jälkeisellä vedellä Vantaanjoen runsaan virtaa- man aikana. Altaan pohjaeliöstöä tämä osittai- nen tyhjentäminen vähensi, mutta vähenemisen ei todettu vaikuttaneen havaittavasti altaan toimintaan. Koekalastuksessa syksyllä saadut

Kuva n:o 2. Vuoden 1965 vedenotto. Vantaanjoen virtaamat ja säännöstelltyjen järvien vesivarasto.

lohikalatkin näyttivät kasvaneen normaalisti altaan vedessä. Haitallisia leväkasvustoja ei altaassa syntynyt. Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen vedenoton siirtämisestä Silvolan altaaseen aiheutui vastaavaa lisääntymistä joki-veden pumppauksessa sinne. Virtausliikkeen tarkoituksenmukainen ylläpitäminen altaassa helpottui tästä muutoksesta siten, että veden viipymä altaassa ja siis itsepuhdistumiselle jäävä aika ei näyttänyt sanottavasti lyhentyneen.

Vedenpuhdistusmenetelmien tutkimukset ja vesijohtoveden laadun erikoistarkkailu

Vedenpuhdistuksen kokeilemiseksi erilaisiin raakavesiin ja erilaisten menetelmien ja laitteiden tehokkuuden tutkimiseksi vedenpuhdistuksessa valmistui syksyllä tutkimuslaboratoriorakennukseen tätä tarkoitusta varten varattuun huonetilaan vedenpuhdistuksen pienoiskoelaitos. Laitoksen läpinäkyvästä materiaalista valmistettujen sekoitus-, hämmennys- ja selkeytyslaitteiden sekä suodattimien takia on kokeissa hyvät mahdollisuudet seurata havainnollisesti vedenpuhdistusprosessin kaikkia vaiheita. Laitteiden ja niiden käytön helppo muutettavuus tekee mahdolliseksi puhdistuksen osavaiheiden monipuolisen tutkimuksen. — Pitkäkosken puhdistuslaitoksen käyttämän vedenpuhdistusmenetelmän mukaisesti Tuusulanjärven vedestä valmistetun juomaveden esteettisen laadun tutkiminen oli ensimmäisiä laitoksen koekäytön jälkeisiä vedenpuhdistuskokeita. Koelaitoksessa suoritettuna menetelmäkokeena meriveden puhdistaminen hiekkapikasuodatuksessa paremmin sopivaksi suolanpoistokäsittelyyn ja laitekokeiluna paineilman käyttäminen suodattimen pesussa mainittakoon esimerkkeinä jo käytetyistä tutkimusmahdollisuuksista.

Mikrobiologisissa erikoistutkimuksissa on tehty koli-ryhmän bakteerien lajmäärityksiä. Puheena olevan bakteeriryhmän esiintyminen vesijohtoverkon tai vesisäiliöiden vedessä ilmaisee veden likaantumisen mahdollisuutta. Tällaisia kaikkiaan hyvin harvoin esiintyneitä tapauksia lähemmin tutkittaessa ei todettu yhtään kertaa likaantumisen osoittajana pidettyä *Escherichia coli*-bakteeria.

Tutkimuksia tehtiin myös veden hygienisyyden arvostelun perustana käytettyjen bakteriologisten menetelmien osoittavuudesta ja havai-

tuista virhemahdollisuuksista käytännössä olevissa menetelmissä.

Vesijohtoveden silminnäkemättömän muun pieneliöstön mikroskooppisia tutkimuksia tehtiin tällaisen eliöstön mahdollisen esiintymisen määrän, edellytysten ja merkityksen selvittäiseksi. Kysymykseen on vesilaitosten veden hygienisyyden kannalta kiinnitetty viime aikoina yleismaailmallista huomiota.

Vedenhankintasuunnitelmiin liittyvät tutkimukset

Helsingin kaupungin kaavailemien vastaisten vedenhankintasuunnitelmien kehittyessä ja sen rinnalle tulleiden koko läheistä Etelä-Suomea koskevien vedenhankintasuunnitelmien vuoksi ovat vesistötutkimukset jatkuvasti laajentuneet.

Hiidenvesi-suunnitelmaan kuuluvien samoin kuin Päijänteen vesialueiden veden laadun tarkkailu jatkui entisestään laajentuneena kaksi kertaa vuodessa suoritettuine näyttienhaku- ja tutkimuskierroksineen. Edellistä täydennettiin vielä vesiensuojelullista ja kalataloudellista selvittelyä varten tehtävin tutkimuksin sekä jälkimmäistä vesien likaantumista ja virtauksia koskevin erityistutkimuksin.

Etelä-Suomea koskevien vedenhankintasuunnitelmien puitteissa raakavesilähteinä tai raakaveden laadun parannusaltaina mahdollisesti käytettävien, välittömästi Päijänteen länsipuolella sijaitsevien pienehköjen järvien veden laadun limnologinen kartoitustutkimus aloitettiin loppukesällä. Tällöin suoritettiin lähes kaksikymmentä järveä käsittävä tutkimuskierros myöhemmin tarvittavan jatkuvan tutkimuksen kohteiden selvittämiseksi.

Meriveden suolanpoistomenetelmien teknillisten ja taloudellisten edellytysten yhä parantumisen ja Suomenlahti Helsingin kaupungin eräänä mahdollisena raakavesilähteenä saanut myös lisääntynyttä huomiota osakseen. Vesilaitoksen toimesta kiireellisesti annettavia meriveden suolanpoiston laitos- ja kustannus selvityksiä varten tehtiin tutkimuksia merivedestä saatavan juomaveden laadusta sekä mahdollisista laadunparannusmenetelmistä ennen suolanpoistoa ja sen jälkeen. Villingin merialueen veden laadun limnologista tutkimusta jatkettiin ja lisättiin suoritettujen kokeiden yhteydessä.

2.3 Vedenpuhdistus

Vedenpuhdistustoiminnan tarkkailu

Kuukausittain jokivedestä, Silvolan tekoaltaan vedestä ja vesijohtovedestä tehdyn laatu-tarkkailun tulosten yhteenvedo on esitetty *taulukossa n:o 2*. Runsaiden kesä- ja syysateiden aiheuttamasta Vantaanjoen vesimäärän lisääntymisestä johtui, että likaantumista osoittavien aineiden pitoisuuksissa tapahtui yleensä vähäistä alenemista. Toisaalta oli toimintavuonna Vantaanjoen samoin kuin Silvolan tekoaltaankin veden kaliumpermanganaatin kulutus, joka riip-

puu lähinnä humuspitoisuudesta, selvästi nousut vuoteen 1964 verrattuna.

Silvolan tekoaltaan sekä laatua tasaava että parantava vaikutus Pitkäkosken puhdistuslaitoksen käyttämään raakaveteen käy ilmi edellämainitusta *taulukosta n:o 2* sekä päivittäisten määritysten keskiarvoja esittävistä *taulukosta n:o 3*. Lisäksi jälkimmäisen taulukon analyysiarvoista voidaan todeta niitä edellisen vuoden arvoihin verrattaessa, ettei ammoniakkin pitoisuus ole toimintavuonna noussut. Heinäkuun alkupuolelta lähtien otettiin myös Vanhankaupungin puhdistus-

Taulukko n:o 2 Vantaanjoen, Silvolan tekoaltaan ja laitoksilta lähtevän veden tärkeimmät fysikaalipäisi milloin

Viktigaste fysikaliska och kemiska data för råvattnet i Vanda å och Sillböle reservoar samt för renvattnet

The most important properties of raw water and water passing into the distribution system according

	Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos Gammelstadsverket Vanhakaupunki Works					
	Vantaanjoki (ottamo) Vanda å River Vantaanjoki			Johtovesi Renvatten Treated water		
	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.
Lämpötila, °C	7,7	19,1	0,3	8,9	19,4	0,8
Väri, Pt	125	160	100	3	10	0
Johtokyky, µS/cm.....	138	170	91	215	306	170
Happi, O ₂	10,9	14,1	6,6	11,7	14,2	8,5
Hapen kyll.aste, % O ₂	89	113	70	98	111	91
Haihdutusjäännös	158	174	130	174	226	135
Hehkutusjäännös	112	136	81	136	189	104
Hehkutushäviö	46	61	36	38	51	26
KMnO ₄ -kulutus	58,0	76,8	41,1	13,6	16,4	11,7
Albuminoidiammoniakki, NH ₄	0,43	0,58	0,33	0,13	0,18	0,09
Kokonaistyyppi, NH ₄						
Piihappo, SiO ₂	20,3	31,1	14,0	6,7	8,9	4,0
Rauta, Fe	3,0	4,6	1,6	0,05	0,10	0,02
Mangaani, Mn	0,08	0,10	0,05	0,00	0,02	0,00
Kokonaiskovuus d° ¹⁾	3,2	3,9	2,4	5,5	7,5	4,1
Kalsium, Ca	13,3	18,2	9,1	31,4	43,5	24,2
Magnesium, Mg	5,8	7,0	4,2	4,8	6,0	4,0
Sulfaatit, SO ₄	17,2	42,7	9,6	49,0	77,6	40,7
Kloridit, Cl	12,4	19,0	5,8	17,5	33,2	10,8
Nitraatit, NO ₃	4,1	7,3	2,6	4,3	5,7	2,4
Nitriitit, NO ₂	0,10	0,23	0,04	0,01	0,02	0,00
Vetykarbonaatit, HCO ₃	31,3	44,5	11,6	43,1	54,9	20,7
Fluoridit, F	0,3	0,3	0,1	0,2	0,3	0,1

¹⁾ Perustuu gravimetrisiin määrittelyksiin.
Grundar sig på gravimetriska metoder.
Based on gravimetric method.

laitoksen käyttämä raakavesi Silvolan tekoaltaasta joskin pienehköjä määriä lisävetä jouduttiin aika ajoin ottamaan joesta. *Taulukon n:o 3* perusteella ei täten Vanhankaupungin laitoksen vedenpuhdistukseen käyttämän raakaveden ja Vantaanjoen veden vuotuisia analyysiarvoja voida verrata keskenään Silvolan tekoaltaan vaikutusta silmällä pitäen etenkin kun jälkimmäisiä analyysiarvoja puuttuu osittain loppuvuodesta.

Vantaanjoen ja Keravanjoen alajuoksulla samoin kuin puhdistetussakaan vedessä ei ole todettu fenoleja käytetyillä analyysimenetelmillä.

Taulukon n:o 3 haju- ja makukynnysarvoista on huomattava, että määritysten subjektiivisen luonteen vuoksi ei Pitkälkosken ja Vanhankaupungin laitoksia koskevia lukuarvoja voida suoraan verrata. Keskiarvoista voidaan havaita kloorauksen kynnysarvoa nostava vaikutus puhdistuslaitokselta lähtevän veden makuun.

Bakteerien kokonaispesäkeluvuista lasketut keskiarvot esitetään *taulukossa n:o 4*.

Yhteenvedot likavesibakteereihin kohdistuvasta tarkkailusta laitoksilla on koottu *taulukoon n:o 5*.

set ja kemialliset ominaisuudet 1965 kuukausittain tehtyjen analyysien mukaan. Konsentraatiot mg/l erikseen mainittu.

under 1965 enligt månalliga analyser uttryckta i mg/l, om ej annat angivits.

to the monthly determinations. Results expressed in milligrammes per litre unless otherwise stated.

Pitkälkosken vedenpuhdistuslaitos Långforsens verk Pitkälkoski Works								
Vantaanjoki (ottamo) Vanda å River Vantaanjoki			Silvolan tekoallas Silböle reservoar Silvola Reservoir			Johtovesi Renvatten Treated water		
k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.	k.arvo med. ave.	suurin min. max.	pienin min. min.	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.
7,3	18,9	0,0	7,2	16,4	0,8	7,8	16,5	1,0
96	160	60	88	110	50	3	4	1
126	143	89	127	144	106	209	229	186
11,5	13,7	8,3	9,8	12,5	4,8	11,2	13,9	6,9
94	101	87	80	89	50	92	105	70
129	161	104	132	187	110	164	180	142
89	120	69	92	148	73	124	144	112
40	62	31	40	48	33	39	46	30
57,8	86,0	43,2	51,6	66,4	43,0	12,6	14,3	10,8
0,42	0,64	0,32	0,30	0,45	0,22	0,09	0,12	0,03
1,7	3,6	0,9	1,2	1,6	0,8	0,6	1,1	0,4
19,8	32,6	13,6	17,8	41,5	9,9	4,4	7,6	1,1
1,3	2,1	0,5	1,3	4,0	0,4	0,02	0,09	0,00
0,01	0,02	0,00	0,02	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00
2,0	2,6	1,6	2,1	2,5	1,7	4,4	5,0	4,0
9,2	12,1	7,3	9,6	11,1	7,6	25,6	28,7	23,1
3,0	4,0	2,5	3,0	3,7	2,4	3,6	4,5	2,6
15,3	19,6	10,0	16,2	18,9	12,4	43,3	52,8	32,6
11,4	14,0	7,8	11,3	14,0	9,3	17,4	20,5	14,2
3,9	4,9	1,2	5,4	7,1	4,5	4,9	6,3	3,8
0,07	0,14	0,02	0,08	0,28	0,02	0,01	0,04	0,00
33,8	48,8	9,8	29,6	36,6	23,2	41,0	48,8	23,2
						0,3	0,3	0,2

Taulukko n:o 3 Vantaanjoen, Silvolan tekoaltaan ja laitoksilta lähtevän veden tärkeimmät fysikaliska och kemiska data för råvattnet i Vanda å och
Results of daily control of raw water and

	Vanhakaupungin vedenpuhdistuslaitos Gammelstadsverket Vanhakaupunki Works					
	Raakavesi ¹⁾ Råvattnet Raw water			Vantaanjoki ²⁾ Vanda å River Vantaanjoki		
	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.
Lämpötila, °C	7,7	21,9	0,3	3,8	21,9	0,3
Väri, Pt mg/l	124	180	80	134	320	80
KMnO ₄ -kulutus, mg/l	53,5	82,3	37,7	58,7	77,2	37,2
Alkaliniteetti, mval	0,52	0,80	0,15	0,52	0,79	0,27
Vapaa hiilihappo, CO ₂ mg/l	—	—	—	—	—	—
Kloori, Cl ₂ mg/l	—	—	—	—	—	—
— kokonais	—	—	—	—	—	—
— vapaa	—	—	—	—	—	—
Ammoniaki, NH ₄ mg/l	0,52	2,06	0,00	0,99	2,06	0,03
pH	7,2	8,9	6,8	7,2	8,3	6,9
Sameus, Zeiss-yks. x10 ⁵	3736	14573	1473	4249	16177	2411
Kokonaiskovuus d ^o ²⁾	2,6	3,6	2,0	2,8	3,6	2,5
Fenolit, mg/l	—	<0,01	—	—	<0,01	—
Hajukynnysarvo 20°C	18,3	36	7	21	32	10
» 60°C	23,9	43	15	—	—	—
Makukynnysarvo 20°C	—	—	—	—	—	—
— kloorattu vesi	—	—	—	—	—	—
— deklloorattu vesi	—	—	—	—	—	—

Taulukko n:o 4 Keskimääräinen bakteerien kokonaispesäkeluku (kpl/ml) v. 1965. Agar-alusta, 20° C ja 37° C, 2 vrk.
Total medelbakteriehalt (antal/kolonier/ml) år 1965. Agar-kultur, 2 dygn vid 20° C och 37° C. Average Agar Colony count, 2 days at 20° C and 37° C per ml.

	Jokivesi Ävatten River water		Silvolan tekoallas Sillbôle reservoar Silvola Reservoir		Raakavesi Råvattnet Raw water		Johtovesi Renvatten Treated water	
	20°	37°	20°	37°	20°	37°	20°	37°
Vanhakaupunki — Gammelstaden	8 700	4 000	—	—	7 100	1 700	0,05	0,18
Pitkäkoski — Långforsen	11 800	3 590	738	245	—	—	0,01	0,14

¹⁾ Vanhakaupungin laitoksella raakaveden otto tapahtui 1.1.—6.4. ja 21.4.—8.7. yksinomaan Vantaanjoesta ja 6.4.—21.4. yksinomaan Silvolan tekoaltaasta; 8.7. lähtien kertomusvuoden loppuun asti raakavesi sisälsi Silvolan tekoaltaan veden ohella ajoittain vähäisiä määriä Vantaanjoen vettä.

²⁾ Vantaanjoen veden analyysitulokset Vanhakaupungin puhdistuslaitoksen ottamon kohdalta on laskettu 1.1.—6.4. ja 21.4.—8.7. päivittäisten, lokakuun alusta lähtien kolme kertaa viikossa otettujen näytteiden analyysiarvoista. Muulta ajalta analyysiarvot puuttuvat.

keimmät fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet 1965 päivittäin tehtyjen määritysten mukaan.

Sillböle reservoar samt för renvattnet under 1965 enligt dagliga analyser.

water passing into the distribution system.

Vanhakaupungin vedenpuhdistuslaitos Gammelstadsverket Vanhakaupunki Works			Pitkääkosken vedenpuhdistuslaitos Långforsens verk Pitkääkoski Works								
Johtovesi Renvatten Treated water			Vantaanjoki (ottamo) *) Vanda å River Vantaanjoki			Silvolan tekoallas *) Sillböle reservoar Silvola Reservoir			Johtovesi Renvatten Treated water		
k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.
8,3	20,3	0,7	6,8	21,0	0,0	7,5	17,5	0,6	7,6	17,5	1,0
3,4	23	0	95	240	30	88	130	40	3,1	10	0
13,0	17,4	8,2	55,8	107,5	38,6	50,6	66,4	37,6	12,6	15,6	9,0
0,71	1,19	0,32	0,53	0,92	0,15	0,50	0,62	0,35	0,68	0,93	0,35
0,4	3,5	0,0	4,8	9,5	0,0	6,0	10,0	3,5	0,3	3,3	0,0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
0,97	1,87	0,39	—	—	—	—	—	—	0,60	1,31	0,14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,39	1,09	0,07
0,03	1,31	0,00	0,47	1,67	0,00	0,22	0,78	0,00	0,02	0,07	0,00
8,1	9,3	7,5	7,2	8,9	6,7	7,1	7,4	6,6	8,3	9,3	7,2
83	324	23	—	—	—	1192	2495	581	39	180	6
5,7	7,8	4,1	2,6	3,5	2,0	2,6	3,2	2,1	4,9	5,9	4,0
—	<0,01	—	—	<0,01	—	—	<0,01	—	—	<0,01	—
12,1	18	9	20,2	70	10	10,1	18	7	11,2	20	7
15,9	25	10	45,6	300	18	21,0	30	16	12,9	35	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25,8	40	18	—	—	—	—	—	—	22,4	40	12
6,6	9	5	—	—	—	—	—	—	6,2	10	4

Taulukko n:o 5 Kolimuotoisten bakteerien ja E.colin esiintyminen raakavedessä.
Coliforma och E.coli-bakterier i råvattnet per ml.
Coliform and E.coli bacteria in raw water per ml.

	Jokivesi Ävatten River Water			Silvolan tekoallas Sillböle reservoar Silvola Reservoir			Raakavesi Råvatten Raw water		
	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.	k.arvo med. ave.	suurin max. max.	pienin min. min.
Vanhakaupunki Gammelstaden									
— kolimuotoiset, kpl/ml ...	150	540	54	—	—	—	98	540	2,4
— E.coli, kpl/ml	44	170	0	—	—	—	14,3	160	0
Pitkääkoski Långforsen									
— kolimuotoiset, kpl/ml ...	88	150	0,4	10,1	50	0,2	—	—	—
— E.coli, kpl/ml	56	183	0,5	4,4	10,4	0,3	—	—	—

*) Pitkääkosken puhdistuslaitoksen ottaman kohdalta lasketut Vantaanjoen veden analyysitulokset perustuvat keskimäärin kolme kertaa viikossa otettujen näytteiden analyysiarvoihin.

*) Silvolan tekoaltaan veden analyysituloksista puuttuvat arvot 15.4.—12.5. väliseltä ajalta.

*) Määritetty titrimetrisesti.

Kummaltakin puhdistuslaitokselta lähtevä vesi oli määritysten mukaan poikkeuksetta vapaa kaikista koli-ryhmän bakteereista, suolistobakteereista.

Det från vardera reningsverken utgående vatnet var utan undantag fritt från alla coli-gruppens bakterier, inälvsbakterier.

Water passing into the distribution system gave invariably negative result for coliform and E.coli tests.

Kuluttajien käyttämän veden tarkkailu

Toimintavuoden aikana kerättiin ja tutkittiin kummankin puhdistuslaitoksen toimesta yli 40:stä näytteenottokohdasta eri puolilta kaupunkia viikoittain vesinäytteitä. Tärkeimmän osan näistä tutkimuksista muodostivat bakteriologiset määritykset, joista koli-ryhmän bakteerien osalta on yhteenveto esitetty taulukossa n:o 6.

Yli tuhannesta tutkitusta näytteestä ei todettu ainoatakaan positiivista tapausta. Juomaveden hygieenistä tilaa on siten pidettävä hyvänä, koska WHO:n Euroopan normit sallivat kasvua jopa 5 % näytteiden lukumäärästä. Taulukon n:o 6 arvoihin eivät sisälly Tattarisuon painepiirissä suoritettut tutkimukset, joissa kolimuotoisien bakteerien runsaan esiintymisen takia katsottiin välttämättömäksi ajoittain suorittaa kloorausta Tattarisuon pohjavesilaitoksella. Likaantumismahdollisuutta osoittavaa E.colia ei esiintynyt tässääkään vedessä.

Bakteriologisten näytteiden lisäksi sisältyi vesijohtoverkosta otettujen näytteiden rutiinimäärityksiin mm. pH, lämpötila, rauta, kloori, väri sekä haju- ja makukynnysarvot.

Kemikaalien kulutus

Raakaveden, Vantaanjoen ja Silvolan tekoaltaan veden keskimääräinen kaliumpermanganaatin kulutus nousi toimintavuonna edelliseen vuoteen verrattuna. Tästä huolimatta väheni saostuskemikaalien, alumiinisulfaatin ja kalkan kulutus vesikuutiometriä kohti laskettuna Vanhakaupungin laitoksessa edellisestä vuodesta. Paitsi sitä, että alumiinisulfaattia ei jouduttu käyttämään alkaliniteetin alentamiseen kuten useana aikaisempana vuotena, vähensi mainit-

tujen kemikaalien menekkiä ennen muuta Silvolan tekoaltaan raakaveden laatua tasoittava vaikutus laitoksen käyttämään raakaveteen, vaikkakin kokemuksia tästä oli vasta puolen vuoden ajalta. Kloorin kulutus vuoteen 1964 verrattuna lisääntyi pääasiassa ensimmäistä kertaa koko vuoden käytössä olleen ylikloorausmenetelmän johdosta.

Pitkäkosken puhdistuslaitoksella vastasi lisääntynyt alumiinisulfaatin ja kalkan kulutus raakaveden kaliumpermanganaattiluvun nousua. Apukoagulanttina käytetyn vesilasin samoin kuin sen aktivoimisessa käytetyn kloorin määrät ovat edellisestä vuodesta pienentyneet. Osittain tästä syystä väheni Pitkäkosken puhdistuslaitoksella myös kloorin kokonaiskulutus jonkin verran. Tiedot kemikaalien kulutuksesta on esitetty taulukossa n:o 7.

Suodatus

Suodattimien toiminta kummallakin laitoksella sujui normaalisti kuten edellisinäkin vuosina.

1. Vanhakaupunki

Kertomusvuonna oli käytössä 14 pientä eli ns. A-suodatinta, joista jokaisen pinta-ala on 21,06 m², antoisuus 133,3 m³/h ja suodatusnopeus 6,33 m/h; 14 suurta eli ns. B-suodatinta, joista jokaisen pinta-ala on 32,16 m², antoisuus 200,0

Taulukko n:o 6

Kolimuotoisten bakteerien esiintyminen jakeluverkossa.

Coliforma bakterier i distributionsnätet.

Coliform bacteria in the distribution system.

Painepiiri Tryckzon Pressure zone	Näytteiden lukumäärä Antal prov Number of samples	Colibakteeria, positiivinen Coliform-positiva Coliform-positive	
		kpl/ antal number	%
Vanhakaupunki Gammelstaden ...	630	0	0
Pitkäkoski Långforsen	378	0	0
Yhteensä/keski- määrin	1 008	0	0

Taulukko n:o 7 Kemikaalien kulutus puhdistuslaitoksilla.
 Kemikalieförbrukning vid reningsverken.
 Consumption of chemicals.

	Käytetty kg Förbrukat kg Amount in kilograms	Grammaa m ² kohden Gram per m ² Grams per m ²		
		keskimäärin med. ave.	eniten max. max.	vähiten min. min.
1. Vanhakaupunki Gammelstaden				
Aluminiumsulfaattia, Aluminium Sulphate, 17/18 % ...	1 941 700	64,8	92,3	47,9
Kalkkia, sammuttamatonta	1 003 020	—	—	—
Kalsiumoksidia, CaO, 100 %	799 220	26,7	52,7	14,8
Klooria, Cl ₂	310 176	10,35	22,28	2,78
Vesilasia, Sodium silic. sol.	228 866	7,6	17,9	3,7
Aktiivihiihtä, Act. carbon	67 248	—	10,5	0,6
Rikkidioksidia, SO ₂	29 400	0,98	—	—
Natriumkloriittia, NaClO ₂	9 324	0,74	1,4	0,16
2. Pitkäkoski Långforsen				
Aluminiumsulfaattia, Aluminium Sulphate, 17/18 % ...	2 064 754	58,8	81,6	43,1
Kalkkia	1 042 437	29,7	—	—
Kalsiumoksidia, CaO, 100 %	853 012	24,3	41,2	9,25
Klooria, Cl ₂	304 284	8,67	15,62	4,37
Aktiivihiihtä, Act. carbon	29 033	—	10,3	—
Vesilasia, Sodium silic. sol.	227 399	6,48	16,5	2,9
Rikkidioksidia, SO ₂	50 546	1,44	2,52	0,97
Natriumkloriittia, NaClO ₂	29 149	0,83	1,02	0,47
3. Tattarisuon pohjavesilaitos Tattarmossens grundvattenverk				
Kalsiumoksidia, CaO, 100 %	1 080	43,06	—	—

m³/h ja suodatusnopeus 6,21 m/h sekä 8 kaksois- eli ns. C-suodatinta, joista jokaisen pinta-ala on 67,66 m², antoisuus 366,1 m³/h ja suoda-

tusnopeus 5,41 m/h. Tärkeimmät suodatusta koskevat tiedot käyvät ilmi seuraavasta yhdistelmästä:

	A-suodattimet	B-suodattimet	C-suodattimet
Suodattimien käyttöaika yht.	28 569 h	34 655 h	51 269 h
Suodatettu vesimäärä, pesuvesi mukaan luettuna ..	3 807 854 m ³	6 922 245 m ³	18 771 797 m ³
Suodatettu vesimäärä suodatinta kohden tunnissa .	133,3 m ³ /h	200,0 m ³ /h	366,1 m ³ /h
Suodattimien pesujen lukumäärä	1 084 kpl	891 kpl	1 003 kpl
Suodatettu vesimäärä kahden pesun välillä keskimäärin	3 513 m ³	7 769 m ³	18 715 m ³
Suodatettu vesimäärä kahden pesun välillä m ² kohden	166,8 m ³	241,5 m ³	276,0 m ³
Käyttöaika kahden pesun välillä keskimäärin	26 h 20 min	38 h 50 min	51 h 5 min
Pesuvesimäärä yhteensä	84 048 m ³	125 008 m ³	309 170 m ³
Pesuvettä pesua kohti keskimäärin	77,53 m ³	140,30 m ³	308,24 m ³
Pesuvesi % suodatetusta vesimäärästä	2,20 %	1,80 %	1,65 %
Huuhteluvesimäärä	18 902 m ³	25 328 m ³	16 494 m ³
Huuhtelujen lukumäärä	1 106 kpl	970 kpl	441 kpl
Huuhteluvesimäärä huuhtelua kohden keskimäärin	17,08 m ³	26,10 m ³	37,40 m ³
Huuhteluvesi % suodatetusta vesimäärästä	0,50 %	0,36 %	0,08 %

2. Pitkäkосki

Suodatukseen käytettiin kaikkia laitoksen kahtakymmentäneljää 2-osaista suodatinta, joista jokaisen pinta-ala on 43,5 m². Suodatetun

vesimäärän käyttöajan perusteella saatiin suodattimien antoisuudeksi 175,9 m³/h ja suodatusnopeudeksi 4,04 m/h. Tärkeimmät suodatusta koskevat tiedot käyvät ilmi seuraavasta yhdistelmästä:

Suodattimien käyttöaika yhteensä	195 445 h
Suodatettu vesimäärä, pesuvesi mukaan luettuna	34 391 374 m ³
Suodatettu vesimäärä suodatinta kohden tunnissa	175,9 m ³ /h
Suodattimien pesujen lukumäärä	1 698 kpl
Suodatettu vesimäärä kahden pesun välillä keskimäärin	20 254,0 m ³
Suodatettu vesimäärä kahden pesun välillä suodatinpinta-alan m ² kohden	465,6 m ³
Käyttöaika kahden pesun välillä keskimäärin	115,1 h
Pesuvesimäärä yhteensä	501 891 m ³
Pesuvettä pesua kohden keskimäärin	295,6 m ³
Pesuvesi % suodatetusta vesimäärästä	1,46 %

Kemiallisesti käsitelty vesimäärä

Kemiallisesti käsitellyn veden määrä jakaantui kertomusvuonna käytöltään seuraavasti:

1. Vanhakaupunki

Pumputtu verkkoon	28 983 670 m ³ eli	96,73 %
Selkeytysaltaiden tyhjennys ja pesu	399 840 » »	1,33 »
Suodattimien pesu	518 226 » »	1,73 »
Suodattimien huuhtelu	60 724 » »	0,21 »
Yhteensä		29 962 460 m ³ eli 100,00 %

2. Pitkäkосki

Pumputtu verkkoon	33 840 200 m ³ eli	96,472 %
Selkeytysaltaiden pesu	586 224 » »	1,671 »
Suodattimien pesu	501 891 » »	1,431 »
Puhdasvesialtaiden pesu	2 000 » »	0,006 »
Puhdistuslaitoksen oma käyttö	147 185 » »	0,420 »
Yhteensä		35 077 500 m ³ eli 100,000 %

3. Tattarisuo

Pumputtu verkkoon

25 080 m ³

4. Vettä käsitelty kemiallisesti yhteensä

65 065 040 m ³

2.4 Vedenpumpuaminen

Toimintavuonna pumputtiin vettä vesijohtoverkkoon Vanhankaupungin ja Pitkäkosen pintavesilaitoksilta ja Tattarisuon pohjavesilaitokselta. Vanhankaupungin laitokselta pumputtiin Alppilan piiriin, johon kuului itäinen kaupunginosa Tattarisuon laitoksen syöttöaluetta lukuunottamatta. Painepiirien raja kulki linjaa Vantaanjoki—rautatie—Eläintarhantie—Töölönkatu—Fredrikinkatu — Kampinkatu—Annankatu — Lönnrotinkatu — Esplanaadi — Kauppatori. Pitkäkösen laitokselta pumputtiin tämän rajan länsipuolisille kaupunginosille eli Ilmalan ja Lauttasaaren vesisäiliöiden painepiiriin sekä lisäksi vielä Otaniemeen ja Tapiolaan. Koko toimintavuoden aikana vesijohtoverkkoon pumputusta vesimäärästä oli Vanhan-

kaupungin osuus 46,12 %, Pitkäkösen osuus 53,84 % ja Tattarisuon osuus 0,04 %. Tattarisuon pohjavesilaitos ei ollut toiminnassa korjaustöiden vuoksi 1.1.—25.10.1965 välisellä ajalla. Tänä aikana johdettiin vesi Tattarisuon piiriin Pitkäkösen laitokselta. Pumppausta Alppilan piiristä Ilmalan piiriin sekä päinvas-taista vedenjuoksutusta jouduttiin suorittamaan vedenpuhdistuslaitoksilla tehtyjen korjaustöiden ja häiriöiden aikana.

Yhteensä pumppusivat eri laitokset vettä vesijohtoverkkoon 62 848 950 m³. Lisäys edelliseen vuoteen oli 2 565 310 m³ eli 4,25 %. Keskimääräinen pumppaus kertomusvuonna oli 172 189 m³/vrk, suurin vuorokautinen pumppaus 216 959 m³/vrk oli 10.6. ja pienin oli 103 845 m³/vrk 25.7. Pumpnut vesimäärät on esitetty taulukossa n:o 8.

Taulukko n:o 8 Vedenpumpuaminen.

Vattenuppfordring.

Water pumped into the distribution system.

Kuukausi Månad Month	Vanhankaupungin laitos Gammelstadsverket Vanhakaupunki Works m ³	Pitkäkösen laitos Långforsens verk Pitkäkösken Works m ³	Yhteensä pintavettä Sammanlagt ytvatten Total of surface m ³	Pohjavesilaitokset Grundvattenverken Ground-water Works m ³	Kaikkiaan pumputtu Total uppfording Total m ³	Kokonaispumpuaminen vuorokaudessa Total uppfording per dygn m ³ Daily amounts pumped		
						Keskimäärin Medeltal ave.	Suurin määrä max. max.	Pienin määrä min. min.
I Tammikuu	2 256 090	2 970 900	5 226 990	—	5 226 990	168 613	190 223	138 768
II Helmikuu	2 163 290	2 792 700	4 955 990	—	4 955 990	177 000	188 858	144 432
III Maaliskuu	2 551 250	3 011 000	5 562 250	—	5 562 250	179 427	199 306	140 622
IV Huhtikuu	2 584 000	2 638 000	5 222 000	—	5 222 000	174 067	196 981	112 982
V Toukokuu	3 318 170	2 236 700	5 554 870	—	5 554 870	179 189	202 696	125 851
VI Kesäkuu	2 390 350	2 898 000	5 288 350	—	5 288 350	176 278	296 959	105 200
VII Heinäkuu	2 238 270	2 410 000	4 648 270	3 830	4 652 100	150 068	178 781	103 845
VIII Elokuu	2 269 200	2 870 000	5 139 200	—	5 139 200	165 781	201 692	113 167
IX Syyskuu	2 310 960	3 018 900	5 329 860	2 470	5 332 330	177 745	202 999	138 112
X Lokakuu	2 334 150	3 081 000	5 415 150	310	5 415 460	174 692	196 941	132 946
XI Marraskuu	2 212 710	2 924 000	5 136 710	13 920	5 150 630	171 688	187 377	129 992
XII Joulukuu	2 355 230	2 989 000	5 344 230	4 550	5 348 780	172 539	190 617	117 936
Koko vuosi . Hela året Annual total	28 983 670	33 840 200	62 823 870	25 080	62 848 950	172 189	216 959	103 845

2.5 Vedenjakelu ja vuodot

Vedenjakelu tapahtuu pääsyöttöjohtojen ja niihin liittyvien jakelujohtojen ja vesisäiliöiden kautta. Pääsyöttöjohtoja, joihin kuluttajien välitön liittyminen ei ole mahdollista, ovat ø 600 mm ja sitä suuremmat johdot. ø 600 mm pienemmät johdot muodostavat jakeluverkon.

Toimintavuonna sujui vedenjakelu ilman mainittavia painevaikeuksia ja ilman suurehkoja vuotoja. Kaupungin itäisissä osissa paineolosuhteet paranivat huomattavasti uuden kaksiosaisen Myllypuron vesisäiliön käyttöön oton jälkeen.

Vuodot vesijohtoverkossa

Vuotoja esiintyi vesijohtoverkossa kaikkiaan 95 kpl. Suurin osa niistä tapahtui pienissä putkissa, joissa vaurioitumisen aiheuttamat häiriöt olivat helposti hallittavissa ja jäivät luonteeltaan paikallisiksi. Laajoille alueille ulottuvia

häiriöitä ei täten aiheutunut, vaan vuodot saatiin nopeasti eristetyiksi ja korjatuiksi.

Toimintavuoden vesijohtoverkon 95 vuotoa jakautui eri putkilaatujen osalle siten, että niistä oli 10 kpl teräsputkissa ja loput valurautaputkissa. Suurin syy vuotoihin oli maan painuminen tai siirtyminen putken kohdalla. Ajallisesti niitä esiintyi runsaimmin maaliskuussa sekä loka-marraskuussa.

Taulukosta n:o 9 ilmenee vesijohtoverkossa viimeisten viiden vuoden aikana sattuneiden vuotojen määrät.

Vuodot talojhdoissa

Vuotoja esiintyi talojhdoissa 69 kappaletta. Vesijohtoverkon ja kiinteistöjen välissä olevissa talojhdoissa esiintyneet 69 vuotoa jakautui eri putkilaaduille taulukosta n:o 10 ilmenevällä tavalla. Taulukossa on tiedot viimeisten viiden vuoden ajalta.

Taulukko n:o 9 Katujohdovuodot 1961—1965

Putken läpimittamu	1961			1962			1963			1964			1965		
	Teräs	Valurauta	Yht.	Teräs	Valurauta	Yht.	Teräs	Valurauta	Yht.	Teräs	Valurauta	Yht.	Teräs	Valurauta	Yht.
1 000	1		1				3		3				1		1
800				1	2	3	1		1	1		1			
600		1	1		2	2	1		1				2		2
450		1	1		1	1		1	1						
400		2	2		2	2		3	3	1	6	7		4	4
300	1	5	6	2	10	12	2	13	15	2	10	12	4	9	13
250		2	2					2	2		3	3			
200		17	17		31	31		32	32		28	28		20	20
150	2	16	18	4	21	25	3	20	23		36	36		31	31
125	1	6	7		12	12	1	8	9		12	12		13	13
100	5	3	8	4	1	5		7	7	5	6	11	3	8	11
75							1		1	1		1			
Yhteensä	10	53	63	11	82	93	12	86	98	10	101	111	10	85	95
Verkon pituus m:ssä	532 590			567 075			596 998			627 966			660 741		
Vuotoja kpl/km	0,118			0,164			0,164			0,177			0,143		

Taulukko n:o 10 Talojohdovuodot 1961—1965.

Johtomateriaali	1961	1962	1963	1964	1965
Valurautaputki	34	33	53	52	46
Teräsputki	1	4	4	6	4
Lyijyputki	3	3	9	6	10
Kupariputki	1	2	3	11	9
Vuotoja yhteensä kpl.....	39	42	69	75	69
Talojohtoja yht. kpl	8 818	9 232	9 778	10 527	11 023
Vuotoja kpl/100 kpl taloj.	0,44	0,45	0,71	0,71	0,62

2.6. Veden kulutus ja vesijohtoverkkoon pumputtu vesimäärä

Veden kulutusta ja vesijohtoverkkoon pumputun veden määrää kuvaa seuraava yhdistelmä:

Mittareilla mitattu kulutus

Yksityiskulutus

kaup.osa		m ³	%
1—9	Keskusta, Kruununhaka, Eira, Katajanokka	13 576 291	21,60
10—12	Kallio, Sörnäinen	7 784 736	12,39
19, 21, 22	Vallila, Hermannin	2 392 104	3,81
23—27	Käpylä, Kumpula, Toukola, Koskela	2 285 850	3,64
13, 15, 18, 20	Töölö, Meilahti, Hietalahti	7 773 100	12,37
16—17	Ruskeasuo, Pasila	480 105	0,76
31	Lauttasaari	2 368 450	3,77
30	Munkkiniemi, Kuusisaari, Lehtisaari	1 133 199	1,80
	Munkkivuori	710 413	1,13
	Niemenmäki	110 767	0,18
	Otaniemi, Tapiola	1 560 766	2,48
29	Etelä-Haaga	1 301 293	2,07
	Pohjois-Haaga	899 706	1,43
	Lassila	10 272	0,01
33	Etelä-Kaarela	611 621	0,97
46	Pitäjänmäki, Tali	2 263 188	3,60
	Pajamäki	255 459	0,40
28	Oulunkylä	515 107	0,82
	Maunula, Pirkkola	673 378	1,07
34	Pakila	440 970	0,70
35	Tuomarinkylä	9 257	0,01
37, 39, 41	Puistola, Pukinmäki, Malmi, Tapanila	493 753	0,79
38	Pihjalammäki	528 935	0,84
42	Kulosaari	492 062	0,78
43	Herttoniemi, läntinen asuntoalue	1 138 432	1,81
	» itäinen asuntoalue	805 862	1,28
	» teollisuusalue	1 249 892	1,99
44	Tammisalo	82 484	0,13
45	Puotila	979 005	1,55
	Marjaniemi, Vartiokylä	64 505	0,10

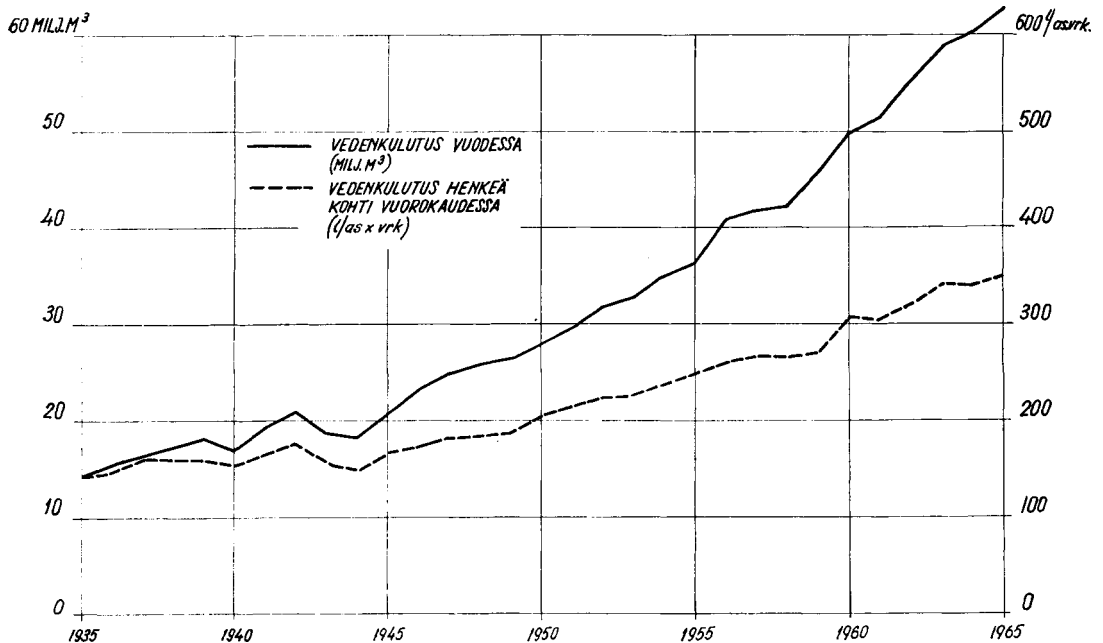
kaup.osa		m ³	%
	Myllypuro	478 514	0,76
47	Kontula	177 226	0,28
	Mellunkylä	17 464	0,02
49	Laaajasalo	414 149	0,65
52	Suomenlinna	131 260	0,20
	Satamapostit	118 639	0,18
	Pystyputkimittarit	5 634	0,08
		<hr/>	
		54 333 848	86,45
	Kaupungin maksama kulutus	4 880 632	7,77
	Mittareilla mitattu kulutus yht.	<hr/>	
		59 214 480	94,22

Muu kulutus

Vesilaitoksen oma kulutus ja vuodot	2 700 000	4,30
Tulipalojen sammutukseen, rakennusviraston tarpeisiin uusia katuja rakennettaessa ym.	600 000	0,95
Muu kulutus yht.	<hr/>	
	3 300 000	5,25

Erotus

Erotus johtuu paitsi vajauksesta mittarien näytössä myös siitä, että mittarien lukemavuosi oli eri kuin kalenterivuosi	334 470	0,53
Vettä pumpattu verkkoon yht.	<hr/>	
	62 848 950	100,00

Kuva n:o 3. Helsingin kaupungin vedenkulutuksen kehitys. Vedenkulutus henkeä kohti vuorokaudessa on laskettu henkikirjojen mukaisen keskiikäkiluvun mukaan.

2.7 Sähkönkulutus

Taulukossa n:o 12 on esitetty puhdistuslaitoksilla käytetty sähköenergia sekä Vanhankaupungin laitoksella vedenpumpppaukseen käytetty mekaaninen energia. Toimintavuosi oli keskimääräistä vuotta kuivempi, erityisesti kevättulva oli sekä vähäinen että lyhytaikainen. Vanhankaupungin vesivoimalla kehitetty energiamäärä, 1 111 600 kWh, jäi täten keskimääräistä pienemmäksi.

Toimintavuoden huhtikuussa valmistui Pitkääkosken-Vanhankaupungin raakavesitunneli, mutta kuivan kevään takia vasta heinäkuussa voitiin varsinaisesti aloittaa raakaveden johtaminen Silvolan altaasta myös Vanhankaupungin laitokselle. Silvolan altaan ja Vanhankaupungin alkukemikalointikaivon välisen putouskorkeuden, suurin korkeusero 28 m, hyväksikäyttöä varten on tunnelin yhteyteen rakennettu sähkövoimaa kehittävä turpiini. Toimintavuoden loppuun mennessä kehitettiin sillä sähköä 572 400 kWh. Kaikkiaan saatiin omaa vesivoimaa yhteensä 1 684 000 kWh.

Puhdistuslaitoksilla tarvittavasta sähköstä ostettiin pääosa kaupungin sähkölaitokselta. Muihin kulutuspaikkoihin ostettiin lisäksi säh-

köä 1 340 000 kWh. Ostetun energian määrä oli yhteensä 22 252 000 kWh ja kokonaisenergian käyttö vesivoima mukaan luettuna 23 936 000 kWh. Lisäys edelliseen vuoteen verrattuna oli 2 596 000 kWh, mistä pääosa tuli veden pump-pauksen osalle. Koska vesivoimalla toiminta-vuonna kehitettiin sähköä 1 034 000 kWh enem-män kuin edellisenä vuonna, ostettiin kaupun-gin sähkölaitokselta vastaavasti vain 1 552 000 kWh enemmän.

2.8 Tarkastustoiminta

Tarkastustoimisto tarkasti ja hyväksyi kerto-musvuonna piirustuksia yhteensä 919 sarjaa. Vesilaitoksen urakoitsijoiden suorittamien vesi-johto- ja viemäriasennustöiden osa-, väli- ja lopputarkastukset on suoritettu töiden edisty-misen mukaan.

Kaupungin vesijohto- tai viemäriverkkoon liitettujen tai liitettäväksi aiottujen kiinteistö-jen vesijohto- ja viemäritöitä suorittamaan oi-keutettuja teollisuuslaitosten lautakunnan hy-väksymiä vesilaitoksen urakoitsijoita oli kerto-musvuoden lopulla yhteensä 84 toiminimeä. Näistä oli I luokan vesijohto- ja viemäriurakoit-sijoita 63, I luokan viemäriurakoitsijoita 3 ja II luokan vesijohto- ja viemäriurakoitsijoita 18.

Taulukko n:o 12. Vedenpuhdistuslaitosten sähkönkulutus.

Kuukausi	Helsingin kaupungin sähkölaitokselta ostettu energia			Vedenpuhdistuslaitoksilla vesivoimalla kehitetty energia		
	Vanhankaupun-gin laitos kWh	Pitkääkosken laitos kWh	Tattarisuo kWh	Vanhankaupungin laitos		Pitkääkosken laitos
				Mekaaninen energia kWh	Sähköenergia kWh	Sähköenergia kWh
I Tammikuu ...	576 720	1 029 400	—	13 728	138 180	—
II Helmikuu ...	606 840	997 400	—	6 084	77 580	—
III Maaliskuu ...	746 900	1 060 800	4 660	3 848	67 810	—
IV Huhtikuu ...	656 120	837 400	340	10 920	166 350	67 600
V Toukokuu ...	909 300	1 056 000	—	7 384	131 050	—
VI Kesäkuu ...	766 760	991 400	—	—	9 310	—
VII Heinäkuu ...	713 440	934 400	1 380	—	—	69 100
VIII Elokuu ...	616 460	1 123 800	—	4 810	74 080	78 700
IX Syyskuu ...	601 320	1 223 600	1 320	2 132	102 500	94 000
X Lokakuu ...	616 760	1 256 400	200	5 564	112 000	81 300
XI Marraskuu ...	596 240	1 196 400	6 160	7 176	96 230	89 400
XII Joulukuu ...	668 400	1 304 400	3 500	1 300	73 460	92 300
Koko vuosi	8 075 260	13 011 400	17 560	62 946	1 048 550	572 400

2.9 Sisäjohtotyöt

Sisäjohtotoimisto suoritti kertomusvuonna Alppilan piirikeskusrakennuksen ja Vanhan kaupungin vedenpuhdistuslaitoksen entisen kemikaliorakennuksen lämpö-, vesi- ja viemäri-asennukset. Pitkälän vedenpuhdistuslaitoksen laajennuksen LVI-töiden suunnittelu aloitettiin kertomusvuoden alussa ja alustaviin asennustöihin päästiin käsiksi syksyllä. Lisäksi huolehdittiin kaupungin omistamien asuin- ym. kiinteistöjen erilaatuisista uudis- ja korjaustöistä sisäjohtotöiden osalta.

2.10 Muu toiminta

Järjestelytoiminta

Järjestelytoimisto suoritti organisaatiotutkimuksia ja tehtävien koordinoimista, koneellisen materiaalilaskennan esivalmistelua, verkkotoimiston suunnittelu- ja valvontatoiminnan kehittämistyötä, autovarikon kustannusraportoinnin uudelleen järjestelyä sekä työkaluhuoltoon ja varusvarastoon liittyviä järjestelytehtäviä.

Hankinta- ja varastotoiminta

Hankintatoimiston ostojaos suoritti varastotavarain hankinnat sekä suoraan työkohteisiin tarvittavien erikoishyödykkeiden tilaukset. Ostojaoksen tehtäviin kuului lisäksi erilaisten palvelusuontoisten hankintojen, kuten kuljetusten yms. sopimusten ja tilausten hoitaminen.

Hankintojen jakautuminen pääryhmittäin oli seuraava:

	mk
Kalusto- ja kuluttajalaitteet	757 000,—
Varastotarvikkeet ja raaka-aineet	3 604 000,—
Muut tarvikkeet	378 000,—
Vedenpuhdistuskemikaalit	1 129 000,—
Polttoaineet	160 000,—
Vieraat palvelukset ja kuljetukset	739 000,—

Materiaalihankinnoissa tapahtui edelliseen vuoteen verrattuna n. 11 %:n vähennys. Sen sijaan koneiden ja laitteiden uudishankinnat päähuoltokeskukselle ja vedenpuhdistuslaitosten laajennuksiin aiheuttivat kertomusvuonna

huomattavaa lisäystä kalusto- ja kuluttajalaitteiden hankinnoissa.

Varastojen yhteisarvo oli 1.1.1965 4,49 milj. mk ja 31.12.1965 4,04 milj. mk, josta keskusvaraston osuus oli 3,49 milj. mk. Keskusvaraston tavaramäärästä oli yhteensä n. 20 % varastoituna Pitäjänmäen ja Kampin alivarastoille.

Eniten varaston arvoon vaikuttavia olivat paineputket ja niiden osat sekä vedenpuhdistuskemikaalit puhdistuslaitoksilla.

Varastokiertonopeusluvut huomattavimpien tarvikeryhmien osalta olivat seuraavat:

Nimikeryhmä	Kiertonopeus
Raaka-aineet ja tarvikkeet	1,3
Kemikaalit	6,8

Raaka-aineiden ja tarvikkeiden kiertonopeuteen hidastavasti ovat vaikuttaneet mm. putkiverkkoon tarvittavat ns. varaosaluontoiset muutokappaleet.

Konepajan työt

Konepaja valmisti kertomusvuonna allamainitut määrät erilaisia laitoksen tarvitsemia konepajatuotteita, joiden valmistus keskuskonepajalla katsottiin tarkoituksenmukaiseksi. Konepaja suoritti myös vesimittareiden tarkistuksen, huollon ja vaihdon.

Konepajalla suoritettiin edelleen laitoksen eritoimintayksikköjen tilaamat rautarakenne- ja korjaustyöt sekä suunniteltiin ja ryhdyttiin valmistamaan erilaisia vedenpuhdistuslaitosten tarvitsemia matalapaineventtiilejä ja hitsattuja putkenosia.

Konepajan valmistamien sarjavalmisteluiden yhteisarvo oli mk 1 066 461,—.

Sarjavalmisteluiden pääryhmien tuotanto muodostui kertomusvuonna seuraavaksi:

Palopostit	200 kpl
Vapaapostit	20 »
Luistiventtiilit	453 »
Vesimittarit	1 000 »
Messinkiset venttiilit ja hanat	1 568 »

Autovarikko

Vesilaitoksella oli käytössä kertomusvuoden päättyessä 41 autoa, 3 nosturia ja 1 traktori.

Vuoden aikana poistettiin 5 autoa ja uusia hankittiin 7 kpl, joten lisäys oli 2 kpl.

Autojen yhteinen ajomatka oli 620 000 km ja käyttöaika 64 580 h. Nostureita käytettiin 4 040 h ja traktoria 1 770 h. Vieraita kuljetuksia käytettiin 21 670 h. Kuljetuksiin käytettiin näinollen kaikkiaan 92 060 h, joista 77 % suoritettiin omalla kalustolla.

Autovarikko suoritti autojen ja polttomootorikäyttöisten työkoneiden määräaikaishuollot sekä n. 85 % kaikista kuljetuskaluston korjauksista.

2.11 Tariffi

Kertomusvuoden kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana noudatettiin kaupunginvaltuuston 19.6.63 tekemän päätöksen mukaista vedenmyyntimaksua, joka oli mk —,35/m³ kulutuksen suuruudesta riippumatta. Vuoden kolmannen vuosineljänneksen jälkeiseen vedenkulutukseen sovellettiin kaupunginvaltuuston 2.6.1965 tekemän päätöksen mukaista vedenmyyntimaksua, joka oli mk —,45/m³ kulutuksen suuruudesta riippumatta.

3. Teknilliset laitteet, uudisrakennustyöt ja vedenhankinnan kaukosuunnittelu

3.1 Vedenhankinta

Vantaanjoen säännöstely

Vantaanjoen säännöstelyyn liittyvistä töistä toimintavuoden aikana mainittakoon limnigrafi-aseman rakentaminen Keravanjokeen Hannalan kosken yläpuolelle sekä Tuusulanjärven säännöstelypadon luukkurakenneteiden korjaustyöt.

Vesilaitoksen hoidossa olevat säännöstelypadot Vantaanjoen vesistössä ilmenevät taulukosta n:o 13.

Hiidenvesi-suunnitelman I vaihe Suunnitelma

Vedenottoa Hiidenvedestä koskevan suunnitelman I vaiheen osalta suoritettiin toiminta-

vuoden aikana erityistutkimuksia ja tehtiin lisäsuunnitelmia ja täydennyksiä. Toimitusinsinöörien pyynnöstä tehtiin heidän työnsä jouduttamiseksi sopimuksia rantavahinkojen korvaamisesta useiden Hiidenveden rantatonttien omistajien kanssa. Samoin sovittiin eräistä perkauksista asinomaisten maanomistajien kanssa.

Hankkeen uudeksi toimitusinsinööriksi, jona aikaisemmin oli toiminut dipl.ins. A. Koivula, tuli vuoden aikana dipl.ins. K. Virkkunen. Avustavana insinöörinä toimi edelleen dipl.ins. T. Tarumaa. Vesilaitoksen puolesta tutustutettiin uutta toimitusinsinööriä Hiidenvesisuunnitelmaan myös maastokäynnein.

Taulukko n:o 13 Vesilaitoksen hoidossa olevat Vantaanjoen vesistön säännöstelypadot.

Sijaintipaikka	Padon laatu	Padon pituus m	Patoaukkojen lukumäärä ja laatu	Patoaukkojen leveys m	Harjan korkeus m	Kynnyskorkeus NN + m
Tuusulanjärvi	betonipato	15,0	2 kpl settiaukkoja 1 kpl luukkuaukkoja	2 × 2,05 1,75	38,50	37,47
Kytäjärvi	betonipato maapato	11,5 600,0	2 kpl settiaukkoja	2 × 2,04	80,70	77,33
Suolijärvi					80,50	
Yläpato	betonipato	2,5	1 kpl settiaukkoja	2,0	90,00	84,50
Alapato	maapato betonipato	70,0 15,0	2 kpl settiaukkoja	0,95 2,00	88,75	85,10
Hirvijärvi	betonipato	13,0	1 kpl luukkuaukkoja	2,0	88,75	84,60
Valkjärvi	betonipato maapato	11,0 230,0	2 kpl luukkuaukkoja	2 × 2,0	104,00	101,15
Hautalankoski	betonipato	12,0	2 kpl settiaukkoja	2 × 2,8	35,60	31,80
Pitkääkoski					34,45	32,20
Yläpato	betoninen			2,0		15,50
Alapato	pohjapato betoninen	31,0	2 kpl settiaukkoja	4,0	16,08—16,17	15,60
	pohjapato			2,0		10,40
	kivinen	50,0	2 kpl settiaukkoja	4,0	10,90	10,40
Vanhakaupunki	ylisyöksypato	25,4			6,00	
Vanhakaupunki	neulapato (varapato)	22,5			8,40	4,00

Rakennustyöt

Kertomusvuonna jatkettiin Hiidenvesi-suunnitelman I vaiheen rakentamiseen sisältyvän tunnelin louhintaa. Työtä suorittivat kokonaisurakalla yhteisesti ja yhteisvastuullisesti Insinööritoimisto Oy Vesto ja T:mi Rilke. Työ edistyi suunnitelmien mukaisesti. Vuoden vaihteessa oli 11,2 km pituisesta vaakatunnelista louhittu n. 9 km. Pääosaksi oli kallioperä tunnelin alueella verrattain eheää ja tunnelin louhimiseen sopivaa granodioriittia. Hiidenveden pumppuaseman ja Ojakkalan pystykuilun välisellä tunneliosuudella, paaluvälillä 1956—2036, esiintyi jo tutkimusvaiheessa timanttikairauksin todettu voimakas ruhjevyyhyke, jonka vahvistaminen 20 cm paksuisella raudoitettulla ruiskubetonilla oli välttämätöntä louhintatyön jatkamiseksi ja tunnelin kestävyuden varmistamiseksi. Tämän lisäksi suoritettiin eräitä pieneköjä vahvistus- ja tiivistystöitä betoniruiskutuksella sekä sementti-injektoinnilla. Tunnelin rakennustyöt valmistuvat vuoden 1966 alkupuoliskon aikana.

Koska suoritettu tunnelin louhintatyö ei kohdistu vesistöön eikä vaikuta vesiolosuhteisiin ennen käyttöönottoa, voitiin työtä suorittaa ilman vesioikeuden lupaa. Suunnitelman toteuttamiseen kuuluvien vesistöön kohdistuvien töiden kuten Härkälänjoen perkaus, Hiidenveden, Sakaran, Punelian ja Kerityn säännöstelypatojen sekä Hiidenveden vedenottorakenteiden rakentaminen voidaan aloittaa vasta sen jälkeen kun vesioikeuden lupa näiden töiden suorittamista varten on saatu.

Hiidenvesi-suunnitelman II vaihe

Helsingin kaupunki, Espoon kauppala ja Helsingin maalaiskunta ovat sopineet raakavesivarojen yhteisestä käytöstä ns. vedenhankinnan lähiohjelman mukaisesti. Tähän sisältyy:

— Hiidenvesisuunnitelman I vaihe, joka toteutetaan kaupungin esittämässä muodossa sillä poikkeuksella, että Hiidenvedestä johdettavaa vettä käyttävät myös Espoon kauppala ja Helsingin maalaiskunta.

— Hiidenvesisuunnitelman II vaihe, jonka mukaan rakennetaan tunneliyhteydet Pitkälänjoen vedenpuhdistuslaitokselta Lepsämänojokeen ja tästä Espoon pohjoisosan erälle järville (Velskolan järvi) ja edelleen Hiidenvesisuunnitelman I vaiheen tunnelin itäpäähän.

Velskolan järvistä muodostetaan säännöstely- ja tasoitusaltaita raakavesien mahdollisimman taroituksenmukaista ja taloudellista käyttöä silmällä pitäen. Järvi-altaitiin varastoitava vesi voidaan johtaa Lepsämänojien ja Hiidenveden tulvavesistä. Kun vedenotto myöhemmässä vaiheessa tapahtuisi Päijänteestä, toimisi edellä mainittu yhtenäinen tunneli Pitkälänjoelta Hiidenvedelle itä-länsi suuntaisena raakavedenjakelujohtona. Tässä vaiheessa myös Hiidenvettä käytettäisiin tasoitusaltaana.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.6.1965 esitettyjen periaatteiden mukaisen Hiidenvesisuunnitelman II vaihetta koskevan alustavan suunnitelman. Helsingin kaupunki laatii asiaa koskevan suunnitelman ja hakee toteuttamista varten tarvittavat luvat.

Suunnitelman pohjaksi tarvittiin seikkaperäisiä karttoja hankkeen alueelta. Helsingin maalaiskunnan ja osittain Espoon alueelta oli käytettävissä asemakaavoitusta varten laaditut 1:2000 kartat, jotka pienennettiin käyttökelpoisempaan mittakaavaan 1:4000. Sopivien karttojen hankkimiseksi muualta suunnitelma-alueelta tehtiin ilmakuvakartoitus, jonka perusteella saatiin 1:4000 kartat 1 m:n korkeuskäyrillä sekä tunneli- että allasalueilta. Kartoitustyön yhteydessä otettiin erityisesti huomioon tunnelin rakennustyön asettamat tarkkuus- ym. vaatimukset.

Tutkimukset tunneleiden osalta jakaantuivat kolmeen vaiheeseen, joiden antamien tulosten perusteella tunnelisuunnitelma voidaan laatia:

- geologinen selvitys
- seisminen luotaus tärykairauksin täydennettynä
- syväkairaus.

Alueen geologinen selvitys suoritettiin topograafikarttojen sekä geologisten erikoiskarttojen perusteella. Tämän jälkeen voitiin tarkempaa tutkimusta varten määritellä kivilajien esiintyminen, kallion pääkulkusuunnat ja ruhjevyyhykkeet. Valitulla tunnelin yleissuuntaa osoittavalla linjalla suoritettiin seismisiä- ja syväkairaustutkimuksia, joiden perusteella saadaan selvitettyä kallionpinnan korkeus sekä ruhjeiden laatu. Seismisiä tutkimuksia suoritettiin 29,1 km:n matkalla yhteensä 49. Syväkairauksia tehtiin Vantaalla ja Keimolassa yhteensä 23 reikää, jolloin maankairausta tuli 444 m ja kal-

liokairausta 302,5 m. Seisminen tutkimus aloitettiin heinäkuussa ja saatiin suoritetuksi loppuun joulukuussa. Syväkairaukset aloitettiin elokuussa ja niitä jatketaan vielä vuoden 1966 puolella. Näiden tutkimustulosten perusteella voidaan valita tunnelin lopullinen paikka ja korkeusasema.

Velskolan järviältäiden säännöstely

Velskolan järviältäiden säännöstelysuunnitelman täydennyskartoitusta ja myöhemmin laadittavaa vahingonarviota varten suoritettiin alueella rantatutkimuksia: pintavaaitusta, rakennetutkimuksia, tilojen rajoihin ja omistussuhteisiin liittyviä selvityksiä ja metsämaiden tyyppiarviointia. Täydennyskartoituksessa käytettiin pohjana stereokartoituksessa laadittuja aluekarttoja. Kartoitus suoritettiin mittakaavaan 1:4000. Toimintavuonna saatiin kartoituksessa tarvittavat maastotyöt loppuun suoritetuiksi. Järvien syvydet tutkittiin kaikuluotausta käyttäen. Suunnitelmaan kuuluvien suoja- ja säännöstelypatojen alueilla suoritettiin pohjatutkimuksia patojen sijainnin määrittämistä varten.

Velskolan järviältäiden säännöstelystä laadittiin alustava yleissuunnitelma.

Silvolan tekoallas

Altaalla suoritettiin toimintavuonna vain normaaleja huoltotöitä.

Teknillisiä tietoja Silvolan tekoaltaasta:

Tekoaltaan pinta-ala	0,5 km ²
Suurin vesitilavuus	5,4 milj.m ³
Ylin vedenkorkeus	NN + 42 m
Suurin syvyys	18 m
Maapatojen pituus	2,3 km
Maapatojen suurin rakennekorkeus	24 m

Veden tulo- ja ottotunnelien yhteinen pituus on 2 960 m ja keskimääräinen poikkipinta-ala 5,5 m², vedentulotorneja on 3 kpl, joissa kussakin on kaksi suunnattavaa suutinta \varnothing 500 mm ja \varnothing 600 mm. Vedenottotorneja on 2 kpl, joissa ottoaukot, 12 kpl \varnothing 400 mm kummassakin, ovat neljässä korkeustasossa, NN + 31,00 m 4 kpl, NN + 34,00 m 2 kpl, NN + 37,00 m 2 kpl ja NN + 40,00 m 4 kpl.

Veden teoreettinen viipymä altaassa oli toimintavuonna noin 4 viikkoa vedenoton tapahtuessa molemmille laitoksille.

Vedenoton keskittäminen Pitkäkoscalle

Toimintavuonna valmistuivat Pitkäkösken-Vanhankaupungin raakavesitunnelin rakennustyöt. 7,6 km pituisen ja poikkipinta-alaltaan 6 m² suuruisen tunnelin louhintatyöt sekä siihen liittyvien betonirakenteiden rakennustyöt suoritettiin Insinööritoimisto Oy Vesto kokonaisurakalla. Tunneli otettiin vesiteknilliseen koekäyttöön huhtikuussa 1965.

Louhittu kalliomäärä oli 60 000 k-m³, josta n. 50 % käytettiin Herttoniemen päähuoltokeskuksen putkivarastokentän rakentamiseen, n. 35 % luovutettiin Rakennusviraston katurakennusosaston käyttöön sekä 15 % käytettiin Pitkäkösken vedenpuhdistuslaitoksen II rakennusvaiheen perustamistöissä.

Tunnelin yhteyteen rakennettiin vesivoimalaitos, jolla Silvolan altaasta Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitokselle juoksutettavan veden liike-energia, kokonaisputouskorkeus 28 m, muutetaan sähköenergiana edelleen laitoksella käytettäväksi. Samalla turpiini tulee toimimaan Vanhankaupungin laitoksen raakavesimäärän säätäjänä. Tampella Oy toimitti 580 hv:n, nim. vesimäärä 2 m³/sek, tehoisen makaavan Francis-turpiinin ja Oy Strömberg Ab 425 kW:n epätahtigeneraattorin. Pääasiassa vesilaitoksen toimesta suoritettiin koneistoasennukset v. 1965 alkupuolella ja huhtikuussa otettiin voima-asema koekäyttöön samalla, kun aloitettiin tilapäinen veden juoksutus Silvolan altaasta Vanhankaupungin laitokselle tunnelin kautta.

3.2 Vedenhankinnan kaukosuunnittelu Kuntien yhteistoiminta

Vuoden alkupuoliskolla käytyjen neuvottelujen tuloksena Helsingin kaupunki, Espoon kaupala ja Helsingin maalaiskunta allekirjoittivat lokakuun 6 päivänä sanottujen kuntien keskeistä yhteistoimintaa raakaveden hankkimiseksi koskevan sopimuksen, jonka tarkoituksena on tyydyttää sopijakuntien vedentarve noin vuoteen 1980 saakka ja parantaa veden laatua toteuttamalla ns. lähiohjelman mukainen runkojärjestelmä, jolla tarkoitetaan tunneliratkaisulla ja eräillä lisä-altailla täydennettyä Hiidenvesisuunnitelmaa eli ts. Hiidenvesisuunnitelman I ja II vaihetta yhdessä.

Kolmisopimuksen mukaan Hiidenvesisuunnitelman II vaiheen laajuudesta ja toteuttamisesta sovitaan kuitenkin lopullisesti vasta sen jälkeen,

kun raakaveden hankinnan kauko-ohjelman alustava suunnitelma toteuttamisaikatauluneen on valmistunut, kuitenkin ennen vuoden 1966 loppua. Ellei toisen vaiheen laajuudesta ja toteuttamisesta päästä sopijakuntien kesken sopimukseen, toteutetaan toinen vaihe vuoteen 1972 mennessä edellä esitetyn mukaisena ja laajuisena edellyttäen, että asianmukaiset luvat saadaan.

Kolmisopimuskunnat ovat sitoutuneet yhdistämään lähiohjelman mukaisen runkojärjestelmän aikanaan Sisä-Suomen järviolueelta tulevaan kauko-ohjelman mukaiseen raakavesitunneliin siten, että runkojärjestelmän tunnelit jäävät jakelutunneleiksi ja Hiidenvesi latvajärviin tasaus- ja vara-altaiksi. Runkojärjestelmän rakentaa ja rahoittaa Helsingin kaupunki ja laitteiden käytöstä huolehtii kaupungin vesilaitos. Espoon kauppalalla ja Helsingin maalaiskunta korvaavat kaupungille yhteensä 35 % niistä lisäkustannuksista, jotka ovat tarpeen runkojärjestelmän laajentamiseksi niin, että myös sanottujen kuntien vesivajausta vastaava vedentarve voidaan tyydyttää. Ottamastaan raakavedestä Espoon kauppalalla ja Helsingin maalaiskunta suorittavat mittauksen mukaan saman yksikköhinnan, joka kaupungin vesilaitoksen tilinpäätöksen mukaan tulee raakaveden osalle.

Sopimuksen mukaan sopijakuntien kunnallishallitukset asettivat marraskuussa 3-jäsenisen toimikunnan seuraamaan runkojärjestelmän rakentamista, valvomaan sen hoitoa, laatimaan selvityksiä vesitilanteen kehityksestä, sopijakuntien vedentarpeesta ja omien vesivarojen käytöstä sekä tarkistamaan kauppalaan ja maalaiskunnan kaupungille suoritettavat rakennus- ja vedenkäyttökorvaukset. Kaupunginhallitus määräsi kaupungin edustajaksi sanottuun toimikuntaan toimitusjohtaja Eino Kajasteen.

Raakaveden hankintasopimukseen liittyen ja siinä sopijakunnille varatun mahdollisuuden mukaisesti kaupungin ja maalaiskunnan kesken tehtiin kolmisopimuksen allekirjoittamisen jälkeen erillinen sopimus, jonka mukaan maalaiskunta saa ostaa kaupungilta puhdistettua vettä kaupungin verkosta vuoden 1976 loppuun saakka. Sopimuksessa lähemmin mainituin edellytyksin voidaan tätä toimitusaikaa vielä pidentää vuoden 1979 loppuun.

Toimintavuonna kaupunginvaltuusto hyväksyi myös sopimuksen vesijohtoveden rajoitetusta toimittamisesta kaupungin verkosta Espoon kauppalaan vesijohtoverkkoon, mutta sopimuksen allekirjoittaminen siirtyi vuoden 1966 puolelle.

Varsinainen kaukosuunnittelu

Valtioneuvoston päätöksellä 9.1.1964 yleissuunnitelman laatiminen Etelä-Suomen käyttövedenhankinnasta oli annettu tie- ja vesirakennushallituksen tehtäväksi yhteistoiminnassa kuntien ja teollisuuden kanssa. Tähän perustuen toimintavuonna jatkettiin edellisen vuoden loppupuolella aloitettuja epävirallisia yhteistyökokouksia tie- ja vesirakennushallituksen vesistöosaston kanssa. Näihin kokouksiin osallistuivat myös Espoon kauppalan, Helsingin maalaiskunnan ja Helsingin Seutukaavaliiton edustajat. Toimintavuoden lopulla tie- ja vesirakennushallituksen ja kaupungin välinen yhteistyö vedenhankinnan yleissuunnittelussa tuli kiinteämmäksi, kun muodostettiin em. osapuolien välinen johtotason neuvotteluelin.

Helsingin vedentarvealueen vedenhankinnan yleissuunnitelman laatiminen on erittäin laaja ja monihaarainen tehtävä, johon sisältyy seuraavat päävaiheet: ns. Helsingin vedentarvealueen määrittely; vedentarve-ennusteen laatiminen; kysymykseen tulevien kauko-ohjelman vaihtoehtoisten raakavesilähteiden määrittely; veden laatu tutkimukset vaihtoehtoisissa vedenhankintavesistöissä; vaihtoehtoisten vedenhankintavesistöjen suojelumahdollisuuksien arviointi; otettavaksi suunniteltavan veden laadunparantamismahdollisuuksien selvittäminen; arvio tarvittavista rakenteista ja toimenpiteistä vaihtoehtoisissa vedenhankintavesistöissä; teko-pohjaveden valmistuksen selvittely; mahdollisen vedenoton vaikutus alapuolisiin vesistöihin; vaihtoehtoisista raakavesilähteistä saatavat vesimäärät; maaperän geologisen yleisrakenteen selvittely kalliotunnelien rakentamista silmällä pitäen vaihtoehtoisten raakavesilähteiden ja vedentarvealueen välisiltä osilta; meriveden suolanpoiston käyttöönottomahdollisuuksien ja kustannusten selvittely; varsinaisen yleissuunnitelmaehdotuksen laatiminen vedentarvitsijoille, joilla tässä tarkoitetaan kuntia ja runsaasti vettä käyttävää teollisuutta.

Yleissuunnitelmaehdotukseen kuuluu vesilaitoksen käsityksen mukaan: ehdotus lopullisesta

raakavesilähteestä ja mahdollisista välitavoitteista sekä ehdotus meriveden suolanpoiston mahdollisen käyttöönoton ajankohdasta; hankkeen oikeudellisten edellytysten selvittely; ehdotus organisaatiosta ja hallinnosta; ehdotus rahoituksesta; ehdotus rakentamisesta; ehdotus toteuttamisaikataulusta; ehdotus mahdollisista muista vedentarvitsijoiden mukaantuloon ja yleissuunnitelman hyväksymiseen vaikuttavista seikoista; ehdotus yleissuunnitelman pohjalta laadittavan yksityiskohtaisen suunnitelman laatimisesta.

Vesilaitos on toimintavuonna jatkanut Helsingin vedentarvealueen vedenhankinnan yleissuunnitelman pohjaksi tarvittavia selvittelyjä, kuten vedentarvealueen määrittelyä, vedentarveennusteen laatimista, kysymykseen tulevien kauko-ohjelman vaihtoehtoisten raakavesilähteiden määrittelyä, veden laatu tutkimuksia vaihtoehtoisissa vedenhankintavesistöissä, tekopohjaveden valmistuksen selvittelyä, vaihtoehtoisista raakavesilähteistä saatavia vesimääriä ja meriveden suolanpoiston käyttöönotto mahdollisuuksien ja kustannusten selvittelyä. Helsingin kaupunginhallituksen asettaman vesihuoltotoimikunnan mietinnön pohjalta ryhdyttiin toimintavuonna tekopohjaveden valmistusmahdollisuuksien selvittelytyöhön tietojen kokoamisena ja pienoiskokeina laboratoriossa. Meriveden suolanpoiston käyttömahdollisuuksien ja kustannusten selvittämiseksi vesilaitos kutsui 24.6.1965 neuvottelukunnan, jonka tehtäväksi tuli selvittää, mitä mahdollisuuksia on olemassa meriveden puhdistamiseksi yleiseen kulutukseen ja mitä sellainen toimenpide tulisi maksamaan verrattuna nykyisiin vedenhankintamenetelmiin. Vesilaitos antoi neuvottelukunnan työstä toimintavuoden lopussa tilanneselostuksen Teollisuuslaitosten lautakunnalle ja kaupungin sekä tie- ja vesirakennushallituksen väliselle johtotason neuvotteluelimelle. Lopullinen selvittely valmistunee vuoden 1966 alkupuoliskolla.

3.3 Vedenpuhdistuslaitokset

Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos

Toimintavuoden aikana peruskorjattiin ja kunnostettiin Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen entinen kemikalointirakennus pää-

osiltaan sosiaali-, varasto- ja asuntotiloiksi, jotka valmistuivat käyttökuntoon 1.10.1966.

Työt suoritti Rakennusliike Vasa Oy, Taulukossa n:o 14 esitetään eräitä tärkeimpiä tietoja vedenpuhdistuslaitoksista.

Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitos

Vanhankaupungin laitoksen peruskorjauksen valmistuttua vuoden 1964 lopulla, kävi mahdolliseksi ryhtyä Pitkäkosken laitoksen tehon lisäämistä tarkoitaviin rakennustöihin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.6. tekemällään päätöksellä laitoksen laajentamista koskevan suunnitelman, jonka mukaan laitoksen vedenpuhdistustehoa lisätään 1 200 l/s:lla. Hankkeeseen liittyvät laitteet, rakennelmat ja rakennukset ovat vesiteknillisiltä ratkaisuiltaan periaatteessa nykyisten kaltaisia. Uusi selkeytys- ja suodatinrakennus, joka rakennetaan nykyisen laitoksen eteläpuoleiselle sivulle, sisältää neljän selkeytys- ja suodatusyksikön à 300 l/s lisäksi puhdasvesisäiliön, pesuvesien kokooma-altaat, jälkikemikalointiosaston sekä suodattimien pesuvesisäiliön. Lisäksi vaatii tehon lisääminen eräitä laajennustöitä, kuten kalkkiveden valmistamon laajentamisen sekä koneiston ja kojeistojen, kuten pumppujen, putkistojen, kemikaalien syöttökojeiden yms. lisäämisen 2 400 l/s:n tehoa vastaavaksi.

Varsinaiset rakennustyöt aloitettiin toimintavuoden aikana. Rakennusten kokonaistilavuus on n. 97 600 m³, joka jakautuu eri yksiköiden osalle seuraavasti:

Selkeytys- ja suodatinallasrakennus	85 650 m ³
Jälkikemikalointirakennus	6 000 »
Kalkkiveden valmistusosaston laajennus	4 350 »
Suodatinpesuvesisäiliö	650 »
Liittäminen vanhaan laitokseen.....	650 »
Alkukemikalointi	300 »

Rakenteellisesta puolesta mainittakoon seuraavaa:

Rakennuksiin kuuluvat allasrakenteet on perustettu tunnelimurskasta kallion päälle tasatulle täytteelle. Kantavien rakenteiden kohdalla on kuitenkin kuormitukset viety kallioon beto-

Taulukko n:o 14 Teknillisiä tietoja vedenpuhdistuslaitosten selkeytysaltaista, suodattimista ja puhdasvesialtaista.

Vanhankaupungin laitoksen teho on noin 1,6 m³/s ja Pitkähkosken 1,2 m³/s.

	Yksiköiden lukumäärä kpl	Tilavuus, m ³		Pinta-ala, m ²		Pintakuorma, m ³ /h keskimäärin v. 1965
		yksikkö	yhteensä	yksikkö	yhteensä	
Selkeytysaltaat						
1. Vanhakaupunki	3 ¹⁾	13 827	41 481	2 851	8 553	0,53
2. Pitkähkoski	6	3 700	22 200	1 042	6 252	0,65
Suodattimet						suodatusnopeus m/h
1. Vanhakaupunki	14	—	—	21,06	294,84	5—6
	14	—	—	32,16	450,24	5—6
	8	—	—	67,66	541,28	4—5
2. Pitkähkoski	6	—	—	4 × 43,50	1 044,00	4
Puhdasvesialtaat yhteensä						
1. Vanhakaupunki	7	—	10 225			
2. Pitkähkoski	4	—	7 000			

¹⁾ Kolmas kontaktialtaana toimiva allas mukaanluettuna.

nianturoiden välityksellä. Allasrakenteet rakennetaan pääosaksi esijännitetystä teräsbetonista K-300. Vesikattojen kantavat rakenteet ovat esijännitetyjä sekä esijännittämättömiä elementtipalkkeja, joihin on tuettu teräsbetoniset ripaelementit. Vesikattopinnan muodostaa lahosuojatusta puusta rakennettuun alustaan liimattu 3-kertainen kermieristys. Seinäpinnat rakennetaan pystyasentoon asennettavista suurista Leca-betonielementeistä. Kalkkiveden valmistusosaston laajennuksen rakenne on sen sijaan samanlainen kuin nykyinen.

Maankaivu- ja louhintatöiden suorittamisesta allekirjoitettiin urakkasopimus Insinööritoimisto Oy Veston kanssa 29.4.1965. Työt aloitettiin välittömästi, ja ne valmistuivat syyskuun loppuun mennessä.

Talonrakennustöiden suorituksista allekirjoitettiin pääurakkasopimus Rakennustoimi Oy:n kanssa 15.9.1965 sekä aliurakkasopimukset vesikattoelementtien toimittamisesta A-elementti Oy:n kanssa 20.9.1965 sekä seinäelement-

tien toimittamisesta Rakennuselementti Oy:n kanssa 20.9.1965.

Vuoden päättyessä olivat käynnissä altaiden betonityöt. Aikataulun mukaisena tavoitteena on, että laitos valmistuu käyttökuntoon vuoden 1966 loppuun mennessä.

Koneistukseen liittyviä hankintoja ja asennustöitä tehtiin toimintavuoden aikana seuraavasti:

Pitkähkosken laitoksen laajennuksen sekä Vanhankaupungin laitoksen vedenoton siirron takia Silvolaan oli lisättävä Pitkähkosken laitoksen vedenottamon tehoa. Tätä varten hankittiin ja asennettiin toimintavuoden aikana kaksi uutta Karhulan pumppua, kumpikin teholtaan 2 880 m³/h. Vedenottamolta siirrettiin 1 kpl matalapainepumppuja, teholtaan 720 m³/h, aktiivihilikoelaitokseen.

Uusien pumppujen vaatiman sähkötehon lisäyksen takia hankittiin ja asennettiin vedenottamolle uudet 2 000 kVA:n muuntajat. Entiset 1 000 kVA:n muuntajat siirrettiin Pitkähkosken puhdistuslaitoksen päämuuntamoon.

Puhtaan veden pumpausta varten hankittiin ja asennettiin laitokselle toimintavuoden aikana 2 kpl Karhulan toimittamia pumppuja ja 1 kpl KSB:n pumppuja kukin teholtaan 1 800 m³/h. Pumppaamosta siirrettiin yksi Karhulan pumppu, teholtaan 1 440 m³/h, Vanhankaupungin laitokselle.

Kemikalioiden syöttökojeita tilattiin seuraavasti: Oy Rictor Ab:ltä 2 kpl alumiinisulfaatin syöttökojeita, 1 kpl silaktoreita, 3 kpl rikkidioksidin syöttökojeita ja 2 kpl rikkidioksidihöyrystäjiä, Oy E. Sarlin Ab:ltä 3 kpl kalkinsammutuskojeita, 3 kpl kloorinsyöttökojeita ja 2 kpl kloorihöyrystäjiä sekä Oy Hydro-Tekno Ab:ltä 2 kpl klooridioksidikojeita.

Valvontalaitteita tilattiin: Oy Siemens Ab:ltä veden määrä-, paine- ja korkeusmittareita, Oy Labko Ab:ltä veden korkeusmittareita ja Oy E. Sarlin Ab:ltä pH-mittaus- ja automatiikkalaitteet.

Lisäksi tilattiin sähkö- ja käsikäyttöisiä sulkuventtiilejä osittain omalta konepajalta, osittain Oy Exim Ab:ltä sekä Neles Oy:ltä. Putkiston valurautamuotokappaleet toimitti Rauta- ja Metallivalimo Suomi.

Ilmastointilaitteiden hankinta ja asennus annettiin Oy Suomen Puhallintehdas Ab:lle.

Sähkötyöt laajennusosalla suoritetaan vesilaitoksen sähkötoimiston laatimien suunnitelmien mukaisesti. Pääosan sähkötoista suorittaa Oy Siemens Ab, mutta mittari- ja valvontalaitteiden asennukset vesilaitos.

Putkiasennustyöt hoitaa kokonaisuudessaan vesilaitos. Toimintavuoden aikana tehtiin eräitä betonivaluihin liittyviä pieniä putkiasennuksia. Pääosa putkistotöitä sekä kone- ja sähköasennukset siirtyivät seuraavalle vuodelle.

3.4 Tutkimuslaboratorio

Pienoiskoelaitos

Tutkimuslaboratoriorakennukseen varattuun 300 m³:n huonetilaan valmistui syksyllä vedenpuhdistuksen pienoiskoelaitos. Se on tarkoitettu vedenpuhdistuksen kokeilemiseksi erilaisiin raakavesiin sekä menetelmien ja laitteiden tutkimiseksi vedenpuhdistuksessa. Koelaitos käsittää kaksi samanlaista, mutta erillisinä samanaikaisesti käytettävää vedenpuhdistuslaitosta pienoiskoossa. Sekoitus-, hämmennys- ja selkeytysastiat sekä suodattimet on tehty läpinäkyvästä

materiaalista. Kummankin puhdistuslaitosyksikön suurimmaksi tehoksi on sitä suunniteltaessa laskettu 350 l/h. Laitteita ja niiden käyttöä voidaan helposti säätää ja muuttaa.

Aktiivihiilisudattimet

Vantaanjoen veden jatkuvan likaantumisen takia on tarpeen tutkia vesijohtoveden lisäpuhdistusmenetelmiä. Pienoismittakaavassa suoritettujen kokeiden perusteella pidettiin aktiivihiilisudatusta sopivimpana lisäpuhdistusmenetelmänä. Menetelmän ja laitteiden perusteelliseksi selvittämiseksi ovat kokeet täysikokoisilla suodatinyksiköillä välttämättömiä. Kaupunginhallituksen 4.11.1965 tekemän päätöksen mukaan aloitettiin kahden koeysyksikön rakentaminen Pitkääkosken vedenpuhdistuslaitoksen yhteyteen toimintavuoden aikana. Korrosiosuojatut umpinaiset teräsastiat ovat halkaisijaltaan 3 m ja korkeudeltaan n. 7 m sisään rakennettuihin suutinvälipohjineen kahdelle perättäiselle aktiivihiilikerrokselle. Astioissa on rakenteet suodattimien täyttämistä ja tyhjentämistä sekä laitteet pesua, käyttöä ja käyttötarkkailua varten. Suodatinastiat valmisti Oy Sarlin Ab. Suodattimet sijoitetaan niitä varten tehtävään teräsrunkoiseen eterniitilevyseinäiseen lisärakennukseen puhdistuslaitosrakennuksen itäisivulle. Rakennustyöt aloitettiin toimintavuoden lopulla.

3.5 Vesisäiliöt

Vesisäiliöiden pääasiallisimpana tarkoitukseena on varastoida vettä huippukulutusta varten sekä varmentaa riittävät paineolosuhteet korkeimmillekin alueille.

Toimintavuonna oli käytössä yhteensä viisi säiliötä: kaksi säiliötä Alppilan mäellä ja Ilmalan, Lauttasaaren sekä Myllypuron säiliöt. Myllypuron säiliöt valmistui lopullisesti kesäkuussa, mutta sen ylävesisäiliö voitiin ottaa käyttöön jo maaliskuussa. Samanaikaisesti valmistui ja otettiin käyttöön säiliön läheisyydessä paineenkorotuspumppaamo veden yläsäiliöön nostamista varten. Pääurakoitsijana näissä töissä toimi Silta ja Satama Oy.

Tärkeimmät teknilliset arvot kaikista säiliöistä on esitetty taulukossa n:o 16.

Taulukko n:o 16 Vesisäiliöt.

Vattenreservoarer.

Service Reservoirs.

	Alppila nelikulm. säiliö Alphyddans rekt. reservoar Alppila square Reservoirs	Alppila pyöreä säiliö Alphyddans runda reservoar Alppila round Reservoirs	Ilmala Ilmala reservoar Ilmala Reservoir	Lauttasaari Drumsö reservoar Lauttasaari Reservoir	Myllypuro Kvarnbäcken reservoar Myllypuro Reservoir	Yhteensä Total Total
Vesitilavuus Vattenvolym Water capacity	13 000 m ³	16 000 m ³	20 000 m ³	4 500 m ³	{ 2050 m ³ ylä 11350 m ³ ala	66 900 m ³
Rakennuksen koko tilavuus Byggnadens totalvolym Volume of building	45 500 m ³	57 000 m ³	77 500 m ³	9 500 m ³	33 000 m ³	222 500 m ³
Ylin vedenkorkeus Högsta vattenstånd Max water level elevation	NN + 56,3 m	NN + 56,3 m	NN + 68,5 m	NN + 57,1 m	{ NN + 88,5 m NN + 71,0 m	
Pohjan korkeus Bottnets höjd Elevation of bottom	NN + 50,8 m	NN + 50,7 m	NN + 61,0 m	NN + 50,0 m	{ NN + 76,5 m NN + 58,8 m	
Maanpinnan korkeus Markytans höjd Elevation of ground	NN + 40,0 m	NN + 40,0 m	NN + 45,0 m	NN + 27,0 m	NN + 41,0 m	

3.6 Vesijohtoverkko

Katuvesijohtoja rakennettiin toimintavuoden aikana 39 574 m. Putkiverkon kokonaispituus oli toimintavuoden alussa 627 972 m. Toimintavuoden tilastoihin on lisätty omana ryhmänä ø 75—50 mm kupariset katuvesijohdot, joita jo vuonna 1964 alettiin rakentaa, mutta joita ei vielä esiintynyt vuoden 1964 tilastoissa. Tästä johtuen oli katuvesijohtojen yhteinen pituus vuoden alussa todellisuudessa 361 m edellä mainittua pitempi eli yhteensä 628 333 m. Toimintavuoden lopussa oli putkiverkon kokonaispituus 660 741 m. Tähän lukuun eivät sisälly talovesijohdot. Vuoden aikana oli poistettu käytöstä vesijohtoja 7 166 m.

Katuvesijohtojen keskiläpimitta oli vuoden päättyessä ø 326 mm ja yhteinen tilavuus 55 126 m³.

Vesilaitos asensi kaikki putket ja niihin kuuluvat laitteet. Katurakennustöiden yhteydessä suoritti maarakennustyöt rakennusviraston ka-

turakennusosasto ja muulloin yksityiset maarakennusurakoitsijat. Viime mainittujen osuus edusti noin 14 % kokonaiskaivupituudesta.

Huomattavimmat työt olivat seuraavat: Pitkäkosken—Ilmalan ø 1 000 mm pääsyöttöjohdon IV rakennusvaihe Pirkkolantien ja rantaradan välillä yhteensä 1 723 m, Myllypuron—Laajasalon ø 600 mm pääsyöttöjohto Roihuvuoressa 924 m, Tuusulantien moottoritietyön yhteydessä uudelleen rakennettua ø 400 mm johtoa 2 497 m ja Vallesmannintien—Kytöpolun ø 200 mm vesijohto Suutarilassa 1 006 m.

Huomattavimmat alueelliset rakennuskohteet, joissa asennettiin eri suuruisia jakelujohtoja, olivat seuraavat: Malmilla ja Tapanilassa 6 058 m, Pakilassa 4 125 m, Kontulassa 3 816 m, Oulunkylässä 3 104 m sekä Pitäjänmäellä ja Konalassa 2 930 m.

Kantakaupungissa uusittiin vanhoja vesijohtoja yhteensä 3 523 m. ø 600 mm ja sitä suuremmat putket olivat teräsputkia. ø 400 mm ja sitä

Putkiverkkoalue	1000 mm m	800 mm m	600 mm m	450 mm m	400 mm m	300 mm m
	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.
1. Kantakaupunki	4 681 — 4 681	12 987 — 12 987	15 695 265 15 960	3 964 — 3 964	12 023 882 12 905	28 730 321 29 051
2. Oulunkylä, Pakila ja Tuomarinkylä	— — —	— — —	— — —	— — —	8 093 -61 8 032	3 938 98 4 036
3. Munkkiniemi, Otaniemi ja Tapiola	— — —	— — —	243 — 243	— — —	1 950 — 1 950	10 252 — 10 252
4. Pitäjänmäki, ja Konala	— — —	— — —	2 444 — 2 444	— — —	110 1 517 1 627	2 582 261 2 843
5. Haaga ja Etelä-Kaarela	11 500 1 718 13 218	1 066 5 1 071	2 968 — 2 968	— — —	463 — 463	8 710 — 8 710
6. Herttoniemi, Viikki, Tammisalo, Laajasalo, Vartiokylä ja Kontula	— — —	5 600 139 5 739	8 275 1 739 10 014	— — —	8 748 1 817 10 565	18 310 2 157 20 467
7. Lauttasaari	— — —	— — —	1 045 — 1 045	— — —	— — —	3 706 — 3 706
8. Kulosaari	— — —	— — —	— — —	— — —	2 441 — 2 441	2 490 — 2 490
9. Pukinmäki, Malmi, Tapaninkylä, Suurmetsä ja Suutarila	— — —	— — —	1 — 1	— — —	— 36 36	9 588 1 078 10 666
Yhteensä	16 181 1 718 17 899	19 653 144 19 797	30 671 2 004 32 675	3 964 — 3 964	33 828 4 191 38 019	88 306 3 915 92 221

Uusien vesijohtojen rakentamisesta ja vanhojen poistamisesta vesijohtoverkkoon aiheutuneet muutokset ilmenevät kaupunginosittain taulukosta n:o 18, missä samalla esitetään kokonaistilanne putkiverkosta 31.12.1965.

Vuonna 1965 käytöstä poistetut vesijohdot esitetään taulukossa n:o 19.

Vesijohtoverkon pääsyöttöjohdot kertomusvuoden lopussa esitetään kuvassa n:o 4.

Painepiirit

Vesilaitoksen vedenjakelualue on jaettu eri painepiireihin, jotka on erotettu toisistaan sul-

jetuilla sulkuventtiileillä. Laajin painepiiri on Ilmalan vesisäiliön piiri, joka käsittää seuraavan linjan länsipuoliset alueet: Vantaanjoki-päärautatie - Pasila - Mannerheimintie - Pohjois-Esplanaadi - kauppatori. Mainitun rajan itäpuolella oleva alue on Alppilan säiliöiden painepiiri. Paine-ero kahden painepiirin välillä on noin 12 m, josta syystä Ilmalan säiliön piiriä kutsutaan korkeapainepiiriksi ja Alppilan säiliöiden painepiiriä matalapainepiiriksi. Tattarisuon pohjavesilaitos muodostaa lisäksi pohjoisessa Malmin ja Puistolan alueella oman painepiirinsä, ja Myllypuron vesisäiliön yläsäiliö uusilla Myllypuron ja

Vesijohtoverkko 31.12.1965.

250 mm m	200 mm m	150 mm m	125 mm m	100 mm m	75 - 50 mm m	Yhteensä m	Paloposteja kpl	Sulkuventt. kpl
1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.	1. 1. Lisäys 31. 12.
2 946 — 2 946	44 066 1 091 45 157	54 424 —452 53 972	65 108 —107 65 001	7 872 —15 7 857	— — —	252 496 1 985 254 481	1 898 14 1 912	2 870 28 2 898
1 930 — 1 930	23 186 2 128 25 314	17 166 2 442 19 608	9 375 —1 9 374	2 543 1 159 3 702	161 182 343	66 392 5 947 72 339	578 39 617	587 50 637
1 387 — 1 387	15 747 — 15 747	15 793 1 090 16 883	1 863 —504 1 359	3 649 107 3 756	90 — 90	50 974 693 51 667	427 5 432	498 6 504
1 109 — 1 109	9 741 174 9 915	6 480 800 7 280	2 582 — 2 582	1 223 178 1 401	— — —	26 271 2 930 29 201	214 18 232	243 24 267
2 137 — 2 137	10 608 713 11 321	14 939 127 15 066	1 962 — 1 962	1 519 110 1 629	— — —	55 872 2 673 58 545	408 13 421	584 15 599
— — —	22 568 745 23 313	18 975 1 968 20 943	6 066 — 6 066	1 092 439 1 531	224 — 224	89 858 9 004 98 862	709 62 771	871 84 955
— — —	7 965 — 7 965	9 020 — 9 020	752 —572 180	2 077 — 2 077	36 — 36	24 601 —572 24 029	211 —5 206	238 —5 233
— — —	1 118 24 1 142	3 239 635 3 874	530 — 530	3 071 118 3 189	31 — 31	12 920 777 13 697	98 4 102	144 9 153
— — —	25 000 3 803 28 803	12 704 3 245 15 949	324 — 324	1 190 666 1 856	142 143 285	48 949 8 971 57 920	422 64 486	477 82 559
9 509 — 9 509	159 999 8 678 168 677	152 740 9 855 162 595	88 562 —1 184 87 378	24 236 2 762 26 998	684 325 1 009	628 333 32 408 660 741	4 965 214 5 179	6 512 293 6 805

Kontulan asutusalueilla oman pienehkön korkeapainepiirin.

Painepiirien rajoja joudutaan muuttamaan olosuhteiden mukaan. *Kuvasa n:o 4* on esitetty niiden rajat kertomusvuoden lopussa.

3.7 Talojohdot, vesimittarit ja yleiset vesipostit

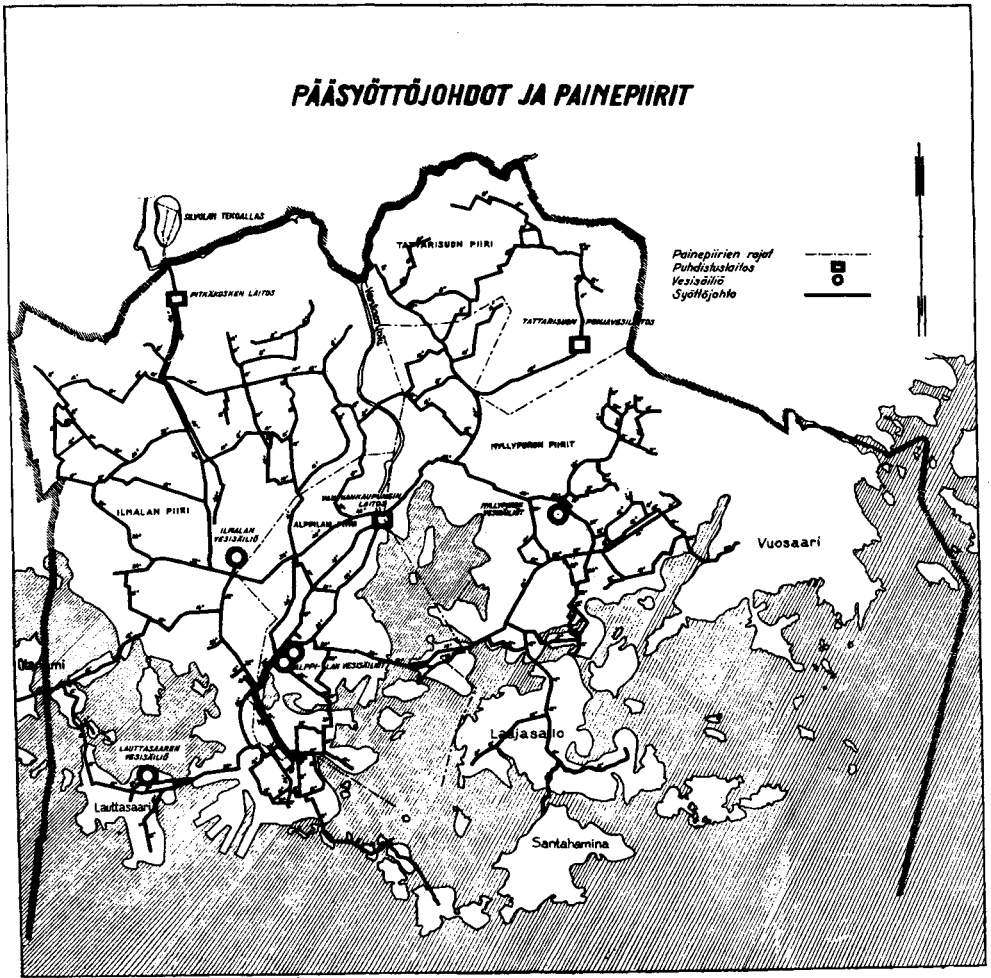
Talojohdot

Vesijohtoverkostosta kiinteistöille jotavia talojohdot rakennettiin kertomusvuoden aikana

645 kpl. Vanhoja talojohdot poistettiin 76 kpl, lisäyksen ollessa siten 569 talojohdot. Talojohdot kokonaismäärä oli vuoden päättyessä 11 023 kpl.

Mittarittomia palojohdotliitoksia, ns. Sprinklerliitoksia, rakennettiin kertomusvuoden aikana 18 kpl, niiden kokonaismäärä oli vuoden lopussa 91 kpl.

Vuoden aikana rakennettujen johtojen lukumäärä jakautui eri johtosuuruuksille *taulukosta n:o 20* ilmenevällä tavalla.

Kuva n:o 4. Syöttöjohdot ja painepiirit — Main network and pressure zones.

Vesimittarit

Käytössä olevien vesimittareiden lukumäärä lisääntyi vuoden kuluessa 510 kpl:lla. Mittareita oli vuoden lopussa vesijohtoon asennettuna yhteensä 10 729 kpl.

Taulukossa n:o 21 on esitetty käytössä olevien mittareiden lukumäärä eriteltynä suuruuksien mukaan.

Mittareita vaihdettiin tai poistettiin käytöstä kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 320 kpl seuraavien syiden vuoksi:

Säännöllinen vaihto	2 513 kpl
Mittarin suuruuden muutos	296 »
Halutun tarkistuksen johdosta	16 »
Epävarman käynnin johdosta	26 »
Pysähtymisen johdosta	116 »
Taulussa tai osoittimessa olleen vian takia	24 »
Vuodon takia	69 »
Jäätymisen takia	40 »
Lopetetun vedenkäytön takia	220 »

Yhteensä 3 320 kpl

Taulukko n:o 20 Vuoden 1965 aikana rakennetut talojohdot.

Johdon läpimitta mm:ssä	36/32	42/38	50/46	63/58	80/75	100/95	80	100	125	150	200	300	Yht.
Lukumäärä kpl	187	246	36	41	1		48	72	12	1		1	645

Taulukko n:o 21 Käytössä olevat vesimittarit 31.12.1965.

Nimellisuuruus	m ³ /h							mm				Yht. kpl	
	3	5	7	10	20	30	50	50	75	100	200		
Siipipyörämittarit kpl	901	2 545	408	1 729	2 214	1 800	985						10 582
Woltman-mittarit kpl								3	84	57	3		147
												Yhteensä	10 729

Yleiset vesipostit

Kertomusvuoden aikana rakennettiin uusia yleiseen käyttöön tarkoitettuja vesiposteja 3 kpl. Vanhoja vesiposteja poistettiin 10 kpl, joten mainittujen postien lukumäärässä tapahtui 7 kpl:n vähennys. Kun yhä useammat kiinteistöt liitosalueilla saattoivat liittyä rakennettuihin vesijohtoihin, kävivät yleiset vesipostit määrättyillä paikoilla tarpeettomiksi.

Vesipostien kokonaislukumäärä vuoden lopussa oli 253 kpl, joista vain kesäkäyttöön soveltuvia oli 9 kpl. Vesipostien jakautuminen eri kaupunginosien osalle ilmenee taulukosta n:o 22.

Lisäksi asennettiin liitosalueille 91 kpl tilapäisiä vesiposteja, jotka olivat käytössä vain kesäajan. Niitä varten oli asennettuna 11 950 m maanpäällistä johtoa.

3.8 Keskuskonepaja ja varastot

Herttoniemen päähuoltokeskuksessa, joka valmistui 1964, suoritettiin varastokentän tasoitus sekä piha-alueen asfaltointityöt, jonka lisäksi koko alue, n. 8 ha, aidattiin.

Tarvittavalle päivystyshenkilökunnalle kunnostettiin alueen entiseltä haltijalta ostettu toimistorakennus, josta muodostettiin 3 huoneisto käsittävä asuintalo.

Eteläistä verkkopiirikeskusta varten rakennettiin Alppilan vanhan vesisäiliön yhteyteen varasto käsittäen 470 m² lämmintä varastotilaa.

3.9 Verkonhuoltokeskukset

Vesilaitoksen vesijohtoja ja niihin liittyviä laitteita rakentavan ja kunnossapitävän verkko-toimiston työkenttä on jaettu kolmeen piiriin, jotka kukin toimivat omasta piirihuoltokeskuksesta käsin. Läntisen piirin toiminta tapahtuu Pitäjänmäellä olevasta huoltokeskuksesta, joka valmistui 1963, itäisen piirin Herttoniemestä, joka valmistui 1964 ja eteläisen piirin Alppilasta, jonne valmistui toimintavuoden marraskuussa huoltokeskustilat Alppilan vesisäiliöiden yhteyteen. Huoltokeskustilat Alppilassa ovat tilavuudeltaan 2 220 m³. Louhintatyöt suoritti Insinööritoimisto Oy Vesto sekä varsinaiset rakennustyöt rakennusliike Vasa Oy.

Taulukko n:o 22 Yleiset vesipostit v. 1965.

Kaupunginosan n:o ja nimi	1. 1. 1965			Lisäys 1965			31. 12. 1965		
	Talvi- käytt.	Kesä- käytt.	Yht.	Talvi- käytt.	Kesä- käytt.	Yht.	Talvi- käytt.	Kesä- käytt.	Yht.
1-27 Kantakaupunki	28	6	34	-2	-	-2	26	6	32
28 Oulunkylä	26	-	26	-2	-	-2	24	-	24
29 Haaga	9	-	9	-2	-	-2	7	-	7
31 Lauttasaari	7	1	8	-2	-	-2	5	1	6
33 Etelä-Kaarela	12	-	12	+1, -1	-	+1, -1	12	-	12
34 Pakila	25	-	25	-	-	-	25	-	25
35 Tuomarinkylä	22	-	22	-	-	-	22	-	22
37 Pukinmäki	13	-	13	-	-	-	13	-	13
38 Malmi	16	-	16	+1	-	+1	17	-	17
39 Tapaninkylä	17	-	17	+1	-	+1	18	-	18
40 Suutarila	5	-	5	-	-	-	5	-	5
41 Suurmetsä	18	-	18	-	-	-	18	-	18
45 Vartiokylä	18	-	18	-	-	-	18	-	18
46 Pitäjänmäki	11	-	11	-1	-	-1	10	-	10
49 Laajasalo	14	-	14	-	-	-	14	-	14
Muut kaup.osat	10	2	12	-	-	-	10	2	12
Yhteensä	251	9	260	+3 -10	-	+3 -10	244	9	253

4. Taloudellinen tulos

Vuoden ylijäämä oli mk 2 340 679,— edellisen vuoden ylijäämän oltua mk 2 751 173,— ja vuoden 1963 mk 1 127 908,—. Toimintavuoden taloudellista tulosta voidaan pitää hyvänä.

Kertomusvuonna muodostivat kiinteät pääomakustannukset 54,7 % kokonaiskustannuksista, muiden huomattavimpien kustannusryhmien prosenttilukujen ollessa, palkat 22,8 %, kemikaalit sekä sähkö 9,9 % ja muut kustannukset 12,6 %. Edellisen vuoden vastaavien arvojen ollessa 53,9 %, 20,3 %, 12,9 % ja 12,9 %.

Ylijäämän määrä on 1,5 % vesilaitoksen vuoden lopussa olleesta käyttöomaisuuden arvosta, joka oli mk 159 564 170,—. Jos lisäksi otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä käyttöomaisuuden korko mk 8 476 782,—, joka on laskettu 6 %:n mukaan, todetaan laitoksen tuottaneen 7,5 %:n koron sijoitetulle pääomalle.

Kuvista n:o 5 ja 6 selviää lähemmin vesilaitoksen taloudellinen kehitys viimeisten viiden vuoden ajalta.

Taulukossa n:o 23 esitetään vesilaitoksen käyttöomaisuuden arvonmuutokset v. 1965.

Laitoksen käyttöomaisuuden arvo sekä siihen liittyvien tekijöiden kehitys vuosilta 1915—1965 käy ilmi *taulukosta n:o 24*.

Taulukossa n:o 25 esitetään vertailevia tietoja laitoksen taloudellisesta toiminnasta vuosilta 1915—1965.

Taulukko n:o 23 Käyttöomaisuuden arvonmuutokset poistosuunnitelman mukaisesti ryhmiteltynä v. 1965.

Käyttöomaisuusryhmä	Arvo 1. 1. 1965 mk	Arvon lisäys mk	Poistot mk	Poisto %	Arvo 31. 12. 1965 mk
Tontit ja maa-alueet	4 143 777,—	1 700,—	—	—	4 145 477,—
Asuin- ja hallintorakennukset, kivi	777 790,69	—	8 386,63	1	769 404,06
Asuin- ja hallintorakennukset, puu	—	—	—	2	—
Tehdasrakennukset	16 860 030,16	3 355 797,21	699 782,17	3,33	19 516 045,20
Tilapäiset rakennukset	—	—	—	10	—
Tiet ja tasoitukset	112 186,78	—	—	—	112 186,78
Putous ja kiinteä pato	82 056,—	—	—	—	82 056,—
Varapato	92 208,29	—	3 623,22	2	88 585,07
Vantaanjoen silta	22 075,29	—	1 771,08	2	20 304,21
Vantaanjoen säännöstelyrakenteet	6 074 399,71	5 966 932,62	125 618,38	2	11 915 713,95
Tekojärven maarakenteet	8 951 643,32	—	190 007,62	2	8 761 635,70
Vesisäiliöt	8 587 652,45	1 302 637,67	241 321,20	2	9 648 968,92
Väestönsuojat	50 645,79	100 020,96	8 440,97	3,33	142 225,78
Putkiverkko	82 487 781,01	8 926 005,82	2 191 216,79	2	89 222 570,04
Vesipostit	158 581,88	—	26 061,40	10	132 520,48
Koneet ja laitteet	5 891 564,28	1 098 030,24	385 534,05	5	6 604 060,47
Erilaiset rakenteet ja laitteet	5 146 423,71	268 015,44	316 647,57	5	5 097 791,58
Vesimittarit	620 693,86	236 143,65	98 330,82	10	758 506,69
Liikkuvat kuljettimet	311 388,78	108 785,14	97 791,86	14,29	322 382,06
Työkoneet	187 830,34	247 401,21	22 576,81	10	412 654,74
Kalusto	45 492,95	31 258,17	4 950,59	10	71 800,53
Eriytyiset työt	630 834,30	1 236 262,24	185 766,27	20	1 681 330,27
Arvopaperit	44 650,—	13 300,—	—	—	57 950,—
Yhteensä mk	141 279 706,59	22 892 290,37	4 607 827,43	—	159 564 169,53

Omaisuuustase 31.12.1965

Vastaavaa :

I	Varsinainen omaisuus		
	A Rahoitusomaisuus		
	Rahaa käteisenä	4 718,61	
	Rahaa shekkitulilla	27 752,53	
	Rahaa postisiirtotulilla	88 672,58	
	Rahaa ennakkokassassa	500,—	
	Saatavat:		
	Veloitettuja vesimaksuja ym.	2 400 187,90	2 521 831,62
	B Vaihto-omaisuus		
	Raaka- ja tarveaineet		4 045 493,53
	C Käyttöomaisuus		
	1.1.1965	141 279 706,59	
	Talousarv. ulkopuolinen lisäys	323 824,59	
	Uudisrakenteet	22 568 465,78	
		164 171 996,96	
	Poisto	4 607 827,43	159 564 169,53
	II Siirtyvät erät		
	Uudisrakenteiden nostamattomat määrärahat		8 114 028,54
	III Ylimääräinen omaisuus		
	Talletetut vieraat arvopaperit		71 454,23
			mk 174 316 977,45

Vastattavaa :

I	Vieras pääoma		
	A Lyhytaikainen		
	Tilivelat	989 392,96	
	Kuluttajien takuumaksut	81 738,95	
	Konttokuranttivelka kaupungin kassaan	3 226 968,63	4 298 100,54
	B Pitkäaikainen		
	Pääomavelka kaupungille		159 564 169,53
	II Siirtyvät erät		
	Uudisrakenteiden nostamattomat määrärahat		8 114 028,54
	III Oma pääoma		
	Tilivuoden ylijäämä		2 340 678,84
			mk 174 316 977,45

Tulostase 31.12.1965

Kulut:

I Varsinaiset kulut		
1. Palkat	5 932 735,73	
2. Henkilösivukulut	965 356,23	
3. Veden hankinta ja raaka-aineet	2 802 481,75	
4. Tarvikkeet	2 377 028,58	
5. Kaluston hankinta	140 059,40	
6. Vuokrat	4 804,—	
7. Vakuutusmaksut ja autoverot	15 196,99	
8. Muut vieraat palvelukset	776 945,72	
9. Toimistokulut	161 786,77	
10. Käyttöomaisuuden poistot	4 607 827,43	
11. Käyttöomaisuuden korko	8 476 782,40	
12. Konttokuranttivelan korko	253 587,92	
13. Käyttövarat	39 773,18	
14. Osuus lautakunnan ja sen kanslian menoihin	19 736,45	
15. Osuus kassa- ja tiliosaston menoihin	132 125,33	26 706 227,88
		2 340 678,84
II Tilikauden ylijäämä		2 340 678,84
		mk 29 046 906,72

Tuotot:

I Varsinaiset tuotot		
1. Veden myynti	22 042 096,26	
2. Mittarien vuokrat	—	
3. Yleiset vesipostit	209 297,83	
4. Sivutoiminta	3 087 415,04	25 338 809,13
		25 338 809,13
II Ylimääräiset tuotot		
1. Sekalaiset tuotot	143 393,32	
2. Sisäiset viennit, veden oma käyttö	634 234,09	
3. Uudisrakenteiden ja omien valmisteiden välilliset kustannukset	2 930 470,18	3 708 097,59
		3 708 097,59
		mk 29 046 906,72

37. Kaasulaitos

Vuosi 1965 oli kaasulaitoksen 105. toimintavuosi ja 65. vuosi kaupungin omistuksessa.

Koksin, kaasulaitoksen toisen päätuotteen ja taloudellisen tuloksen ratkaisevan tuotteen varastotilanne oli keväällä 1964, jolloin tuotantosuunnitelma ja talousarvio vuodelle 1965 laadittiin, huolestuttavasti vaikeutunut. Lämmin talvi 1963/64 sekä myös koksin käytön suhteellinen vähentyminen talojen lämmitystarkoituksiin olivat kasvattaneet varastoja n. 35 000 tonnilla edelliseen vuoteen verrattuna.

Toisaalta oli laitoksen onnistunut monivuotisen tutkimus- ja kokeilutyön tuloksena parantaa koksinsa laatua pysyvästi siinä määrin, että se oli saavuttanut kilpailukykyisyyden sekä idästä että lännestä saapuvan tuontikoksin kanssa. Tästä johtuen olivat tulokset kaasulaitoksen koksin käytöstä erilaisissa teollisissa tarkoituksissa siinä määrin rohkaisevia, että tuotantosuunnitelma ja talousarvio vuodelle 1965 vaikeasta varastotilanteesta huolimatta uskallettiin laatia täysitehoista koksintuotantoa tavoitteena pitäen.

Niinpä talousarviossa vuodelle 1965 arvioitiin koksin valmistuksen nousevan 143 000 tonniin, kaasun kokonaisu-myynnin n. 36,6 milj. m³:iin ja hiilen käytön 194 000 tonniin.

Vuoden 1964 jälkipuoliskolla onnistuttiin koksin teollisuusmyyntiä merkittävästi lisäämään ja tämän ansiosta v. 1965 alussa oli koksivarasto vain 2 000 tonnia edellisen vuoden lukua suurempi eli n. 40 400 tonnia. Tämän helpottuneen varastotilanteen sekä toisaalta terästeollisuuden kanssa vuodelle 1965 tehtyjen koksinmyyntisopimusten perusteella voitiin laadittua tuotantosuunnitelmaa noudattaa kertomusvuoden alusta lähtien aina syksyyn asti. Vuoden 1965 loppupuolen joutui laitos varovaisuussyistä toimimaan hieman pienennetyllä tuotantoasteella. Tämä johtui siitä, että maan terästeollisuus ei vielä syksyllä ollut halukas ennen Neuvostoliiton koksitarjouksien julkittua solmimaan vuodelle 1966 ostosopimuksia kaasulaitoksen kanssa. Neuvostoliiton kanssa käytävät kauppaneuvottelut myöhästyivät ja siirtyivät miltei vuoden vaihteeseen ja samoin myös kaasulaitoksen koksinmyyntineuvottelut terästeollisuuden kanssa. Vuoden lopussa tehtiin terästeollisuuden kanssa koksinmyyntisopimus, joka turvaa kaasulaitoksen täysitehoisen toiminnan myös vuoden 1966 aikana.

Huolimatta v. 1965 loppupuolella vallinneen koksimarkkinoiden epävarmuuden aiheuttamasta tuotantoasteen pienentämisestä kaasulaitos pääsi kertomusvuoden aikana miltei asettamaansa tuotantotavoitteeseen. Koksin valmistus nousi n. 141 000 tonniin, mikä oli n. 3,8 % edellistä vuotta suurempi. Koksin kokonaisu-myynti v. 1965 oli n. 138 000 tonnia. Tästä oli talojen lämmitykseen myydyin koksin osuus n. 86 400 tonnia eli 62,5 % ja teollisuuden sekä viennin osuus n. 51 600 tonnia eli 37,5 %. Vienti oli n. 10 % kokonaisu-myynnistä ja suuntautui siitä n. 11 500 tonnia Ruotsiin ja n. 2 500 tonnia Tanskaan.

Kaasun kokonaisu-myynti nousi v. 1965 n. 36,32 milj. m³:iin, mikä merkitsi 10,7 % lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Lähes puolet tästä lisäyksestä johtui ns. kesä- ja viikonloppuylijäämäkaasun myynnin kasvusta sähkölaitokselle. Varsinaisilla tariffeilla toimitetun kaasun määrä nousi n. 3,8 %:lla vuoteen 1964 verrattuna ja perustui se teollisuuden ja ravintoloiden kulutuksen kasvuun.

Sivutuotteiden, kivihiilitervan ja bentseenituotteiden määrällinen markkinointitavoite saavutettiin, mutta hinnat heikkenivät kiristyneen kansainvälisen kilpailun johdosta.

Hiiltä, joka edellisten vuosien tapaan tuotiin kokonaan Neuvostoliitosta, käytettiin tuotantoon yhteensä n. 187 000 tonnia, mikä oli n. 4,5 % enemmän kuin v. 1964.

Kaasun jakeluverkoston kohdalla rajoittui työ v. 1965 aikana lähinnä vanhojen putkijohtojen uusimiseen. Katuputkiverkoston kokonaispituus oli vuoden lopussa 260,140 km. Uusia kaasukojeita asennettiin yhteensä 3 586 kpl. Vuoden lopussa oli jakeluverkkoon liitettyjen erilaisten kaasukojeiden kokonaismäärä 123 850 kpl.

Vuoden 1965 talousarviossa arvioitiin kaasulaitoksen tuottavan vajeusta 684 330 mk. Tilinpäätös osoittaa ylijäämää 58 349 mk. Saavutettua tulosta on pidettävä hyvänä, kun ottaa huomioon, että kaasun toimitus tapahtui edelleen v. 1959 vahvistetuilla tariffeilla ja että myös muiden tuotteiden hintakehitys vv. 1959—65 on ollut epäsuotuisa kiristyneestä kansainvälisestä kilpailusta johtuen (ko. tuotteiden hintakehitys vv. 1959—1965 sivu 21). Tämä tulos saavutettiin huolimatta maassamme v. 1965 jatkuneesta yleisestä palkka- ja kustannustason noususta koko toiminnan jatkuvan rationalisoinnin, kireän säästämislinjan sekä onnistuneen kaksin markkinoinnin avulla. Kaasulaitoksen kokonaismenot olivat 23 176 364 mk ja merkitsivät n. 5,8 % säästöä talousarvioon verrattuna. Kokonaistulot olivat 23 234 713 mk eli n. 1,6 % talousarviota pienemmät.

Rationalisoinnin tulosta osoittaa myös se, että henkilökunnan määrä pieneni kertomusvuoden aikana 25 hengellä eli n. 5,8 %:lla ja oli vuoden lopussa 403 henkeä. Eläkeläisten määrä osoittaa jatkuvaa jyrkkää nousua. Se oli vuoden lopussa 186 henkeä eli peräti 46,1 % työssä olevan henkilökunnan määrästä.

Vuonna 1965 käytettiin pääomamäärärahoja tiukkaa pidättyväisyyttä noudattaen vain 238 623 mk. Maksettujen poistojen ja korkojen yhteismäärä oli 3 063 020 mk. Laitoksen pääoma pieneni kertomusvuoden aikana 1 316 272 mk ollen vuoden lopussa 19 018 595 mk.

I. Organisaatio ja henkilökunta

Kaasulaitoksella vapautuneeseen hiili- ja koksitoimiston päällikön toimeen nimitti toimitusjohtaja 8.3.1965 lukien dipl.ins. Tapio Järvisen. Henkilökunnan kokonaisuus väheni rationalisointitoimenpiteiden ansiosta kertomusvuoden aikana jälleen 25 henkilöllä, joten se oli vuoden lopussa 403. Taulukosta 1 ilmenevät vuoden 1965 aikana tapahtuneet lukumääräiset muutokset.

Taulukko 1 — Tabell 1 — Table 1

Henkilökunta — Personalen — Personnel

Henkilökuntaryhmä - Personalgrupp - Personnel group	Henkilöitä palveluksessa - I anställning den - In service 31.12.1964	Henkilökunnan muutokset — Personalförändringar — Changes of personnel							Henkilöitä palveluksessa - I anställning - In service 31.12.1965
		Kassa- ja tiliosastoilta siirtyi Överflyttade från kassa- och räkenskapsavdelningen - Transported from cash and account department	Kvsto tai Khs nimitti - Ut-nämnda av Stige eller Stn - Appointed by City Council or City Board	Teoll. nimitti - Ut-nämnda av industriverksnämnden - Appointed by Board of Industry Works	Toim.joht. nimitti - Ut-nämnda av verkst dir. - Appointed by Managing Director	Eronneet - Avgångna - Retired	Eläkkeelle siirtyneet - Pensionerade - Pensioned	Kuolleet - Avlidna - Deceased	
Vakin. viranhaltijat — Ordinarie tjänstemän — Permanent functionaries	69	—	—	—	—	2	5	2	60
Tilapäiset viranhaltijat ja viransijaiset — Tillf. tjänstemän och tjänstförrättande — Occasional functionaries and substitutes	5	—	—	—	—	1	—	—	4
Työsopimussuhteessa olevat kuukausipalkkaiset — Månadslöntagare i arbetsavtalsförhållande — Monthly salaried persons with working agreement	46	—	—	—	19	14	1	—	50
Työntekijät — Arbetare — Workers	308	—	—	—	52	55	13	3	289
Yhteensä — Sammanlagt — Total	428	—	—	—	71	72	19	5	403

Toimintavuoden aikana siirtyvät eläkkeelle seuraavat henkilöt:

	Ollut palveluksessa		Ollut palveluksessa
<i>Virkasuhteessa olleet:</i>			
Varastokirjanpitäjä Brynolf Berglund	30 v.	Toim.apul Erik Lindström	22 v.
Kaasumestari Georg Stjernstedt	20 v.	Rahastaja Sigurd Söderström	36 v.
		Kaasumestari Arvo Merimaa	17 v.

Työsuhteessa olleet:

Toim.apul. Edvard Stening	23 v.	Koksinmurskaaja Karl Tallberg	23 v.
Viilaaja Niilo Leino	16 v.	Kojeasentaja Martin Jakobsson	38 v.
Kulj.laittä. hoitaja Arvi Mäenpää	19 v.	Uunimies Jorma Tuomi	12 v.
Uunimies Arvo Vuorio	13 v.	Kulj.laittä.hoitaja Arvo Kaijamo	20 v.
Koneenhoitaja Armas Silander	33 v.	Seppä Erik Pohto	21 v.
Kirvesmies Eino Teerimäki	23 v.	Uunityöntekijä Ilmari Koskinen	19 v.
Viilaaja Johannes Turunen	18 v.	Katujohtopes.tyhj. Eemeli Lassila	22 v.

Eläkettä maksettiin 15.12.1965 tehdyn tilaston mukaan 186 henkilölle, mikä vastaa 46,1 % työssä olleen henkilökunnan lukumäärästä. Maksetut eläkkeet olivat 22,5 % laitoksen palkkamenoista.

Vuonna 1965 myönnettiin Helsinki-mitallit 35 v palveluksesta seuraaville:

Vahtimestari Lennart Ekholm
Näyttelyn esimies Runar Friskberg
Viilaaja Kaarlo Teräs

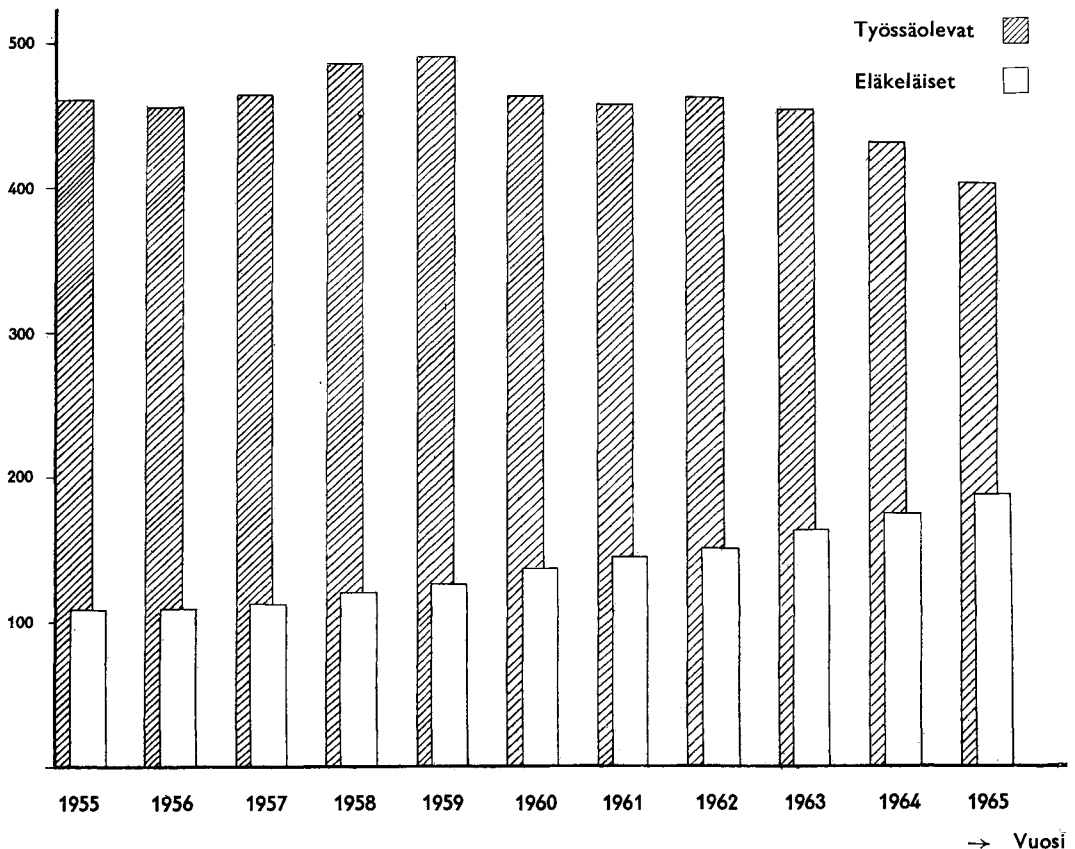
Putkiasentaja Frans Viljanen
Viilaaja Väinö Ählberg

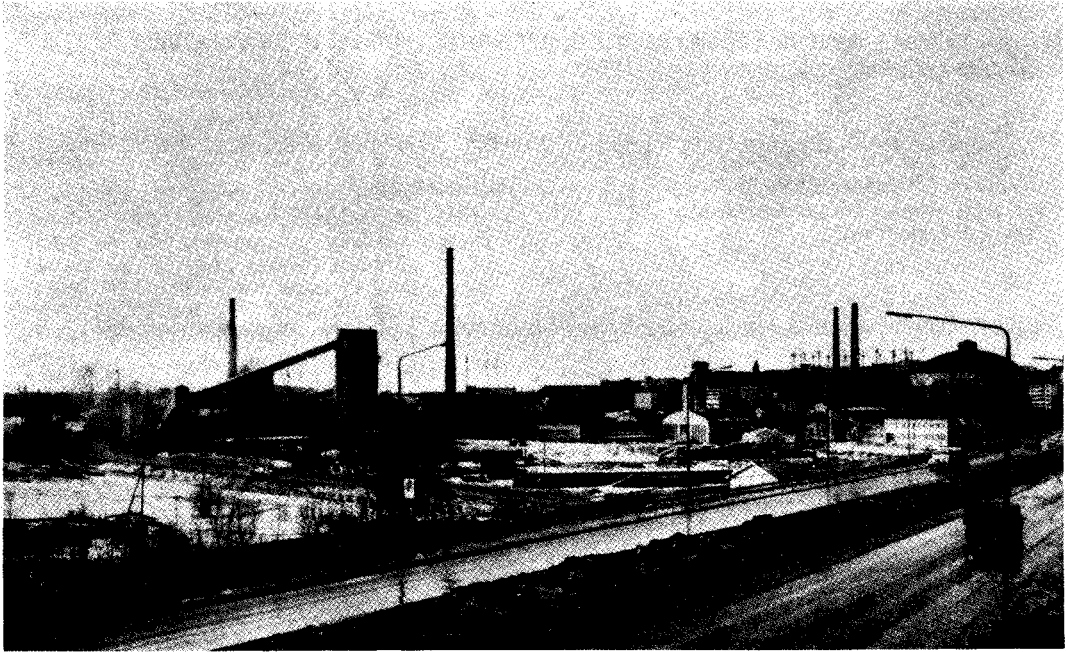
Kertomusvuoden aikana ovat henkilökunnasta kuolleet seuraavat henkilöt:

		Ollut palveluksessa		Ollut palveluksessa
Labor.tekn. Ossi Lyytinen ..	15. 4.1965	16 v.	Kojeasent. Raul Gröndahl ..	15. 9.1965 4 v.
Korj.mest. Torsti Siimeslahti	18. 4.1965	14 v.	Putkiasent. Arvo Mehtonen	8.11.1965 27 v.
Koneenhoit. Yrjö Paljakka ..	24. 6.1965	1 v.		

Seuraavasta kuvasta käy ilmi kaasulaitoksen työssä olevan henkilökunnan ja eläkeläisten lukumääräinen kehitys vuodesta 1955.

Lukumäärä

Helsingin kaupungin kaasulaitos nähtynä Kulosaaren suunnalta.

2. Kaasulaitoksen toiminta 1965

Helsingin kaupungin kaasulaitoksella on 33 kpl vaakakammiouneja, joihin kuhunkin mahtuu 12 tonnia raaka-aineena käytettävää kivihiiltä. Eri hiililaadut sekoitetaan keskenään sopivassa suhteessa ja kuumennetaan uuneissa n. 1100° C lämpötilaan. Tällöin muodostuu hiilen kuivatislautuessa kaasua ja koksia. Uuneja lämmitetään joko koksista valmistetulla generaattorikaasulla, jolloin kaupunkikaasun saanti on suurimmillaan (= kaasulaitoskäyttö) tai lämmitys tapahtuu pelkällä kaupunkikaasulla, jolloin koksien saanti on suurimmillaan (= koksilaitoskäyttö). Vuonna 1965 on toimittu miltei puhtaassa koksilaitoskäytössä.

Hiilikaasua puhdistettaessa saadaan erilaisia sivutuotteita, joista tärkeimpiä ovat bentseeni ja terva. Puhdas kaupunkikaasu johdetaan kulutuksen tasaajina toimivien kaasukellojen kautta jakeluverkostoon, jonka yhteispituus vuoden 1965 lopussa oli 260 km. Vuonna 1965 oli kaupunkikaasun kulutus Helsingissä n. 36,7 miljoonaa m³.

Raakakoksi murskataan ja lajitellaan seulptalaitteissa kappalekoon mukaan viiteen eri lajitelmaan. Täten saadaan jokaiseen käyttötarkoitukseen sopivin kokos. Kaikkiaan myytiin koksia v. 1965 137 787 tonnia. Kertomusvuoden aikana on kaasulaitoksen koksia merkittävässä laajuudessa käytetty myös metallurgisessa teollisuudessa.

2.1. RAAKA-AINE

Raaka-aineena käytetty kivihiili tuotiin kokonaan Neuvostoliitosta. Hiilen käyttö kaasunvalmistukseen oli 186 931 tonnia eli n. 4,5 % suurempi kuin vuonna 1964.

Vuoden aikana suoritetuissa tarkistusmittauksissa todettiin, että hiilivarastossa on 9 700 t ylijäämä ja koksivarastossa 7 500 t vajuus. Nämä määrät vastaavat toisiaan ja ovat syntyneet useamman vuoden aikana. Ne johtuvat lähinnä prosessiin menevän hiilen punituksen virhemahdollisuuksista. Korjaukset ovat taulukoissa erillisinä.

Raaka-ainehiilien ominaisuuksia ja käyttöä kuvaavat seuraavat taulukot 2 ja 3.

Taulukko 2 — Tabell 2 — Table 2

Käytetyt hillet — Använda kol — Used coal

Hiili — Kol — Coal	Määrä Mängd Used ton	Kosteus Vattenhalt Moisture %	Kuiva-aine-Torrsubstans-Dry basis					Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross calorific value Kcal/kg	Alempi lämpöarvo Undre värmevärde Net calorific value Kcal/kg	Tuhkan sulamisaste Askans smältpunkt Ash Melting Point °C	Dilatoin. paisuminen Dilatation %	Koppers koe Koppers Test	Free swelling index
			Tuhka Aska Ash %	Haihtuvat aineet Flyktiga ämnen Volatile Matters %	Rikki Svavel Sulphur %	Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross calorific value Kcal/kg	Alempi lämpöarvo Undre värmevärde Net calorific value Kcal/kg						
Tsherepovets »Shihta» Keskiarvo — Medelvärde — Average value 1965 ... 1964 ...	92 220 85 606	9,3 8,7	8,2 8,1	26,9 27,1	0,6 0,6	7719 7729	7477 7484	1365 1385	110 106	0/—24 0/—25	4 ½ 4		
Don »K» Keskiarvo — Medelvärde — Average value 1965 ... 1964 ...	128 556 93 326	10,0 9,5	7,0 7,0	20,6 20,4	1,65 1,5	7978 8023	7755 7808	1380 1375	111 119	0/—10 0/+1/—10	8 8		

Taulukko 3 — Tabell 3 — Table 3

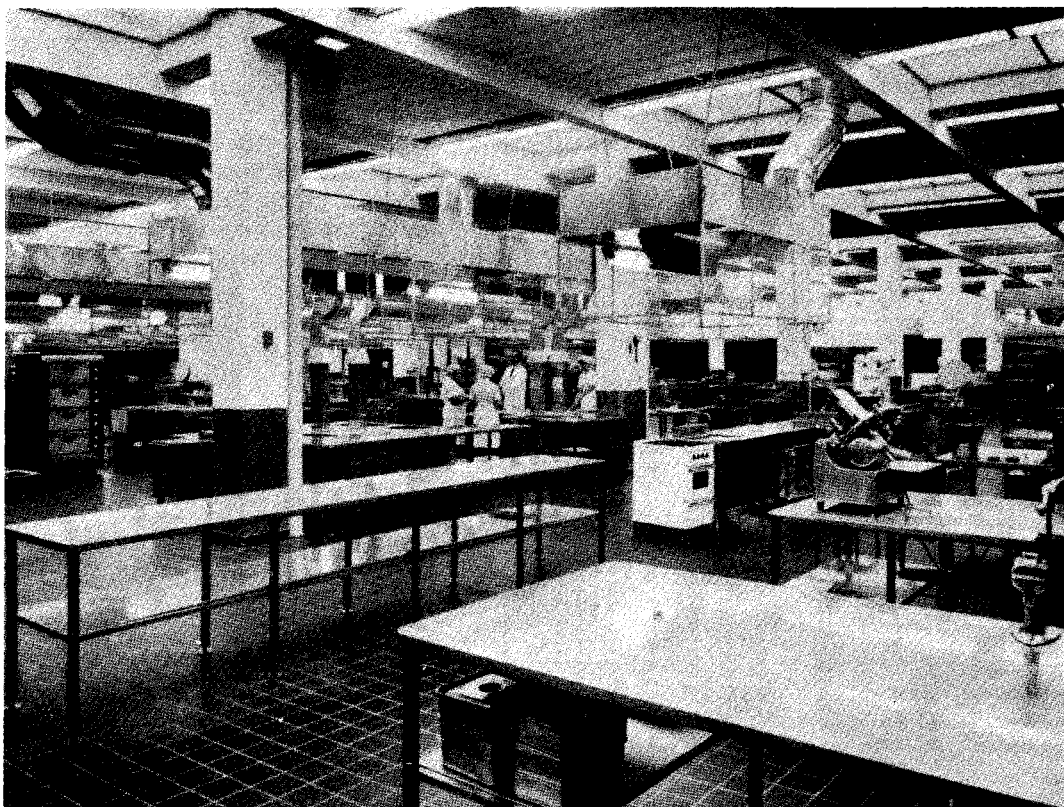
Raaka-ainehiilien tuonti, käyttö ja varastotilanne — Import och förbrukning av stenkol samt förändrens storlek — Import-consumption and stocks of coal

	Hiiltä tonnia Stenkol ton Coal tons	Keskihinta Medelpris Average price (cif mk/ton)
Varasto 1.1.1965 — I förråd den 1.1.1965 — In stock 1.1.1965	54 382	32,34 ¹⁾
Tuotu — Import — Import	220 776	37,11
Käytetty — Förbrukning — Consumption	186 931	36,96
Varaston lisäys — Ökning av förrådet — Increase of stock	9 700	15,00
Varasto 31.12.1965 — I förråd den 31.12.1965 — In stock 31.12.1965	97 927	29,47 ²⁾

¹⁾ Normaaliavarasto 75 000 ton à 30,00 mk
Alivarasto 20 618 ton à 38,00 mk

Normaaliavarasto - Normalförråd - Normal stock
Alivarasto - Underskott - Deficiency
Ylivarasto - Överskott - Surplus

²⁾ Normaaliavarasto 75 000 ton à 30,00 mk
Ylivarasto 22 927 ton à 27,76 mk

Meilahden sairaalan kaasua käyttävä suurkeittiö.

2.2. KAASU

Kaasun valmistus

Jakeluverkostoon syötetty kaasumäärä oli jokseenkin sama kuin vuonna 1964. Kaupunkikaasun lämpöarvon säätöön ja uunien lämmitykseen käytetyn generaattori-kaasun kokonaisvalmistus oli kertomusvuonna 20 791 735 m³. 15° C, 760 mm Hg. Tähän käytettiin yhteensä 4 863 tonnia koksia (lajitelmia n:ot 2, 3 ja 4).

Kivihiilen kuivatuslauksen lämmöntarve oli 662,9 kcal/kg hiiltä.

Valmistetun kaasun määrät ja laatuominaisuudet on määritelty seuraavissa taulukoissa 4 ja 5.

Taulukko 4 — Tabell 4 — Table 4

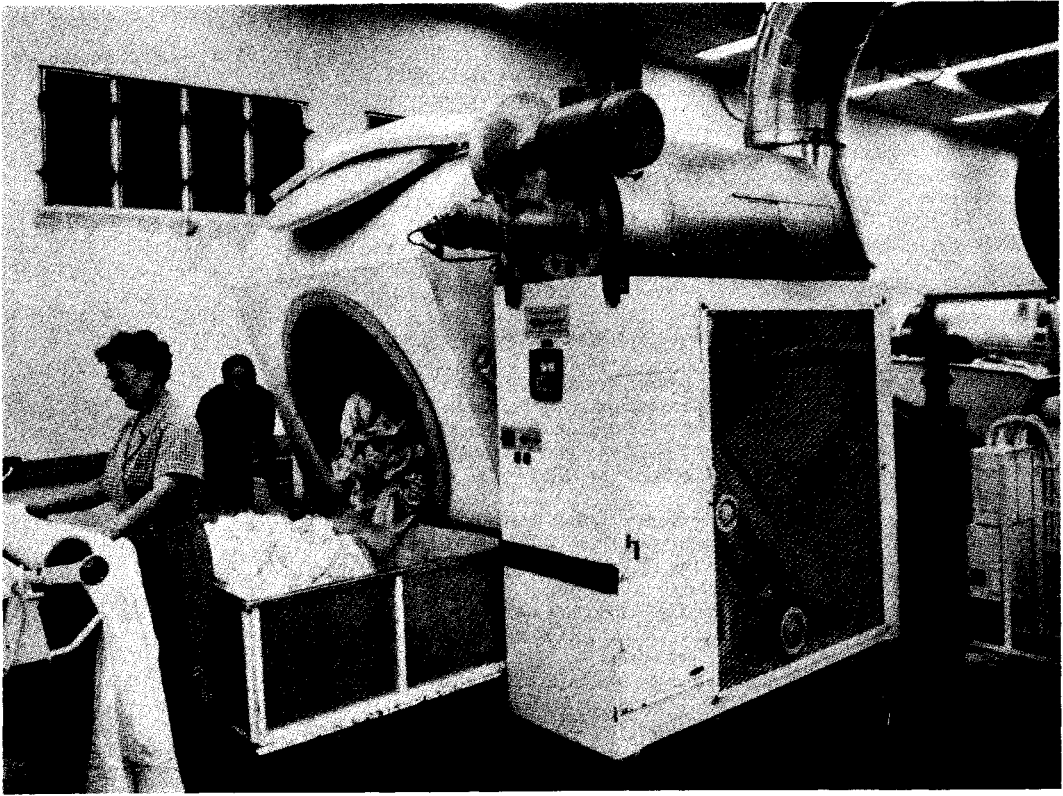
Kaasun valmistus ja käyttö 1965 — Tillverkning och förbrukning av gas 1965 — Production and consumption of gas 1965

Hiilikaasua valmistettu — Framställd kolgas — Produced coal gas	60 697 233 m ³ 15°C, 760 mm Hg
Hiilikaasuun lisätty generaattorikaasua — Till kolgasen tillsatt generatörgas — Producer gas added to coal gas	6 376 135 » »
Hiilikaasuun lisätty metaanikaasua Kyläsaaren puhdistamosta — Till kolgasen tillsatt metangas från Byholmens reningsverk — Methane (sewage gas) from Kyläsaari treatment works added to coal gas	63 807 » »
Hiilikaasuun lisätty ilmaa — Till kolgasen tillsatt luft — Air added to coal gas	25 550 » »
Kaupunkikaasun kokonaisvalmistus — Totalproduction av stadsgas — Total production of town gas	67 162 725 » »
Kaupunkikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 3 705 kcal/m ³ = 87,4 % uunien lämmöntarpeesta) — Stadsgas för un- dereldning av ugnarna (effektivt värmevärde 3 705 kcal/m ³ = 87,4 % av ugnarnas värmebehov) — Town gas for oven heating (effective calorific value 3 705 kcal/m ³ = 87,4 % of the heat need of ovens)	29 233 588 » »
Generaattorikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 1 082 kcal/m ³ = 12,6 % uunien lämmöntarpeesta) — Generatorgas för undereldning av ugnarna (effektivt värmevärde 1 082 kcal/m ³ = 12,6 % av ugnarnas värmebehov) — Producer gas for oven heating (effective calorific value 1 082 kcal/m ³ = 12,6 % of the heat need of ovens)	14 415 600 » »
Kaupunkikaasua syötetty jakeluverkostoon — Stadsgas pumpats i distributionsnätet — Town gas pumped in the distribution system	35 025 304 » »
Kaupunkikaasua myyty sähkölaitokselle — Stadsgas sålts till el- verket — Town gas sold to elworks	2 895 018 » »

Taulukko 5 — Tabell 5 — Table 5

Kaupunkikaasun ominaisuudet v. 1965 — Uppgifter om stadsgas år 1965 — Characteristics of town gas 1965

Seososa — Komponent Component	Keskiarvo Medelvärde Average value	Suurin arvo Högsta värde Highest value	Pienin arvo Lägstä värde Lowest value
Hiilidioksidi — Koldioxid — Carbon dioxide	2,3 %	2,7 %	1,8 %
Raskaat hiilivedyt — Tunga kolväten — Heavy hydrocarbons	2,2 »	2,8 »	1,8 »
Happi — Syre — Oxygen	0,1 »	0,5 »	0,0 »
Hiilimonoksidi — Kolmonoxid — Carbon monoxide	9,1 »	10,3 »	7,7 »
Vety — Väte — Hydrogen	55,0 »	59,1 »	52,6 »
Metaani — Metan — Methane	20,9 »	22,2 »	19,6 »
Typpi — Kväve — Nitrogen	10,4 »	12,2 »	6,5 »
Suhteellinen tiheys — Relativ täthet — Relative density	0,390	0,422	0,345
Ylempi lämpöarvo — Övre värmevärde — Gross Calorific Value 0°C, 760 mm Hg	4457 kcal/m ³	4491 kcal/m ³	4420 kcal/m ³
15°C, 760 mm Hg	4154 »	4185 »	4119 »
Tehollinen lämpöarvo — Effektivt värmevärde — Effective Calorific Value			
0°C, 760 mm Hg	3975 »	4006 »	3939 »
15°C, 760 mm Hg	3705 »	3733 »	3671 »

Meilahden sairaalan kaasukäyttöinen pyykinkuivaaja.

Kaasun myynti

Kaasunmyyntitariffit on vahvistettu v. 1959 ja ne pysyivät kertomusvuoden aikana ennallaan. Ne on esitetty taulukossa 6.

Kaasua myytiin kaupunginhallituksen v. 1960 vahvistamilla erikoishinnoilla niille kuluttajille, jotka käyttivät sitä pääasiallisesti huoneiden lämmitykseen. Nämä erikoishinnat on muodostettu yleisistä tariffeista 212 ja 213 jättämällä niistä perusmaksu pois.

Lisäksi kaasulaitos myi kertomusvuonna ns. ylijäämäkaasua sähkölaitokselle normaalitariffia alempaan hintaan. Kaasun hinta oli keskimäärin 2,22 p/m³.

Taulukko 6 — Tabell 6 — Table 6

Kaasunmyyntitariffit — Gastariffer — Gas tariffs

Tariffi - Tariff	Kulutus m ³ /vuosi Förbrukning m ³ /år Consumption m ³ /year	Yksikköhinta Enhetspris Unit price	Perusmaksu Grundavgift Basic price	Mittarinvuokra Mätarhus Meter rent
Yleiset tariffit — Allmänna tariffer — General tariffs:				
211	0—1 000	21	—	6
212	1 000—5 000	15	60	6
213	5 000—100 000	13	160	6
Erikoistariffi — Specialtariff — Special tariff:				
214	yli 100 000	11	2 160	—
Erikoishinnat — Specialpris — Special prices				
Huoneiden lämmitys — Uppvärmning av bostäder — House heating	1 000—5 000	15	—	6
Huoneiden lämmitys — Uppvärmning av bostäder — House heating	yli 5 000	13	—	6

Kaasunkulutus jakautui eri kulutusryhmiin taulukon 7 osoittamalla tavalla.

Taulukko 7 — Tabell 7 — Table 7

Kaasunkulutuksen jakautuminen — Gasförbrukningens fördelning — Division of gas consumption

Kulutusryhmä - Förbrukningskategori - Consumption group	m ³	%
Tariffi — Tariff 211	12 870 267	33,94
—»— 212	2 255 786	5,95
—»— 213	8 419 239	22,20
—»— 214	8 316 645	21,93
Huoneiden lämmitys — Uppvärmning av bostäder — House heating	1 565 379	4,14
Ylijäämäkaasu sähkölaitokselle — Överskottsgas till elverket — Left-over gas to elworks	2 895 018	7,63
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	364 910	0,96
Vuodot, nesteytyminen, mittauserot — Läckage, kondensering, mätfel — Leakage, condensation, measuring differences	1 233 078	3,25
Yhteensä — Sammanlagt — Total	37 920 322	100,00

Edelliseen vuoteen verrattuna kaasunkulutus kasvoi kaikkien muiden paitsi kotitaloustariffin osalta. Varsinaisilla tarifeilla ja erikoishinnoilla myydyin kaasun kulutus oli 3,9 % suurempi kuin v. 1964. Teollisuuden ja suurkulutuksen tarifeilla (212, 213 ja 214) sekä erikoishinnoilla (huoneiden lämmitys) myydyin kaasun määrä kasvoi 6,6 %.

Kaasun valmistus- ja myyntimäärät sekä myyntituotot vuodesta 1955 alkaen ilmevät taulukosta 17

Kaasukojeiden asennus

Rakennustoiminnan jatkuessa vilkkaana asennettiin kertomusvuonna kaasuliesiä 3 416 kpl (3 433), joista uudisrakennuksiin 2 900 kpl (2 709). Samanaikaisesti poistettiin kaasukeittimiä 842 kpl (700). Ravintolaliesiä asennettiin 23 kpl (26), saunankiukaita 12 kpl (18), keskuslämmityskattiloita 5 kpl (16) ja erilaisia teollisuuden kojeita 130 kpl (261).

Asennettujen kaasukojeiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 123 850 kpl, lisäys edelliseen vuoteen verrattuna 2 117 kpl (2 827). Tarkempi erittely kaasukojeiden määrästä käy ilmi taulukosta 8.

Kertomusvuoden päättyessä oli asennettujen kaasumittarien lukumäärä 71 318 kpl (71 865), joista rahakemittareita oli 54 024 kpl (54 094) ja laskumittareita 17 294 kpl (17 771).

Taulukko 8 — Tabell 8 — Table 8

Kaasukojeita kuluttajilla vuoden päättyessä — Gasapparater hos konsumenterna vid årets slut — Gas apparatuses at consumers at the end of the year

Kaasukoje - Gasapparat Gas apparatus	1962	1963	1964	1965
Kaasuliesiä — Gasspisar — Gascookers	60 844	63 580	66 950	70 175
Ravintolaliesiä — Restaurangspisar — Restaurant cookers...	267	281	305	324
Kaasukeittimiä — Gaskokare — Hotplates	27 476	26 839	26 139	25 297
Kotitalouspaistinuuneja — Stekugnar för hushåll — Domestic baking ovens	2 733	2 724	2 713	2 707
Lämminvesikojeita — Varmvattenberedare — Water heaters	8 806	8 675	8 545	8 201
Lämpökaappeja — Värmeskåp — Warming cupboards	513	503	500	496
Lämpökaminoita — Värmekaminer — Room heaters	268	268	268	268
Jääkaappeja — Kylskåp — Refrigerators	245	243	242	243
Pesupatoja — Tvättgrytor — Washing kettles	632	636	640	640
Saunankiukaita — Bastuugnar — Sauna stoves	69	80	98	110
Silityskojeita — Pressapparater — Ironing apparatuses	745	745	746	743
Kaasumankelaita — Gasmanglar — Gas mangles	35	35	36	36
Kattiloita — Pannor — Kettles				
Keskuslämmitys — Centralvärme — Central heating	255	264	279	256
Keskuslämminvesi — Centralvarmvatten — Central water Heating	9	9	9	9
Muita — Övriga — Others	111	112	114	114
Elintarviketeollisuuden kojeita — Apparater för livsmedels-industrien — Apparatuses for food industry	998	1 021	1 040	1 073
Muun teollisuuden kojeita — Apparater för annan industri — Apparatuses for other industries	12 461	12 891	13 109	13 158
	116 467	118 906	121 733	123 850

2.3. KOKSI

Myydystä koksimäärästä oli yli 5 mm:n suuruista 125 769 (vuonna 1964 120 006) tonnia. Tästä määrästä ostivat helsinkiläiset koksiliikheet 61 739 (58 787) tonnia eli 49,1 (49,0) %. Suoraan kuluttajille myytiin 64 030 (61 219) tonnia eli 50,9 (51,0) % siten, että lämmityskoksiksi toimitettiin 24 268 (21 820) tonnia, eri teollisuustarkoitukseen kotimaahan 32 580 (30 242) tonnia sekä vientinä Ruotsiin 4 615 (9 157) ja Tanskaan 2 478 (—) tonnia. Teollisuuskoksista on pantava merkille kertomusvuoden aikana myyty 25 299 (24 347) tonnia kotimaiselle terästeollisuudelle. Koksimurskaa myytiin 12 017 (9 402) tonnia, mistä määrästä toimitettiin Ruotsiin 7 010 (2 043) tonnia. — Kaupungin omistamille taloille ja laitoksille toimitettiin kertomusvuonna koksia 7 535 (8 370) tonnia.

Kuten aikaisemmin hiilen yhteydessä on mainittu, todettiin koksivarastossa 7 500 t vajaus, joka on merkitty taulukkoon erillisenä korjauksena.

Koksin laatuominaisuudet ilmenevät taulukosta 10.

Taulukko 9 — Tabell 9 — Table 9

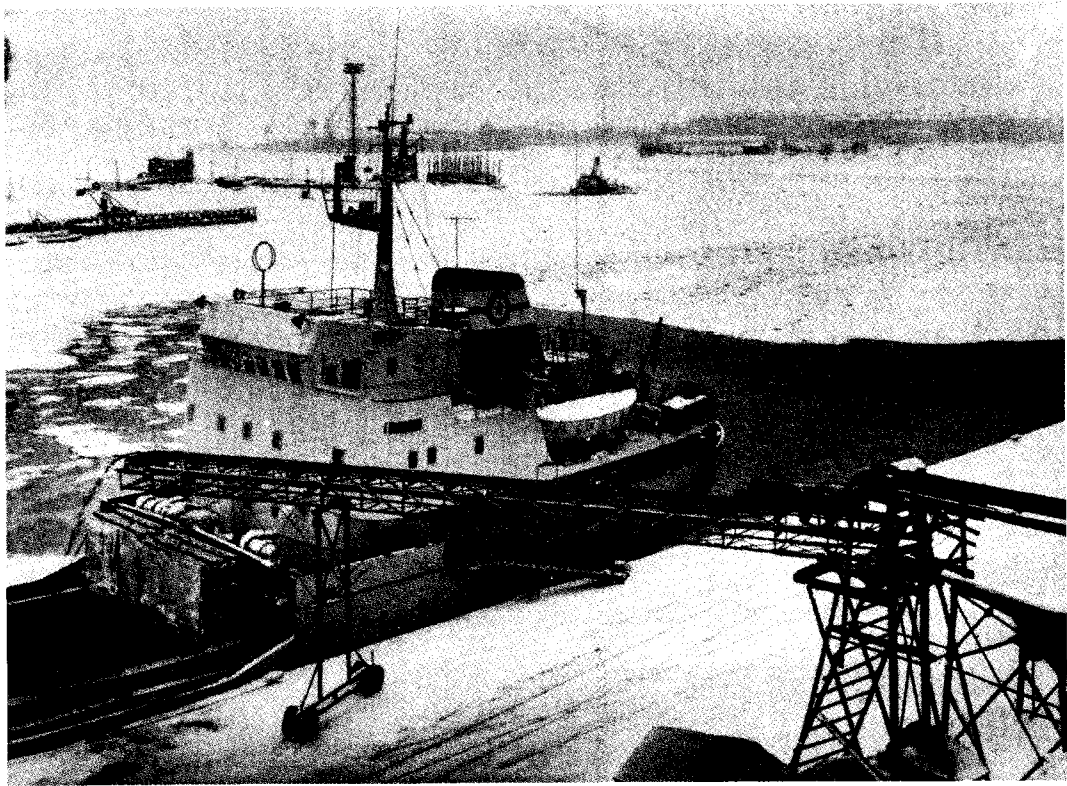
Koksin valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av koks — Coke production and sale

	1965	1964
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	40 415,30 ton	38 311,87 ton
Kokonaisvalmistus — Totalproduktion — Total production	140 724,24 »	135 600,50 »
Myynti — Försäljning — Sale	137 786,73 »	129 408,22 »
Käytetty gen. kaasun valmistukseen — För tillverkning av generatorgas — Used to generating producer gas	4 862,60 »	4 088,85 »
Varaston vähennys — Minskning av lagret — Decrease of stock.....	7 500,00 »	—
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	30 990,21 »	40 415,30 »

Taulukko 10 — Tabell 10 — Table 10

Koksi — Koks — Coke

Koko Sortiment Size	Jakautuminen Fördelning Divining %	Kosteus Vattenhalt Moisture %	Kuiva aine — Torrsubstans — Dry basis					Myyntitilassa — I försäljningstillstånd — In sale condition			
			Tuhka Aska Ash %	Haihtuvat aineet Flyktiga ämnen Volatile Matters %	Rikki Svavel Sulphur %	Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross Calorific Value Kcal/kg	Tuhkan sulamispiste Askans smältpunkt Ash Melting Point °C	Kosteus Vattenhalt Moisture %	Tuhka Aska Ash %	Teholl. lämpöarvo Eff. värmevärde Eff. Calorific Value Kcal/kg	Tilavuuspaino Volympvikt Weight of Volume kg/hl
Murska — Stybb — Screenings	8	15,1	11,0	—	—	7075	—	15,1	9,3	5890	—
N:o 2 (5—20 mm)	2	12,9	10,1	0,9	1,01	7145	1355	12,9	8,8	6120	55,8
N:o 3	15	9,7	9,7	0,8	1,00	7180	1355	9,7	8,8	6400	48,5
N:o 4	50	7,5	9,8	0,8	0,99	7170	1355	7,5	9,1	6560	45,6
N:o 5	25	2,9	9,7	0,7	1,02	7180	1365	2,9	9,4	6925	40,7

Koksin lastaus laivaan.

Koksin hinta 1965 — Kokspriset 1965 — Coke price 1965

(Helsinki ja lähiympäristö — Helsingfors med omnejd — Helsinki with surroundings)

Kappalekoko yli 20 mm, lajittelemattomana vapaasti kaasulaitoksen varastossa —
Styckestorlek över 20 mm, sorterad fritt gasverkets lager — Size over 20 mm, unscreened free at Gasworks' stock:

1.1.—10. 1. 89,00 mk per 1.000 kg + 11,2 % lvv — oms. — purchase tax.
11.1.—31.12. 95,92 mk per 1.000 kg + 11,2 % lvv — oms. — purchase tax.

Lajittelumaksu — Sorteringsavgift — Cost for screening:

5,50 mk per 1.000 kg + 11,2 % lvv — oms. — purchase tax.

Kuormausmaksu — Lastningsavgift — Cost for loading:

2,00 mk per 1.000 kg + 11,2 % lvv — oms. — purchase tax.

2.4. SIVUTUOTTEET

Terva

Kivihiilitervaa myytiin vuoden 1965 aikana yksinomaan kotimaahan, yht. 4 000 993 (4 757 263) kg. Tervasta saadut tulot olivat 318 054,40 (364 447,55) markkaa, joten myydyn tervan keskihinta oli 79,49 (76,61) mk/1.000 kg.

Taulukko 11 — Tabell 11 — Table 11

Tervan valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av tjära — Tar production and sale

	1965	1964
Varasto vuoden alussa -- I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	1 175 000 kg	1 642 000 kg
Valmistus — Tillverkning — Production	4 000 993 »	4 290 263 »
Myynti — Försäljning — Sale	4 000 993 »	4 757 263 »
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	—	—
Varasto vuoden lopussa -- I lager den 31.12. -- In stock 31st December	1 175 000 »	1 175 000 »

Bentseeni

Raakabentseeniä erotettiin kaasusta 785 900 (638 800) kg, mikä melkein kokonaan myytiin Neste Oy:lle.

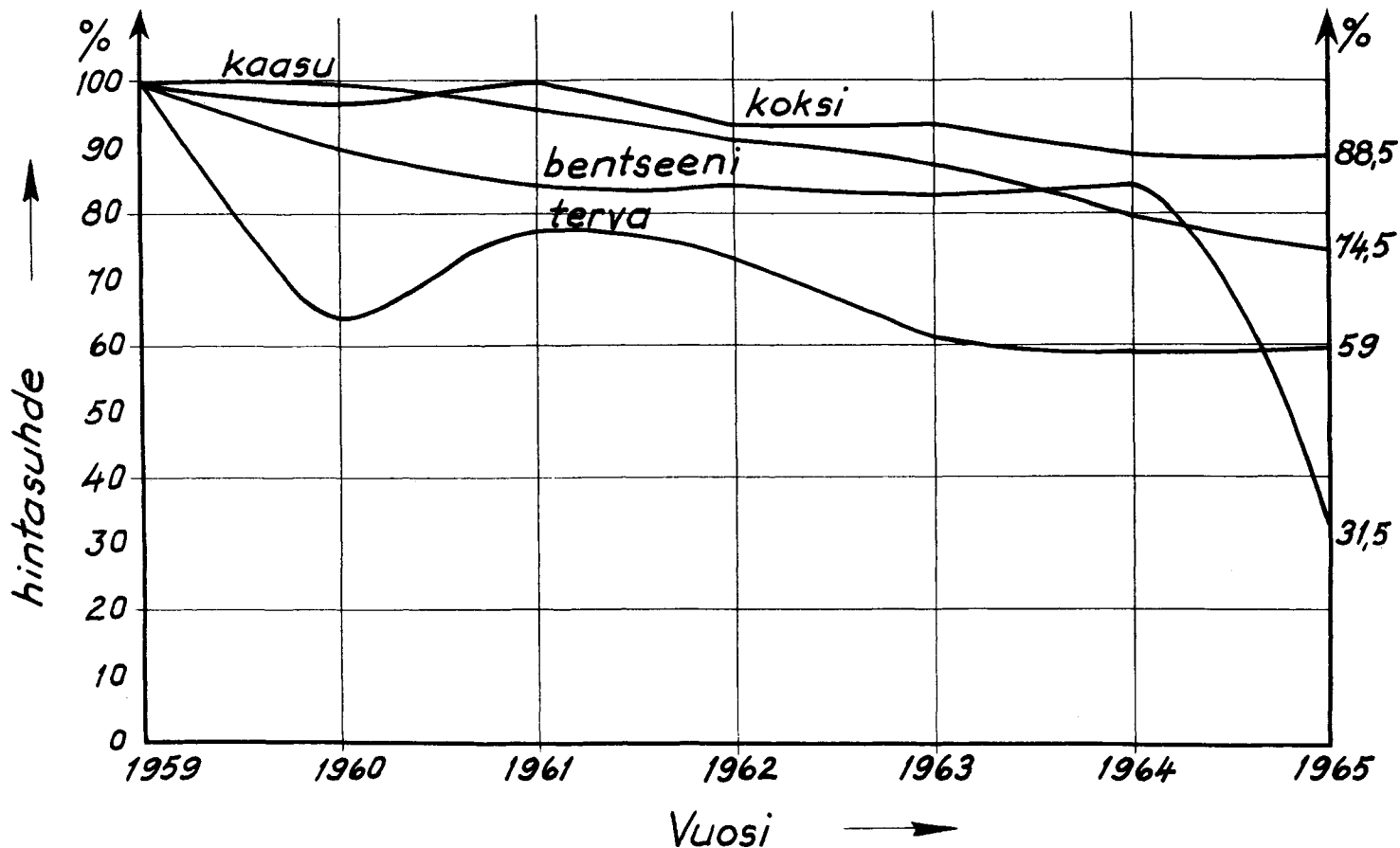
Taulukko 12 osoittaa bentseenituotteiden valmistuksen ja myynnin.

Taulukko 12 — Tabell 12 — Table 12

Bentseenituotteiden valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av bensenprodukter — Benzene production and sale

	Raakabentseeni Råbensen Raw benzene		Puolivalmisteet Halvfabrikat Half-finished products		Valmiit tuotteet Färdiga produkter Finished products	
	1965	1964	1965	1964	1965	1964
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January	46 200	30 000	80 000	81 849	103 200	66 374
Valmistus — Tillverkning — Production	785 900	638 800	104 820	573 231	40 754	493 040
Myynti — Försäljning — Sale	716 180	3 581	5 015	20 780	100 091	449 606
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	—	—	—	—	—	6 608
Käytetty raaka-aineena — Använt som råvara — Used as raw material ...	55 840	619 019	141 600	554 300	—	—
Varasto vuoden lopussa -- I lager den 31.12. -- In stock 31st December	60 080	46 200	38 205	80 000	43 863	103 200
Tulot myynnistä — Intäkter av försäljningen — Sales income	85 941,60 mk	572,96 mk	775,69 mk	3 304,22 mk	42 828,81 mk	183 676,58 mk
Keskihinta — Medelpris — Average price	12,00 p/kg	16,00 p/kg	15,47 p/kg	15,90 p/kg	42,79 p/kg	40,26 p/kg

*Tuotteiden hintakehitys v.1959-1965 elinkustannus-
indeksillä korjattuna.*

Koksikuona

Generaattorikaasun valmistuksessa saatua koksikuonaa myytiin kertomusvuonna 372,3 (448,06) tonnia eli 1 912,62 (2 240,30) markan arvosta.

Koksikuonaa toimitettiin kertomusvuonna laitoksen omaan käyttöön 45,0 (27,45) tonnia.

2.5. SIVUTOIMINTA

Kivihiilen myynti

Kertomusvuoden aikana hankittu ja kaupungin laitoksille lämmitystarkoitukseen toimitettu kivihiilimäärä käy ilmi taulukosta 13:

Taulukko 13 — Tabell 13 — Table 13

Kivihiilen hankinta ja myynti — Anskaffning och försäljning av stenkol — Coal purchasing and sale

	1965	1964
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	9 328,75 ton	7 215,05 ton
Hankinta — Anskaffning — Purchasing	4 634,38 »	11 165,94 »
Myynti — Försäljning — Sale	7 724,95 »	9 052,24 »
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	—	—
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	6 238,18 »	9 328,75 »

Pysäköintimittarit

Kaupunginhallituksen 1.7.1965 tekemällä päätöksellä siirrettiin pysäköintimittareiden hankintaan, asentamiseen, korjaukseen, huoltoon, rahastamiseen ja maksutarkkailuun liittyvät tehtävät kaasulaitoksen hoidettaviksi 1.11.1965 lukien. Pysäköintimittareita oli kertomusvuoden lopussa 50 pysäköintialueella yhteensä 689 kpl.

3. Teknilliset laitteet ja uudisrakennustoiminta

3.1. TUOTANTO-OSASTON LAITTEET

Kertomusvuoden aikana asennettiin kaasunsyöttöä varten kiertomäntäpumppu, jonka pumppausteho on 7 000 m³/h 1 000 mm vp paineeseen. Nyt käyttöön otetun pumpun periaate poikkeaa aikaisemmin käytössä olevien toimintaperiaatteesta.

Märkärikkipesulaitoksella lisättiin rikkivaahtosäiliötilavuutta aikaisemmasta 10 m³:stä 24 m³:iin. Täten päästiin suurempaan käyttövarmuuteen sekä pienempään henkilökunnan tarpeeseen. Tarvittava uudentyyppinen sekoitusmenetelmä on kehitetty kaasulaitoksella.

Rakennettiin koksien kentällä tapahtuvaa lajittelua varten kaksoisjälkiseula kuljettimeen.

Koksien lastauksessa laivaan siirryttiin autokuljetuksesta hihnakuljetukseen. Tarkoitusta varten muutettiin hihnakuljetusjärjestelmää niin, että se nyt ulottuu hiilikentän yli koksien lastauspaikalle. Hiilihihnakuljetin muutettiin tässä yhteydessä toimimaan kumpaankin suuntaan.

3.2. PUTKIVERKOSTO

Kertomusvuoden aikana tehtiin pääasiassa vanhojen kaasujohtojen uusimis- ja muutostöitä.

Taulukossa 14 on esitetty yhteenveto putkiverkostosta ja taulukossa 15 on eritelty kertomusvuoden katujohdotyöt.

Taulukko 14 — Tabell 14 — Table 14

Putkiverkoston laajuus — Rörnätets storlek — Dimension of distribution system

	Jakelujohdot Distributionsledningar Distribution pipes	Liittymisjohdot Anslutningsledningar Connection pipes
Vuoden alussa — Den 1.1.1965 — The 1st January 1965	260 125,0 m	3 005 kpl
Lisäys vuoden aikana — Nybyggt under året — Increase during the year	1 506,9 »	35 »
Yhteensä — Sammanlagt — In all	261 631,9 m	3 040 kpl
Poistettu vuoden aikana — Borttaget under året — Removed during the year	1 492,0 »	20 »
Vuoden lopussa — Den 31.12.1965 — The 31st December 1965	260 139,9 m	3 020 kpl
Pääjohtoverkon keskiläpimitta vuoden lopussa — Huvudledningsnätets medeldiameter den 31.12.1965 — Average diameter of main net the 31st December 1965	191,4 mm	
Pituus vuoden lopussa — Längd vid årets slut — Length at the end of year		36 433,7 m

Uudet ja uusitut putkijohdot — Nya och förnyade rörledningar — New and renewed pipe lines

Katu — Gata — Street	Putken läpimitta Rördiameter Diameter of tube	Johdon pituus Rörledningens längd Length of pipe line
Herttoniementie	300 St ¹⁾	153,5
Hernepellontie	200 St	372,8
Lahdentie	200 St	261,0
Annankatu	200 St	260,0
Hämeentie	200 St	23,6
Saarenkatu	200 St	123,0
»	150 St	60,0
»	150 Gg ²⁾	60,0
Mäkelänrinne	150 St	15,7
»	100 St	45,0
Teollisuuskatu	150 St	71,0
Eteläranta	100 St	61,3
Yhteensä — Sammanlagt — Total		1 506,9

¹⁾ St = teräsputkea — stålrör — steel tube.

²⁾ Gg = valurautaputkea — gjutjärnsrör — cast iron tube.

4. Taloudellinen tulos

Huolimatta maassamme jatkuneesta yleisestä palkka- ja kustannustason noususta kaasulaitos tuotti kertomusvuonna ylijäämää 58 349 mk edellisen vuoden vajauksen asemesta. Tämä myönteinen tulos saavutettiin toiminnan rationalisoinnin, kireän säästämislänjan sekä onnistuneen kaksin markkinoinnin ansiosta.

Kaasulaitoksen menoissa saavutettiin säästöä 1 423 636 mk eli 5,8 % talousarvioon verraten. Tulot olivat 380 957 mk eli 1,6 % talousarvioon merkittyä pienemmät. Tulos muodostui siten huomattavasti arvioitua paremmaksi osoittaen ylijäämää 58 349 mk, kun talousarvioon oli merkitty vajausta 684 330 mk.

Osoituksena menojen onnistuneesta kurissapitämisestä on se, että laitoksen kokonaismenot nousivat kertomusvuonna ainoastaan 192 040 mk eli 0,8 % edelliseen vuoteen verrattuna, kun yksistään raaka-ainemenot suuremmasta hiilenkäytöstä johtuen olivat 402 000 mk suuremmat kuin v. 1964.

Taulukossa 16 on esitetty laitoksen taloudellinen tulos vv. 1962—1965.

Pääasiassa putkiverkostoon ja kaasumittareihin kohdistuneissa pääomaa lisäävissä hankinnoissa ja uudisrakennustoissa noudatettiin kertomusvuonna suurta pidättyvääsyyttä yhteismäärän ollessa vain 238 623 mk. Poistoja suoritettiin 1 553 846 mk, joten käyttöomaisuuden kirjanpitoarvo pieneni 1 316 272 mk ja se oli vuoden päättyessä 19 018 595 mk. Yksityiskohtainen erittely käyttöomaisuuden arvoista ja siinä vuoden aikana tapahtuneista muutoksista on eripainoksessa.

Taulukko 16 — Tabell 16 — Table 16

Taloudellinen tulos vuosina 1962—1965 — Ekonomiskt resultat under 1962—1965 — Economical result in 1962—1965

	1962 mk	1963 mk	1964 mk	1965 mk
Käyttöomaisuuden arvo 31.12. — Anläggningstillgångar den 31.12. — Value of fixed assets 31st December				
Bruttotuotot — Bruttointäkter — Income	21 829 480,22	21 282 904,08	20 334 868,34	19 018 595,64
Vuosikulut (ilman pääomakuluja) — Årskostnader (utan kapitalkostnader) — Year's expenses (without capital costs)	22 491 248,79	22 909 943,20	22 815 656,38	23 234 713,14
Korot ja poistot — Räntor och avskrivningar — Interests and depreciations	18 300 393,79	19 771 174,74	19 790 795,70	20 119 655,95
Kokonaiskulut — Totala kostnader — Total expenses	4 027 510,26	3 122 880,98	3 193 528,54	3 056 708,04
Nettoylijäämä + /Vajaus — — Nettoöverskott + /Brist — — Net surplus + /Deficiency —	22 327 904,05	22 894 055,72	22 984 324,24	23 176 363,99
	+ 163 344,74	+ 15 887,48	— 168 667,86	+ 58 349,15

Taulukko 17 — Tabell 17 — Table 17

Valmistusmäärät ja myyntituotot — Produktion och intäkter — Production and income

Vuosi År Year	Koko kaasun valmistus Total gas production Total gas production	Myyty kaasumäärä Försäld gas Sold gas	Tuotot myydystä kaasusta ja mittarivuokrista Intäkter av för såld gas och måtarhyror Incomes from sold gas meter rents	Myydyt ja omaan kulutukseen käytetyt koksia ja sivutuotteita Koks och biprodukter till försäljning och egen förbrukning ton Coke and byproducts for sale and own consumption ton						Tuotot koksista ja sivutuotteista Intäkter av koks och biprodukter Incomes from coke and byproducts		Kuivattua hiiliä Torrestillad kol Dry distilled coal	
				Koksi-Koks-Coke	Terva-Tjära-Tar	Ammoniaki % Ammoniak % Ammonia %	Bentseenituotteet Benzeneprodukter Benzene products	Muita sivutuotteita - Andra biprodukter Other byproducts	mk	tonnia	mk		
1955	39 846 520	31 065 809	4 835 153,47	77 096	2 754	255	529	1 621	5 430 283,00	105 235	4 138 692,61		
1956	43 223 810	31 073 251	4 644 997,35	105 973	5 211	70	773	1 263	8 772 153,14	116 117	5 969 574,97		
1957	54 462 400	31 479 038	4 699 349,13	83 333	4 253	—	645	851	9 477 681,91	141 698	8 468 327,97		
1958	60 120 538	31 612 737	5 025 950,41	71 604	5 127	—	850	298	10 328 296,38	162 816	7 745 906,63		
1959	59 299 401	35 353 447	5 907 865,06	152 525	5 003	—	905	235	8 512 320,25	173 116	6 229 943,74		
1960	63 793 911	36 105 006	6 044 443,98	179 533	3 274	—	773	755	11 413 573,89	189 348	6 596 833,09		
1961	58 824 523	32 507 452	5 588 189,80	113 750	5 451	—	695	523	8 558 726,80	175 026	6 057 388,96		
1962	63 217 631	34 107 560	5 967 915,20	152 666	3 481	—	816	300	10 643 572,51	189 119	6 542 514,91		
1963	72 639 247	38 998 568	6 022 275,57	144 132	4 408	—	405	443	10 818 221,97	205 663	7 171 024,82		
1964	66 118 703	33 838 396	5 705 154,49	133 497	4 757	—	481	476	10 649 777,80	178 932	6 841 192,48		
1965	67 162 725	36 322 334	5 906 164,33	142 649	4 001	—	821	417	10 964 730,29	186 931	7 146 490,17		

Omaisuuustase 31.12.1965

Vastaavaa

I. Varsinainen omaisuus

A. Rahoitusomaisuus

Käteisvarat	3 773,71	
Shekkitili	109 344,81	
Postisiirtotili	63 173,34	
Alitilittäjät	1 500,00	
Tilisaatavat	3 977 750,53	
Ennakot hankkijoille	8 864,18	4 164 406,57

B. Vaihto-omaisuus

Raaka-ainehiili, normaalivarasto	2 250 000,00	
Raaka-ainehiili, varasto	+ 636 350,26	
Tarvikevarastot	1 472 203,38	
Koksi	304 452,10	
Kivihiiliterva, bentseeni, kaasu	18 579,42	4 681 585,16

C. Käyttöomaisuus

Vuoden alussa	20 334 868,34	
Lisäys vuoden aikana	238 622,44	
Poistot	1 554 895,14	19 018 595,64

II. Siirtyvät erät

Nostamattomat määrärahat		2 754 960,69
--------------------------------	--	--------------

III. Ylimääräinen omaisuus

Talletetut vieraat arvopaperit		2 813,08
	mk 30 622 361,14	

Vastattavaa

I. Vieras pääoma

A. Lyhytaikainen

Tilivelat	1 030 624,35	
Varsinaisten tulojen ennakot	1 099 857,72	
Talletetut vieraat varat	2 922,40	
Konttokuranttivelka kaupungin kassaan	6 657 051,19	8 790 455,66

B. Pitkäaikainen

Pääomavelka kaupungille		19 018 595,64
-------------------------------	--	---------------

II. Siirtyvät erät

Uudisrakenteiden nostamattomat määrärahat		2 754 960,69
---	--	--------------

III. Tilivuoden ylijäämä

	58 349,15	
	mk 30 622 361,14	

Tulostase 31.12.1965

Kulut

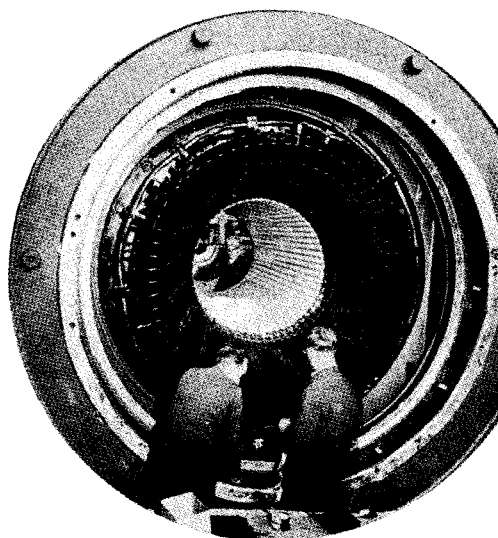
I. <i>Varsinaiset kulut</i>	
Palkat	5 048 718,07
Henkilösivukulut	1 458 251,03
Raaka-aineet, sähkö-, vesi- ja höyrymaksut	10 673 303,79
Tarvikkeet	1 026 225,67
Välitettävä hiili	441 018,06
Välitettävä bensiini	39 761,96
Myytävät kaasunkulutuskorjat	161 799,47
Vieraat palvelukset	819 144,56
Osuus teollisuuslaitosten yhteisiin kuluihin	336 837,24
Toimistokulut	107 617,88
Käyttöomaisuuden poistot	1 554 895,14
Käyttöomaisuuden korko	1 220 092,12
Konttokuranttivelan korko	281 720,78
II. <i>Ylimääräiset kulut</i>	
Luottotappiot	6 978,22
III. <i>Tilivuoden ylijäämä</i>	58 349,15
	mk 23 234 713,14

Tuotot

I. <i>Varsinaiset tuotot</i>	
Kaasunmyyntituotot	5 906 164,33
Koksinmyyntituotot	10 516 702,23
Sivutuotteiden myyntituotot	448 028,06
Sivutoiminnan tuotot	3 106 343,15
II. <i>Ylimääräiset tuotot</i>	
Vuokratuotot	94 847,01
Satunnaiset tuotot	178 605,60
III. <i>Sisäiset viennit</i>	
Kaasun, koksin ja sivutuotteiden omakäyttö	2 917 081,60
Uudisrakenteiden välilliset kustannukset	66 941,16
	mk 23 234 713,14

Voimatalous elää maassamme parhaillaan muutosten aikaa. Höyryvoimalaitostekniikan ripeä kehittyminen ja voimalaitospolttoaineiden hintojen pysyminen alhaisina horjuttavat vesivoimalaitosten asemaa sähköntuotannossa; rannikolle ja lähelle kulutuksen painopisteitä sijoitetut, riittävän suuret lauhdutusvoimalaitokset voittavat taloudellisuudessa uudet vesivoimalaitokset. Kaukolämmitystoiminnan yhteydessä tapahtuva sähkökehitys on saamassa merkitystä asutuskeskusten sähkönhankintatapana eri puolilla maata. Tämä sähkönhankintatapa täydentää oman vuodenaikojen mukaisen vaihtelunsa ansiosta sopivalla tavalla maan vesivoimavaltaista voimataloutta. Huippu- ja varatehon hankinnassa tekevät tuloaan kaasuturbiinilaitokset, jotka ovat jo saavuttaneet luotettavan teknisen kehitysasteen. Ensimmäiset ydinvoimalaitoshankkeet ovat myös päässeet valmisteluvaiheeseen.

38. Sähkölaitos

Sähkölaitos pyrkii jatkuvasti mukauttamaan sähkönhankintansa alalla tapahtuvaan teknillistaloudelliseen kehitykseen.

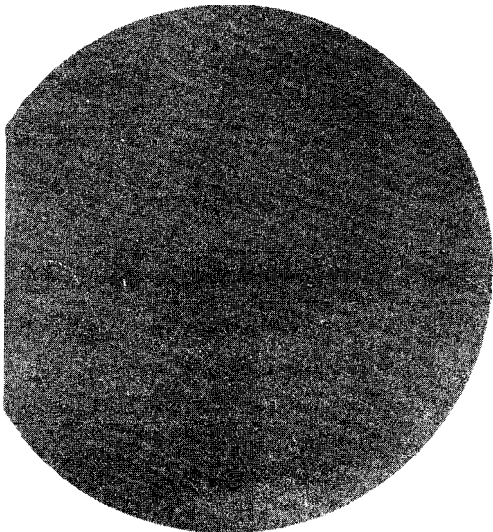
Vuoden 1965 aikana tämä tuli näkyviin useissa yhteyksissä. Hanasaaren voimalaitoksen toinen rakennusvaihe edistyi ripeästi, ja vuoden lopulla päästiin jo laitoksen koekäynnistyksiin. Suvilahden voimalaitoksen alueella otettiin käyttöön rakentajatoiminimen omistama 10 MW kaasuturbiinilaitos, josta sähkölaitos ostaa tarvittaessa huippu- ja varatehoa. Kaukolämmitys-toiminnan kehitysuunnitelmia silmälläpitäen sähkölaitos suoritti koko kaupungin aluetta koskevan inventoinnin nykyisestä ja tulevasta lämmöntarpeesta. Tulevien vuosien voimalaitosrakennusohjelman paikkakysymyksen turvaamiseksi kaupunginvaltuusto päätti huomattavan maa-alueen ostosta Vuosaaresta.

Vuosaareen rakennettavan voimalaitoksen lopullista laatua ei vielä voida päättää, mutta paikka soveltuu tarvittaessa myös

ydinvoimalaitokselle. Helsingin sähköntarve ei kuitenkaan vielä lähiaikoina kasva sellaiseksi, että oman ydinvoimalaitoksen rakentaminen olisi taloudellisesti perusteltua. Koko maankin sähköntarpeen kasvu on vielä sitä suuruusluokkaa, että ydinvoimalaitoksen sovittaminen voimatalouteen vaatii huolellista suunnittelua. Sähkölaitoksenkin tulee seurata kiinteästi alan kehitystä ja pyrkiä ydinvoimakysymyksessä yhteistoimintaan muiden asianosaisten kanssa taloudellisten perusteiden niin vaatiessa.

Toimintavuoden 1965 aikana sähkölaitoksen toiminnan ja talouden kehitys jatkui suotuisasti. Sähkönmyyntitulot kasvoivat 7 % ja lämmönmyyntitulot 32 % edelliseen vuoteen verrattuna. Ylijäämä saavutti tähänastisen ennätysluvun 23,7 Mmk.

Seuravilla sivuilla on selostettu sähkölaitoksen eräiden toiminta-alueiden kehitystä lähemmin.

sähkön hankinta

Vesivoimatilanne Kemijoella oli lähes koko vuoden normaalia parempi. Kymijoen vesimäärät vaihtelivat normaalin molemmin puolin. Kemijoen rakennettu konekapasiteetti oli vuoden lopulla lähes 400 MW, Helsingin osuus tästä on noin 5 %. Osuus Ahvenkosken ja Mankalan voimalaitosten tehoista on noin 18 MW.

Omissa höyryvoimalaitoksissa ei esiintynyt käyttöä rajoittavia vaurioita. Hanasaaren koneistolle edellisenä vuonna sattuneen turbiinivaurion lopullinen korjaus suoritettiin vuosihuollon yhteydessä.

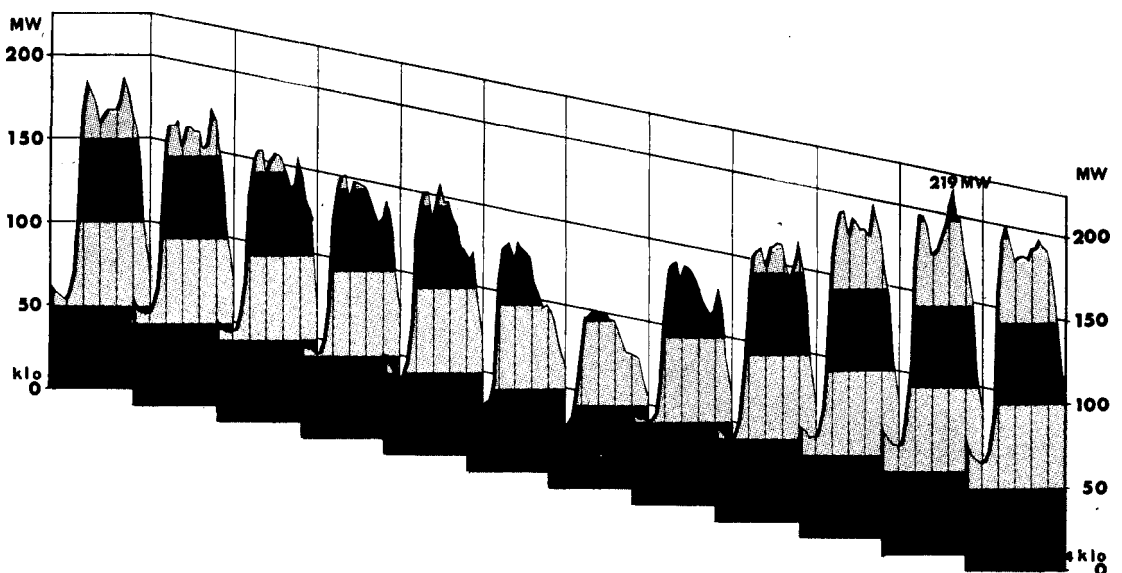
Hyvän vesivoimatilanteen ansiosta saatiin ostaa Imatran Voimalta runsaasti korvaussähköä omien höyryvoimalaitosten käytön sijaan. Korvaussähkön osuus koko sähkön-

hankinnasta oli noin kolmannes ja omilla höyryvoimalaitoksilla kehitettiin lähes puolet. Varsinaisten sopimusten perusteella Imatran Voimalta ostettavan sähkön hinnat nousivat vuoden alussa. Tilausmääriä muutettiin syyskuussa siten, että normaalitehoa vähennettiin ja varatehoa lisättiin. Kesäkuun alussa alensi Imatran Voima yöaikana myymänsä energian hintaa, jotta sähkön käyttö lämmitykseen yleistyisi.

Vesivoimaosuuksien, höyryvoimalaitosten ja Imatran Voiman lisäksi hankitaan sähköä sähkölaitoksen kuluttajien omistamilta voimalaitoksilta. Kuluttajat myyvät sähkölaitokselle pääasiassa vastapainekehityksen yhteydessä syntyvää ylijäämä sähköä.

ERÄIDEN ARKIPÄIVIEN KUORMITUSKÄYRÄT

NAGRA TYPISKA BELASTNINGSKURVOR
SOME TYPICAL LOAD CURVES

SÄHKÖN JA KAUKOLÄMMÖN HANKINTA VUOSINA 1964 JA 1965

EL- OCH FJÄRRVÄRMEANSKAFFNINGEN 1964 OCH 1965

GENERATION AND PURCHASE OF ELECTRICITY AND HEAT FOR DISTRICT HEATING

SÄHKÖN HANKINTA elanskaffning electricity		1965	1964	Muutos % ändring change
Omat vesiosuudet egen vattenandelskraft water shares	GWh	164	145	+ 13
Omat höyryvoimalaitokset egna ångkraftverk own thermal power stations	GWh	810	721	+ 12
— kehitetty — genererad — generated	GWh	447	434	+ 3
— korvaussähkö — ersättningsenergi — secondary purchase	GWh	363	287	+ 26
Varsinainen osto egentliga inköp primary purchase	GWh	22	28	— 21
Yhteensä hankittu totalt total	GWh	996	894	+ 11
Pätötehohuippu aktiv effekt maximum active demand	MW	219	203	+ 8
Loistehohuippu reaktiiv effekt maximum reactive demand	MVA _r	108	107	+ 1
KAUKOLÄMMÖN HANKINTA fjärrvärmeanskaffning heat for district heating				
Omat voimalaitokset egna kraftverk own power stations	Tcal	954	806	+ 18
— vastapainelämpö — mottrycksvärme — back pressure	Tcal	803	668	+ 20
— vastapaine korvaus — ersättning för mottrycksvärme — back pressure substitute	Tcal	47	17	+ 176
— reduktiolämpö — reducerad ånga — reduced steam	Tcal	104	121	— 14
Omat lämpökeskukset egna värmecentraler heating plants	Tcal	142	39	+ 264
Ostettu inköpt purchase	Tcal	70	57	+ 23
Yhteensä hankittu totalanskaffning total	Tcal	1166	902	+ 29
Vesikaukolämmityksen huippukuormitus topbelastning, vattenfjärrvärme maximum demand, hot water	Gcal/h	284	192	+ 48
Höyrykaukolämmityksen huippukuormitus topbelastning, ångfjärrvärme maximum demand, steam	Gcal/h	50	46	+ 9

sähkön myynti

Sähkön myynti varsinaisille kuluttajille kasvoi odotettua runsaammin — energiana noin 9 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Varsinainen markkinointitoiminta keskittyi yöaikana vapaan voimalaitosten ja sähkönjakeluverkoston kapasiteetin myyntiin.

Tätä tarkoitusta varten otettiin jo vuonna 1964 käyttöön erikoishinta, jolla sähköä myytiin yöllä lähinnä lämmitystarkoituksiin. Kysyntä osoittautui siksi voimakkaaksi, että pienjännitejohtojen vuoksi jouduttiin tarvittavia lämmitystehoja suuressa määrin rajoittamaan ja jopa eväämään kokonaan. Jotta kysyntä pystyttäisiin paremmin tyydyttämään oli välttämätöntä muodostaa uusi erikoishinta, jonka puitteissa myös vähäiset verkkojen vahvistustyöt ovat perusteltuja. Kaupunginhallitus hyväksyi uuden hintajärjestelmän kesäkuussa. Verkkojen rakenta-

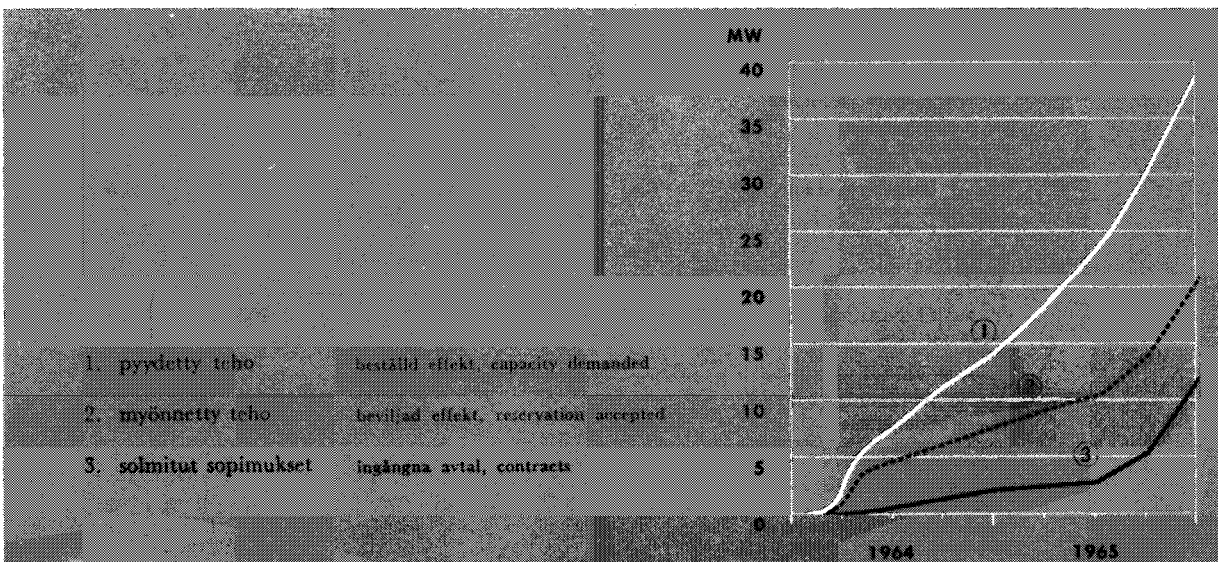
misen vuoksi tehtiin varsinaista myyntityötä alueellisesti eri omakotialueilla. Sähkölämmitystä esiteltiin lisäksi useissa eri esitelmätilaisuuksissa ja keväällä järjestetyillä LVI-messuilla.

Vuoden lopussa oli yösähkön myynnistä tehty sopimus noin 450 asiakkaan kanssa.

Vuonna 1964 otettiin pientä ja keskisuurta liike- ja teollisuuskulutusta silmälläpitäen käyttöön kaksiaikatariffi. Kuluttajien siirtyminen tälle heille edullisemmalle tariffille oli kuitenkin hidasta. Niinpä sähkölaitos siirsi maaliskuun alusta lukien noin 7 000 kuluttajaa pääasiassa energiatariffilta kaksiaikatariffille. Kuluttajien sähkönoston aktiivista tarkkailua ja siitä tiedottamista on tämän jälkeen harjoitettu jatkuvana toimintana, jotta kaikki voisivat ostaa sähkönsä heille edullisinta tariffia käyttäen.

LÄMMITYSSÄHKÖN MYYNNIN KEHITYS

NATTSTRÖMSFÖRSÄLJNINGENS UTVECKLING
DEVELOPMENT OF SPACE HEATING SALES

SÄHKÖENERGIAN MYYNTI

ELENERGIFÖRSÄLJNING
SALES OF ELECTRICITY

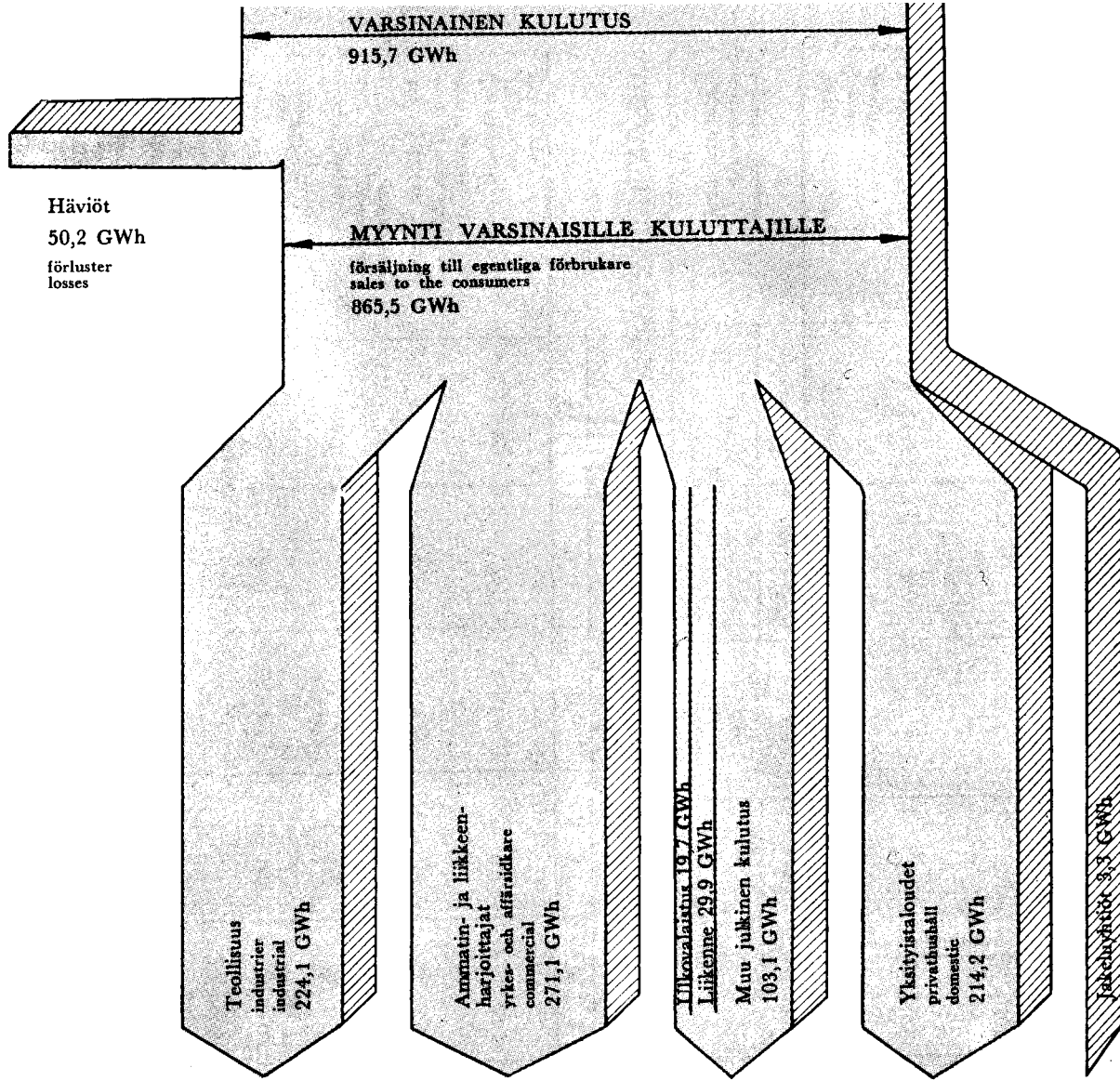
Kuluttajaryhmät abonnentgrupp consumer category	GWh		Osuus andel share 1965 %	Muutos ändring change	
	1965	1964		GWh	%
Yksityistaloudet hushåll domestic	214,2	194,0	24,7	+ 20,2	+ 10,4
Teollisuus storindustri industrial	224,1	216,6	— 25,9	+ 7,5	+ 3,4
Ammatin- ja liikkeen- harjoitus yrke- och affärsidkare commercial	271,2	230,4	31,3	+ 40,8	+ 17,7
Liikenne trafik traffic	29,9	29,3	3,5	+ 0,6	+ 2,0
Ulkovalaistus gatu- och hamnbelysning street- and harbourlighting	19,7	19,4	2,3	+ 0,3	+ 1,5
Muu julkinen kulutus övrig offentlig förbrukning diverse public	103,1	99,3	11,9	+ 3,8	+ 3,8
Jakeluyhtiöt distributörer distributors	3,3	3,1	0,4	+ 0,2	+ 6,5
	865,5	792,1	100,0	+ 73,4	+ 9,3

SÄHKÖN KULUTTAJIEN LUKUMÄÄRÄT

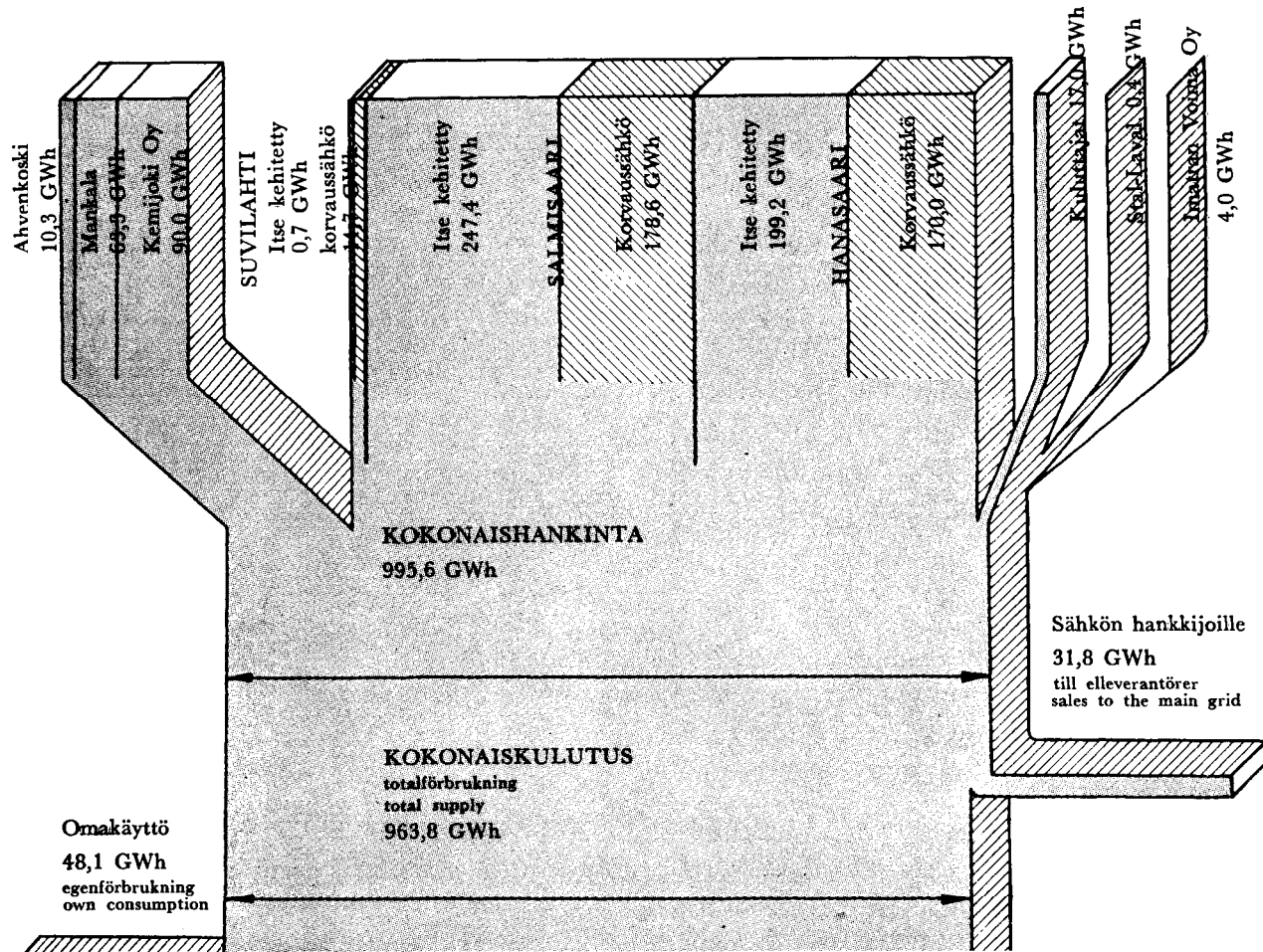
ANTAL ABONNENTER
NUMBER OF CONSUMERS

Kuluttajaryhmä abonnentgrupp consumer category	Kpl		Osuus andel share 31. 12. 65 %	Muutos ändring change	
	31. 12. 65	31. 12. 64		kpl	%
Yksityistaloudet hushåll domestic	167 038	159 924	88,9	+ 7 114	+ 4,4
Teollisuus storindustri industrial	276	290	0,1	— 14	— 4,8
Ammatin- ja liikkeen- harjoitus yrke- och affärsidkare commercial	18 657	17 791	9,9	+ 866	+ 4,9
Julkiset tarpeet offentliga behov public	1 984	1 897	1,1	+ 87	+ 4,6
Jakeluyhtiöt distributörer distributors	2	2	0,0	± 0,0	± 0,0
	187 957	179 904	100,0	+ 8 053	+ 4,5

SÄHKÖENERGIAN HANKINNAN JA MYYNNIN JAKAUTUMINEN

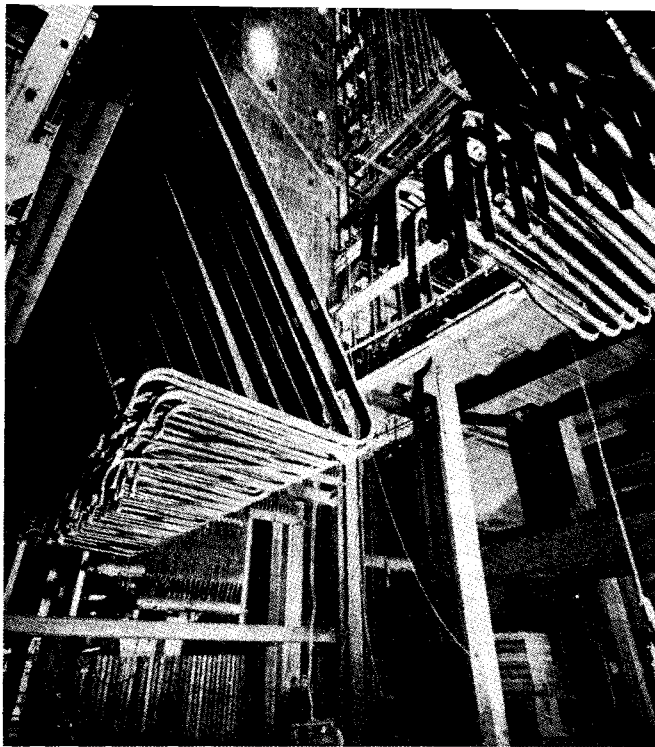

FÖRDELNING AV ELENERGINS ANSKAFFNING OCH FÖRSÄLJNING
 GENERATION, PURCHASE AND SALES OF ELECTRICAL ENERGY

Omat vesiosuudet
 egen vattenandelskraft water shares
 163,6 GWh

Omat höyryvoimalaitokset egna ångkraftverk own thermal power
 Itse kehitty 447,3 GWh egen ångkraft generated
 Korvaussähkö 363,3 GWh ersättningskraft secondary purchase

voimalaitokset

Hanasaaren voimalaitoksen 90 MW tehoisen toisen koneiston rakennustyöt saatiin pääosiltaan valmiiksi. Höyrykattila puhdistettiin ja peitattiin lokakuun lopussa. Turbogeneraattori valmistui pyörityskuntoon joulukuun alussa. Tarpeellisten eristystöiden valmistuttua voitiin koko koneistoa ensimmäisen kerran käyttää höyryllä 5. 12. Tässä vaiheessa olivat rakennustyöt jonkin verran jäljessä suunnitellusta aikataulusta. Koekäyttöjen alkaminen siirtyi seuraavan vuoden puolelle.

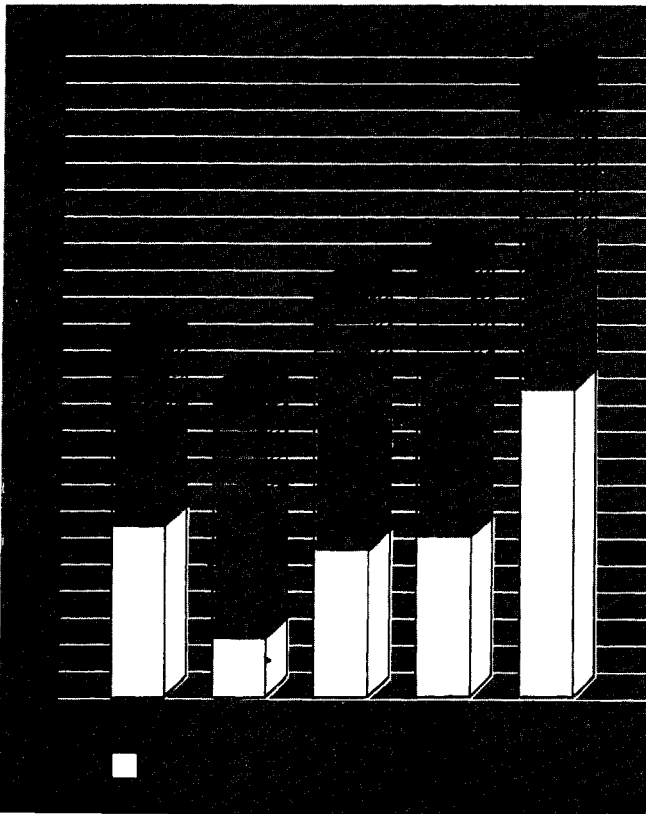
Salmisaaren voimalaitoksen turbogeneraattori n:o 3 otettiin vastaan hankkijalta ja koneiston takuutarkastukset suoritettiin. Myllypuron lämmitysvoimalaitoksen toiseen rakennusvaiheeseen kuuluvien höyrykattiloiden ja turbogeneraattorien tarjoukset saatiin joulukuun alussa. Höyrykattiloiden hankintasopimus allekirjoitettiin joulukuussa, jolloin myös turbogeneraattorien sopimusluonnos valmistui.

Suvilahden voimalaitoksen alueelle valmistui 10 MW tehoinen kaasuturbiinilaitos. Valmistaja omistaa koneiston, mutta sähkölaito käyttää sitä ja ostaa sen kehittämää sähköä.

Voimalaitosten polttoainevarastoja käsittelevä pitkän tähtäyksen suunnitelma esitettiin kaupungin hallintoelimille tarvittavien maa-alueiden saamiseksi tähän tarkoitukseen. Tämän sähkölaitoksen toiminnan kannalta tärkeän suunnitelman käsittely on kuitenkin vielä kesken.

UUDISRAKENNUSMENOT

KOSTNADEN FÖR NYBYGGNADSVVERKSAMHETEN
CONSTRUCTION COSTS

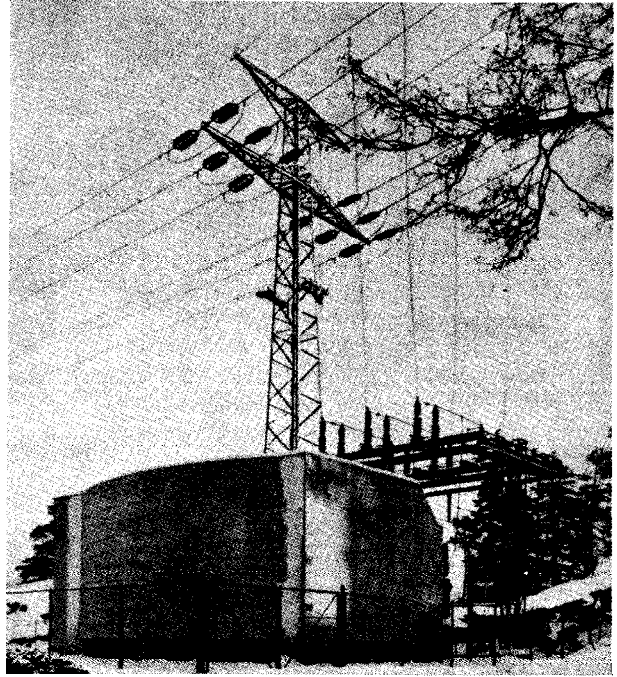
sähköasemat ja siirtoverkot

Suurimpina työkohteina olivat Suvilahden muuntoaseman laajennus ja kaukokäyttöön siirtymisen vaatimat asennukset.

Hanasaaren voimalaitoksen toista koneistoa varten oli Suvilahden 110 kilovoltin kytkinlaitosta laajennettava sekä tehtävä vastaavat muutokset myös valvomoissa. Kaasuturbiinikoneiston rakentaminen aiheutti samoin muutostöitä Suvilahden kytkinlaitoksella.

Kaukokäyttölaitteiden ensimmäinen asennusvaihe otettiin kesäkuussa vastaan laitteiden hankkijalta. Tämä vaihe käsitti Vallilan, Kasarmintorin, Meilahden ja Kampin sähköasemien kaukokäyttölaitteet sekä aluevalvomoihin, voima-asemille ja keskusvalvomoon asennetut, keskusvalvomon tarpeisiin hankitut kaukokäyttölaitteet. Tämän lisäksi on miltei kaikilla asemilla suoritettu kaukokäyttöön siirtymisen vaatimia valmistelutöitä.

Vuoden lopussa olivat käytössä keskusvalvomo ja kaikki aluevalvomot. Kaukokäyttöön siirrettävistä sähköasemista olivat

kaukokäytettyjä kaikki muut paitsi Pitäjänmäki ja Kallion tasasuuntaamo.

jakeluverkosto ja ulkovalaistus

Jakelusuurjänniteverkkojen rakentamisen painopiste oli uusilla asuntoalueilla. Sähkölaitoksen ja kuluttajien jakelumuuntamoita oli vuoden lopussa liitetty suurjänniteverkkoihin 970 kpl vuoden nettolisäyksen ollessa 44 kpl.

Maakaapeleissa käytetty johdinmateriaali on ollut miltei poikkeuksetta kupari. Kuparin maailmanmarkkinahintojen jatkuva nousu on saanut sähkölaitoksen suorittamaan perusteellisia teknillisiä ja taloudellisia tutkimuksia myös alumiinin käyttämisestä johdinmetallina. Tutkimukset ovat osoittaneet alumiinin olevan pienjännitekaapeleissa edullisempaa. Pienjänniteverkon uudisraken-

nuksissa otettiin alumiinikaapelit vuoden alussa yksinomaiseen käyttöön. Ulkovalaistustyöt keskitettiin sellaisiin kohteisiin, joissa ne oli tarkoituksenmukaista tehdä samanaikaisesti muiden verkkotöiden yhteydessä. Lisäksi rakennettiin puisto- ja ulkoiluväläistuksia kuten esim. Katri Valan puistossa ja hiihtoladulla Ruskeasuo — Pirkkola.

Valtion hallinnassa ja hoidossa olevien Helsingin sisääntuloteiden valaisemisesta ja valaistuskustannusten jakamisesta valtion ja kaupungin kesken käytiin neuvotteluja, mutta molempia osapuolia tyydyttävää ratkaisua ei vielä löydetty.

hankintatoiminta

Sähkölaitoksen hankintatoiminnassa on eräänä viime vuoden keskeisimpänä kysymyksenä ollut varastopalvelun kehittäminen entistä taloudellisemmaksi. Vuoden alusta saatettiin laitoksen vakiotarvikkeiden varastokirjanpito automaattisen tietojenkäsittelyn piiriin. Vakiotarvikkeina on noin 5 000 varastonimikettä. Tuloksia alkoikin pian näkyä, sillä varaston kiertonopeus alkoi kasvaa edellisen vuoden lukuihin verrattaessa varaston tarjoaman palvelun silti heikenty-mättä.

Varaston toimintaa pystytään ilmeisesti vielä nykyisestäään parantamaan. Kaupungin tietojenkäsittelykeskuksen käyttämä perusaineisto, josta on laskettu tarvikkeiden kulutuslukuja, ei ole voinut olla vielä täysin luotettava. Melkoista kohennusta on tässä suhteessa kuitenkin tapahtunut.

Automaattisen materiaalilaskennan eräänä seurauksena toimeenpantiin laitoksella loppuunkäytettävien vakiotarvikkeiden romutus, joka käsitti noin 2 500 nimikettä. Tämän toimenpiteen katsotaan johtavan entistä terveempää varastonhoitoa kohti.

Vuoden 1965 inventaari osoitti koko laitoksen varsinaisissa varastoissa olevan vakiotarvikkeita yli 1,8 Mmk arvosta vuoden 1964 vastaavan arvon oltua yli 2,7 Mmk, joten varastojen arvo osoitti huomattavaa vähennystä. Vuonna 1964 vakiotarvikkeiden kiertonopeus oli 1,30, mutta vuonna 1965 nopeus oli kasvanut jo 1,82:een.

Toimintayksikkövarastoja oli vuonna 1964 175 kpl ja niissä tarvikkeita yhteensä 2,7 Mmk arvosta, viime vuonna varastojen lukumäärä oli pudonnut 156:een mutta yhteisarvo kohonnut 2,8 Mmk:aan.

Suurimmista vuoden aikana esille tulleista hankinnoista mainittakoon Myllypuroon tulevat kaksi höyrykattilaa ja kaksi turbogeneraattoria. Lisäksi solmittiin hiilen hankintasopimus kolmivuotiskaudeksi 1966—1968.

kiinteistöt

Sähkölaitoksen uuden toimitalon rakennus-aikataulua jouduttiin kaupungin rahoitusvaikeuksien vuoksi siirtämään. Suunnittelu jatkui kuitenkin koko kertomusvuoden ajan luonnospiirustusten kehittelynä Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa.

Käenkuja 6:een rakennettu sähkö- ja kaasulaitoksen henkilökunnan käyttöön tarkoitettu asuinrakennus otettiin vastaan urakoitsijalta joulukuun lopussa.

Hanasaaren voimalaitoksen viereen kohonnut laboratorio- ja huoltorakennus valmistui käyttökuntoon elokuussa.

Myllypuron piirikeskussuunnitelma valmistui ja hyväksyttiin voimalaitoksen toisen rakennusvaiheen suunnitelmien kanssa.

Kantakaupungin väliaikaisen piirikeskuksen muutos- ja korjaustyöt valmistuivat marras-kuussa. Pitäjänmäen piirikeskuksen ja asuinrakennuksen rakennustyöt aloitettiin joulukuun alussa.

KAAPELI- JA TARVIKEVARASTOT

KABEL- OCH FÖRNOÐENHETSLAGER
CABLE AND SUPPLY STORES

← varastojen arvo lagervärde
value
← kiertonopeus vuodessa cirkuleringshastighet per år
yearly change

kaukolämmitystoiminta

Kaukolämmitystoiminta laajeni kertomusvuonna sekä kokonaisuutena että myös erikseen kantakaupungin vesikaukolämpöverkon osalta enemmän kuin minään aikaisempana vuotena. Myllypuron verkko ja siihen liitetty kuluttajamäärä likimain kaksinkertaistui edellisestä vuodesta.

Vuonna 1965 saatiin noin 85 % kantakaupungin vesikaukolämmöstä ja noin 74 % vesi- ja höyrykaukolämmöstä yhteensä vastapainelämpönä. Edellisenä vuonna vastaavat luvut olivat 87 % ja 76 %. Kyläsaaren jätteenpolttolaitokselta ostettiin lämpöä 6,3 % koko kantakaupungin lämmönhankinnasta, edellisenä vuonna 6,0 %. Myllypuron verkkoon saatiin lämpö kokonaisuudessaan kuumavesikattiloista.

lämmönkuluttajat ja myynti

Kuluttajien kokonaismäärä ylitti luvun 1 000 lokakuussa. Kantakaupungissa liitettiin vuoden aikana vesikaukolämmitykseen 241 ja höyrykaukolämmitykseen 6 uutta kuluttajaa. Näistä oli uudisrakennuksia 13. Myllypuron verkkoon liitettiin 33 uutta kuluttajaa. Vastaavasti kasvoi liittymisarvo yhteensä 84,4 Gcal/h eli noin 98 MW. Tästä kasvusta tuli uudisrakennusten osalle 28 %.

Lämmön myynti lisääntyi ennätysellisesti noin 252 Tcal eli 30 % edelliseen vuoteen verrattuna ja saavutti määrän 1 095 Tcal. Eräänä syynä suureen suhteelliseen kasvuun oli se, että kertomusvuosi oli Myllypuron kaukolämmityksen osalta ensimmäinen täysi toimintavuosi.

Lämmönmyyntitariffien hinnoissa ei kertomusvuonna tapahtunut muutoksia.

rakennustoiminta

Lämmön hankinnan laajentamiseen liittyviä rakennustöitä suoritettiin lähinnä Hana saaren ja Myllypuron voimalaitoksilla ja Alppilan huippulämpökeskuksessa. Myllypurossa tuli toinen 20 Gcal/h nimellistehoinen kuumavesikattila käyttöön syyskuussa, jonka jälkeen laitoksen teho on toistaiseksi 40 Gcal/h. Alppilassa saatiin 30 Gcal/h nimellistehoiset kuumavesikattilat n:o 3 ja n:o 4 käyttöön marraskuussa, jolloin laitos saavutti lopullisen tehonsa 120 Gcal/h (huipputeho 140 Gcal/h). Huomattavimmat kaukolämpöjohtotyöt kantakaupungin vesikaukolämpöverkon osalta suoritettiin Kruununhaassa, Taka-Töölössä, Ullanlinnan kaupunginosassa ja Vallilassa. Myllypuron kaukolämpöverkko laajeni pääasiassa Kontulan suunnalla. Tärkein saavutus oli toisen johtoyhteyden saaminen Salmisaaren ja Hanasaaren välille, kun Kruununhaan kautta kulkeva vesikaukolämpöverkon pääjohto valmistui syyskuun alussa.

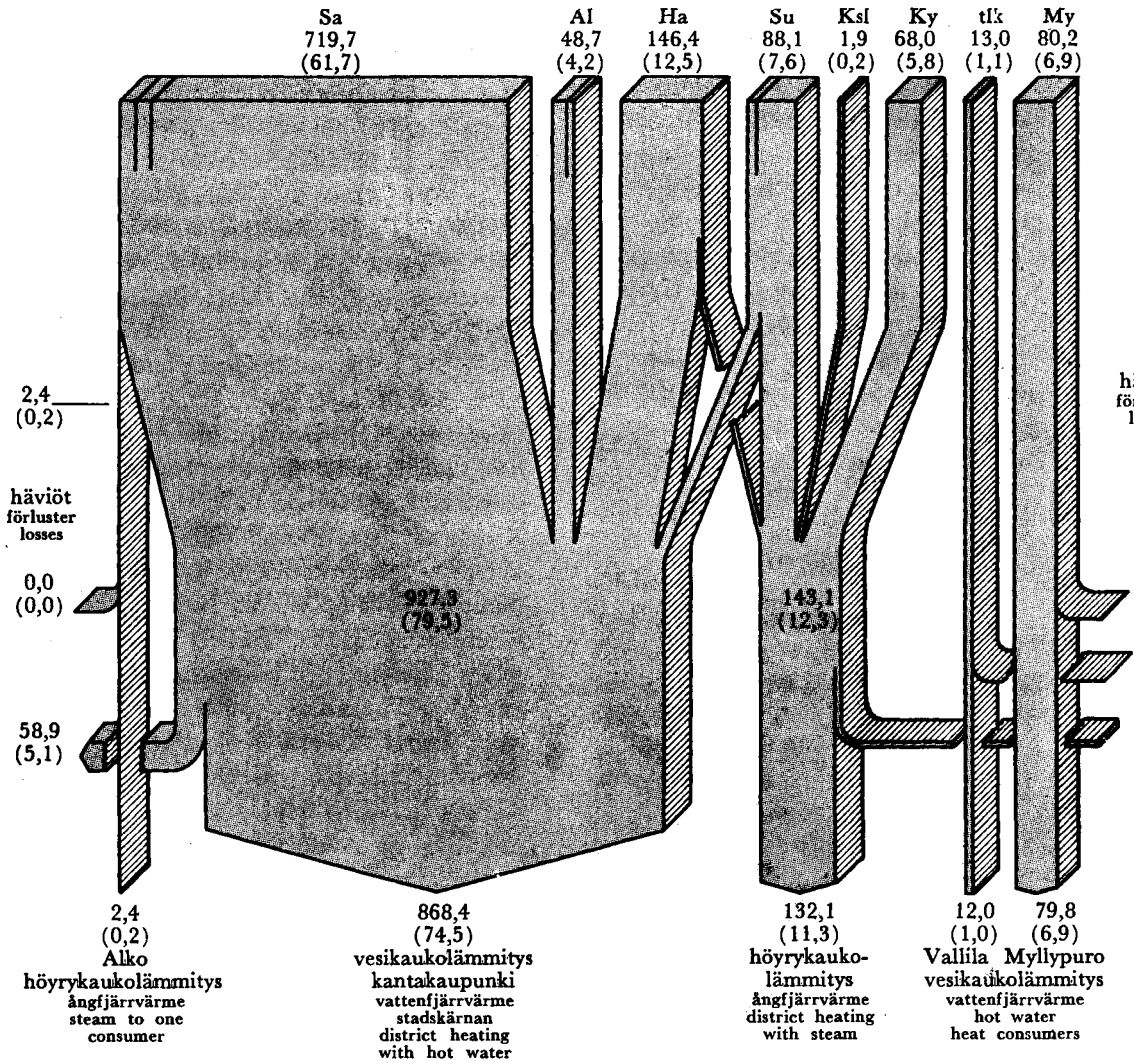
Tämä johtoyhteys lisää huomattavasti verkon siirtokykyä ja käyttövarmuutta sekä parantaa lämmön hankinnan taloudellisuutta. Vallilaan rakennetun johdon avulla saatiin yhteys varsinaisesta vesikaukolämpöverkosta Vallilan erillisalueeseen, jolloin siellä toimineiden kahden tilapäisen lämpökeskuksen käyttö voitiin lopettaa joulukuun alussa.

Kantakaupungissa valmistui ja otettiin käyttöön uusia vesikaukolämpöjohtoja 19,6 km ja Myllypurossa 5,9 km.

LÄMMÖN HANKINNAN JA MYYNNIN JAKAUTUMINEN

FÖRDELNING AV VÄRMEANSKAFFNING OCH FÖRSÄLJNING
DIVISION OF HEAT SUPPLY AND SALES

KOKONAISHANKINTA 1166,0 Tcal (100 %)
totalanskaffning
total supplied

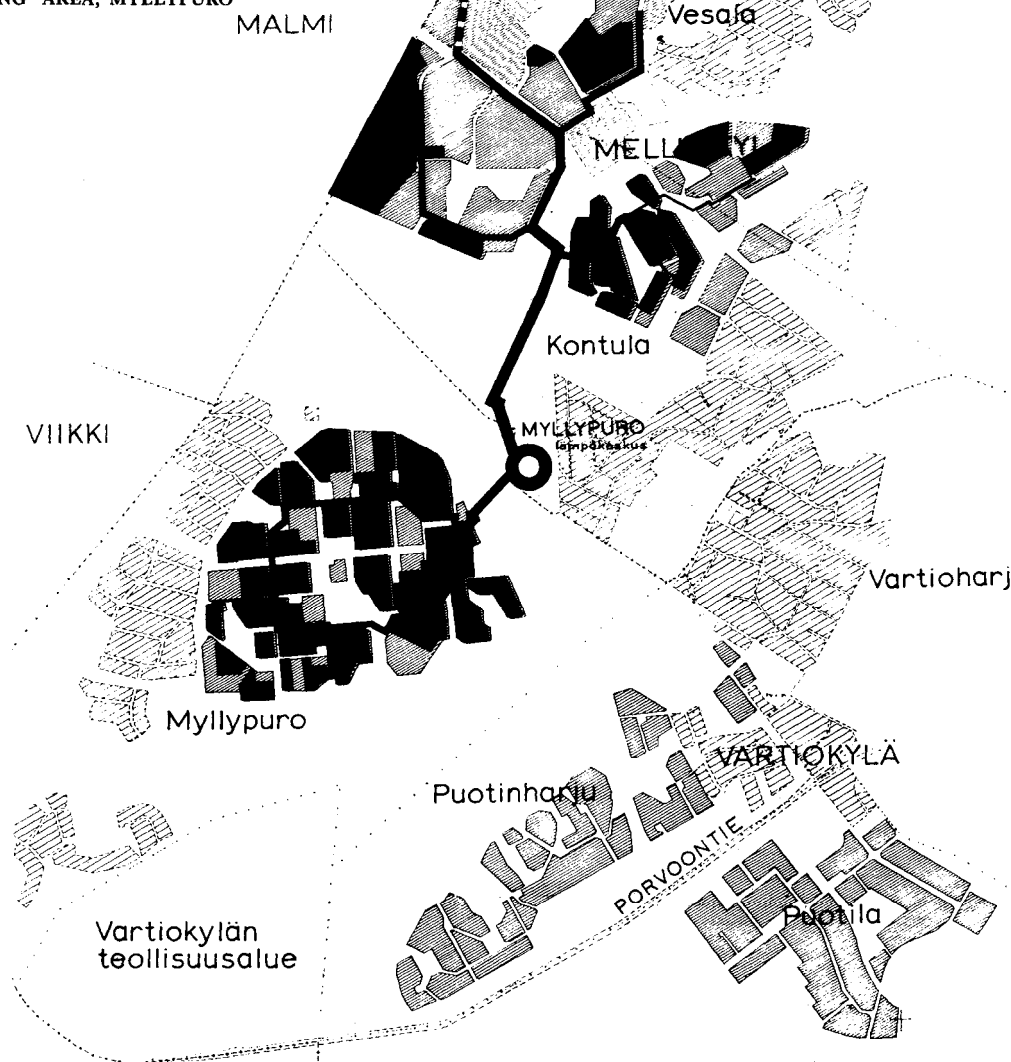
KOKONAISMYYNTI 1094,7 Tcal (93,9 %)
totalförsäljning
total sold

Verkkojen häviöt ja mittausvirheet 71,3 Tcal (6,1 %)
nätförluster och nätfel
network losses and metering errors

- Sa = Salmisaari, kraftvärmeverk, power station
 Al = Alppila, toppvärmecentral, peak load station
 Ha = Hanasaari, kraftvärmeverk, power station
 Su = Suvilahti, kraftvärmeverk, power station
 Ksl = Kaasulaitos, gasverket, gasworks
 Ky = Kyläsaari, sopförbränningsanläggning, refuse incineration plant
 tlk = tilapäiset lämpökeskukset, provisoriska värmecentraler, provisional heating plants
 My = Myllypuro, kraftvärmeverk, power station

MYLLYPURON KAUKOLÄMMITYSALUE

KVARNBACKENS FJARRVÄRMEOMRADE
DISTRICT HEATING AREA, MYLLYPURO

ERÄITÄ KAUKOLÄMMÖN TUNNUSLUKUJA

NÅGRA KARAKTERISTISKA TAL FÖR FJARRVÄRME
SOME CHARACTERISTICS OF THE DISTRICT HEATING

		1965	1964	Muutos % ändring change
Putkijohdot rörledning pipelines	km	102,0	76,5	33
Kuluttajien lukumäärä abonnenter number of consumers	kpl	1099	819	34
Liittymisteho ansluten effekt capacity connected	Gcal/h	418,3	333,9	25
Liitettyjen rakennusten tilavuus ansluten byggnadskub volume of houses connected	milj. m ³	22,2	17,4	28
Myyty lämpömäärä såld värme heat consumption	Tcal	1095	843	30

taloudellinen tulos

Sähkön ja kaukolämmön tarve muodostui Helsingissä arvioitua suuremmaksi.

Laitoksen toimintavolyymi — sähkön ja kaukolämmön energianhankinnasta ja myyntituloista laskettuna — kasvoi 14,3 %.

Yleisestä kustannustason noususta huolimatta kasvoivat kokonaiskustannukset vain 7,2 %.

Varsinaisten tulojen kasvu oli 10,9 %.

Liikevaihto oli 97,4 Mmk eli 10,4 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Kustannukset jäivät 4,4 Mmk talousarviossa oletettua pienemmiksi. Menosäästöt johtuivat pääasiassa arvioitua pienemmistä pääomakustannuksista ja alhaisista polttoaineiden hinnoista.

Tulot ylittivät talousarvion 5,9 Mmk:lla. Lähes puolet ylituloista johtui polttoainevarastojen uudelleenarvostuksesta.

Ylijäämäksi oli talousarviossa oletettu 13,4 Mmk. Kustannussäästöt ja ylitulot huomioon ottaen muodostui kirjanpidollisesti ylijäämäksi 23,7 Mmk. Ilman uudelleenarvostuksen vaikutusta on todellinen vuoden 1965 toiminnasta johtuva ylijäämä 21,0 Mmk.

Tämä ylijäämä vastaa 8,4 % korkoa laitoksen käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle. Kun

otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä 6 % korko, saadaan käyttöomaisuuden tuotoksi 14,4 %.

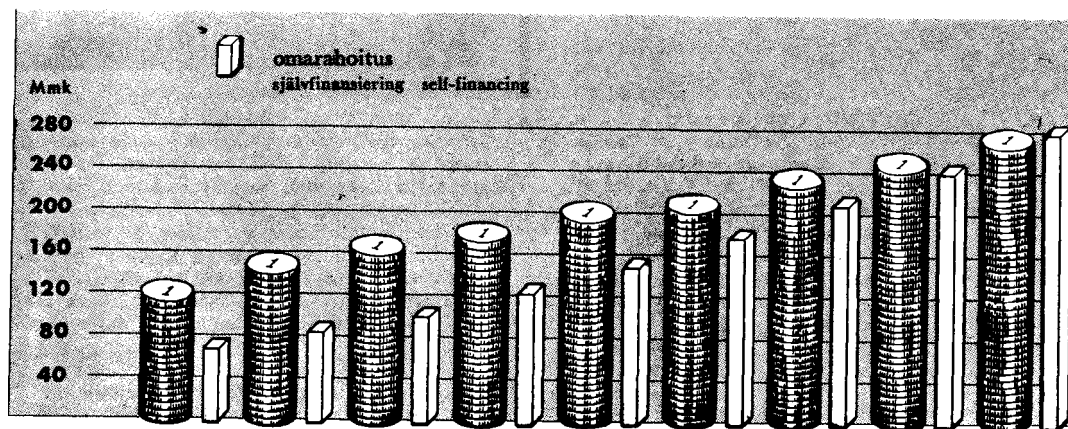
Uudisrakennustoimintaan käytettiin — työllisyysvaroja lukuunottamatta — 47,7 Mmk, vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 33,7 Mmk. Lähes puolet rakennustoimintaan käytetyistä varoista kulutettiin voima-asemien rakentamiseen ja noin viidennes kaukolämpötöihin.

Talousarvion ulkopuoliset käyttöomaisuuden lisäykset olivat 0,6 Mmk ja vähennykset 1,7 Mmk. Kun poistot olivat 14,3 Mmk ja kuluttajilta perityt liittymismaksut 6,6 Mmk, tuli nettoinvestoinneiksi ja käyttöomaisuuden arvon lisäykseksi 25,7 Mmk. Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden päättyessä 274,5 Mmk.

Omarahoitusaste kasvoi edelleen. Nettoinvestointien rahoittamiseksi kertyi ylijäämän lisäksi omarahoitetun käyttöomaisuuden korkoa 14,5 Mmk. Käyttöomaisuuden omarahoitusaste kohosi 102,1 %:iin edellisen vuoden 97,3 %:sta, osoittaen näin ollen lievää yllirahoitusta.

KÄYTTÖOMAIKUUS JA SEN RAHOITUS

FINANSIERING AV ANLÄGGNINGSTILLGANGAR FINANCING OF THE FIXED ASSETS

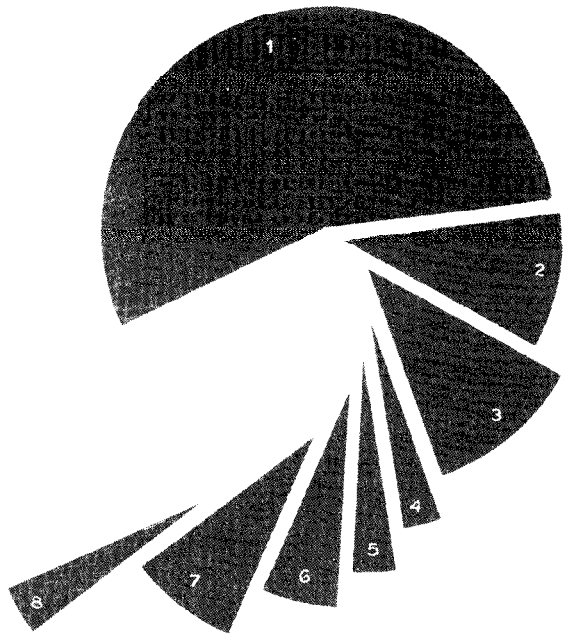
KULUT JA TUOTOT

KOSTNADER OCH INTAKTER DISTRIBUTION OF INCOME AND EXPENDITURE

KULUT

KOSTNADER EXPENDITURE

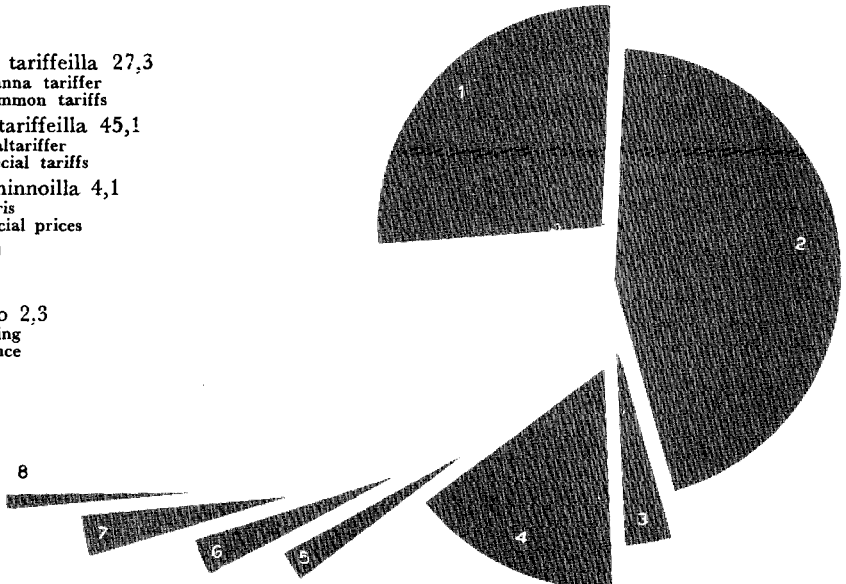
1. Sähkönosto ja voima-asetat 42,5
inköp av elkraft samt kraftstationer
purchase and generation of electricity
2. Siirtoverkosto 7,7
överföringsnät
main network
3. Jakeluverkosto 8,9
distributionsnät
distribution networks
4. Hallinto 2,0
administration
administration
5. Ulkovaalaistus 2,6
utomhusbelysning
public lighting
6. Sähkömyynti 4,5
elförsäljning
consumer service
7. Kaukolämmitys 6,3
fjärruppvärmning
district heating
8. Sivutoiminta 2,7
sidoordnad verksamhet
incidental occupation

TUOTOT

INTAKTER INCOME

1. Sähkömyynti yleisillä tariffeilla 27,3
elförsäljning enligt allmänna tariffer
sales of electricity at common tariffs
2. Sähkömyynti erikoistariffeilla 45,1
elförsäljning enligt specialtariffer
sales of electricity at special tariffs
3. Sähkömyynti erikoishinnoilla 4,1
elförsäljning till specialpris
sales of electricity at special prices
4. Lämmön myynti 15,0
värmeförsäljning
sales of thermal energy
5. Ulkovaalaistuksen hoito 2,3
skötsel av utomhusbelysning
public lighting maintenance
6. Sivutoiminta 3,1
sidoordnad verksamhet
incidental occupation
7. Muut tuotot 3,2
övriga intäkter
incidental sources
8. Sisäiset viennit 0,8
interna överföringar
internal posts

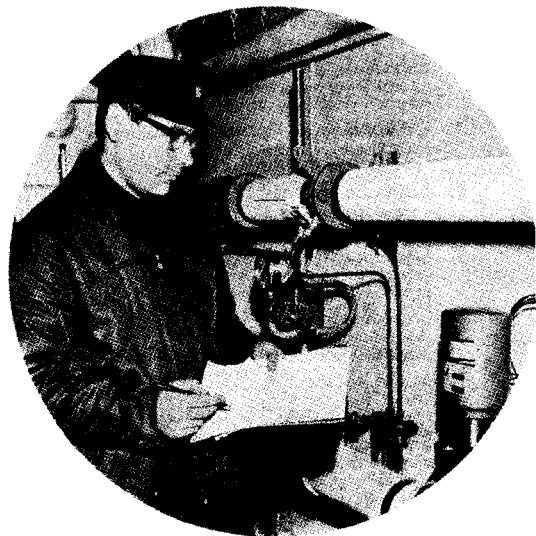

Tulostase vuodelta 1965

Kulut

Luvut Mmk

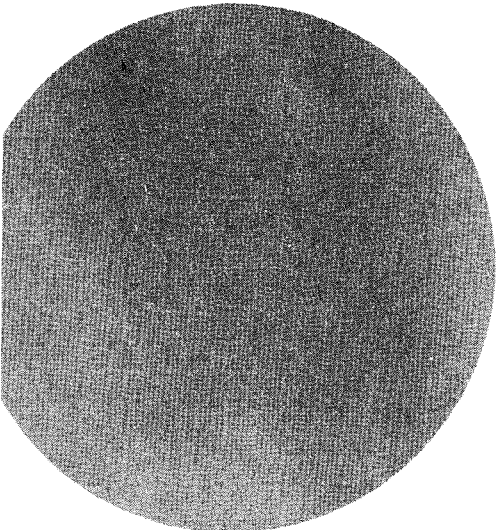
Varsinaiset kulut	1965	1964
Palkat	18,52	14,47
Henkilösivukulut	3,19	2,43
Sähkön ja lämmön hankinta ja raaka-aineet	23,68	24,37
Tarvikkeet	3,88	3,00
Vieraat palvelukset	4,72	3,82
Toimistokulut	0,87	2,81
Käyttöomaisuuden poistot	14,29	13,29
Käyttöomaisuuden korko	14,83	13,96
Konttokuranttivelan korko	1,74	1,46
Ylimääräiset kulut		
Luottotappiot	0,05	0,03
Tilivuoden ylijäämä	23,73	18,99
	109,50	98,63

Tuotot

Varsinaiset tuotot

Sähkön myynti	76,53		71,59	
Ulkovalaistuksen hoito	2,31		2,60	
Lämmön myynti	14,95		11,33	
Tilaustyöt ja tarvikemyynti	2,52		1,50	
Kiinteistövuokrat	0,18		0,35	
Konevuokrat	0,12		0,25	
Pysäköintiautomaatit	0,30		0,27	
Sekalaiset tuotot	3,23	100,14	0,35	88,24
Sisäiset viennit				
Sähkön ja lämmön omakäyttö	0,70		2,73	
Uudisrakenteiden ja omien valmis- teiden välilliset kustannukset	8,61		7,66	
Laskentaerot	0,05	9,36	—	10,39
		109,50		98,63

omaisuustase 31. 12. 1965

Vastaavaa

Luvut Mmk

1965

1964

Varsinainen omaisuus

Rahoitusomaisuus

Kassa	0,00		0,00	
Shekkitili	0,02		0,03	
Postisiirtotili	0,38		0,27	
Tilisaamiset	12,13		8,95	
Ennakot hankkijoille	6,27	18,80	7,69	16,94

Vaihto-omaisuus

Polttoaineet	20,71		16,28	
Tarvikkeet ja tarveaineet	3,86	24,57	5,45	21,73

Käyttöomaisuus

1. 1.	248,81		232,18	
Lisäys	41,68		29,92	
Vähennys	1,66		0,00	
Poisto	14,29	274,54	13,29	248,81

Siirtyvät erät

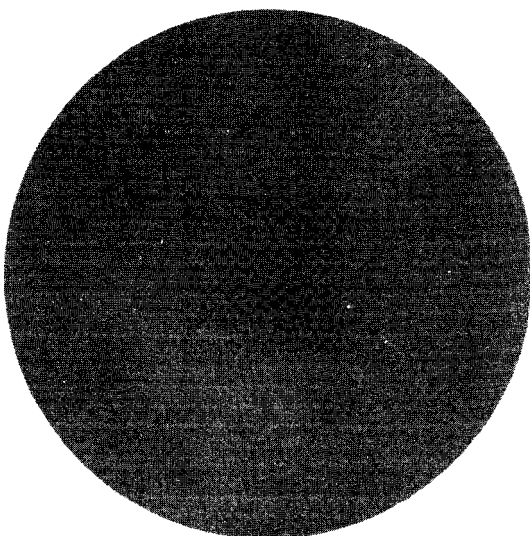
Nostamattomat määrärahat		28,44		32,02
--------------------------------	--	-------	--	-------

Ylimääräinen omaisuus

Pankkeihin talletetut takuumaksut		0,35		0,31
--	--	------	--	------

346,70

319,81

Vastattavaa

Vieras pääoma

Lyhytaikainen

Tilivelat	5,47		4,77	
Kuluttajien takuumaksut	0,42		0,36	
Kaupungin kassa, kontto- kuranttitili	14,10	19,99	14,86	19,99

Pitkäaikainen

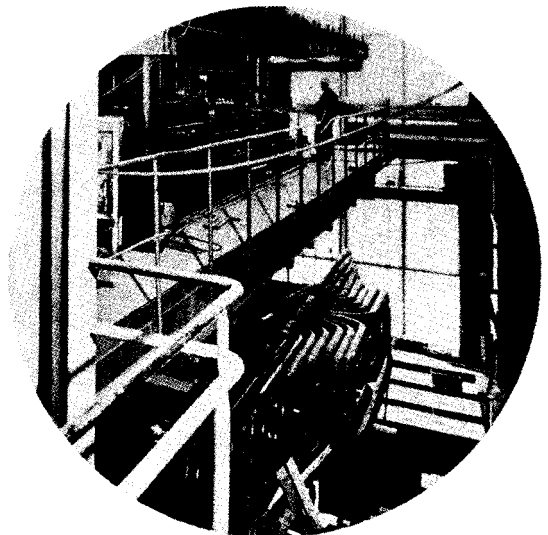
Pääomavelka kaupungille		274,54		248,81
-------------------------------	--	--------	--	--------

Siirtyvät erät

Siirtyvät määrärahat		28,44		32,02
----------------------------	--	-------	--	-------

Tilivuoden ylijäämä

		346,70		319,81
--	--	--------	--	--------

energian hankinnan optimointi

Sähkölaitoksen päätuotteita ovat sähkö, vesikaukolämpö ja höyrykaukolämpö. Näiden hankinnan optimoinnilla tarkoitetaan hankinnan hoitamista mahdollisimman pienin kustannuksin ottaen kuitenkin samalla huomioon, että tuotteiden laatu pysyy yleisesti hyväksyttävällä tasolla.

Pitkällä tähtäyksellä on optimoinnissa lähinnä kysymys tuotantokoneiston oikeasta mitoittamisesta, ts. uusien hankintalähteiden laadun, suuruuden ja hankinta-ajankohdan määrittelystä. Lyhyen tähtäyksen optimoinnilla ymmärretään käytettävissä olevan valmiin tuotantokoneiston ja energian ostomahdollisuuksien edullisinta hyväksi käyttämistä. Koska käytettävissä olevaa tuotantokapasiteettia ei voida lisätä enää käyttötilanteessa, ovat myös vastaavasti kapasiteettikustannukset edeltäkin määrätty. Näin ollen optimoitavaksi jäävät vain toiminta-asteesta riippuvat eli muuttuvat kustannukset. Näitä voidaan sanoa myös energiakustannuksiksi, koska polttoainekustannukset

muodostavat näistä pääosan (n. 90 %). Seuraavassa tarkastellaan lähemmin tätä energianhankinnan optimointia.

eri hankintalähteet

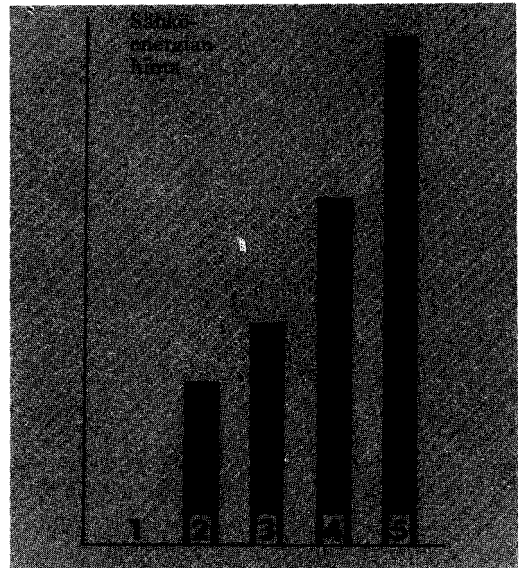
Jotta voitaisiin puhua energian hankinnan optimoinnista, on oltava erilaisia hankintalähteitä ja niiden yhteisen kapasiteetin on oltava suurempi kuin sen hetkinen sähkön ja lämmön kulutus eli tarve.

Sähkölaitoksen käytettävissä olevia hankintalähteitä on kolmenlaisia, nimittäin

- pelkkiä sähkön hankintalähteitä, joista tärkeimmät ovat osuudet eräisiin vesivoimalaitoksiin, lauhdutuskoneistot omilla lämpövoimalaitoksilla sekä sopimuksiin perustuva sähkönosto vierailta hankkijoilta;
- pelkkiä lämmön hankintalähteitä, joista tärkeimmät ovat vesikaukolämpöverkkoa syöttävät lämpökeskukset, omien lämpö-

HANKINTALÄHDE

1. Oma vesivoima
2. Hanasaaren lauhdutussähkö
3. Salmisaaren lauhdutussähkö
4. Suvilahden lauhdutussähkö
5. Ostosähkö

Kuva 1

voimalaitosten suurpainekattiloista painetta alentamalla saatava vesi- ja höyrykaukolämpö eli ns. reduktiolämpö sekä jätelämmön osto vierailta hankkijoilta; ● sähköä ja lämpöä samanaikaisesti tuottavat hankintalähteet, joita ovat omien lämpövoimalaitosten vastapaine- ja väliottolauhdutuskoneistot.

Lauhdutuskoneisto, vastapainekoneisto ja väliottolauhdutuskoneisto eroavat toisistaan siinä, miten paljon höyryn annetaan paisua turbiinissa ja tuottaa sähköä.

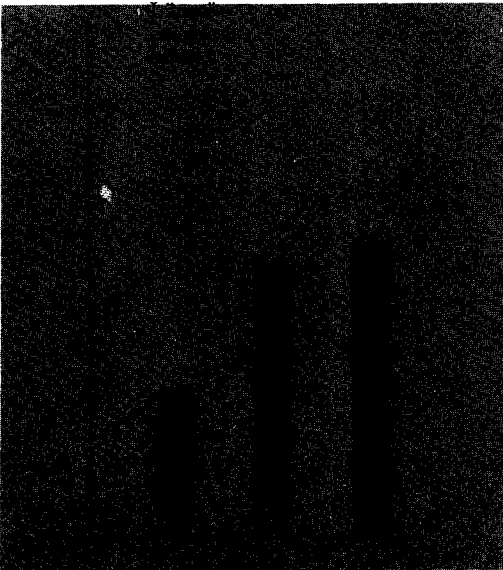
Lauhdutuskoneistossa annetaan höyryn paisua mahdollisimman paljon, jolloin sähköä saadaan vastaavasti paljon, mutta lauhduttimeen tuleva höyry on niin kylmää, ettei se kelpaa enää hyödyllisesti käytettäväksi.

Vastapainekoneistossa annetaan höyryn paisua turbiinissa vain sen verran, että höyry on vielä riittävän lämmintä esim. kaukolämmitystarkoituksiin. Tällöin saadaan sähköä vähemmän kuin lauhdutuskoneistosta, mutta jätelämpö ei sen sijaan mene hukkaan. Väliottolauhdutuskoneisto on lauhdutus-

koneiston ja vastapainekoneiston välimuoto, jossa vain osa turbiinin läpi kulkevasta höyrystä otetaan kaukolämmitystarkoitukseen muun osan höyrystä kulkiessa edelleen turbiinin läpi lauhduttimeen ja tuottaessa lisää sähköä. Tästä rakenteellisesta erosta seuraa, että vastapainekoneen sähkön ja lämmön tuotanto ovat suoraan toisistaan riippuvaisia ts. lisääntyvät tai vähenevät rinta rinnan, kun taas väliottokoneesta voidaan ottaa lämpöä tarpeen mukaan ilman että sähkön tuotanto samalla muuttuisi. Koska koneen suurin höyryvirta on rajoitettu, alenee kylläkin sähkön tuotantokyky sitä enemmän mitä enemmän väliotosta otetaan höyryä kaukolämmitykseen.

käyttötavat

On luonnollista, että eri hankintalähteistä saadulla sähköllä ja lämmöllä on erilaiset kustannukset eli yksikköhinnat. Nämä vaihtelevat hyvinkin huomattavasti, kuten kuvista 1 ja 2 on nähtävissä.

Kuva 2

HANKINTALÄHDE

1. Vastapainelämpö
(Hanasaari, Salmisaari)
2. Reduktiolämpö suurpainekattiloista
(Salmisaari, Suvilahti)
3. Matalapainelämpö vesikattiloista
(Alppila)

Energian hankintakustannusten optimoinnissa lähdetään siitä, että ensiksi otetaan käyttöön edullisimmat hankintalähteet eli ne, joilla on halvin yksikköhinta, sitten seuraavaksi edullisimmat ja niin edelleen, kunnes tuotanto riittää peittämään koko tarpeen. Sähkön hankinnassa on halvinta säätämätön vesivoima, jolla ei ole energiakustannusta ollenkaan. Tämä johtuu siitä etteivät vesivoimalaitoksen kustannukset merkittävästi riipu toiminta-asteesta ja koska mahdollisuudet vaikuttaa tuotannon suuruuteen käytettävissä olevien säännöstelymahdollisuuksien rajoissa ovat jokseenkin vähäiset. Vesivoima ei kuitenkaan yleensä riitä yksinään peittämään koko tarvetta, joten muitakin hankintatapoja on otettava käyttöön.

Sähkön hankinnassa on nykyaikaisen suurvoimalaitoksen Hanasaaren lauhdutussähkö lähinnä edullisinta. Sähkön tarpeen ohella esiintyy kuitenkin aina kaukolämmön tarvetta. Edullisin kaukolämmön hankintatapa on vastapainelämpö. Jos vesivoima ja Hanasaaren lauhdutusvoima riittävät tyy-

dyttämään sähkön tarpeen voidaan välilämpöä ottaa aluksi Hanasaaresta. Mikäli lämpöä saadaan tällöin riittävästi, kuten on laita mm. kesällä, ei muuta tarvitakaan.

Syksyllä kasvaa kuitenkin sähkön ja kaukolämmön tarve, jolloin tilanne mutkistuu. Tällöin käy niin, ettei Hanasaaresta enää voida ottaa kaikkea tarvittavaa kaukolämpöä — rajoittavana tekijänä on joko Hanasaaren välitön kapasiteetti tai kaukolämpöverkon siirtokyky. Tällöin on lisää lämpöä yleensä edullisimmin saatavissa Salmisaaresta. Jos samanaikaisesti tarvitaan myös sähköä enemmän kuin omista vesivoimista ja Hanasaaresta on saatavissa, on edullisinta käynnistää Salmisaaressa vastapainekoneita, muussa tapauksessa otetaan lisälämpö Salmisaaren kattiloista reduktiolämpönä, jolloin sähköä ei kehity. Viime mainittu tilanne esiintyy useimmiten öisin, jolloin sähkön tarve on vähäinen. Talvella kasvaa usein kaukolämmön tarve niin suureksi, etteivät Hanasaaren ja Salmisaaren vastapainelämpö yhdessäkään riitä

peittämään koko tarvetta. Lähinnä edullisin vesikaukolämmön hankintalähde on silloin Alppilan lämpökeskus.

Myös sähkön tarve saavuttaa talvella huipunsa. Hanasaaren ja Salmisaaren vastapainekoneiden jälkeen seuraavat edullisuusjärjestyksessä 20 vuoden takaista tekniikkaa edustavat Salmisaaren ja Suvilahden lauhdutuskoneet sekä viimeksi ostosähkö.

Jotta kalleimpia sähkön hankintatapoja ei tarvitsisi käyttää, on joissakin tilanteissa edullista käynnistää Alppilan laitos keventämään Hanasaaren lämpökuormitusta, jolloin Hanasaari pystyy tuottamaan enemmän sähköä.

Edellä on esitetty karkeasti optimointijärjestys pelkästään energian tuotantokustannusten kannalta. Tätä järjestystä voivat kuitenkin muuttaa mm. koneistojen käynnistys- ja pysäytyskustannukset, koneistojen huollon ja korjausten tarpeesta johtuvat käytettävyyden rajoitukset, vesivoiman säädettävyys ja säätöhäiriöt, ylijäämäsiähkön osto- ja myyntimahdollisuudet sekä höyrykaukolämmön tarve, joka asian yksinkertaistamiseksi on jätetty edellä käsittelemättä.

tulevaisuus

Siihen nähden, että laskentatehtävä on laaja ja vaikuttavia tekijöitä suuri määrä ja kun sekä sähkö- että lämpökuormitukset vaihtelevat tunnista tuntiin ja päivästä päivään, on välttämätöntä, että käytettävissä on laskukone — tietokone —, joka riittävän nopeasti pystyy suorittamaan tarvittavat laskelmat, jotta kaikki optimointiin vaikuttavat kustannusnäkökohdat voitaisiin ja ehdittäisiin aina ottaa huomioon.

Vielä toistaiseksi on tultu toimeen ennakoita suoritetujen vaihtoehtolaskelmien avulla, mutta ennen pitkää johtaa tilanne siihen, että tietokoneen on oltava mukana joka hetki hankintaprosessia valvomassa ja ohjaamassa.

Oikea ajankohta tällaiseen automaatioon siirtymiselle on silloin, kun optimoinnin parantamisella saavutettu hyöty ylittää itse automaation kustannukset. Nykyisin jo näyttää siltä, ettei kyseinen ajankohta ole enää kovinkaan kaukana.

kirjanpidosta laskentatoimeen

Viime vuosina on ollut havaittavissa, miten laskentatoimen tehtävät ja merkitys käsitetään yhä laajempialaisiksi. Tämä kehitys alkoi parikymmentä vuotta sitten yksityisyrityksissä, mutta viime vuosina se on korostetusti tullut esille myös valtion ja kuntien hallinnossa. Laskentatoimen kehitys on tapahtunut samanaikaisesti reikäkortti- ja tietokoneiden käyttöönoton kanssa, mutta tuskin tämän aiheuttamana. Kehityksen pontimena on selvästi ollut liikkeenjohdon luonteen muuttuminen ja kasvava tietojen tarve, mikä on pakottanut parantamaan niitä välineitä, millä tietoja käsitellään ja toimitetaan. Julkisen hallinnon piirissä on laskentatoimen kehitykselle ratkaisevaa käännettä merkinnyt lisäksi yhteiskunnallisen kehityksen myötä muuttuva käsitys hallintotoiminnan luonteesta ja tarkoituksesta.

Vanhastaan on hallintotoiminnan hyvyyden tärkeimmäksi arvosteluperustaksi katsottu oikeusturvallisuuden varmistaminen ja voimassaolevien säädösten noudattaminen. Vastaavasti on laskentatoimessa eli kirjanpidossa päätehtävänä ollut ylijohdon tätä koskeva, alaisiin kohdistettu tarkkailu. Sääntöjen noudattamisen ensiarvoisuutta korostavan oikeusvaltion ihanteen tilalle on kuitenkin astunut tai astumassa hyvinvointivaltion ihanne. Tällöin ei hyvälle hallintotoimelle asetetuksi vaatimukseksi enää riitäkään se, että se on voimassa-

olevien säädösten mukainen, vaan tärkeimmäksi hallintotoiminnan hyvyyden mitaksi tulee hallinnonhaaralle asetettujen päämäärien saavuttaminen, se että tulokset vastaavat asetettuja tavoitteita. Laskentatoimessa tämä merkitsee laskennan kohdistamista eri toimintavaihtoehtojen vertailuun, tavoitteiden asettamiseen ja aikaansaatuja tulosten mitaamiseen. Ennen yksinomaisena vallinneen tarkkailutehtävän rinnalle on laskentatoimessa tullut suunnittelutehtävä, ja yhä yleisemmin katsotaan tarkkailulaskelmienkin päähyödyn olevan siinä, että niiden avulla vastaiset suunnittelulaskelmat voidaan laatia entistä paremmin.

Toiminnan ja sen taloudellisten vaikutusten suunnittelu on jokaisen toimintayksikön vastuuhenkilön keskeisimpiä tehtäviä. Jokainen näistä joutuu vertailemaan eri toimintavaihtoehtojen taloudellisuutta, osallistumaan taloudellisten tavoitteiden asettamiseen sekä valvomaan ja tekemään tiliä tuloksista; laskentatoimesta on näin tullut elimellinen osa kaikkea johtamistoimintaa. Laskentatoimi ei ole enää voinut pysyä siihen vihkiytyneen erillisen elimen salatielona, vaan se on murtautunut kassa- ja tiliosastoista koko organisaatioon. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että laskentatoimesta keskitetysti huolehtiva elin kävisi tarpeettomaksi, päinvastoin sille asetetut vaatimukset ja sen merkitys vain lisääntyvät.

Kun näet laskentatointa ryhdytään harjoittamaan kautta koko organisaation, on entistä tärkeämpää, että saadaan säilymään riittävä koordinaatio. Laskentatekniikka on myös kehittynyt niin, että sen oikeata soveltamista opastamaan tarvitaan yhä pätevämpiä asiantuntijoita. Ja lopuksi on todettava, että erityisesti laskentatoimen juoksevan kirjaa-
mistehtävän hoito käsittää niin suuren toimistotyömäärän, että keskitetyn palvelun järjestäminen on välttämätöntä. Näin laskentaelimestä muodostuu eräs tärkeimmistä koko viraston tai laitoksen toiminnan kehittämistä ja tarkkailua, sen johtamistoimintaa palvelevista sivu- eli esikuntaelimistä.

Helsingin kaupungin sähkölaitoksella on edellä selostettua kehitystä myös pyritty tehokkaasti seuraamaan. Ensimmäisenä vaiheena oli vuosina 1953—1955 suoritettu tilipuitteiden ja talousarvioasetelman uusiminen. Tämän jälkeen keskityttiin erityisesti päätöksenteon pohjaksi tarvittavien vaihtoehtolaskelmien kehittämiseen. Näitä ovat esim. hankintavaihtoehtojen vertailu, investointilaskelmat ja energianhankinnan optimointi. Vuosina 1956—1958 saavutettiin varsin merkittävä tavoite: sähkön ja kaasun tariffikomitean työn yhteydessä saatiin lasketuksi sähköntoimituksen kustannukset tariffien määrittämisen pohjaksi. Tätä nykyä keskeisintä laskentatoimen kehittämisessä on tavoitebudjetoinnin ja taloudel-

lisuuden tarkkailun aikaansaaminen. Tämä edellyttää voimakasta laitoksen koko johtoon kohdistuvaa koulutusta sekä laajaa ja tehokasta yhteistyötä linjaorganisaation ja laskentatoimiston kesken. Tehtävä on varsin mittava ja erityisesti sen tekee vaikeaksi se, että sähkölaitostoiminta on prosessiteollisuutta, missä eri toimintayksiköille on hankalaa, jopa mahdotonta löytää mitattavissa olevia suoritteita. Toinen miltei yhtä tärkeellinen tehtävä on pitkän tähtäyksen taloussuunnittelun tehostaminen. Vuonna 1964 suoritettu ensimmäinen kaupungin kymmenvuotisen taloussuunnitelman laatiminen antoi arvokkaita kokemuksia, mutta osoitti myös, miten paljon suunnittelussa vielä on kehittämisen varaa.

Sähkölaitoksen laskentatointa on kehitetty ja pyritään jatkuvasti kehittämään siten, että se pystyy antamaan laitoksen johdolle parhaan mahdollisen avun kaupungin hallinnon sähkölaitokselle asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi. Hallinnollisen osaston ja erityisen tähän kuuluvan laskentatoimiston perustamisella on tälle kehitystyölle luotu organisatoriset edellytykset. Tavoitebudjetoinnin ja pitkän tähtäyksen taloussuunnittelun tehokas toteuttaminen vaatii kuitenkin vielä huomattavan työpanoksen.

Ja näiden tehtävien tultua suoritetuiksi laitoksen toiminta varmaan tulee asettamaan taas uusia vaatimuksia laskentatoimenkin kehittämiseksi.

HAKEMISTO

	Sivu
Alkoholistihuolto, ks. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto.	
Aloitetoiminta	32
Alppilan huippulämpökeskuksen rakennustyöt	321
Alukset, Helsingin satamaan saapuneet ja sieltä lähteneet	210
» kaupungin omistamat	213, 235
Ammattiopintoja varten myönnetyt avustukset	97
Ammattioppilaitosten suunnittelu- ja rakennustyöt	193, 195
Ansiotyöluvut, alaikäisille myönnetyt	112
Aravalainat, kiinteistöviraston välittämät	3
Aravaosakkeiden myyntiä ja lunastusta koskevat asiat	18
Asemakaavalain mukaisten korvausten periminen maanomistajilta	10
Asemakaavan muutokset ja asemakaavaehdotukset	20
Asemakaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston	19
Asuinhuoneistot, valmistuneet	16, 53
Asumistukea saaneet lapsiperheet ja vanhuksat	13, 98
Asumuserosovittelut, lastensuojeluviraston hoitamat	122
Asunnonjakotoimikunnan toiminta	18
Asuntojen jakaminen kaupungin omistamista taloista	13, 18
Asuntotuotantokomitea, rakennustoiminta ym.	16
Asuntotuotantotoimisto, kiinteistöviraston	14
Au-lapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet	105, 108, 113
Aula-työkoti	110
Autoliikenne, liikennelaitoksen	234, 247, 249
Autot, niiden huolto- ja korjaustoimintaa koskeva tutkimus	29
Autovarikot, liikennelaitoksen ja vesilaitoksen	239, 287
Avio- ja asumuseroasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	129, 130
Avohuolto, vajaamielisten	110
Avustukset, ammattiopintoja varten myönnetyt	97
» invalideille suoritetut lääkintähuolto-, koulutus- ym. avustukset	97
» koti-, huoltoapua saaneiden	82, 97
» lastensuojelujärjestöille	124
» raittiustyön tukemiseen	156
» ulkoilujärjestöille	167
» vapaaehtoisille palokunnille	72
» väestönsuojelutarkoituksiin myönnetyt	79
Bengtsårin leirialueen käyttö	153
» metsien hoito ja hakkuut	7
Bentseenituotteiden valmistus ja myynti kaasulaitoksessa	318
Elatusapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	129, 130
Elatusaputoimisto, lastensuojeluviraston	113
Eiintarvikekeskus, henkilökunta, ruoan valmistus ja myynti ym.	262
Eläintarhaosasto, urheilu- ja ulkoiluviraston	167
Eläkkeet, leski- ja orpoeläkekassan myöntämät	51
Energian, sähkö- ja lämpö-, hankintaa ja myyntiä koskevat kysymykset	328—333
Ensihuolto, nuorten henkilöiden, lastensuojeluviraston järjestämä	112
Erityislapsilisien maksaminen	117
Esitykset, kaupunginarkiston tekemät	41
» matkailuneuvottelukunnan tekemät	35
» metronsuunnittelutoimikunnan tekemät	24
» tilastotoimiston tekemät	44
Espoon kauppalan ja kaupungin keskeinen raakaveden hankintasuunnitelma	290
» teknikkopiiri, metsäosaston	7

Eteläsatama, nosturien käyttötunnit	215
Euroopan kiertue, kaupunginorkesterin	149
Geoteknillinen toimisto, kiinteistöviraston	11
Haagakerho, nuorisotyölautakunnan	152
Hakakerho, nuorisotyölautakunnan	151
Hakasalmen huvila, ks. Kaupunginmuseo.	
Hakkuut, metsäosaston suorittamat	7
Halkojen luovutus ja hinnat	254
Hanasaaren laboratorio- ja huoltorakennuksen valmistuminen	336
» voimalaitos	335
Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym.	37
Hankintatoimisto, henkilökunta, huoneisto, hankintojen valmistelu ym.	37
» rakennusviraston	172, 178
Heinolan sahan toiminta	254
Hiidenvesisuunnitelmaa koskevat asiat	290
Herttokerho, nuorisotyölautakunnan	152
Herttoniemen kasvisvarasto, elintarvikekeskuksen	263
» katutöiden suorittaminen	186
» puhdistamo	188, 189
» vastaanottokoti	126
Hiekoitusrasasiilojen rakentaminen	187
Hiidenvesisuunnitelmaa koskevat asiat	273, 288, 290
Hiihtolajien viitoittaminen, ohjatut retket ym.	158, 159
Hiilen käyttö kaasulaitoksessa	310
Hirvihaaran vanhainkoti	88
Hoitopaikkasopimukset, lastenhuollon	124
Holhousasiat, oikeusaputoimiston hoitamattomat	130, 131
Huoltokassan toimintakertomus	48
Huoltokonttori, liikennelaitoksen henkilökunnan	244
Huoltolaitokset, lasten ja nuorten henkilöiden	111, 125
Huoltolautakunnan alaiset työtuvat	98
Huoltotoimen yleiskatsaus, tulot ja menot	80, 99
Huoltovirasto	81—102
» sen alaisia laitoksia koskevat järjestelytutkimukset	30
Huoneistot, kaupungin vuokralle antamat	13
» talo-osaston hoidossa olleet	12
Huostaan otetut turvattomat lapset	105
Hyvösen lastenkoti	126
Häädetyt henkilöt, asuntojen jakaminen heille	18
Häädöt, ulosottoviraston toimeenpanemat	61
Invalidihuolto	97
Irtolaishuolto	91
Itäisen moottoritien leventämiskustannukset	186
Jakeluvirasto, hankintatoimiston	39
Jengityö, nuorisotoimiston suorittama	153
Johdinautot, liikennelaitoksen	236, 247
Julkaisut, järjestelytoimiston toimittamat	33
» kaupunginkirjaston painattamat esittely- ym. lehdet	137
» kaupunginmuseon painattama kartta ja opaskirjat	146
» matkailutoimiston painattamat	35
» raittiuslautakunnan toimesta jaetut	155
» tilastotoimiston toimittamat	44
» urheilu- ja ulkoiluviraston toimittamat	158, 167
Julkisivutoimikunta ja tarkastustoimikunta, rakennustarkastusviraston	53, 55
Juopumuspidätykset	96
Jälkivalvonta, irtolaisten, alaikäisten henkilöiden ym. laitoksesta poistettujen	92, 94, 108
Järjestelyosasto, liikennelaitoksen	34
Järjestelytoimisto, henkilökunta, suoritetut tutkimukset ym.	28—34
» kaasulaitoksen	33
» rakennusviraston	173, 178
» sairaalaviraston	33
» sähkölaitoksen	33
» vesilaitoksen	34, 286

Jätteidien kuljetus, puhtaanapito-osaston hoitama	199
Jäähdyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö	258
Jäänmurtajat, kaupungin	213
Kaarelan nuorisokoti	126
Kaasukojien määrä, asentaminen ym.	315
Kaasulaitos, henkilökunta, laitoksen taloudellinen tulos	308, 322
» pysäköintimittarien hankinnan ja huollon siirtäminen laitokselle	320
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	29, 33
Kaasun valmistus ja myynti	311
Kaatopaikat, niiden hoito ym.	198
Kadut ja tiet, niiden puhtaanapito	200
» » » » rakennus- ja korjaustyöt	185, 186, 218
Kahvilat, nuoris-, niiden toiminta	151
Kalatukkeskus ja kalantuonti Helsinkiin	259
Kalavesien hoito, kalastusluvut, kalastuksesta annetut määräykset ym.	165, 166
Kallion nuorisokoti	126
» sivukirjasto, lainausmenetelmän muutos, korjaustyöt	135, 136
» virastotalo, lastensuojeluviraston tutkinta-aseman avaaminen rakennuksessa 103, 111, 126	
» » siellä toimivaa henkilöstöä varten laaditut ohjeet	31
Kalliosuojat, ks. Väestösuojat.	
Kaluston, koneiden ym. hankinta, hankintatoimiston hoitama	37
Kanavapuiston väestönsuoja	191
Kansakoulut, niiden suunnittelu, rakennus- ja korjaustyöt	193—196
Kansaneläkkeen tukiosaa saaneet huoltoavunsaajat	83
Karhulinna pesula, kotitalouslautakunnan alainen	132, 133
Karjanhoito kaupungin maatiloilla	5
Kartat, niiden valmistus ja myynti	9, 10, 35
Kartoitustyöt, kaupunkimittausosaston suorittamat	9
Kasvattilapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet	108
Kasvihuoneet, lavatarhat ja taimisto, puisto-osaston	203
Katselmuksat, kiinteistöviraston ja rakennustarkastusviraston suorittamat	3, 53
Katukorvausasiat, kiinteistöviraston hoitamatt	10
Katurakennusosasto, rakennusviraston	183—191
Katuvalaistuskustannukset ja -rakennustyöt	186, 335
Kaukolämmitystoiminta	329, 337
Kaunissaari, huoltorakennuksen ym. valmistuminen	164
Kauppahallit ja -torit	13
Kaupunginarkisto, toimintatilat, henkilökunta, tulot ja menot	42
Kaupunginkirjasto, henkilökunta, lainaustoiminta, menot ja tulot ym.	134—142
Kaupunginmuseo, henkilökunta, kokoelmat, tulot ja menot ym.	143—147
Kaupunginorkesteri, viranhaltijat, konsertit ym.	148
Kaupunginpuutarha, ks. Puisto-osasto.	
Kaupunkimittausosasto, kiinteistöviraston	9
Kaupunkisuunnitteluviraston asemakaava-, yleiskaava- ja liikennesuunnitteluosastot	19, 20
» henkilökunta, huoneistot, menot ja tulot	19, 21
Kelkkamäet, niiden kunnostus ja hoito	204
Kemikaalien kulutus raakaveden puhdistuslaitoksissa	278
Kerhotoiminta ja -keskukset, nuorisotyölautakunnan	151
» kaupunginkirjaston järjestämä	139
» kotitalouslautakunnan järjestämä	133
Kertakäyttöisiä lasipulloja koskeva asia	8
Keskusohjattua liikennevalojärjestelmää koskevat asiat	20
Keskuspesula ja keskuspesulajaosto	30, 265
Kesäsiirtolat, vajaanmielisten	110
Kesävesijohtojen asentaminen	204
Kesävirkestystoiminta, lastensuojeluviraston järjestämä	108
Kiinteistöhallinnon menot ja tulot	4, 5, 9, 11—14
Kiinteistöjen puhtaanapito	198
Kiinteistöluettelon hoito	2
Kiinteistöviraston asuntoasiaintoimistoa koskevat asiat	13, 31
» asuntotuotantotoimisto	14
» henkilökunta ja huoneistot	1, 9, 12
» kansliaosasto	2
» kaupunkimittausosasto	9
» maatalousosasto	4
» metsäosasto	6
» omakotitoimisto ja siirtolapuutarhatoimisto	3, 4

Kiinteistöviraston talo-osasto	12
» tonttiosasto	2
Kirjasto, ks. Kaupunginkirjasto.	
Kirjasto-ohjesäännön vahvistaminen	134
Kirjastoauto toiminta ja siirtokirjakokoelma	139
Kirjavarasto, kaupunginkirjaston	140
Kirjojen lainausmenetelmän muutos kaupunginkirjastossa	135
Kivihüelen hankinta, kivihiihterivan valmistus ja myynti kaasulaitoksessa	310, 313, 318, 320
Kivimurskaamot, rakennusviraston katurakennusosaston	191
Kivinokka, siellä suoritettut korjaus- ja kunnostustyöt	164
Kodinhoitokurssit, kotitalouslautakunnan järjestelmät	132
Kodinhoitotoiminta, kunnallinen	97
Kodinperustamislainoja koskevat asiat	117
Kokoelmat, kaupunginmuseon	143
Koksin valmistus ja myynti	316
Komiteat, lastensuojelualan kysymyksiä käsittelevät	104
Kompasseja tarkistuttaneet alukset	214
Koneiden, toimisto-, hankinta ja huolto	38
Konekirjoituskokeiden toimeenpano	27
Konepaja, vesilaitoksen	286, 299
Konevarikko ja koneteknillinen toimisto, rakennusviraston	173, 181, 195
Konsertit, kaupunginorkesterin	148
Korjaamot, hankintatoimiston, rakennusviraston ja liikennelaitoksen	38, 181, 237
Korkeasaaren eläintarha	167
» liikenne	167, 235
Korvaukset, annetusta huollosta perityt	101, 124
» rakennus- ja asemakaavalain mukaiset	3, 10
Koskelan sairaskotia koskevat asiat	85, 139
Koskentuvan nuorisokoti	126
Kotiapulaiset, nuoret, valvonnassa olleet	108
Kotiseututyö, urheilu- ja ulkoiluviraston suorittama	167
Kotitalouslautakunnan toimiston henkilökunta, toimipaikat ym.	132
Kouluruokailua koskeva tutkimus, järjestelytoimiston suorittama	30
Koulutus- ja kurssitoiminta, eri laitosten järjestämä ...	26, 65, 77, 104, 134, 153, 156, 180, 242
Koulutustoimikunnan kokoonpano, järjestetyt kurssit ym.	26
Kullatorpan lastenkoti	126
Kulosaaren puhdistamo	189
» vanhainkoti	88
Kunnallinen kodinhoitotoiminta	97
Kunnanasiamiesten toiminta	46
Kurssi- ja koulutustoiminta, eri laitosten järjestämä	26, 65, 77, 104, 134, 153, 156, 180, 242
Kustaankartanon vanhainkoti	87, 139
Kuva-arkisto ja -hankinnat, kaupunginmuseon	143, 145
Kyläsaaren jätteenpolttolaitos	198
» puhdistamo	188, 189
Käpylän kerhokeskus	151
» koulu- ja työkeskus	126
» ns. puutaloryhmän kiinteistöjen katselmus	54
» » » pienoisjäljennöksen sijoittaminen Helsinki-näyttelyyn	145
Käsityökurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät	132
Laajasalon pumppaamon valmistuminen	190
Laboratoriot, teurastamolaitoksen, keskuspesulan ja vesilaitoksen	257, 265, 294
Lahjoitukset, kaupunginarkiston saamat asiakirjat ym.	42
» kaupunginmuseon saamat esineet	143
» kaupunginorkesterin saamat	150
Lainat, asuntotarkoituksiin myönnettyt	3, 14, 17
Laitoshoido, huolto- ja lastensuojeluviraston huollettavien	83—91, 105
Laituri- ja aluevuokrat, satamalaitoksen perimät	223
Laiturihuolto, satamalaitoksen	215, 222
Laiturit, satamalaitoksen, niiden pituus, rakennustyöt	209, 217
Lapsilisät	117
Laskentatoimen kehittämistä koskeva tutkimus	29
Lastenhuoltotoimisto	105
Lastenkodit, kaupungin, laitosten toiminta	125
» niiden suunnittelu-, korjaus- ja rakennustyöt	193, 196
Lastensuojelun yleiskatsaus, tulot ja menot, eräitä yhdistelmätietoja	103, 122
Lastensuojelurahastot	124

Lastensuojeluvirasto, henkilökunta, toimistot ym.	104—128
» sitä koskeva järjestelytutkimus	31
Lastentarhat, johtajien ja opettajien työtä koskeva tutkimus	30
Lausunnot, hankintatoimiston antamat	38
» järjestelytoimiston antamat	31
» kaupunginarkiston antamat	41
» kaupunkisuunnitteluviraston antamat	19
» kiinteistöviraston antamat	3
» lastensuojeluviraston antamat holhouslautakunnalle ym.	112
» matkailuneuvottelukunnan antamat	35
» metronsuunnittelutoimikunnan antamat	24
» oikeusapulautakunnan antamat	129
» palolaitoksen palonehkäisyasioista antamat	71
» rakennustarkastusviraston antamat	54
Lauttakerho, nuorisotyölautakunnan	152
Lauttaliikenne, liikennelaitoksen	235
Lauttasaaren katutöiden suorittaminen	187
» leirintäalue	166
» puhdistamo	188, 189
Leikkikentät, niiden rakennus- ja kunnostustyöt	204
Leirintäalueet, ulkoiluosaston hoidossa olleet	166
Leiritointa, nuorisotoimiston järjestämä	153
» urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä	158
Lemmilä, Vastaanottokoti	126
Leski- ja orpoeläkekassa	50
Lihantarkastamo, teurastamolaitoksen	257
Liikennekilpailu, nuorisotoimiston järjestämä	153
Liikennelaitos, sen järjestelyosaston toiminta	34
» talous, kalusto, henkilökunta ym.	227—252
Liikennemaksut, satamien	221, 222
Liikennesuunnitteluosasto, kaupunkisuunnitteluviraston	20
Liikennetutkimukset, kaupunkisuunnitteluviraston suorittamat	21
Liikennevaloja koskevat asiat	20
Liikenteen, henkilö-, kehittämisohjelma	22
» järjestelytyöt, katurakennusosaston suorittamat	185
Liinavaatteiden, kaupungin laitosten, valmistusta ja pesua koskevat asiat	98, 265
Linja-autot, liikennelaitoksen	236
Lomakesuunnittelu	30, 32, 180
Luistinradat	159, 204
Luonnonsuojelutoiminta, kiinteistöviraston metsäosaston	8
» urheilu- ja ulkoiluviraston	164
Luukin urheilumaja ja alue	163, 164
Lämmityssähkön myynti	330
Lämpökeskus, keskuspesulan	266
Länsisatama, nosturien käyttötunnit	215
» vapaavarastorakennuksen ym. rakennusten valmistuminen	218
Lääkeaineiden väärinkäyttäjien huolto	93
Lönnrotinkadun sillan korjaustyöt	219
Löytötavaratoimisto, liikennelaitoksen	244
Maanmittaustoimitukset	9
Maaperätutkimukset, geoteknillisen toimiston suorittamat	11
Maatalousosasto, kiinteistöviraston	4—6
Maatilat, kaupungin, niiden kalusto, rakennukset, salaojitus-työt	5
» » » maanviljelys, karja ym.	4, 5, 91
Mainontapaikkoja koskevat sopimukset	13
Malmin katutöiden suorittaminen	186
» lastenkoti	126
Marjaniemen pumppaamon valmistuminen	190
Matkailuneuvottelukunnan kokoonpano ja kokoukset	35
Matkailutoimiston henkilökunta, julkaisut ym.	35
Matkalippujen hinnat, liikennelaitoksen	246
Matkustajaliikenne, ulkomainen, Helsingin satamassa	213, 225
Matkustajapalvelu, liikennelaitoksen	246
Mellunkylä, katutöiden suorittaminen siellä	187
Merenkulku, ulkomainen	210
Merilintujen metsästyksen myönnettyt luvat	165
Meriveden käyttöä raakavetenä koskevat tutkimukset	273

Messuhalli, sieltä varatut urheilutilat	160
Metro-ohjelman toteuttamiseksi myönnetyt määrärahat	23
Metronsuunnittelutoimikunnan kokoonpano, kokoukset, menot ym.	23
Metronsuunnittelutoimiston henkilökunta ym.	24
Metsäalueet, kertomusvuonna ostetut ym.	7
Metsäkummun hoitokoti	126
Metsäosasto, kiinteistöviraston	6—9
Metsästyksen ja riistanhoidon järjestely kaupungin mailla	164, 165
Mikrofilmikokoelma, kaupunginkirjaston	137
Moottoripyöräkurssit, nuorisotoimiston järjestämät	153
Mukavuuslaitosten, yleisten, hoito ja puhtaanapito	200
Museo, ks. Kaupunginmuseo.	
Musiikkiosasto ja -kerho, kaupunginkirjaston	136, 139
Myllypuron kivimurskaamo, katurakennusosaston	191
» lämmitysvoimalaitos	334
» vanhusten asuintalo	90
Mäkelän kerhokeskus	151
N	
Naulakallion vastaanottokoti	126
Neuvonta-, lainaus- ja järjestelytoiminta, raittiuslautakunnan	155
» toiminta, kotitalouslautakunnan	132, 133
Neuvontatoimisto, kaupunkiin muuttavan nuorison	153
Neuvontatoimistot, liikennelaitoksen	241
Nosturit, satamalaitoksen	209, 214
Nukarin lastenkoti	126
Nuohous	71
Nuorisokahvilat	151
Nuorisokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset	126
Nuorison, kaupunkiin muuttavan, neuvontatoimisto	153
Nuorisoriikollisuus, lastensuojeluviraston käsittelemät tapaukset	113
Nuorisotoimiston henkilökunta, kurssit ym.	151
Nuuksionpään ulkoilumaja	163, 164
Näyttelyt, kaupunginmuseon järjestämät	145
» kotitalouslautakunnan järjestämät	133
O	
Ohjesäännön, kirjasto-, vahvistaminen	134
Oikeusapu, sosiaalinen, alaikäisille annettu	112
Oikeusapulautakunta ja -toimisto	129
Omakotitoimisto, kiinteistöviraston	3
Opetus- ja perhepesula, kotitalouslautakunnan alainen	132, 133
Orkesterin, kaupungin-, viranhaltijat, konsertit ym.	148
Otso, jäänmurtaja	213
Ottolapset	105, 114
Oulunkylä, katutöiden suorittaminen siellä	186
Outamon vastaanottokoti	126
P	
Painatus- ja sidontatyöt, hankintatoimiston, niiden kustannukset	38
Pakila, katutöiden suorittaminen siellä	186
Pakkohuutokaupat, ulosottoviraston toimeenpanemat	61
Palkkalautakunnan toimisto, suoritettut järjestelytutkimukset	30
Palloilukentät	159
Palokaivot ja -altaat	68, 190
Palolaitos, henkilökunta, kalusto, menot ja tulot ym.	63—73
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	29
Palopostit ja vedenottoaikat	68
Palotarkastusten suorittaminen	63, 71
Palovahingot	70
Pasilan kivimurskaamo, katurakennusosaston	191
PAVI-huoltotoimisto, kerhotoiminta ym.	93
Perhehoito, lastensuojelulautakunnan sijoittamat lapset ja nuoret henkilöt	107, 111
Perhelisien myöntäminen	116
Pesula, keskus-, kaupungin	265
Pesulatoiminta, kotitalouslautakunnan	133
Pesulauttojen huolto ja korjaus	219
Pirttimäen ulkoilumaja ym.	163, 164
Pitkäkosken-Vanhankaupungin raakavesitunnelin valmistuminen	290
» vedenpuhdistuslaitos	280, 290, 293

Pitäjänmäki, katutöiden suorittaminen siellä	187
Postinkuljetuksen, kaupungin sisäisen, järjestely	29
Puhdistamot ja pumppaamot, viemäriveden	188
Puhdistuslaitokset, vesilaitoksen	274, 292
Puhelimia koskevat asiat	38
Puhtaanapito-osasto, rakennusviraston	197—201
Puisto-osasto, rakennusviraston	202—207
Puistometsien hoito, metsäosaston suorittama	7
Pumppaamot ja puhdistamot, viemäriveden	188
Puutavara- ja polttoaineosasto ja -toimisto	253
Puutavaran hankinta, valmistus ja myynti	8, 254
» vienti satamasta	212
Pysäköintimittarit	21, 320
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjät	93, 112
Päivähoito-osastot, Koskelan sairaskodin ja Riistavuoren vanhainkodin	85, 89
Päivähuollot, vajaamielisten	110, 126
Päivölään lastenkoti	126
Pääkirjasto, kaupunginkirjaston	136
Raakaveden saantia ja laatua koskevat tutkimukset	273
Raakavesitunnelin, Pitkääkosken-Vanhankaupungin välisen, valmistuminen	290
Rahatoimistoa koskevat järjestelytutkimukset	30
Raitioliikenne, liikennelaitoksen	235, 247, 249
Raittiuslautakunnan toimisto, huonetilat ym.	154
Rajasaaren puhdistamo	188, 189
Rakennukset ja huoneistot, talo-osaston hoidossa olevat	12
» kaupungin omistukseen siirtyneet	2
» niiden katselmukset	53
» » suunnittelu, korjaus- ja rakennustyöt 16, 53, 164, 168, 193, 218, 292, 334—336	
Rakennuslain mukaiset korvaukset	3, 10
Rakennusohjelmat, asuntotuotantokomitean	16
Rakennustarkastusviraston henkilökunta, toiminta, tulot ja menot	52—56
Rakennusvirasto ja sen eri osastot	169—207
Rannikkoliikenne	210
Ranskan kirjallisuuden kerho kaupunginkirjastossa	139
Ranta- ja rautatiealueiden siisteyttä ja kunnostamista koskeva selvitys	54
Rantilan ulkoilumaja ja -alue, lomamökkit	163, 164
Ratatyöt, satamarakennusosaston suorittamat	218
Rationalisoi miselimet kaupungin virrastoissa ja laitoksissa	33
Reikäkorttiosasto, tilastotoimiston	31, 44
Retkeily, urheilu- ja ulkoiluviraston toimesta järjestetty	158
Reumapotilaiden toipilarahan maksaminen	98
Riistavuoren vanhainkoti	89
Rikosasiat, oikeusaputoimiston käsittelemät	130
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	88, 89, 139
Ruokatehdas, elintarvikekeskuksen	263
Ruskeasuon ratsastushalli, sieltä varatut urheilutilat	160
Sahatavaran toimitus, puutavara- ja polttoainetoimiston	254
Sairaalat, niiden liinavaatteiden pesu- ja huolto	266
» » suunnittelu-, rakennus- ja korjaustyöt	193—196
» niissä hoidetut huoltoapua saaneet henkilöt	84, 105, 112
» niitä koskevat järjestelytutkimukset	29, 31, 33
Sairaankuljetus- ja avunantotoiminta, palolaitoksen	63, 70
Sakko- ja korvausasiat, ulosottoviraston hoitamat	61
Salaojitustöiden suorittaminen kaupungin maatioilla	5
Salmenkartanon ulkoilumaja	163, 164
Salmisaaren voimalaitos	334
Sammutusosastot ja -kalusto, palolaitoksen	63, 66
Sanomalehtien ym. tilaus- ja ilmoitusmaksut	39
Satamalaitos, henkilökunta, menot ja tulot ym.	208—226
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	31
Satamaliikenne	209
Satamamaksut	221, 222
Satamarakennustoiminta	217
Satamat, saapuneet ja lähteneet alukset, tavaraliikenne	210—213
» vapaavaraston perustaminen	216
» varastois- ja laiturihuoltotoiminta	215

Satamat, varastorakennukset, laiturit, nosturit	209
Satamavesipostit	214
Seurasaari, tantsujen järjestäminen, rakennusten ym. korjaustyöt	158, 164
Siirtolapuutarhatoimisto, kiinteistöviraston	4
Siivoustöiden järjestely kaupungin virastoissa	13, 33
Sillat, Lauttasaaren ja Lönnrotinkadun sillan korjaustyöt	219
Silvolan tekoaltaan hoito ym.	272, 274, 290
Sinfoniakonsertit, kaupunginorkesterin	148, 149
Sofianlehdon vastaanottokoti	125
Sompasaari, tullipaviljongin, väliaikaisen, valmistuminen ym.	218
Sosiaalilääkäriin, huoltoviraston, toiminta	96
» lastensuojeluviraston, toimisto	118
Sotaorpojen työhuoltomenot	98
Sotilasavustusten maksaminen	98
Stadionin harjoitussalien käyttö	160
» retkeilymaja	166
Suihkukaivot ja yleiset vesipostit, niiden kunnossapitokustannukset, rakentaminen	186, 299
Suojelukasvatustoimisto	111
Suojeluvälvonta, lasten	109
Suvilahden voimalaitos	334
Syväjäädyttämö, teurastamolaitoksen	259
Sähköasemat, siirto- ja jakeluverkot, sähkölaitoksen	335
Sähkölaitos, kiinteistöt, taloudellinen tulos	336, 340
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	33
Sähkön hankinta ja myynti, kulutus ym.	328—333
Sörnäisten satama, nosturien käyttötunnit	215
Taivallahden nuorisokoti	126
Talin kartano, maataloustoiminnan lopettaminen siellä	4
» puhdistamo ja lahottamo	188, 189
Talo-osasto, kiinteistöviraston	12
Talorakennusosasto, rakennusviraston	192—196
Talouskurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät	132
Tapaturmat, kaupungin töissä sattuneet	32, 157, 170 243, 255
» tulipalojen sammutustyössä sattuneet	65
Tariffi, kaasunmyyntitariffit	314
» vedenmyyntimaksut	287
Tattarisuon pohjavesilaitos	279, 280, 281
Tavaraliikenne satamassa	211
Tavaransiirtolaitteiden, koneellisten, käyttömaksut	222
Tehokas toimisto-oppikirja, uuden painoksen ottaminen siitä	33
Tervalammen työlaitos	8, 90
Teastuksen, psykologisen, käyttäminen henkilökunnan valinnassa	27
Teurastamolaitoksen henkilökunta, laitteet, menot ym.	256—261
Tielaboratorion, katurakennusosaston, toiminta	187
Tiet ja kadut, niiden rakennus- ja korjaustyöt, puhtaanapito	185, 186, 200, 218
Tilastoneuvottelukunnan kokoukset, esitykset ja lausunnot	44
Tilastotoimisto, sitä koskevat järjestelytutkimukset, julkaisutoiminta ym.	31, 43
Toimistokoneiden hankinta ja huolto	38
Toimistokoulu, Helsingin kaupungin	27
Toipilasrahan maksaminen tuberkuloosi- ja reumapotilaille	98
Toivola, Oppilaskoti	126
Tontit ja alueet, kiinteistölautakunnan varaamat, ostamat, myymät ja vuokraamat	2, 3
» » » sekä rakennukset, niiden katselmuksat	3, 53
Tonttiosasto, kiinteistöviraston, ja sen päällikön päätösluettelo	2, 3
Torikauppaa koskevat asiat	13
Torpan vanhainkoti	88
Toukolan hoitokoti	95
Tuberkuloosipotilaiden toipilasrahan maksaminen	98
Tukitoimenpiteet, maatalouden, niitä koskevat ilmoitukset, kirjelmät ym.	5
Tukkomyyntihallin ja jäädyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö	258
Tulipalot	63, 68
Tullisaaren leirintäalue	166
Tuomarinkylän kartano, karjanhoito ym.	5
» museo, esineiden hankinnat, käynnit museossa ym.	145, 146
Turso, satamajäänsärkijä	214
Tutkinta-asema, lastensuojeluviraston	104, 111, 126
Tuulaakimaksut	222

Tuusulantie, osallistuminen sen rakentamiseen	187
Tyynelä, päivähuoltola	126
Työaikaa koskevat järjestelytutkimukset	30
Työlaitos, Tervalammen	8, 90
Työllisyystyöt, rakennusviraston ja satamalaitoksen järjestämät	191, 205, 219
Työluvut, alaikäisille myönnetyt	112
Työpaikkatutkimukset, asemakaavaosaston suorittamat	21
Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano ja kokoukset	28
Työturvallisuustoiminta	31, 180, 243
Työtuvat, huoltolautakunnan alaiset	98
Töölön nuorisokoti	126
Uimakoulut ja uimalat	157, 159, 160
Ulkoilmajuhlat, -konsertit ym. tilaisuudet	167
Ulkoilualueet, -puistot ja -majat	162
Ulkoilutoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston	158, 162—167
Ulkomainen merenkulku ja tavaraliikenne, matkustajaliikenne	211, 213, 225
Ulosottovirasto, henkilökunta, toiminta ym.	57—62
Urheilu- ja ulkoiluvirasto, henkilökunta, eri toimistot ym.	157—168
Urheilulaitteiden ja -kenttien rakennus- ja korjaustyöt	159, 162, 190
Uudisrakennusten tarkastus, rakennustarkastusviraston ja palolaitoksen suorittama	53, 71
Uudisrakennustyöt, rakennusviraston suorittamat	193
» satamarakennusosaston suorittamat	217
» teollisuuslaitosten suorittamat	288, 334, 336
Vaakamestari, tullipakkahuoneen ulkopuolella toimiva	216
Vajaamielishuolto ja -laitokset	110, 126
Vajaamielisneuvola, lastensuojeluviraston	121
Vajaamielisten tuki -yhdistys, hoitopaikat ym.	110, 125
Vallilan kerhokeskus	151
Valokuvaukset ja kuvahankinnat, kaupunginmuseon	143, 145
Vanhainkodit ja vanhusten asuntolat	85—90, 193—196
» laitoskirjastotoiminta niissä	89, 139
» niitä koskevat järjestelytutkimukset	29
Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos	274, 278, 280
Vanhusten askarrutustoiminta, huoltoviraston järjestämä	86, 87, 89, 98
» asuntalot, huoltolautakunnan alaiset	89
» asumistuen maksaminen	98
» päivähoito-osastot	85, 90
Vantaala, päivähuoltola, vajaamielisten	126
Vantaanjoen vesitilanne, säännöstely	270, 288
Vapaavarasto, järjestyssäännön vahvistaminen, rakennuksen valmistuminen ym.	216
Varapalokunnat	71
Varasto- ja pienteollisuusalueet, katujen, rautateiden ja viemärien kunnossapito ym.	219
» » uusien alueiden järjestämismahdollisuuksien tutkiminen	3
Varastois- ja laiturihuoltotoiminta, satamalaitoksen	215
Varastorakennusten, satamalaitoksen, rakennustyöt	209, 218
» vuokralleanto	223, 263
Vartiokylän katutöiden suorittaminen	186
» varikko, liikennelaitoksen, rakennustöiden aloittaminen	239
Vastaanottokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset	125
Veden kulutus ja jakelu, vesijohtoverkossa sattuneet vuodot	282
» ruoka- ja talous-, kuljetus esikaupunkeihin	199
» vesijohto-, laatua koskevat tutkimukset	271, 278
Velskolan järvi- ja järvien säännöstelysuunnitelma	290
Venepaikat ja -satamat, urheilu- ja ulkoiluviraston hoidossa olleet	164
Veroasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	131
Verojen ym. maksujen pakkoperintä	58
Verovirasto, kunnanasiamiesten toiminta	46
Vesijohtoverkon rakennustyöt	294
Vesilaitos, henkilökunta, hankinnat, tulot ja menot	268, 286, 301
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	29, 286
Vesimittarit ym., vesilaitoksen	296
Vesipostit satamassa	214
» yleiset, niiden kunnossapitokustannukset, rakentaminen	186, 299
Vesisäiliöt, vesilaitoksen	294
Viemärien kaivutyöt ja valtaojien perkaus, maatalousosaston suorittama	5
» korjaus ja kunnossapito, rakentaminen	187, 286

Viemäriveden puhdistus	188
Vierailut ja käynnit kaupunginkirjastossa	138
» » » kaupunginmuseossa	146
» » » nuorisotoimistossa	153
Vihannestukkukeskuksen neuvottelukunnan kokoonpano	259
Viheralueita, kaupungin, koskeva tutkimus	20
Viikin puhdistamo	188, 189, 190
Viikonloppu- ja lomamajat, ulkoilualueilla olevat	163
Viljelyspalstat, kiinteistölautakunnan vuokralle antamat	4
Viranhaltijat, virkakortiston perustamista ym. koskevat tutkimukset	29
Virastot ja laitokset, niiden arkistohoidon valvonta	41
» » » » rationalisoimiselimet	33
» » » » siivousteiden järjestely	13, 33
» » » » väestönsuojelua koskevat järjestelyt	74
» » » » toimintakertomusten laatimistavan uusiminen	44
Voimalaitokset, kaupungin	334
Voimistelunohjaus, urheilu- ja ulkoiluviraston suorittama	157
Vuosikertomusten, virastojen ja laitosten, laatimistavan uusiminen	44
Vuotien tarkastus, teurastamolaitoksessa	256
Väestöasiaintoimisto, lastensuojeluviraston	116
Väestönlaskenta, tilastotoimiston suorittama	43
Väestönsuojat, yleiset ja yksityiset	78, 190
Väestönsuojelutoimiston toiminta	74—79
Yleinen talletusvarasto, satamalaitoksen, sen käyttö, vuokrat	215, 223
Yleiskaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston	20
Yleisurheilukentät ja -paikat	159
Äitiysavustukset, lastensuojeluviraston jakamat	116

Viimeksi ilmestyneet julkaisut

(Helsingin kaupungin tilastotoimisto julkaisee muut paitsi A V)

- A. Helsingin kaupungin tilasto.**
- I Terveyden- ja sairaanhoito.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi. Edellinen osa (vuosikertomukset). 50. 1965.
Jälkimmäinen osa (tilastollinen katsaus): 45—47. 1960—62.
- II—III Ulkomaan kauppa ja merenkulku.** Suomenkielinen teksti, taulukot ja tavaranimikkeistö myös ruotsiksi ja englanniksi. 25—27. 1964—65.
- V Kaupungin tilinpäätös** (vuoteen 1956 Kaupungin tilit ja tilinpäätös). Helsingin kaupungin rahatoimiston julkaisema. Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen katsaus. 51. 1966.
- VI Opetuslaitokset.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos, taulukot myös englanniksi. 32. 1964.
- VII Erikoistutkimukset.** Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkieliset yhteenvedot. 3. Yleinen väestönlaskenta Helsingissä v. 1960.
- B. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja.** Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen sisällysluettelo. 55. 1966.
- C. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.** Suomenkielinen. 78. 1965. (V:n 1964 julkaisu ei ole vielä ilmestynyt.)
- D. Helsingin kaupungin virastot ja laitokset.** Suomenkielinen. 1. 1965.
- E. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos. 39. 1967.
- F. Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemisto.** Suomenkielinen. Irtolehti-järjestelmä.
- G. Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos. 44. 1966.
- H. Helsingin kaupungin säädöskokoelma.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos. Irtolehtijärjestelmä.
- I. Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä.** Suomen- ja ruotsinkielinen teksti, englanninkielinen katsaus. 18. 1967, 1—6.
-

